

АРХІВ *Колма*
НОВОЇ
Запорозької
Січі

КОРПУС ДОКУМЕНТІВ

1734-1775

ТОМ 1

ДЖЕРЕЛА З ІСТОРІЇ
УКРАЇНСЬКОГО КОЗАЦТВА

Серію засновано 1992 р.

ГОЛОВНЕ АРХІВНЕ УПРАВЛІННЯ
ПРИ КАБІНЕТІ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ДЕРЖАВНИЙ
ІСТОРИЧНИЙ АРХІВ УКРАЇНИ,
м. КИЇВ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ
ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА ім. М. С. ГРУШЕВСЬКОГО

Архів Романа
Нової
Запорозької
Січі

КОРПУС ДОКУМЕНТІВ
1734-1775
ТОМ 1

КИЇВ 1998

До першого тому документів Архіву Коша Нової Запорозької Січі увійшли 1-8 справи, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України, м. Київ, у фонді 229.

Частина документів пов'язана з переходом Війська під протекторат Росії у 1734 році. Великий інтерес становлять документи, що висвітлюють стосунки запорожців з Кримом, Польщею та Військом Донським, їхні взаємні прикордонні претензії та матеріали щодо розв'язання цих справ. До тому включено 74 атестати, видані Кошем, які містять біографічні відомості про запорожців, їхню службу в куренях і походах за період 1671-1771 рр. У збірнику відображено листування з приводу розшуку на Запорозжжі російських селян-утікачів та дезертирів. Окремо подано документи щодо організації церковної справи на Запорозжжі, автономії запорозької церкви тощо.

Видання розраховане на науковців, викладачів і студентів, краєзнавців, всіх, хто цікавиться історією України.

Головна редакційна колегія:

Сохань П. С. (голова), *Апанович О. М.*, *Боряк Г. В.*,

Бутич І. Л., *Гісцова Л. З.*, *Дашкевич Я. Р.*,

Дрозд Є. І. (відповідальний секретар), *Жуковський А. І.*,

Мицик Ю. А., *Смолій В. А.* (заступник голови), *Пиріг Р. Я.*, *Пріцак О. Й.*

Упорядники тому:

Гісцова Л. З. (старший упорядник), *Автономов Д. Л.*, **Дрозд Є. І.**,

Лашенко Х. Г., *Омельченко А. Ю.*, *Полегайлов О. Г.*,

Стафійчук В. В., *Сухих Л. А.*

Науковий редактор тому *Бутич І. Л.*

**Видруковано завдяки фінансовій підтримці
Міжнародного фонду "Відродження"
та Міжнародної асоціації сприяння співробітництву
з вченими нових незалежних держав
колишнього Радянського Союзу (INTAS)**

Підготовлено з використанням комп'ютерного обладнання,
наданого Інституту української археографії
та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України
Фондом Катедр українознавства при Гарвардському університеті (США).
Програма українознавчих досліджень, фундатором якої є ФКУ,
фінансується за рахунок благодійних пожертв українських
громад США та Канади

ПЕРЕДМОВА

Формування державності і національної самосвідомості українського народу неможливе без створення якнайповнішого джерельного фундаменту. Саме вони, різнопланові джерела, що охоплюють писемну спадщину з найдавніших часів до сьогодні і фактично становлять історичну пам'ять народу, дають можливість реконструювати багатовіковий історичний процес в усій його повноті і достовірності і пізнавати динаміку зв'язків, традицій і тенденцій розвитку суспільства від минулого до сучасного і майбутнього. Адже народ, який не шанує свого минулого і втрачає свою історичну пам'ять, не може успішно будувати сучасне і майбутнє.

Історія українського козацтва є невіддільною складовою частиною історії українського народу. Три століття активних історичних діянь українського козацтва - це велика і славна епоха в тисячолітній історії нашої країни. Героїчна і трагічна боротьба козацтва проти численних зовнішніх ворогів була водночас епохою національно-духовного і державницького утвердження українського народу, коли він зміг у нерівній боротьбі не лише відстояти свою свободу і незалежність, а й створити у середині 17ст. свою специфічну Українську козацьку республіку. Своім демократичним способом життя з самотніми народними традиціями, моральними й правовими нормами і принципами, з відповідними політичними та духовними інституціями та особливо своєю військовою доблестю і патріотичною самовідданістю Батьківщині, козацтво справляло певний позитивний вплив не лише на співвітчизників, а й на загальноєвропейській історичний розвиток.

Козацтво увійшло у свідомість українського народу як унікальне соціальне явище, як символ його прагнення до свободи, демократії і національної незалежності.

Справді на певному етапі історичного розвитку козацтво стало відбивати загальні тенденції й закономірності розвитку українців як окремої нації, перетворилося у їхнього своєрідного і найяскравішого репрезентанта. Через призму дій козацького стану фактично здійснювався господарський розвиток українських земель, їхня політична та етнокультурна еволюція. Однак це лише зовнішня і видима сторона цих процесів. На жаль, це залишився далеко не розкритим механізм і внутрішня анатомія особливостей епохи козацтва як соціально-національного феномену на всіх етапах його історичного розвитку. Ця фундаментальна проблема ще чекає якнайглибшого всебічного вивчення. Тепер цілком ясно, що вирішення цього завдання неможливе без введення у науковий обіг максимально повного кола архівних джерел, насамперед корпусних видань з історії козацтва, які б охоплювали різні сторони їхнього життя й діяльності і говорили б мовою наших предків-

безпосередніх свідків тих далеких часів, а не інтерпретували події в угоду політичній кон'юктурі імперського мислення часів царизму та радянського тоталітаризму.

Видання «Архіву Коша Нової Запорозької Січі», сподіваємося, значною мірою заповнить існуючу прогалину у тематиці наукових досліджень і дозволить глибше познайомитися широкому загалові громадськості України з одним із важливих етапів розвитку Запорозької Січі – періодом так званої Нової Січі (1734-1775рр.).

Поява наприкінці 15ст. у південних степах вільного населення була далеко не випадковою і викликана логікою попереднього історичного розвитку українського етносу. Причини, які зумовили це явище, мали комплексний характер. До них належали економічні, політичні, військово-стратегічні й соціальні чинники. З часом цей район перетворився на місце, де зосереджувалися представники різних категорій населення, - часто з неоднаковими інтересами, далеко не однозначною мотивацією своїх дій і вчинків та початковим поштовхом, що змусив їх залишити обжиті місця й вирушити у повні небезпеки, але вільні степові райони. Історичні реалії, що спричинили появу козацтва, не завжди вкладаються у звичайні обґрунтування і переконання, висловлені в існуючій літературі.

Процес історичної еволюції українського козацтва був тривалим і складним. Безпечно, правий М.С.Грушевський, коли говорить, що лише на рубежі 16-17ст. українське козацтво переросло в окрему станову групу із своїми особливими інтересами, економічними й суспільними прерогативами. Справді, між козаком-уходником, степовим воїном-добувачем 15 – першої половини 16ст. і козаком – борцем фактично за всенародні інтереси кінця 16–початку 17ст. і не лише в суто патріотично-політичному відношенні, а і в плані соціальному, суттєва різниця. На перший погляд видається, нібито мало що могло змінитися у психології, системі ціннісних орієнтирів і політичному мисленні козаків за порівняно невеликий проміжок часу. У контексті феодальної доби, для якої характерний надзвичайний консерватизм, це був справді період незначний. Адже відомо, як повільно й болісно розвивалося середньовічне селянство, але це лише на перший погляд. Суспільні реалії були такими, що козацтво змогло пройти період свого зародження, становлення і розвитку значно швидшими темпами, ніж інші стани тогочасного суспільства. На це були свої причини.

Практично вже з самого початку козацтво формувалося як категорія людей, що виходила за вузькі рамки феодальної становості (хоч і розвивалося в межах існуючого ладу). Козак-воїн існував поряд з козаком-землеробом, військовий елемент природно вживався в елемент землеробський і доповнював його. Козак-землероб, як і уходники–мисливці, рибалки, скотарі та інші були вільними виробниками і своє господарство вели самостійно. Джерела свідчать, що вже з 16-17ст. козацькі господарства несли в собі значні потенційні можливості, у яких добре помітні риси майбутнього капіталістичного способу виробництва. Про це свідчить характер виробничих відносин, що склалися в зимівниках, застосування в них найманої праці, широкий товарний характер козацьких господарств тощо.

Іншим важливим фактором, що забезпечив українському козацтву швидку й відносно безболісну еволюцію, було те, що воно розвивалося на широкій соціальній базі, яка постійно оновлювалася й динамічно змінювалася. До козацтва, зокрема запорозького, приходили тисячі пред-

ставників різних категорій населення українських земель – бояр, шляхти, міщан і, насамперед, селянства, до того ж, крім українців, і людей інших народностей. Тому їх специфічний уклад життя, пов'язаний з постійним переміщенням і контактами з жителями міст і сіл не лише України, а й зарубіжних держав, ламав у колишнього залежного селянина традиційні стереотипи, формував у нього якісно нове світобачення, що базувалося не лише на суспільній практиці окремого села або регіону, а й на прикладах всеукраїнського і навіть європейського масштабу. Особа, яка деякий час перебувала у козацькому середовищі, залишала його не звичайним дрібним шляхтичем або селянином, а людиною, збагаченою життєвим досвідом, якісно нового рівня, який багато в чому вже не відповідав канонам і нормам середньовічного суспільства.

Обставини життя козаків з самого початку штовхали їх на шлях організації, хоч спочатку ще неміцної. Незалежно від того, займалися козаки відхідництвом чи вели боротьбу з татарами, – все це вимагало від них створення добре організованого та об'єднаного спільними завданнями первинного осередку, здатного саморозвиватися і вдосконалюватися. Таким осередком спершу і став загін-ватага, очолюваний найвпливовішою та найавторитетнішою особою – отаманом. З часом процес розвитку козацтва як окремого стану зумовив появу організації якісно вищого характеру – Запорозької Січі (50-і рр. 16 ст.). На відміну від своїх сучасників – представників українських князівських родин і шляхти, що пройшли вже значний шлях у своєму розвитку, козаки належали до молодих суспільних станів з великими потенційними можливостями. У конкретно-історичних умовах середини 16–17 століть саме вони перейняли естафету державної традиції, яка перервалася після сходження з політичної арени Галицько-Волинського і Київського князівств (друга половина 15ст.). Феномен цього явища полягав у тому, що вперше у державотворчу функцію безпосередньо включалися широкі верстви народу. Утворення Запорозької Січі, яка була дітищем козацтва, означало, що етнічна українська державність збагатилася історичними формами, які далеко не адекватно відображали базисну основу тогочасного суспільства.

Безперечно, можна дискутувати навколо загальнотеоретичних питань історії держави і права та їхнього співвідношення із специфікою державотворчості часів Запорозької Січі. Але наявні джерела переконливо доводять, що в силу історичних обставин Запорозька Січ перетворилася на життєздатний політичний організм, який фактично виконував функції Української держави. Щоправда, ця нова якість у розвитку козацтва проявилася не відразу. Потрібний був певний час, щоб запорожці усвідомили своє значення у політичному процесі на українських землях. Виняток становила тільки така важлива функція, як захист кордонів України від руйнівних турецько-татарських вторгнень. По-суті, ще задовго до утворення Січі козаки виступили тією військовою силою, що була здатна стримати агресивні устремлення турецько-татарських орд щодо українських земель.

Вже протягом попереднього періоду свого існування (ще за часів Хортицької, Базавлуцької, Томаківської, Микитинської, Чортомлицької, Олешківської та Кам'янської Січей), українське козацтво виробило своєрідний внутрішній суспільний устрій, який, засвоївши попередні громадські традиції і збагатившись новими елементами, мав специфічний вигляд на фоні європейських державних структур. Однією із найважливі-

ших його функціональних складових частин став Кіш Війська Запорозького. Дослідники, як правило, відзначають двояке значення цього терміна – «Кіш» як місцезнаходження козацького табору і «Кіш» як орган управління Військом Запорозьким¹. Так, авторитетний дослідник історії українського козацтва Д.І.Яворницький писав: «Слова «січ» і «кіш» вживалися запорозькими козаками то як синоніми, то з цілковитим розрізненням одного від іншого: під словом «січ» звичайно розуміли постійну столицю, постійне ядро козаків, постійний центр усього козацтва, до того ж у себе, вдома; а під словом «кіш» найчастіше розуміли уряд, іноді воно мало значення тимчасового місця перебування козаків, військового табору . . . Але найчастіше слова «кіш» і «січ» вживалися з однаковим значенням постійного місця перебування запорізьких козаків»². Терміни «Січ» і «Кіш» ототожнював також М.С.Грушевський³. Щодо часу виникнення Коша думки істориків істотно не розходяться (М.С.Грушевський датує появу цього слова 80-ми рр. 16ст., Д.І.Яворницький – початком 17ст.). Отже, виникнувши майже одночасно, терміни «Січ» і «Кіш» стояли поряд протягом багатьох десятиліть існування Війська Запорозького. Вони стали невіддільними один від одного, характеризуючи особливості українського козацтва.

Звичайно, Військо Запорозьке і його орган управління – Кіш пройшли певний еволюційний шлях у своєму розвитку. Зростала кількість козаків, урізноманітнювалися функції Коша, розширювалася і збагачувалася сфера його діяльності. Вона увібрала у себе також кращі традиції, вироблені реєстровим козацтвом. Так реєстр поч. 17ст. фіксує такі категорії козацької старшини – «гетьман», «обозний», «писар», «полковники» (чотири), «осавули» (вісім), «сотники» (двадцять), «десятники» (сто п'ятдесят два). Крім того, в ньому зазначені також «прапорщики», «сурмачі», «барabanщики», «трубачі» (16), «пушкарі» (12), «погонщики» (20), «чорні пахолки» (1799)⁴. У роки, коли велися активні військові дії, кількість рядових козаків різко зростала (наприклад, під час Хотинської війни 1621р. було 11 полків, кожний з яких налічував від 1600 до 4 тис. козаків)⁵. Без змін залишалася одне – принципи виборності старшини і демократизму у вирішенні всіх внутрішніх питань життя Війська Запорозького. Цей аспект функціонування Запорозької Січі фіксують практично всі джерела як актового, так і наративного характеру. Ось як описує життя запорозької общини Якуб Собеський: «Найвища влада над військом належить гетьману, який носить палицю як символ своєї гідності; обирається він не голосуванням, а загальними вигуками і підкиданням шапок; йому належить право на життя та смерть кожного козака, поки він зберігає владу. Наступну ступінь у військовій ієрархії займають чотири осавули і намісник гетьмана, наказний гетьман. Потім йдуть обозні, командувачі артилерією й проводирі загонів, сотники й генеральний писар, який веде рахунок прибуткам й витратам та складає листи до короля і найшляхетнішого панства, для чого радиться з ченцями грецької віри. У Трахтемирові, місті в

¹Етимологію цього слова розкрито у працях А.О.Скальковського, Д.І.Яворницького та М.С.Грушевського.

²Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. В 3-х т.–Львів, 1990.–Т.1.–С.59.

³Грушевський М. Історія України-Руси.–Т.7.–К.-Львів, 1909.–С.139.

⁴Н.Б. К характеристике козаков первой половины XVIIв. // Киевская старина.– 1896. – Кн.2. – С.56–61.

⁵Жерела до історії України-Руси. – Т.8. – Львів, 1911. – С.250.

Київському воєводстві, отриманому ними від уряду в нагороду за вірну службу, зберігаються у володінні гетьмана й осавулів козацькі привілеї, гармати, різні трофеї, які здобули вони від турків, військові спорядження і знамена, які милостиво надсилають їм польські королі на відзнаку найвищої влади в тих випадках, коли вони беруть участь у воєнних діях Речі Посполитої»¹. Це не єдина згадка такого змісту. Про демократизм внутрісічового життя згадують у своїх працях також Гійом Левассер де Боплан, Еріх Лясота, численні інші, зокрема польські й турецькі, автори.

Республіканська форма правління, участь якнайширших кіл козацтва у вирішенні майже всіх господарських і суспільних питань сприяли життєстійкості Запорозької Січі як політичного організму. Проте водночас повільно, але неухильно визрівали внутрішні і зовнішні умови і фактори, що привели до її загибелі. Оточена ворожими силами (Річ Посполита, Кримське ханство й Оттоманська Порта, а пізніше царська Росія), Січ функціонувала в умовах постійної зовнішньої загрози. До того ж політичні суперечності та внутрішні конфлікти в середовищі січової громади вели до її ослаблення, підривали стабільність на Січі. Водночас це підсилювало агресивні прагнення царизму, який давно виношував плани зруйнування «злого гнізда», як називав Січ Петро I і навіть знищення вільнолюбного «запорозького духу», до чого прагнула і нарешті здійснила Катерина II та її оточення.

Петровсько-катерининська політика царизму щодо українського козацтва, в основі якої лежали принципи «поділяй і володарюй», на жаль, приносила свої плоди царизмові. Йому вдавалося шляхом підкупів і лицемірного обдурювання роз'єднувати сили козацької старшини, залучаючи на свій бік певну її частину, з допомогою якої поневолювалося козацтво, поступово відбирались у нього всі його автономні права і вольності, а потім і зовсім було ліквідовано козацьку республіку.

Проте, навіть у тих несприятливих умовах існування оригінальна діяльність українського козацтва на ниві державотворення мала багато позитивних повчальних уроків важливого історичного значення.

Які ж функції виконував Кіш на першому етапі існування Запорозької Січі (тобто, десь до середини 17ст.)? Наявні документи, а також наукові дослідження дають підстави стверджувати, що ця його діяльність була досить широкою. На українських землях не було практично жодної сфери життя, яка б залишалася поза увагою цього виконавчого органу Війська Запорозького. Він матеріально підтримував діяльність братств і навчальних закладів, фінансував просвітницьку діяльність православних церков і монастирів². Військо Запорозьке поступово почало відмовлятися від локальних політичних акцій і зосереджувало свою увагу на вирішенні фундаментальних питань. Так, намітився союз між козацтвом і православним духовенством, яке після Берестейської церковної унії 1596р. почало зазнавати утисків і переслідувань з боку державної системи Речі Посполитої.

З початку 17ст. боротьба козаків за справедливе розв'язання релігійного питання (причому їхні симпатії незмінно залишалися на боці православної церкви) перетворилася на один із основних напрямів діяль-

¹ Мемуари, относящиеся к истории Южной Руси. – Вып. II. – Киев, 1896. – С. 91.

² Див. Дзюба Е. Н. Просвещение на Украине и его роль в укреплении связей украинского народа с русским и белорусским. Вторая половина XV – первая половина XVII в. – К., 1987.

ності Війська Запорозького. Козацькі депутати не раз втручалися у сеймову боротьбу між православними і католиками, вносили свої протести до місцевих і вищих органів Речі Посполитої¹. Водночас, діяльність Коша Війська Запорозького не обмежувалася лише цією формою підтримки православних. У 1620р. Запорозька Січ в особі Петра Сагайдачного взяла якнайактивнішу участь у політичній акції загальноукраїнського значення – відновленні діяльності православної ієрархії (єрусалимський патріарх Феофан висвятив митрополита і п'ятьох єпископів). Відтоді протягом десятиліть запорожці справою своєї совісті вважали боротьбу (сеймову і збройну) за визнання польським урядом прав православних. Це була принципова лінія Коша, якої він постійно дотримувався у переговорах з Варшавським двором. Зрозуміло, що зазначена сфера діяльності Запорозької Січі виходила далеко за межі боротьби представників різних конфесій. Її безпосередні та віддалені наслідки об'єктивно були спрямовані (прямо чи опосередковано) на збереження таких ознак українського етносу, як самобутність його мови, культури, звичаїв тощо.

Наприкінці 16–у I-ій пол. 17ст. Запорозька Січ почала активно виступати на міжнародній арені. Кіш приймав представників різних держав – Австрії, Швеції, Трансильванії, Польщі, Росії, Туреччини, Кримського ханства та інших. Вів переговори з іноземними дипломатами, підтримував, коли йому було вигідно, окремі держави або їхні коаліції. Військова сила запорожців і самобутня тактика ведення бою були добре відомі за межами України. Слід підкреслити, що козаки істотно збагатили арсенал засобів військового мистецтва². Участь окремих загонів і навіть козацького війська у воєнних кампаніях (як, наприклад, у Хотинській війні 1621р.) іноді не тільки вирішувала долю тієї чи іншої битви, але й справляла помітний вплив на тогочасне міжнародне становище. Все це були складові частини нових підходів і процесів республікансько-демократичних форм державотворення в козацькій республіці. Проте провідну роль в цьому безперечно відігравали патріотичні почуття. І не випадковим було те, що хоч крім запорозького існувало ще донське й уральське козацтво, проте яскраво виявлені державотворчі функції були властиві саме українському козацтву, яке вважало себе правонаступником і продовжувачем державної справи Київської Русі та Галицько-Волинського князівства.

Запорозька Січ в особі свого керівного органу – Коша з самого початку проводила політику, яка об'єктивно вела до встановлення на всій території України відносин нового типу. Найрельєфніше ця політика виявлялася в роки збройної боротьби, яка особливо загострювала соціальні, релігійні та національні суперечності, генерувала в середовищі козацтва нові ідеї. Вже перші великі повстання кінця 16ст. засвідчили, що серед козаків з'явилися настрої, основний зміст яких фокусувався на думці про запровадження на визволених з-під польської влади територіях «козацьких порядків»³. Про

¹Жукович П. Борьба против унии на современных ей литовско-польских сеймах (1595-1600). – СПб., 1897; Жукович П. Сеймовая борьба православного западно-украинского дворянства с церковной унией. – СПб., 1903-1908. – Вып.1–6.

²Докладніше див. Апанович О.М.. Збройні сили України першої половини XVIIIст. – К., 1969.

³Грабовецький В.В., Гавриленко В.О. Невідомий універсал й найдавніша козацька печатка гетьмана Григорія Лободи з 1595р. // Середні віки на Україні. – К., 1971. – Вип.І. – С.205.

радикальність і водночас конструктивність гасел та дій повсталих свідчить ряд інших документів. За словами черкаського і канівського старости О.Вишневецького, козаки прагнули «перевернути до кінця все пограниччя і нас (шляхту – *Авт.*) усіх знищити»¹. В 1613р. спеціальною сеймовою постановою було визнано, що «ці люди (козаки – *Авт.*) не визнають нашої влади і самовільно вийшли з-під юрисдикції своїх панів, побравши собі своїх старших і суддів, і не хочуть підкорятися ніяким судам, крім своїх отаманських . . . »². У 1616р. польський сейм знову констатував той факт, що козаки не визнають « . . . ні магістратів у містах, ні старост, ні гетьманів », вони самі встановлюють собі право, самі обирають урядників і керівників . . . У великій Речі Посполитій утворилася інша республіка»³. Фактичний матеріал свідчить, що це не було перебільшенням польських урядових осіб і представників органів влади. Покозачення селян і конститування нових органів влади, в основі яких лежали козацькі принципи, уже на початку 17ст. в окремих південних і порубіжних воеводствах набрали настільки масового характеру і виїлися в такі широкомасштабні процеси, що це стало предметом гострих політичних дискусій на засіданнях провінційних і Варшавського сеймів.

Рубежем на шляху еволюції Запорозької Січі та її органів влади стали події Визвольної війни середини 17ст. Саме в цей період творилася нова держава з оригінальними демократичними формами правління, органами законодавчої та виконавчої влади, які мали яскраво виражені національні риси. Конституювання всіх органів управління, виникнення яких здійснювалося ще у попередній період, відбулося протягом кількох років, у ході безперервних військових дій і наростання загрози з боку ворожих Україні сил. І все ж козацька республіка вижила. Життєздатність і великі потенційні можливості нової держави визначалися насамперед тим, що вона творилася в надрах народу і самим народом, який на чолі з такими проводирями, як Богдан Хмельницький, творчо використовував традиції державотворення Княжої доби і Запорозької Січі⁴.

Визвольна війна внесла також докорінні зміни у політичний статус Запорожжя. Адже центр державного життя перемістився у Гетьманщину, в столицю якої – Чигирині, Батурині, Глухові, творилася велика політика, розбудовувалася держава, веліся переговори з представниками іноземних держав. Проте намагання Коша Війська Запорозького і далі відігравали провідну роль у політичних справах України, наштовхувалися на протидію українських гетьманів. Так було вже за Богдана Хмельницького і залишалося в часи його наступників.

Однозначно оцінити політику Коша Війська Запорозького другої половини 17ст. на Україні не можна. З одного боку, Запорожжя залишалося форпостом боротьби України проти Кримського ханства, центром притягання і пристанищем усіх невдоволених існуючими суспільно-політичними порядками. З іншого, мали місце випадки, коли Кіш діяв так, що фактично суперечив державотворчій політиці українських гетьманів і йшов з ними на

¹Listy Stanisława Żółkiewskiego. – Kraków, 1868. – S. 27.

²Volumina Legum.- Petersburg, 1859. – Т.3.– S.107.

³Йдеться про офіційну польську владу та коронних гетьманів Речі Посполитої.

⁴Ibid., S.111.

⁴Див.: *Крип'якевич І.* Студії над державою Богдана Хмельницького. // Записки Наукового товариства ім.Шевченка. – Львів, 1931. – Т.151. – С.144.

конфронтацію, наслідки якої були згубними для молодшої Української держави (це стосується, зокрема, стосунків Запорозжя і Петра Дорошенка). Відіграла тут негативну роль і політика троянського коня царизму, який, не гребував ніякими методами, щоб роз'єднати й ослабити сили запорожців, знаходячи, на жаль, у керівних колах козацтва окремих запродавців. Справжнім же патріотам – мужнім гетьманам і кошовим отаманам, як і окремим довірливим представникам старшини, нерідко важко було збагнути всі тонкощі дипломатичної гри та підступні дії царизму й інших ворогів. Будучи хоробрими воїнами, вони перемагали ворога у відкритому бою, але інколи втрачали орієнтири під час мирних переговорів з досвідченими й хитрими московськими, польськими й кримськими дипломатами. Останні цим постійно користувалися в ім'я своїх цілей – ослаблення і знищення козацької держави.

Проте, незважаючи на ці обставини, Запорозька Січ залишалася важливим фактором державотворення і громадського життя українських земель 2-ої пол. 17 – поч. 18ст. Так тривало до 1709р., коли Петро I вирішив покінчити з існуванням старої Запорозької Січі, скориставшись ситуацією, пов'язаною з діями лівобережного гетьмана Івана Мазепи, який, прагнучи досягти незалежності України від Москви, пішов на тимчасовий союз з шведським королем Карлом XII. За його наказом у березні 1709р. російські війська під командуванням полковника П.Яковлева зруйнували Чортомлицьку Запорозьку Січ, її укріплення. Зазнали жорстоких репресії всі запорожці, що залишалися в територіальних межах своїх Вольностей. Це був перший відкритий тяжкий удар по козацькій державі.

Впродовж 1711-1734рр. Кіш змушений був перебувати в Олешках (понизя Дніпра) на території, що належала тоді Кримському ханству (Олешківська Січ). Цей період історії запорозьких козаків слабо висвітлений в історіографії. Обмеженість джерельної бази (значна частина документів Січі цього періоду зберігається в архівах Туреччини та інших країн), та до того ж накладене імперськими силами царизму і радянського тоталітаризму табу навіть на документи, що зберігаються в наших архівах, не давали можливості дослідникам правильно й всебічно розкрити історію Коша як виконавчого органу влади запорожців. Це стосується й тих часів, коли значна частина козаків, повернувшись у березні 1734р. на р.Підпільну – неподалік попередніх укріплень, заснувала так звану Нову Січ, яка знаменувала в діяльності Запорозького козацтва новий і останній період його існування.

Що ж собою уявляла Нова Запорозька Січ? З точки зору процесів державотворення Нова Січ фактично продовжувала справу своїх попередників. Документи не фіксують будь-яких суттєвих змін у системі управління Нової Запорозької Січі. Як і раніше, законодавчі функції належали загальновійськовій раді, у якій могли брати участь усі козаки. Кіш Війська Запорозького залишався центральним органом розпорядчо-виконавчої влади і займався вирішенням поточних питань. Ускладнилася лише система нижчої ланки адміністративно-політичного управління. Поділ Запорозжя на паланки (тобто, своєрідні адміністративно-територіальні області, яких існувало спочатку вісім – Кодацька, Бугогардівська, Інгульська (Перевізька), Протовчанська, Орільська, Самарська, Кальміуська та Прогноївська, а потім і дев'ята – Барвінська Стінка, обумовив появу додаткових посадових осіб в адміністрації краю. У цілому, згідно з підрахунками Д.І.Яворницького, до штату адміністрації Війська Запорозького входило від 49 до

149 чоловік¹. Вищі щабелі влади займали кошовий отаман, військовий суддя, осавул, військовий писар і курінні отамани. Далі йшли військові служителі – підписарій, булавничий, хорунжий, бунчужний, підосавулій, довбиш, піддовбиш, пушкар, кантаржій і канцеляристи, а також похідні й паланкові начальники – полковник, писар, осавул, підписарій, підосавулій². Основна маса козаків входила до куренів, яких налічувалося 38³.

Керівні розпорядно-виконавчі функції здійснював уряд на чолі з кошовим отаманом. Вищі управлінські обов'язки в ньому, як зазначалося, виконували, крім отамана, ще суддя, писар і осавул. До функцій кошового отамана належало вирішення військово-адміністративних і більшості господарських питань, поділ військових трофеїв, жалування, вирішення поточних справ, зв'язаних з прийомом до козацького товариства нових осіб, підтримання стосунків з представниками влади сусідніх держав та українськими гетьманами.

Друга за рангом у кошовій ієрархії особа – військовий суддя – виконувала специфічні функції, пов'язані із реалізацією на практиці діючих норм звичаєвого права. Він судив і милував, займався розглядом карних і цивільних справ (щоправда, остаточне рішення з найважливіших справ належало кошовому отаманові, а у виняткових випадках – військовій раді). У разі необхідності суддя заміняв кошового отамана і розпоряджався казною. Атрибутом суддівської влади була срібна печатка, якою засвідчували рішення ради. Щодо військового писаря, то він видав канцелярією Коша Запорозького, займався фінансовими справами. Вплив військового писаря на формування політичної лінії Коша з того чи іншого питання був надзвичайно великим. По суті, він зосереджував у своїх руках невидимі важелі влади, які міг привести у дію на користь (чи, навпаки, шкоду) окремих осіб або політичних сил.

Широке коло питань господарського, адміністративного і військового характеру вирішував осавул. У його обов'язки входило слідкувати за виконанням рішень ради та отамана, забезпечувати порядок, займатися заготівлею провіанту, брати участь у вирішенні межових та прикордонних конфліктів, супроводжувати гостей Війська Запорозького і дипломатичних представників тощо.

Всі посади кошової старшини були виборними і оплачувалися з казни Війська Запорозького.

Безперечно, коло осіб, які справляли відповідний вплив на формування принципів політики Коша, не обмежувалося лише згаданими представниками вищої запорозької адміністрації. Дослідники відзначають, що помітне місце серед середньої ланки старшини займали курінні отамани. Адже вони практично вирішували всі основні питання, що стосувалися життя і побуту козаків певного куреня. «Улюблених курінних отаманів, – пише Д.І.Яворницький, – запорозькі козаки часом слухали більше, ніж кошового чи суддю, тому кошовий отаман у важких і небезпечних питаннях чи випадках часто діяв на все військо через курінних отаманів. Отже, курінні отамани були наче посередниками між значною старшиною і простим товариством, а часом і зняряддям у руках кошового, особливо в тих випад-

¹Яворницький Д. Історія запорізьких козаків. Львів, 1990, – Т.І. – С.138.

²Там само.

³Скальковский А. История Новой Сечи или последнего Коша Запорожского. – Одесса, 1885.- Ч.І. – С.50.

ках, коли якась справа вимагала негайного рішення усього війська, а військо або ухилялося від швидкої відповіді, або їй зовсім не погоджувалося на його пропозицію. Сповна віддаючи данину поваги курінним отаманам, запорозькі козаки навряд чи вважали посаду курінного необхідною умовою для отримання посади кошового . . . »¹. І, звичайно, Кіш широко використовував багатий життєвий та політичний досвід колишніх військових старшин – полковників, «стариків», «батьків», «снвовусих дідів» і т.д. Особливо він був корисним під час підготовки рішень з принципових питань (наприклад, характер відносин з іншими державами, проблеми війни і миру тощо).

Інші посадові особи – військові служителі, а також громадські отамани, займали найнижчі щабелі у січових органах влади. Вони, як правило, не мали великого впливу на зміст ухвал Коша Війська Запорозького.

Безперечно, що центральною установою державного управління Коша Війська Запорозького була Військова канцелярія з досить розвинутим діловодством, яким керував військовий писар. Офіційне внутрішнє листування Коша з курінними отаманами, військовою і паланковою старшиною охоплює практично різні сфери господарської діяльності, соціально-правової структури, а також культури, побуту та адміністративної структур, всі сфери суспільного життя. Не менш значну частину січового діловодства становить зовнішнє листування Коша з урядовими установами і окремими приватними особами з приводу міжнародних зв'язків і стосунків. Це насамперед листування Коша з Колегією іноземних справ, Сенатом, російським імператорським двором та окремими державними особами і установами Росії, а також з польськими старостами, губернаторами та іншими представниками влади Речі Посполитої на Правобережній Україні, яку ще за Андрусівською угодою 1667р. і «Вічним» миром 1686р. Росія віддала під владу Польщі.

З кримськими ханами і каймаканами, султанами ногайських орд, очаківським пашею листування мало дипломатичний характер у справах прикордонних і торговельних, а також у справах взаємних претензій, пов'язаних зокрема з користуванням перевозами, визначенням місць добування солі, захопленням територій, худоби, майна тощо.

Такий вигляд мала загальна структура органів управління Запорозької Січі у останній період її існування. Незважаючи на певну зовнішню простоту, вона довела свою життєздатність не лише в ухваленні рішень, але й у їх виконанні. На жаль, дальший розвиток Запорозької Січі був насильно перерваний російським царизмом у 1775р.

На сторінках популярних видань часто зустрічаються слова: «Числа не знаєм, бо календаря не маєм, рік у книзі, а місяць у небі», які ніби-то вживали запорожці у спілкуванні з незнайомими людьми. Однак глибше знайомство з внутрішнім устроєм та життям Коша Війська Запорозького свідчить про значну роботу, яку вели військовий писар і його помічники щодо впорядкування документальних матеріалів архіву, який зберігався на Січі. Історія розпорядилася так, що він ще за часів існування Запорозжя зазнавав постійних і часто непоправних втрат.

У цьому зв'язку величезну інформативно-наукову функцію виконує Архів Коша Запорозької Січі, повне корпусне видання документів якого, саме тих, що збереглися, готується до друку. Вони охоплюють собою пе-

¹Яворницький Д. Історія запорізьких козаків – Львів, 1990.– Т.І. – С. 145.

ріод існування Нової Січі (за винятком ряду документів, датованих більш раннім періодом – 1713-1716рр.). У межах цих хронологічних рамок документальний матеріал, вміщений на сторінках видання, відображає якнайширшу палітру життя та діяльності запорозького суспільства середини та другої половини 18ст.

Введення цих документів у науковий обіг значно збагатить наші уявлення про всі сторони життя та діяльності запорозького козацтва в останній період його існування і особливо таких пов'язаних з ним масштабних явищ того часу, як народно-визвольний рух – Гайдамаччина. Принагідно зазначимо, що в останні часи існування Запорожжя помітно посилилась соціальна напруженість і серед січового товариства (виступ 7 грудня 1768р., «бунт» в Корсунському курені 1769р. та ін.). Разом з тим, ознайомлення з документами Архіву Коша Війська Запорозького значною мірою скоригує попередні думки істориків, які фокусувалися в основному на соціальних та політичних чинниках запорозько-польських взаємин. Архівні матеріали свідчать, що між запорозьким зимівником і фільварком польського магната існували тісні економічні зв'язки. Обмін продукцією здійснювався на серйозній діловій основі та гарантувався відповідними взаємними торговими зобов'язаннями.

Звичайно, в тій чи іншій мірі все політичне життя краю того часу і коло питань, які розглядав Кіш, переломлювалося значною мірою через призму запорозько-російських взаємин. Наврядчи доцільно доводити, що вони були рівноправними і взаємовигідними. Йшов активний процес наступу російського царизму на запорозькі вольності, як і автономію України в цілому. Документальний матеріал, який зберігається в Архіві Коша Війська Запорозького, переконливо свідчить про постійне втручання царських чиновників (в тому числі навіть середньої та нижчої ланки) у внутрішні справи Запорожжя. Численні ордери, інструкції, розпорядження, що надходили до Коша, регламентували якнайменші нюанси життя місцевої адміністрації й не допускали самостійності у проведенні власної політичної лінії.

Документи Коша Запорозької Січі беззаперечно доводять, що саме українські козаки освоювали і заселяли степи Південної та Південно-Східної України. Хоча вірно також і те, що як і в попередні роки формування Запорозької Січі, так і в останній період її діяльності, як зазначав видатний знавець історії козацтва Д.І.Яворницький, «в Січі можна було зустріти всілякі народності, вихідців чи не з цілого світу – українців, поляків, литовців, білорусів, великоросів, донців, болгар, волохів, чорногорців, турків, татар, євреїв, калмиків, німців, французів, італійців, іспанців, англійців. Але головний відсоток прибулих на Січ, – підкреслював вчений, – давала, звичайно, Україна»¹. Інший аспект цього питання стосується постійних земельних суперечок Коша з представниками Нової Сербії і Новоросійської губернії. Йшлося не про звичайні сутічки феодалів щодо власницьких прав на спірні суміжні землі. По-суті, відбувався цілеспрямований наступ царського уряду на одну із найважливіших прерогатив Запорозької Січі – права вільного володіння землею й ведення на ній господарства фермерського типу. Невипадково царська адміністрація краю наполегливо обмежувала це право, а Кіш з неменшою настійністю боронив його.

¹Яворницький Д. Історія запорізьких козаків - Львів, 1990. – Т.І. – С.115.

Фонд містить сотні документів, що розкривають структурні зміни в господарстві Запорозжя та економічну політику Коша. Вони дають підстави твердити, що теза про те, що ніби-то Запорозька Січ являла собою орден, чие матеріальне благополуччя ґрунтувалося лише на військових трофеях, не відповідає історичній дійсності. В межах вольностей інтенсивно розвивались рибальство, бджільництво, солеваріння, ремесло і промисли. На фоні існуючих соціально-економічних відносин острівками вільного життя були козацькі зимівники. Документи фонду переконливо свідчать, що, незважаючи на вкрай несприятливі умови (головне – постійна загроза військових вторгнень татар та інших загарбників), економічний потенціал Запорозжя зростає: збільшувалась кількість населення, визрівали нові потенційні можливості козацьких господарств фермерського типу. Козацтво почало нагромаджувати у своїх руках значні матеріальні багатства¹. По-своєму це усвідомлювали і відповідно реагували правлячі кола російського царизму. У маніфесті Катерини II від 3 серпня 1773р. з явною стурбованістю зазначалось, що «заводячи власне хліборобство, вони (запорожці – *Авт.*) розривали тим самим основу їхньої залежності від нашого престолу і, звичайно, задумали утворити з себе всередині батьківщини область, цілком незалежну, із своїм власним несамовитим управлінням»².

Зрозуміло, що це було лише заздалегідь упередженим обґрунтуванням того цілеспрямованого варварського акту російського царизму на знищення гетьманату і зруйнування Запорозької Січі, як форпосту української державності, яке було здійснено у 1774–1775рр. Проте, зруйнувавши Запорозьку Січ, царизму не вдалось ні витравити з свідомості народу, ні викреслити з історії видатного епохального значення феномена Козацької республіки, яка залишила певний слід у середньовічній європейській історії.

Ще сучасники козацтва, зарубіжні вчені і мандрівники Евлія Челебі, Гійом де Боплан, Еріх Лясота, Ж.-Б.Шерер, Й.Х.Енгель та інші зуміли правильно оцінити запорозьке козацтво як своєрідний соціальний феномен, яке, за висловом Вольтера, був найдивовижнішим народом на землі³, який справляв свій вплив на всю тогочасну Європу не лише своєю військовою доблестю, а й своєрідним способом життя.

Відомий дослідник зарубіжних джерел про українське козацтво Дмитро Наливайко, на підставі вивчення тогочасних західноєвропейських історико-літературних пам'яток зробив ряд цікавих спостережень і висновків. По-перше, зацікавленість в Європі викликав як «своєрідний життєвий уклад Січі, незвичайні побут і звичаї запорожців», так і «державно-політичний устрій «козацької республіки» з усією його системою писаних і «неписаних законів, правових норм, звичаїв і моральних принципів, які мали також юридичну силу». По-друге, Запорозька Січ цікавила зарубіжних авторів і «як соціально-політичне утворення, як народження військової демократії», у зв'язку з чим не випадковим було порівняння соціально-політичного устрою «козацької республіки» з устроєм уславлених республік античного світу – Спарти, Криту, давнього Риму тощо⁴.

По-третє, західні джерела тих часів, як зазначав автор, не лише

¹Полонська-Василенко Н. Запорозжя XVIII століття та його спадщина. – Мюнхен. 1965. – С.186.

²Полное собрание законов Российской империи. – СПб., 1830. – Т.20. – №13354.

³Див. *Наливайко Дмитро*. Козацька Християнська Республіка. – К., 1992. – С.475.

⁴Там само. – С.476.

«об'єктивно відображають наступ царизму на автономію України, а й багато уваги приділяють боротьбі козацтва за збереження національної державності»¹. Варто при цьому підкреслити визнання зарубіжними авторами миролюбності характеру запорозьких козаків і вимушеності їх боротьби проти загарбників.

На противагу твердженням офіційної російської історіографії про запорожців як про «розбійників» і «гультаїв» тощо, Ж.-Б.Шерер у передмові до своїх «Анналів Малоросії» правдиво писав: «Українські козаки були спокійним народом; на узурпації польської аристократії і кліру вони спершу відповіли поступками; пересвідчившись згодом, що ті думають лише про те, щоб їх придушити, вони, природно, взяли за шаблі, щоб скинути тяжке ярмо і вдовольнити свій нахил до незалежності. Так цей народ, багатий спогадами про славних предків, скинув ярмо неволі, і цього йому не можуть пробачити. На те, що зробили козаки ради самозахисту, дивилися, як на бунт»².

Безперечно, що видання всього корпусу документів Коша Запорозької Січі, що стосуються останнього періоду її діяльності, матиме неоціненне значення для наукового відновлення історичної правди славетної епохи нашої національної історії, епохи віковичної боротьби за утвердження національної самосвідомості й української державності.

Поряд з виданням цього корпусу документів, який охоплює період Нової Січі, здійснюється збирання і підготовка до видання інших корпусних видань джерельної спадщини, що охоплюватиме весь історичний період виникнення і діяльності українського козацтва.

Запорозька Січ була тим перехрестям, де перетиналися історичні шляхи розвитку різних регіонів українських земель, де формувалося і зосереджувалося багато специфічних рис і особливостей, що в комплексі складали ту неповторну самобутність, яка становить специфічну душу нашого народу. Введення у широкий науковий обіг документів, створених у надрах цієї Козацької республіки, дасть нам ширші можливості проникнути у товщу століть, глибше зрозуміти, як жив і страждав, боровся і перемагав український народ на шляхах до своєї волі та державної незалежності.

* * *

Архів Коша Запорозької Січі – це унікальне, надзвичайно цінне історичне джерело, справжня перлина української писемності 18 століття; в ньому всебічно і комплексно відобразився останній сорокарічний період існування запорозького козацтва. Документи охоплюють життя Запорожжя в усіх його проявах: господарську, соціально-правову діяльність, культуру, побут, міжнародні зв'язки, а також адміністративні заходи Запорозького уряду.

Серед різних за змістом і видами документів архіву особливо цінні матеріали зі статистичними даними: численні переписи, реєстри, відомості, описи, списки. Такі документи, особливо описи майна старшини, козаків, посполитих відбивають економічний, соціальний і правовий стан різних верств запорозького населення. Вони містять дані про чисельність люду в січових куренях і селах, слободах, зимівниках, а також відомості про кількість дворів, хат, худоби, розмір земельних ділянок тощо.

¹Там само. – С.474.

²Наливайко Дмитро. Вказ. праця. – С.387–388.

Для дослідників статистичні документи разом з іншими матеріалами архіву (ордерами, рапортами, донесеннями, журналами ревізій тощо) є важливим джерелом для вивчення процесів зростання землеробства, розвитку скотарства, торгівлі, промислів (мисливства, рибальства, бджільництва, млинарства, рудництва, добування солі), а також удосконалення ремесел.

Останній період історії Запорожжя позначився помітним економічним піднесенням, що виявилось у збільшенні кількості зимівників, своєрідних господарств фермерського характеру, в яких не було кріпацтва і які базувалися на власній і найманій праці. Документи свідчать, що запорожці зробили вагомий внесок у заселення і освоєння земель та загалом в економічний розвиток Півдня України.

Показовим щодо цього було прагнення упорядкувати і регулювати систему земле- і лісокористування. На кожен вирубку лісу для зимівника або на продаж вимагався спеціальний дозвіл Коша Запорозької Січі. Жоден козак, який збирався заснувати власний хутір чи зимівник, не отримував від Коша дозволу на це, доки попередньо не підписував письмового зобов'язання зберігати і примножувати навколишній ліс. Не дозволялося рубати цінні породи дерев – дуб, горіх, заборонялося запорожцям-зимівникам знищувати дрібну рибу і бити молоду дичину. У внутрішній політиці Коша впроваджувалися певні заходи щодо охорони природи.

Архівні матеріали розкривають високий рівень розвитку торгівлі Запорозької Січі: внутрішньої (про що свідчать реєстри і описи шинків, базарних яток, лавок та ін.), та зовнішньої (копії купчих, торговельних угод, векселів та ін.) – з Лівобережною і Правобережною Україною, російськими містами, з Кримським ханством і султанською Туреччиною. Тридцятирічним був торговельний шлях Стамбул – Очаків – Січ. Велику роль відігравало Запорожжя у транзитній торгівлі Росії.

Надзвичайно насичені історичною інформацією так звані журнали подорожей, які велися під час об'їздів паланок кошовим отаманом, військовим писарем і військовим суддею разом з похідною канцелярією. Під час цих об'їздів вирішувалися на місці господарські, судові і адміністративні справи. Їхній зміст і резолюції кошової старшини, а також подані козаками і селянами скарги записували до журналу подорожей.

Документи архіву Коша розкривають соціальне розшарування серед козацтва, а в зв'язку з цим загострення суперечностей між найбільш бідними прошарками – сіромою, голотою, паланковою, військовою і кошовою. Поглиблювалася майнова нерівність і серед селян Запорозької Січі. Серед військових посполитих – підданих Запорозької Січі, відбувався розподіл на тяглих і піших. Піші не мали у своєму господарстві робочої худоби і саме з них виділився прошарок, який в архівних документах іменується «країне нищетные».

З документів архіву дізнаємося про жителів запорозької столиці – власне міста-фортеці Січі, де розташовувався Кіш – кошовий отаман, військовий писар, військовий суддя, а також військова та курінна старшина.

Особовий склад Війська Запорозького найчастіше фіксувався у різного роду реєстрах, списках, відомостях. Описи козаків за куренями^{*} цікаві не

---

^{*}Термін «курін» на Запорожжі мав два значення: будівля - житло і адміністративно-господарська військова структурна одиниця.

тільки як статистичне джерело. На Запорозжжі, куди прибували втікачі, зберігалися лише імена, але існував звичай давати прибулим нові прізвища, щоб поміщики не могли їх розшукати. Такі документи, як протоколи допитів, свідчення, атестати дають можливість спостерігати процес заміни прізвищ. Запорозжжі, придумуючи прізвиська, виявляли неабиякий гумор і винахідливість. У прізвищах відбилися історія, демографія, етнографія, економіка, соціальні і національні відносини, побут і звичаї українського народу.

Дуже цінну інформацію про запорозькі персоналії містять атестати, які видавалися Кошем старшині й значним товаришам куренів, засвідчуючи їхнє походження та службу: вступ до товариства Війська Запорозького, належність до певного куреня, виконання курінних обов'язків, участь у військових походах, розвідувальній і дипломатичній службі, тут же зафіксовані дані: про батьків, час і місце народження, подекуди про одруження. Одруженим козакам, а також тим, які з певних причин від'їжджали з Запорозжжя, видавалися паспорти. Такі документи показують не безлику масу, натовп, а подають інформацію про козака з його індивідуальністю, особливостями долі.

Окремі справи Архіву Коша відображають наступ російської імперської влади на автономні права Запорозжжя, а також його демократичний внутрішній устрій, самоврядування, виборність урядових старшин, – власне на залишки української державності, носієм якої залишалася Запорозька Січ. Документи висвітлюють свавілля начальників Новосіченського ретраншементу – російського форпосту поблизу Січі. Відображають вони і процес захоплення запорозьких земель царським урядом, розміщення на Січі військових полків з іноземців, спорудження на запорозьких землях Дніпровської лінії і фортець з російськими гарнізонами.

В останній період існування Запорозької Січі велася боротьба за її територію і кордони, якою керував кошовий отаман Петро Калнишевський; історики назвали її «передсмертною земельною боротьбою Запорозжжя». Калнишевський енергійно заселяв запорозькі землі вихідцями з інших регіонів України. Згідно з рішенням Військової ради і за розпорядженням Коша запорозькі команди вступали в сутички з окремими військовими російськими командами, руйнували будівлі в поселеннях російських поміщиків, розганяли військові російські пости.

Водночас Запорозька Січ намагалася регулювати стосунки мирним шляхом, політичними методами. В архіві збереглися численні скарги і протести кошового уряду безпосередньо до імператриць Єлизавети Петрівни та Катерини II, до представників царської влади, зокрема до київського генерал-губернатора, російського військового командування. Для вирішення земельних проблем та інших січових справ посилали до імператорського двору спеціальні депутації – посольства, обираючи їхніх членів на військових радах з числа керівної і впливової старшини.

Запорозькі депутати добивалися також підпорядкування Січі Іноземній колегії, а не Сенатові та Київській губернській канцелярії. Серед матеріалів депутацій збереглися листи до царських вельмож і ресстри подарунків для них.

Окремі справи присвячено роботі комісії, створеної для опису запорозьких земель і розмежування з Новою Сербією і Новослобідським полком, що були оселені на території Запорозької Січі.

Значна кількість документів розповідає про участь депутатів Запорозької

Січі в роботі Законодавчої Комісії для складання Нового уложення у 1767–1768рр. Серед документів є тексти наказів, в яких віддзеркалено прагнення Запорожжя, списки уповноважених куренів, листування Коша з депутатами.

Невелика кількість матеріалів зв'язана з короткочасним перебуванням запорожців під владою Кримського ханства після зруйнування 1709 року за наказом Петра I Чортомлицької Січі. В межах тодішніх володінь Криму була створена Олешківська Січ. До цього періоду належать ярлики ханів Каплан-Гірея та Іскандер-Гірея про грошові побори з запорожців, про заборону займатися добуванням солі на Козиному мисі тощо. Матеріали першої половини 30-х років 18ст. містять також листування Коша з представниками царського уряду про повернення запорожців до рідних місць.

Певну частину січового діловодства становить листування Коша з урядовими установами й окремими особами Росії, Криму, Польщі з приводу зовнішніх зв'язків і стосунків Січі. Зокрема, з кримськими ханами, султанами і каймаканами ногайських орд, турецьким пашею в Очакові щодо розв'язання взаємних претензій, що виникали при користуванні перевозами, визначенні місць добування солі, захопленні територій, худоби, майна тощо. Реєстри претензій, журнали засідань прикордонних запорозько-татарських комісії висвітлюють характер відносин Січі з її сусідами.

Кіш вів активне листування з польськими старостами, губернаторами та іншими представниками влади Речі Посполитої на Правобережній Україні з приводу прикордонних сутичок. Ряд документів статистичного характеру подають списки запорозьких козаків – жертв польсько-шляхетського терору на Правобережній Україні, наприклад, «Ведомость, сколько от прошедшего 1733 года даже по настоящий 1748 год казаков Войска Запорожского Низового ляхи повешали, и что в них поотбирали, и как оных казаков звали и прозывали, и каких они куреней, с какими оными товарами ходили, а другие за какими нуждами, и где оных повешано» (справа 5).

В архіві Коша Запорозької Січі відбилася активна участь запорозького козацтва в гайдамацькому русі на Правобережній Україні і в Коліївщині-повстанні 1768 року, керівник якого – Максим Залізняк був вихідцем із запорозької сіроми.

Значну частину архіву становлять так звані справи похідні. Рапорти і донесення, які надсилалися запорозькими командами, нерідко з поля бою, похідні журнали і реляції запорожців і їхніх команд відтворюють бойову діяльність Запорозького Війська, участь його у всіх кампаніях, найважливіших вирішальних битвах російсько-турецьких воєн 1735–1739 та 1768–1774 років. Добре знаючи територію, на якій відбувалися воєнні дії, запорожці виконували головні завдання в розвідці армії.

У зв'язку з тим, що в названий період султанська Туреччина не допустила Росію до створення флоту на Чорному морі, захист від турецьких кораблів покладався повністю на запорозькі флотилії. Команда запорозького морського поста здійснювала розвідування і спостереження за сухопутними і морськими силами ворога, дислокованими в районі Очаків–Кінбурн, затримувала кораблі ворога, які намагалися ввійти в Дніпро і Буг, і не допускала впадки турецьких військових сил.

Докладно і з яскравими деталями архівні документи розповідають про знамениту Чорноморсько-Дунайську експедицію запорозького флоту, якій

у 1771–1772 роках двічі пройшов шлях з Дніпра у Дунай, що пролягав повз турецькі фортеці Очаків і Кінбурн, а також північно-східною частиною Чорного моря, де курсували турецькі військові кораблі. Козаки включалися у воєнні дії російської армії на Дунайському театрі війни. Попутно запорожці провели значні навігаційні роботи по вивченню малознайомих тоді чорноморських шляхів, склали свої перші лоції.

Протягом усієї війни запорозькі козаки несли розвідувальну, сторожову, прикордонну службу, прикривали російську армію, що розташовувалася на зимових квартирах, та її комунікації, захищали кордони з боку Чорного моря і порубіжних річок, створюючи сторожові пости, проводили щоденні роз'їзди.

Документи архіву – накази і ордери російських командувачів, їхнє листування про нагородження старшин і козаків золотими і срібними медалями та інше – містять матеріал для вивчення своєрідного військового ладу Запорозької Січі, особливостей системи комплектування і мобілізації та забезпечення Запорозького Війська. Вони розкривають специфіку тактики запорожців, їхні бойові порядки, принципи та характер організації ними розвідувальної та сторожової служби, в чому запорожці мали клькавіковий досвід.

Ряд архівних справ мають інтригуючу назву – «Секрети Коша Запорожского». В них висвітлюється дипломатична і розвідувальна служба Запорозької Січі, що мала велике значення для Російської держави; про внутрішнє становище і зовнішню політику, зокрема про плани Туреччини, Кримського ханства та ногайських орд, про зосередження військових сил та ін. Кілька справ розповідають про діяльність запорозьких козаків серед ногайців за завданням царського уряду, яка сприяла переходові орд від Кримського ханства під російський протекторат у 1770р.

В Архіві Коша матеріалів, пов'язаних з культурою, яка на Запорозькій Січі мала багато своєрідного і оригінального, збереглося небагато. Кіш дбав і піклувався про створення освітніх шкіл на Запорожжі. За відомостями документів архіву, 1754р. на Січі з ініціативи кошового отамана Якіма Гнатовича було утворено школу. Проіснувала вона 15 років, до початку російсько-турецької війни 1768–1774рр. Керував школою товариш Кущівського куреня Андрій Іванович Крячок.

Кілька справ архіву пов'язані з церковним життям Запорожжя. У них висвітлюється становище, права та устрій запорозької церкви, а також будівництво запорозькою старшиною храмів на Запорожжі і поза його межами. Про благодійні традиції Запорожжя свідчать документи, в яких розповідається про приїзд на Січ ченців і священників для збирання коштів та милостині для монастирів і церков України, Греції, Грузії та ін.

Одна з справ Архіву Коша вміщує документи про зруйнування і знищення російськими військами Запорозької Січі 1775 р. Документи розповідають також про дислокацію окупаційного корпусу генерала Текелі в паланках і в Січі після її зруйнування, про початок еміграції запорожців в Очаківський степ і за Дунай, а також про арешти кошового отамана Петра Калнишевського, військового писаря Івана Глоби і військового судді Павла Головатого, про суд над частиною старшини в Білівській та Олексіївській фортецях.

Доля Архіву Коша Запорозької Січі була дуже драматичною. Конфіскований архів після зруйнування Січової фортеці опинився в розпорядженні

коменданта Новосіченського ретраншементу. Частина архіву було вивезено до Петербурга. З ліквідацією Новосіченського ретраншементу у 1777р. Архів Коша Запорозької Січі було перевезено до фортеці Св.Єлизавети, однак і цю фортецю було скасовано 1784р. і згодом кошовий архів опинився в Катеринославському повітовому суді. З часом чиновники забули про архів Коша і він псувався у підвалах суду. І лише завдяки рядовому канцеляристу Спичаку, який зрозумів неоціненне наукове значення запорозьких справ і зібрав їх, було врятовано документи для нашої історії та культури.

У 1839р. новоросійський генерал-губернатор М.С.Воронцов організував комісію, що займалася розшуком і збиранням матеріалів для історичного архіву, створення якого планувалося в Одесі. Прийняти Січовий архів ізберігати до окремого розпорядження М.С.Воронцов наказав членові комісії чиновникові для особливих доручень А.О.Скальковському. Сталося так, що А.О.Скальковський протягом 60 років монополюю владив цим архівом, про який наукова громадність уперше дізналася з його праць і опублікованих ним підбірок документів. Тільки незадовго до смерті у 1898р. А.О.Скальковський передав січові документи архіваріусові генерал-губернаторського управління (на той час уже скасованого) в Одесі О.О.Міллеру, хоч і після цього архів Коша продовжував бути фактично закритим для дослідників (детальніше про історію архіву див. у передмові до «Опису Коша Нової Запорозької Січі». К. – 1994).

Після 1917р., з часу створення Єдиного державного архівного фонду, Архів Коша Запорозької Січі, ввійшовши до нього, зберігався в Одеському крайовому історичному архіві. У 1931р. його перевезли до Центрального архіву давніх актів у м.Харкові. В 1941р. Архів Коша Запорозької Січі було евакуйовано серед найцінніших архівних фондів, а 1945р. привезено до столиці України – Києва, де документи включили до складу фондів Центрального державного історичного архіву УРСР.

Перші розвідки й публікації документів з Архіву Коша Запорозької Січі, як уже про це йшлося, здійснив А.О.Скальковський. Чимало документів або витягів з них вміщено у його тритомній «Історії Нової Січі» (1-е вид. – 1841, 2-е – 1846 і 3-є – 1885р.). Протягом 1882–1886рр. він опублікував у часописі «Киевская старина» ряд статей: 1882 рік – «Пилип Орлик і запорожці» (№4); «До історії Запорожжя» (№7); «Порубіжні люб'язності» (№10); «Внутрішні розпорядки» (№12); 1884 – «Єврейський полон у Січі Запорозькій» (№3); 1885 – «Дунайці» (№11); 1886 – «Як судили і порядкували запорожці» (№3); «Таємне листування Коша Запорозького (1734-1763)» (№12). Слід відзначити, що археографічна обробка документів А.О.Скальковським має вади, серед найбільших – скорочення тексту без жодних застережень, редагування документів тощо. Як виняток, А.О.Скальковський дозволив Я.П.Новицькому надрукувати 62 документи з Архіву Коша Запорозької Січі¹. Це видання відзначається високим рівнем археографічної підготовки.

У кін. 19 – поч. 20ст. з'явилися публікації документів з історії Січі 18ст., що відкладалися в архівах інших установ, зокрема, Київської губернської канцелярії, Київського губернського правління тощо. Такі підбірки вихо-

¹Новицький Я.П. Матеріали для історії запорожських козаків // Летопись Екатеринославской ученой архивной комиссии. – Екатеринослав, 1909. – Вып. 5. – С.1–98.

дили окремими виданнями, а також у «Читаннях в історичному товаристві Нестора-літописця». Їх підготував О.О.Андрієвський¹.

Понад тисячу документів з історії Запорозжя опублікував Д.І.Яворницький². Більшість з них виявлено у фонді Колегії іноземних справ, який зберігався у Московському архіві Міністерства іноземних справ.

Окремі документи, пов'язані з Запорозькою Січчю 18ст. опублікували в «Киевской старине» та в «Записках Наукового товариства імені Тараса Шевченка» О.Лазаревський³, П.Орловський⁴, П.Молчановський⁵ та О.Левицький⁶.

За радянської доби, хоч Архів Коша Запорозької Січі почали інтенсивно вивчати науковці, публікація його документів була мінімальною. Незначна кількість їх потрапила до збірок і видань наукових інституцій⁷. У післявоєнні роки кілька документів було опубліковано В.Голобуцьким у працях «Запорожское козачество» (К., 1957.) і «Запорізька Січ в останні часи свого існування. 1784-1775». (К., 1961).

Цікаві підбірки документів вміщено в періодичних виданнях, починаючи з кінця 80-х рр. 20ст. Зокрема, у відродженому часописі «Київська старовина» (1992, №3)⁸. «Архіви України» видрукували листи останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського, документи про стосунки з Кримом і ін., що їх підготували Л. З.Гісцова і Л. Я.Демченко⁹ (перелік публікацій документів включено до списку літератури, доданого до «Опису Архіву Коша Нової Запорозької Січі»).

¹ *Андрієвский А.А.* Материалы для истории южнорусского края XVIII столетия (1715–1778), извлеченные из старых дел Киевского губернского архива. – Одесса, 1886; *Андрієвский А.А.* Материалы для истории Запорожья и пограничных отношений. – Одесса, 1893; *Андрієвский А.А.* Оссоах между татарами и запорожцами // Чтения в историческом обществе Нестора Летописца. – К., 1888. – Кн.2. – Отд.1. С.181–182; *Андрієвский А.А.* Комиссия 1749г. для разбора взаимных претензий татар и запорожцев // – Там же. – К., 1895. – Кн.9. – Отд.2. С.42–64.

² *Эварницкий Д.И.* Сборник материалов для истории запорожских козаков. – СПб., 1889.

³ *Лазаревский А.* Запорожская реляция о победе над турецким флотом в Днепровских устьях // Киевская старина. – К., 1884. – Кн.9. – С.129–131.

⁴ *Орловский П.* Переписка атамана П.Калнышевского с киевским митрополитом Арсением Могилянским // Киевская старина. – К., 1893. – №7. – С.139–142.

⁵ *Молчановский П.* Три письма кошевых атаманов к шведским королям // Киевская старина. – К., 1899. – №1. – С.1–5.

⁶ *Левицкий О.* Церковна справа на Запоріжжі у XVIIст. // Записки НТШ. – Львів, 1912. – Кн.10. – С.49–75.

⁷ *Греков В.* Бунт сіроми 1768р. // Записки историко-филологического відділу ВУАН. – К., 1927. – Т.ХІ. – С.226–232; *Боровий С.Я.* Євреї в Запорозькій Січі // Праці інституту єврейської культури ВУАН. – К., 1930; Гайдамацький рух на Україні у XVIIст. – К., 1971.

⁸ *Гісцова Л.З.* Архів Коша Запорозького. Приватне листування Петра Калнишевського // Київська старовина. – К., 1992. – №3. – С.11–21.

⁹ *Гісцова Л.З., Демченко Л.Я.* Сусідів не вибирають. (Документи Коша Нової Запорозької Січі з історії українсько-татарських зв'язків) // Архіви України. – 1991. №2. – С.71–77. *Гісцова Л.З., Демченко Л.Я.* «Щоб зацадивши леса . . . можно было і напредкы чем корысоватись» // Архіви України. – 1991. – №5–6. – С.75–84.

Гісцова Л.З. З архіву Коша Нової Запорозької Січі // Архіви України. – 1990. – №6. – С.67–70.

Гісцова Л.З. Чи були блакитні й жовті прапори на Запоріжжі? // Архіви України. – 1990. №5. – С.71–74.

Гісцова Л.З. До портрета П.Калнишевського (3 нагоди 300-річчя від дня народження) // Архіви України. – 1991. – №3. – С.52–58.

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Книга, що пропонується увазі читачеві, є першим томом багатотомного видання документів фонду Коша Нової Запорозької Січі, яке здійснюється Центральним державним історичним архівом України, м.Київ, (далі ЦДІАК) та Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського Національної Академії Наук України.

Першу спробу видати Архів Коша Нової Запорозької Січі вчинено у 20-х роках 20ст. Питання про це ставила Археографічна комісія ВУАН. Суперечка про те, який принцип має бути в основі видання – хронологічний чи тематичний, розгорнулася між М.С.Грушевським і М.Є.Слабченком. Тоді ж видання Архіву Коша взяла на себе Археографічна комісія Центрального архівного управління УРСР. Вона планувала опублікувати найважливіші документи цього архіву в 8 томах. Як результат її діяльності маємо лише опис фонду¹.

Вдруге видання документів Коша Запорозької Січі передбачалося «П'ятирічним планом науково-дослідної роботи державних архівів Української РСР (1946–1950рр.)», К., 1946.

Третя спроба видання документів припадає на 60-і рр. Виконуючи постанову Ради Міністрів УРСР від 18 вересня 1965р. про увічнення пам'ятних місць Запорозької Січі, працівники ЦДІА УРСР у м.Києві протягом 1966–1972рр. провели підготовчі роботи до видання Архіву Коша: виявлено раніше опубліковані документи, а також архівні – у сховищах Москви і Ленінграда, складено хронологічний покажчик до ф.229, Коша Нової Запорозької Січі, взято на облік документи Коша, що відклалися в інших фондах ЦДІА УРСР у м.Києві. На жаль, роботу тоді на цьому довелося згорнути, оскільки, як і в попередній період, розробка суто української тематики не відповідає інтересам радянської історіографії.

Нарешті, остання спроба, започаткована в 1991р., дає результати. Висвітлення національної історії незалежної України стало завданням надзвичайної ваги.

Доля розпорядилася так, що повного архіву Запорозької Січі ми не маємо. Як зазначалося вище, документи Січі (Січей) в силу історичних обставин у різний час було або знищено, або вивезено з України, а отже, розпорошено в багатьох архівосховищах не тільки України, а й сусідніх держав. Середзбережених документів чільне місце належить документам Коша Нової (Підпільненської) Запорозької Січі (1734–1775рр.). Цей комплекс архівісти називають фондом, у ЦДІАК він облікований під №229, а в науковій

¹Архів Запорозької Січі. Опис матеріалів. – К., 1931р.; 2-е вид. – К., 1994р.

літературі він одержав назву «Архів Коша Нової Запорозької Січі», хоч зважаючи на кількість наявних одиниць зберігання (386, в них діловодних понад 400 справ), це «сліди» фонду, архіву. Як свідчать номери на діловодних обкладинках справ Коша, в окремі роки до «Військової архіву» Січі надходило близько 600 справ. Так, на обкладинці однієї з одиниць зберігання за 1762р. проставлено №426, за 1769р. – №561, за 1771р. – №407, за 1772р. – №426, за 1773р. – №435, за 1774р. – №449. Отже, Військовий архів Коша Нової Запорозької Січі за 40 років її існування, включав, очевидно, близько 15 тис. справ.

Архів Коша склався в результаті діяльності Військової канцелярії Війська Запорозького. Кіш був розпорядчим органом на Запорозжжі, виконавчі ж функції переважно належали Військовій канцелярії, хоч чіткого розподілу цих функцій між ними не було. Кореспонденція, як правило, адресувалася на ім'я кошового отамана або ж Коша. Але подекуди зустрічаємо на документах написи «В Войсковою Сѣчи Запорожской канцелярію», або з «3 Войсковой Войска Запорозкого Низового канцелярій», «Войска Запорожского Низового Канцелярій войскових дел», «Войсковая запорожская канцелярія», тобто, до Канцелярії зверталися як до установи, що здійснювала військово-адміністративні, соціально-економічні й політичні завдання Запорозької Січі, Коша. Керував Військовою канцелярією військовий писар, найближчий помічник кошового отамана в справах адміністративного управління. Окремі документи, найважливіші, військовий писар готував сам, всі ж інші передавав старшому канцеляристові, який розподіляв їх для виконання між канцелярськими служителями. Роботу канцелярії забезпечував штат служителів, який безпосередньо підпорядковувався старшому канцеляристові. Кількість їх не була сталою. Офіційно до штату, з виплатою жалування, входило 7-8 канцеляристів. Але при канцелярії набувало досвіду вдвічі більше письмених осіб. Найчастіше це були колишні учні Січової школи, що існувала на Січі з 1754р. Канцеляристи і підписарі займалися підготовкою і переписуванням паперів, копіювати і підписки вели книги вхідних і вихідних документів, знімали копії документів, перекладачі здійснювали письмові, а товмачі – усні переклади. Наявність на чернетках значної кількості правок свідчить, що документи проходили певні ступені слухання. Складніші й важливіші питання розглядалися військовою або старшинською радами, кошовим отаманом, менш важливі – військовим писарем і причетними до рішення особами.

Вивчення документів Коша показує, що Військова канцелярія у 40-х роках 18ст. в основному перейняла російську систему діловодства, яке базувалося на генеральному регламенті 1720р. Яким було діловодство Коша в 16 – перші третині 18ст., важко сказати, оскільки маємо лише розрізнені документи, а не їх комплекс, хоч би невеликий. Вивчаючи те, що дійшло до наших часів, можна назвати види документів, визначити їхній формуляр, спосіб оформлення, тощо. Зокрема, найпоширенішими видами були листи, універсали (останні в основному використовувалися для внутрішнього обігу), цидули – короткі записки, часто без адресата і підпису. Листи в дипломатичному листуванні Коша з установами, державними діячами й урядовцями Криму, ногайських орд, Польщі, Туреччини зберігалися аж до ліквідації Січі у 1775р., незважаючи на заборону з боку Росії таких зносин. Наявність такого листування свідчить про певне визнання Запорозжжя іноземними сусідами окремим політичним організмом у Російській імперії,

крім того, про намагання в певні періоди з боку Криму повернути Запорожжя на свій бік, обходячи російські структури. Одночасно листи були поширеними у напівофіційному листуванні кошової старшини з державними, військовими і релігійними сановниками України і Росії.

З введенням російської системи діловодства відклалася значна кількість документів, що різнилися за видами, формою, призначенням і т.п. Від влади верхньої (імператорів), вищої (гетьмана, Сенату, Синоду), центральних установ (колегій) надходили грамоти, маніфести, устави, укази, від гетьмана, Генеральної військової канцелярії - універсали, укази, ордери, які фіксували законодавчі, директивні й адміністративні заходи стосовно Запорожжя. У відповідь Кіш направляв чолобитні, прохання, рапорти, донесення. Стосунки з Київською губернською канцелярією, кумандувачами російських військових з'єднань і ін. зафіксовані з одного боку в указах, ордерах, інструкціях, «требованнях» (вимогах), «предложеннях» (пропозиціях), з іншого боку – в донесеннях, рапортах, «представленнях» (поданнях), доповідях. У стосунках Коша з полковими гетьманськими установами, губернськими, провінційними канцеляріями, командирами російських армійських полків, тобто з установами одного рівня, вживалися промеморії, «сообщения» (повідомлення). За різновидностями документів можна визначити місце Коша в системі державних установ Російської імперії. Зокрема, зміни в документальному обігу свідчать про зміни у ставленні царського уряду до Запорожжя, посилення наступу на його права. Так, якщо стосунки з командувачами російських військ, київськими генерал-губернаторами, Київською губернською канцелярією в 30-х – 40-х роках оформлялися листами, що можна сприймати як ознаку рівності, то в подальші роки – це вже укази, ордери – з одного боку, рапорти, донесення – з іншого боку, що свідчить про пониження Коша до рівня установ місцевого значення Російської імперії.

Різноманітною була документація, що виходила з Коша і курсувала в межах Запорожжя. Во паланки, курені, полковникам, курінним отаманам і в інші низові адміністративні структури надсилалися укази, ордери, накази, інструкції, пропозиції, вимоги, оголошення. Козакам, у разі потреби, видавалися з Коша пашпорти, білетти, абшити, атестати, на бажання зацікавлених осіб оформлялися угоди, векселі, квитки, духівниці. Внутрішня документація, якою оформлялися судові процеси, скликання Ради, представлена приговорами (рішеннями), ухвалами, вироками, протоколами, определениями, наказами, «сказками» (свідченнями), постановами, при необхідності складалися описи земель, щоденники обстеження паланок, реєстри і списки козаків, «веденія» (відомості) й інші документи статистичного характеру.

Кожний документ, що надходив до канцелярії, або ж виходив з неї відповідно реєструвався у книгах для вхідних і вихідних документів. Про це свідчать збережені фрагменти книг, відповідні реєстраційні записи і номери на документах. Безперечно, що реєстрація передбачала вирішення двох завдань: обліку вхідної і вихідної документації та контролю за виконанням.

Документообіг Військової канцелярії був досить значним. Приблизну кількість документів можна встановити за вихідними номерами, представленими на документах. Регулярно вони зустрічаються на відпусках документів з кінця 50-х років, до цього часто зауважується, що номер

проставлено лише на «біловому» примірнику, тобто оригіналі. Так, в 1759р. на документі від [. . .] грудня бачимо №4384¹, від 19 грудня 1761р.– №5882², від 21 грудня 1764р. – №5583³, від 5 грудня 1763р. – №5641⁴ і т.п. Зменшується їх кількість під час російсько-турецької війни 1768-1774рр. Так, на документі від 20 грудня 1774р. значиться №3731⁵. Отже, в середньому щорічно з Коша виходило понад 4 тис. документів, така ж кількість надходила. Треба вважати, що не менше складалося і документів внутрішнього характеру, зокрема судових, на яких реєстраційні номери не зустрічаються.

Значна кількість документів вимагала їх систематизації і формування справ, що полегшувало практичне користування ними. Всі документи з одного питання чи предмета складали одну справу. Тому в основу систематизації документів покладено переважно предметно-тематичну ознаку. Щоправда, зустрічаються справи, сформовані за номінальною ознакою, коли згруповано документи однієї назви, схожих за формою (протоколи, судові вироки, атестати).

Безперечно, ті лихоліття, які пережив архів після ліквідації Січі, не могли не позначитися на формуванні справ. Безнаглядне зберігання документів у кінці 18ст., а згодом у 19ст. призвели до втрати значної кількості документів, порушення принципів формування справ. Відчувається втручання у формування справ А.О.Скальковського, найбільше це видно з I-ої справи, до якої він власноруч додав документи за 1709р., виготовивши їхні копії з актів, вміщених у «Повному зібранні законів Російської імперії». Крім того, в окремих справах було порушено систематизацію на початку 20ст. під час описання документів в Одеському історичному архіві, у 1925-1926рр. при повторному описанні фонду в Одеському крайовому історичному архіві, під час підготовки до видання опису фонду і під час реставрації й оправи документів в Центральному архіві давніх актів у м.Харкові, і 1941р. під час евакуації фонду з м.Харкова.

У процесі реставрації документів у ЦАДА в м.Харкові, а також у ЦДІА УРСР у м.Києві, зі справ було вилучено чисті аркуші, якими здійснено консервацію пошкоджених документів. Через недбале зберігання в останній чв. 18 і в 19ст. папір значною мірою пошкоджено вологістю, тексти окремих документів згасають. За час зберігання документів в архівах вражені тлінню аркуші покрито конденсаторним папером, справи взято в оправу; обкладинки оформлено в Одеському історичному архіві у I-й чв. 20ст. Проте процес старіння паперу, руйнування конденсаторного паперу і борошняного клею продовжується, до того ж конденсаторний папір темніє з часом, що утруднює прочитання текстів. Аркуші від нашарувань стали ламкими. Загалом, фізичний стан документів Коша незадовільний. У майбутньому потрібно дереставрувати документи, повторно реставрувати, консервувати аркуші безкислотним папером і клеєм. Незадовільний фізичний стан Архіву Коша підтверджує доцільність і необхідність публікації документів фонду.

Справи Архіву Коша мають кілька пагінацій. Нумерацію синім чорнилом здійснено, ймовірно, А.О.Скальковським, чорним – у кін. 19- на поч. 20ст.

¹ЦДАК, ф.229, оп.1, спр.49, арк.129

²Там само, спр.93, арк.94

³Там само, спр.165, арк.111

⁴Там само, спр.29, арк.242

⁵Там само, спр.194, арк.166

в Одеському історичному архіві, фіолетовим – у 20-х р. 20ст. в Одеському крайовому історичному архіві, олівцем великими цифрами – в Центральному архіві давніх актів у Харкові в 30-х рр., олівцем маленькими цифрами – в 50–60-х р. в ЦДІА УРСР у м.Києві. Зміни в нумерації свідчать про втрати і пересистематизацію документів у справах.

Документи написано на папері виробництва російських фабрик: грубо-му, жовтуватого кольору, стандартного розміру 34,5 (30,5) x 21,8 (19,0) мм. Є незначна кількість паперу закордонних папірень, на них написано документи, одержані з Криму і Польщі.

Публікація документів здійснюється на підставі «Методичних рекомендацій по підготовці до видання Архіву Коша Нової Запорозької Січі»¹, складених у ЦДІАК України, схвалених і віддрукованих Інститутом української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України.

В основу публікації документів фонду Коша Нової Запорозької Січі покладено принцип видання одиниць зберігання цілком, у порядку розміщення їх у фонді і в описі документів. Справи в описі фонду систематизовано за хронологічною ознакою. Оскільки більшість справ сформовано у діловодстві Військової канцелярії Коша за предметно-тематичною ознакою, а в разі необхідності за номінально-хронологічною, і комплекс вхідних і вихідних документів з одного питання відклався у тій послідовності, в якій вони надходили або створювалися в діловодстві Військової канцелярії, публікація справ у цілому дозволяє вивчати питання у розвитку. В разі порушення систематизації, в процесі підготовки документів до видання, відновляється діловодний порядок розміщення документів у справі. Це можна помітити по зміщеннях у нумерації аркушів документів, яка зазначається на полях тому.

Кожний том включатиме титульний аркуш, передмови (історичну – у першому томі, і від упорядників), власне документи – справи, науководвідковий апарат (примітки, покажчики, словники).

Кожна справа тому відділяється від наступної аркушем, на якому зазначається номер справи, за ним вміщено фотокопію діловодної обкладинки, а в разі її відсутності – обкладинки, оформленої в Одеському історичному архіві, якщо вони збереглися.

Як зазначалося, публікуються практично всі документи за незначними винятками. Так, зокрема, якщо у справі є кілька примірників одного й того самого документа, до публікації готується один з них. Інші примірники

---

¹Гіськова Л. Методичні рекомендації по підготовці до видання Архіву Коша Нової Запорозької Січі. – 1992. К. – Інститут української археографії. У цьому методичному посібнику враховано досвід як вітчизняної археографії, так і досягнення науковців Росії. Білорусії тощо: Єділінська У.Я. і Страшко В.В. Методичні рекомендації по передачі текстів документів XVI – XVIIIст. – К., 1990; Пецак М.М. і Русанівський В.М. Правила видання пам'яток української мови XIV – XVIIIст. – К., 1961; Хорошкевич А.Л. і Кауштанов С.М. Методические рекомендации по изданию и описанию Литовской метрики. – М., 1985. Правила издания исторических документов в СССР. – М., 1990; Матеріали науково-методичної ради, зібраної Археографічною комісією АН УРСР у квітні 1990р. Передача текстів документів і пам'яток. – К., 1990. Враховано також окремі положення двох посібників, розроблених під час спроб видати Архів Коша: Апанович О.М. і Проценко Л.А. Науково-методична інструкція для підготовки до видання архівного фонду Коша Нової Запорозької Січі. – Машинопис.– ЦДІА УРСР у м. Києві, 1967, і Гіськова Л.З.; Методичні поради для підготовки збірок «Запорізька Січ в документах і матеріалах». – Машинопис.– ЦДІА УРСР у м.Києві, 1972 та ін.

одержують відповідний їхньому місцю порядковий номер і забезпечують-ся тим же заголовком, який складено до того, що публікується і на номер котрого дається посилання. Незначні розходження в якомусь з зазначених вище текстів обумовлюються у текстових примітках. До видання включено також раніше опубліковані документи, оскільки вони є складовою частиною даного комплексу документів. Номери аркушів, на яких немає тексту, відзначаються у підрядкових примітках. До основної частини тому не включено документи, що не відповідають змістові справи. Такий документ вміщується у коментарях з посиланням на аркуш справи. В основній частині на місці, де мав бути вилучений документ, вміщується заголовок до нього.

На полях публікації зазначено номер аркуша, на якому вміщений документ у справі. Попередню пагінацію аркушів документів – недіючу і закреслену – даємо в квадратних дужках нижче новітньої (діючої).

Передача текстів документів. Документи Коша складено переважно українською, російською, мішаними (українською – з російською, а також з елементами церковнослов'янської) мовами; у фонді є також іншомовні документи, писані татарською, турецькою, польською та ін. мовами. Документи, писані діловодною українською мовою, як правило, характерні для канцелярії Коша 30–40 років 18ст.; з елементами церковнослов'янської – для українських монастирів, духовних осіб Запорожжя; змішаної української з російською – для канцелярії Коша 50–70-х років, установ Гетьманщини, Слобожанщини, осіб українського походження.

Для збереження особливостей документів українського походження при передачі текстів застосовується спрощений дипломатичний метод, яким передбачається відтворення текстів засобами друкарського набору у повній відповідності з оригіналом. Усі рукописні літери кириличного і латинського алфавітів передаються з допомогою фонетично і графічно відповідних їм друкарських знаків сучасного громадянського кириличного шрифту. Зберігаються літери, які вийшли з ужитку і яким немає графічного відповідника у сучасному алфавіті: s – зело, ꙗ – ксі, ѱ – псі, ѿ – омега, v – іжиця, ѱ – юс малий, ѿ – фіта, сполучення КГ, яким передавалося взривне «Г». А також такі знаки, які можуть інтерпретуватися неоднозначно: е, е, е, и, ы, і, й, ъ. Зокрема е, е, е (широке і вузьке) в текстах українського походження 18ст. не мають виразної відмінності у вживанні. На початку слова чи складу, або у закінченні після голосної вони читаються як «Є»: єдин, приєхал, життє, першіє, в інших позиціях як «Е». Латинські літери z, m, n, g й ін. передаються відповідними їм кириличними З, М, Н, Г й ін¹.

Виносні літери і буквесполучення вносяться у рядок і передаються курсивом. Діакретичні знаки не зберігаються і не передаються, за винятком тих, які позначають різну вимову однакових літер, зокрема це «Й», яка в українських текстах означала літеру «ї», російських – «і». Наявні в оригіналах паєрки вносяться у рядок відповідно до звучання слова і передаються курсивом.

Скорочення під титлами не розкриваються. Їхні розшифровки здійснено у «Переліку слів під титлами». Усічені скорочення доповнюються крапкою. Для їхнього роз'яснення додано словник скорочених слів.

Збережено написання чисел і дат словами. Описки писарів не виправ-

¹ Детально див.: *Гіськова Л.* Методичні рекомендації по підготовці до видання Архіву Коша Нової Запорозької. – с.12-20.

ляються. При можливості їхнє розтлумачення подається у підрядковій примітці, при неможливості прочитання – вони акцентуються знаком [?], при очевидному змістові знаком [!] безпосередньо у тексті. Закреслені в оригіналі слова чи речення в основному тексті не відтворюються, а відновлюються у підрядковій примітці зі вказівкою: «Далі закреслено». Наявність виправлених літер, підчисток та ін., оскільки їх значна кількість у чернетках, не оговорюється у підрядкових примітках, крім випадків, коли це вплинуло на зміст документа. Пошкоджені фрагменти слів, якщо є можливість, відновлюються і подаються в квадратних дужках, при неможливості відновлення у квадратних дужках ставиться три крапки.

Документи російською мовою, складені в діловодстві імперських центральних і місцевих установ, і тих, що діяли в Україні, публікуються відповідно до правил передачі текстів українського походження. Але при передачі російських текстів зберігаються літери s, i, ъ, ѿ, які були у запровадженому у 18ст. гражданському шрифті Росії. Всі інші літери (ксі, пси, омега, юси і ін.), що були вилучені з цього шрифту, передаються з допомогою фонетично тотожних їм друкарських знаків сучасного алфавіту.

Наявні в справах документи польською мовою у виданні друкуються латиницею і супроводжуються перекладом на українську мову. Публікація таких документів здійснюється згідно з «Методичними рекомендаціями по передачі текстів документів 16–18ст.»¹.

Документи, написані турецькою, татарською, вірменською і грецькою мовами, у виданні будуть вміщені факсимільним способом, з відповідним перекладом тексту, якщо діловодний переклад відсутній.

У всіх документах, незалежно від мови написання, поділ тексту на абзаци, вживання пунктуаційних знаків, прописних і строчних літер наближено до вимог сучасного правопису.

Закінчення аркушів у справі позначено знаком // лише в середині тексту.

Наявність печаток на документі, які найчастіше розміщувалися зліва від підпису, або ними опечатувалися конверти, відбитки яких майже всі зруйновано, оговорено під текстом словами: «Слід від печатки», або якщо печатка збереглася: «Печатка Лубенського гродського суду». Детальний опис печаток подано у Таблиці, яку вміщено у Додатках. Після вказівки про наявність печаток дано помітки і резолюції, якщо вони є в документі. Опис їх починається зі слова «Помітка:», описання ведеться за аркушами згори вниз і зліва направо. Відомості з конвертів – адреса і вказівка про наявність печатки – наводяться після основного тексту і поміток.

Текст кожного документа забезпечено редакційним заголовком, в якому зазначається порядковий номер, дата, місце написання документа, його різновидність, автор, адресат, короткий зміст, діловодний вихідний номер. Кожному документові присвоєно порядковий номер: нумерація в томі наскрізна. До супровідного листа і додатку до нього складається один заголовок, порядкові номери спарені, тобто, кожен з документів має свій номер, а щоб підкреслити зв'язок між документами, їхні номери в заголовку до супровідного листа подано через тире.

Датою документа, як правило, є дата його написання. У разі її відсутності вона встановлюється за змістом справи. Обґрунтування встановленої да-

---

¹Передача текстів документів і пам'яток. Методичні рекомендації за матеріалами науково-методичної наради, квітень 1990р. – К., 1990. – С.18–22.

ти подається у підрядкових примітках. Різновидність документів, якщо її не визначено в тексті, встановлюється на підставі змісту і форми документа, наприклад, це стосується листів кримських ханів, татарських, турецьких і польських урядовців з прикордонних Запорожжю територій тощо. Оскільки назви документів у Коші взято з російського діловодства, у заголовках, що складені українською мовою, подаються їхні українські відповідники, якщо вони є і якщо вони повно відбивають зміст документа: прошення – прохання, донесение – донесення, репорт – рапорт. Якщо ж конкретного відповідника немає, то назва дається згідно з термінологією, прийнятою в сучасній дипломатичі стосовно документів Коша. Самоназва документа наводиться в заголовку в круглих дужках і в лапках після назви різновидності, даної упорядником, якщо вона відрізняється від останньої: свідчення («сказка»). Автори й адресати документів, як правило, зазначаються в сучасній українській формі: Филип Орлик – Пилип Орлик, хан Герай– хан Гірей. У заголовках географічні назви подаються в їхній історичній формі: с.Романків Самарської паланки.

У легенді, вміщеній після тексту документа, вказано аркуш справи, на якому він написаний, і визначена автентичність: оригінал, копія, засвідчена копія. Для раніше опублікованих документів зазначаються відомості про видання, в якому їх надруковано.

Документи забезпечено примітками до тексту і змісту (коментарями). Підрядкові примітки до тексту вміщені в кінці кожної сторінки з цифровою наскрізною нумерацією арабськими цифрами у межах документа. Якщо примітка охоплює кілька слів, то знак ставиться перед першим і після останнього слова, що потребують пояснення, а в тексті примітки– знак ставиться один. Примітки до змісту (коментарі) позначаються курсивними літерами до конкретного місця документа згідно з його порядковим номером у томі (1а, 3б, 8д).

Видання ілюстровано окремими відтвореними документами, ілюстраціями, які вміщено поряд з опублікованим документом. Ілюстрації забезпечено підписами, де після номера ілюстрації в короткій формі передається заголовок документа (дата, вид документа, адресант і адресат), номер документа у томі. Як ілюстрації перед кожною справою вміщуються діловодні обкладинки, а в разі їхньої відсутності – обкладинки, оформлені в Одеському історичному архіві.

До документів тому додано історичну передмову (лише в першому томі), вступ від упорядників, коментарі, предметно-тематичний покажчик, словник застарілих і маловживаних слів, іменний, географічний і хронологічний покажчики, списки козацької старшини, імена якої зустрічаються в документах, таблиці печаток і філіграней, які є на папері документів, списки скорочень і слів під титлами, що вживаються в документах, список умовних скорочень, прийнятих упорядниками при підготовці тому, список ілюстрацій.

* * *

До першого тому увійшло 9 справ (1–8 справа, 4 справа має літерний номер – 4а).

Справа 1. Включає документи за 1709, 1712, 1725, 1731 і 1734рр. (документи за 1709, 1712 і 1725рр. не належать до діловодства Коша: це копії 19ст., виготовлені А.О.Скальковським).

Заголовки справи (діловодний і складений в ОІА відповідають змістові справи): «Разные дѣла прежних годов: и права на волности Мазепы; і Орлика ласкателніе; и писмо, которым испросылы Мыжыгорскій монастырь, копія, о присылкы до Сѣчы по волть войсковой, а не указной, священников; и шведин трактат. 1743 году. №3» або ж «Несколько документов о пребывании запорожцев под крымским владычеством. №77». Обидва заголовки доповнюють один одного.

Більшість документів стосується переходу запорожців під протекцію Росії: це листи київських генерал-губернаторів, які безпосередньо забезпечували вихід Запорозького Війська з Криму. Але особливу увагу привертає копія листа Пилипа Орлика, в якому гетьман застерігав запорожців від необачного кроку, передбачав наслідки, до яких може привести цей захід. У справі є також три недатовані документи часів перебування Війська під кримським протекторатом, що проливають світло на причини, що спонукали запорожців до зміни орієнтирів.

Діловодну систематизацію документів порушено. Вилучено ряд документів (див. Опис фонду), частина яких зберігається тепер в Архіві Санкт-Петербурзького філіалу Інституту російської історії Російської Академії Наук у збірці А.О.Скальковського (ф.200, од. зб. 2-12).

Справа має 39 арк., арк. 14 відсутній. Документи пронумеровано двічі (нумерацію синім чорнилом закреслено, ймовірно, її здійснено А.О.Скальковським, нумерацію фіолетовим чорнилом (ОКІА) проведено в 20-х роках 20ст.). Документи написані на стандартних аркушах, папір грубий, жовтуватий, розміром, в основному, 32,5 (33,5) x 21 (20,5) см., первісний формат документів змінено: під час реставрації обрізано краї аркушів. Документи відреставровано в ЦАДА у м.Харкові, потребують дереставрації і повторної консервації. Збереглися обкладинки – діловодна та ОІА. Оправу виготовлено в Центральній лабораторії мікрофільмування і реставрації документів при Головархіві України (далі ЦЛМРД). Це – картон, обклеєний жовто-коричневим «мармуровим» папером, корінець підклеєно дермантином темно-вишневого кольору. Документи, крім копій 19ст., мають сліди вогких плям, нижні краї аркушів зітліли і обсипались, їх укріплено чистим папером, всі аркуші односторонньо покрито жовтим конденсаторним папером. Тексти запорозьких документів писано чорним чорнилом, яке подекуди розмито під час реставрації (арк. 11, 15, 20-28, 30-31); документи російських канцелярій написано стійким рудим чорнилом; чисті аркуші вилучено.

Справа 2. Включає документи за 1734–1738рр.

Справу сформовано та описано вперше в ОІА: «Дело о походе Войска Запорозького под начальством Миниха и Леонтьева. №7». Систематизацію уточнено в ОКІА. Вдруге описано при підготовці опису 1931р.: «Справа про участь Запорозжя в походах до Польщі, в Крим і на Дністер проти Туреччини». Систематизацію уточнено в ОКІА. З усього видно, що багато документів втрачено, найперше запорозьких – у справі їх лише два. Більшість документів надіслано з Київської губернської канцелярії і від командувачів російського війська на Україні. З тексту видно, наскільки російський уряд був зацікавлений у Запорозькому Війську. Втягуючи запорожців у військові дії проти Польщі, на всіх рівнях російської адміністрації давалися обіцянки про збереження козацьких вольностей.

Справа має 30 арк. Пронумерована двічі. На 30арк. є нотатки, ймовір-

но А.О.Скальковського. Нумерацію чорним чорнилом (в ОІА) закреслено, фіолетовим (ОКІА) – діюча. Фізичний стан документів задовільний. Папір грубий, жовтуватий. Формат аркушів 30,5 (32,5) x 20,5 (21) см. Окремі аркуші мають великі руді плями. Зітлілі й пошкоджені вологою краї аркушів укріплено чистим папером. Збереглася обкладинка ОІА. Оправа архівна, картонна, рожевого кольору.

Справа 3. Включає документи за 1734, 1747, 1753–1754, 1756–1760 і 1770–1775рр. Є діловодні копії документів за 1676, 1683, 1686, 1688, 1734, 1735рр. Справу заведено в діловодстві Коша в 70-х рр. 18ст.; є діловодний заголовок, який в основному відповідає змістові документів: «Дѣло въ коемъ: 1-е. Что просили киево-межигорского архимандрита отца Илариона, дабы не перемѣняемо было Владымира Сокалскога зъ Сѣчи, а онъ бы тамъ оставался начальнымъ. 2-е. Когда сего не здѣлано, такъ утруждали государыню о бытїи ему Владимиру въ Сѣчи начальнымъ и архимандритомъ и ѿ пожалованїи креста в сѣчевую церковь къ ношенїю оного навіи начальнику и его преемникамъ. 3-е. Что архиерей киевский гспднь Кременецкий требуетъ увѣдомления ѿ количествѣ церквей и священниковъ въ Запорожѣй. 4-е. О поступкахъ худостныхъ иеромонахов Киприяна и Феоктиста с товарищи, описанныхъ къ архимандриту Илариону. Съ 1773 года. Также о исправленїи в Кїевѣ золотих в Сѣчевую церковь священныхъ сосудовъ и митерь архимандриту. №105.»

Але первинну систематизацію порушено під час описання справ в ОІА, про що свідчить узагальнений заголовок на обкладинці: «Съ документами о церковномъ управленїи в Запорожскомъ Войске», тобто до справи долучено було документи з втрачених справ, що стосувалися церковного життя на Січі у попередні роки: про збір пожертвувань для Києво-Трьохсвятительського монастиря, про відправлення панахиди по загиблим у війні запорожцям, є навіть повністю справа за 1774р. (про розшук паламаря Остроуха), що має самостійний діловодний заголовок. При підготовці опису Архіву Коша до видання у 1931р. було вчинено спробу систематизувати документи за хронологією. Похибки в систематизації виправлено при підготовці даного тому. Справа має 142 арк. Нумерація – в ОКІА, здійснена фіолетовим чорнилом. Фізичний стан документів задовільний, лише долучені з втрачених справ документи мають сліди вологи, подекуди текст вицвів і не читається (арк. 12, 13, 18, 23, 135). Краї пошкоджених документів доповнено чистим папером. Оправа з картону, обклеєна сірим папером, корінець темно-синього коленкору. Формат паперу в основному 33,5 (32) x 21,5 (21,2) см.

Справи 4, 4а. За описами 1926 і 1931рр. – це одна справа, але у двох частинах: перша включала документи за 1735, 1744, 1746 і 1747рр., друга – за 1766р. Вони мали єдину нумерацію ОІА (арк. 1–75), тепер її закреслено. Першу частину сформовано під час упорядкування фонду в ОІА; включає розрізнені за темами документи з втрачених справ. Друга частина – це справа сформована у діловодстві Коша, є діловодний заголовок: «Дѣло о разныхъ и из разныхъ мѣст бѣжавшихъ. 1766. №252». В ОІА частини було описано заново: «Дело о беглых людях, скрывающихся в запорожских усадьбах. Ч[асть] 1. Переписка о преследовании в Запорожьи бежавших туда из разных мест помещичьих людей и дезертиров. Ч[асть] 2». Заголовки відповідають змістові документів.

У 50-х р. другу частину було описано в ЦДІАК ще раз під №369; у 1991р.,

під час підготовки до перевидання опису 1931р., справу повернено на місце, їй присвоєно №4а. Тепер спр. 4 налічує 12 арк., нумерація ЦДІАК, олівцем. Справа 4а має 64 арк., літерний арк. Іа, відсутній арк. 57 (технічна помилка). Тобто, тепер у двох справах пронумеровано 76 арк., на один аркуш більше, ніж було їх в ОІА, оскільки пронумеровано обкладинку. Верхні і нижні краї документів справи 4 пошкоджено вологою, під час реставрації в 50-х р. доповнено чистим папером. Чисті аркуші вилучено. Формат паперу змінено під час реставрації – 31 (31,5) x 19,5 (20,5) см., оправу виготовлено в ЦЛМРД з рожевого тонкого картону. Фізичний стан документів задовільний. Запорозьких документів у справі немає.

Фізичний стан документів спр.4а задовільний. Є сліди від вологи. Більшість документів покрито жовтим конденсаторним папером. На деяких конвертах сліди сургучевих печаток. Папір грубий, жовтуватого кольору. Формат паперу 35,5 (32,5) x 22,5 (20,0) см, який частково змінено. Під час підготовки до видання проведено уточнення систематизації документів. Оправу виготовлено в ЦЛМРД, картон обклеєно жовто-коричневим «мармуровим» папером, корінець оправи темно-коричневий.

Справа 5. Включає документи за 1741, 1743, 1746-1751, 1755, 1757, 1761 і 1762рр. Справу заведено в діловодстві, пізніше долучено. Долучено документи з втрачених справ. Новосформовану справу вперше описано в ОІА: «Дело о взаимных претензиях Польши и козаков запорожских. О наблюдении Коша за польскою границею и пр. №85». Вдруге описано під час підготовки опису 1931р.: «Справа про прикордонні стосунки Війська Запорозького з Польщею». Заголовки відповідають змістові документів.

Привертають увагу документи про створення російсько-польсько-запорозької комісії для врегулювання відносин між сторонами, про гайдамацький рух на Україні, відмову Коша передавати гайдамаків на суд російсько-польської комісії. Лист генерал-майора О.Д.Лукіна від 10 грудня 1751р. про руйнування запорожцями рогаток і валу Новосіченського ретраншементу, показує ставлення козаків до присутності російських військ на Запорозжі, випадає з загального змісту справи, тому його вміщено в коментарях.

Справу пронумеровано в ОКІА. Має 176 арк. Більшість аркушів пошкоджено вологістю, зітліли краї укріплено білим папером, майже всі аркуші односторонньо покриті конденсаторним папером, який тепер почасти відклеюється. Значна кількість аркушів потребує дереставації і повторної консервації. Папір документів цупкий, грубий, жовтуватого відтінку. Формат 33,5 (31) x 21,5 (19,0) см. Оправу виготовлено в ЦЛМРД, картон обклеєно коричневим з темними прожилками папером (ледерином), корінець темно-коричневого кольору.

Взагалі треба відмітити, що систематизацію документів, як за темами так і хронологією, у 5 і 6 справах проведено недбало. Тому треба мати на увазі, що до справи 5 належить арк. 35 зі спр. 6. У свою чергу в 6-й справі є ряд документів, які мусили б бути у спр. 5. До цієї ж справи належать документи з фонду А.О.Скальковського, що зберігається в Архіві Санкт-Петербурзького філіалу Інституту історії Російської Академії Наук (ф.200, спр.30, 34, 47, 51, 52, 56).

Справа 6. Включає документи за 1740, 1742-1744, 1746, 1747 і 1752рр. Сформовано її, описано і вперше пронумеровано в ОІА: «Дело по секретам Войска Запорожского, пограничные известия о движении татар и ногайцев.

Ч[ась] І. №29». Документи особливо важливі для вивчення стосунків Запорозжя з Кримом, внутрішнього становища ханства, організації розвідки запорожців у Криму й ін. Тому особливу увагу привертають до себе листи кримського хана Селім-Гірея. Крім того, в справі зосереджено ряд документів, що змальовують колонізацію запорозьких земель українським населенням, ставлення до цього процесу Коша і російської влади.

Під час підготовки до видання опису 1931р. в ОКІА було уточнено систематизацію документів за хронологією, перенумеровано аркуші; остання нумерація діє до арк.33. Далі нумерацію продовжено олівцем в ЦДІАК, оскільки було приєднано документ, який за змістом належить до спр.5. Це ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва від 14 червня 1744р. Кошеві про відсіч у разі порушення полками кордонів запорозьких земель. Отже, в справі 38 арк. Обкладинка ОІА. Заголовок перескладено при підготовці до видання опису 1931р.: «Справа про взаємини Війська Запорозького з Кримом і старосамарцями». За змістом до спр.6 зі спр.5 належать цидули про поранення ногайськими татарами одного і взяття в полон трьох козаків у 1749р.

Документи пошкоджено вологою, краї деяких аркушів укріплено чистим папером; арк.35, краї якого зотліли, вимагає реставрації. Папір цупкий, грубий, жовтуватого відтінку, за винятком арк.18 і 26 (документи надійшли з Криму, папір тонкий, білий, поверхня глянцева). Документ на арк.18 має розмір 56 x 37см.. Під час реставрації вздовж лівого краю до половини аркуша зрізана смужка паперу шириною 3 см. Формат більшості документів – 34,5(31) x 21 (20,5) см. Оправу виготовлено в ЦЛМРД: картон обклеєно коричневим у темні прожилки папером (ледерін), корінець темно-коричневого кольору.

Справа 7. Включає документи за 1744–1745рр. Сформовано її, описано і пронумеровано в ОІА: «Грамоты императрицы Елизаветы Петровны казакам на земли и вольности. №176.» Заголовок уточнено при підготовці до видання опису 1931р.: «Грамоты російської імператриці Єлизавети Петрівни в справі платні, мита і взаємин Запорозжя з сусідами». Зміст документів відповідає заголовку.

Нумерація 1-5 аркуша поновлено в ОКІА, 6-7 арк. (олівцем, великими цифрами) – в ЦАДА у м.Харкові. Арк. 6 і 7 мають ранню закреслену нумерацію (164, 166; до речі, арк.35 спр.6 має закреслену цифру 165), можливо, що це нумерація 19ст., ще періоду зберігання документів у А.О.Скальковського. Ці документи мають написи чорним олівцем, пронумеровано також самі документи (№16, 17, 18) в лівому верхньому кутку, почерк схожий на почерк А.Скальковського. Обкладинка ОІА.

Документи пошкоджені вологою, краї зотліли, пориви укріплені в ЦЛМРД чистим папером; аркуші односторонньо покриті жовтим конденсаторним папером. Написані на цупкому, грубому жовтуватого відтінку папері, формат якого в процесі реставрації змінено – 34,5 (31,7) x 21,5 (19,5) см.

Справа 8. Включає документи за 1754–1755 і 1757–1765рр. Має 172 арк. Справу сформовано у діловодстві Коша, про що свідчить заголовок: «Атестаты разныхъ годовъ с 1745-го по 1771-й, тут же и 1771 годъ». Документи систематизовано за хронологією, але є значні порушення, які усунуто в даній публікації. Справу пронумеровано в ОІА, новоскладений заголовок відповідає діловодному: «Атестаты, выдаваемые Кошем казакам и старшинам Запорозьского Войска. №21». Нумерація діє до 148 аркуша, 152 і

159 аркуші пронумеровано олівцем в ЦАДА у м.Харкові, далі нумерація ОКІА – арк. 150–151, потім нумерацію чорним чорнилом закреслено й аркуші перенумеровано олівцем у ЦАДА у м.Харкові. Треба зауважити, що крім цієї справи у фонді є ще три справи з атестатами, при цьому хронологічні рамки їх збігаються. Так, спр.146 включає документи за 1763, 1765, 1767–1775рр., спр.147 – за 1763–1775рр., спр.232 – за 1768, 1770–1775рр. Спр.147 має діловодний заголовок: «Дело о аттестатах, дававшихся въ походахъ во время войны съ туркомъ, окончившейся 1774 году. Так же сальвогвардия Бурхану, данная съ Коша, и писма князя Прозоровского и Вассермана, которые были у походахъ въмѣстѣ съ Войскомъ Запорожскимъ». Ймовірно, в діловодстві Коша таких справ було кілька, принаймні не менше двох, про що свідчать наведені діловодні заголовки, в кожному разі окремо вела-ся справа з атестатами, які видавалися російським сановникам, офіцерам і чиновникам про вписання їх у курені, така була тоді мода, викликана успіхами запорожців у російсько-турецьких війнах (див. спр.146). Ймовірно, цю справу було сформовано в діловодстві похідного Коша. Це підмітили архівісти ОІА, описавши її під заголовком: «О приеме в запорожское «товариство» русских гражданских и военных чиновников». Через несприятливі умови ці справи були розсіпані, порушено хронологічний принцип їхнього формування, тому атестати за 1763р. є ще й у спр.146 і 147. Якщо документи спр.146, 147 і 232 мають тільки незначні сліди вологи, то документи спр.8 значно зруйновано. Втрачено повністю атестати за 1745–1753рр., а ті, що збереглися, – мають значні пошкодження, тексти деяких під дією вологи згасли. Через це документи покрито з одного боку конденсаторним папером, край всіх аркушів укріплено чистим папером, який подекуди відклеюється. Взагалі реставрація груба, неохайна, потрібна дереставрація і кваліфікованіша консервація документів. Формат паперу, 34,5 (32) x 21,8 (18,5) см., змінено під час реставрації.

* * *

Передмову до видання написали П.С.Сохань, В. А.Смолій, (1-а частина), О.М.Апанович (2-а частина), вступ від упорядників – Л.З.Гісцова. Підготовку документів першого тому здійснили Д.Л.Автономов, Л.З.Гісцова, Є.І.Дрозд, Х.Г.Лашченко, А.Ю.Омельченко, О.Г.Полегайлов, В.В.Стафійчук, Л.А.Сухих, Т.Н.Цимбал; предметно-тематичний покажчик, списки слів під титлом і скорочених слів склала Х.Г.Лашченко, словник застарілих слів, таблиці печаток і філіграней - А.Ю.Омельченко, географічний та іменний покажчики, список старшини - Д.Л.Автономов. У написанні коментарів взяли участь Л.А.Сухих, Є.І.Дрозд, В.В.Стафійчук, Д.Л.Автономов, копії планів Січі підготовлено В.О.Ленченком. Упорядники висловлюють ширю подяку всім, хто консультаціями, порадами та практичною допомогою сприяв підготовці до друку першого тому, в тому числі старшим науковим співробітникам ЦДІАК України Г.С.Сергійчук і М. Довбищенку, колишній працівниці архіву Т.Ю.Гирич.

ДОКУМЕНТИ

Діловодний заголовок до спр. 1.

Справа 1

Разны дѣла прежних годов: и права на волности
Мазепы; і Орлыка ласкателніе; и пысмо,
которым испросылы Мыжыгорский монастырь^а,
копія¹, о присилки до Сѣчы по волѣ войсковой,
а не указной, священныковъ; и шведскоѣ
трактатъ^б. 1743 году. № 3².

арк.
1

№ 1 1709 р., травня 26. – Грамота російського царя Петра I
гетьманові Івану Скоропадському про розшук і покарання
запорозьких козаків, які воювали на боці гетьмана Івана
Мазепи і шведського короля Карла XII

Запорожье. 1709 года, маія 26. Грамота гетьману
Скоропадскому^а и всѣму малороссійскому народу
объ измѣнѣ запорожскихъ козаковъ.

2

Полное Собрание законов. т.IV, стр.452, 453 и др.

Божією милостию мы, пресвѣтлѣйшій и державнѣйшій великій
государь царь и великій князь Петръ Алексѣевичъ^б, самодержецъ
всероссійскій и проч., и проч. Объявляемъ нашего царскаго величества
вѣрному подданому, Войска Запорожскаго, обѣихъ сторонъ Днѣпра
гетману Ивану Ильичу Скоропадскому, тако жъ-де духовнаго чина
и мірскихъ, а именно: генеральной старшинѣ, полковникамъ и
полковой старшинѣ, сотникамъ и атаманамъ и всѣму поспольству
малороссійскаго народа.

Не сомнѣваемся мы, великій государь, паше царское величество, что
издавна всѣмъ Вамъ, нашимъ подданымъ, вѣдомо о всегдашнихъ
своевольствахъ и штатостяхъ, и непослушаніяхъ непостоянныхъ и
непокорныхъ запорожцевъ, какъ они еще отъ начала подданства
малороссійскаго народа подъ высокую державу отца нашего блаженныя
и вѣчнодостойныя памяти, пресвѣтлѣйшаго и державнѣйшаго великаго
государя царя и великаго князя Алексѣя Михайловича^в, самодержца
всероссійскаго, его царскаго величества, не токмо что не слушали и не
повиновалися прежнимъ гетманамъ, такъ какъ надлежало, но и нашихъ
указовъ всегда были преслушники и, поднявъ орду, многократно
Малороссійской край воевали и многое раззореніе оному чинили, о чемъ
для краткости не упоминаемъ подробно. Да и при державѣ нашей въ
недавномъ времени, присовокупя къ себѣ къ себѣ [!] вора и измѣнника

¹Копію

²Закреслено 1.

- 2 Петрика^г, поднимали орду и приходили на полкъ Пол- // тавской^а и, ежели бъ съ Божією помощію и нашимъ счастіемъ надъ рѣкою Орелью отъ войскъ нашихъ они не были встрѣчены и не разбиты, то бъ весь Малороссійскій край въ конечное раззореніе привели. И хотя они, безбожные и своевольные запорожцы, при нѣкоторыхъ случаяхъ являлись мало что и покорными, однако жъ, никогда не оставляя злобнаго своего умышленія, чинили то лукавно и искали всегда ко исполненію того своего злоумышленія времени яко воры и разбойники, не хотя никогда видѣть земли государствъ нашихъ, паче же Малороссійской край, въ мирномъ покоѣ и тишинѣ. А когда усмотрѣли они насъ, вел. гос., въ великихъ военныхъ съ непріятелемъ нашимъ шведомъ дѣйствіяхъ^е, по учиненіи тридесятилѣтняго мира съ салтановымъ величествомъ турскимъ^е, то преслушавъ и уничтоживъ многіе наши посланные к нимъ на Кош[ъ же]^дстокопретимые указы, чинили сосѣдственныя ссоры и подданныхъ турскихъ и татарскихъ разбивали^ж, и стада многіе отгоняли, и людей побивали, и в полонъ брали, такожъ и купцовъ-грековъ, съ товары в государства наши ѣдучихъ и назадъ возвращающихся, побивали и товары ихъ грабили. А то все чинили они злоумышленно, дабы тѣмъ подать Портѣ явной видъ къ нарушенію мирныхъ съ нами договоровъ, и знатно по наущенію измѣнника и богоотступника Мазепы^з. О которыхъ ихъ сосѣдственныхъ ссорахъ и о пограбленныхъ пожиткахъ съ стороны салтанской многіе запросы въ награжденіе обидимыхъ были и плачены за то изъ нашей казны многія тысячи. Такожъ и въ краткомъ времени вора и бунтовщика донского козака Булави[на]^н, державъ они запорожцы у себя на Кошу долгое время, отпустили на Донъ, придавъ // ему отъ себя 3000 козаковъ, который тамо съ ними запорожцы учинили многія смятенія и бунты, но съ помощію Божією отъ войскъ нашихъ пораженъ и восприялъ по дѣламъ своимъ возмездіе купно съ единомышленники своими.

И едва и единое лѣто прошло, въ которое бъ не было отъ нихъ запорожцовъ какого явнаго бунта и противности и разоренія Малороссійскому краю набѣгами и розбоями. Такожъ и въ присылку къ нимъ на Кошъ отъ насъ, великаго государя, съ нашимъ жалованьемъ и грамотами, какъ нашихъ, такъ и отъ подданныхъ нашихъ гетмановъ, посланныхъ принимали они всегда съ безчестіемъ и руганіемъ, а иногда оныхъ побивали и въ воду сажали. И хотя они, запорожцы, яко бунтовщики и преслушники нашихъ указовъ уже давно подлежали нашему гнѣву и достойны казни и раззоренія, однако жъ мы, вели. госу., то все долготерпѣливо² сносили, чая ихъ обращенія и за вины ихъ заслуги.

А когда въ семъ настоящемъ времени безбожный и клятвопреступный изменникъ Мазепа, бывший гетманъ Войскъ нашихъ Запорожскихъ, хотя по злобному своему издавна умышленію весь народъ Малороссійскій шведамъ и подъ иго польское, и привести отъ благочестія въ римскую и уніатскую вѣру, намъ великому государю измѣня, переѣхаль къ королю шведскому съ единомышленниками своими¹, тогда въ нашей, великаго государя, грамотѣ¹ за подписаніемъ нашея собственныя руки

¹Текст пошкоджено, відновлено за ПСЗ, т.4, стор.453.

²долготерпѣливо

писано къ кошевому ихъ атаману Костѣ Гордѣнку^а и ко всѣмъ къ нимъ запорожцамъ объявили имъ о той Мазепиной измѣнѣ и, напоминая, дабы они пребывали къ намъ, великому государю, во всякой вѣрности, а къ измѣннику бѣ Мазепѣ не приставали и ни въ чемъ его не слушали, и прислали бѣ // отъ себя съ Кошу въ Глуховъ^{к-л} на обраніе вольными 3
голосами новаго гетмана по правамъ и вольностямъ всего Войска зв.
Запорожскаго изъ своего знатнаго товарищества сколько человекъ пристойно. На что они запорожцы намъ, великому государю, в листѣ своемъ отвѣтовали, обѣщаясь быть всегда въ постоянной вѣрности, и должныя свои службы намъ отдавали, не склоняючись ни на какія Мазепины прелести, прося такожъ о томъ, чтобъ новой гетманъ обранъ быть вольными голосами по правамъ народа малороссійскаго, которому они по должности своей послушаніе отдавать обѣщали.

И какъ въ прошломъ 1708 году, ноября въ 6 день на Радѣ³ въ Глуховѣ малороссійскаго народа отъ духовныхъ особъ и полковниковъ, и полковой старшины, и всего посольства по правамъ и волностямъ ихъ обранъ вольными голосами Войска нашего Запорожскаго обѣихъ сторонъ Днѣпра въ гетманы ты Иванъ Ильичъ Скоропадскій, то потомъ, паки и ни единократно, въ нашихъ великаго государя грамотахъ за подписаніемъ нашей царскаго величества собственныя руки и за печатями къ нимъ, запорожцамъ, писано, объявляя имъ о томъ вашемъ гетманскомъ обраніи и увѣщавая ихъ паки, дабы они пребывали къ намъ, великому государю, во всякой вѣрности и тебѣ новообранному гетману Войскъ нашихъ Запорожскихъ отдавали должное и належитое послушаніе, а на прелести измѣнника Мазепы не смотрѣли, не склонялись и къ нему не приставали, и ни въ чемъ его не слушали, но за вѣру православную и за вольность свою, и за отчизну противъ шведа, измѣнника Мазепы стояли. При которыхъ нашихъ грамотахъ послано къ нашего жалованья сверхъ // обыкновенныхъ к нимъ годовыхъ всегдашнихъ посылокъ 12000 рублей, 4
а кошевому сверхъ того 500 червонныхъ, а старшинѣ 2000 рублей, съ стольниками нашими съ Гавриломъ Кисленскимъ да Григоріемъ Теплицкимъ. И обѣщано имъ отъ насъ, великаго государя, то жалованье давать повсягодно сверхъ обыкновенныхъ годовыхъ дачь, усмотря ихъ вѣрность и постоянство при нашей сторонѣ въ настоящихъ случаяхъ. Тако же обѣщано въ тѣхъ нашихъ грамотахъ прислать къ нимъ во знакъ нашей милости войсковые клейноды: перначь, бунчукъ, знамя, лигавры и трости кошевому атаману и судѣ, которые потомъ посланцамъ ихъ и вручены были. При тѣхъ [ж]е вышеупомянутыхъ посланныхъ нашихъ и отъ тебя, гетмана, посланъ былъ къ нимъ, запорожцамъ, тогдашній сотникъ лубенской Василій Савичъ^{мн}, со объявленіемъ о избраніи твоёмъ на гетманство, также съ листомъ преосвященнаго Іоасафа Кроковскаго^{4о}, митрополита киевскаго и Малыя Россіи, и знатныхъ духовныхъ особъ, Межигорскаго монастыря іеромонахъ, который нынѣ архимандритъ, Иродіонъ Жураковскій^п посыланъ для такого жъ увѣщанія отъ всѣхъ архіереевъ и духовнаго чина Малой Россіи и ихъ къ вѣрности къ намъ, великому государю, и претя за противность церковною клятвою.

³ Так у тексті. В ПСЗ, т.4, стр.454: "на Радѣ".

⁴ Перше о виправлено з а.

Но тѣ запорожцы, принявъ у тѣхъ посланныхъ наши, великаго государя, грамоты и архіерейской листъ, и получа себѣ то наше жалованье, тѣхъ нашихъ посланныхъ безчестили и хотѣли одного изъ посланниковъ нашихъ посадить въ воду, а іеромонаха называли шпегом⁵ и хвалились его сжѣчь въ бочкѣ смоленой. А въ отвѣтныхъ своихъ съ тѣми отъ насъ посланными⁶ листахъ писали къ намъ, великому государю, съ нареканіемъ и безчестіемъ и на самую нашу высокую особу, чиня многіе неприличные запросы и досадительныя укоризны и угрозы. //

4
зв. Да они жъ измѣнники-запорожцы ноября въ 24 день прошлаго 1708 года писали къ измѣннику Мазепѣ въ отвѣтъ на его къ нимъ прелестной листъ^р съ судьёю прилуцкимъ Трофимомъ Васильевичемъ такожде со многими на насъ, великаго государя, укоризнами, прося жъ измѣнника Мазепу о присылкѣ къ нимъ на Кошъ посланныхъ отъ короля шведскаго и отъ Лещинскаго^с, и отъ него измѣнника для постановленія съ ними договоровъ, за кѣмъ имъ, отторгнувшись изъ-подъ державы нашей⁷, быти, и дабы даны имъ были войсковые клейноды отъ короля шведскаго и Лещинскаго. А для разоренія крѣпости нашей Каменнаго Затона просили они у шведа и у измѣнника Мазепы скорой присылки тамошнихъ войскъ, обѣщая по розореніи той крѣпости поспѣшати къ нимъ въ помощь противъ нашихъ войскъ. И посланной съ тѣми ихъ листомъ судья Васильевичъ перенять.

Потомъ они жъ запорожці знатнаго бунчужнаго товарища Ивана Черняка, который по нашему великаго государя указу посыланъ отъ тебя, подданнаго нашего гетмана Ивана Ильича, къ хану крымскому со объявленіемъ о избраніи твоёмъ на гетманство, по возвращеніи его изъ Крыма, не токмо что въ Сѣчѣ задержали, но въ явственной радѣ Костка Гордѣенко его билъ смертнымъ боемъ и потомъ съ Кошу отослали къ измѣннику Мазепѣ, которой и до днесь въ оковахъ у него измѣнника держится^т.

5 Да и самъ онъ воръ, кошевой атаманъ Костя Гордѣенко, съ единомышленники своими, съ старшиною и съ товариствомъ⁸, забывъ страхъ Божій и обѣщаніе свое при крестномъ цѣлованіи намъ великому государю учиненное, по взятіи на Кошу помянутаго нашего жалованья подъ видомъ и объявленіемъ будто идетъ онъ съ Войскомъ Запорожскимъ къ нашему войску въ слученіе, къ которымъ // уже и въ другой рядъ для того похода наше великаго государя жалованье было послано, пошелъ къ королю шведскому и къ вору, измѣннику Мазепѣ. И идучи, нечаянно на нѣкоторыхъ нашихъ ратныхъ людей, которые отъ нихъ, яко отъ пріятелей не опасались, безъ данной отъ нихъ и малѣйшей имъ запорожцамъ причины, измѣннически въ ночи нападеніе учинилъ и нѣсколько оныхъ побивъ и въ полонъ побравъ, къ шведу отвелъ. И потомъ они жъ, запорожцы, сообщаясь съ шведами, на наши войска подъ Соколками приходили^у, но обще съ шведы при помощи Божіей разбиты и прогнаны.

⁵На полі - шпiон.

⁶Слово виправлено.

⁷Літеру н виправлено з ч.

⁸товариствомъ

И хотя еще и потомъ мы, великій государь, чрезъ грамоты наши, такожь и генераль нашъ главный, римскаго и россійскаго государствъ ижерскій князь Александръ Даниловичъ Меншиковъ⁹ и ты подданой нашъ, гетманъ, чрезъ листы свои на Кошъ посланные, наказнаго кошеваго съ прочими запорожцы увѣщевали о выборѣ новаго кошеваго и старшины, и дабы они къ измѣнѣ Мазепиной не приклонялися и Гордѣнку не послѣдовали, но были бѣ въ вѣрности при нашей сторонѣ, обѣщая имъ нашу милость, но на тѣ многія увѣщанія⁹ и отвѣту отъ нихъ не учинено. А тѣ, которые посланы съ тѣми увѣщаніи, отъ нихъ на Кошѣ побиты, иные же переловлены и къ измѣннику Мазепѣ отосланы. Также, и которые у шведа суть въ полону изъ нашихъ великороссійскихъ и малороссійскихъ войскъ, и тѣхъ они бьютъ и ругаютъ, и мучительски комарами и муравьями травятъ, о чемъ заподлинно ушедшіе отъ измѣнника Мазепы, пришедъ, здѣсь сказываютъ.

Да они жъ богоотступные измѣнники-запорожцы посылали отъ себя къ хану крымскому нѣсколькочратно, прося его, дабы принялъ // ихъ в подданство и далъ орды на помощь противъ нашихъ войскъ^х, желая пролитія крови христіанскія и разоренія отчизны своей, Малороссійскаго краю. Но ханъ того изъ¹⁰ запорожцевъ прошенія не исполнилъ, а писалъ о томъ къ салтанову величеству турецкому. Но понеже салтаново величество содержать съ нами миръ намѣренъ крѣпко и ненарушимо, того ради въ томъ ихъ запорожцевъ зломъ намѣреніи по указу его салтанова величества отказано и къ хану о томъ указъ отъ него посланъ, дабы отнюдь ихъ не принималъ и орды имъ на помощь не посылалъ, и ссоры съ стороною нашего царскаго величества не вчиналъ, и отнюдь никакой причины къ тому не подавалъ, и приказалъ крайнему своему визирю о томъ объявить¹¹ послу нашему, въ Царьградѣ пребывающему^н, и что намѣренъ онъ своей стороны миръ съ нами содержать ненарушимо.

5
зв.

Такъ же посылалъ онъ Гордѣнку и всѣ запорожцы съ письмами къ Лещинскому, отъ шведа нареченному королю польскому, прося его на помощь въ Украину, яко своего государя. И тѣ ихъ письма переняты и посланные пойманы, и нынѣ держутся въ Кіевѣ. А вышписанныя и инныя ихъ воровскія¹² письма обрѣтаются нынѣ въ нашей царскаго величества Посольской канцеляріи, которыя тебѣ, подданному нашему, гетману, были объявлены.

И видя мы, великій государь, ту ихъ запорожцевъ явную измѣну, бунтъ и противность к намъ, великому государю, и злобу къ своей отчизнѣ, указали послать на нихъ войска наши изъ Кіева плавною съ полковникомъ съ Петромъ Яковлевымъ^ч, давъ¹³ ему нашъ указъ, дабы онъ, пришедъ къ Сѣчѣ, наказному атаману кошевому и всему товариству⁸ объявилъ нашимъ // указомъ, что, ежели они принесутъ намъ, великому государю, повинную и покореніе, и выберутъ вмѣсто вора и измѣнника

6

⁹Літеру в виправлено з б.

¹⁰ихъ (Відновлено за ПСЗ, т.4, стор.455).

¹¹объявить

¹²Літери у слові підтерго, виправлено.

¹³Виправлено з іншого слова.

Гордѣнко новаго кошеваго атамана и прочюю старшину, и обѣщаются при крестномъ цѣлованіи служить намъ вѣрно, и тѣ всѣ вины имъ будутъ прощены, и оставлены они будутъ при прежнихъ своихъ войсковыхъ правахъ и вольностяхъ.

И какъ онъ полковникъ Яковлевъ, съ войски нашими къ Переволочнѣ¹⁴ пришелъ, и тамо засталъ ихъ запорожцевъ нѣскольکو тысячъ человекъ, и посылалъ к нимъ, чтобъ они покорились и вину свою намъ, великому государю, принесли, но они того не учинили. И сообщася съ жителями переволочинскими, съ ними билися, что тотъ полковникъ принужденъ оныхъ, яко измѣнниковъ, хотя и съ урономъ для нашихъ войскъ, достать штурмомъ. Такожъ-де и въ обоихъ¹⁴ Кодакахъ¹⁴, и въ иныхъ мѣстахъ подобныя противности они измѣнники-запорожцы войскамъ нашимъ показали. Потомъ же, пришедъ онъ полковникъ подъ Сѣчю, и такожъ-де для увѣщеванія наказнаго ихъ кошеваго и прочихъ запорожцевъ посылалъ съ указомъ нашимъ, дабы они вышеупомянутую вину свою намъ, великому государю, принесли и выбрали вмѣсто Гордѣнка новаго кошеваго атамана и обѣщались служить намъ - великому государю - вѣрно. Но они, яко древніе и непокорные бунтовщики, то все жестоковѣй [!] но презирая, не токмо того напомниманія и увѣщеванія не послушали, но и посланнаго съ тѣмъ въ воду бросили и по войскамъ нашимъ изъ города изъ пушекъ и изъ мѣлкаго ружья жестоко стрѣляли и полковника отъ войскъ нашихъ Урнея и иныхъ добрыхъ офицеровъ и съ 400 человекъ рядовыхъ побили. Что видя посланный съ войски нашими

6

зв.

полковникъ // съ посланными отъ тебя подданнаго нашего в слученіе къ нему чигиринскимъ полковникомъ Галаганомъ¹⁰ и команды его съ казаками, которые при томъ вѣрно и мужественно службу свою къ намъ явили, принуждены тотъ городъ штурмовать и съ помощію вышняго оной штурмомъ взяли маія в 14 день и ихъ бунтовщиковъ-запорожцевъ побили и въ полонъ побрали. И тако тѣ злые богомерск[іе] измѣнники и бунтовщики, и разрушители покою въ малороссійскомъ краю давно заслуженную за свои злыя дѣла отъ Бога казнь и смерть праведно воспріяли и той своей погибели сами суть виновны, о чемъ мы, великій государь, наше царское величество за благо разсудили тебѣ, вѣрному нашему подданному гетману Ивану Ильичу Скоропадскому и всѣмъ нашимъ подданнымъ малороссійскаго народа духовнымъ и мірскимъ сею нашею, великаго государя, грамотою для извѣстія объявить.

И при томъ вамъ повелѣваемъ, ежели изъ тѣхъ измѣнниковъ-запорожцевъ, которые пошли къ измѣннику Мазепѣ, или изъ утекшихъ при взятіи Переволочны, Сѣчи и иныхъ мѣсть будутъ гдѣ въ Малороссіи укрыватися, и тѣхъ по вѣрности вашей къ намъ, великому государю, велѣтъ яко измѣнниковъ сыскивать, ловить и приводить къ полковникамъ и сотникамъ, а имъ присылать къ намъ, великому государю, къ нашему царскому величеству, или къ тебѣ, къ подданному нашему, гетману, кромѣ тѣхъ, которые изъ тѣхъ же запорожцевъ будутъ приходить и вины свои приносить и оныхъ тебѣ подданному нашему гетману принимать и приводить к присягѣ и вины ихъ имъ отдавать. И сю нашу, великаго

¹⁴Другу літеру о виправлено з ъ.

государя, грамоту въ Войскѣ нашемъ Запорожскомъ и по всей Малой Россіи въ городахъ, въ мѣстѣчкахъ и въ селахъ прочитать и у церквей для¹⁵ объявленія всѣмъ прибывать¹⁶ указали, дабы о томъ всѣмъ было вѣдомо.

Помітка на арк.2 вгорі справа на полі : «1709».

Арк.2-6. Копія 19ст. Опубл.: Полное собрание законов Российской империи с 1649 года. т.4 – С.452–457.

№ 2 1712 р., травня 5/15. – Витяг з третьої статті Константинопольського трактату 1711 року про втрату Росією території на лівому боці Дніпра, що належала Запорожжю

Запорож. 1712 года, 5/15 апрѣля. – Трактатъ съ Турціей, заключенный въ Константинополью, в подтверждение Прутского договора (12 июля 1711). 7

ст.Ш . . . «окромѣ Кіева и къ нему принадлежащихъ земель и мѣстечкъ, его царское величество весьма руку отнимаетъ отъ казаковъ съ древними ихъ рубежами, которые обрѣтаются по сю сторону (лѣвую)¹ Днѣпра, и отъ сихъ мѣстъ, и земель, и фортецъ, и мѣстечекъ, и отъ полуострова Сѣчи, который сообщенъ на сей сторонѣ вышереченной рѣце²» . . .

Помітка вгорі аркуша справа на полі: «1712».

Арк.7. Копія 19 ст.

№ 3 1725 р., квітня 22. – З інструкції російської імператриці Катерини I губернатору Азовської губернії Чернишову⁶ про порядок переїзду іноземних і вітчизняних купців через кордон і заборону жителям губернії мати стосунки з запорожцями

Запорожье. 1725. – О воспрещеніи имъ возврата в Россію¹. 8
Въ инструкціи, данной указомъ императрицы Екатерины I 22 апрѣля 1725 года генераль-майору Чернышеву объ управленіи Азовской губерніей³, сказано (ПСЗ, т.4² р.456 і 457):

«7. Торговыхъ великороссійскаго и малороссійскаго народа людей, которые съ незаповедными товары въ Турецкую землю или Крымъ похотятъ ѣхать, такожъ ежели изъ турецкихъ и изъ крымцовъ торговыхъ людей в россійскіе города съ товарами своими приѣдутъ, такихъ ради нынѣшнего мирнаго постановленія пропускать не задерживая. Токмо которые будутъ ѣздить въ

¹⁵ Слово виправлене.

¹⁶ Написано над рядком.

¹ Дужки авт.

² Далі закреслено и казаки.

³ Заголовок, ймовірно, склав А.О.Скальковський.

⁴ Номер тому вказано помилково, насправді це т. 7.

Крымъ, тѣмъ объявлять, чтобъ къ запорожцамъ отнюдь не заѣзжали, и о томъ учинить заказъ крѣпкой подь жестокимъ наказаніемъ и отнятіемъ всего того; съ чѣмъ кто туда дерзнетъ поѣхать. А изъ крымцовъ, которые в губернію сю (Азовскую)³ приѣзжать будутъ, дать знать, чтобы они при себѣ измѣнниковъ запорожцевъ и козаковъ не имѣли. А во время войны, какъ в Турецкую землю, такъ и въ Крымъ отнюдь не пропускать.

8 зв. 8. Казаковъ, измѣнниковъ, запорожцовъ и прочихъ ни съ товары, ни для какихъ дѣлъ в губ. Воронежскую⁴ и никуда въ великороссійскіе города, такожъ и изъ той губерніи, и ниоткуда чрезъ ту губернію туда на Запорожье⁵ съ товары, ни за добычею и ни съ чѣмъ отнюдь не пропускать, чего на заставахъ приставленнымъ приказать смотрѣть накрепко подь опасеніемъ жестокаго штрафа. А // которые запорожцы будутъ приходить съ повинною или съ другими какими письмами или словесными приказами и такихъ задерживать и о томъ писать и рапортовать. А подлинныя письма присылать въ Сенатъ⁶, оставливая съ оныхъ у себя списки, а не описывая въ Сенатъ, съ ними, запорожцы, яко съ измѣнниками никакой письменной пересылки отнюдь не имѣть и на ихъ письма не отвѣтствовать.

Такъ же и той губерніи за обывателями смотрѣть, чтобъ и у нихъ какъ съ ними, такъ и прочими пограничными подозрительныхъ корреспонденцій не было. А ежели будутъ производить отъ турокъ и татаръ, и отъ измѣнниковъ-запорожцевъ тамошнимъ обывателямъ какія обиды, а пойманы не будутъ, и ему г.м.⁵ губернатору (Чернышеву)³ о всякихъ случившихся дѣлахъ в Турецкую область къ порубежнымъ пашамъ и къ крымскому хану писать писать [!]. А ежели изъ нихъ измѣнниковъ-запорожцевъ в земляхъ и.в. кто пойманы будутъ, и тѣмъ розыскивать, и что по розыску явится, о томъ писать въ Сенатъ. А о прочей корреспонденціи съ пограничными поступать по указамъ изъ Иностранной коллегіи⁶.

Арк.8. Копія 19 ст.

9 зв. № 4 [2 половина 19 ст.]. – Перелік, складений, очевидно, А.О.Скальковським, грамот царя Петра I, що стосувалися історії Запорозької Січі⁴

№ 5 [Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. Бахчисарай]. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про стягнення з запорозьких козаків грошей за наїзди на польську територію і про заборону наїздів

10 Атамани курѣнние, объявлю всѣмъ вамъ Будучи пред нами, ганомъ, и всѣмъ пнствомъ Крымским атаманъ кошовій з про тѣйми атаманами курѣнними на судъ з ляхами позиванъ до Крыму,

³ Дужки авт.

⁴ Далі закреслено губ.

⁵ генераль-майору

Handwritten text in Crimean Tatar script, likely a document or decree. The text is dense and covers most of the page. At the bottom, there is a signature and a date: "Катан и Реджа Хан Кочеві" and "1730".

Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві. Док. № 5.

где по указу нашему, а в томъ зъ разъсмотреніемъ [!], хочай то оніе ляхи і на многотшъ хрестіянских и за убитіе крове ляховъ и жидовъ от Войска хотѣли нисколко тысячъ талярей позовомъ взяти, але тилко на пятнадцат кесей присудили и от посланних оттобрали. А по оттобранню тих денег, сій нашъ ганский листь ¹чрез сих посланних ваших¹ до всѣхъ васъ пновь атамановъ курфѣнных ѡддаючи, приказуемъ, чтоб ви в своих куреняхъ єдного зълодѣя не тайли, но всякъ между собою, знаючи своевольних людей, сію сумму, пятнадцат кесей, избрали и, в кого зазичилис, ѡтдали. А моглибисте, заплативши *въпред*, якимъ людемъ шкоди чинити и своеволити. ²то уже² не наводячи³ платою и жадною драчею², всѣхъ вас,² атамановъ и стариковъ, зазавши к себѣ, погубити кажу. ²А на² всѣхъ своевольних⁴ ²останецъ, пославши орду², каждого⁵ ²виказно и изъ Коша² розгнати обѣцуемся. А такожь и ви⁶, кошовій, колда не будешъ полковникомъ приказовати и до болпаго устиду своимъ своеволямъ насъ, пнѣство Кримское, приводитимешъ⁷, на самого себе смертной кары⁸ надѣйся, бо неєденъ разъ за шкоди пред нами присягу чинили и не покаялис до сего часу. А отсель, колда могла би якая сторона на вас жаловатис, не буду я ганомъ, колда васъ всѣхъ не витрачу. О семь вамъ и, повтокрог не упоминаючи, застаю
Каплан-Герей^а, ганъ, со всѣмъ панствомъ Кримским

Арк.10. Діловодний переклад з тат.-тур. мови. Чернетка. Опубл.: Скальковский А.А. История Новой Сечи. – Од., 1885. – Т.2. – С.33-34.

№ 6 [Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. Бахчисарай]. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про заборону запорозьким козакам здійснювати наїзди на польську територію і встановлення покарань за порушення наказу

11
[12]

Вамъ, атаману кошовому, и всѣмъ атаманамъ курфѣнимъ, старикамъ и посполитому Войска Запорожскаго Низовол[о] и вѣрнимъ нашимъ подданимъ, товариству зичимъ добраго от Гсда Бга здоровья, симъ нашимъ ганскимъ листомъ объявляемъ.

Множкратно раз людская сторона за великіе кривди, от Войска вашего починеніе, васъ до нас, пнѣства Кримского¹, позивала. И прежнихъ часовъ, стоячи за вами, сами на себе срамъ перенимаючи, васъ покривали. Яко же и теперь, позиваючи васъ ляхи², сѣмьсотъ кесей³ за шляхтичовъ, за

¹Вставка з нижнього поля.

²Написано над рядком.

³Склад чи написано над рядком.

⁴Далі закреслено розжену.

⁵Далі закреслено в свою дорогу.

⁶Далі закреслено пне.

⁷Далі закреслено самъ увид.

⁸Виправлено з слова казни.

¹Далі закреслено за т.

²Далі закреслено много.

³Далі закреслено за трех шляхтичовъ.

жидовъ и за хрестіянских людей⁴, ѿт стoрoни полскої коней и товару, займанного⁵ злодѣйским способом и худобъ разбоемъ розграбленних, хотѣли ѿт васъ Войска плати. А единакъ же ми Войско ваше и васъ всѣхъ милуючи, сѣмъсотъ кесей платит лядской стoрoнѣ не попустили. Но токѣмo плати за всѣ ляхамъ шкоди, за сѣмъ и за осмъ годъ своевольными людми починенніе, пятадцят кесей - и в них же било суми двадцят тисяч золотих и полпретѣ тисячи⁶ золотих - взятъ присудили. А что болшѣ било потреба платит, милуючи васъ, опустили и подаровали. А оную сумму при нашемъ всел[о] панства Кримскол[о] вѣдомѣ ляхи ѿт ваших посланних отобравши, и ми свѣдители на тоє, же за всѣ ваши шкоди и проступки прежніе лядская стoрoна, ежели⁷ покаетс и не шкодитимете, не будет турбовати. А когда похощете обновит школу⁸, то и вся ваша вина не проститсѣ. // ⁹А моглибисте ѿт своеволь ваших 11 и разбоевъ не удержатис и на єдну копѣку [!] шкоди кому колвекъ 3в. учините, не буду я своею монаршою особою за вас становитис и визволяти, але смрти на себе вперед сподѣйтсѣ¹⁰, ⁸занеже всѣхъ васъ кажу виказнити, гди ж бо я⁸ самъ гань и монарха вашъ пред посланними вашими присягу чиню¹¹ и приказую всю сумму тую заплатити и тихо-мирно по закону своему хрестіянскому жити⁸, кошового, якъ вамъ єсть пнѣ, суддю и всѣхъ атамановъ курѣнних и стариковъ чтити и не чинит, якъ прежде есте чинили великую непостоянност, розумѣючи тоє, же ми будто мѣсулмане вашего нрава и поведеніа не знаємъ. Але и послѣднѣйшій в нас тоє, ходячи з вами ѿт колколѣтъ по войскових походам, что ви противній и непостоянніе люде, знаютъ. Якой противности чинити вамъ крѣпко приказую перестать и тихо под нами, панствомъ Кримскимъ, сидѣти грозно приказуємъ и зостаем.

Каплан-Герей, гань

Помітка на арк.11 зв. почерком 19ст. напис: «1730»¹²

Арк.11–12. Діловодний переклад з тат. - тур. мови. Чернетка.

№ 7 [Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. Бахчисарай]. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про стягнення з запорозьких козаків грошей за напад на польську територію і заборону наїздів [Див. док. № 5]^а 13¹

⁴Написано над рядком ских людей.

⁵Закреслено в середині слова склад ских.

⁶2,5 тисячі золотих

⁷Далі закреслено не.

⁸Написано над рядком.

⁹Далі закреслено то.

¹⁰сподѣвайтесь

¹¹Написано на арк. 12.

¹²Закреслено 1715 і 1716.

¹Арк. 14 відсутній.

[Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р.]. Бахчисарай. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про призначення до Війська Запорозького ханських представників з правом суду і розправи над козаками

15

[96] ... [мов'я]чи: «Не ми, но самарци ушкодили». Поприсягнете, то все конечно платит не будете. Любо и многий на вас скорбят и мовят, что в них взяли худоби. Таковое ест от нас, гана, и зайности нашоѣ, и всего панства Крымскаго постановления. А за сию рѣчь и мову, по истинноѣ говоривши между нами, ижъ бисте били безпечални и от вин и шкод очищеѣни, дабисте били чисти и з милости нашоѣ ганскоѣ и все панства Крымскаго Субангъ-каза, сина, Али-агу, от ширилскоѣ фамилѣѣ, Шефѣр Шама-р-мурза, от Яшмва Джилал-мурзу, милих наших дворянъ посилаемъ и при них велможнаго Фети-Гірея, султана ннѣшнего орбѣѣ, виправуемъ, вдавши ему вси тамошний росправи и суд, которий тамо всечинно и праведно росправит. И того ради, их упережаючи, сий наш указъ до вас послали.

А если жъ ви нашѣ кримские приятели и вѣрний мой поклонники, от слова посланных моих агъ не ухилиѣтесе и, что вам мовят, пилнуѣтесе. И яко в нас была мова, что шкodu имѣете, от котороѣ, если певно ст имѣтимете, возмѣте и за свою худобу стойте. И ежели и ви что взяли, вернѣте. И стараня, дабисте во любви и згодѣ мешкали, имѣйте. И дабистесе єдинъ єдиному и сплатилис, и прияли прошение². Тако строѣте, даби между вами било добре посля сего, мовячи. Ибо мовилисте, что от давних числь било от нас вамъ Войску даемое борошно, свинець и порох. От котороѣ-то рѣчи великоблестательному ншєму турскому падше ужесмо оповѣстили и вѣримо Бгу, что от давних час давано и тепер дадут, и что бивало – и тепер³ давано тоє³ буде т, но всих часєх до нас всего панства Крымскаго усмотримо вѣрности вашоѣ и до нас, гана, вашоѣ приязни и склонности и дабисте ви вшєму товариству старшому и меншому, вишшому и нижъшому // – всему Войску пошюду моймъ приказомъ приказали, ижъ на них нѣкто скаргъ и жалоби до нас не приносил. А сєму моему указу дабисте повѣрили и слухали и всю сию мою волю, юже здѣ пишу, виполняли жадаю.

15

зв.

И всѣм вам, зычачи здоровья, єсмъ вамъ ласкави приятель Каплан-Гіреѣѣ, ганъ, и все панство Крымское

З Бакцѣса⁴ а.

Арк.15. Діловодний переклад з тат.-тур. мови. Початку немає.

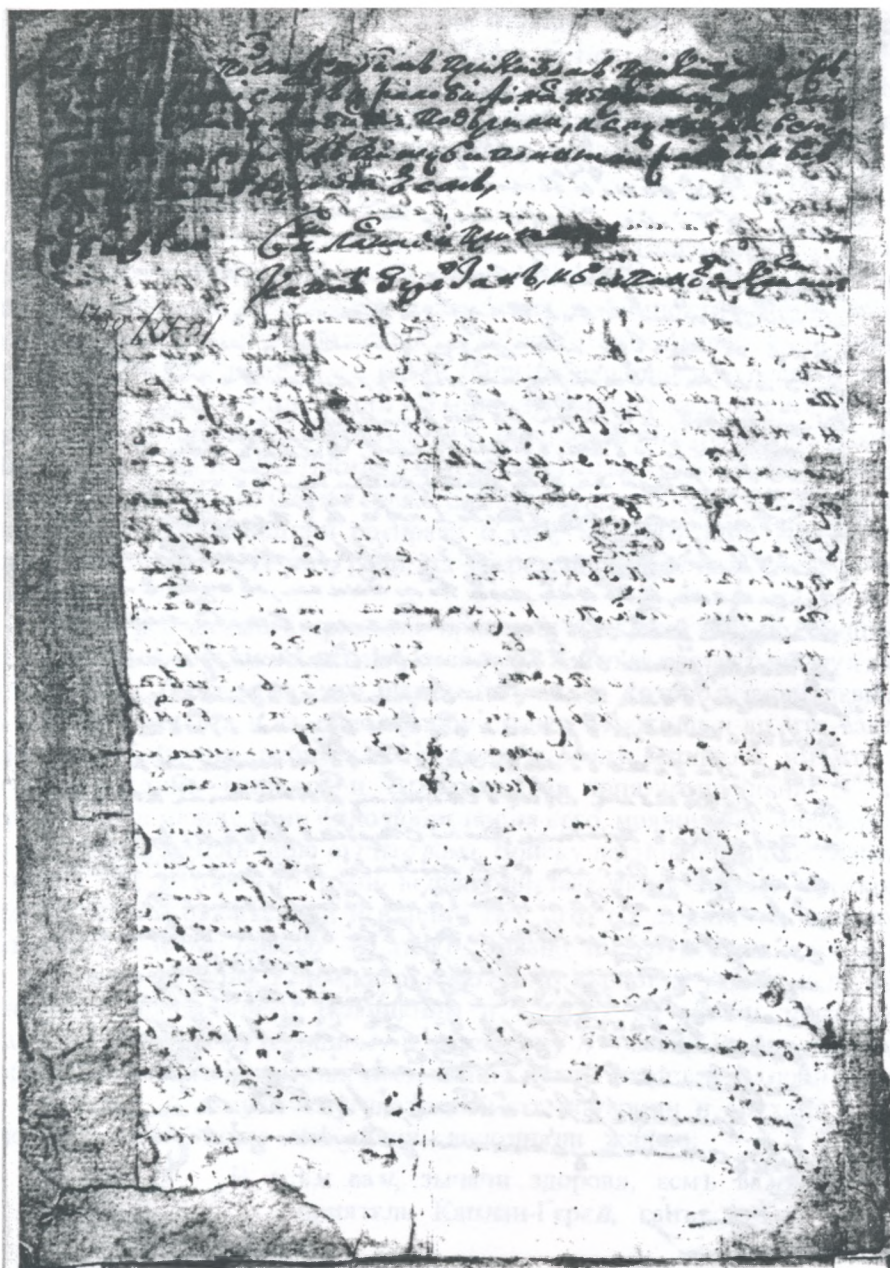
¹ Далі закреслено сєго.

² Далі закреслено прийняли.

³ Написано над рядком.

⁴ Нижче олівцем дописано почерком 19ст. 1730, (1733)

Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. –
не пізніше 1734 р. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві.
Док. № 8. (Закінчення).

№ 9 1731 р., серпня 26. Полтава. – Лист командувача російськими військами на Україні Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про можливість за певних умов переходу Війська Запорозького під російську протекцію

Блгородный и почтенный гсднь кошевой атаман
Войска Запорожского, нашъ блгодетелю.

16
[13]

Понеже видя мы от Войска Запорожского к стороне Росийскои империи под высочайшую руку ея императорского величества всемсливейшей нашеи гсдрне подданнейше во верности прошение и по всемсливейшему ея императорского величества соизволению, какъ прежде словесными обнадеживании к восприятию при случае за верность вшу, Войска Запорожского, под высокую ея императорского величества руку напоминаемы были, так и нне вам, яко приятелю і всему Войску Запорожскому напоминаем, дабы те наши прежние словесно и сие обнадеживании содержали займоверно. А между тем, дондеже не во спослудует к Росийскои империи от турецкои стороны какои противности, во времени имели терпеливость, егда ж под чаянием от турецкои стороны случилца какая к розрыву мирного союза противность, в то число обнадеживаем прияты к Росийскои империи бѣз всякого изытия под высокодержавную ея императорского величества руку имѣете быть. Сие же писмо прошу содержат вам в своем // секрете до времени.

16
зв.

И тако заключа сие, блгонадежным пребываем і остаюс вшему блгродию доброжелательным слугою

I.Bg. von Weisbach^a

Дня 26 августа 1731 году.
Полтава.

На конверті: «Бгродному і почтенному гсдну кошевому атаману
Войска Запорожского».

17
зв.

Сургучева печатка Вейсбаха. Стан задовільний.

Арк. 16, 17. Оригінал.

№ 10 1734 р., лютого 12. Київ. – Лист генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про згоду Росії взяти під протекцію Військо Запорозьке, про вжиття заходів безпеки від татар

Благородны и почтенны гсдинъ кошевы атаманъ.

18

Сего февраля 9-го числа получено нами от полковника и полтавского коменданта Чичерина^a писмо, которым доноситъ, что против 5-го числа сего ж февраля, вночи, набѣжало неприятелски полтавского малоросиского полку в село Биркутъ (которое имѣетца за рекою Орелью от местечка Орла разстоянием в пяти верстах)¹ татар члвкъ со ста і взяли в том селѣ подданныхъ ея императорского величества в полонъ два цять два, да

¹Дужки авт.

порубили и покололи двенадцать члвкъ, и пожитки их побрали. Которые-де татары той же noci поехали на ту сторону Днепра, о которых татарахъ, какъ признаетца, что нагайские и от Куйдака туда пришли. I какъ признаемъ, что оная слобода Куйдакъ еде не совсем разорена, но некоторая часть от нѣе осталась i чрез то тѣ татары там жить могут i не без того, что оные татары туда оправлены, дабы нашихъ до Сечи едущихъ купцов, а особливо такое бы старание имѣли, что б некоторые писма, которы от Сѣчи к нам и от нас к вам посылаю ца, какъ возможно перехватить, и чрез то б ваше благородие i все Войско Низовое Запорожское какою к ним невѣрностию предявить могли. Того ради, что б оттуда болѣе шкод чинено не было, приказал я, дабы на здешней сторонѣ Днепра в селѣхъ i в хуторахъ живущие люди перешли даже до Кремляюка на нашу сторону Днепра. Также приказал в самом скрытномъ образе до Куйдака // команду оправить и чрез помощь Божию на тѣхъ нагайскихъ татар (о которыхъ какъ признаемъ, что еще там обретаю ца)¹ напасть и рожить.

А понеже оные татары чрез такое неприятельское нападение уже действительно разрывъ миру учинили⁶, того ради о том я по получении [!] оногo известия того ж дня къ ея императорскому величеству, нашеѣ всемилостивѣишеѣ гсдрни, всеподданнѣише чрез нарочного куриера писалъ и доносил, что (понеже болѣе резона не нахожу оное дѣло тайно содержать)¹ ея императорскаго величества всемилостивѣишую грамоту за собственноручнымъ ея величества подписаниемъ в прощеніи вигъ Войска Запорожского к вашему благородию и ко всему Низовому Запорожскому Войску оправить³, по которой всемилостивѣишеѣ ея величества грамотѣ публиковать i все Войско Запорожское по верности къ ея императорскому величеству к присяге привести буду. Того ради чрез сие от вашего благородия известия желаю, которы день или время для оногo ісполнения назначить и зволите, почему б я могъ меры свои взять.

I при том ведать желаю ж, можно ли будетъ вашему благородию от того походу (которой вамъ до реки Богу с войскомъ чинить приказано)¹ в вашихъ куреняхъ себя удержать и надѣятеся ли от того походу оказать. Когда от меня в каждой атаманскоѣ курень по два цети коныхъ драгунъ и по два цети пешихъ салдатъ (и тако в каждомъ куренѣ будетъ по сороку члвкъ)¹ //, да сверхъ оныхъ в вашей резиденціи в Сечи сто пятьдесятъ коныхъ драгунъ или гранодер да пешихъ солдатъ то ж число - итого триста члвкъ - прислано будетъ, при которыхъ посланныхъ каждой курень можетъ особливо, а самые старшии в Сечи во верности къ ея императорскому величеству присягу учинить, i оныхъ такъ долго для осторожности у себя удержать, какъ запотребно разсудите.

А понеже тѣ люди, которые от нас имѣютъ посланы быть, неболше провианту и фуражу какъ на полмсда (которымъ имѣютъ доволствова ца до прибытия к Запорожскоѣ Сечи и к куренямъ)¹ с собою вести могутъ, то я надѣюся, что, какъ в Сечю придутъ, могутъ чрез бытность свою провиантомъ и фуражемъ удоволствованы быть от Войска Запорожского. Против чего я на заплату за то т провиантъ и фураж в каждой курень по двести рублев, а кои до Сечи пойдутъ, гдѣ резиденция, тысячу

четыреста рублевъ готовыми деньгами - всего девять тысяч² рублев - для вручения гсдамъ атаманам оправить буду. А между темъ, дождеже означенное число днгъ на доволствие употребляща будетъ, можетъ весняное время пристеть и к доволствию лошаде в степях трава показатца. А чтоб по вскрытїи рѣкъ провиантъ туда привести могли, тому иншѣе определение учинит старца буду. // К которому случаю какъ ваше благородие, тако и протчая Войска Запорожского старшина, какъ лутчѣе, совѣтовать знать можете. 19 зв.

И из сего моего объявления ваше благородие і все Войско Запорожское Низовое можетъ подлинно узнать, что ея імператорское величество, папа всемилостивѣйшая гедри³, не отменяе свое высочайшѣе соизволение и милость во олушении Войска Запорожского вин содержитъ і в высочайшую свою державу всемилостивѣе приемлетъ, а отбусурманского подданства всех вас вѣчно освобождаетъ і в числѣ верных своих подданных имѣтъ соизволить. На что я от вашего благородия и от всего Войска Низового Запорожского в непродолжительном времени ответственїа ожидаю, чтоб я потому могъ себя содержать и надлежащѣе определение учинить.

І пребываю вашему блгородию доброжелательным слугою

I.Bg. von Weisbach

Феврала 12 дня 1734 году.

Киевъ.

Арк.18-19. Оригінал.

№ 11 1734 р., квітня 23. Каушани. – Лист гетьмана Пилипа Орлика до Війська Запорозького з проханням переглянути своє рішення щодо повернення у підданство Росії

Копія зъ листу гетмана Орлика^а.

Мои велце ласкавіє прїатели и братья, пане атамане кошовий и все старшое и меншое Войска Запорожскаго Низового товариство. 20

Будучи въ далекий и от вмстей, добрих молодцовъ Войска Запорожскаго, отлеглий край, до Салонику^б, запроважений, а повернувшись оттуль въ сих днях до боку наяснѣйшаго хана его млсти, одобраемъ тут – не такъ для мене, бо я не ищу моего особливого щастя и пожитку, яко найбарзвѣй для самых же вмстей, добрих молодцевъ, для Отчизни и для всего народу тамошнего, единосемцев ваших – непотѣшную вѣдомост, же вмсть, добрие молодци, запомнѣвши присяги своей, которою пред Бгомъ на непорочномъ его Евангелїи обовязалитесь и обѣщали всѣ единостаїне и единомушно не тилко житїа, але и послѣднеї крове капли не жаловати для визволеня тоей жъ Отчизни своей, от тяжкого и тиранского подданства московского^в, жадним обѣтницамъ их не вѣрити, на сторону их не скланятися и поти з ними войны не кончити, поки Отчизна нша

²Далі закреслено двічі повторене слово тисячъ.

³гедрия

зо всѣмъ народомъ войсковимъ и посполитимъ не буде т до первобытнихъ своихъ правъ и волностей приверженна и от незнаемого ярма московского висвобождена.

Тепер власне, когда до выполнения той присяги щасливой, издавна пожаданый пришел часъ, когда зъ одной стороны наяснейший король его млсти французской, наисильнейший и наипотужнейший в цѣломъ хрстіанствѣ непобѣдимый монарха, соединившись з королевскимъ влчствомъ гишпанскимъ^а, дядкомъ своимъ, и зъ королевскимъ влчствомъ сардинскимъ^б, братомъ своимъ, противъ цесаря^в, его млсти хрстіанскаго, и противъ Москвы, праведную и слушную выказаль имъ войну, и знаное ужъ помощію Бжиею не тилко над войсками // над войсками 20 3в. цесарскими в Італіи звѣтажство одержаль, але и цѣлое тамъ королевство Ломбардѣйское^ж и двѣ великіе княженія Медиоланское^з и Мантуанское^и за малии барзо часъ, бо тилко въ трехъ мѣсѣхъ от цесарского влчства одобраль. А опрочъ тихъ силъ и войскъ союзныхъ, французскихъ, гишпанскихъ и сардинскихъ, которыхъ полтора ста тысячъ въ Італіи тепер знайдутся, особливо двѣстѣ еще тысячей самого войска французскаго, одобривши двѣ княженія от князя лотаринскаго, зятя цесарскаго, и добывши килка фортець цесарскихъ над рѣкою Реномъ, переправилися уже черезъ тую рѣку и идутъ тепер до пнства цесарскаго, къ Вѣдню. Которимъ такъ великимъ силамъ и въ Італіи французскимъ, гишпанскимъ и сардинскимъ, и в Нѣмецкомъ пнствѣ¹ самимъ французскимъ, же цесарское влчство малолюднымъ своимъ войскомъ не видолаетъ постояти, звлѣще когда и от турковъ треба стерегтися и въ поготовности быти, иже не тилко союзной себѣ Москвѣ жадной помощи додати, але и себе самого оборонити не можетъ. Не иначе о томъ цѣлій свѣтъ розумѣетъ и по члвческу разсуждаетъ, знаючи добре, же королевское влчство французское самъ еденъ, опрочъ силъ союзныхъ, гишпанскихъ и сардинскихъ, мѣетъ 21 [20] самимъ дѣломъ войскъ своихъ на морю и на земле пятьсотъ тысячей. А до того цѣле уже² цесарское влчство, утративши надѣю, котору покладалъ на помощи Англіи и Голандій, такъ же на оборону короля дунскаго и прусскаго, князя баварскаго и иныхъ князей гедрства Нѣмецкаго, не знаетъ и самъ, якъ мѣетъ зъ собою поступити и якъ тую войну провадити, поневажъ всѣ тий королевства и пнства, видячи же цесарское влчство и Москва неслушне и неналежне, а до того и бгопротивно, на права и волности Рѣчи Посполитой Полскои до себе ни в чомъ не належачой, кѣгвалтовне наступують, въ чужомъ панствѣ владѣти хотять и волними голосами // от всѣхъ одностойне наяснейшаго короля его млсти Станѣслава за пна обранного законно зъ королевства Полскаго везути усилюютъ, не хотѣли и не хотять цесарскому влчству и Москвѣ в войнѣ, зъ ихъ стороны неправедной допомагати, же бы за тое Бгу не оповѣдали и за пролитіе крови невинной помсти от себе зъ нба не натягнули. И то есть, зъ одной стороны, гдѣ можете, вмстѣ добріе молодци, видѣти и уважити, якъ великіе сутъ силы, которіе намъ могутъ быти помощніе.

¹Написано на полі іншим почерком і чорнилом замість закресленого црствѣ.

²Написано над рядком.

Зъ другой зас стороны, когда наяснѣйшій король, его млсть полскиѣ Станѣславъ, тѣст³ королевскаго влчсва французскаго, волними голосамы от цѣлоѣ Рѣчи Посполитой на королевство Польское обраній, затыгнувши въ Прусах немало войска чужоземскаго, а до того, мѣючи въ помощь себѣ присланных килканадця т тысячеѣ шведовъ и французовъ, рушилъ уже з Гданска (!) въ злученеса зъ войскамы полскимы и литовскимы противъ Москвы: когда всѣ воеводства, земли и повѣти такъ въ Коронѣ Полской, яко и в Великомъ кнжствѣ Литовскомъ сприялися единомушно боронити достойнства его королевскаго влчства полскаго, за цна и монарху от себе обранного, также Отчизни, правъ и волностей свойхъ, едни уже посполитимъ рушенемъ на кони противъ Москвы всѣли, а другій всѣдают, когда войска полские и литовские сюда въ Полци и в Ливѣ Москву гремят и зносят, когда Швеція, учинивши зъ королевским величествомъ французкимъ и полскимъ союзъ, на войну противъ Москвы приуготовляе тся; когда Порта Отоманская незличонный свой войска въ поготовности до порушения держит, когда ханъ его млсть такъ силние и такъ великие¹ // великие орди двинуль и ку границамъ полскимъ уже з ними рушился, в то т часъ, тѣди такъ погодній, тако щасливиѣ, такъ помислниѣ и такъ до ратовання Отчизни способній далисте, вмсть добрие молодци Войско Запорожское, увести и звести московскимы⁴ хитрости прелестними, обѣтницами, которих, яко рѣдко кому додержуют, такъ и вмстемъ добримъ молодецмъ Войску Запорожскому, тимъ барзѣй не додержат, немъ барзѣй имъ и всему нашему народу от давних часовъ головными сут неприятелямы.

Не удивлял бым ся, если бысте вмсть добрій молодци Войско Запорожское, не досвѣдчивши на себѣ самих ошуканства московского, удалистеся на их сторону. Але то мнѣ есть дивно, же вмсть добрие молодци, милая братия моя, мѣючи свѣжие и живие еще, опрочъ давних доводовъ, приклади ложного упевнения московского такъ на себѣ, яко и на Отчизнѣ своей, лаво, поривчо и нерозмыслне тепер оному увѣрилисте. А зазъ⁵ вигасло тое вмстемъ добримъ молодецмъ зъ памяти, якъ Москва при добывашии Сѣчи, зъвабывши прелестнимъ ласки црскі[м] упевненемъ старшину войсковую и товариство до присяги, утнала имъ въ таборѣ своемъ голови¹, якъ перед тимъ давнѣй нимъ взято Казикермень⁸, хотячи для утиснения и выкоренения Войска Запорожского Низового городки самарские осадити и Каменниѣ Затонъ уфундовати⁶, под покривкою зъмишленною зложеня тамъ провіантовъ и запасовъ военныхъ грамотами царскимы тоєго Войско Запорожское упевняно, же по сконченню зъ туркамы и тотарами войны знесенни будут тыѣ городки на Самарѣ и фортеца на Камянномъ Затонѣ. Але що обѣцанне исполнено. И якъ под 22 часть войны шведской, затыгнувши на службу свою // свою немало товариства низового и упевнивши их платою, запроваженно до Питербурга и тамъ их на катарти пороздаванню⁷, гдѣ всѣ погинули.

Не вонплю о томъ, же Москва, видячи на себѣ отуюль войну

³ Написано над рядком іншим почерком і чорнилом замість закресленого црствѣ.

⁴ Далі закреслено хр.

⁵ заразь.

тяжкую и небезпечную, *сочет* *вместей* добрих молодцевъ, Войско Запорожское гладити, лъстити, золотие имъ гори обѣцати, жалованнемъ грошеvimъ потѣшати и всякими волностями *упевняти*⁶, лечъ по сконченю войны, що з *вмстями* добрыми молодцами стане тся, до якого неща стя и зъгубы своей (чѣго не зичу)⁷ *приидете*, сами на себѣ дознаете и будете того жаловати, що тепер поривчо и нерозмислне, не заглядаючися на задние колеса, учинилисте такъ власне, якъ тепер *цѣлий* народъ украински⁸, братіа ваша, сродники и единоземци ваши жалосне и слезне на себе нарѣкают, же, не послухавши зичливи⁸ и правдиви⁸ славно⁸ памяти небожчика гетмана Мазепи пересторогъ, увѣрили неприязненнымъ и ошуканскимъ московскимъ упевненнямъ, которіе *въ* грамотах црскою рукою власною подписанных и стверженних всюди въ Украинѣ по всѣхъ городахъ и по всѣхъ црквахъ публичнымъ читанемъ оголошали и Бга самого на тоє *въ* свѣдительство представляючи, Войско Запорожское, городовое и низовое, и цѣлий народ упевняли, же права и волности войсковіе ни в чомъ никогда *въ* вѣчние часи не будут зъ стороны их московской нарушенни и зламани, але всѣ люде войскової и посполитій въ таких власне волно стяхъ буду т жити, въ яких перед тимъ зо ставали за дній житіа славно⁸ памяти небожчика гетмана Богдана Хмельницкого⁸. Если прето Москва додержала свойхъ обѣтницъ попросяжних, вѣдомо то *ест* барзо добре не тилко *вместемъ* добрымъ молодцемъ Войску Запорожскому, але и цѣлому свѣту // свѣту. Поблажала в правдѣ Москва 22 зв. зъпоча тку всему нашему народу украинскому, осипала когѣйками старшину всю и значное товариство войсковое городовое, одѣвала их соболями, роздавала імъ має тности, поки над шведами под Полтавою не одержала звитяжства, по которимъ зараз першъ войска свой в Украину в зпроварила⁸ и всюда въ городах и селах на квартерах расположила такъ далеце, же ане енерално⁸ особе, ани полковничіе, ани поповские, ани козацкие дома не могли быти от станцій тих московских волніе.

Потомъ зась, якъ скоро з шведамы тая ж Москва войну скончила и покой зъ ними потвердила, такъ заразы обѣтници свой поприсяжніе і грамотамы црскими стверженніе отмѣнила, волности всѣ поламала, суды и права свой мучителские въ Украину в зпроварила и установила, а нши войсковіе зънесла. Урадъ гетмански⁸ отстановила и іскоренила, коллегумъ якоєсь свое зъ дванадцяти народу своего особъ, а барзѣй зъ дванадцяти окрунихъ мучителе⁸ зложеноє, въ Глуховѣ утвєрдила⁸, которій якъ людей наших зъ худобъ здирали, єдному з другим⁸ наєдинѣ размовляти не позволяли, тиранско мучили, кнutowали, на страску тягнули, ребра ломали, якъ свине⁸ повязавши на жару пекли, смолою кипячою поливали, вѣшали, стинали, чвєртовали и ініе многіе мучителства, в свѣтѣ неслиханніе, над народомъ нашимъ пополняли.

А когда енералние особи, полковники и вся старшина зъ всѣмъ Войскомъ Запорожскимъ городовимъ и зо всѣмъ народомъ до црского влчства покорне и слезне черєз пословъ свойхъ о захование правъ и

⁶ Написано на полі іншим чорнилом і почерком замість закресленого потѣшати.

⁷ Дужки авт.

⁸ Виправлено з слова других.

23
[22] волностаєи свойхъ и о додержане слова црского упевнення и обѣтницѣ грамотамы потверженних, супликовалы и упоминалися, теди всѣхъ ихъ забравши и до Пѣтербурга под вартою запровадивши, єднихъ помученно, другихъ в силку на вигнанне позасилано // позасилано, а инихъ в тяжкомъ вязенню осаженно^п, въ якомъ мусиль килка лѣтъ страждати и самъ кривоприсяжца и отступникъ нашъ, небожчикъ митгородскій Данило Апостоль^р. Любо добре барзо Москвѣ прислужился, зламавши присягу свою и отступивши от насъ на сторону противную, за котораго вмсть добріє молодци, оставивши мене, гетмана своего, волними от себе голосамы не такъ обранного, яко до принятя того уряду примушенного, казалисте в цркви своей через килка лѣтъ Бга молити за тую єго ку себѣ присягу, же Москвѣ Кгалакгана залециль на зруйоване Сѣчи Запорожской. Наконецъ, хотячи Москва Войско Запорожское городовое не тилко обезсилити, але и вигубити, винайшла была ²на тоє² способ, копанье якогс тамъ въ далекой своей сторонѣ каналу и фундованье въ Персіѣ фортець, на якіє мѣйса, такъ о тлегліє, по килка деся т тысячей козаковъ, указами своїми спровадивши, єднихъ тяжкими и незвичайными работами помордовалы, другихъ голодомъ поморили, а инихъ борошномъ гнилими, струхлымъ зъ ящуржамы и зъ вапномъ помѣшаними потруйлы^с.

Уважите теди, вмсть добріє молодци Войско Запорожское, до якихъ идете чили одошлисте приятелеи. Пишу тоє все, що і перед симъ многокrotnie и обширне, до вмстей добрихъ молодцовъ Войска Запорожскаго, для перестороги ихъ писалемъ. А если неправду пишу, обличите мене о неправдѣ, лечь не можетъ мнѣ никто и зъ самихъ неприятелеи лжи в томъ задати, поневажъ все тоє, що колвекъ тутъ вмстемъ добримъ молодцемъ прекладаю и в чомъ ихъ перестерегаю цѣлому свѣту єсть вѣдомо и многіє сущи межи вмстями, добримы молодцами, от мучительства московского избѣгши, которіи самы того самовидцами будучи, могутъ тоє, що теперъ пишу посвѣдчити и правду мнѣ признати.

23
зв. Питаю теди вмстей добрихъ молодцовъ Войска Запорожскаго, що такъ добраго ведлугъ присяги своей на непорочномъ Евангеліѣ перед симъ виконаннои Отчизнѣ, о цемъ, братіи своей и сродникомъ, и всему народу нашему украинскому учинилисте, удаючися // удаючися под владзу и пановане московское: если поправалисте права и волности войсковіє отъ Москви зламаниє и о нятиє; если договорилисте и утвердили тоє крѣпко, жебы Москва гетманского уряду в потомніє часи не зносила^г, и городовъ во областъ свою не отбѣрала, и войскамы своїми не осажовала; албо жебы Москва гетмана зъ стороны своей, москаля или волошина яког, кѣгвалтовне не накидала, лечь волное на урадь той гетманскии избраніє войску зоставала; если войска московскіє зъ Украины буду т зъведенни и николи тамъ потомніє часи не буду т на станціяхъ розставляны; если москаля, волохи, сербы и иніи чужоземци, равне якъ и перѣхристи отъ урядовъ тихъ и инихъ войсковихъ буду т оставленни, а на ихъ мѣйсе козаки, добре въ войску заслуженіи, обрани и постановленни; если козаки, опрочъ належитой себѣ службы войсковои, до жаднихъ тяжкихъ и незноснихъ работизнь не буду т примушенны; если зъ Полтавы, зъ Глухова и зъ иншихъ городовъ опрочъ Кієва, Чернѣгова и Переясловля Москва буде т спроваженна^з; если городи и села рознимъ особамъ народу московского,

волоского и сербского, въ подданство розданіе, будут от них одобраны и под гетманскую власт привержены; если обваровалисте, вмсть, добріе молодци, и тоє, жебы Москва въ права нашѣ не мѣшалася и свой, которіе установила въ Украинѣ знесла, до судовъ своихъ людей нашихъ не потягала, справъ жаднихъ не судила, людеѣ ншихъ не карала ни смртію, ни на худобѣ, ни на здоровію, пода тками жадними, подводами далекими и інімы не зличними тяжирамы не утеменжала; если, на остатокъ, Войско Запорожское городовое и низовое по-прежнему при правахъ и волностяхъ своихъ ни в чомъ никогда не нарушенихъ будетъ зоставати и до рейменту гетманского, а не до власти и повеленія воеводъ и енераловъ московскихъ належати?

Лечь знаю добре, же вмсть добріе молодци Войско Запорожское, все тоє // все тоє оставивши и жадноѣ помощи и облегченія от тяжестей 24
и от тиранства московского всему народу, такъ войсковому, яко и [25]
посполитому, не учинивши и оставивши так же всѣ свой угодія, пожики и здобычи в Днѣпру, въ Богу и во всѣхъ по обоимъ сторонамъ Днѣпра, рѣчкахъ и поляхъ, до Москви належачихъ, удалистесь чили удаетесь въ сторону московскую, себѣ и всему народу своему неприязненную и враждебную.

Хочу прето вѣдати, гдѣ, вмсть добрій молодци Войско Запорожское, умислили и урадили Сѣчь себѣ заложити и уфундовати? Певне по тамътоѣ сторонѣ Днѣпра? Туржи и татары вамъ того не допу стят, понева ж тамътоѣ краѣ, где наѣболшіе ваши знаѣдую тся пожики и угодія, яко то въ Самарѣ и на іншихъ мѣщахъ, въ област Турецкую и Татарскую вѣчными часи от Москви єсть оданниѣ, мирными договорами потверженниѣ и ажъ по Орѣль-рѣку отграничениѣ, яко и самы, вмсть добріе молодци, знаете, понева ж от нихъ же самихъ войсковое товариство было до комисаровъ турецкихъ на розграничене приданное. По сеѣ зась сторонѣ Днѣпра, а ни на єдну пядъ земли нигде Москва, опрочъ Києва, Триполя и Василкова не мѣеть, навєт и самая Сѣчь Старая до оной не належит и вѣчными часы не повинна належати, що єсть мощное межи Портою Отоманскою и Москвою першъ под Прутомъ, потомъ в Стамбулѣ, а по третє в Андріанополю тими ж мирными договорами утврєженно и обварованно^ф. А до того и вся сегобочная пустиня⁹ зъ полямы, рѣками и рѣчками єдна до Рѣчи Посполитоѣ – Польскоѣ Украинѣ^х сегобочноѣ– прилучена и въ област ляцкую не тилко тими ж самымы Прутскими, але и давнѣйшими Карловицкими договорами^ч потврєженна и отграниченна, а другая до туржовъ и татаръ по самиѣ Очаковъ належит. Разсудѣте прето вмсть // вмсть добрій молодци Войско Запорожское, и розумными 24
своими головами уважте, где под московскою влаздою осядете, где будете зв. 3в.
напотимъ на соли, на рибѣ и на звѣру здобиватися, где будете пасѣки свой мѣти и стада, которіе под обороною хана єго млсти расплодилисте, ховати и пасти? Певне Москва не схошет для васъ ани з туржамы, ани з татарамы за тие земли, по обоймъ сторонамъ Днѣпра зостаючие, войны провадити. Овщемъ рада буде ти імени тамъ никогда Войска Запорожскаго Низового не было, яко тоє былъ уже постановилъ небожчикъ гдрѣ црѣ Петрѣ Алєѣевичѣ, тилко чекаль доконченія войны зъ шведами.

⁹ Літеру с виправлено з іншої літери.

Не хочу быти пророкомъ на нещастє вмстєй добрих молодцовъ Войска Запорожскаго, которого никогда, яко естемъ зичливій ѡх пртель, не зичу, але якъ в зержалѣ ясно тоє вижу, же Москва, привабивши вмстєй добрих молодцевъ Войско Запорожское до себе на войну противъ турковъ, татар, ляховъ и шведовъ, по оконченню оноѣ, будучи такъ великими силами притисненна цѣле и не схоцет и не возможе т для покою своего при мирнихъ договорахъ губы за вами отворити и о тие пустие мѣйса, мгѣй себѣ по требниє, упоминатися. Але мѣючи причину, же не могучи вмстєй добрих молодцевъ Войска Запорожскаго нигде по обоймъ сторонамъ Днѣпра осадити и сполнит лавно давное свое намѣрениє и неприязненній замисли и, забравши вмстєй добрих молодцевъ Войско Запорожское занє¹⁰ их за Волгу-рѣку и іскоренит тимъ самимъ в вѣчние часи⁴, и гнѣздо войсковое, и імя Войска Запорожскаго Низового. До кого прето напотимъ въ таковомъ своемъ нещастю въ оборону вдастєся? Певне, ани турки, ани татаре, ани ляхи цѣле не схоят васъ приняти, охоронити // охоронити и боронити, видячи ващѣ теперишнїи такъ безчестнїи и такъ сромотнїи нестатокъ, який на сеѣ часъ по себѣ цѣлому свѣту показалистє и славу свою войсковую, на которую предки Ваши и ви своєю кровїю и олгагами своїми на морю и на земли себѣ и наслѣдкомъ своїмъ заробляли.

Признаюся вмстємъ добримъ молодцемъ, милоѣ братїи моеї, же мушу тепер не тилко предъ Портою Отоманскою, але и предъ такъ великими монархамы, корелевскимъ влчствомъ французскимъ, корелевскимъ влчствомъ полскимъ и корелевскимъ влчствомъ шведскимъ вѣстидатися для теперишнего вашего непостоянного поступку, поневажъ такъ Порты Отоманская, яко и всѣ тие монархи, будучи от мене многими писамы (гди ж я в Салонику через дванадцятть лѣтъ руки зложивши даремне не сидѣлемъ)⁷ упевненни и добре увѣдомленни о мужествѣ, олгагах и о статечномъ и непоколибимомъ вмстєй добрихъ молодцевъ Войска Запорожскаго єдностайномъ и по присяжномъ ку висвобоженню Отчизны предєя взято и замислах, обѣцали намъ при помощи Бжой и при помощи наяснѣйшаго хана, цѣлимъ срдцемъ намъ зичливаго и ласкаваго, всякими способами, и войною, и мирными договорами намъ в томъ допомагати.

Памятайте тєды, вмстѣ добриє молодци Войско Запорожское, на Бга и на присягу свою, єму на непорочномъ Евнгелїи виконаннїю, которую весьполь зо мною обовязалистєся ратовати Отчизну свою от тяжкого и незносного поддажства¹¹ московскоґо; ужалтєся над о лцамы, братїєю, сродниками и всѣмы // и всѣмы єдиноземцамы вашими, мучительствомъ, здрїствомъ и незноснымъ тиранскаго московского панования ярмомъ обтяженными. А цо найгоршєе, не могучими быти волними, ани въ худобах, ани в здоровю, ани в житїи, ани в жонах, ани в дочкахъ своїхъ от войскъ московскихъ вьсюда по городахъ и селахъ въ Украинѣ на станциахъ расположеннихъ буду т оны на вмстєй добрихъ молодцевъ плакати и о помсту до Бга волати, єжели ихъ въ болшую и тяжщую отходомъ своїмъ до Москви въпровадите неволло. На насъ они и на васъ по Бзѣ

¹⁰загонєт

¹¹Написано на полі іншим чорнилом і почерком замість закресленого ярма.

висвобоженія свого ім'ямъ т сталую над'бю¹², яко мене о томъ часто чернци зъ монастирѣи и киевскихъ и инихъ украинскихъ, черезъ Салоникъ купамы до гори святой Афонскои^м переходячи, и розній купци упевняли и плачь людскій обявляли. Не оставте прето, вмстѣ добріе молодци Войско Запорожское, милои своей Отчизни безпомощнои и безнадежнои.

Не вонтплю о томъ, же Москва, если еще не потягла, то, запевне, схощетъ вмстѣ добрихъ молодцевъ потягти до виконання на вѣрностъ себѣ присяги. Але о томѣ вонтплю, аби тая жъ Москва схотѣла зъ стороны своей поприсягнути на додержанье того всего, чимъ вмстѣ добрихъ молодцовъ упевняетъ, чего она николи не учинитъ. А если учинитъ, то для болшаго вашего ошукання, жебы своего ложною присягою могла васъ прелстити и погубити. Ле ч знайте, вмстѣ добрій молодци, же тая присяга, если оную уже виконалисте, не есть важная и предъ Богомъ грѣшная, поневажъ, першъ присягнувши на висвобоженье Отчизни, теперъ двоєдушно присягнулисте чили мѣте присягати на погибель тоей жъ своей Отчизни. Кгди жъ Москва, мѣючи вмстѣ // вмстѣ добрихъ молодцевъ себѣ присяглихъ, якъ схочетъ, такъ зъ вами и зъ Отчизною нашею поступи т. А такъ присяга ваша таковая могла бы вамъ на дшахъ зашкодити, а Отчизну въ погибель впровадити и вамъ волности погубити. Зачимъ прошу вмстѣ добрихъ молодцевъ Войско Запорожское и обовязую ихъ любовію ку Отчизнѣ и тоєю жъ самою присягою, которую предъ Богомъ учинилисте и предъ нимъ обѣщали боронити и уволняти тую жъ свою Отчизну до послѣдней крове каплѣ, аби, оставивши тое свое намѣренье, якое предъ себе забралисте, чыли забываете, удатися на сторону себѣ и Отчизнѣ своей враждебную, не отпуцали такъ погодного и щасливого часу, которий намъ теперъ подаеться при такъ великихъ и незвитяженихъ силахъ до исполненія нашихъ поприсяжнихъ обовязковъ. Кгди жъ, если непостоянствомъ нашимъ утратимо сейчасъ до висвобоженія милои нашей Отчизни, николи уже такого не найдемъ и не дочекаемся въ потомніе часы. Упевняю наконецъ, вмстѣ добрихъ молодцевъ Войско Запорожское, же я тутъ при хану его млсти зостаючи, всякое пилюе, зичливое и неусипное о васъ мѣю старане и вирозумѣлемъ тое совершенно зъ его ханскои млсти, же есть яко зъ натура ласковий пнь до вмстѣ добрихъ молодцевъ Войска Запорожскаго, цѣлимъ срдцемъ прихилний и всего вамъ и Отчизнѣ ншой добра желающий.

26
[27]

Потреба тилко, абысте вмстѣ добріе молодцы Войско Запорожское одозвалистеса до его ханскои млсти, а чрезъ посланнихъ своихъ листовне¹³ и освѣдчилистеса предъ нимъ, же никогда // же никогда не мислисте въ противную сторону московскую удаватися и отдалятися отъ оборони и отъ владзи его ханскои млсти, а тутъ же и въ поготовости зостовати до походу военного по первомъ его ханскои млсти указу. Я засть хрстіянскимъ сумненемъ упевняю вмстѣ добрихъ молодцевъ Войско Запорожское, же не будете того жаловати. И не тилко плату, але и слушную нагороду за праці и ольаги свои отберете і имѣти будете в полскои сторонѣ пожитечніе и вигодніе станцій.

26
зв.

¹² Виправлено з слова надежду.

¹³ Дописано внизу аркуша замість закресленого а тут же и в поготовости.

Пишу тоє все до вмстєй добрих молодцевъ Войска Запорожскаго ревностно зъ широї моєй ку имъ и ку Отчизнѣ любви и приятни, яко той, которий неперемѣнно застаю.

З Каушань^м.

23 априля 1734 року.

Вмстемъ добримъ молодцемъ Войску Запорожскому широзичливиѣ всего добра приятел и брат Филипъ Орликъ, гетманъ Войска Запорожскаго

Арк. 20-25. Копія. Опубл.: Скальковский А.А. Филип Орлик и запорожцы // Киевская старина. – 1882. – №4. – С.108-118. Гіцова Л.З. «Жеби Москва в права наші не втручалася.» // Україна. – 1991. – №7, червень. – С.32-35.

№ 12 1734 р., [не раніше травня 6]. – Лист кошового отамана Івана Малашевича до гетьмана Пилипа Орлика про відмову Війська Запорозького повернутися під протекцію Крима і перехід у підданство Росії

27
[23]

Ясневелможній мсцѣ пне Филипъ Орликъ, гетмане намъ велче ласкавий, мсцѣ пне и добродѣю.

Получивши мы, Войско Запорожское Низовое, два листи сего мая 6 д.: еденъ от ганского влчства, а другій от велможности вшей, нарочне пномъ гетманомъ и стражникомъ дубосарскимъ присланиє, и оніє вичитавши публѣчне во общої ншей Войсковой радѣ, зъ оних, а наипаче зъ вшего гетманского листу, всѣ доволніє пунькта положеннїє виразумѣлисмо.

Перве, что теперешнего часу по указу Порты Отаманьской з града Солуни до боку ганского влчства и к Каушанамъ прибулисте. А потомъ в немъ объявляєте, же много французскаго войска, гишпанскаго и сардинского сколкосот тысячей на цесара христїанского и на войско ея императорского влчства московское войну точит прибралося, албо то вже точивши битву над цесарскимъ войскомъ гдес въ Италїй звнїажство одержали и королевство Ломбардѣйское и двѣ княженїя Медиоламьское и Мантуланское от цесарского ж влчства одобралї. Алзбо рачей шведское и литовское войско приуготовыло с и мислит за Станислава Лещинского на тоє ж христїанское войско московское и цесарское помсту чинит, причитаючи и гана кримьскаго зъ ордами за того ж Лещинскаго в помощь статы.

Токмо велможност вша на нас, Низовое Запорожское Войско, сѣло скорбыте, же на сїй час за нимъ, ганомъ кримскимъ, тамо не поїшли и во помощь зъ вами ему не стали, но удалилисьмося от него подъ протекцію прежнего ншего православнонаго монархи, си естєя императорскаго влчства, въ якїй будто теперешній, барзе погодній час, за поводомъ рейменту вшего могли би себѣ Отчизну Малоросїйскую совокупне для пожитку и волностей отстоят, припоминаючи намъ войску и тоє, якїє волности и права въ ея императорскаго влчства вимовили. Албо каждюстію московскою страшите, жебы поперевомя якъ Сѣчь Старую взяли, албо якъ негдис зъ подгородковъ Казикерменскихъ на службу у войско

Handwritten text in Cyrillic script, likely a military or administrative document. The text is written in a cursive hand and is partially obscured by a dark, irregular stain or shadow in the upper left quadrant. The document shows signs of age, including discoloration and wear at the edges.

1734 р., [не раніше травня 6]. – Лист кошового отамана Івана Малашевича до гетьмана Пилипа Орлика. Док. № 12. (Закінчення).

ншихъ козаковъ затыгши, потратили и на катєрѣи позадавали и тепєр тако не показнили. Да к тому жъ, и народъ малороссійскій възпоминаєте, иж би на нас, Войско, ѿ помсту до Бга не воласть, чи то не плакаль, что за нашимъ войсковимъ же нераденіємъ ѿт подданства московского при правахъ таковыхъ, якъ за Богдана Хмєлницкого было, не зосталь.

Зачимъ проты онихъ пунктовъ до Вашей велможности ѿтвѣтствіє сіє нше листовное въздаючи, тако ѿзнаймуємъ, ижъ нужди ради таковой ѿт ганского влчства мы мусѣли ѿтдалитися, же превеликую кривду ѿт татар за утѣкающіє ихъ кримьскіє и нагайскіє неволники маємъ, албо рачей за конѣ, товар и ѿвци, невѣсть гдє погибающіє, по суду ихъ татарскому напастне платячи и снаги бѣ ншей дале не стало.

Другое, ногайци, възвзавши ѿт Лиману Великого горѣ по саміє пороги, увєс Днепръ и степь ѿняли, же малое єст зъ чего намъ, войску, контентоватися.

Третье, яко може самы, велможность¹ вша, слышали, ншихъ козаковъ на полтори тысячи за Бєльльи-Герей^а, гана, у Бѣлагородщинѣ^б на катарѣи запродали, якихъ неповолѣ, но всилонне теразнѣйшій Адиль-Герей^в, калга-солтанъ, поднимаючи Бѣлагородскую ѿрду^в на Кримъ, изъ Богу-реки до себе затыгалъ, и весма тогда помилованія ѿт нихъ не имѣлы. Ѿпроче тихъ еще ншихъ козаковъ, что паши ѿчаковскіє много попродали, а под Ѱзовомъ за звѣринъною добычю коло Калмуса-реки // реки 27 ходячих, на килкадєсять въ неволю забрали. Далє^д мовивши, и ляхамъ зв. єго млсть ганъ въ драчу нас допустилъ. А за нашихъ козаковъ, которихъ въ Браслави и по инихъ городкахъ ляхи украинскихъ, за торгомъ зъ рибамы ходящихъ, невинъне позабыравши, повѣшали и худобамы ихъ завладѣли. А и зиску жадного намъ, Войску, не достояль.

А на ѿстатокъ, горше всѣхъ тихъ причинъ, уважаючи себѣ тоє, єсли бысто пойдли за нимъ, ганомъ, и за вами, гетманомъ, во помощѣ проты войска єя императорского влчства, то яко ѿрда не звикла городовъ добува т, токмо людей ншихъ христіянскихъ набрала бы, якъ минувшихъ годовъ под Бѣлой Церквою и под слободамы, и вступивши в Кримъ з собою в неволю вѣчную запроважала; то певне вже бы тогда сугубое неблагословенство ѿт Гда² за плачь христіянскій и за пролітіє крвы невинъной и проклятіє вѣчное одержали и милости бѣ вже ѿт єя императорскаго влчства ѿ принятіє никогда под єя ѿбласт весма не надѣятися. Для чего можете разсудиты, ³и в томъ³ не тако, яко у вшемъ пѣсмѣ положенью, что будто мы, Войско, на прелєстіє писма московскіє ѿт гана удалисмося, але саміє мы по изволенію ншемъ войсковомъ челобытніє нши писма до єя императорскаго влчства уносили и клочися давнихъ ншихъ преступленій, якоє будучи з препростого ншего козацкого ума и невѣжєства за поводомъ и указомъ покойнаго Мазєпи сотворили, и ѿ принятіє до первой ласки ѿ милост просилисмо, аже, слава Бгу найвишшему, и получили. И въ томъ не воуѣтпимо, воля єя императорского влчства да будєт нас, Войско, казнит или зволит животомъ дарова т.

¹ Далі закреслено велможност.

² Исправлено з іншого слова.

³ Написано над рядком.

То где же собылся грѣхъ, тамо нехай будет и покута. Еднакъ же, яко она млстивая ест императрица, видячи нши войсковіе вѣрніе услуги, якіе впредь обещалися показовати ей, надѣеся, же не подаст нас, Войско, никому же въ поруганіе, и по заслугахъ ншихъ при ласцѣ своей императорской содержоватиимет. Раяли бы мы, Войско, и велможности вшей, въпредь еще сего ганского походу, аще бы где в недалекомъ от нас⁴ мѣстцу zostавали с нами, Войскомъ, постолю до ея жъ императорского влчства доношенія подносит и о мылост такую жъ, якъ и мы, прохат, то и вшу особу, чаемъ, изволила бы принят и при давнихъ вшихъ угодіяхъ и маелностяхъ триматы. А тепер, ежели въ союзъ зъ ганскимъ влчствомъ соединилися, на увагу вашу тое, якъ поволите чинити, слагаемъ. Ибо хотя ганъ кримскій и Украйну, чего не даѣ ему Бже, отстоялъ бы, то не сподѣваемъся, иж бы под вашъ райментъ вручилъ. То такъ знайдег онъ вспят иному кому, якъ прежде сего ляхамъ былъ на поруганіе ншей вѣри и обращеніе стыхъ церквей до унѣи подаль, взручити.

Зачимъ уже сего ради, задля помощи к вамъ ншего Войска, да не изволите болшъ до нас писати, занеже естесмо уже ея императорскаго влчства мы, Войско Запорожское Низовое, слуги, а не ганскіе, которой имѣемо доживотное от рода въ роди служить и за щасливое ей владѣніе и всего посполитаго христіанского народа становитися.

28 Тако отвѣтствуемъ и, поклонъ ншъ войсковій вшей велможности воздаючи, назавше zostаемъ велможности // велможности вашей⁵ въсего добра желателствующіе и до услугъ готовы.

Ея императорскаго влчства Войска Запорожскаго
Низового атаманъ кошовиѣ Иванъ Малашевич
со всѣмъ товариствомъ

Арк. 27-28. Відпуск. О публ.: Скальковский А.А. История Новой Сечи – Од., 1886.– Ч.3. – С.286-289. Гісцова Л.З. «Жеби Москва в права наші не втручалася.» // Україна.– 1991. – №7, червень. – С.35.

№ 13 [1734 р., не пізніше травня 8]¹. – Лист кримського хана Каплан-Гірея до Коша з пропозицією залишитися під протекцією Криму

29 Кошовому атаманѣ, старшинѣ и всему Воѣску
[14] Запорожскому Низовому поздоровленне

Листъ вашъ прислалисте до брата моего орбея, через котор[ий]² освѣдчилисте ему, же зичите себѣ повернутися впредь под крили ншой обороны³, иже отмѣнилисте намѣреніе, которое взялисте были пред себе одыити до Москвы. Що кгды помянутиѣ солтанъ намъ ознаѣмилъ и листъ, который вы до его писалисте, намъ для вѣдома прислалъ, велце с того утѣшилемся. Бгъ всемогущиѣ знаетъ нше сердце и намѣреніе, и якъ всѣ беи, муззи и цѣлое панство Кримское старается о вашей цѣлости и желаетъ вамъ

⁴Слово правлене.

¹Датовано за док. № 14.

²Текст пошкоджено.

всякаго добра. Памятайте, же вы ѣли у насъ хлѣбъ и соль и жилисте у насъ добре. Ежели вы зичите себѣ повернутися назадъ, будемъ вамъ рады и приймемъ васъ ласкаве, якъ гостей, и обѣцоемъ вамъ заховати тую самую приянь, якую до Васъ мѣлисмо, и будете защищатися такъ добре ншею обороною и иншимъ стражюлюбиемъ, яко и перед тимъ, и мы вамъ позволимъ все тое, що перед симъ мѣлисте. Где зась мѣете осѣсти, даемо вамъ волно^{ст} обрати себѣ на тое мѣс[це], где самы хочете. Однакъ же, ражу вамъ для вашего добра и пожитку, и для ншого уподобаня стати кошемъ на томъ мѣсцу, на которомъ сѣлисте были прежде, удавшись под нашу оборону. По указу Порты Отаманско^й пнѣ Орликъ, // гетманъ вашъ, которы^й зоставалъ до тыхъ часъ в Салонику, приполъ тепер до насъ для злученья зъ нами. Пишетъ до васъ листъ свой, який мы вамъ посилаемъ при семъ ншомъ листѣ. Яко онъ мыслить тое ж самое, що мы и вы, и которы^й старается о вашомъ добрѣ и пожитку публѣчномъ, такъ³ потреба, абысте вѣрили тому всему, що вамъ въ листѣ своемъ выражаетъ, для того на^барзѣи, же онъ есть ваша голова и вашъ вождь и же вы повинни есте ити за его радою. Зъ ншо^й стороны упевняемъ васъ, же мы ва[сѣ] приймемъ ласкаве, иже вы не будете мѣти жадно^й кривди и насилія ни⁴ ѿт насъ, нѣ ѿт панства Кримского, ежели повернетесь на мѣ[с]це, которое я вамъ назначаю. Остатокъ скажетъ вамъ устне ѿдавца⁵ сего ншого листу, гетманъ дубасарскій. Яки^й листъ для лѣпшой вамъ вѣри власною ншей рукою подписуемъ и печатю ншею стверждаемъ

Капланъ-Кгерей, хан[ъ]

Арк. 29. Діловодний переклад з тат.-тур. мови. Оубл.: Скальковський А.А. История Новой Сечи. – 1885. – Ч.2. – С.50–52.

№ 14 1734 р., травня 8. – Лист Коша до кримського хана Каплаи-Гірея з відмовою залишитися під протекцією Криму

30
[15]

Копия з листа, писаного до гана кримского.

Найяснѣшій и силнѣши^й велможни^й мсцѣ пне Каплаи-Гере^й, гане великихъ ордѣ Кримскихъ, Бѣлагородских, Бужацких, Нага^йских^а, Черкеских і протчийхъ державца, нам велце ласкави^й мсцѣ пне и особливій добродѣю.

Листъ вшъ ганскій, нарочно чрез посланого вашего, гетмана и стражника доубасарского, до нас, Во^йска Запорожскаго Низового, присланій, блгоприятно мы, Во^йско, до свойхъ рукъ одобрали и оній по обичаю ншемъ во^йсковомъ во общо^й Радѣ ншей всѣмъ вослухъ, такъ же при немъ и другі^й пна Филиппа Орлика, гетмана, поданій, вичитаючи, увѣдомилися, что вше ганское величество изволяетъ нас, Во^йско, вспят под свою протекцію приня^т и раете на первое мѣстце, внизъ Днѣпра и к Олешкамъ, и Кардашину, изыти и кошемъ осѣсти, обещаючися при перво^й ласцѣ

³Написано над рядком іншим почерком.

⁴Виправлено з нѣ.

⁵Літеру «о» виправлено з іншої літери.

Handwritten text in an old Cyrillic script, likely a document or letter. The text is written in several lines, with some words appearing to be in a different script or dialect. The document is dated 1734.

Дома мая 8
Всех 1734.
Генералу Александру Васильевичу Миничу
в Капитанский и Генеральный Штабы
Генерал-Мажоранта Атамана
Генерал-Полковника Князя

1734 р., травня 8. – Лист Коша до кримського хана Каплан-Гірея. Док. № 14.

и волностехъ днепровыхъ нас, Воѣско, содержати, а найтче помянутого пна гѣмана Орлика, якій по указу Порти Отаманскоѣ зъ Солуни-града до боку вшего ганского величества прибувъ, ведлуг его до нас написанного листу слипати и за вожда его себѣ мѣти. Для чего, якъ перве при отходѣ нашемъ зъ-под державы вшей Крымскоѣ, писалисмо подякованне нше належитое воѣсковое велможности вшей воздаючи, такъ и теперь, повторне, о зѣтствующи на вѣишшемъ Бгу хвалу и честь возсилаемъ и вшеѣ ганскоѣ млости і всему панству Крымскому до земли ногъ покланяемся и дякуемъ за хлѣбъ и соль, что, чрез которіе лѣта под вшею протекціею мешкаючи, кормилисмося. И желаемо уже не¹ тайно, лечь явно, под властію и обороною ея императорскаго величества, первыхъ ншихъ православныхъ хрстіанскихъ монарховъ настѣдници теперишней и самодержици веросискоѣ² во вѣчніе часа жыт и ей вѣрно служит.

30 зв. А умислне ради того под протекцію ея імператорскаго величества удалисмося (за что може на нас Воѣско и гнѣвъ вше ганское величество мѣть)³, что барзе превеликую нужду от Ногаѣскихъ ордѣ мѣлисмо, которіе, взявши от низу Днепра, Великаго Лимана, аж по саміе пороги, // горѣ Днепръ со всѣми тамошними по тоей сторонѣ степовими угодіями и пожлтками отняли. Тим же-то ногаѣцамъ и своїмъ крымскимъ татаромъ за утѣкающіе неволники, за овци, конѣ и статокъ, где моллося бѣ подѣти, допустили великую⁴ нас драчу. Сіе ест не дивно бѣ намъ за винаго, котораго ми, Воѣско, не токмо до платки не заступаемо, але и смертноѣ казни предават не жалѣли. Але дивнѣше, самую правду рекши за тое, что хочъ якъ за невинность ншу присягаемъ⁵ пред судами вшими мѣсурманскими, якіе звыкли бути чрезъ солтановъ і нѣкоторихъ мурз, часто присягаючи, якіе постановлят, то ни в чомъ вѣра не была намъ данна. И едно тими присягами дши свои попрокльнали⁶. Другое и, невинне платячи за неволники, товар и конѣ, своеѣ субстанціѣ позбавляли. Так же ляхамъ до драчи допустили. А наши козаки, якихъ сами знаете, что з рибами бывало ходят, у Браславѣ и по иныхъ городахъ на кнжо соть повѣшали, всѣ марже попрападали и зыску за нхъ намъ от стороны полскоѣ жадной не учинили.

І к тому ж, уважаючи и на тое, яко то прошлхъ лѣтъ, Адиль-Герей, его млсть, а нинѣшний калга-солтан, всю орду Бѣлагородскую на Крым за пановання бывшаго его млсти Бели-Герей, гана, поднялъ бытъ и нашия козаков з Богу до себе зятяг, а гди его млсть ганъ Бели-Герей з войскомъ своїмъ крымскимъ противо его въ повѣтъ Бѣлагородскиѣ выходиль і тамо его солтанское войско распудиль, то жаднаго своего и единого мурзи, а ни простаго татарина смертно не скараль, ани в неволлю не запродалъ, тижко ншихъ козаковъ повиноватили и на полтори тысячи дшъ на каталѣ запродали. А в томъ сами вѣсте, за тот подніом его млсти калги-солтана жадней ншей вини не было. Озовскіе так же татаре, что на той боку степу колю Калмуса-реки, козаковъ, невыне ходящихъ за звѣромъ, побрали сколжо десят. И

¹ Далі закреслено прес.

² всеросискоѣ

³ Дужки авт.

⁴ Далі закреслено на.

⁵ Літеру г виправлено з з.

⁶ Склад по написано над рядком.

колкораз упоминались и прохали вшего величества о мльсть⁷ - не
визволяли. То и теперь, ащи бы ми, войско, за вшимъ ганскимъ величествомъ
на помощь // на помощь ляхамъ пойдѣти⁶, же би напотом, яко на нас пенѣ 31
не винайдѣли, и такъ, якъ при калжиномъ походѣ побравши, не попродали,
албо здесь ногайци не выбрали або не вирубали. Яко же слышите давно,
что шесть козаковъ, ходячи под Орѣльские городки, порубали всмрть.

Сицевои прето нужди все нше Войско Запорожское Низовое ізволило
под своего православнаго монархи, ея імператорскаго величества державу
склонитис и єдинолї стороны бергтис, а не в свѣдомихъ нападенияхъ сами
себе загублят. Таковий ольѣтъ вшему ганскому величеству смирено ми,
Войско, воздаючи и за ласку впу повторне дякуючи, пребываемъ навсєгда.

Вшему ганскому величеству всего добра желателіе
и низжайшие до услугъ Иванъ Малашевичъ, атаманъ
кошовиї Войска Запорожскаго Низового, з товариствомъ

Зъ Коша.

Мая 8 д. року 1734.

Арк. 30, 31. Копія. Оpubл.: Скальковский А.А. Филипп Орлик и запорожцы. –
С.122-124.

№ 15 1734 р., травня 20. Київ. – Лист київського генерал-
губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана
Івана Малашевича з пропозицією Війську Запорозькому
разом виступити проти кримського хана

Благородны і высокопочтенны гсдинѣ кошевой атаман.

32
[2]

Вашему благородию чрез сие объявляю. Ея імператорское величество,
наша все милостивѣйшая гдрийи [!], имяннымъ своимъ высочайшимъ указомъ, за
собственноручнымъ ея величества подписаниемъ, мнѣ повелевать соизволять.
Какъ скоро ханъ крымской реку Днѣстръ с своимъ войскомъ переберетца, то
еще с однимъ колузомъ в Полщу вступить и со обретающимися ннѣ там в
Полще колузомъ соединитца, і некоторую¹ часть із Войска вашего Низового
к тому присовокупить, і со онымъ ханомъ (отакован)² по неприятелски поступить.
Того ради, ваше благородие, изволите из Войска своего Низового не меньше
тысячи члвкъ доброкольных и оружелныхъ казаковъ к походу нарядить и в
такой ихъ готовности содержать, чтобъ по первому моему от васъ требованию,
куда надлежитъ, могли они маршировать и со мною соединитца³.

В протчемъ пребываю Вашему благородию
доброжелательнымъ слугою
I.Bg. von Weisbach

Маия 20 дня 1734 году.

Киевъ.

Помітка: вгорі аркуша зліва написано іншимъ почеркомъ: «О секретномъ делѣ».

Арк.32. Оригінал.

¹Виправлено з іншого слова.

¹Літеру у виправлено з іншої літери.

²Дужки авт.

1734 р., червня 22. Київ. – Лист кийвського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про прибуття делегації Війська Запорозького з чолобитною на ім'я російської імператриці та від'їзд делегації до Санкт-Петербурга, про зобов'язання надавати допомогу запорожцям в обороні проти турків і татар і про спільні дії проти них; рекомендації щодо листування з гетьманом Пилипом Орликом і кримським ханом

33

Благородный і высокопочетный гсднъ кошевый атаман.

[28]

Вшего блгородия писмо, отправленное з бывшим кошевым атаманом, паном Ивановомъ Белицкимъ (которой купно іс шестью куренными атаманами сего июня 19 дня сюда прибыль)¹, мною ісправно і со вложенными писмами, писанными к вшему блгородию і ко всему Низовому Запорожскому Войску—одно возмутитѣльное і прелѣстное от измѣнника і зломышльѣнника Орлика, другое от хана крымского, с которого і перевод, і двѣ копіи с ответствованным к помянутому измѣннику Орлику і к хану писем да копію ж с челобитной писанной от Низового Войска къ ея імператорскому величеству, – получено, іс которого о получении вшим блгородием трех моих писѣм увѣстился. А за умной видъ к помянутым изменнику і к хану на писма их (какъ в копиях значить)¹ по всеподданнейшей вашей і всего Низового Войска къ ея імператорскому величеству вѣрности отвѣтъ благодарствую. О которой вашей і всего Низового Войска вѣрности при послании означѣнных писем и копей къ ея імператорскому величеству всеподданнейше доносил. І ежели і вперед от реченного измѣнника или от хана крымского таковы жъ возмутительные или б і о другом чѣмъ писма к вшему блгородию імѣли присланы бытъ, то потому ж без удержания по-прежнему моему писменному объявѣнию ізволигѣ ко мнѣ присылать с нарочными. А присланных до получѣния на тѣ от мѣня писма олъѣту удерживать при Коше.

На протѣ же ж отвѣтствую. По прибытїи сюда, вышеупомянутой гсднъ бывшей кошевый атаманъ Белицкий іс куренными атаманами во особливом пакете запечатанную войсковою печатью чѣлобитную, надлежащую къ ея імператорскому величеству ншей всемлстивейшей гсдрыни, мнѣ подал. О которой чѣлобитной впе блгородие і все Низовое Войско ізволили писмом своим просить да и оной гсднъ бывшей кошевый атаманъ Белицкий і гсда куренные атаманы просили, что б ону с ними я о правил к высочайшему ея імператорского величества двору в Салжтъ-Петербургхъ.

33

зв.

А какъ я іс писма вшего блгородия и іс приобщенной // при том с оной чѣлобитной копіи усмотрѣлъ, что оною чѣлобитною все Войско Низовое Запорожское у ея імператорского величества нашей всемлстивейшей гсдрыни проситѣ, когда б от Отоманской Порты или от хана крымского будѣтъ за ту сторону (то есть за то мѣсто)¹, гдѣ ннѣ Войско Низовое Запорожское кошем застеть, імѣло упоминатца, что б с того мѣста не повелено было сходить, понеже-де то мѣсто от давних лѣтъ Низовому Войску надлежащѣ і ни с кѣмъ не розграниченное². За которую ея імператорского величества амустелшную млтъ, в том мѣсте будучи, обещаетеся,

¹Дужки авт.

хотя в добрых фартунах іли в каких і от противной стороны нападения, не склоняяс ни на какие прелестные писма, до живота своего по всѣмъ ея імператорского величества указомъ служить і водлугъ прежних повѣдѣній от Крымской і Турецкой стороны всему великоросискому і малоросискому народу стражниками бытъ. І хотя от мѣня гдну бывшему кошевому атаману Белицкому і гсдам куренным атаманам персонално объявлено было, яко вскорости имѣють преждѣ посланные от мѣня къ ея імператорскому велчеству вшего Низового Войска бывшей судья Решетило² да атаман Пракофей Федоровъ возвратно сюда прибыт і могутъ они о всѣмъ вшемъ прошеніи от ея імператорского величества всѣмлстивейшую резолюцію ко мнѣ привѣсть, того б ради олправлением они гсда атаманы до прибытия оногo судьи із Санктъ-Петербурга пообождали. Точію, какъ оной гсднѣ бывшей кошевой Белицкіи, такъ і куренные атаманы, с немалюю доукою мѣня просили, дабы их ко двору ея імператорского величества олправить. По которой прозбе болѣе не могъ их здѣсь удѣржать, но оногo гсдна Белицкогo і с нимъ трех курѣнных атамановъ с означенію присланною ко мнѣ от Войска Низового челобитною къ ея імператорскому величеству олправи, а протчих трех атамановъ олпустилъ возвратно к вшему благородію в Сѣчу.

І какъ оным всѣм атаманом устно объявлялъ, тако і сим вшему благородію і всѣму Низовому Войску объявляю, что на нѣшнем новомъ мѣсте, гдѣ уже кошем оселились, без всякогo опасѣния изволитъ житие свое препроводять. А ежели б от татар какое имѣло бытъ на васъ нападеніе, то при таком случае воелною рукою // себя охранять, а ко мнѣ дать знать, по которому извѣстію в самой скорости вѣлю учреждѣнным полкам на сикурсѣ приступитъ. І могутъ бес продолжения прибытъ, ібо немалое число воіска ея імператорского величества нарочно по способности к вшей³ Низовой Запорожской³ Сѣчи компанѣтами на сѣи сторонѣ Днѣпра поставлено. А донде же от татаръ к Войску Низовому никакова нападенія происходитъ не будѣтъ, то і с вшей стороны надлежитъ спокойемъ житъ і никаких им, татаром, обид не показывать.

Что ж ваше блгородіе на писмо мое во отвѣтъ требуетъ от мѣня увѣдомленія, на которое время тысячо члвкъ комоніогo войска ізготовитъ, понеже-де под инешній лѣтній часъ войско розошлось для добычи рыбной в низъ Днѣпра и в полѣвые речки, і на оное объявляю, на которое время оному тысячному числу от Низового Войска казакам ко мнѣ прибытъ ннѣ - объявить не можно. Но токмо прошу приказать тому тысячному числу бытъ к военному случаю какъ в руже, такъ в конях и в протчѣм во всѣмъ в готовности, і когда придѣтъ врѣмя, то б во опредѣлѣнное мѣсто могли по получѣнному от мѣня к вашему благородію писму прибытъ ко мнѣ. А до того времени могутъ оные казаки в своих добычах ісправлятца.

А в протчем пребываю Вашему благородію доброжелательнымъ слугою

I.Bg. von Weisbach

1 июня 22-го дня 1734-го году.

Киевъ.

Арк.33-34. Оригінал. Оpubл.: Скальковский А.А. Филипп Орлик и запорожцы.— С.129–132.

² Слово правлене і підчищене.

³ Слова вписані на підчищених місцях.

№ 17 1734 р., серпня 11. Біла Церква. – Лист кївського генерал-губернатора Іоганна Вейсбаха до Коша з рекомендацією не відповідати на листи гетьмана Пилипа Орлика; про прибуття запорозької делегації до Санкт-Петербурга й інше

35 [29] Блгородны і высокопочтенны господин кошевы атаманъ
Іван Малашевич Войска Запорожского Низового
с товариством.

Вашего блгородия письмо от 25 минувшего іюля, іс Коша о правленное, я чрез присланных войсковых атаманов Григория Ивановича, Кирика Марченка і Семена Ивановича сего августа 3 дня, с приобщенными Орлика двумя неразпечатанными писмы получил. С которых по распечатываніи, снявъ точные копии и на них, вопреки ево прелѣсноѣ сплетенноѣ лжи, подписал, для ізвестия вашего блгородия і всему Войску Низовому Запорожскому Низовому [!] при сем посылаю. Ис которых ізволите усмотрить, какую онъ, Орликъ, явно непристоѣнную и безумную лож учинил, і какъ против оноѣ веры намъ можно, і мало что пред прежним прибавил, но все твердитъ, привабляя васъ к сѣбе в гибель в вечную, одно бутто добро. Для чего уже ему, Орлику, на оные // ответственать вам не надлежитъ, ібо ево оригинальные писма до высокоѣ резолюціи ея імператорскому¹ величеству² отправлены. И можетъ что еще к тоѣ неправдоѣ прелѣсти в противление к повелѣнію в прибавокъ пришлеца, да еще тот резон находится, когда ваше блгородие ему ответственетъ, то оным ево на письменные пересылки повод даете, якобы охотно с ним переписываются желаете. А когда к нему никакого отзывания не будетъ, то і он, видя вашу неотменную къ ея імператорскому величеству верность, вовсе к прелести оставитъ можетъ. А до того, егда такія ж присылки будут, то потому ж, не распечатывая, прошу ко мнѣ присылать. А на ево те прелѣсти нимало слушать і смущаться не надобно, ібо лутче держаца света і от него не отступать, нежели паки во тму входить.

Хану крымскому, чтоб он болѣе вперед до вас не интересовался, от меня писано будетъ.

36 [37] Кои з Богу-реки Войска вашего Запорожского Низоваго казаки приходятъ будут в службу // ея імператорского величества, чтоб оных, хотя и без писемъ вашего блгородия, принимали, дабы чрез то по омманным писмам к нему Орлику не перешли, подполковнику Полянскому, стоящему в Умане, указ от меня послан.

Бывши судия Решетила да атаман Прокопъ, прибывъ ко мнѣ, і к вашему блгородию о правилис, которые надеюсь, что уже сими числы у вас і явились. А бывшеѣ кошевыѣ пан Іван Белицкий с атаманы, как мнѣ от ея імператорского величества знать дано, в Санкт-Петербурхъ прибыли і во всяком доволствіи імеюцца і паки внепродолженіи с высочайшею млстію отпускацца.

¹Виправлено з слова імператорского.

²Літеру у виправлено з а.

А вышеупомянутые атаманы по желанию своему при указе моем для отыскания долговъ осправились в Переясловль.

В протчемъ пребываю Вашему благородию
доброжелательнымъ слугою
I.Bg von Weisbach

Августа 11 дня 1734 году.

Белая Церковь.

Арк. 35-36. Оригінал.

№ 18   1734 р., вересня 8. Біла Церква. – Лист кийського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до Коша про готовність надати всебічну допомогу в разі нападу турецьких військ на запорожців

Благородны и высокопочтенны гсдинъ кошевый атаман
с товариствомъ.

37
[30]

Како я из ответного вашего благородия с товариством на мое объявление писма усмотрилъ неотменную къ ея императорскому величеству всемслствиейшеѣ нашеѣ гсдрни верность и послушность, с непременнымъ желаниемъ, что для вас Войска Низового Запорожского в переходе с нѣшняяго мѣста на границу ея императорского величества положенноѣ съ ея императорского величества с Портою Отоманскою мирноѣ трактать нарушен и за то волна начата не была, то в такомъ нужномъ случае переѣти должежствуете, хвалу воздаю. Которую вашу верность при осправленіи того писма всеподданѣйше ея императорскому величеству донесу, на что в твердоѣ надежде пребываю высочайшая млсть к вам, Войску, чрез резолюцію показанна будетъ, что по полученіи, сообщениемъ вашему благородию не оставлю.

А между тем, чрез сие благородия со всемъ Войскомъ Низовымъ Запорожским по данноѣ мѣ от ея императорского величества полноѣ власти // обнадеживаю, егда б того от турковъ спор за [...] нѣ не последовало, но в молчаніи б осталис, то и пребывать вам там. И буде б от них турковъ или татаров во время будуще зимѣ (понеже вы мѣ объявили, что нѣшнимъ временемъ опасение от нихъ нѣ имѣтеѣ)² какое злое намерение к поступке неприятелски возимѣлось, то по уведомленію, не продолжая времени, генералу-маеору Геину³, стоящему в Переволочне³ (которого я в зиму для того учрежду с однимъ пехотнымъ с надлежащею артилеріею да з двумя колыными полками в Миргородкомъ⁶ и Полтавскомъ полку, вблизи к темъ вашимъ местамъ по Днепру і всегда з доволнымъ провиантомъ и фуражемъ бытъ готовымъ велю)² дать знать, почему он на помощь к вам прибьтъ и то неприятелское войско обще с вами отвратитъ⁴ должен. А до того, ежели бы нападение учинили, с ними какъ можно силою рукою поступать. А буде ж бы без всего того Порта Отоманская

37
зв.

¹Текст пошкоджено на одне слово.

²Дужки авт.

³Далі закреслено в Переволочне.

⁴Літери в и перше т виправлені з п і в.

не умолчала, но сперва за противность трактату в пребывании на том
вашем месте причла и претеловала, что б конечно вы перешли, то я
38 тогда // могу вас в переход⁵ на границы ея величества, в подемъ ваших
[34] водяных судовъ с клеѣноты, с прочими пожитки доволными подводами
сподобить, что ни маленько// шкоды показати не можетъ. Да и сверхъ
того по прибыгги на границы от ея императорского величества, какъ в
денежномъ, такъ і в хлѣбном жалованье споможение будетъ, в чем
изволите быть в твердомъ упованіи и надежде несумненно//. Токмо оное
к переходу склонѣніе⁶ содержать в тайнѣ, дабы не уведали о том турки
и татара и не могли б нарочно к переходу возбуждать.

В прочем пребываю Вашему благородию
с товариством доброжелательным слугою
I.Bg von Weisbach

Сентября 8 дня 1734 году.

Белая Церков.

Арк.37–38. Оригінал.

39-40N^o 19
зв.

1789 р. – Витяг із статті в «Новом и полном
географическом словаре Российского государства
1788–1789», складеного Л.Максимовичем, про
повернення Війська Запорозького до Росії^a

---

⁵ Написано замість вигертого.

⁶ Виправлено з іншого слова.

Справа 2

1734–1738 рр. – Справа про участь Запорозжя
в походах до Польщі, в Крим і на Дністер
проти Туреччини

№ 20 1734 р., квітня 19. – Лист кийського генерал-губернатора
Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича
про необхідність розвідування намірів кримських татар
і про спільні дії з російським військом. № 9833

Благородныѣ і высокопочтеьныѣ гсднѣ кошевоѣ атаманъ. 1

Вашему благородию і всему Низовому Запорозжскому Войску ознаѣмую.
Сего апреля 17-го дня получено мною известие, яко Крымская орда
намерена ис Каушана итти^а вся вверхъ по Днестру к Хотину^б. И одиѣ-
де салганъ з дватцатью тысячами перебратца хотел 16-го числа сего маѣа
(то есть на сей Святой неделе, во фторникъ)¹ Днесътръ. И приказано-де
всеѣ ордѣ в путь их выступитъ, всем вдругъ в Великую субботу². И котороѣ
ис Полскоѣ облости^в обыватель в Дубасарах был, оноѣ объявил, что-де в
Дубасарах были туръки із Бѣлдер и заподлинью говорили, что орда совсемъ
вся в готовности и, конѣчно-де, намерена выступитъ в Великую субботу².
А от Дубосаръ, вниз по Днестру, Бендеры – счптають четыре мили. А ниже-
де Бѣнѣдеръ орда перебратца будетъ Днестръ на копалках, против урочища
Кочворганъ. И соглася-с-де, орда по выступленіи в субботу, ханъ намерен
итти по ту сторону, а салганъ по сю сторону Днестра. Токмо ис оных
полученьных известей // заподлинью узнатъ не можно, куда оная орда 1
имеетъ от Каушана итти – в Крымъ ли и оттуда в Персию (ибо, какъ перед 3в.
сим имел я известие, что болая часть татаръ, которые были в Каушанѣ,
получили от Порты указ, чтоб итти в Персию чрез Цыград и якобы ужѣ
часть оных татаръ перешли за Дунаѣ)¹ или в Полпу противъ нашего воиска
или ж к вашей Запорозжской Сечи, чтоб вамъ? Низовому Запорозжскому
Войску за перехотъ из старого места на новое^г учинитъ какую злость.

И ежели оная орда поидетъ в Полпу, то против их обретающемуся
тамъ от воѣска ея императорского величества корпусу велено с ними
поступать яко с неприятели и стараца, чтоб их разогнать. А ежели ж
оная орда имела бы итти к вашей Запорозжской Сечи и намерены како
учинитъ нападение, то і вы гсднѣ кашевоѣ атаманъ со всемъ своимъ

¹Дужки авт.

²У цьому році припала на 20 квітня.

Краевой
ОДЕССКІЙ ИСТОРИЧЕСКІЙ
АРХИВЪ.

Арх. № 2.

Дѣла запорожскія

№ 7.

Сходби войска запорожскаго г.г.
нахальства м. Мвиша и Лемитина

30 и

наказъ 20/III/1734
Коммис. 25/VII/1734

1734 года.

Обкладинка з Одеського історичного архіву
до спр. 2 .

Низовым Войскомъ ізволите в таком случае с ними поступать яко с неприятели и учинить имъ знаной воинской отпоръ, и для того ізволитѣ приказать всякими мерами заподлинно проведывать. //

И какъ уведано будетъ, что оная орда конѣчно чрез реку Богъ 2
переправилася и поидеть не в Крымъ, но к Сечи, то о томъ изволитѣ то т
часъ дать знать чрез нарочных Бѣлогородского коняного полжу к
полковнику Душину, стоящему Полскоѣ области в мѣстечке Медведовъке,
чтобъ онѣ к вамъ в Сечю на сикурсъ своею командою против тоѣ орды
шел, і в Переволочню к маеору Шинжееву і потому ж требовать от него
сикурсу. И к тому мѣстечку Переволочню о править із низовых запорожских
казаковъ сто человекъ коняных, которые бы, прибывъ туда, явилася у
гсдна генерала-маеора Гейна. Ибо оному генералу-маеору велено от
Украинскоі линіи^д со вѣсею определенную командою следовать к Перволочнѣ
и тамъ, перебравъшисъ Днепръ, стоять и ожидать прибытия посланъных
от вашего благородия означенъных ста человекъ казаковъ.

А по прибытїи с оными казаками, присовокупя к себѣ і выплеобявленного
полковника Дунина с конницаю, следовать к вамъ в Сечю в помощь
противъ татарскоі орды и, соединясь с вашим Низовым Войскомъ, чинить 2
над татарами // знатноѣ поискъ. И для того оному генералу-маеору 3в.
велено на всю каманду взять с собою правивнта на мацъ. Ежели ж бы
отправленные^е от вашего благородия сто человекъ казаков имели к
Переволочнѣ прибыть прежде помянутого генерала-маеора, то бѣ они
под Переволочною, не переходя Днепръ, ожидали ево генерала-маеора,
ибо они имѣють при немъ быть до Сечи в провожатых и о прибытїи
своемъ объявили бѣ стоящему в Переволочномъ маеору Шинжееву, а он
повинѣнъ знать дать помянутому генералу-маеору, которой имее т состоять
неподалеку от Переволочню в местечке Орле.

В протчем пребываю вшему благородию
доброжелательным слугою
I.Bg. von Weisbach

Дня 19-го апреля 1734 году.
Киевъ.

Помітка на арк. 1: вих. «№ 98 В.З.»

Арк.1-2. Оригинал.

№ 21 1734 р., серпня 19. Біла Церква. – Лист київського
генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового
отамана Івана Малашевича про перепуск купців з Криму
і Туреччини лише через Васильківський форпост поблизу
Кієва після витримання належного карантину. № 4145

Благородный и высокопочетный гсднѣ кошевоѣ атаманъ. 3

Понеже ея імператорского величества указом для показавшеѣся в Цреграде
моровоѣ язы повелено приезжающим іс Турецкоѣ і ис Крымскоѣ
областей с таварыми і купецким¹ людемъ выдержива т указною карантину

¹ і ку - правлені.

і по выдержаніи тої карантини пропускъ в Росію чинить чрез одинъ форпостъ, того ради оної пропускъ проезжающим² із с Турецкої і Крымской областей купцам определено от нас чинить при Василковскомъ форпостѣ, каторой состоитъ близ Киева при полскої границе. І ежели бѣ имѣли в Кошъ вашъ с таварыми прибыть крымскіе купцы і намерены были с теми таварами ехать в Росію чрез Кремляцкую іли Переволоченскію і протчіе форпосты, то вшего блгородия прошу приказать оным купцамъ объявить, что б они для пропуску ехали на вышео бъявленної Василковскої форпостъ, а на протчихъ форпостахъ пропущены не будутъ.

В протчем пребываю
вашему благородию доброжелатель
I.Vg. von Weisbach

Августа 19 дня 1734 году.
Белая Церковь.

Помітка: «Малашевичю»

Арк. 3. Оригінал.

№ 22 1734 р., вересня 9. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про спільний виступ Війська Запорозького і російського війська в похід на Польщу та порядок пересилання пошти

4
[3]

Благородны і высокопочтений гсдинъ кошевыї атаманъ
с товариствомъ.

Понеже хотя надежда есть, что уж совсем полские дела в непродолжительном времени ко успокоению придутъ, токмо еще не потребовала б мнѣ далѣе в Полщу¹ отсель вступить і в людяхъ бить нужда, того ради, какъ ваше благородие мнѣ отправлением из Войска Низового Запорожского облиговалис, сколько тысячъ наряжено будетъ казаков і при них старшины і во сколько дней, ежели б я потребоваль сюда ко мнѣ, могли прибыть, изволите меня уведомить, почему б я в тої надежде и пребывать могъ. Тако ж егда случалца ко мнѣ писма от васъ бытъ, то не всегда чрез нарочныхъ прислать і темъ людей и лошадей турбовать, но посылать оныя в Медведовку к полковнику Крецмарю, каторой долженъ ко мнѣ о правлять, а присланному от васъ ответу моего ждать там, в Медведовке, у него Крецмаря. Токмо оныхъ людей я без самой нужды требовать сюда не буду.

В протчем пребываю вашему благородию
с товариствомъ доброжелательнымъ слугою
I.Vg. von Weisbach

Сентября 9 дня 1734 году.
Белая Церковь.
Арк. 4. Оригінал.

²Літеру о виправлено з а.

¹Літеру у виправлено з н.

№ 23 1735 р., травня 10. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про уточнення намірів ногайців щодо переходу під протекцію Росії

Блгородный і высокопочтенный господин кошевый атаманъ. 5
Уведистлся я чрез присланного от вашего блгородия казака, зовомаго [3]
Москова, бутъто вы ему наказывали мнѣ донестъ о нагайцахъ, яко они
чрез ваше блгородие охотное желание в высокої ея імператорского
величества протекції бытъ, чему я хотя не так імоверень нахожусь, для
того что от васъ о том никакого писменного виду нетъ. Однакоъ,
принуждены отозваться с симъ, так ли есть іли нетъ, і на каком основании
произошло, меня в непродолжительном временні уведомить. І ежели // в 5
правде от них желанія есть, то весьма оное содержат в тайности, дабы 3в.
стране турецкої до временні уведаны и нам за разрывъ миру причестъ
не могли^а.

В протчем пребываю вашему блгородию
доброжелательным слугою

I.Bg. von Weisbach

Маия 10 дня 1735 году.

Б.Ц.

Арк. 5. Оригінал.

№ 24 1735 р., червня 5. [Біла Церква]. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про купівлю в Січі коней для Архангелогородського драгунського полку та про особисту зустріч в сл.Цибулеві для обговорення подальших спільних дій. № 3031

Блгородный і высокопочтенный гсдин кашевої атаманъ. 6
Вашего благородия три писма¹, от 19 минувшего маия писанъные [5]
мъною 26 чисел получены и симъ отъезствую:

На первое. Уведомленнем вашего благородия, что лошадей к покупкеѣ под драгунъ годных в Войско Запорожском Низовомъ сыскать можно и жѣлающия к тої продажѣ имѣютца весьма, я доволенъ, коих для покупки в Сечю нарочного афицера з денъгами добраю манетою послать я приказал от Архангелогородского драгунскаго полку. И оному афицеру в тої покупкеѣ прошу вашего благородия учинить вспоможение. А пока онъ еще в Сечь зъ денъгами не прибудеть, то обявленъных продажных лошадей казакам посторонним людемъ продавать заказать, ибо имъ от помянутого офицера настоящая цена будетъ плачена.

На второе и третье. Я с вашим благородием персанальное свидание охотъно иметь жѣлаю і для того за прибытием моим в слободу Цибулеву к приезду вашему туда знать дамъ. И какъ с вашим благородием

¹Їх у справі немає.

пърсонално увижусь, то о поступках крымских и протъчих нуждах изустъно можемъ переговорить и надлежашче определение учинить. Токъмо тотъ приездъ вашъ надлежитъ не в мьноголюдстве учинить, но нѣ боля б какъ развѣ в два лцати персонах, в чем бы не дать крымцам к подозрению мысли.

В протчемъ пребываю вашему благородию
доброжелательнымъ слугою
I.Bg. von Weisbach

Дня 5 іюня 1735 году.

Помітки: вих. «№3031 В.З.»; «Малашевичю».

Арк. 6. Оригінал.

№ 25 1735 р., червня 6. Біла Церква. – Лист кийського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про підготовку Війська Запорозького до можливого походу проти кримських татар і про розслідування намірів – їхніх і ногайців. № 14

Благородны і высокопочтенны гсдинъ кошевы атаманъ.

7
[6]

Понеже какъ я заподлинно осведомилъся, что хану крымскому с восьмьюдесять тысячами татары по указу салтанскому в Персию ітти велено, куда их прохощъ высочайшего¹ ея імператорского величества владѣнія земли миновать не можетъ, за что от ея імператорского величества ко ошщению въ ихъ татарскихъ домахъ соизволение можетъ же последовано быть, чего ради, ваше благородие, изволите со всем Низовым Войском Запорожским к действительному воинскому действию приготовление возимѣть, то есть: чтоб у каждаго казака добрая ручница і протчая оружье, порохъ, свинець и лошади хорошия были. А до того, какъ можно по прежнему обыкновению, чрез купецкихъ людей, хотя с надобным подажкомъ, о ихъ крымскихъ обращеніяхъ проводывать, – сам ли он, хан, туда в Персию поидеть или вместо себя другаго пошлетъ, и стоко татар или менѣе сколко числомъ возметъ, и что при домахъ ихъ остался можетъ, и когда тот походъ возпоследуетъ или уже и последовал, и которого числа, – давали бъ вашему благородию знать. Вы же і ко мнѣ чрез нарочныхъ // в скорости уведомлять ізволите, почему бъ я все удобныя меры взять і походе ихъ татар туда с войскомъ своимъ к вамъ прибыть мог. Чего ради я уже приготовитца велелъ и какъ с ними татары в то время поступать, увидевъ с вашимъ благородиемъ, персонално пристойную диспозицію учиню. Токмо жъ они, татары, вмѣсто того персидского походу не обратились бы к вамъ, Низовому Запорожскому Войску, зачемъ крепкую предосторожность имѣть и ихъ, сильную рукою отвращая, оружиемъ не допускать и к поможствованию по-прежнему определению в пограничныя мѣста и ко мнѣ знать давать. И нѣгъ, что у васъ чинится і какиѣ ведомости есть, тако жъ нагайцы туда в Крымъ пошли ль или еще в прежнее мѣсте состоятъ, і сказан ли імъ тотъ поход, меня увѣдомить. А ежели от нихъ никакова нападения не учинится, то і вамъ ни в какиѣ ссоры с ними по вышеписанному вперед до определения не вступать, но состоятъ готовымъ кротко. И сіе до времени содръжать в вышнемъ секрете. Я же, противъ

7
зв.

¹ Далі закреслено владення.

вчєрашняго моего к вашему благородию писма, не прємєня, могу в скорости в Медведоже с вами имѣть свиданіє.

В про тчєм пребываю вашему благородию
доброжелательным слугою
I.Bg. von Weisbach

Июня 6 дня 1735 году.
Белая Церковь.

Помітки вгорі зліва на арк.7: «О секрєтнєм дѣлє»; внизу зліва: «Малашевичю».
Арк. 7. Оригінал.

№ 26 1735 р., липня 13. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про висилання до Криму розвідників для з'ясування намірів кримського хана щодо походу на Персію. № 17

Благородныѣ і высокопочтенны гсдинѣ кошовоѣ атаманѣ. 8

Хотя от меня вашему благородию довольно в бытность вашу здесь наказано, каким образом о ханскомъ движениі в Персію провѣдать мнѣ знать давать, однакъ, і ннѣ напоминаю, понеже уже становится к тому походу время кратко. Изволите, как можно во образе купеческом или другом каком способе, ведно надежныхъ в Крым для того посылая, к проведыванію стараніє приложитъ и что там увѣдають, объявляли б вамѣ. Особливо, сам ли он ханъ туда поидеть или ково и со сколькимъ числомъ людьми, и которого числа отправитъ. Что по полученіи, того ж часу чрез нарочного ко мнѣ знать дать. А таким посланным, по разсужденію вашему, несколько денгъ в подарокъ давать и меня потому ж уведомить, которые я возвратитъ немедленно прикажу. [7]

А ннѣ, какие извести о том у вас находятся, чрез сего нарочно посланного сотника Кавалюка описать, ¹ібо, какъ самим вам известно, нам о ево ханскомъ туда отправленіи вкрайтѣ нужно ведаѣт потребно¹. А я, побывъ здесь дней пять или шесть, в назначенноѣ походъ выступлю і мадшировать буду чрез Кремелюкъ к Украинскоѣ линіи, куда прибывъ, остановясь в местечке Китаѣ Городке, собиранієм войска ²дней з десять² промедлю. И что впредъ производитъ, извєстієм вас не оставлю, зачєм, ²в то время² случающіяся, ко мнѣ писма туда уже изволите присылать, // потому ж немедленно, понеже я все часы о том подлинного извєстія ожидать буду васъ. А между тем временемъ по-прежнему к походу быть в готовности и справности. 8
зв.

В про тчєм пребываю вашему благородию
доброжелательным слугою
I.Bg. von Weisbach

Июля 13 дня 1735 году.
Медведовка.

Помітки: вгорі зліва «О секретном деле»; посередині на полі «Записано»;
внизу «Малашевичю».

Арк. 8. Оригінал.

¹Написано на полі.

²Написано над рядком.

№ 27 1735 р., липня 21. Медведівка. – Лист кийівського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича з проханням провести розвідування про похід кримського хана в Персію, про наміри ногайських татар тощо

9
[8] Благородны і висо[копочтенный гсднь] кошо[вой]¹ атаманъ. Вашего благородия два писма², от 15 сего июля із Коша пушенное, я здесь 18-го числа исправно получилъ, ис которыхъ, что вамъ возвративше~~лся~~ изъ Крыму казакъ объявилъ о ханѣ, яко ужъ зъ валцетью³ тремя тысячами татары в персиптцко~~й~~ походъ выступилъ и для перевозу татар под Керчемъ і Новъ Городкомъ остановилъся і о посылке сына своего, салтана, сераскеромъ под Каушаны⁴, увестясь, не могу уверится. І не мало сумнительно, что б о~~н~~, ханъ, с такою малою силою туда оправи~~лся~~. И мню – разве о~~н~~, ханъ, ⁴только для⁴ побуждения, дабы при немъ татары чрезъ гирло морское вскорости переправится могли, туда под Керчь выступилъ.

Однакъ, по прежнимъ моимъ предложениямъ вашему благородию неотменно всегда тамъ, в Крыму, изъ верно добрыхъ людей содержать надлежитъ, кои бы о ево ханскомъ і прочихъ движеніи до брое надсмотрение и подлинныя ізвести приносятъ могли. О чемъ, какъ и предъ симъ объявля~~л~~, – заподлинно ль самъ о~~н~~, ханъ, в то т походъ оправи~~лся~~, весьма мнѣ потребно ведать. Для чего наивернейше о томъ проводыватъ надобно, ибо нужно к такому деликатному делу обстоитъ. Ежели мы безосновательныхъ і
9
3в. не твердыхъ // [. . .]⁵ вступимъ, а о~~н~~, ханъ, хотя і всту[. . .]⁵ далится і о нашемъ вступлении увестится и паки назадъ возвратится, намъ в то время какая полза произойдетъ, окромъ, что принуждены будемъ потому жъ ни в чемъ возвратится. Но всего паче в разрыве мира явима~~ся~~, понеже какъ вамъ ізвестно, что неточно въ ево ханские владения, но і первое мое за границу вступление за разрывъ мира притчтеца.

Сверхъ же того – двадцети три тысячного числа изъ нагайскихъ не пошли л к тому сухимъ путемъ к Азову, и сколько, і самъ ли салтанъ ихъ Мамметъ⁶ оправи~~лся~~. Или же не слыхалъ ли тотъ возвративше~~лся~~ казакъ-изъ нихъ, куба~~й~~скихъ татар, пойдутъ ли с с нимъ ханомъ или жъ нетъ, понеже какъ темъ писмомъ объявляете, яко они, нагайцы, отъ реки Молочно~~й~~ к Днепру возвратятъся тамъ хлѣбъ жать и чрезъ зиму стоять будутъ, для чего кажется, что они отъ нашего приходу іли нападения никакова опасения не имѣютъ і сами что неприятельски чинить намерены. А когда намъ случилосъ туда маршировать, не надобно ли того опасатся, дабы они, оттуда ошедши, все на степи травы и жнива потерявъ, зажигать не могли ж. В чемъ, когда они нагайцы и салтанъ Мамметъ движение будутъ имѣть, особливо ж, когда б случилось, дабы о~~н~~ салтанъ своего толмача паки к вамъ прислалъ и чрезъ него, хотя дачею осведомясь заподлинно, і

¹Текст пошкоджено.

²Їх у справі немає.

³двадцетью

⁴Написано замість витертих слів.

⁵Текст пошкоджено на 2-3 слова.

всем том непрестанно в самиѣ скорости чрез нарочно посланных мнѣ
знать давать, // что, я какъ надѣюсь, [...] по верности свое оставить
не можете. Для лутчеѣ же охоты тем посылаемым в Крым по разсмотрению
своему из денегъ давать, да і ннѣ возвратишемъ тому казаку выдать
двацать рублев, которые я к вам незамедленно возвращу, о чем вамъ
быть известнымъ.

При самом отправленіи получилъ я подлинныя известіи:

1) что перситцкоѣ Домгасъ Кулы, ханъ^а, неподалеку от Иривана на т
турками полную викторию одержалъ со взятиемъ артилеріи і всего
лагиря, гдѣ серескер турецкоѣ со всею арміею погубленъ такъ, что от
восмидесят тысячъ разве со ста члвкъ убѣгом спаслись;

2) турецкоѣ верховоѣ везир Али-паша свержень, намѣсто которого
іноѣ назначень, а кто, о томъ еще не ведомо;

3) против персианъ сераскером определенъ Агметъ, паша бывше
вавилонским, а ннѣ урфскимъ пашею.

В про тчем пребываю вашему благородию
доброжелательнымъ слугою.

I.Bg. von Weisbach

Июля 21 дня 1735 году.

Медведовка.

Помітка на арк. 9 зліва вгорі: «О секретном делѣ».

Арк. 9–10. Оригінал.

№ 28 1735 р., липня 21. Медведівка. – Лист київського генерал-
губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана
Малашевича про відправлення до нього козака Опанаса
Школи і копії свідчень останнього. № 479

Благородны і почтенны гсднѣ кошевоѣ атаманъ.

По писму и требованию вашего благородия бывшеѣ в Запорожье казакъ
Афонасеѣ Школа при семъ к Вашему благородию посылается, а что онъ
в допросе своемъ показал, с того копию сообщая¹. И что потому
изволитѣ с нимъ учинить, меня уведоमितъ.

В про тчем пребываю вашему благородию
доброжелательнымъ слугою

I.Bg. von Weisbach

Июля 21 дня 1735 году.

Медведовка.

Помітка: вих. «№ 479 В.З.»

Арк. 11. Оригінал.

11
[9]

¹ Док. № 29.

№ 29 1735 р., липня 21. [Медведівка]. – Свідчення козака Опанаса Школи про участь у нападі на ногайських татар і пограбування їх

Копія

12
[10]

1735 году, июля 21 дня. Присланной по ордеру его высокографского сиятельства Полской области, мѣстечка Смѣлого отгубернатора Буялского запорожець допрашиванъ, а в допросе сказалъ. Зовуть его Афанасьем Петров сын Школа. От роду ему 23 года, родился в Малоросіи Лубѣнского полку, в мѣстечке Пырятинѣ. И назад тому летъ с восем оттуда вышед, жилъ он в Запороже.

И в прошлом 734-м году, а в котором мѣсе и числѣ, будучи в том Запороже с товарищи своими, запорожскими ж казаками Левушковского куреня Тимком Добрыднем (которой у них был атаманом)¹, Донского куреня Афанасьем Бѣлым, Иваном Бѣлымъ, которой уже, будучи в Крылове, умре, зговоряс, по науке показанного Добрыдня, поехали для кражи на Нагайскую сторону лошадей. И под урочищем Великого Луга², нашед стоящих нагайцов, а сколько их числом не знаетъ, в ночное время разбоем убили у них одного из рушницы, ис которой стрелялъ помянутой товарищъ их, Иванъ Баранъ, а потом доколот ево, нагайца, списом Афанасией Бѣлой і взяли у них пятерых лошадей, смушки, авчины, седла, шабли, денги, ножницы татарския, что овецъ стригут, а сколько всего числом, сказать не знаетъ. Толко по разделу досталос ему, Школѣ, две лошади, смушков черных дватцать пять да жолтых четьрицать, шабля, денегъ золотых з десять.

12 3в. Да после // прошедшаго Христова Рождества² с товарищи ж своими, показанным Афанасем Бѣлым да Федором, а какъ ево прозываютъ, не знаетъ, ездилі они на речку Тумаковцу і взяли тамо у стоящих татар для харчу пятерых воловъ. А болше³ онъ воровства и грабительства ничего не чинил, і сего 735 году, в Петровъ постъ⁴, услыша он, что о оном ево воровстве тамо в Сече слух стал бытъ, бѣжалъ и пришелъ было жить к родственникам своим Полскоѣ области, в мѣстечке Вязовокъ, гдѣ и пойманъ. І в семъ допросе сказалъ суцу правду.

Скрипа на арк. 12 – 12 зв.: «С подлинным читал // оберъ-аудиторских дел писаръ Герасим Сорокинъ».

Арк. 12. Копія.

№ 30 1735 р., червня 30. Медведівка. – Ордер київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха Кошеві з пропозицією підготуватися до походу на Польщу

13
[11]

Благородны і высокопочтенныѣ гсдинъ кошевы атаманъ і все Воѣско Низовое Запорожское с товариствомъ.

Понеже весма нужно для сокращения оставшихъ в Полще станицлавовыхъ согласниковъ³ лехкому нашему воѣску бытъ потребно, дабы, толь наѣскорѣе,

¹ Дужки авт.

² 25 грудня.

³ Після літери ш закреслено ъ.

⁴ Не пізніше 29 червня, Петрового дня, коли піст закінчується.

покой воставится могъ, а какъ ведаю Воѣско ваше Низовое Запорожское ннѣ по разнѣмъ местамъ обретаются, того ради, ваше благородие кошевы атаманъ и старшина, за получениемъ сего, собравъ конныхъ и пешихъ изъ *всехъ* местъ в Кошгъ свой атамановъ и казаковъ, быть со *всемъ* воѣскомъ к походу во всякоѣ готовности и к воѣскому случаю исправности, дабы по *первому* о тменя предложению, куда на значено будетъ, выступить могли. На что ннѣ к той воѣсковоѣ исправности посылается к вамъ в жалованья ея императорского величества казны – денегъ две тысячи рублей. А *впредь*, ради того походу и службы, по-прежнему обыкновенно жалованья со излишествомъ вамъ выдано будетъ і ея императорское величество васъ за то в *вѣше* *высочайше* *млсти* содержать будетъ. Для чего из конныхъ каждому члвку иметь с собою дву коня і *всемъ* ружье исправное, *чрезъ* *что* *бво* *время* *неприятельского* *действия*, ни в чемъ препятствовати не могло. На то же исправность пороху шестьдесятъ, свинцу сорокъ пуд из Киева в мѣстечко Перволочну велено опустить, за которымъ вашему благородию, когда от тамошняго маэора Шижѣва получитсѣ¹ известие, что привезенъ, из воѣска пристойное число *лодей* для принятия о лправить.

В протчемъ пребываю вашему благородию
доброжелательнымъ слугою I.Bg. von Weisbach

Июня 30 дня 1735 году.

Медведовка.

Арк. 13. Оригінал.

№ 31 1735 р., септя 10. Переволочна. – Лист майора Шинкеева до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення на Січ одинадцяти діжок пороху й сорока пудів свинцю

Благородный и высокопочтенный гднъ каш[евоѣ]¹ атаманъ 14
славного Воѣска Запороского. [13]

Во известие вашему благородию известую. Сего августа 9 числа получилъ я отъ вашего благородия писмо, и при немъ присланъ отъ вашего благородия долбишгъ Петро Каломокъ для приему привезенного ис Киева пороху и свинцу. И на оное вашему благородию симъ известую. Но токмо, еще да² получения оного писма, помянутой порохъ – шездесѣтъ во одинадцати бочкахъ увязанъ цыновками, свинцу сорокъ пудъ – сего августа 7 дня по указу его высокографского сиятельства гдна генерала-аншефта и обоихъ російскихъ орденовъ кавалера и Киевской губерніи генерал-губернатора богемского графа фон Везбаха о лправленъ ис Переволочни да² вашего благородия с переволоченскимъ жителямъ с Повлом Стрелникомъ с товарищи. И егда помянутой Стрелникъ с онымъ порохомъ и свинцомъ да² вашего благородия прибудетъ, соизволите приказать у него принять и о приеме ко мне описать.

Вашего благородия доброжелательный слуга
маэор Шижѣвъ

Августа 10 дня 1735 году.

Переволочна.

Арк. 14. Оригінал.

¹Літеру и виправлено з а.

¹Текст пошкоджено.

²до

№ 32 1735 р., жовтня 3. Полтава. – Лист фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха до кошового отамана Івана Малашевича про виступ російських військ у Крим і про направлення від Війська Запорозького посланців для схилення Ногайської та Білгородської орд до переходу під протекцію Росії

15 Ея императорского величества мое^е всемилостивейше^е гсдрни
[14] Войска Запорожского почтенный господинъ кошево^й атаманъ.

Уповаю на вашу къ ея императорскому величеству верность, не могъ оставить вамъ не объявить, что по всемилостивейшему ея императорского величества соизволению некоторое знатное число войскъ выступило ннѣ в Крым под командою гсдина генерала-лейтенанта и кавалера Леонтьева, к которому и от Войска Запорожского, надеюсь, по вашей верности довольное число войскъ дано будетъ, за что от ея императорского величества млстивейшею протекцею и пожалованиемъ оставлены не будетъ. А к Наганскимъ, Белгородскимъ и протчимъ ордам послать нарочныхъ добрыхъ і обыкновенныхъ и вамъ верныхъ людѣй, которымъ тайно объявит, чтобъ оне на помощь в Крым не ходили, но поддались бы под высочайшую ея императорского величества протекцию, причѣмъ приняты буду т с высочайшею ея императорского величества млстию и останутся при прежнихъ ихъ волностяхъ и приимуществахъ. А о нашемъ воиске, так имъ, как и крымцамъ объявлять, // что оноѣ ни для чего в 15 Крым вступило, какъ толко для сбережения своихъ границъ и о твращения 3в. от походу хана крымского. А онымъ ордам, ежели оне крымцамъ никакой помочи чинить не буду т, никакихъ разоренѣи, кроме склонности и ласки, показано не будетъ. Буде же они за крымцовъ вступитца похотятъ, то с ними поступлено будетъ, яко с сущими неприятели, о чемъ чрезъ посланныхъ своихъ объявить имъ тайно.

Однако ж воиску своему, кое выступит по вашей вѣрности в поход и затемъ останетца, надлежитъ от оныхъ ордъ крепкую опасность иметь и ихъ движениі примечать, и о томъ в Цариченку ко мне и к реченому господину генералу-лейтенанту писать, как можно часто.

В протчемъ, обнадѣживая васъ высочайшею ея императорского величества млстию, пребуду. А в протчемъ потребно о правленному от васъ во^йску поступать по ордеру и диспозиціи реченного господина генерала-ле^йтенанта.

Вамъ доброжелательнымъ Вург.Н. Munnich

Октября 3 дня 1735 году.

В Полтавѣ.

Помітка зліва внизу аркуша: «Малашевичю».

Арк. 15. Оригінал. О п у б л . : Скальковский А.А. История Новой Сечи. – Ч.2. – 1885-С.77–78.

№ 33 1735 р., жовтня 3. У поході, від р.Кільчені. – Наказ генерал-лейтенанта Михайла Леонтьєва Кошеві про негайний виступ у повній готовності на з'єднання з російськими військами для спільного походу на Крим

Благородны і высокопочтенны гсдинъ кошевоѣ атаманъ.

16
[15]

Понеже многими ея імператорского величества всемслстивейшими указы велено вашему благородию со всем Воѣскомъ Низовымъ Запорожскимъ к походу быть во всякоѣ готовности и ізправности, и какъ я особливо с поручникомъ Коровинымъ писалъ, и притомъ имянноѣ ея імператорьского величества указъ сообщиць, упоминая, когда выступлю, знать дамъ. Ннѣ же я со всею армією уже за границу, к реке Самаре приступилъ. А завтрешняго числа с помощью божескою далѣе поїдемъ и ко исполнению высочайшего ея імператорского величества намерения в Крымскую область маршировать будемъ. Чего ради, за получениемъ сего, вшему благородию со всем Воѣскомъ Низовымъ Запорожскимъ, учинить по ниже следующему, а імянно:

1

Оставя в Коше своемъ несколько из пехоты для охранения изждивения своего казаковъ, а затемъ всемъ конно и пехотнымъ вступитъ // і в прежде назначенномъ мѣсте у Каменского Затону, или гдѣ лутче усмотреть

16
зв.

2

Всего паче смотреть, чтобъ все Воѣско Низовое Запорожское было в лошадахъ, ру же и порохе исправны, дабы противъ неприятеля деѣствиемъ в состояние быть могли, чрезъ чтобъ имѣ к бегу, а наіпаче к отпору, охоты не подать и темъ интересу ея імператорского величества вреда не показать.

3

Какъ вашему благородию гсдину кошевому атаману, такъ всему Воѣску Низовому Запорожскому объявляется, чтобъ к тому крайнѣе старание к неприятелскому поиску имѣли, за что несумненно высочайшеѣ ея імператорского величества млсти ожидать. Чрезъ чтобъ вперед от них, неприятелеѣ, к показанию ея імператорского величества подданнымъ обидъ и раззорения охота на многие времяя отнята быть могла.

4

Сверхъ того еще, что в какомъ образе поступать // поступать надлежитъ, вперед по соединеніи с нимі полное настановление дастся, и до того сего посланного с известіемъ темъ ко мнѣ в путь возвратитъ не задержавъ.

17
[21]

Вашему благородию охотнымъ слугою
Михаѣла Леонтьевъ

Октября [!] 3 дня 1735 году.

При рекѣ Келченѣ.

Арк. 16–17. Оригінал.

№ 34 1735 р., жовтня 5. У поході, від р.Самари. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонтьєва до кошового отамана Івана Малашевича про необхідність якнайшвидшого з'єднання загонів Війська Запорозького з російським військом для спільного походу на Крим

18
[16] Благородны і высокопочтенны гсдинъ кошевоѣ атаманъ.
Вашего благородія писмо¹ ис Коша сего октября от 1-го пущенное, я здесь в маѣ при рекѣ Самаре чрезъ ваших присланных, куренных атаманов Якова Тукала, кореневского, Гапона, дялковського, и Матфѣя Василева, платнеровского, 4-го числа исправно получилъ, ис которого наиглавнѣше усмотрель, что Воѣско Низовое Запорожское не в одномъ собраніи находится, но ис точно многие разошлис. І хотя ваше благородіе обнадѣживаетъ, яко непродолжительно соберутся і ко мнѣ в соединение прибудуть, токмо сумнительно, что б такъ в краткости собралис и ко мнѣ в случение прибыть могли, ибо уже я, какъ вчерашняго числа к вашему благородію о турочища Келменя писал, что с арміею ея императоръского величества выступиль и ннѣ действително в крымскую границу зашли, и сего числа за Самару-рѣку прибыли, а завтрѣе далѣе к Крыму маршировать будемъ. Зачемъ весма надобно высочайшѣе повеление ея императорского величества со всякимъ поспешениемъ исполнить и по вашимъ вернообещательнымъ службамъ притомъ непременно быть надлежитъ, понеже, какъ вамъ самимъ известно, что уже мы однимъ за границу входомъ 18
3в. [16] нарушениемъ мирного тракта явимся. // А никакоеѣ пользы не учинимъ, то на многія времена хану крымскому и татарамъ ко учинению подданнымъ ея императорского величества обиды поводъ дадимъ, паче же вашему Воѣску, яко близъграничнымъ живущимъ, всегда еще горше прежняго к безпокоѣству приключимъ, а унять ихъ в то время будетъ трудно и несходно. А ннѣ самое время и дѣло настало, понеже ихъ татаръ большѣе часть в походо тлучебно. Всего пуще высочайшѣе на то ея императорского величества соизволение последовало.

Того ради в подтверждение последнему моему сего октября 3-го числа писму² напоминаю, какъ скоровозможно, собравъ Воѣско Низовое Запорожское, оставя толко сколько пристойно быть в Коше, выступить и к намъ на встречу в Камельномъ Затонѣ или гдѣ вами за благо усмо трено будетъ, поспешить, чрезъ что б нимало остановки показатся не могло, понеже уже времена хладные стали и ожидать несть времени, зачемъ и медлить тамъ недолго будемъ. А вмѣсто провианту имѣеть вамъ денежное ея императорского величества жалованья выдастся, ибо за ннѣшнимъ осеннимъ временемъ завезть ево трудно, но все вскорости, налехкѣ взяли, за что сверхъ того ея императорского величества а ведьяныя ваши службы высочайшая мсль оказанна быть можетъ неотменно. А что б изъ Малоросіи 19
[20] в Кошъ вашъ хлѣбно запасъ препровожаемъ былъ, // уже, какъ невдалнѣ к вашему благородію писал, отъ меня к кому надлежитъ универсалы разосланы, почему надѣюсь сими числы і возить начали.

¹Иго у справі немає.

²Док. № 13.

Строением крепости ваше нѣ за скоростию оставит^а. Но как оное наше с крымцами дѣлю окончатся і в то время еще свободнѣе построить можно, ибо уже от них потом невелика опасность будетъ, но всегда за страх, что мы не упускаем, за своѣ причитать стануть.

Вашему благородию охотным слугою
Михайла Леонтьевъ

Октября 5 дня 1735 году.
В лагире при реке Самаре.
Арк. 18–19. Оригінал.

№ 35   1735 р., жовтня 17. У поході, з урочища Святогого. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонтьева до кошового отамана Івана Малашевича про відступ російського війська з Криму через нестачу провіанту і фуражу та про особисту зустріч

Благородны і высокопочтенны гсдинь кошовоѣ атаман.

20
[17]

Понеже мнѣ по несчастию нашему, посещениемъ всевышшаго Бога уже чрез четыре дни великая застала непогода и захватила нас здес в таком пустом месте, что корму лошадям, також и дровъ ничего не имѣтца, да і воды мало есть, а какъ слышно, что и далѣе отсюда угодно к тому доволству местъ не имѣтца, и я, опасаясь дабы не последовало какъ людем, тако и лошадямъ великоѣ убыли, принужденъ со всею арміею назад отступить версть отсюда за пятатцеть и стать лагирем, гдѣ доволствовать лошадеѣ, хотя¹ соломою, пака Бгъ дастъ к маршу погоду. А ваше благородие со всем Войском Низовым Запорожским изволите в нѣшнем вашем лагирѣ стоять неразлучно. А ко мнѣ изволите, вше благородие, при одно старшинѣ прислать пятьдесят человек казаковъ. Да і ваше благородие для свидання і некоторого совету изволите прибыть.

При том посылан будет от инженеріи кандуктор для смотрения по рекѣ Днепру порогов и снятия плана, которому для провожання благоволите, ваше благородие, дать от Войска Низового Запорожского знающих урочища трицеть члвекъ казаков при старшинѣ. Також пору тчик Коробинъ при сем послан, которому до времяні быт при войске вашем велѣно.

Вашего благородия охотны слуга
Михайла Леонтьевъ

Октября 17 дня 1735 году.
От урочища Святогого.
Арк. 20. Оригінал.

¹Літеру т виправлено з д.

²одном

№ 36 1735 р., жовтня 18. У поході. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонт'єва до кошового отамана Івана Малашевича про повернення російського війська на Україну, а Запорозького – в Січ

21
[18] Благородны і высокопочтенны господин кошевы атаман. Хотя от меня вчерашняго числа¹ к вашему блгородию и писано было, что я с армиею ея императорского величества для лесной и травной выгоды назад версты за патнацат отступил, гдѣ перемены ннешней погоды ожидал, но ничто успѣвает [?], но еще болѣе снѣгъ, стужа, вѣтры наступаю т. Зачем, дабы в арми ея императорского величества знатного убытку не воспослѣдовало, назад возвратилс я в Украину.

Чего ради і вше блгородие со вѣм Войском Низовым Запорожским изволитѣ в Кошѣ свой по-прежнему слѣдовать и тамъ в крѣпкоѣ от татар осторожности бы т, дабы, зляс за вступление нше сюда, чего противного показать не могли. Особливо вмѣсто валу лежачим деревом и рагатки, какъ пред симъ от покойного господина генерала и кавалера графа фон Вейзбаха определено, кошѣ свой укрѣпить.

И если б случилось от татар с чем к вам присылжа была и в разговорах упоминали, зачем російское войско за границу их вступило, – на то можно им объявить и сказывать, ²бу тто бы² увѣдали, яко они, татара, на вше Войско Запорожское неприятелски наступить хотѣли, чему и прилично стало, какъ присланноѣ мурза и писар ихъ об отогнатых валах³ вам объявляли. И затѣм, російское войско не стерпя, к защищению вшего Войска вступило, но усмотривши, что того нѣт, паки назад возвратилос, и по прежнему мирной трактат не нарушим содержанъ будет. И что у вас с ними, татары, происходит будет, о том чрез нарочноприсланных ко мнѣ знать дават.

Вшего блгородия охотны слуга
Михаѣла Леонт'єв

Октября 18 дня 1735 года.

Арк. 21. Оригінал.

№ 37 1735 р., листопада 6. Царичанка. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонт'єва до Коша про заготовлю провіанту для Війська Запорозького в Переволочні. № 791

22
[19] Благородный і высокопочтенный господинъ кошевой атаманъ с товариствомъ.

Вашего благородия письмо¹, з Коша от 2-го дня сего ноября о лущенное, я в Цариченке сего числа получилъ и, о чемъ писано из оного, известень, на которое в отъветъ объявляю. По прозбѣ вашей провиантъ на Войско Низовое

¹ Док. № 35.

² Написано замість витертих слів.

³ волах

⁴ Його у справі немає.

Запорожское в Переволочине приготовлень будеть, в чемъ изволте быть благонадежны. А что послали в партию в Крымъ водянымъ путем дубами к Кизикирменю² и далѣе под нагаицы, и то изрядно. Даи Боже оной парти всякое счастье получить и благополучно возврати тся. И что впредь у васъ происходитъ будеть, и какие новые ведомости в полученіи имет будите, изволте ко мне писать в Харжовъ, понеже я винтеръ-квартиру иметь буду в Харкове.

Вашего благородия слуга Михаѣла Леонтьевъ
Ноября 6 дня 1735 году.
Цариченка.

Пормітка: вих. «791».

Арк. 22. Оригінал.

№ 38 1736 р., жовтня 3. Лубни. – Ордер фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха Кошеві про забезпечення російської військової команди в Запорозькій Січі одягом і провіантом

Почтенный господинъ Воиска Запорожскаго Низового
кошевой атаманъ.

23
[22]

Понеже у командированных в Запорожскую Сечь с подполковникомъ Фридрициемъ людѣи не имѣтся у нѣкоторыхъ кафтановъ, а у другихъ и камзоловъ, бѣс чего при нѣшнемъ холодномъ времени, а паче зимою, обоитица никоимъ образомъ невозможно, також при той командѣ для довольствия оной имеецца недостатокъ в мукѣ, которого помянутой подполковникъ Фридриций требовал о куда надлежитъ при случившеися оказии в присылку, а нѣ вы, гсдинъ кошевой атаманъ, о тсюда о правляетесь в Запорожскую Сечь и при васъ обретается несколько вашихъ запорожскихъ казаковъ, чего ради по посланнымъ от меня к господамъ генералу-фельдцеймистеру и кавалеру, кнзю Гесенгомсурскому¹ и ко обретающемуся в Усть-Самарскомъ ретранжаментѣ^а полковнику Чебышову ордеромъ велено для снабдѣния означенноѣ обретающѣися у васъ в Запорожскоѣ Сечи команды о править при васъ, господинѣ кошовомъ атамане, под канвоемъ находящихя при васъ запорожскихъ казаковъ с однимъ офицеромъ кафтановъ пятдѣсятъ и камзоловъ триста пятдѣсятъ, взявъ из Бутырскаго и из Невскаго полъковъ, а провианта до ста четвертѣи муки – из Усть-Самарскаго ретранжамента, на обыватѣльскихъ подводах, о чемъ вамъ господину кошовому атаману вѣдать. И до Запорожской Сечи изволитѣ следовать общѣ с вышеписанными о правлѣнными туда кафтанами и камзолами чрез Усть-Самару, а оттуда ис помянутымъ провиантомъ. И в бытность в пути велеть все оное реченными обретающимися // при васъ казаками конвоевать и от нѣприятеля охранять, и по прибытии в Запорожскую Сечь меня репортовать.

23
3в.

Вам доброжелатѣльнымъ В.Н.Munnich

Октября 3 де. 1736 года.

Лубны.

Арк. 23. Оригінал.

² Слово підкреслено олівцем, а на полі зліва олівцем написано Берислав.

¹ Йдеться про принца Гесен-Гамбурського.

№ 39 1736 р., жовтня 14. [Лубни]. – Ордер фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха Кошеві про відправлення з Січі перекладача з татарської та інших мов до Самарського та Усть-Самарського ретраншементів

24
[23]

Ея императорского величества самодержицы всероссийской
Воиска Запорожского Низового атаманамъ и казакамъ,
и почтенному господину кошевому атаману Молошевичю,
и всему Воиску Запорожскому Низовому

Командированной от меня в Самарской и Усть-Самарской ретраншементы
господинъ генераль-квартирмейстеръ Дебрини^а требоваль о присылке к
нему ¹для переводу ¹ татарских и прочих тамошнихъ языковъ толмоча.
А понеже здесь такихъ людей сыскать невозможно, а при томъ господине
генерале-квартирмейстере, ради таковыхъ переводовъ, знающихъ техъ языковъ
толмачю быть весьма потребну, того ради вы, господинъ кошевы атаманъ,
изволите по требованию означенного господина генерала-квартирмейстера
Дебриния, выбрав одного из запорожскихъ казаковъ, знающего татарскому
и прочимъ языкамъ, ради выпечисанныхъ резоновъ, командировать
немедленно и по исполнении сего меня репортовать.

В.Н.Munnich

Октября 14 дня 1736 году.

Арк. 24. Оригінал.

№ 40 1736 р., жовтня 17. Київ. – Ордер фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха Кошеві про проведення постійного розвідування татарських намірів

25
[24]

Ея императорского величества самодержицы всероссийской
Воиска Запорожского Низового атаманамъ и казакамъ, и
почтенному господину кошевому атаману Ивану
Малашевичю, и всему Воиску Запорожскому Низовому

Хотя от меня к вамъ, Воиску Запорожскому Низовому, и неоднократно
предложено о посылке для развѣдыванія о неприятельскихъ обращенияхъ
и о ихъ движеніяхъ, и о взятъе языка немалыхъ отъ вашего Запорожского
Воиска партей, о чемъ и вамъ, гдну кошевому атаману, в бытность
в Лубнахъ со всеми бывшими тогда при васъ куренными атаманами
словесно отъ меня довольно было приказано, что вы и исполнять
обѣщали, токмо, что по темъ моимъ предложеніямъ и приказамъ у васъ
чинится, жадного репорту в присылке не имѣется. А нне чрезъ нарочно
посланныхъ получено здесъ извѣстие, что неприятель, а паче Буцацкая¹
орда, намѣрене имѣють итти къ вашей Запорожской Сечи, и на Самару,
и къ нашимъ границамъ и, болѣе, то намѣрены учинитъ зимнимъ временемъ.
Чего ради вамъ, господину кошевому атаману и всему Воиску Запорож-

¹Написано на полі іншим чорнилом і почерком.

¹Треба Буджацкая. Слово підкреслене олівцем, на полі зліва олівцем почерком 19 ст.
написано Бессарабская, нижче – Ногайск.

скому, чрезъ сие по силе ея імператорского величества указавъ //
наикрепчайше подтверждается, дабы по силе прежнихъ моихъ 25
предложеней и приказовъ о разведываніи того неприятеля, и о ихъ 3в.
движеніяхъ, і для взятія языка посланы были сильные партіи
непрестанно² і неотменно, ибо то извѣстіе об ономъ неприятелѣ более
должно получать от вас, Войска³ Запорожского, яко вблизиности
тамошнихъ неприятельскихъ мѣстъ обретающагося. І имѣламы от незапного
неприятельского нападѣнія зело крѣпкую осторожность обще со
обрѣтающимися в вашеѣ Запорожской Сечи подполковниками
Фридрициемъ и Рамзомъ. И что у вас от времени до времени до
времени [!] чинится будетъ, о томъ ко мне, какъ можно часто,
репортовать.

В.Н.Munnich

Октября 17 дня 1736 году.
Киовъ.

Арк. 25. Оригінал.

№ 41 1737 р., червня 8. У поході, від р.Кам'януватої Сугоклії.—
Ордер похідного Коша Наказному отаманові
Степану Решетилу про підготовку суден і піхоти
до військового походу

Мсцѣ пне кошовый и в ѣси курѣнныіе пнове атамани, ласкавіе 26
наши прѣлѣ и братья. [25]

Любо-то еще намъ, кошевому, въ здешнемъ походѣ^а его високографское
сіятельство генераль-фельдмаршалъ стороны виходу нашеѣ піхоти на
дубахъ въказу не объявлялъ, то въ томъ не будѣте безпечни и завчасу,
жеби дуби били построенни и пехота напготови zostавала, ибо еще
судь увес чрезъ пороги не переправленъ ест, а егда переправленъ
будет, да и ми зъ тутѣшними войсками до Богу прибудемъ, то въ
той часъ, надѣмся, гди скоро въказъ до васъ помянутого гдна
фельдмаршала и от нас кошевого зайдет¹, жеби не ѡмловне могли
вѣма силами ѡт Сѣчи пехоту висилат.

Тако ж ѡт стороны ѡчаковской и кримъскоѣ дубами ѡ неприятельскихъ
обращеніяхъ провѣдуйте и до насъ, Войска, зна т доносте. А неволникъ,
зъ Бендеру чи то ѡт Белагородскоѣ ѡрди утеклиѣ, Савранскіѣ, и ѡт
васъ ѡтосланныѣ ест до нашего Войска, пришолѣ, и что чрезъ него
стороны послаемаго за козаками комоньными пушкара въ писмѣ
извѣщали въспят за тоѣ до нас, чи будут у войско или нѣтъ, объявѣте.
К тому ж зъ тамошними команѣдующими при регулярномъ росіѣскомъ
войску у Сѣчи^б во всякомъ согласіи и послушенствѣ поступайте и
чинно въ тамошнихъ дѣлахъ управляйтеся, указомъ его жъ графского

² Слово написано на полі.

³ Далі закреслено Войска.

¹ Написано замість витертого.

сиятельства фелтъмаршала и нашимъ войскoвимъ ѿ семъ васъ увѣщаємъ и навсѣгда притомъ ѿстаємось.

Въ маршу ѿт Камяноватоѣ Сугаклій.

Іюня 8 дня року 1737.

Вместѣ всего добра желатели Іванъ Малашевичъ,
атаманъ кошовыѣ Войска Запорожского Низового,
зъ товариствомъ

На конверті: «Мсцѣ пну Стефану Решетилу, на мѣстцу нашѣмъ атаману 27
кошовому, и всѣмъ курѣннимъ атаманомъ, ласкавимъ нашимъ пртелемъ 3в.
и братьѣ. В Сѣчи Низовоѣ мсцѣ пану Стефану Решетилу подати.»
Слїд від печатки.

Арк. 26–27. Оригінал.

№ 42 1738 р., жовтня 5. – Лист Германа-Карла Кайзерлінга до
наказного отамана Пилипа Покволитого про відправлення
у Січ провіанту, а з Січі на о.Хортицю – досвідчених
лоцманів для супроводження флотилії

Блгородный и почтенный гднъ наказной кошевой 28
Войска Запорожского Низового и вся почтенная старшина. [26]

По прошению вашему, за бывшем посещением бжиским, что в Сечу ни
откуда привозу припасовъ не имѣетьца и Войско Запорожское бѣз
доволствия правианъта притерпевають нужду, чего ради я обѣщал вам,
от Хортицкого острова на имеющиеся при команде моеѣ ваши дубы
нагрузя, прислат для доволствия на все курени провианту, о чемъ я к
вам минувшего ¹сентября 30 і сего октября 3 писал¹, катороѣ порол²
и нне содержу. А ис техъ імеющихся при команде мое три дуба бѣз
ведама моего и определенного отамона самоволно уехоли в Сечу. Того
ради оные дубы ізволитя, сыскав, прислать обратньо, чего ради я,
ожидая оных, время маршу остановкою продолжаю. А ежели же оных
дубовъ прислано не будетъ, то на достолных прислат буде т на все курени
недовољно провианту, в чемъ ізволитѣ своѣ порол содержат такъ, какъ
и я вам по обѣщанию содержу опускомъ провианта.

Такожъ по требованию моему присланы от васъ, Войска Запорожского,
лоцманы незнающия и нестарые казаки, хлопцы, каторые стада послї і к
тому самонужнейшему делу неспособны. Того ради ізволите жъ, // выбравъ, 28
прислат и старых казаковъ, знающихъ, дабы к тому делу были способны 3в.
и стол такоѣ немалой при командѣ мое флатили ннешнемъ блгополучным
временемъ в следованїи до Хортицкого острова остоновки не учинилось.

Вашего блгородия всегда доброжелателны слуга
H. Keyserlingk^a

Октября 5 дня 1738 году.

Помітка над текстом: «Стоитъ при р...»

Арк. 28. Оригінал.

¹У справі листи відсутні

²пароль.

1738 р. не ранише листопада 20]. – Лист Січового Коша
до кошового отамана Івана Білицького.
Док. № 43.

Ваше високе милостиве писане прийшло до нас і ми
з великою радістю його читали і всім нам
вельми приємно і дякуємо вам за те, що
ви нас так любите і заботитесь про нас.
Ми же вам за це дуже вдячні і просимо
вас, щоб ви нас і далі так любили і
заботились про нас. Ми ж вас
любимо і заботимося про вас.
Ваше високе милостиве писане прийшло до нас і ми
з великою радістю його читали і всім нам
вельми приємно і дякуємо вам за те, що
ви нас так любите і заботитесь про нас.
Ми же вам за це дуже вдячні і просимо
вас, щоб ви нас і далі так любили і
заботились про нас. Ми ж вас
любимо і заботимося про вас.

[1738 р., не ранише листопада 20]. – Лист Січового Коша
до кошового отамана Івана Білицького.
Док. № 43.

№ 43 [1738 р., не раніше листопада 20]. – Лист Січового Коша до кошового отамана Івана Білицького про незадоволення січового товариства походом козаків і наказ повернутися на Січ

Мягѣ пане атамане кошовий Іван Бѣлицкій і все старшое і меншое Войска нашего Запорожского Низового товариство, комолюслужащѣ, ласкавіе наши приятелы. 29

Озиваемъся к вашмоствѣ з належитимъ нашимъ уклономъ, повторе и потрете пишучи к вамъ приятельско и просячи васъ, яко благодѣтелей свойхъ, а особливо удивляемъся всѣ, при Кошѣ застаючіе, Войска нашего ¹старшое и меншое¹ товариство, за вашъ таковий неслухній теперешній походъ², ижъ которого вред. Сего никогда не могло бути такового походу. Боючися минушаго в нас бившаго повѣтріа, а другое послухати невѣсть кого ѿ нашемъ, якоби разореній, и не увѣдомивши ѿ Кошѣ, що чинится, і оишли на тот бокъ Днѣпра, чого било и непо требно та[мо]² заходити, і якъ намъ слишно же ни ѿт кого на[то приказан]ія нашему войску тамо ити не било [дано, а вы самохотно] тамо ѿишли, защо и теперъ [сего] часу пишемо к вамъ, пне кошовий, и вас, пановъ атаманов, просимо¹, и всего товариства старшого и меньшого, даби все отложивши, напрасне не пишучи еден к другому, до Коша мадшъ свой показоват могли. Чего не может из стариков Войска нашего Запорожского сего и сказати, даби кошовий з бунчукомъ и протчійми клейнотами по пустихъ мѣстах, или по редуцахъ крѣпости могъ чинити, але завше повиненъ Коша смотрѣти. А то еще к намъ пишете розезди чинити и про тчїе походи показуете водою и сухимъ путемъ, не располагаючи, якое теперешнего часу состоятъ время. А в томъ не разсуждаете, що вредъ може чинитис, ижъ неприятел около нас навѣсомъ, навѣсомъ ходитъ. І развѣ вамъ не жал послѣднего своего убожества при куреняхъ застаючого? А другое, // чого Бже сохрани, і послѣдней кучки не утратили, также и чести, от старихъ головъ заслуженой³, ⁴такъжы и клейнот войскових, дабы не утратили⁴. А то за вашъ непорядній поход і оставленія Коша і на нас старшину, при Кошѣ застаючую, всѣ атаманы и все ториство⁵ старшое и меншое нарѣкають за таковий непорядокъ, а особле и бранят, якъ такожде не минаючи і вашихъ старшихъ головъ.

І теперешнего ноябра 20 числа присилаеть к намъ⁶ з Хортици его превосходительство гединъ генерал-маюръ фонъ Бражинъ, даби комолюного и вооруженого войска нашего козаковъ пятьдесятъ человека прислано било к Хортицкому острову для разездовъ и для уведомянія неприятеля, даби нечаянно нападенія не вчинилъ⁷, то изволите, вмствъ, ѿ семъ к Хортицѣ і пр[ямо] отправлять]. А при Коше негде винайт[и] таковыхъ

29
3в.

¹ Написано над рядком.

² Текст пошкоджено.

³ Далі закреслено клейно войскови.

⁴ Написано на полі.

⁵ товариство.

⁶ Від цього слова вниз подовж аркуша вписано 3 рядки адреси.

⁷ Далі закреслено тилко жъ.

козаковъ. О що прос[имо] милостє# вашихъ все сіє ѿложивши, и добиватис ѿпуску до Коша, даби не могли тамо настоящую зиму продолжат. А то вмсть, якъ послали двохъ ѿ себе посланцов, то вже другихъ и неможно войскомъ одобравши послать, можно бы и повсякъ часъ добиватис, бо хто торжае, тому и отчиняють. Сие вашмостемъ предложивши, пребиваемъ навсегда⁸.

Вашимъ млостемъ доброжелателніе пртли
і братія – Филипъ Покволити#,
наказній кошови#, Іяковъ Тукало, судія, зо всѣми атама.
Войска нашего Запорожского Низового з товариством

[Адресат:] «Благородному і почтенному гсдну наказному кошєвому
Войска Запорожского Низового і все# почтенно# старшины»

Помітка на арк.29 зліва на полі подовж аркуша: «возлюбихъ тя над поли
и над чертоги свѣтли многи».

Арк. 29. Відпуск. О п у б л . : Скальковский А.А. История Новой Сечи. – 1885. – Ч.2. – С.91–93.

30 Перелік документів за 1734–1739 рр., складений в 19 ст.⁹

---

⁸ Закреслено Вамъ доброжелателнимъ приятелемъ.

⁹ Прочитати не вдалося.

Справа 3

Дѣло въ коемъ:

1

- 1-е. Что просили киево-межигорского архимандрита отца Илариона^а, дабы не перемѣняемо было Владимира Сокалског^б зъ Сѣчи, а онъ бы тамъ оставался начальникомъ.
- 2-е. Когда сего не здѣлано, такъ утруждали государыню о бытій ему, Владимиру, въ Сѣчи начальникомъ и архимандритомъ; и ѿ пожалованій креста в Сѣчевую церковь къ ношенію оного на вѣй начальнику и его преемникамъ.
- 3-е. Что архіерей киевскій, гсиднѣ Кременецкій^в, требуетъ увѣдомленія ѿ количествѣ церквей и священниковъ въ Запорожьи.
- 4-е. Ѿ поступкахъ худостныхъ иеромонаховъ Киприяна и Феоктиста с товарищи, описанныхъ къ архимандриту Илариону.

Съ 1773 года.

¹Также о исправленій в Кіевѣ золотихъ в Сѣчевую церковь священныхъ сосудовъ и митеръ архимандриту.¹

Помітка: зліва на полі діловодний номер справи - «№ 105».

№ 44–56 [Не раніше 1735 р.]. – Книга для запису актів, даних московським патріархом, київськими архіереями, кошовими отаманами Війська Запорозького та ін. Києво-Межигірському монастиреві щодо підпорядкування січової церкви

Списки или копій грамоты стѣйшаго московского и всея Россій і всѣх сѣверныхъ странъ патріарха Іоакима^а, и другихъ малороссійскихъ преосщенныхъ архіереевъ писемъ. Такожъ и отъ прежде бывшихъ ихъ милостей благородныхъ господъ славного Воиска Запорожского Низового кошовыхъ атамановъ, и отъ всего того жъ Воиска Запорожского товариства въ Кієво-Межигорскій мнстръ присыланныхъ универсаловъ и партикулярныхъ писемъ: какимъ образомъ оного Кієво-Межигорского мнстиря настоятелѣ и протчій того ж мнстиря законники претенсію имѣють до стыхъ божіихъ церквей, тамъ, в Сѣчи Запорожской, состоящихъ ку отыправованю

¹Написано іншим чорнилом і почерком.

ДѢЛО
въ оубоу.

№ 105

1^а. Спто Фросий Кнєво Мелкогого Млрн
Мандрипа Отца Млармона . дабы оу
перемьясно было владимир Соколицого
зв снѣти , а оубо тамъ останаеся
Каталинномъ ?

2^а. Оубо сего Мелдгланно , тахъ Этлмалл
Босадарню оубитїи Емт владимиръ въ
снѣти Каталинномъ и Архимадритомъ
и сполаладанїи Акреста въ спелею црнуб
оу Машенїю сѣного Мавїи Катамык
и Его Премкряномъ ?

3^а. что Архїерей Кнєсний Отца Кремелшн
првезетъ Слгдмленїя сополатствє прлос
и священниковъ въ Запорожїа .

4^а. сѣ Простѣпнїахъ охдостныхъ керомонахъ
Китряина и Феоптїста стоваршїу стл
руннхъ оу Архимадритѣ Млармону ?

въ 1773. года .

Шанде оупрїмленїи вїсїств - доломїа вѣвѣтїю мѣтл
сїмїенамъ сосудовъ Кнїмїтєрѣ Архїмадрїтїу

1735 – 1775 рр. Діловодний заголовок
до спр. 3.

в нихъ всегда службъ божіихъ и всякихъ къ духовенству касающихся христіанскихъ обрядовъ. Вѣрно в сію книгу внесены^б и с подлинными сwohnены для всегдашней и незабвенной всякому памяти, знанія и вѣдѣнія.

№ 45 1688 р., березня 5. Москва. – Грамота московскаго патріарха Іоакима Кієво-Межигірському монастиреві про підтвердження ставропігії, даної монастиреві у попередні роки, підпорядкування йому церкви Запорозького Війська і заборону кійвському митрополиту втручатися у справи запорозької церкви

Списокъ грамоты стѣишаго патріарха Іоакима.
Іоакимъ, милостію бжією московскій и всея Россіи,
и всѣхъ сѣверныхъ странъ патріархъ.

Въ Господѣ возлюбленнѣмъ нашея мѣрности сыномъ, стѣя общежителныя Кієво-Межигорскыя ставропігіалныя обители^а предводителю, пречестному игумену Феодосію Васковскому и всей еже о Христѣ братни Божіе и наше архипастирское благословеніе, всегдашное и непрестаемое мѣрность наша имать желаніе. Датая стая Кієво-Межигорская ставропігіалная патріаршому нашему одному трону подсудственная обитель во общемъ единомисліи, братолюбномъ и безропотномъ дѣланіи о Бозѣ же и церкви его стой православномъ и непоколебимомъ мудрованіи, благополучномъ житіи и спасеніи, и въ требованіяхъ избилномъ доволствѣ безпрепонно и непорушимо пребываетъ во вѣки. //

Сего 7196-го [1688] лѣта февруарія в 24 день посланнѣя братія ваша, иеромонахъ Іродіонъ, дьяконъ Гаврииль да монахъ Филаретъ, к намъ в царствующій великій градъ Москву приидоша. Ихъ же, по неомѣнній нашея мѣрности ко святой вашей Кієво-Межигорской обители любви, благочестно пріяхомъ. При томъ же, по учиненному намъ отъ нихъ писменному извѣту увѣрихомся, яко пастирствующій нынѣ тамо в Кієвѣ преосщеннѣй митрополитъ Гедеонъ^б вознамѣрился безпристоино и безналежно сушую въ Войску Запорожскомъ Низовомъ Божию церковь отъ стѣя вашей Межигорскыя обители усилно отъдалити и отъринутти, и своей власти подвергнути. Почему-де, ваше преподобство, состоящую изъдревле при той церкви межигорскую братію хочещъ в тотъ свой мнстирь перевестъ?

Вѣдать же при семъ вамъ и всему христіанскому сословию подобаетъ, яко наша мѣрность совѣтомъ всея восточныя церкви православныхъ патріарховъ – константинопольскаго, александриискаго, антиохійскаго, иерусалимскаго и многихъ тамо сущихъ архиереевъ, – имуще от самага великаго архіерея прошедшаго нбса Бога и Спаса нашего Іиса Христа данную намъ власть на правленіе патріарша престола, управляемъ, наблюдаемъ і во власти своей содержимъ вся православныя храмы Божія молитвенныя и вся во всемъ обладательствѣ великаго государства московскаго, и въ сѣверныхъ странахъ, гдѣ-либо обрѣтаются, неточію в Малой, Бѣлой и Черной Россіи^в славенскаго языка сущія, но и во иныхъ государствахъ и иныхъ языковъ православныя народы и суть

2
зв.

нашему патриаршу трону неотриновенно подсудственны. Тѣмъ же во
всѣхъ митрополияхъ и епископияхъ мѣрность наша власть имать ко
назиданию христіанскаго благочестія что-либо восхотѣть творити и
устроувати, а не иному кому. Ибо по гласу стаго апостола Павла,
3 никто же самъ о себѣ приемлетъ честь, но и званный // – отъ Бога наша
же мѣрность, получихомъ честь, а при томъ и патриаршу власть, по
дару и благодати Престаго Духа, отъ стѣя, яко же выше рѣхомъ,
Восточныя соборныя апостолскыя церкви, еже есть столпъ и утверждение
истинны.

И ради сичевыхъ предглаголаный и церковь Божию в Сѣчи
Запорожской будущую, имѣючи мѣрность наша в полной своей и
непрерывной патриаршой власти, имъ же хоцѣмъ ее поручаемъ, а имъ же
не хоцѣмъ, тѣхъ отъ нея отъдаляемъ, и вѣдать отърицаемъ и отърѣваемъ.
Почему і нынѣ послахомъ въ Кіевъ к тамосущему митрополиту,
преосщенному Гедеону, нашу увѣщательную патриаршую грамоту, да
отъ сего времяны не точию онъ преосщенный митрополитъ и кто по
немъ в предъгрядущіе лѣта на ономъ архіереискомъ престолѣ
предсѣдатель будетъ, но и прочіе архіепископы и епископы, и ихъ
епархий архимандриты, игумены и всякаго священнаго и мирскаго
чиноначалія люди, в преподаванні воинству запорожскому христіанскихъ
требъ, въ отъправлении в тамосущей церкви богоугодныхъ по церковному
чиноположенію священнословій, во исправлении и наставлении на
богоугодное и вѣрнымъ душамъ полезное житіе, и въ прочіихъ
православныхъ молитвословыяхъ, предпомянутого мѣрности нашея
ставропигиалнаго Кіево-Межигорскаго мнстиря, отъправляючимся онамо
в Сѣчь Запорожскую іеромонахомъ, диякономъ, монахомъ же и бѣлымъ
3 послушникомъ отнюдь ни под какимъ же образомъ никакова
зв. воспротивословія, помѣшателства и вступления // да не творять, и
невчесомъ¹ [?] же ихъ вѣдаютъ, и мѣста оногo во вѣкъ к себѣ да не
пристяживаютъ.

Аще же кто отъ священнаго или отъ мирскаго чина сему мѣрности
нашея уставленію воспротивится и гордостно вознегодуетъ,
преслушателемъ же и презирателемъ явно себе окажетъ, такового яко
противника и прерѣкателя и нашей патриаршей власти уничтожителя,
Божиему и нашему архіпастирскому не прощаемому подвергаемъ
неблагословенію. Да будетъ на немъ вѣчное и никогда же разрѣшаемое
отъ Бога проклятіе и неблагословеніе.

Чего ради и сию нашу уставную грамоту препоручаемъ в сохраненіе
и не престающее соблюденіе соборная нашея россійскія апостолскія
церкви, пренепорочной и преблагословенной Дѣви Маріи Богородицы
честнаго и славнаго ея успенія, и великимъ стигелемъ Петру, Алексѣю,
Ионѣ и Филиппу Московскимъ, и всея Россіи чудотворцомъ, яко да
исполняющимъ, но и невредимомъ блодущимъ; будутъ в семь вѣку и въ
будущомъ, отъ всѣхъ навѣтованій временныхъ и вѣчныхъ хранители,
защитники и ко всякому благу пособители и споспѣшницы паче же ко
всещедрому Бгу не усипающее молитвенницы и предстатели.

¹и ни в чем [?]

Прерѣкающимъ же и сию нашу уставную грамоту, преслушающимъ и презирающимъ, да будутъ вѣчные отмстители, наказатели и искоренители. При семъ же чрезъ сию нашу грамоту всепритѣжное прошение творю. По мнѣ будущимъ стѣшимъ московскимъ, всероссійскимъ же и сѣверныхъ странъ патриархомъ, братіи моей ради милости вседержителя Бога, какъ тотъ Межигорскій мнстръ да имѣютъ в своемъ благословеннии и милостивномъ // прѣзрѣнии. Воеже бы в немъ архіерейскимъ ихъ наблюдениемъ издревле и в недавнихъ лѣтѣхъ утвержденный ставропигионъ соблюдался и хранился непорушно во вѣки. Такъ и сия наша уставная грамота подобнѣ жъ, да будетъ вѣчно неподвижима и от всякаго сословія христіанскаго непрекословляема и невредима. Чего ради въ предваршая потомная времена, во укрѣпление и вѣчное и не поколебимое сего мѣрности нашея установления утверждение, да десятой стой Кіево-Межигорской ставропигіальной обители сія грамота с подписаніемъ руки нашея и с приложеніемъ нашея жъ патриаршія печати. Благодать же господа нашего Іиса Христа и любви Бога и Отца и причастіе Стаго Духа да будетъ со всѣми сей нашей патриаршей грамотѣ послушными, исполнителми же и презиратели во вѣки вѣковъ аминь.

4

Писася сія грамота въ бгоспасаемомъ и царствующомъ величемъ градѣ при велицей церквѣ Успения Престой Бцы, и великихъ іерарховъ Петра, Алексѣя, Іоны, и Филиппа Московскихъ и всея Россіи чудотворцовъ, в нашемъ патриаршемъ домѣ, в лѣто мироздания 7196 отъ воплощенія же Богочеловѣка 1688-го, индиктиона ІІ, мѣся марта, въ 5 день.

На подлѣнной грамотѣ подписано сице: «Милостію Божіею московскій и всея Россіи и всѣхъ сѣверныхъ странъ патриархъ Іоакимъ рукою»

Печать домовна патріарша на красномъ воску притиснена.

Казначей старецъ Справа патріарша Дворцового

Паисей Сійской приказу дьяка Перфилья Сѣменникова

Скрипа на арк. 2-4: «Свидѣтелствовалъ // подъ // канцеля //»

Арк. 2-4. Діловодна копія.

№ 46 1686 р., травня 29. – Лист Коша до ігумена Кіево-Межигірського монастиря Феодосія Васьковського про бажання Війська Запорозького бути парафією тільки цього монастиря

Превелебный в Бзѣ, мацѣ отче, игумень межигорскій и благодѣтелю нашъ.

4
зв.

Не моглисмя видивити таковой неласцѣ и нелюбви превелебности твоей, же зостающую братію у насъ хотѣли, превелебность твоя, презъ висланного оца Тарасія до обители Стой общежительной Межигорской зовсѣмъ забрати. Може наша любовь къ общежительной обители Межигорской не есть вдячна, которой до отмѣни непотребной интересаня [?] предся взятіе не способить. И гди жъ Божая и наша церков, межи кочовисками агарянскими^а зостаючая, не подлѣгаєтъ власти яснє освѣценого княжати метрополити кіевского, бо не в Малороссійскомъ наидуєтся горизонтѣ,

але за границею, в поляхъ татарскихъ, на помноженіе чести Гсидней и на духовную воинскую потребу, яко православныхъ христіянь. В которой церкви и ми, молячися Гпду Бгу, цѣло бы Отчизни нашей перестерѣгаемъ, кровь нашу проливаючи, яко вѣрныѣ Отчизнѣ нашей и зичливіѣ синове изънайдуемъ, яко з вѣрнымъ подданствомъ великимъ государемъ, ихъ царскому пресвѣтлому величеству, такъ з належнымъ добродѣвѣ нашому ясневѣлможному его милости пану гетману послушаниємъ. И будемъ великимъ государемъ и стѣишому патриарсѣ и его милости пану гетману, добродѣвѣ нашому, челобить засылаемъ, абы за покорною нашою прозбою ласка и милостиво было жалованъ Межигорской обители свой и нашей церкви войсковой, до которой и прежде бывшіѣ стой памяти яснѣ въ Бгу ощенній метрополити не интересовалися. Теди и теперъ не належить яснѣ освѣценому княжати, метрополитѣ кievскому, в неналежное втручатися. Не будетъ церковь Божия // и наша о глучена о т мнстиря общежителного Межигорьского, поки в Днѣпрѣ води и нашего Воиска Запорожского Низового будетъ. Сподѣвалисмося яснѣ освѣценого княжати, метрополити, благословения. За благословеніе интересъ неслухный умислили, который не належить. Гсидь Бгъ сердце кируетъ до не отмѣнности нашего слова, реченного и прежде обѣщанного Гпду Бгу и общежителной Межигорской обители, в которомъ маемъ надежду, же гонящий посрамлять. То ознаимишви молитвамъ стымъ з низкимъ нашимъ поклономъ вручаемъ. Зостаючи з Сѣчи 29 мая 1686 року.

Перемѣни просимъ прислати часу звичаиногo – мця септеврѣя, кого ласка будет, хочъ и отца Тарасія.

Превелебности твоей зичливій во всемъ
и поволный слуга Феодоръ Иваника,
атаманъ Воиска ихъ царского пресветлого величества
Запорожского Низового кошовій со всѣмъ посполствомъ

Скріпа на арк. 9: «ристь»

Арк. 4 зв., 9. Діловодна копія.

№ 47 167[6]¹ р., травня 28. – Лист Коша до ігумена Києво-Межигірського монастиря з проханнямъ направити в Січ уставника та про ухвалу Запорозького Війська надавати монастиреві кошти на утримання шпиталю

9 Во іеромонасѣхъ всечестній господине мѣцѣ
отче, игумень всемилостиваго Спаса общежителной
Межигорской Кіевской, благодетелю нашъ.

Любо-то по написаню першого листу нашего повторное наше при чолобитью вносимъ прошеніе за обрадою цѣлого Воиска з ухвалою–рачь намъ, всечестность ваша, нарадивши з братий, прислатъ якую особу на правій крилось уставника, где жъ панове дяки свѣцкіѣ едно

¹Дату встановлено за: Д.І.Яворницький. *Історія запорозькихъ козаків. К., 1990. т.І, стор.292.*

до того не способны, хочъ яки и есть; другое, не умѣють собѣ коштовати ласки войсковой и хлѣба спокоине уживати и гди се которому достанеть. Ово жъ такъ все Воиско обрадило, жебы отой доход на обитель стую ишолъ, где за все Воиско Запорожско Бога //милостиваго 9
благаеть, там же и шпиталь войсковій. О то повторне и по десять зв.
упрошаючи, молитвамъ вашимъ стымъ себе вручаемъ.

Писанъ в Сѣ чи над Чортомликомъ^а.

28 мая 167²

Всечестности вашей всего добра зичимъ
і ради служить Иванъ Димитріевичъ Сѣрко^б,
атаманъ его царского величества кошовій,
со всѣмъ Воискомъ Запорожскимъ

Арк. 9. Діловодна копія.

№ 48 1683 р., жовтня 4. – Універсал Військової Ради про ухвалу
Запорозького Війська підпорядкувати січову церкву Києво-
Межигірському монастиреві

Григорій Ивановичъ, атаманъ на тотъ часъ кошовій, Григорій 9
Меченко, судя кошовій, Леонтій Константиновичъ, писарь, Матвѣй зв.
Цѣсарскій, асаулъ, и ми всѣ атаманья всѣхъ куренювъ: на имя Василь
Олексенко, атаманъ куреня Крилувского, Яковъ, атаманъ куреня
Ирклѣвского, Иванъ Стягаило, куреня Куреневского, Павло, атаманъ
куреня Конеловского, яко и вся атаманья курѣнная в томъ року
идучомъ, нижей описанномъ, такъ и все товариство курѣнное Низовое
Воиско царского ихъ пресвѣтлого величества Запорожское.

Озънаймуемо симъ писаниемъ нашимъ теперъ и на потомные,
¹часы незамѣроние¹. Ижъ намъ, всему Воиску Запорожскому, были
челомъ на писмѣ наши дховный отъцeve: честный господинъ отецъ
Феодосій Васковскій, игумен межигорскій кievскій, зо всѣмъ соборомъ
своимъ, з братиею своею, жебысмо онымъ на потомные часы и лѣта
подтвердили писаниемъ нашимъ войсковимъ тое, щобъ теперъ и завше зъ
ихъ мнстиря общежителного Межигорского Киевского, а не из иншой
якой обтели Стой сценници служили з мнстиря присланний Бжия
службы у Покрови Престой Бгородицы в церкви стой нашой запорожской,
и всѣ духовный правила, спасения Воиску надлежацій, отпраовали и
дховними оцами товариству были, жебы парафия наша запорожская в
держаню ихъ была. А такъ мы всѣ, Воиско, видячи чрезъ часъ немалій
оцловъ межигорскихъ кievскихъ житіе иноческое, // пристоиное, 10
общежителное и чинъ их мнстрскій похвалы годный ку² спасению
людемъ полезній, и привѣтній, и страннолюбивій, уважаючи оных
прислуги немалій у Воиску нашом и в церкви стой нашой, и видячи
церковный порядокъ у Стой Покрови стачечный, и отправу в них
служебъ Бжиих по-монастирску, из того всего тѣшачися, теди мы,

¹Перед цифрами і після них дописано почерком 19 ст.: 7 і 1659.

¹Над першим словом стоить цифра 2, над другим 1.

²Літеру у виправлено з о.

Войско, все єдностайне нарадившися з собою, добре тую челобитную оцдовъ выщепоменныхъ принялисмо и до Скарбницѣ войсковой сховали. А на ихъ желаніе позволилисмо то, абы церковь Стой Покрови наша запорожская и вся парафія при нихъ завше была, жебы на потомни часы завше не оумѣнне с мнтра Межигорского общежителного Кіевского при Стой Покрови щеннодѣйствовали, а Воиску Запорожскому бгомолщяи и оцами духовными была. Тое єднакъ себѣ варуємо, абы з мнтра на то стое дѣло присилано людей способныхъ, статечныхъ щенниковъ двоухъ, діакона и уставника. Которое-то наше зезволене войсковое согласно симъ нашимъ войсковымъ писаниємъ при печати войсковой ствержаємо теперь и на потомниє часы завше. И хочемо, и просимо, абы тоєй волѣ нашой войсковой, которая за волею Бжією сталася у нашего постановенья сего, нѣхто теперь и на потомниє часы не касоваль и не оумѣнилъ, жебы войсковое слово, звлаца непротивное волѣ Божіей, овшемъ славу Божию помножающее, было завше поважно, статечно и якъ скала неподвижна.

Дѣялося на Кошѣ Воиска Запорожского Низового, року 1683, октоврія 4 дня.

Печать   Звышмененный кошовый и судя зо всѣмъ товариством
войсковая   запорожскимъ низовымъ подписуємся

Скрипа на арк. 10: «вой»

Арк. 9 зв., 10. Діловодна копія. О публ.: Біднов В. Січовий архімандрит Володимир Сокальський в народній пам'яті та освітленні історичних джерел. // ЗНТШ. – Львів; 1927. – Т.147. – С.82–83.

№ 49   1734 р., грудня 23. – Лист Коша до чернігівського
єпископа Іродіона Жураховського про згоду Війська
Запорозького підпорядкувати січову церкву парафії Києво-
Межигірського монастиря

10   Ясне въ Бзѣ преосщенній Ирадїонъ Жураховскій, епскпъ
чернѣговскій, новгородскій и всего Сѣвера, намъ велще в
Дху томъ милостивѣйшій отче и патронъ.

Листъ¹ вашъ поважній архіерейскій в семъ происходящѣмъ году, июля 16 дня изъ Чернѣгова писанный к намъ Воиску Запорожскому Низовому в мѣцѣ августѣ в остатныхъ числахъ (безбытности нашей кошовской, занеже мы тогда зъ курѣнными атаманами до его графского сіятелства генерала // 10 Вейзбаха в Бѣлую Церковь задля интересовъ нашихъ войсковыхъ гостили)², а другимъ же листомъ мнстра Межигорского єсть подданный, который, отгудова за приїздомъ нашимъ в Кошъ, тотъ вашъ архіерейскій и мнстрскій по обичаю нашемъ войсковомъ предъ всѣми атаманами вослухъ вачиталисмо³ и изъ оныхъ вырозумѣвши, же ваша пастирская милость Божіє и ваше архіерейское благословеніє намъ, Воиску Запорожскому

¹ У справі відсутній.

² Дужки авт.

³ вичиталисмо

Низовому, препосылаете и о вашей стыни извъѣствуете; что по прошенію нашемъ, оклонившися ради старѣнныя своя немощи, Стѣишему синоду за власть епархій Черниговской, мѣте до тоей же давней вашей приржоной обители отходити и в нем мѣсто настоятеля мешкать. Да к тому жъ свою архіерейскую за мнстиремъ Межигорскомъ инстанцѣю вносите, и самого монастыря общая вся братія, подлугъ давнего обыкновенія желаетъ, абы мы, Воиско, вспять за дховныхъ себѣ настоятелей приняли. Велце за тое вашему архіереиству и межигорской братій, же насъ не чуждается, сыновское наше подяковадне воисковое и благодарствіе возсылаемъ.

И что на тие ваши листи отвѣту и до сего не подавалисмо, за тое просимъ о выбачение, ибо тое продолжилось доселѣ, занеже не мали чрезъ кого певного описать. А вже теперъ время. Получивши чрезъ слушнаго обуховского жителя Димитрія Перехриста до вашего архіереиства листовне, з найнижшымъ нашимъ воискомъ уклономъ отъываемся, – да благоволите межигорскимъ законникамъ по полученій оного объявить, иж бы оны зволили в надѣи пребывать, же мы их по совѣту всѣхъ нашихъ войсковыхъ курѣнныхъ атамановъ и протчїихъ стариковъ не чуждаемоя и благоволимо за настоятелей дховныхъ себѣ принять, токмо намъ до весни почекають, закимъ на семъ нашемъ нынѣшнемъ новопоселеній^а подъ ея императорскаго величества многомощною державою кошемъ утвердимоя. И о томъ всесилного Гспда молитѣ. Егда утвердимоя, то в той часъ вашему архіереиству и межигорскимъ законникамъ, за указомъ его высокографского сіятелства, можемо предложить к себѣ Воиску и мнстиря тамошнего Межигорского настоятелей в дховенство запрошевать. А теперъ, и паки Божийм и вашимъ архіерейскимъ, и всѣмъ заколникамъ межигорскимъ мольгтьвамъ стымъ отдаючися, пребываемо навсегда.

Вашему архіереиству всего добра истинніе желатели
и издревле духовній сыни и нижайшій слуги
Ивань Малашевичъ, атаманъ кошовій Воиска
Запорожского Низового со всѣмъ товариствомъ

З Коша.

Декабра 23 д., року 1734.

Арк. 10. Діловодна копія.

№ 50   1735 р., березня 7. – Повідомлення київського архієпископа Рафаїла Заборовського настоятелю Києво-Межигірського монастиря Іродіону Жураховському про відправлення до Коша свого листа

Преосщеннѣйшій владыко.

11

По листовному требованію вашего преосщенства листъ, до атамана кошового и до всего Воиска Запорожского отъ насъ писанный, до вашего преосщенства посылаетъ¹, котораго листа копія² при семъ

¹посылается

²Док. № 51.

сообщена для прочитанья преосщенству вашему, по яковому нашему писанию исполнение даруеть всеблагий Бгъ. Желаемъ, пребывая

Вашего преосщенства доброжелательный
во Хрѣстѣ братъ и сослужитель смиренный Рафаиль,
архієпскопъ кіевскій

Катѣдра Кіевская.

1735 года, марта 7 д.

Скрипа: «-сковий»

Арк. 11. Діловодна копія.

№ 51   1735 р., березня 7. – Лист київського архієпископа Рафаїла Заборовського Кошеві про повернення січової церкви у підпорядкування Києво-Межигірського монастиря

- 11   Ея императорскаго всепресвѣтлѣйшаго величества Воиска Запорожского Низового благородный мѣѣ панѣ атаманъ кошовій и все почтенное товариство низовое запорожское, намъ в Дху Стомъ благопослушній сыни.

Извѣѣстно моему смиренію учинилось, что преосщенный Ирадионъ Жураховскій еще в бытность свою въ епархіи Чернѣговской и братія мнѣстря Кієво-Межигорского в прошломъ 734-м году, июля 16 дня писали¹ согласно къ вашему благородію и всему почтенному Запорожскому Низовому Воиску, съ таковымъ прошениемъ, дабы, какъ с прежде обикновение имѣлось, что обители Кієво-Межигорской законники за дховныхъ настоятелей всему Воиску Низовому Запорожскому были, такъ и теперъ содержалися б.

- 11   Которій писания преосщеннаго Ирадиона // Жураховского и обители
зв. Кієво-Межигорской от благородія вашего и отъ всего почтенного Запорожского Низового Воиска любезно того жъ года въ мѣѣ августѣ въ послѣднѣхъ числѣхъ приняты, и на таковой вышеобъявление писания изволили почтенно Низовое Запорожское Воиско по совѣту ихъ милостей пановъ атамановъ войсковыхъ курѣнныхъ и протчїего знатнѣйшего товариства, паче же по собственной ласковой благосклонности вашего благородія, и олъѣтствовать писменно к преосщенному Ирадїону Жураховскому, пишнѣ въ Межигорѣй обрѣѣтаючемуся, что б законники межигорские изволили въ надеждѣ пребывать, же благородіе ваше и все Воиско почтенное Запорожское Низовое намѣренны и благоволъѣте ихъ себѣ за настоятелей и отцевъ дховныхъ приняты. И по такой надеждѣ от преосщенного Ирадїона з обители Кієво-Межигорской законники к почтенному Низовому Запорожскому Воиску теперъ и посылаются. Яковой надежды своей обитель Кієво-Межигорская да не лишится, архієреискую мою до вашего благородія и всего почтенного Низового Запорожского Воиска вношу интерцессію. Да благовольтѣ, благородіе ваше, по давнему обикновению и по нынѣшню // ласковой обѣѣтници впредь имѣти себѣ и всему почтенному Запорожскому Низовому

¹ У справі лист відсутній.

Воиску обители Кієво-Межигорской законниковъ за дховныхъ оцвъ и настоятелей, а самую тую Стую обитель в милостивномъ своемъ прѣзрѣній благодѣтелскомъ содержати, за что тая стая обитель о здравій, догодѣствій² и благополучнѣшемъ состояній благородія вашего и всего почтенного Низового Запорожского Воиска, въ вѣрной службѣ ея императорскому величеству милость, денно и ношно не престанетъ; в чемъ и я надеждень исполнения моеи интерцессій, одолжаючись Бжіе благословеніе и наше архіереиское вашему благородію и всему почтенному Низовому Запорожскому Воиску препославше, пребываю.

Вашему благородію со всѣмъ почтеннымъ
Низовымъ Запорожскимъ Воискомъ
всего доброжелательный пастирь

1735-го года, марта 7 д.
Съ катедры нашей Кіевской.

Арк. 11. Діловодна копія.

№ 52   1735 р., квітня 4. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до єпископа Рафаїла Заборовського щодо підпорядкування січової церкви Кієво-Межигірському монастиреві. № 1937

Ясне въ Богу преосвященный епископъ, мой благодѣтель. 5

Минушого марта 30-го дня Войска Запорожского Низового кошевой атаманъ Малишевичъ со всемъ своимъ товариствомъ писменно ко мне представляли желаніе¹, де отъ всѣхъ общее есть, – при ихъ войсковомъ храме Покрове Пресвятія Богородицы не держать нинѣ обретающагося архимандрита Гавриила и протчиихъ. А в лучшую честь и похвалу Бжію желаютъ оны изъ монастыря Спаского Кієво-Межигорского при той ихъ войсковой церкви законниковъ во служеніе и духовенство принять. И просилы, даби повеленно было изъ помянутого Межигорского монастыря на каждой годъ с перемѣною, по прежнимъ обикновеніямъ, по три священника и по два диякона до них, Войска, во служеніе и духовенство прислать нынешняго году, чтоб до пришедшей Святой недели² оные прибыть могли. А понеже, какъ и вашему преосвященству, надѣюс, не безъизвѣстно есть, что означенное Войско Запорожское ныне под високою державою ея императорскаго величества состоитъ, а и с прежде при битности в державех ея императорскаго величества оное Запорожское Войско (какъ оны в том своемъ писмѣ именно представлялы)³ находилось в духовенстве под надсмотрѣніемъ оногo Межигорского монастыря, тако нинѣ потребно по ихъ желанію имѣть. Да и ваше преосвященство зъ братією напредъ сего изъволили ко мне писать, объявля свое желаніе, что оное Запорожское Войско противъ прежнего обикновения изъволите в надсмотрѣніе обители своей принять.

²благоденствий

¹У справі листа немає.

²У цьому році тиждень до Великодня почався 30 березня.

³Дужки авт.

и о посилке въ Сечь духовниковъ позволенія требовалі, въ чемъ отъ
5 меня и позволенно. Того рады, ежели ко оному // Запорожскому
зв. Войску изъ обители Святой Спской Межигорской духовники до сего
отъ вашего преосвященства не отъправлени, то изъволите по
вишеобъявленному ихъ войсковому, такъ и по вашему желанію отъправити
и впредь ежегодно отъправлять какъ священниковъ, такъ и дияконовъ
противъ прежняго обикновенія.

Въ протчемъ пребываю вашему преосвященству
охотнимъ слугою графъ Вейзбахъ.

Апріля 4 дня 1735-го году.

Бѣлая Церковь.

1735-го году, апріля 8 дня полученно.

Помітка: вих. «№ 1937».

Скрипа на арк. 5: «Де»

Арк. 5. Діловодна копія.

№ 53   1735 р., квітня 8. – Лист київського архієпископа Рафаїла
Заборовського до настоятеля Києво-Межигірського
монастиря єпископа Іродіона Жураховського про
підпорядкування січової церкви монастиреві та відправлення
до Січі священнослужителів. № 77

Преосвященнѣйшій владикѡ.

5   Сего апріля 7 дня получилъ я писаніе отъ его графскаго сіятелства
зв. генерала-губернатора киевскаго гспдна фонъ Вейзбаха, въ которомъ
его сіятелство ко мнѣ изобразилъ тоє, что мнѣ умишлаго-де марта 30-го
дня Войска Запорожскаго Низоваго кошовий атаманъ Малашевичъ со
всѣмъ своимъ товариствомъ пысменно ко мнѣ представлялы. Желание-
де ихъ всѣхъ общеесть при ихъ войсковомъ храме Покрова Прстыя
Богородицы не держать нынѣ обрѣтающагося архимандрита Гавриїла
и протчїихъ, а в лучшую честь и похвалу Божию желаютъ они изъ
монастиря Спаскаго Києво-Межигорскаго при той ихъ войскової
церквы законниковъ въ служеніе и духовенство принять и просїли-де,
дабы повелено было ис помянуто҃го Межигорскаго монастиря на каждый
годъ съ перемѣною по прежнимъ обикновеніямъ по три священника и
два диякона до ихъ Войска во служеніе. И духовенство просилы и
нынѣшне҃го году, чтобъ до пришедшей Святой неделѣ оніе прибиты
6 могли. // А понеже-де какъ к вашему преосвященству, надѣюсь, не
безъизвѣстно есть, что означенное Войско Запорожское нынѣ под
високою державою єя императорскаго величества состоитъ, а и с
прежде, пры битности въ державѣхъ єя императорскаго величества,
оное Запорожское Войско (какъ-де оны въ томъ своемъ пысмѣ имянно
представилы)¹ находилос въ духовенствѣ под насмотреніемъ оно҃го
Межигорскаго мнстрия, тако-де и нынѣ потребно по ихъ желанію
имѣть. А понеже-де застающій при Києво-Мыжигорскомъ мнстриѣ

¹Дужки авт.

началникъ, преосвященный епископъ Жураховский зъ братією напередъ сего писали, объявляя, что они-де желаютъ оное Запорожское Войско въ духовенствѣ противъ прежнего обикновенія подъ насмотреніе свое принять. И для того всего о посланки духовниковъ требовали-де отъ мене позволенія, что-де имъ учинить и позволенно. И по такому егѡ графскаго сіятельства къ мѣрности моеї писанію, я прошу вашего преосвященства увѣдомить мене— отъправлены уже какіи законники ради духовенства (!) въ Низовое Запорожское Войско зъ Мыжигорского монастыря отъ вашего преосвященства, и кто имянно отъправленъ, и какъ давно? На яковое мое требованіе, охочо писменнаго отвѣтствованія отъ вашего преосвященства ожидая, пребываю.

Вашего преосвященства всего доброжелательнѣйший бгмлещъ и слуга смиреннїи Рафайль, архиепископъ киевскїи Катедра.

1735-го году, апріля 8 дня.

Помітка на арк. 5 зв.: вих. «№77»; на арк. 6 «Получено 1735-го году, апріля 8 дня».

Арк. 5 зв., 6. Діловодна копія.

№ 54 1735 р., березня 9. Межигір'я. – Лист настоятеля Києво-Межигірського монастиря, єпископа Іродіона Жураховського до кошового отамана Івана Малашевича про бажання монастиря мати січову церкву в своєму підпорядкуванні. № 1

Ея императорскаго величества самодержицы всероссійскія велможный мосцѣ панѣ Иванъ Малашевичгъ, атаманъ Коша славного Низового Воиска Запорожского, намъ в Дху святомъ возлюбленный сину и дознанный благодѣтелю. //

6

Пущеннїи отъ нашея мѣрности листь¹ прошлаго 1734-го году, іюля 16 дня изъ Чернигова отъ прыродной нашеї и зилчивой² прыхылности къ Войску Запорожскому и вашей велможности в силѣ такой, дабы и паны по мылостивому вашему патронскому и добродѣйскому прызрѣнію убогой нашей обителѣ быть в ктиторскому вашему снабдѣнію и зъ духовнихъ отъцевъ въсему цѣлому рыцарскому Войску Запорожскому, на которіе нашея мѣрности писаніе ажъ до сего 1735 года, февраля 11-го дня жадной не получилисмо резолюцій, яко аки отъчаялисмося были за долгое неизвѣстнїе. Но того ж прошлаго 1734-го году, декабря 23 дня, на оное писанное нашея мѣрности писаніе изъ Межигорского монастыря братий, получилисмо мылостивое отъ вашей велможности оное писаніе сего 1735-го года, февраля 11 дня чрезъ Димытрѣя Перехриста, въ которомъ изображено благосклонность всего рыцарского Воиска Запорожского нашихъ древнихъ добродѣевъ ко обителю нашей, к вашей велможности, за что всемогущему Богу благодареніе въ повседневнихъ старческихъ молитвахъ возсилаемъ пры безкровной жертвѣ у престола божѣя о щасливомъ и многолѣтномъ и

6
зв.

¹ У справі відсутній.

² зичливой

душеспасителном пожитій вашей, желая, да всецедраго Спасителя нашего Иисъ Хрыста Господа руководствующая и непреодолѣнная десница защищаетъ и подаетъ, такъ велможности вашей, яко и всему рыцерскому Войску Запорожскому бодрость и храбрость, побѣду на сопротивних, не хвалящихъ имя Спасителя нашего Иисъ Хрыста Глуда. И да под крѣпкою ж рукою нашея всемылоствѣишея монархинѣ императрицы Анни Иоановнѣ въ вѣрности, бодрости и мылости оная всегда не оскудѣваемая пребываетъ, за яковое не оскудѣніе вѣрности, такъ велможности вашей, яко и всего Войска Запорожского
7 отъ руководствующей же десници нашей // всемылоствѣишея императрицы Анны Иоановны преизобылующая мылость, такъ и на велможность вашу, яко и на все Войско рыцерства Запорожского, повсегда сіяетъ. Да и мы, богомолцы древніе ваши, за заслугою вѣрности вашей нашихъ особливихъ благодѣтелей и добродѣвѣвъ оной же не лишимся, сія отъ всеусердія нашего Юда Бога моля велможности вашей, яко и всему Войску Запорожскому, желаемъ. Того ради, да не будетъ в трудъ, такъ велможности вашей, яко и всему рыцерскому Войску Запорожскому же, маловажними нашими пысмами и паки повторне отъзываемся с прошеніемъ тѣм же, якъ и в прежнемъ нашемъ писаніи къ вашей велможности писалимо, такъ и до рицарскаго Войска Запорожского, даби и паки битъ намъ по-прежнему в патронствующой вашей кѣтыторской мылости убогой обителы нашей и за духовныхъ отцевъ таковой и теперь снискуемъ, и издаемоя въ ваше нашихъ давнихъ добродѣвѣвъ призрѣніе и чадъ духовныхъ, и Божіе, и нашей мѣрности, такъ велможности вашей, яко и всему рыцерству, въ посигѣшество засилаемъ благословеніе и имѣемся.

Велможности вашей намъ велцеласкавому блгдтелевѣ
и ктитору Стія обители нашея всегдашній и доброжелателній
богомалець, в Києво-Межигорскомъ монастырѣ в чинѣ настоятеля
правлящий, епископъ смиренній Иродионъ

1735 году, марта 9 дня.

С Києво-Межигорского монастыря.

Помітка: вих. «№ 3».

Скрипа на арк. 6–7: «нисъ // Тимъ».

Арк. 6–7. Діловодна копія.

№ 55 1735 р., березня 9. Межигір'я. – Лист Києво-Межигірського монастиря Кошеві про направлення до Війська Запорозького ієромонаха Павла Маркевича для висловлення подяки Війську за бажання бути парафією монастиря

7
зв. Ея императорскаго величества самодержицы всероссійскія велможний мосцѣ пане атаман Коша славнаго, со всѣмы панамы атаманами курѣнними и товариством Низового Войска Запорожского, намъ вельце ласкавий мосцѣ панове и особливий благодѣтелы, и ктитори святія обителы нашея.

Сего 735-го году, февраля 11 дня лысть высокоповажній отъ вапой велможности и отъ всего товариства Низового Войска Запорожского получили мы, богомолцѣ ваши, въ которомъ, поразумѣвши велможности

вашей и всѣхъ вашихъ войсковыхъ курѣнныхъ атамановъ и протчійхъ стариковъ с Войскомъ Запорожскимъ ко убогой обители нашей благосклонную зичливість и прязнь благодѣтелскую о принятий насъ за настоятелей духовнихъ себѣ по-прежнему. Того ради, в такой надеждѣ утвердившеся, нынѣ нарочне отъ обители нашей, в лицу всѣхъ обще законниковъ, честнаго брата нашего, иеромонаха Павла Маркевича, уставника, с присутствующимъ при немъ, послалисмо, якъ велможности вашей, такъ и вашимъ войсковимъ курѣннымъ панамъ атаманамъ, и протчимъ старикамъ, и всему рыцерскому товариству Низового Войска Запорожского всенижайший уклонъ отъдать и благодареніе съ привѣтствѣемъ и зичливістю временнихъ и вѣчныхъ благъ за таковую благосклонную ко обители нашей мылость, зичливість и прязнь благодѣтелскую и синовскую, о которой благосклонности вашей и прязни благодѣтелской, яко же по благоволенію вашему обѣщалистея въ поважномъ своемъ лысту насъ за настоятелей духовнихъ себѣ имѣть, таковой и паки снискуемъ мылосты во исполненіе произвести всепокорне просимъ. Чего мы, дознавши патронскую отъ вашей лобвы, кромѣ келейнихъ молитовъ, обѣщаемся соборнѣ всѣ за велможность вашу, // и за пановъ атамановъ курѣнныхъ, и стариковъ, и за все товариство рыцерское Низового Войска Запорожского в божественной церкви, во обители нашей, посвячасы молебствовать, благодаря премилостивому Богу за превеликий его промыслъ, яко паки утверждаетъ и являетъ мылость свою прежнюю на вѣрніа сины цевке¹ православія Войска Запорожского. При семъ Божіе и наше архиерейское благословеніе препосилая имеемся.

Велможности вашей и пановъ атамановъ курѣнныхъ,
и всего Войска Запорожского) всегдашний богомолци
въ Києво-Мижигорскомъ монастырѣ вмѣсто настоятеля
правлящій епископъ, смиренный Иродіонъ

1735 года, марта 9 дня.

С Києво-Мижигорского мнстра.

Арк. 7 зв., 8. Діловодна копія.

№ 56 1735 р., березня 9. Межигір'я. – Лист настоятеля Києво-Межигірського монастиря, епископа Іродіона Жураховського до наказного отамана Андрія Вербицького з висловленнямъ подяки за турботу про монастир. № 3

Мосцѣ панѣ Вербѣцкій, въ Душѣ Святѣ блапослушній
сину и благодѣтелю.

За поважною инстанцією вашей синовской лобвы получили млсть отъ его велможности пана кошового) зъ надеждою требованія нашего, тако ж и вашецѣ пана нашего) особливого благодѣтеля в той же силѣ, того рады не толко мы в нашихъ старческихъ молитвахъ за такъ ваше высокое к нашей убогой обители патронство и ходатайство, и благодѣланіе одолжаемъ быть вѣчными богомолщамы, но отъ всей братіи такъ пры безкровной жертвѣ у престола Божія, яко и в повседневнихъ и неусишнихъ

¹церкве

8 зв. молитвах о здрав'їи // и о благополучном и душеспасительном пожитий вашом по жизнь вашу, яко и по отышеств'їи на жизнь в'ѣчную, нам всѣмъ желаемою, до оконченія вѣка сего в незабвенній имѣты желаемъ да за молитвами убогой обителы нашей не лишенну въ книгахъ небеснихъ имени написанну биты по глаголу Божию: радуйтеся, якъ имени ваша написанна суть на небеси. Чего, да ударуеъ васъ Господь, отъ всего усердія желаемъ и впредь его жъ благодѣтелской любви и патроньскому призрѣнію вовѣрая мя и святую обитель навсегда в посѣщество нашихъ старческихъ млтвъ его всему дому Божию и наше засилаемъ благословеніе и имѣмся.

Вмстѣ м.пну и благодѣтелевѣ ласкавому доброжелательный и всегдашній богомолецъ, въ Києво-Межигорскомъ монастирѣ в чинѣ настоятеля правящий, епископъ смиренный Иродионъ 1735 года, марта 9 дня.

С Києво-Межигорского монастиря.

Помітка: вих. «№ 3».

Скрипа на арк. 8 зв. «ковскій».

Арк. 8. Діловодна копія.

№ 57 1747 р., серпня 21. – Лист київського митрополита Рафаїла Заборовського до Коша про неправомірність увільнення кошовим отаманом Івана Терпила від посади ієрея новокодацької церкви. № 752

17 Блгородный гсиднь Войска Запорожскаго Низового атаманъ кошовый с товариствомъ.

На присланное сего 747 года, августа 15 д. вашего блгородія писаніе ѿб ѿпредѣленій вами къ новокодацкой церквѣ ієрея Кирилла Филипова на половиную часть да вновь рукоположеннаго ієрея Іоанна Василева, зятя ієрея Іоанна Терпила, на половинную ж часть парохій, а ѿ ѿдаленій его, ієрея Терпили, ѿт парохій якобы за старост и драхлост его, въ ѿтвѣтъ ѿбъяляемъ, что вашему блгородію онаго ієрея Іоанна Терпила яко духовную персону не въ власти вашего блгородія, но в власти единой нашей состоящаго, ѿт парохій ѿдала т в противность правилъ свтых ѿлцъ и ея імператорскаго величества указовъ не подлежало было. Въ протчемъ же Бжіе блгословеніе и наше архієрейское вашему блгородію, препославъ, пребуде т

Вашего блгородія доброжелательный бгомалець и до услугъ готовый смиренный Рафайль, митрополіть кіевскій. А вмѣсто его, болѣзнующаго, по его повелѣнію руку прыложиль катедральный писар, ієромонахъ Антоніи

1747 года, августа 21 д.

Кієвъ.

Промітка: вих. «З.В.К. № 752».

Арк. 17. Оригінал.

№ 58 1753 р., травня 19. – Лист протопопа Євстафія Мокленського до кошового отамана Данила Гладкого про підпорядкування церкви в сл. Новий Кодак місцевим священикам

Велможній мсцѣ пне атаманъ кошевой Войска Запорожскаго 18
Низового, млстивий блгодѣтель мой.

По писменному велможности вашей требованию церковь Новокодацкую стителя Хрстова Николая подчинить сшенникам новокодацким и тамошнимъ прихожанамъ ѿ мене дозволение дано. В протчемъ при всегдашнихъ моихъ молитвахъ навсегда и пребуду.

Велможности вашей млстиваго моего блгодѣтеля
покорний слуга, бгомолецъ, протопопъ
Євстафій Моклеѣжский

1753 года, мая 19 д.

Арк. 18. Оригінал.

№ 59 1754 р., лютого 9. – Грамота київського митрополита Тимофія Щербацького начальникові запорозьких церков, ієромонаху Макарію про початок будівництва церкви в Кальміусі. № 169

Бжією млстію Тимофей Щербацкій, православній 19
архієпскпъ, митрополіть кієвскій, галіцкій и Малыя
Россій, всечестному Сѣчи Запорожской началнику,
ієромонаху Макарію. Божія благословенія при нашемъ
архієреискомъ желая, предлагаетъ

Настоящаго 754 года, февраля 6 д. присланнымъ къ намъ пастиремъ превелебнѣйшій Кієво-Межигорскогѡ мнстра оцъ архимандритъ Никаноръ писаніємъ представилъ, что-де того жъ февраля 4 д. ѿ Коша Сѣчи Запорожской къ нему, оцу архимандриту, въ присланномъ писмѣ изображено. Прошлогѡ генвара 20 д. ѿ оногѡ Коша къ намъ писано съ прошеніємъ выдачи къ Сѣчовой церквѣ на крѣпкомъ основаній двохъ да едногѡ походногѡ антминсовъ, такожъ и мѣра стагѡ для помазанія новоприходящихъ тамо зъ желаніємъ въ веденія въ православну вѣру геретиковъ и разнихъ языковъ крещенія; да особливо жъ-де С[амар]скагѡ¹ мнстра началнику благословителной граммати о здѣлан[ий] вновь и о посщеній въ Калміусѣ^a во имя стителя Хрства Ник[олая] походной церкви и въ оной сщеннодѣствія, такожъ и о выдачи къ оно[й] антминса. И просили-де, дабы онъ, превелебнѣйшій оцъ архиманд[ритъ], просилъ ѿ насъ, пастира, по тому ихъ прошенію резолюцій. Почему онъ, превелебнѣйшій оцъ арихмандритъ Никаноръ, на прошеніє Коша Сѣчовогѡ просилъ насъ, пастира, о выдачи какъ онихъ антминсовъ и стагѡ мѣра, такъ и благословителнагѡ къ заложенію и освященію в Калміусѣ походной во имя стителя Хрстова

¹Текст пошкоджено.

Николая церкви указа и въ оную стаго особеннаго походного антими́нса. Такожъ особенними писаніями насъ, пасти́ра Войска Запорожскаго, велможній гсиднъ атаманъ коше́вій Данило съ товариствомъ о томъ же просить. По которому его превелебнѣйшаго отца архимандрита Никанора и его велможности гсидна атамана кошевого прошеніямъ, 19 зв. мы, пастирь, // властію намъ от Бга данною, благословляемъ всечестности твоей Самарскаго мнстра начальнику приказать въ Калміусѣ походную во імя стгеля Хрства Николая церковь строить по примѣру армейскихъ полковихъ походнихъ церквей. И когда она со всѣми къ ней принадлежностями совершенно достроена, и все приличествующее ко осщенію оной изготовится, то оную освятить и в ней сщеннодѣйствова т.

Пока же оная церковь совершенно состроится, по прошенію нарочно присланныхъ сѣчовихъ козаковъ, дабы въ ономъ Калміусѣ безъ преподаянія находящіеся козаки требъ хрстіанскихъ и безъ слушанія церковнаго пѣнія не были, имѣющую с в Сѣчи Запорожской походную старую церковь въ оной Кальміусѣ перевезть и, мѣсто остивъ, разставить, и въ ней сщеннодѣйствова т пастирско блгословляем. И какъ оніе два антими́нси на неподвижномъ основаній – еденъ матеріалній для праздничнихъ и высокаторжественнихъ дней, а другій полотняній для повседневногo сщеннослуженія – в церковь Сѣчовую Покровскую, да два походніе полотняніе, – єдинъ въ старую походную сѣчовую, а другій в новую, имѣющую строитись въ Калміусѣ, церкви, – так і муро стое при семь посылаются. Толко б на оніе обѣ походніе церкви подлежащіе къ сохраненію ихъ² сундуки зготовлены и во всякой чистотѣ были содержани, архіереиско упоминаемъ изъ катедри нашей митрополітанской Кіевской. 1754 года, февраля 9 д.

Вышше именованный митрополіт Тімофей³

Помітка на арк. 19: – «В.З. под № 169 записанъ»; на арк. 22 зв.: «Получено 1754 года, марта 2 д.»

Арк. 19, 22. Оригінал.

№ 60 1754 р., травня 16. – Рапорт полковника Кальміуської паланки Андрія Порохні кошовому отаманові Данилу Стефанову про заготовілку необхідного матеріалу для будівництва церкви, придбання церковного начиння тощо

20 Ея императорскаго величества Войска Низового Запорожского велможному и високородному его млсти гсидну атаману кошовому Данилу Стефанову, високмлстивому моему добродѣви

Покорній репортъ

На присланный от вашей панской велможности сего году приказ нарочно посланный били козаки куреня Щербиновского Петро Велегура да Ведор[!] Лопата в Чеджаске для исправки ис хрящу к церкви Калмуской

²Виправлено з іншого слова.

³Нижче слід від печатки зеленого воску.

20

Е. И. М. П. ИМПЕРАТОРКА О ВЕЛИЧЕСТВА ВИНКА НАСТАВ
 ГАРТОР АНДРЕА КЕЛМЕРСОНА ВІСНОГО НАСТАВНОГО НАСТАВНОГО НАСТАВНОГО
 КОЛОДЦА ДАНИЛА СТЕФАНОВА ВІСНОГО НАСТАВНОГО НАСТАВНОГО НАСТАВНОГО

Покорно прошу,

Висновок про те, що в місті Кальміуському паланки Андрія Порохні кошовому отаману Данилу Стефанову, який є полковником, вчинено несправедливо, а саме: за його злочини, які він вчинив проти держави, він не був засуджений за своїми злочинами, а навпаки, він був звільнений з посади полковника та отамана, що є неприпустимим.

Крім того, в місті Кальміуському паланки Андрія Порохні кошовому отаману Данилу Стефанову, який є полковником, вчинено несправедливо, а саме: за його злочини, які він вчинив проти держави, він не був засуджений за своїми злочинами, а навпаки, він був звільнений з посади полковника та отамана, що є неприпустимим.

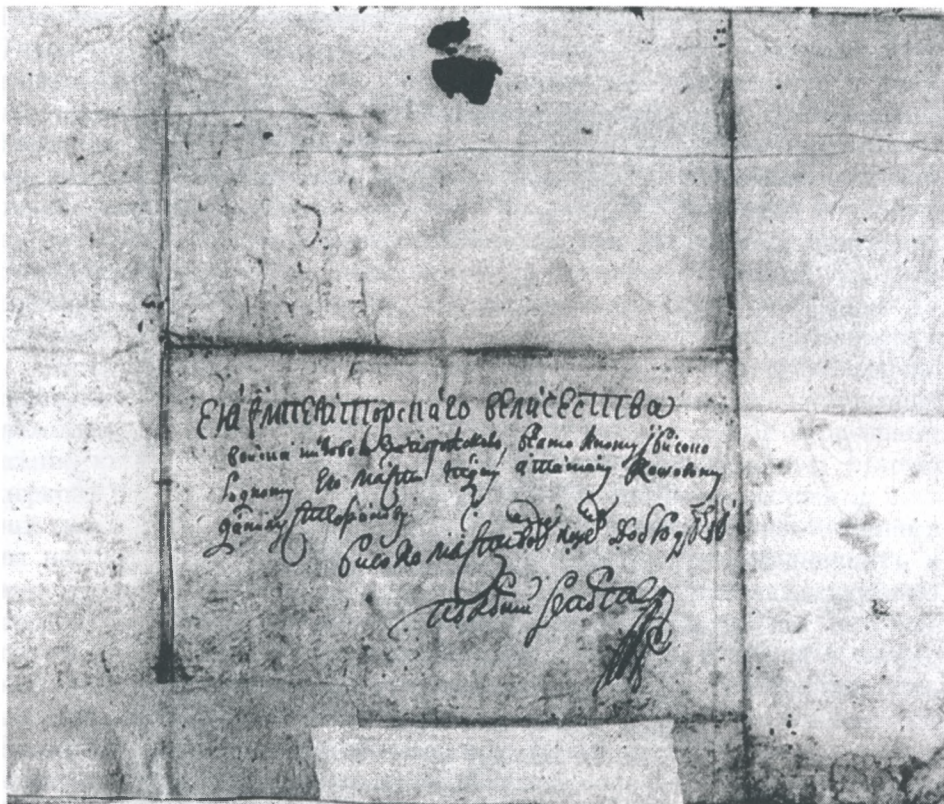
Крім того, в місті Кальміуському паланки Андрія Порохні кошовому отаману Данилу Стефанову, який є полковником, вчинено несправедливо, а саме: за його злочини, які він вчинив проти держави, він не був засуджений за своїми злочинами, а навпаки, він був звільнений з посади полковника та отамана, що є неприпустимим.

Крім того, в місті Кальміуському паланки Андрія Порохні кошовому отаману Данилу Стефанову, який є полковником, вчинено несправедливо, а саме: за його злочини, які він вчинив проти держави, він не був засуджений за своїми злочинами, а навпаки, він був звільнений з посади полковника та отамана, що є неприпустимим.

Крім того, в місті Кальміуському паланки Андрія Порохні кошовому отаману Данилу Стефанову, який є полковником, вчинено несправедливо, а саме: за його злочини, які він вчинив проти держави, він не був засуджений за своїми злочинами, а навпаки, він був звільнений з посади полковника та отамана, що є неприпустимим.

Л. С.

1754 р., травня 16 – Рапорт полковника Кальміуської паланки Андрія Порохні кошовому отаманові Данилу Стефанову. Док. № 60.

1754 р. травня 16 – рапорт полковника Калміуської паланки Андрія Порохні кошовому атаманові Данилу Стефанову. Конверт.
Док. № 60.

поланки, которіе сего мая 11 д. по приезде (совсѣмъ издѣлавши)¹ з Черкаского і находится в поготовости при Калмуѣ. ²Оной же цена² 27 р. На упоминаемый же от вашей панской велможности антгимис, для привозу честно к служенію божественной литургий и намѣских образовъ в Калмиос от мене писар калмускій же Данило Малѣновскій да козаки куреней Ведмедовского Давид Чорній, Федор Кислій, да Дервянковского [!] Михайло Чорній же нарочно посылаются. Да при сем же вашей панской велможности объявляю, что владѣній Калмиоскомъ, не имѣвши удобного какъ и к церкви, и к паланцѣ дерева, яко еще за великимъ разстояніемъ в товщѣ Самарскую отсюда ехать, в крайней обѣдш алости состоить. А яко весма по способности полковнику новоселянскому следующимъ людемъ до моря накласт на вози и присилать в Калмиос, того ради вашей велможности покорнѣйше прошу, даби находящаяс в Калмиосѣ какъ церков, яко и паланка не била в обѣдш алости, по своемъ високомлстивимъ разсмотреніемъ писмено приказат полковнику.

¹ Дужки авт.

²⁻² Написано замість витертих слів.

новоселіянскому³, даби приказал жителствующимся в Новоселицѣ людемъ
завременно заготовит яко то: к церкви дверей и на престоль², ⁴а к
паланцѣ⁴ лавъ насирю [?] (а в разсужденій вашей велможности, буди
можно и пал для огорожи церкви и паланки)¹ и стѣдующим какъ з
Малой Россій, // такъ из владѣнія нашего запорожского людем же 20
чрез мость, оное бѣ дерево сколко будет числомъ накладенно на вози, зв.
при дачи от полковника к артельщикам, присиланно б в Кальмиюсь. В
чемъ с покорностию моею к вашей панской велможности с прошениемъ
о више писанномъ репортую.
1754 году, мая 16д.

Полковникъ калмиюскій Андрей Порохня
с товариством

[P.S.] Да при сем же вашей панской велможности всепокорнѣйше 21
прошу, буди посланние писар с козаками получа т антимиc для служенія
к церкви Калмуской, приказат би писменно от вашей велможности
началнику Пустино-Самарского Николаевского мнстря, даби оной
началника в Кальмиюсь прислал честного, не в пьянство, но ко
исправленію християнского закону; ибо какъ за бывших полковниковъ
такъ и нгѣ іеромонах Симонъ, калмускій началникъ, сего мая 10 д,
тайно своровавши ниякне вещи, бежал. А хочай затем о сиску и
поймки от мене и послани били, точию не сискался. И о такихихъ,
буди присилатимутся и впредь, повѣритъ намъ церковни# сосуд никакъ
можно и в сумнителствѣ немалоъ находитимемось.

О семъ, в прошеній абявивъ,
полковникъ Андрей Порохня

На конверті: «Ея імператорскаго величества Войска Низового 21
Запорожского велможному і високородному его млсти гспдну атаману зв.
кошовому Данилу Стефанову, високомлстивому нпшему добродѣевѣ,
покорній репортъ».

Арк.20–21. Оригінал.

№ 61 1756 р., лотога 24. – Подяка Війська Запорозького
Синодові за дарування Біблії у новому перекладі Січовій
Покровській церкві

Ея і. в-ва в Святѣйший¹ високо² правителствующий³ 27
синодъ⁴ от Войска Запорожского Низового покорнѣйшее
благодарение

⁴О правленіе от Войска Запорожского⁵ въ Санк-Петербургу⁶ к

³ Слово правлено.

⁴ Написано на полі іншим почерком.

¹ Над словом написані і закреслені два слова, нерозбірливі [вищий. високий?].

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено от в.

⁴ На початку закреслено сего февраля 5 д. дня.

⁵ Далі закреслено в Сантк Пє...

⁶ Далі закреслено в депутати.

⁷височайшому ея і. в-ва двору для испрошения Войску Запорожскому⁸ височайшей ея ж і. в-ва милости⁷ Войска Запорожского Низового бивший атаманъ кошовый Данило Стефановъ с товарищи в Кошъ⁹, ²сего феврала 5 д.² писменно представили¹⁰. Что² на прошение ихъ Святѣйшій высоко²правительствующій синодъ високомилостиво соблагоизволил жаловат к цервѣ [!] Сѣчовой Покрова Пресвятия Богородици Библию новаго перевода, за якоє Святѣйшого высоко²правительствующаго синода¹¹ високомилостиво¹² призьрѣніе² к нашей православной Сѣчовой¹³ церквѣ^{2,14} пожалованіемъ оной² Библии¹⁵ потрібна¹⁶, ²Воиско Запорожское Низовое² чрез сие всенижайшее наше¹⁷ Святѣйшому высоко²правительствующему синоду¹⁸ ¹⁹приносим 27 благодареніе¹⁹ // ⁷и нижайшій синовскій уклонъ препосылаемъ^{7,20}. зв. Прычемъ Святѣйшему высокоправительствующему синоду^{2, 21}, поручивъ себе со всѣмъ Воѣскомъ в отческоє милосердіе і архипастирское благословеніе, должним нашим упокореніемъ пребудемъ.

Тако²² Святѣйшему высокоправительствующему синоду всенижайшіе слугы и сины Войска Запорожского Низового к. атаманъ Григорій Федаровъ со всѣмъ Воѣскомъ

1756 года, феврал 24 д.
З Коша.

39²³ Арк. 27, 39. Чернетка.

⁷ Дописано на полі.

⁸ Далі закреслено в-ви.

⁹ Далі закреслено предста...

¹⁰ Далі закреслено яко-де.

¹¹ Далі закреслено такое.

¹² Далі закреслено к церквамъ христоролюбивимъ от ревности в Бозѣ, непоколебимой даяніе пожалованіе, аособливо за неоставленіе церкви.

¹³ Далі закреслено подаянію дачи.

¹⁴ Далі над рядкомъ закреслено дачею.

¹⁵ Далі закреслено якая весма чести ради при оной церкви всегумущаго [!] Бога чинимого богословства весма нужно и весма необходимо.

¹⁶ Далі закреслено Я, кошовый, з старшиною войсковою и атаманами, и со всѣмъ войскомъ.

¹⁷ Далі закреслено приносим в истиннѣ нашей благодареніе.

¹⁸ Далі закреслено приносим благодареніе.

¹⁹ Виправлено з слівъ приносячи благодаренія.

²⁰ Далі закреслено все нижайше прѣго жъ отъ прави. Святѣйшаго правительствующаго Сената Синода просимъ по-своему по-своему [!] високомилостивому благоутробию к Войску Запорожскому Низовому Благоутробию [!] в святѣйшихъ поминованияхъ в висомилостивыхъ подаяніяхъ високомилостиво призьрѣніяхъ високомилостиво не останавливать. За якіе высокіе помилованія я, кошовый, и все Войско Запорожское такъ доволни и такъ преизобилни, что ниже изреши к достойному благодаренію и способу сискатъ нетъ возможесть в должайшихъ лѣтахъ и временахъ не остава [!] не оставляють.

²¹ Далі закреслено в отческоє и архипастирское.

²² Далі закреслено Святѣйшему высокоправительству.

²³ Закреслено Отправлено чрезъ козака одинарсоваго [!], жителя кодацкаго, въ Кременчукъ феврала 24 д. для пересилк оттоль в Глуховъ.

1766 року 24 лютого
Довіда Сапогозского Калового
Почувуднае благодаренне
Всеподобному духовному правителю синодальному
и воеводе Запорожскому Каловому
Патриарху Илариону Конюхову
Именнно Представителю Синодальному
господи Отставителю Правителю синодальному
и воеводе Запорожскому Каловому
Закну Синодальному Правителю синодальному
Синодальному Представителю Синодальному
и воеводе Запорожскому Каловому
и воеводе Запорожскому Каловому
и воеводе Запорожскому Каловому
и воеводе Запорожскому Каловому
и воеводе Запорожскому Каловому
и воеводе Запорожскому Каловому

1756 р., лютого 24. – Подяка Війська Запорозького Синодові.
Док № 61.

№ 62 [1757 р., не раніше січня 15]. – Донесення митрополита ростовського і ярославського Арсенія, митрополита суздальського і юр'ївського Сильвестра та архімандрита Симонова монастиря Гаврила Синоду про наслідки огляду ними мощей покійного митрополита Димитрія Ростовського в Яковлевському монастирі

28 Святїйшому правителствующему синоду
Доношенные

от синодалного члена преосвященного Арсения, митрополита ростовского и ярославского, преосвященного Селивестра, митрополита суздальского и юревского и от заседающего в Московской синодальной конторе ставропыгялного Сьмонова монастиря архимандрита Гаврыла.

По присланному ея императорскаго величества із Святїйшаго правителствующаго синода к намъ ныжайшымъ в минувшемъ 1756 году, в декабре мѣце указомъ, веленно сехатца немедленно в Ростове и по приезде туда обще, во-первыхъ, покойного преосвященного Дьмытрія^а, митрополыта, тела пристойнымъ образомъ осмотреть и, в какомъ оное состоянїи нингѣ находится, описат. А потомъ, получьвшимъ от того тела исцеленїи людей, которїе в живыхъ находятся и коихъ без дальнего затруднения сыскат можно, и необходимо, запотребно разсудитса, самоперсонального по самой сущей правдѣ и хрыстіанской совѣсти допросыть, какъ оны тїи исцеленїя и поколиким от своих болѣзней времянїи получили, коимъ образомъ и когда и при той, кто о техъ ихъ болѣзняхъ, что оны подлѣнно // в нихъ были, сведоми ль, и кого о томъ сведущимъ обявыт. То и техъ, коихъ можно будетъ, потому жъ допросит же и свое общее мнение о томъ всемъ предложит и протчое.

28 3в. I по силе оныхъ ея императорскаго величества указовъ сего настоящего 1757 году, генвара 15 дня, по прибытїи нашемъ в Ростовъ, пренадлежащимъ образомъ обще мы тело покойного преосвященного Дьмытрія, митрополита, въ Яковлевскомъ монастире осма трївали. А по осмотре нашемъ общемъ того покойного преосвященного Дьмытрія, митрополита, тела, подающаго с верою приходящимъ исцеленїи, оказалось: гробъ, в которомъ положенное то его честное тело, – цѣль, толко одряпль; а возглавіе, ¹хотя било отвалилось, однако жъ при своемъ месте¹ имеесть; верхней же дошки не имеесть; внутри онаго гроба обыто отласом рудо-жолтим, кой имеесть, – цель, а гвозды железни в гробу около обою впрах изоржавили. На лице его преосвященства – покровъ камки жолтой, на главѣ – шапка зделанна ис таяти рудо-желтой же, а на оной вместо дробнїцъ святїе икони написаннїи били золотомъ и красками, кои уже по болшой части ввыду оменились и краска местамы осипалась; опушелна ж была та шапка горностаемъ, коего пушокъ сотлелъ; арышица цела имеесть и ко лбу прылнула; сакось, аморфь, епытрохыль, поручы, гвозды того, а палица желтого цвета шелковой матерїи обложени, шелковым же зеленим кружевцомъ–

¹Написано на полі.

целы. Токмо какъ помянутой обой и покровъ, такъ и все то одеяніе несколько цвету отменили і отчасы обетшали и одрябли. Крести свтіе медніе, позолоченіе, положенніе на віе его преосвященства на шелковомъ ткацде, имееся, невредим і в позолоте нимало изменень, тако ж-де и конецъ оный целъ. На Евангелии свтомъ полудестьявом², // которое 29 положено на персеяхъ его преосвященства, – роспятие Господне, три евангелисты серебрение, а четвертого не оказалось, имѣется во всем невредыми жъ; а внутры того Евангелія бумага сотвые [?] оболочка, коя імелась красного бархату, сотлела. Також-де и под главою его преосвященства, імевшаяся положенная бумага трудовъ его ілы, можетъ быть, і хыритонианны его преосвященствомъ во священство свытки, а какъ то во многихъ мѣстахъ полага т оные во гробъ архыереевъ есть во обыкновеніи, сотлела жъ. А в рукахъ чоткы шелковыя – целы, токмо цветомъ отменились. Власи же главы внизъ от шапки по обе сторони, тако ж-де и на браде из руса мало проседы – цели жъ і невредыми жъ судъ³, а под шапкою, коея опушкы иршыца ко лбу пристала, імеютца ль, узна т нелзя. Глава же от выи составовъ значится мало поотстало⁴, уповательно от тяжести насипавшейся земли і щору [?], о чемъ і в репорте, посланномъ 1752 году, значытся. Губи, ісподняя и верхняя, и хрящъ у носа, і лице землею взято. Составы же всего того выду цели і единъ от другого не отделини і нимало отвалились. Руку, сложенные на персеяхъ, правая цела и жылы в локте выдни цели, а левая в составе локтя отделилась і жили, кои суть видни, пресекулись, да у правой же руки у четырехъ перстовъ, у указательного, великого, среднего і подле его сущаго і у мизынца, по два состава // переломились, ис коихъ 29 перстовъ единъ с ногтемъ имѣется, и оние в особенномъ серебряномъ ковчезце положенни. У ногъ голени і в коленяхъ составы, в коихъ такожь видни жили, – цели, а тела на нихъ не оказуецца. На протчих же составахъ, яко то на бедрахъ⁵, почасты и тело імееся. Коженіе башмаки, в которихъ імѣются ножнихъ стопъ кости, кои отделились от голеней, не істлели. А под башмаками облецъ коженой имѣется – цел же.

І оние гробъ, в коемъ тие честные мощи его покойнаго преосвященнаго Дымитрія обретенни, совсемъ в новозделанную деревяную раку, состоящую в грабнице вновь же зделанной, такожь-де и ковчегъ, въ коемъ помянутые переломленіе в составахъ правые руки персти положень, которая гробница заперта і покрита покровомъ.

І по такомъ освидытелствованіи получившихъ ісцеленіи людей, коих без дальнего затрудненія сыска т можно было і кои сами собою явились, да і которіе в бытность нашу в работе ісцеленіи у гроба покойнаго преосвященнаго Дымитрія, мыгтрополита, молившихся получили⁶, такожь-де коихъ сыска т можно было, свидателя, ведущихъ о техъ ихъ, которые получили ісцеленіи болезней, что они заподлинно в нихъ были и чрезъ великое великое [!] время, самоперсонално по самой

²полулистовом

³Слово написано іншим почерком, очевидно суть.

⁴Останню літеру о виправлено з а.

⁵бедрахъ

⁶Написано на полі іншим почерком.

істинне спрашивали. А каковыя за истинно ісцеленіи, і когда, і кто, і при комъ, і от каковыхъ імянно болезней імелся молитвами ево, угодніка Божья свѣтителя // Христова Дмитрія, получили, і кто оныхъ іхъ болезнехъ, і о количестве времени не моществовали іхъ, будучы заподлинно ведомо, засвидѣтельствоваль і о томъ при семъ нашемъ покорнейшемъ доношеный, въ приобщенномъ за рукамы подлинномъ следствии обстоятелно значитца. Потребное же к сему делу от ярославскихъ да о костромскомъ обитателяхъ, получившихъ ісцеленіи, следствие, когда в Ростовъ присланно будетъ, оное вашему свѣтейшеству імеетъ представленно битъ і въпредь. А при семъ, во исполненіе жъ ея імператорскаго величества і Святѣйшого правытелствующаго синода к намъ нижайшымъ присланныхъ указовъ, і обще наше прилагается мненіе с таковымъ обстоятелствомъ, что, хотя честныхъ ево пойнго⁷ преосвященнаго Димытрія, митрополита, мощей почасті на некоторыхъ составахъ не істленное тело, а почасті і нагые оказываются кости, какъ выше сего означенно, но понеже происходьміе от оныхъ мощей благодатию⁸ Исусъ Христовою от различныхъ болезней ісцеленіи, а которыхъ по силе указовъ в самую сушую правду следованно оказалось битъ тіи ісцеленія істинны і неложны, того ради от церкви святой и от всехъ православныхъ оные мощїи, которіе какъ в первомъ обретеніи репорте, посланномъ въ 1752 году, значитъ от насивашагося чрезъ проломленную бревнами с обруба и согнившію верхнюю гробную доску счору [?] и земли в раку во все, чрезъ толікое // долгое время. 38 зв. сорокъ три года, не істлелы і отлоль безмерной тяжести вконецъ не разрушились, прынадлежащаго суду⁹ достойно почитанія и его свѣтителя Христова Дмитрія за істиннаго угодника Божья, Богомъ спрославляемого за знатныя его Богу и церкви святой заслуги, признава т естъ достойно і праведно. При томъ же и одеяніе, хотя отчасты іздряблое, какъ выше означено, но яко чрезъ толіко жъ долгое время, 43 года, в прахъ и пепель не обратилось, немалого и сие намъ судытца битъ удивленіе. Более же в благоразсмотрителное Святѣйшого правытелствующаго синода предается разсужденіе.

Арк. 28, 29, 38. Діловодна копія.

№ 63 [1758р.]¹ – Донесення козаків Бугогардівської паланки кошовому отаманові Григорію Федорову про звинувачення ними бугогардівського полковника у привласненні внеску на Гардову церкву і прохання призначити на його місце полковником Трохима Щербинівського

26 Велможному і високородному гадну, гадну атаману кошовому Григорию Федорову

Покорное доношение

Велможности вашей доносимъ на полковника, что подавали козаки на

⁷покойного

⁸Літера ю правлена.

⁹суть

¹Дату встановлено за: Д.І.Яворницький. *Історія запорозьких козаків*. К., 1990, т.1, стор. 279.

гардовую церковъ. Перве, дали жемчугу расков четырнадцать. I продалъ той жемчуг за пятнадцать рублей i не сна т, где онъ тий деньги подѣль. Вдруге, дали козакѣ келлоховъ два сребнихъ, послочуванихъ, ²едень с накришкою i с хрестомъ послочуванимъ²; i матеріи на ризи штофу разноцвѣтного; i грошей три копи. I не сна т, где онъ подѣль.

I вашей велможности покорнѣйше просимъ, чтобъ из вашей команды, кого наставите, то того ми будемъ слухать, полковника. А писарь i осауль намъ угодны будутъ. А ми васъ всенаипокорнѣйше просимъ, чтобъ намъ ви прислали полковникомъ Трофима Щербиновского, а тотъ полковникъ нехай п[ри]идеть³ Воиску и благодарить. I в нас, хто станеть полковникомъ, то сего бывшего полковника не дать нѣчего, пока щоту is себе не здасть. А тотъ козакъ Богъ-зна, чи буде живъ, чи не буде⁴. I онъ Трофимъ, не накупається, но войско бугогардовое его просить. I вашей велможности покорное просимъ, чтобъ Трофимъ намъ быть паномъ неотмѣнно. I въ томъ вашей велможности вашей кланяемся.

Лисичники i басарнии^а
i со всѣмъ товариствомъ

Арк. 26. Оригінал.

№ 64 1760 р., січня 23. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Никанора до військового писаря про безпідставність чуток, поширених серед запорозьких козаків, щодо погіршення стосунків між монастирем i Січчю

13 13 Високоблгородный гсиднь Войска Низового Запорожского
3в. войсковой писарь, ¹мой многодознанный другъ⁻¹ и благодѣтель

Въ Києво-Межигорскомъ монастырѣ чрезъ бывающихъ въ Києвѣ зъ Сѣчи гсидь козаконъ извѣстно учинилось, что нѣкоторому запорожскому товариству хтото не по подлинности внушаетъ, якобы сей монастырь на Войско Запорожское гдесъ нѣчто представлялъ. И изъ того у многихъ тамошнего общества взялось ѿ томъ мнѣніе, акибы допряма такъ было. Оное невинное мнѣніе впредь быть чтобъ не могло, ѿ правлено зъ монастыря купно зъ симъ до его велможности гсидна атамана кошового ѿ томъ писаніе, въ какой силѣ оное вѣдома вашего не проминеть. Чего ради, кромѣ всего, вашего высокоблгородія брата и блгодѣтеля моего по оному писанію всепокорно прошу потрудитися обитель Межигорскую от онаго об ней между товариствомъ мнѣнія блгоразумнымъ вашимъ, кому надлежитъ, внушеніемъ ѿсвободить и покрыть, яко жъ ваше какъ словесное, такъ и чрезъ приятіи ко мнѣ своя пи // санія, той нашей обители въ потрѣбныхъ случаяхъ поможеніе и защищеніе всевозможно чинить ѿбѣщаніе состояло. Взаемъ чего и

¹Написано над рядком.

²Текст пошкоджено

³Літера у виправлена з є.

⁴Виправлено з слів моего многодознанного друга.

она, обитель, всебратствено и вседневно, келейно и церковно Гяда
Бга молить и молить не престанеть, особливо я того истинно никогда
не преминую. О томъ васъ увѣряя, прошеніе усугубляю, которое къ
полезному блгоустроєнію вашей ко мне любви и милости поруча, съ
искренно усерднымъ моймъ почтеніємъ навсегда остаюсь.

Вашего высокоблгородіа², моего многодожнанного друга
и всегдашнего благодѣтеля искренний желатель
всего добра и слуга покорный
Никаноръ, архимандритъ

Генваря 23 д. 1760.

Помітка: на арк. 13 зліва на полі подовж аркуша закінчення відповіді
писаря на лист, початок якого дивись на арк. 25.

Арк. 13. Оригінал.

№ 65 [1760 р., не раніше січня 23]. – Лист військового писаря
до архимандрита Києво-Межигірського монастиря Никанора
про безпідставність його тривоги щодо можливого
погіршення стосунків між монастирем і Січчю

Высокопртнѣшій гсцѣ архимандрит, моѣ млтвиѣ патрон. 25

За¹ отческоє² писаніе і отсилжу, что я от оца [!] намѣстника получил,
много блгодарствую³. ⁴Что ж о недоволствѣ⁵ воісковомъ⁴ соізволили
прописа т, то⁶ то совѣмъ сокращенно, чего явно и не било б, да і бит
нѣпочем, понеже о произшедшем з христовлюбивого воіскового желанія⁷
допущеніи епскапа Анатолия⁸ к служенію в високую⁹ і главную команду¹⁰
взнєсно от Коша в обстоятелствах¹¹ подлежащих и от него здешнему
духовелству нѣмалѣшого препятствия не послѣдовало и впредь не
будеть. // Когда б сначала [!] о том і вы не оставили сюда писа т і 25
забра т справку¹², то б³ не било и сумнителства¹⁴ нѣкакова. Однак, как 25
ви ²-з братіею² издавна млтвиє воісковіє бгомолци, такъ і все общество¹⁵
запорожское доброохотніе і навсегда покорніе ваши блгодѣтели єсть¹⁶

²Літери блг виправлені з інших літер.

¹Далі закреслено вісокоє.

²Написано над рядком.

³Далі закреслено 2 слова, які не прочитані.

⁴Фраза виправлена, мала бути а что ж до недоволства здеш войскового.

⁵Далі закреслено здеш.

⁶Далі закреслено уж.

⁷Далі закреслено епи...

⁸Далі закреслено к зд...

⁹Закінчення правлене.

¹⁰Далі закреслено предс по каким об.

¹¹Далі закреслено приличних.

¹²Далі заркеслено то об нем.

¹³Далі закреслено і клонит нѣкому.

¹⁴Далі закреслено такава.

¹⁵Далі закреслено ни.

¹⁶Далі закреслено і б.

и будут (только духовенство б здешнее сами роптали л, ² в таких случаях² простонародству нѣкакых не наюсили)¹⁷ и указно подвластными себѣ² сего¹⁸ мѣстам¹⁹ не называли²⁰, ² ибо² то єсть противно і обществу²¹ досадно в неподлежитости. А по всѣм нуждам каким²². даби сохранием бил духовный порядок і правность, обо всѣм би они вѣдалис з старшими²³ командирами войсковыми²⁴, да паче б приказной доли не лишалис, в
13 чем все²⁵ надобное // ²⁶исполнялос иби и днѣ когда нѣ в чем помѣшательства не било б²⁷, чего я с моей стороны повѣкъ желаю і именуяюсь.

Арк. 25, 13. Чернетка.

№ 66 1759 р., червня 1. Київ. – Лист полковника Максима Куликовського кошовому отаманові Олексію Білицькому про наслідки поїздки до Києва за дорученням Коша, про прийом його і будівничого військової церкви Онисима Кривицького київським митрополитом Арсенієм

30 Велможній и високородній гпдинь атамань кошевій
Войска Запорожского Низового, милостивій пане и добродѣю.

За приездомъ нашимъ в Киевъ, в его превосходительства епидина генерала Лопухина^a мая 25 д. всѣ обще явившись, вручение от Коша пакети подали, где между разговорами спрашиваль: «Отискуются ль лошади для сдачи на обидную сторону?». Почему от нас о вѣтъ, что отискуются, учинень.

А потомъ для оставления лошадей в Межигорский монастырь ездили и, возвратясь оттолъ, хотя намѣрени были виездъ с Киева учинитъ вскорости, но что праздника Сошествия Святаго Духа течение дѣль осталось¹, для того велено намъ третьего дни святъ² явится в Канцелярій губернской.

И между тѣмъ, увѣстясь Софѣйского киевского монастыря^b
30 всечестнѣйшій о лгъ намѣстникъ, бившій³ // в Батуринскомъ монастырѣ^b
3в. игуменомъ, Иосифъ Миткевичъ, просиль к себѣ, в которого, в самий праздникъ будучи, кушали всѣ. И по нашему у его прошенію, за ходатайствомъ в преосвященѣйшего митрополита киевского Арсенія^г били и благословение в понеделникъ на Троицу⁴ получить удостойлись. И за скоримъ отгудова моимъ с атаманами отходомъ в квартиру,

¹⁷ Далі закреслено а повсему б, дужки авт.

¹⁸ Далі закреслено коша.

¹⁹ Далі закреслено себѣ.

²⁰ Далі закреслено как.

²¹ Далі закреслено да і.

²² Далі закреслено і духовному порядку что б сохра...

²³ Далі закреслено зд по всѣм.

²⁴ Далі закреслено да паче.

²⁵ Далі закреслено блг ополучие.

²⁶ Далі закреслено сверша.

²⁷ Далі закреслено что.

¹остановилось

² У цьому році цей день припав на 27 травня.

³бившій

⁴ У цьому році свято відзначалося 25 травня.

Панікадило в Троїцькій надбрамній церкві Києво-Печерської лаври.
18 ст. Золото, срібло. До док. № 68.

оставшиєсь толко два, Онисимъ Семѣновъ да писарь, у стола преосвященѣйшого кушали и довольно гуляли. И при отходѣ оба рази в квартиру нашу, в Межигорскоѣ дворець, софѣйскимъ монастирскимъ поїздомъ цугами овозили. И такъ от его всечестности угощени, что его благоприятства всемъ проминуть и пред вашею велможностию без похвали оставить било неможно. При чемъ отць намѣстникъ объявилъ, что для испрошенія милостини на Софѣйскій монастирь осправил намѣстника Батуринского монастиря в Сѣчь Запорожскую. И что ми его всечестности за благодарѣнїе услужить чемъ не имѣемъ, // для того вашей велможности покорнѣйше просимъ оногю отправленогю намѣстника милостиво и защищенїемъ благимъ не оставить. И, восписавъ вашей велможности нашъ нижайшїй уклонъ, такови єсмь. А с отпуску сего вїездъ нашъ с Киева учиненъ іюня 1 дня.

Вашей велможности з старшиною і атаманами нижайшіє слуги – полковникъ Максимъ Куликовский с товарищи Іюня 1 дня 1759 году.
С Киева.

Помітка на арк. 30: «Пол. 1759 году, юня 17 д.»

Арк. 30, 37. Оригінал.

№ 67 1759 р., червня 2. [Київ]. – Лист військового писаря і будівничого військової церкви Онисима Кривицького до кошового отамана Олексія Білицького про зняття зразків панікадил Києво-Печерської Лаври для виготовлення за ними панікадила у військову церкву, і про сприяння посланцеві Софійського монастиря у збиранні пожертвувань на Запорожжі

31 Велможний пане Алеѣѣй Григориєвичъ, милостивиѣ патрон і батюшка.

Восписуя вашей велможности мой нижайшїй уклонъ, объявляю. Его преосвященство киръ Арсенїй Могилянскїй, в битие мое в его просилъ к вашей велможности о содержанїѣ отправленногю от него намѣстника батуринского за милостинею в Сѣчь в милости и респектѣ. И для того я вашей велможности нижайше прошу предписаногю намѣстника благимъ приятствомъ и содержанїемъ в особеноѣ // милости не оставлять. А от его преосвященства и всего Софѣйского монастиря намъ таковїє благоприятства учинени, что ми здєсь отслужить не можемъ. И в вищеписаномъ на вашу велможность положивъ надежду, несумнѣнно пребиваю.

Вашей велможности милостиваго патрона і добродѣя покорнїѣй слуга Онисим Семѣнович Кривицкїѣ Іюня 2 д. 1759 года.

P.S. Объявляю велможности вашей – приездъ мой і вїездъ благополучен. І образцѣ с панѣкадил печерских зняти, толко ѿ томъ панѣкадили

¹ Склад со правлено.

покорно прошу² увѣдоми т писмено – сколько положитъ пудовъ сребра. 36
В печерскомъ панѣкадили семь пудовъ сребра, то, може битъ, намъ
такое панѣкадило будетъ і велико – по денгам усмотрѣвши, увѣдоми т,
чтоб остановка не послѣдовала.

Арк. 31, 36. Оригінал.

№ 68 1759 р., червня 19. – Лист кошового отамана Олексія
Білицького до військового писаря і будівничого військової
церкви Онисима Кривицького про зняття зразка з
панікадила Києво-Печерської Лаври

Благородній гспднѣ старшина и строитель¹ црквы 32
воісково[й]² Онисим Семѣнович.

Писмо ваше мы получили и онимъ доволны³ і о щасливом вашемъ зъ
Квѣва отбитій⁴, и что вы битно ст вашу въ Квѣвѣ по порученности вамъ
къ здѣланію въ Сѣчевую цркву⁵ сребряно го панѣкадила съ панѣкадилъ
печерскихъ образцѣ зняли, известны. Что ж касается до истребования
вашего, въ сколько пуд^{6,7} оноѣ панѣкадило⁸ здѣлать, въ резолюцію⁹
предлагаем² оноѣ издѣлать в пять¹⁰ пудъ¹¹ по согласію зъ его впадбьем
новоспаским¹² архима ідритом⁶, ¹³ 2-как наплутше⁻².

1759 году, юня 19 д.

Арк. 32. Відпуск.

№ 69 1759 р., вересня 22. Глухів. – Донесення військового писаря
і будівничого військової церкви Онисима Кривицького
кошовому отаманові Олексію Білицькому про причини й
умови виготовлення панікадила в м.Глухові, а не в Москві

Велможній и високородній гспдинѣ атаманѣ кошевій 33
Войска Запорожского Низового Алеѣѣ Григориевичѣ,
милостивий добродѣю мой

Вашей велможности почтенѣйшее писаніе, от 19 д. ионя¹ пущено, я
получилъ. И по одному, а особливо с словесного повелѣнія вашей

² Написано над рядком.

¹ Далі закреслено Святой.

² Текст пошкоджено.

³ Далі закреслено зъ якого.

⁴ Далі закреслено известны.

⁵ Далі закреслено панѣ.

⁶ Написано над рядком.

⁷ Далі закреслено въ.

⁸ Далі закреслено положит.

⁹ Далі закреслено обяв обявляемъ.

¹⁰ Написано над рядком замість закресленого в шест.

¹¹ Далі закреслено еж надлежит знятимъ з ежели.

¹² Витравлено з слова законоспаского, далі закреслено мнтра о тца.

¹³ Далі закреслено не можно будетъ лучшимъ образцемъ, то снятим вами съ
печерскихъ панѣкадил.

¹ Док. № 68.

велможности и общего приговору, я сребро, взятоє мною с Сѣчи для издѣланія панѣкадила, в Москву возилъ и тамо какъ я самъ, такъ и его високопреподобіе оцъ архимандритъ новопаскїи во издѣланій оного прилагали старанія. Толко жъ в Москвѣ тамошніе золотарѣ без выдачи заразъ денегъ взять не похотѣли, хотя жъ и било тоє, что нѣкоторіе взять и принимались, но нескоро здѣлать обѣщивались. Мое жъ намѣреніе било, чтоб, взявши по приговору во *йсковому* с казни жалованой денги, которую по нашему намѣренію // принять желалось 33 зв. в Москвѣ, самому до здѣлки прожить. Толко от Статсъ-кантори^а выдачу не в Москвѣ, но в Киевѣ асигновано принимать, почему принужденъ я тоє сребро, едучи обратно, взять в оца архимандрита. И в Глуховѣ, по совѣту мѣщанъ, в томъ числѣ и Григорія Приблуди (кой и ручились)² о дано ко издѣланію майстру глуховскому, мѣщанину и жителю Карлу Яковлевичу Кепину с такимъ договоромъ, что онъ до принятого от мене єдного ³пуда, дванадцяти фунтовъ и двадцяти лотовъ³, кое состоит осмой проби, своего прибавить три пуда и восемь фунтовъ дванадцатой проби – фунтъ ценою по пятнадцати рублей. И ис того всего сребра, то єсть четирых пудъ с половиною, здѣлать оноє імѣеть 1760 года в декабрѣ мѣсѣ. А денги с первого теперишного времени за приемомъ в Киевѣ казни тысячу рублей, а по здѣлки 35 половиной части панѣкадила нѣкоторую // часть, да за привозомъ на его коштѣ, всѣ осталніе, отдать распискою обовязался, о чемъ в контрактѣ пространѣ изяснено. Для чего вашей велможности при сеї случившойся оказіи чрезъ сіє доношу, и, восписавъ вашей велможности мой нижайшій уклонъ, пребуду.

Вашей велможности милостиваго патрона покоряѣйшии
слуга *Юнисим Семеновичъ*⁴

Сентября 22 д. 1759 году.
Глуховъ.

Помітка на арк. 33 : «Пол. 15 октября 1759».

Арк. 33, 35. Оригінал. Оубл.: Скальковский А.А. К истории Запорожья.– Внутренние распорядки // Киевская старина. – 1882. – № 12. – С. 535.

№ 70 1759 р., жовтня 5. [Межигір'я]. – Лист Києво-Межигірського монастиря до Коша про сприяння в придбанні степових угідь для випасання коней, що належать монастиреві і приїжджим з Січі

34 Велможный гспднь Войска Низового Запорожского атаманъ кошовый зъ войсковою старшиною и со всѣмъ товариствомъ, намъ всегдашній благодѣтелъ.

От Войска Запорожского въ Санктъ-Пѣтербургъ за жалованемъ знатное вѣдомымъ числомъ товариство ежегодно ѿправляется, кой зъ Сѣчи

² Дужки авт.

³ Відкреслено на полі олівцем, можливо, А.А.Скальковським, який опублікував цей документ.

⁴ Нижче олівцем і почерком ХІХст. дописано Кур.Дядковскій.

въ Кіевъ собственными своими лошадыми приѣзжаютъ, а съ Кіева въ Санкт-Пѣтербургъ на ямским ѿпускаются. Собственный жъ свои лошади при Кіево-Межигорскомъ монастырѣ до поворота своего на пасъбѣ ѿставляютъ, точію оный ихъ лошади, яко степовой нѣжный, къ лѣсовымъ жукамъ непривыклый, на здешнихъ монастырскихъ лугахъ при бору и въ лѣсахъ понятыя съ пашею не могутъ и потому всегда приходятъ въ худобу, а временемъ не вытерпѣвъ, и падутъ яко жъ и прошедшаго лѣта нѣсколко лошадей пало въ убытокъ товариству и монастырю въ сожалѣніе. Степныхъ же мѣсть во владѣній онаго монастыря не имѣется, и купить за силу указную нынѣ духовному чину никакого угодія ѿ людей не свободно^а. Въ разсужденій чего здешняя начальнѣйшая братія, зъ собою посовѣтовавъ, обще мене просили, что б я велможность вашу съ товариствомъ писменно просилъ же, почему чрезъ сіе всепокорно и прошу, невозможно ли велможности вашей у его ясневелмо- // жности высокоповелительнаго гайдна, гайдна гетмана и кавалера ѿт 34
Войска просить въ Малороссій, въ близости къ Кіеву, якого степу, или 3в.
хотя дозволенія (подъ видомъ на предявленную войсковую нужду, а на счетъ монастырскій)¹ купить. При которомъ степу, построився футоромъ зъ монастырскаго ж кошту, и монастырскій скоть, и преѣзжающаго въ Санкт-Пѣтергъ [!] за жалованемъ товариства лошади на ненужной пашѣ свое время ходить могли бы, и въ такомъ случаѣ на обѣ стороны было бъ безопаснѣйше. Что ежели можно или невозможно в силѣ вышеписаннаго учинить, ѿ воспользуемомъ увѣдомленіемъ мене не ѿставить всепокорно прошу. И затѣмъ себе велможности вашей и Войска Запорожскаго обыкновенной блгодѣтельской милости зъ обителію препоручивъ, съ усердноискреннымъ почтеніемъ навсегда есмь.

Вашея велможности покорній слуги и бгомолцѣ
Никаноръ, архимандритъ, з братією

Октября 5 д. 1759 года.

Помітка на арк. 34: «Пол. 26 д. октября 1759».

Арк. 34. Оригінал.

№ 71 1760 р., січня 13. Глухів. – Лист золотаря Карла Кеппіна до кошового отамана Олексія Білицького про початок ним роботи над виготовленням панікадила для Січової Покровської церкви¹

Велможній и высокород [!] гайднъ кошовій атаманъ
Войска Нызового Запорожскаго, мылостывій гсдръ. 12

Начатіемъ Нового года велможность вашу поздравляю з сым пры том моймъ желаніемъ, чтобъ, какъ сей Новоначатой годъ, такъ і следующие по немъ другіе года, пры всякомъ здравій и благополучій продолжались со всѣмъ Войскомъ Запорожскимъ.

За сымъ донош[у]² велможности вашей, что порученное мнѣ ѿ

¹ Дужки авт.

¹ Див. док. № 68 та № 69.

² Текст пошкоджено.

вас[ъ] чрезъ козака запорожского, пана Онысыма Крив[ицкого] церковное дело работою уже начато издѣл[кою] столпа болѣе полтора аршына, о чемъ і податель сего, бывшій в Глуховѣ козакъ запорожскій Васыль Швыдкій, велможность вашу увѣрить можетъ. Которое дѣло и далѣе съ возможнымъ успехомъ продолжать старатся имею і пры томъ съ нижайшимъ моимъ упокореніемъ препуду [!].

Велможній и высокородній гспднъ, кошовій мылостивій гсдръ,
вашъ ныжайшій слуга Carl Gustav Keppun

1760 года, генваря 13 дня.

Глуховъ.

Арк. 12. Оригінал.

№ 72   1770 р., травня 27. – Лист ієромонаха і будівничого Києво-Трьохсвятительського монастиря Савви до військового судді Івана Бурноса про сприяння ієродиякону Лаврентію в збиранні пожертвувань на монастир у Січі

14   Высокоблгородный и высокопочтенный гспднъ Войска Запорожскаго судия, млстивый гсдръ и блгодѣтель.

Вручитель сего мнстрия нашего ієродияконъ Лаврентій посланъ в Сѣчь Запорожскую для испрошения млстыни, котораго покорно прошу, вашего высокоблагородия, млстивно содержать и во всякихъ случающихся нуждахъ его оставить, за что ваше¹ высокоблагородие и здѣсь, и въ будущей жызни самъ Гспдъ наградить. А я с почитаниемъ имяни вашего пребуду.

Млстивый гсдръ и благодѣтель, вашего высокоблагородия вседобржежелательный бгомалець и слуга, ієромонахъ Савва, кієвотрестителскій² строитель^а

Маиа 27 д. 1770 году.

Киевъ.

Арк. 14. Оригінал.

№ 73   1770 р., вересня 24. – Ордер Коша полковникам паланок і команд про відправу молебня в запорозьких церквах у зв'язку з взяттям російською армією м.Бендер вночі проти 16 вересня. №№ 2091–2097

23   До полковников ордеры

Ізъ загранично походного Коша¹ Запорожского² господинъ атаманъ кошовій Петръ Івановичъ Каллишевскій з воѣсковою старшиною і товариствомъ, по увѣдомленію от его высокографского сиятельства, предводителствующего второю армією, господина генерал-аншефа,

¹Витерго склад го.

²кієвотрєсвятителскій

¹Далі закреслено Войска.

²Літера з виправлена з іншої літери.

сенатора и кавалера Петра Ивановича Панѣна^а предписывая в здешний Кошъ, что с помощью Бога уже город Бендер российской предводительства его сиятельства армиею штурмомъ съ 15-го против 16-го числа сего мѣся взять^б. Рекомендуетъ какъ в Сѣчевой Покрова Богоматере церкви ко Богу за толики его благодѣяния благодарственный молебень при пушечно^в и ружья палбѣ отправитъ такъ, чтобъ о томъ каждому извѣстно било запорожскихъ предѣловъ, // во всѣ паланки і команди ко опубликованію предложитъ^г, даби і тамъ, где суть церкви, таковы жъ ко Богу благодарственные молебни отправленни били. Въ сходство чего, пры здѣшней резиденцій надлежащее выполнено бытъ имѣеть. И къ такому жъ вѣдому^д и ісполненію, яко в протчіе паланки^е і команди^е гм^б полковникамъ з стардинами, от насъ ордерованно і вамъ чрезъ сие предлагается.

23
зв.

24 д. сентября 1770 году.

З Запорожской Сѣчи.

Помітка: «В паланки №р. в Кодакъ – 2091, в Самар – 2092, в Протовчу – 2093, въ Орѣль – 2094; въ команды: у Камянку полковнику Боцкому з стар. – 2098, в гору по Днепру – в Кѣчкас полковнику Бордику- 2096, в Перебойну старшингѣ полковому Мякому – 2095, за Самаръ полковнику Писанкѣ з стар. – 2097.»

Арк. 23. Відпуск.

№ 74 1770 р., вересня 14. – Ордер козакам Микитинської козачої запорозької ставки про термінову переправу через Дніпро військового гінця до корпусу генерал-поручика М.В.Берга, а також гінців від нього до Війська Запорозького. № 2011^а

14
зв.
[24]

№ 75 1770 р., вересня 24. – Ордер Коша намісникові Старокодацької наміснії Григорію Порохні про відправу панахиди по загиблих під Очаковом козаках. № 2099

Ізъ Коша Воіска Запорожского Низового¹ честному отцу Григорию Порохнѣ, намістнику запорожской Старокодацькой крестовой намістниій, зъ честними іерей в духовном правлении присидящими
Ордеръ

15

Ізъ загранично Походного Коша запорожского г. атаманъ кошевий Петръ Ивановичъ Калнишевский з войсковою старшиною і товариством при писмѣ въ здешний Кошъ, влагая^{2,3} о убитихъ³ за вѣру і отечество

³ Склад ше правлений.

⁴ Далі закреслено с тѣмъ.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Господам

¹ Далі закреслено пре.

² Далі закреслено о умершихъ.

³ Написано над рядком.

на⁴ сражений с неприятелемъ подь⁵ городомъ Очаковомъ^а сего
течения 5-го і 10-го числь ізъ сего Войска козакахъ іменний
списокъ, рекоментуєть о ихъ, какъ³ в Сѣчевой церквѣ соборнѣ
панахиту и годовоѣ сорокоустъ отправлять, такъ чтобъ і въ
предѣлахъ сего Войска, гдѣ суть церкви, панахиды отправленно, о
15 том би к вамъ⁷ предложитъ, // почему и касателномъ до Сѣчевоѣ
зв. церкви і исполнено. ⁸А⁹ вамъ с включениемъ такового ж списка¹²
симъ предлагаємъ по оному за тѣхъ козаковъ, такъ в стоѣ Троецкоѣ¹¹
Самарчицкоѣ церквѣ соборнѣ³ понахидное всевишнему моление
принєсть, яко о таковоѣ же отправлений і во всѣхъ намѣстний
Старокодацкоѣ церквах¹², священникам с посылкою того жъ списка
приказаныя¹³ учинитъ.

24 д. сентябра 1770 году.

Запорож. Сѣчь.

Помітка: вих. № «2099».

Арк. 15. Відпуск.

№ 76 [1771 р., серпня 14]. У поході. – Лист Коша до начальника
Самарського Миколаївського монастиря про відправу
панахиди по загиблому осавулу Софрону Чорному та
включення його імені до списку полеглих

134 Преподобні⁴ гпдинь² началникъ Самарского³ пусти
[75; Самарского³ Николаевского воѣскового монастиря^а,
82] нашъ благодѣтель.

Асаула⁴ воѣскового Софронія Чорного⁵, по ізвѣстію⁶ отъ языка
подь Очаковымъ 11 числа августа взятого, ⁷в живихъ нѣтъ⁷,
подлѣно⁸. А убитъ неприятелемъ еще 24 числа июля и зѣдѣсь

⁴Виправлено з при.

⁵Далі закреслено горо...

⁶Далі закреслено соборнѣ.

⁷Виправлено з слова вашей, далі закреслено пречєстности.

⁸Далі закреслено і будетъ.

⁹Далі закреслено і.

¹⁰Далі закреслено ви.

¹¹Далі закреслено м.

¹²Далі закреслено къ.

¹³Останній склад виправлено.

¹На початку закреслено Нашъ особливий благодѣтель и бгомалець, подобный
дописано над рядкомъ замість велебнѣйший..

²Написано над рядкомъ замість закресленого отецъ.

³Написано над рядкомъ замість закресленого монастиря, перше слово не закінчене.

⁴Перед цимъ закреслено А какъ.

⁵Далі закреслено нѣтъ въ живихъ.

⁶Далі закреслено жъ.

⁷Написано на полі.

⁸Написано над рядкомъ.

уже панахида ⁸-по немъ ⁸ отъправленна и сорокоустное поминовение продолжается⁹. И, ваше преподобіе, выдѣнія своего подчиненнымъ священникамъ оное продолжать. А во-первыхъ, и панахиду отпавыть, и въпредь для того же между убіеніе вписать приказать не оставте. Какъ же означеніе языки объ немъ показываютъ, приложена копія¹⁰ къ господину судѣй войсковому Тимофѣеву. И пребываемъ.

Вашего преподобія нашего особливаго
благодѣтеля и богомолца¹¹

Арк. 134. Чернетка.

№ 77   1773 р., вересня 30. Петрівка. – Лист іерея церкви   135
с.Петрівка Петра Оранського до військового писаря Івана [321]
Глоби про звільнення від служби у Війську Запорозькому
Прокопа Бобошка^а

№ 78   1773 р., листопада 28. – Лист військового писаря   135
Івана Глоби до іерея церкви с.Петрівка Петра Оранського   зв.
про звільнення Бобоха (Бобошка) від служби
у Війську Запорозькому^а

№ 79   1772 р., травня 20. – Розписка ктитора Олексія
Вірменки про отримання грошей на церкву з
«гардової добычі»

1772 году, мая 20 д. Принято мною, ктитором Алезѣемъ Вѣрмѣнкою,   16
з гардовой добычи^а денегъ на церковь девяностъ рублей и сорокъ
копеек, въ якомъ приемѣ и подписуюсь за неумѣниемъ грамоти своеручно
крестомъ.

Арк. 16. Оригінал.

№ 80   1772 р., червня 1. – Запис про передання частини здобичі,
отриманої в травні під Очаковом, ктитору Олексію Вірменці

1772 г., іюня 1 д. Изъ добычи, полученной подъ Очаковымъ мая,   16
отдано ктитору Алексѣю Вирмѣнке семьдесятъ три рубли, сорокъ шесть   зв.
левова, парь [?] восемьдесятъ.

Арк. 16 зв. Оригінал.

⁹ Далі заркеслено такъ.

¹⁰ В справі немає.

¹¹ Далі закреслено 1771 году, августа 14 д. При Богу и Яцкой балке.

№ 81 1773 р., квітня 14. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про повернення в монастир ієромонаха Феоктиста за недостойну поведінку

40 Высокопреподобнѣйшій господинь архимандритъ ставропигиального Києво-Мижыгорского монастиря отецъ Иларионъ съ братиею, особливо¹ благодѣтелю нашъ².

Иєромонахъ Феоктистъ во все бытіє свое здѣсь и в другихъ тутъ же употребленіяхъ не имѣлъ поступка его сану надлежащаго, а проводжалъ свое бытіє в ненастоящихъ порядочностяхъ, какъ же и нинѣ нѣтъ ему отъ того удалности, потому и возвращаем его по-прежнему въ обитель Києво-Мижигорского монастиря с тѣмъ, чтобъ уже его, Феоктиста, сюда впредь никогда ни для чего присилаемо не было. И пребываемъ с надлежащимъ почтениемъ.

Вашего высокопреподобія особливаго³ благодѣтеля⁴ нашего всегдашніє слугы – атаманъ кошовій Петръ Калнишевскій, войсковая старшина і товариство

1773 года, априля 14⁵ д.

Помітки вгорі аркуша: «Термѣна»; нижче олівцем почерком XIX ст.: «Пап. 11» [?]

Арк. 40. Чернетка.

№ 82 1773 р., червня 6. – Лист Коша до архимандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратовського про прискорення повернення на Січ з Києва начальника січових церков Володимира Сокальського

40 зв. Высокопреподобнѣйшій господинь архимандритъ ставропегияльного Києво-Межигорского монастиря, оцъ Иларионъ, особый благодѣтель нашъ.

Сѣчевихъ церквей всечестнѣйши¹ начальникъ оцъ Владимиръ Сокальской², объявля желаніє о поездки своей въ Кієвъ для исыправленія надобного, просилъ дозволенія ему на то и дачи на проездъ пашепорта³, почему таково дозволеніє поехать въ Кієвъ учиненно и пашепортомъ лист данно, но съ тѣмъ, чтобъ онъ³, начальникъ, оцъ Владимиръ, по исправленій тамъ надобного спѣшилъ въ Сѣчь возвращаться. А вашего высокопреподобія пріятнѣйше просим⁴ приказать¹ не задержат, но елико возможною оправкою

¹Склад ой написано замісь закресленого ѣшій.

²Написано замісь закресленого и богомолецъ.

³Виправлено з слова особливѣйшого.

⁴Далі закреслено и богомолца.

⁵Написано замісь закресленого 12.

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено обвиль.

³Далі закреслено оцъ.

⁴Далі закреслено въ случае.

ускорить не оставить. Въ протчемъ, предавши⁵ себе молитвамъ и благословению вашего⁶ высокопреподобия, с надлежащимъ почитениемъ пребудемъ.

Вашего⁷ высокопрепод.
особливаго блгодѣтел. н. всегдашние
слуги – а.к. П. Кал., вои. стар. і товар.

1773 г.,⁸ июн 6 д.

Арк. 40 зв. Чертнетка.

№ 83 1773 р., червня 6. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до архимандрита Киево-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про від'їзд до монастиря і необхідність якнайшвидшого повернення на Січ начальника січових церков Володимира Сокальського

Высокопреподобнѣйшій господинъ архимандритъ
ставропегіяльнаго Киево-Межигорского мнтіря
отць Иларион, особливиѣ блгодѣтель мой.

41

По желанію и по надобности сего подъяситель, съчевихъ церквей всѣчестнѣйшаѣ¹ началникъ о тць Владимиръ Сокальской, за срокомъ ему назначеннымъ къ отъдачи вашему высокопреподію² [!] подлежаitosti, съ общаго всѣхъ согласія олушень³, коего милостивнымъ вашимъ⁴ высокопреподобіа призрѣніемъ и скорою сюда отъправою, какъ весьма надобенъ, о неоставленій упрашеая и восписуя приятнѣйшій уклонъ, предаю себе богоугоднымъ вашимъ высокопреподобіа молитвамъ и благословенію, пребывая въ протчемъ съ надлежащимъ почитениемъ и усредностью[!]⁵ желаемаго бла.

В. высокопре. особливаго блгодѣтел.
моего покорный слуга П. Кал.

1773 г., июн 6.

Арк. 41. Відпуск.

⁵Складъ виши написано вгорі замість закресленого я.

⁶Далі закреслено ясне въ богу.

⁷Далі закреслено ясн...

⁸Далі закреслено ме...

¹Склади все та шай написано зверху.

²высокопреподобію

³пущени – повторено і закреслено.

⁴Далі закреслено ясне в...

⁵Далі закреслено благо...

№ 84 1773 р., червня 13. – Лист військового судді Миколи Тимофійовича Косапа до начальника січових церков Володимира Сокальського про відрядження з Самарського монастиря в Січ ієромонаха Германа та про повернення в Києво-Межигірський монастир ієромонаха Купріяна Кошмана за недостойну поведінку

42 Преподобнѣишій господи́нь сѣчевихъ церквей началникъ, ставропигіального Києво-Мижигорского монастира ієромонахъ Владимиръ, нашъ особливій благодѣтелю.

Его велможность ¹г.кошови¹ Петръ Ивановичъ сего числа предписать изволить² вашему преподобию сказать, чтобъ іс присланныхъ в Самарский монастирь ієромонаховъ Германа отоль в Сѣчь для бития при церквѣ³ присланно, а туда в Самарѣ ізъ Сѣчи какого ієромонаха отправленно б.

42 3в. Ієромонаха⁴ же Кошмана, что-де уже онъ в Сѣчи бить і при поступкахъ не чиннихъ о теждъ в Києвъ непорядочно здѣлал, что потому и другимъ такимъ же причинамъ не заслуживаетъ бить, тогд[а]⁵ в Запорожскихъ пред[елах] не задерживая в Сам[ар]ѣ і нигде в Запорожс[ких] // предѣлахъ нимало, заразъ в Києвъ в Мижигорский¹ монастирь о править і по отправки увѣдоми т. О немъ же Кошманѣ і къ его преподобию о лцу архимандриту мижигорскому писанно оттудова, для того в сходство сего предписания ваше преподобие соизволте показанніе распоряжения выполнить і, когда Кошманъ будетъ ізъ Самарского монастира о правлень, дайте намъ знать для донесения его велможности. Ми же с нашимъ доброжелательствомъ пребудемъ.

1773 году, іюня 13 д.

Арк. 42. Відпуск.

№ 85 1773 р., червня 16. Самарський монастир. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до військового судді Миколи Тимофійовича Косапа про відправлення з Самарського монастиря в Січ ієромонаха Германа

43 Високородный гсднь судія Воиска Запорожскаго высокомлстивый мой блгодѣтель.

На писанье ваше: зъ присланныхъ ієромонаховъ, Германъ въ Сѣчь о правлен имѣеть быть съ ієродіакономъ Палладіємъ, Кіпріанъ же Кошманъ въ Межигорье немедленно о тошлется, на которого мѣсто Германа за малое число въ Самарской мнстръ съ тамошнихъ двоихъ ієромонаховъ Геласія и Карпа по блгоразсмотренію Вашего високородія

¹ Написано над рядом.

² зволнил

³ Останній склад виправлено.

⁴ Літера х виправлена з ж.

⁵ Текст пошкоджено.

блговолѣте прислать. Я жъ самъ, по отправки воевъ съ недѣли намѣревая выехат, всякаго блгополучія желая, остаюсь.

Вашего высокородія милостивого моего благодѣтеля
усердній доброжелатель и слуга покорній,
іеромонахъ Владиміръ

1773 года, іюня 16 д.

Самарскій монастыр.

Помітка: «Пол. іюня 18 д. 1773 года.»

Арк. 43 Оригінал.

№ 86 1773 р., червня 21. – Прохання Нехворощанського монастиря до військового судді Миколи Тимофійовича Косапа дозволити заготовлю сіна на прилеглих до монастиря луках. № 121

Высокородній и высокопочтенній господи́нь судия 44
Войска Запорожского, высокомиловій нашъ благодѣтель.

Сего 1773 года, іюня 20-дня по повелѣніямъ Коша Войска Запорожского всѣ здешнего войскового Нефорощанского монастиря^а люды, до послѣднего челоуѣка, Личковскою паланкою^б для кошения сѣна рады войсковой надобности на пятьдесятъ скирдъ какъ на войсковихъ, такъ и на тѣхъ, кой близъ монастирскаго футорця имѣются, лукахъ, выгнаны, почему монастиру в нинѣшное лѣто на слѣдующую зиму для имѣющагося скота сѣна заготовить и нѣгдѣ и нѣкимъ. Для того вашего высокородія всеныйжайше просымъ тѣми лодмы, кой именуются монастирскими, и на тѣхъ лукахъ, на койхъ з давнихъ лѣтъ поблизости и способности к монастирскому хуторцю сѣно собиралось, монастиру войсковому Нефорощанскому в нинѣшное косовичное время сѣна заготовить спотребу дозволить. А для войсковой надобности, какъ и прежними годами, на войсковых // лукахъ тѣми жъ лодми десять скирдъ точно поставит 44
повелѣтъ, дабы монастырь за неимѣниемъ в слѣдующую зиму сѣна не 3в.
могль лишитя и скота, с коего все содержание монастиря зависит. И что по сему от вашего высокородія послѣдуетъ, письменным увѣдомлениемъ монастиря войскового Нефорощанского не оставит. Чего мы от вашего высокородія высокомилоуостивого нашего благодѣтеля благонадежно ождаая, с должнымъ нашимъ почтениемъ при всегдашнихъ молитвахъ пребываемъ.

Вашего высокородія высокомилоуостивого нашего благодѣтеля
всегдашние богомолци и покорнѣйшіе слуги
Ігнатій, ігумѣнь, намѣстникъ Петръ, іеромонахъ Варсонофій,
іеросхімонахъ-духовникъ Лукьянь

1773 года, іюня 21 дня.

М.Нефорощанскій.

№-мъ. 121.

Помітка: «Пол. іюня 24 д. 1773 году.»

Арк. 44. Оригінал.

№ 87 1773 р., червня 25. – Лист військового судді Миколи Тимофійовича Косапа до ігумена Нехворощанського монастиря Ігнатія про пересилання кошовому отаманові Петру Калнишевському прохання монастиря щодо заготівлі сіна на прилеглих до нього луках. № 1894

45 Преподобнѣйшии# гсиднь Нехворощанского монастира олдъ ігумень Ігнатей, нашъ всегдашний# благодѣтель.

По жалобѣ вашей о нинешнихъ битъ заготовляющихся на воисковихъ и на тѣхъ, коѣ близь монастира, лукахъ пятидесяти скирдахъ сѣнѣ представлено отъ насъ къ его велможности Петру Івановичу. І что о томъ послѣдуетъ, і ви безъ увѣдомления не останетесь.

Пребываемъ

1773 году, іюня 25 д.

Помітка: вих. «№ 1894».

Арк. 45. Відпуск.

№ 88 1773 р., вересня 4. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського про увільнення начальника січовихъ церков ієромонаха Володимира Сокальського та священнослужителів і призначення замість нихъ ієромонаха Петра Чернявського та іншихъ осіб. № 484

46 Велможній и достойнопочтеннѣйший гсиднь славного Низового Войска Запорожского кошевий атаманъ, милоствый гсдрь мой.

Опущеннимъ изшедшого іюня отъ 6 числа ко мнѣ¹ писмомъ своимъ Ваша велможность при отправкѣ олда начальника сѣчевого ієромонаха Владимира в Киевъ для исправления надбностей [!] требовать изволили, не удерживая его, елико возможно олправкою ускорить. Но какъ оный оигъ Владіміръ в приездѣ своемъ в Межигорский монастирь поданнымъ своимъ мнѣ з братією доношеніемъ просилъ за слабость свою и давность бытия в Сѣчи от тамошнего сѣчевого послушанія уволенія², почему онъ и уволенъ, и отправленъ нинѣча в Сѣчь за своими вещми і к явкѣ у вашей велможности. На мѣсто жъ его начальникомъ посланъ туда в Сѣчь пречестный ієромонахъ Петръ да с нимъ, на мѣсто бывшого, подначалимъ ієромонаха Ѳеоктиста, подначалимъ же – ієромонахъ Іассонъ и на мѣсто ієродиякона Палладія – ієродияконъ Мисаилъ, тако жъ и за упрошеніемъ уволенія³ бывшаго начальника самарского ієромонаха Самуїла в Самарский мнѣтръ – начальникомъ ієромонахъ Іессей, котрихъ всѣхъ, а паче начальниковъ, яко достойныхъ и честныхъ людей, благопризрително в опредѣленія имъ должности принять и ѱ патронской млсти своей содержать вашей велможности и всего Войска Запорожскаго

¹ Склад нѣ правлено.

² уволенія

³ Написано над рядком.

покорнѣше общецратственно прошу. В протчемъ и себе з братією той же
вашей велможности милости навсѣгда вовѣривъ с моимъ богомолческимъ
доброжелательствомъ и почтениемъ пребуду.

Вашей велможности милостиваго гсдря и надежнѣйшаго
благодетеля моего покорнымъ слугою и богомолцемъ
ставропигиалнаго Кієво-Межигорского мнстря
архимандритъ Іларіонъ

1773 года, сѣнтября 4 д.

№ 484-м.

Помітка: «Пол.1773г. ок. 5 д.».

Арх. 46. Оригінал.

№ 89 1773 р., жовтня 14. – Ордер Коша полковнику бугогардівської
паланки Івану Сухині про заборону відправляти церковні
треби безпаспортним священнослужителям і повернення
їх до своїх монастирів. № 1247

Із Коша Воїска Запорожского Низового гсдну
полковнику богогардовому Сухинѣ з старшиною!¹

48

Ордєр

Какъ ми извѣстилис, что безъ пашпортовъ шатаю щієся ієромонахи,
монахи и протчое духовенство гробы печатають, исповѣдивають и
другие требы исправляють без позволения, чего имъ чинить и не
принадлежитъ. Такъ і предлагаєм вам чрезъ сіє, дабы вы, если бъ
могли такovie изъявится, то заразъ таковыхъ брат и до того не
допускать, а велѣтъ безпаспортним отходитъ въ ихъ монастирѣ, что
наблюдаѣт имѣѣт начальникъ богогардовиѣ, ієромонах отецъ Никонъ,
которому по обявленій и спомоществование чинить.

Атаманъ кошовій Петръ Кал.,
войсковая стар. і товариство

1773 года, ок. 14 д.

Помітка: вих. «№-ом. 1247».

Арх. 48. Відпуск.

№ 90 1773 р., жовтня 14. – Лист начальника січових церков
Володимира Сокальського до військового писаря Івана
Глоби про від'їзд до Самарського монастиря для передання
справ новому начальникові монастиря ієромонаху Іессею

Милостивій мой благодѣтель гсднъ
Іван Яковлевичъ.

47

На писма, посланній къ вамъ, въ ожиданіи резолюціи и по ннѣ я
находился въ Сѣчи. Одначе, поруча олу Петру, новому начальнику

¹Знак авт.

сѣчовому, правленіе, сего числа отежаю въ Самарскій монастырь для порученія тамъ новому началнику іером. Іессею правленія и для описанія монастырской экономіи и всеи наличности. А когда и куда удобно будетъ явится к велможному пану, о томъ ко мнѣ за ізвѣстіе прошу написа т въ Самарь, чего я тамъ и ожида т буду. Прочее надалѣ оставя, мое почтеніе вамъ и уклонъ одавъ, навсегда пребуду.

Вашъ усердній доброжелатель и бгомолец
іеромонах Владимиръ Межигорецъ^а

1773 года, октов. 14.

Сѣчь.

47 Р.С. Трудно в Сѣчи и сидѣть. Часть новини неблагополучніи
зв. являются, а я мало свободенъ. Въ степь да в лѣсъ на свободу, что Бгъ устроить, поежаю. Прошу мой нижайшій уклонъ милостивимъ благодѣтелямъ, всѣмъ воисковимъ старшинамъ одать.

Помітка на арк. 47: «Пол. 1773 г. ок. 19»¹.

55 На конверті: «Милостивому моему благодѣтелю гдѣдну Івану Яковлевичу
зв. Глобѣ благопочтенію»².

Арк. 47, 55. Оригінал.

№ 91 1773 р., жовтня 19. [У поході]. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до начальника січових церков Володимира Сокальського про небажаність його від'їзду в Самарський монастир з Січі до повернення війська з походу

55 Преподобнѣйшій гдѣднъ началникъ, олдъ Владимиръ,
нашъ блгодѣтель.

Изъ письма вашего, что вы имѣете намѣрение отъехать въ Самарскій монастырь по надобности, мы извѣстни. А какъ вамъ слѣдуетъ дожи[!]дождитесь въ Сѣчи прибытія нашего, то вамъ чрезъ сие и рекомендуемъ ту дорогу приостановит и дожидаться в Сѣчи. Буди жъ уже поехали, то зъ дороги по полученій сего возвратитя въ Сѣчь. А естъли сие застанеть васъ въ монастырѣ Самарском, такъ буди тамъ
55 блгополучно, хотя въ оном // пробыть вамъ до нашего приезде, но
зв. экономіи монастырской отцу есею безъ вѣдома нашего не испоруча т. И желая вамъ здравія и благополучія пребывания, остаемся.

Вашего преп. нашего ¹блго. всег. до ус.⁻¹

а.к. П.К. в. стар і т.

1773 г., окт. 19.

Арк. 55. Відпуск.

¹Повторено Пол. 1773 г.

²Залишки розломаної сургучевої печатки.

¹благодетеля всегда до услуг

№ 92 1773 р., жовтня 30. Самарський монастир. – Лист ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського про необхідність прискорити прийняття рішення щодо його подальшої долі

Высокомилоствий мой благодѣтель гаднѣ
Петръ Ивановичь.

49

Хочан я и зехал на время въ Самарскій монастирь и, скоро извѣтясь¹ о прибытіи вашемъ съ походу, намѣренъ къ вашей велможности для оуданя моего нижайшого уклоня и для получения на писма резолюціи явитися, однакъ уже мнѣ от вашей велможности резолюція последовала – ожидать вашего прибытія в Самарскомъ монастирѣ. Правленіе ж монастирское, какъ въ писмѣ велможности вашей прописано, еще въ моемъ смотреніи остается до далшей резолюціи, которою въскорѣ мене прошу милостиво жаловать. Уже близко зима наступаетъ, надобно что иное зачинает и промишляеть, чтоб и въ книзѣ что было написано. Въ прочемъ велможности вашей мои нижайшій уклонъ отдавъ, навсегда есть и буду.

Велможности вашей усердній доброжелатель і
слуга покорній іером². Владиміръ Межигор³.

1773 год, октов. 30.

Самар. м.

Помітка: «Пол. 1773 г., нояб. 6 д.»

Арк. 49. Автограф.

№ 93 1773 р., листопада 6. Кам'янка. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до ієромонаха Володимира Сокальського про бажаність особистої зустрічі в Кам'янці

Батюшка¹, оцъ Владиміръ, мой благодѣтель.

49

Ваше письмо я получилъ, которимъ увѣдомляете, что вы теперь въ Самарскомъ монастирѣ находитесь². А какъ я желателен видѣтись съ вами, то и прошу приехать ко мнѣ въ Камянку³, ⁴не трудя вашихъ лошадей, почтою чрезъ Кодакъ і Базавлук⁴, ⁵для чего і билетъ посылается⁵. И пребываю.

зв.

Вашего преподобія моего благодѣтеля
всег. слуга П.Кал.

1773 г., нояб. 6.

Арк. 49 зв., 54. Відпуск.

¹извѣстясь

²ієромонах

³Межигорець

⁴Далі закреслено отца.

⁵Далі закреслено и желаете повидѣтися и пр...

⁶Далі закреслено про то я, а чтобъ Вашихъ лошадей напрасно не трудить, то почтою приехать и даби коей чрезъ Кодакъ і Базавлукъ, отдачи коей. Також на полі зліва закреслено вамъ о нихъ в настоящемъ мѣстѣ оставитъ, чтоб ихъ кормомъ и смотрѣниемъ снабденно было, о томъ к полковнику самарскому предложено.

⁷Написано над рядком і на арк. 54.

⁸Написано на полі.

№ 94 1773 р., грудня 15. Січ. – Лист ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського з повідомленням про його повернення з Самарського монастиря на Січ

50 Велможній гаднѣ Петръ Ивановичъ Калнишевскій,
високомилостивій мой благодѣтель.

Сего декабря 12 дня прибыль я в Сѣчь благополучно зъ благополучного мѣста, зъ Самарского монастиря, гдѣ по осмотру гадна капитана лейб-гвардіи Преображенского полку Николая Алеѣіева и подтверждено, что всю околу монастиря состоитъ благополучно. Я при томъ, желая велможности вашей всякого благополучія, наступающимъ праздникомъ поздравляю и с моимъ доброжелательствомъ навсегда пребуду.

Велможности вашей усердній дрожелатель¹
и слуга покорній, ієромонах
Владиміръ Межигорець

1773 года, декаб. 15.
Сѣчь.

Помітка: «Пол. 1773 г., декаб. 19».

Арк. 50. Оригінал.

№ 95 1773 р., грудня 24. [У поході]. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до ієромонаха Володимира Сокальського про поновлення його на посаді начальника січових церков. № 1828

53 Преподобнѣйшій мѣѣ отче Владимиръ, начальникъ
сѣчевихъ церквей нашъ, благодѣтель і богомолец.

Что вы уже прибыли въ Сѣчь, мы о томъ извѣстни. И изволте, оставаясь, надлежащее къ званию начальника исправлять по-прежнему¹. Буди жъ уже всечестній олдѣ Петръ Чернявскій оную продолжеть, то по объявленію ему сего нашего писма уступилъ бы и дожидался прибытія нашего в Сѣч.

1773 году, декабря 24 д.

Помітка: вих. «№ 1828».

Арк. 53. Відпуск.

---

¹доброжелатель

¹Далі закреслено и теперешнему приговору нашему.

№ 96 1773 р. грудня 24. [У поході]. – Ордер Коша наказному отаманові Андрію Вербицькому про усунення з посади начальника січових церков ієромонаха Петра Чернявського і поновлення на посаді ієромонаха Володимира Сокальського. № 1829

Наши приятели пане Андрей Вербецкій зъ атаманами. 51

Его высокопреподобие гсиднь архимандритъ ставропигиалного Киево-Межигорского монастыря о глг¹ Иларион писменно далъ знать, что² на мѣсто всечестного началника сѣчевихъ церквей оца Владимир³ Сокальского посилаетъ началникомъ всечестного² иєромонаха оца Петра Чернявского². И хотя⁴ сѣей Петръ во время⁶ бытия его² в Сѣче началникомъ⁷ поступалъ блгочинно⁵, но какъ къ покойному архимандриту Гедєону и нинѣшнему оцу Илариону писали просячи, чтобъ⁸ оцу Владимиру началникомъ⁹ при² сѣчевихъ церквей в разсужденій нинѣшнихъ военнихъ обстоятельствъ¹⁰ а оставатся², то что¹¹ 2-прозбе войсковой² учинить¹² его высокопреподобие¹³ архимандрит о глг Иларионъ не изволилъ, ¹⁴потому, оставляя его распредѣленіе до будущаго времени выполнениемъ, оному оцу Владимиру¹⁴ // до окончания нинѣшнихъ военнихъ обстоятелствъ оставатся слѣдуетъ конечнѣ¹⁵. И когда¹⁶ уже² о глг Петръ продолжаетъ должность началника, то имѣете объявить, чтобъ уступилъ ¹⁷и дожидался прибытія нашего в Сѣчъ¹⁷, а отгъ Владимиръ вступилъ¹⁸ по-прежнему началникомъ¹⁹ сѣчевихъ церквей былъ²⁰. 51 зв.

По исполнений чєго увѣдомить насъ.
1773г., декаб. 24 д.

На сие полученно письмо декабря 28, пущенное от 27 под № 2988, 52 и сообщенно въ дѣло походное 773 года о убійстве.

¹ Далі закрєслєно има.

² Написано над рядком.

³ Далі закрєслєно Сокол.

⁴ Далі закрєслєно мы надѣмся, что уже онъ прибылъ.

⁵ Написано на полі.

⁶ Далі закрєслєно и утверждаемъ о то, что онъ до.

⁷ Далі закрєслєно и опосля да и опосля.

⁸ Далі закрєслєно ему.

⁹ Далі закрєслєно быт при и.

¹⁰ Далі закрєслєно пока ониє кончатся.

¹¹ Далі закрєслєно сєго.

¹² Далі закрєслєно со м.

¹³ Далі закрєслєно гднь.

¹⁴ Написано на полі замість закрєслєного а дабъ по предъписанному далъ знать, что посилаетъ оца иєромонаха, оца Петра посилаетъ намѣсто оца Владимира, // а на сєго не соглашается его жъ прочи ему жъ.

¹⁵ Далі закрєслєно потому и имѣете ж, а нинѣ.

¹⁶ Далі закрєслєно оца.

¹⁷ Дописано на полі, перше слово закрєслєно в отправкы.

¹⁸ Далі закрєслєно и билъ.

¹⁹ Далі закрєслєно былъ.

²⁰ Далі закрєслєно отгъ же Петръ дожидался б нашего в Сѣчъ прибытія.

Оцъ Владимиръ, что б по-прежнему заступилъ мѣсто начальника, — объявлено всему братіи ихъ собранію.

Помітка на арк. 51: вих. «№ 1829».

Арк. 51,52. Відпуск²¹.

№ 97 1774 р., березня 11. — Лист Коша до архимандрита Киево-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про причини повернення ієромонаха Володимира Сокальського на посаду начальника січових церков. № 690

56 Высокопреподобнѣйшій гсднѣ архимандритѣ ставропигиального Киево-Межигорского мнстрия, отцѣ Иларионѣ, нашѣ особливій благодѣтелю.

Что на мѣсто всечестного начальника сѣчевихъ церквей отца Владимира Сокальского всечестнѣйшій ієромонахъ отцѣ Петрѣ Чернявскій избранъ и посылается, писмо вашего высокопреподобія еще в походѣ получитъ честь имѣли. А по прибитіи нашемъ с походу объявление отцы Владимиръ и Петрѣ в нас явилис. Мы зная и сего отца Петра в многочисленное поведение и благоуспѣшное во время его въ Сѣчи бытія начальникомъ обходительствомъ, хотя в семъ безпрекословно, чтобъ онъ, оставшись, и нинѣ должность такую проваждалъ. Но в разсужденіи ннѣшнихъ военныхъ обстоятельствъ,

56 многихъ имѣнія // въ соблоденіе, а нѣкоторихъ и духовные испорученни, зв. потому и уволнитъ его отсель, хотя онъ у вашего высокопреподобія зъ братією и просилъ, не находимъ способу. А слѣдуетъ и приговоренно ему отцу Владимиру бытьъ здесь по-прежнему начальникомъ в согласіе писаний, посланныхъ къ покойному еще архимандриту отцу Гедеону, а оттол сюда.

А и при поездкѣ в минувшомъ году его, отца Владимира, в Киевъ чрезъ его и к вашему высокопредобію, чтобъ его, отца Владимира, тамъ не задерживанно, а скорою бы въ Сѣчь отправкою не оставленно по притчинѣ всегда надобности въ немъ. По якому приговору оной отцѣ Владимиръ и остается здесь начальникомъ. А отцу Петру книга, врученная было, и из монастиря отцу Владимиру препорученна за приговоромъ же, в чемъ 76 вашему высокопредобію зъ братією // извѣщая, дружественно благосклонно просимъ, имѣя обозрѣніе въ прозбахъ и надобностяхъ нашихъ примѣрныхъ уваженіе продолжатъ, какъ и предмѣстники вашего высокопредобія. И пребываемъ съ надлежащимъ почтениемъ, принесши благодарность за¹ прія тнѣйшее писаніе.

Вашего высокопредобія зъ братією всег. слуг.
а.к. П.Калнишевскій с стар. і товарист.

1774 году, марта 11 дня.

Помітка на арк. 56 зліва на полі: «вих. № 690.»

Арк. 56, 76. Відпуск.

²¹ На звороті арк. 52 закреслено нашѣ приятели, пане Андрѣй Вербецкій съ атаманами.

Что состоящимъ на постахъ по объявленію нашему имѣ присланни сего податели нарочіе от гсднѣ полковника Бородавки, которимъ имеете вы . . . .

¹ Написано над рядком.

Всепресвѣтлѣйшей державнѣйшей великой государынѣ
императрицѣ Екатеринѣ Алексѣевнѣ, самодержицѣ
вероссийской, государынѣ всемыслостивѣйшей.

57

Бьетъ челомъ всеподданнѣйшего вашего императорскаго величества
Войска Запорожскаго Низоваго атаманъ кошовій, войсковая старшина,
старики, отаманы, курѣльніе и все Войско.

На высочайшую Вашего императорскаго величества къ намъ Войску
Запорожскому Низовому мылость уповая, дерзаемъ ваше императорское
величество утруждаѣт в нижеслѣдующемъ.

Честній ієромонахъ отецъ Владимиръ Сокальскій проходитъ уже и
средственніе лѣта. На себѣ иноческой образъ еще въ весьма младихъ,
холостъ, воспріялъ в Києво-Мыжигорскомъ ставропигій Святѣйшого //
правительствующаго всероссийскаго вашего императорскаго величества синода
монастирѣ доброизволенно. Надъ всею оною братією онъ первій почти
теперь постриженецъ, добрихъ дѣлъ, полезной науки, смиреннаго нрава,
скромного житія, прилѣжнаго трудолюбія, хорошаго постоянства и
честнаго обходительства – непорочною есть образъ теперь и прежде, да
и всегда былъ столь мнстру и всему вѣрноподданому вашего
императорскаго величества Войску Запорожскому Низовому надобенъ. И
во употребленіяхъ скоръ и благопослушливъ, что каждой и частой того
случай, хотято уже для его и тягостно было, охотно проходилъ. За
всѣмъ же тѣмъ и волностей Запорожскаго Войска в Пустинно-
Николаевскомъ Самарскомъ мнстрѣ начальникомъ, а послѣдователнѣ и в
самом томъ ставропигій Святѣйшого правительствующаго синода Києво-
Мыжигорскомъ мнстрѣ намѣстникомъ чрезъ немаліе времена былъ.
Какъ же сего, чтобъ ему уже и въ Кошгѣ надъ всѣми, что въ предѣлахъ
оного находятсѣ, // церквами начальникомъ быть достигъ, то угодно
было тому мнстру и Войску Запорожскому во оною избрать сего
ієромонаха, оца Владимира Сокальскаго. Будучи жъ избранъ и опредѣленъ,
что онъ званіе и того съ крайнимъ не отъ теперь до селѣ раченіемъ и
честностию¹ подъ присутствіемъ уже и самыхъ насъ Войска Запорожскаго
Низоваго знаніемъ продолжаетъ, потому сіе и протчое вышеписанное
нашею сущею справедлностию² вашему императорскому величеству
свѣдѣтельствуя, и за толикіе подвиги достойнісѣ³ ⁴воздаянія всенижайше
і вѣрноподданически рабски вашего і. ва. просимъ⁴ оною сѣчевихъ

57

зв.

74

¹Склад нос вписано над рядком.

²справдлностию

³Далі закреслено по воли вашего императорскаго величества воздаянія,
справдливѣйше судя, чтобъ его правлене з ему за ним всі наступні слова узгоджені
ієромонаха отца Владимира Сокальскому архимандритомъ пожаловано всенижайше и
вѣрноподданически рабски вашего императорскаго величества просимъ Святѣйшему
правительствующему синоду высочайше и всемыслостивѣйше указать.

⁴Написано над рядком.

Кому Надзирати по вказу
 Во Александрити Святихъ Свѣтлѣхъ
 Прочитати иже казаноу въ пошеиоу
 Нашей Крестъ Крестомъ ПТМЛ. Свѣ-
 дѣть цюстойности въ Его Крестѣ

Освѣдомити оу мѣхъ Перидъ Прохиръ
 оу Его Императорнаго Величества
 оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ

оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ

А. М. Н. Поша Крестомъ
 оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 оу мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ

мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ

мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ
 мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ мѣхъ

1774 р., березня 12. – Прохання Запорозького Війська до імператриці Катерини II. Док. № 98

церквей честного⁵ начальника иеромонаха отца Владимира Сокальского // во архимандрита⁶, ⁴кому надлежитъ, повелет⁴ посвятить и пожаловать къ ношению на шей крестъ респектомъ тѣхъ служебъ и достоинствъ его к тому. 74 зв.

Всемиловѣйшая гдрыня, просимъ вашего императорскаго величества в семь нашемъ прошении высокомонадшею матернею милостию не оставит.

Вашего импера. величества вѣрние всеподданѣйшие рабы,
Войска З.Н. ата. к. Петръ Калнишевский, войсковая
стар., старики, отамани курѣльные и все Воѣско

1774 г. марта 12.

Благополучное мѣсто З. Кошгъ.

№ 704. В чистомъ не ставлено.

Арк. 57, 74. Відпуск.

№ 99 1774 р., [не пізніше березня 12]. – Цидула Копи київському митрополитові Гавриїлу про сприяння в посвяченні начальника запорозьких січових церков іеромонаха Володимира Сокальського в сан архімандрита

В Сѣчи Запорожской над церквами начальникъ отецъ Владимиръ Сокальский 75
отъ общества ставропигиального Киево-Межигорьского монастыря по заслуги его двожди находится начальникомъ здесь, а прежде, въ сих же предѣлахъ – въ монастырѣ Самарском. И какъ онъ во всѣхъ случаяхъ, подъемля до его должности надлежащее, трудолюбно и неуспшно отличаетъ и подаетъ образъ протчѣимъ, то¹ заслуживаетъ і всевысочайшого уважения, за коймъ, чтобъ его пожалованно и архимандритомъ и крестомъ къ ношению на шей, вънесена от насъ всеподданѣйшая просьба. Вашего ж ясне въ Богу высокопреосвященства всеобщественно нѣжайше просимъ высокомылостиво не оставытъ исъходотайствованиемъ.

Таковы цѣдули прилюженни къ преосвященнымъ членамъ Святѣйшаго сынаода и архиепискамъ тверскому, кашинскому и архимандриту Свято-Троицкия Сергиевы лавры Платону, Санкт-Петербургскому Гавриїлу², псковскому и рижскому Иннокентию при писмахъ марта 12 д. 1774 году, которіи сообщены въ дѣло съ посылкою къ государынѣ крѣпостей копій на землѣ запорожские съ 1773 году.

Арк. 75³. Чернетка.

¹Закреслено на початку слова склад все.

²Далі zakresлено со бытиемъ ему всегда при сѣчевыхъ церквяхъ и начальникомъ.

³Далі zakresлено и.

⁴Далі zakresлено пск.

⁵На арк. 75 зв. zakresлено Находячейся въ Сѣчи надъ церквами честной начальникъ отецъ Владимиръ Сокальский въ монастырѣ ставропигиальномъ Киево-Межигорскомъ долгое время порядочно служилъ, за что отъ общества братій монастыря во оной опредѣленъ и намѣстникомъ, коего званіе тоже порядочно продолжалъ. И определенъ былъ сюда двократно начальникомъ, продолжений коего досель не отътеперъ и находит[ся]⁴, подъемля до его должности подлежащее, трудолюбно[!] и неуспшно сему послѣдовать и другимъ дал. И отъличался какъ сымъ, заслуживаетъ и высочайшего уважения, то и подыносит[м] к ея императорскому величеству всеподданѣйшую просьбу ѿ пожалованій его, начальника Владимира Сокальского, во архимандриты и крестомъ къ ношению на шей. Вашего ясне въ Богу высокопреосвященства всеобщественно просимъ высокомылостиво не оставытъ того у ея императорскаго величества исъходотайствованиемъ.

⁴Текст пошкоджено.

№ 100 1774 р., березня 13. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про вислання з Січі до монастиря за недостойну поведінку ієромонахів Феоктиста, Куприяна, Дормидонта й ієродиякона Коиашевича. № 704

58

Термѣна

Высокопредобнѣйшій гсиднѣ архимандритѣ
ставропигиалного Києво-Мижигорского монастиря,
олцѣ Иларионѣ з братиєю, нашѣ особливій благодѣтель!¹

Какъ ієромонахъ ѳеокѣтисть, пребывая здѣ, за подначаль его сему и сану священства приличествующого не имѣлъ, а всегда оставался в безпорядкахъ, подающихъ и другимъ к соблазну притчину, то потому и нашлись мы принужденни, отправа его в Києво-Мижигорскій монастирь, проситъ вашего высокопреподобія о не присиланій уже впредь его сюда. Понѣжь увѣдомились мы, что онѣ, ѳеокѣтисть, остаючись тамъ, помислилѣ жаловатся сѣчевихъ церквей на всечестного начальника олца Владимира Сокалского, что будто причиною его онѣ висланъ туда. Мы тутъ присутственную резиденцію имѣя и коего ж-де поступки зря, ходящихъ же прямимъ путемъ и приобрѣтающихъ благоволеніе, таковимъ почитаниємъ и в протчемъ награждая, не согласующихъ же к тому какъ и ѳеокѣтиста сѣклоняя, когда в полезномъ успѣху имѣтъ над нимъ не могли, то тутъ крайне и не было надобнимъ представление всечестного начальника олца Владимира Сокалского. А без такового, сами видѣвши мы несогласность поступка его, ѳеокѣтиста, на исправленіе въ ономъ и на всегдашнее бытіе в Києво-Мижигорскій монастирь отправить велѣли. Что жъ онѣ напрасно ваше высокопреподобіе и братию трудилѣ, за то с нимъ без надлежащего не оставитъ и не велѣтъ уже сюда присилать, потому что онѣ и всѣ таковіе приняти не будутъ.

Ієромонахъ Киприянѣ, будучи до сего присилаемъ, таковому ж какъ и ієромонахъ ѳеокѣтисть или горшому еще сходствовалъ поступку, яко жъ прежде сего непорядочно з Сѣчи въ Києво-Мижигорскій монастирь и уехалъ. Какъ же онѣ, будучи // прошлого лѣта присиланъ, не показалъ дѣла и образа инокамъ приличествующого, а внѣ сей подлежаitosti бывая и возвращаясь на первое, какъ о семъ знаніе намъ подаль, то таковихъ, в народѣ соблазнъ плодящихъ, имѣтъ не желая, велѣли в Києво-Мижигорскій монастирь вислатъ. Но онѣ по висилки не в тот, но в Пустинно-Николаевскій Самарскій войсковій монастирь поехалъ. Однакъ и тутъ оставаясь, дѣлалъ поступки еще предъосудителнѣйшіе, койхъ не толь видѣтъ, ниже слышатъ не терпя, велѣли понудитъ его, чтобъ конечне в Києво-Мижигорскій монастирь ехалъ. Но онѣ к сему не приступаая, а желая к продолженію худостей в Самарскомъ

¹Знак авт.

²Написано на полі.

монастирѣ оставатся и возвистить себѣ, благопротивно взмислиль представить и представиль, ²чего прилагается копія², на отца начальника Иессея, что будто видѣния его в монастырѣ, у хатѣ, іеромонахѣ Галасій зѣ заразы умре; и будто ³в ней³ оставшоеся в запертѣ пред прійздившимъ для свидѣтельства штапъ-афицеромъ утайль онѣ, отецъ Иессей. Какъ же тотъ іеромонахѣ Галасій не в монастырѣ, но в лѣсѣ умерѣ и о семъ из представленій ³и по свѣдѣтельству³ не толь лѣкаремъ, но и вишнимъ командамъ извѣстно. А онѣ, Киприян³, напротивъ сего солгалъ и описалъ отца Иессея напрасно, желая тѣмъ опорочить все ²сіе и духовное² общество. То какъ по извѣстию уже в Киевѣ виехалъ и доселѣ в Мижигорскій монастырѣ прибыль, за лжу, за другіе худостніе поступки его Киприяна наказат і отнюдь никогда не присилать⁴ ³в здешніе мѣста³ ибо никакъ принять не будетъ и ісправлятимет развѣ толко поѣздки да празность.

Что же предлежить и до іеродиякона Конашевича, то сей, хотя и молодѣ, но поступки старихъ бездѣльников⁵. Онѣ, вишедѣ іс покорства власти и умнича о себѣ, а власть презирая, дерзнулъ свирѣпство свое напротивъ оной непростительно обратить и охотно в нечестнихъ поступкахъ валятсѣ. К поправленію его, будучи онѣ в Киевѣ висланѣ, какъ уже надежно пребываетъ тамо, то при продолженій и ему того надлежащимъ истязаніемъ не оставитъ. // Іеромонахѣ 73 Доримедонтѣ, тому же какъ Конашевичѣ слѣдуя, противорѣчилъ власти, не разумѣя или чтѣ, но не внимая, что всякая от Бога установленна и всякъ творящій благо объязанъ повиноватсѣ. Доримедонтѣ же, не сему сходствуя, но в самихъ бездѣлствахъ наносящихъ безчестіе соблюдающимъ честь и дарованіе, обращаясь и от таковыхъ не воздерживаясь, еще нагорше поступалъ столь предосудително. Что мы, сего не терпя, принужденни удалить в Киево-Мижигорскій монастырѣ, гдѣ за явкою и не оставитъ ему без надлежащого, не присилая уже его сюда. И издѣлать дружество то, чтобъ впредѣ вышеобъявленныхъ и подобныхъ имъ присилаемо не было, ибо в сихъ случаяхъ ³от Волска³ могутъ издѣлать средства особенніе.

Пребываемъ в протчемъ с надлежащимъ почтениемъ.
Вашего высокопреподобія з братією нашего особливаго
благодѣтеля всег. слуги – а.к.Петрѣ Калнишевскій,
в.старшина і товариство

1774 году, марта 13-го д.

Помітка на арк. 58: вих. «№ 704»; на арк. 73 – «№ 704» закреслено.
Арк. 58, 73. Чернетка.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено ни сюда ниже в Самарскій монастырѣ.

⁵Далі закреслено онѣ.

№ 101 1774 р., квітня 5. [Межигір'я.] – Ордер Києво-Межигірського монастиря ієромонахові Володимиру Сокальському про відкликання його до монастиря з проханням повідомити про наслідки поїздки на Січ за грішми для монастирських потреб, зокрема, виготовлення іконостасу для церкви Петра і Павла. № 168

59 Ордеръ ставропигіалноґо Києво-Межигорскоґо мнстра пречестнѣйшему соборному старцу, ієромонаху, отцу Владимиру

По прозбѣ вашей, за уволненіемъ васъ от началства сѣчевоґо, опущены вы в Сѣчѣ для забрата оставленных тамо своих вещей. А что б такова поездка ваша составила і ползу мнстру, дана вам заннурная книга ісьпросит по оной в Сѣчи, за возвращеніемъ гспдна кошевоґо з Войском с походу, в знатнѣйших гспдѣ старшинѣ войскових, атамановѣ і козаковѣ денегъ на поправление въ мнстрѣ каменной церкви Преображенія Гспдня. Но какой в том успѣхъ происходит, і ест ли что в собраній по той книги или не т, і с какою надеждою тамо такъ долгое время принимаете, поннѣ мнстрѣ репорта от васъ не имѣет. А нинѣ о том вѣдат не без надобности состоит, къ принятію заблаговременно распораченія о заготовленій надобних матеріаловъ к той церкви, которая к далшому продолженію подвергает опасности, какъ вам извѣстно уже. Потому і должны вы, не продолжая вдаль, с получения сего заразѣ по почтѣ прислат обстоятельной репортъ – ест ли что в собраній от доброхотовѣ і сколько или не т, і зачем, і ест ли какая надежда в том.

А при том какъ и новая церковь стых апостоль Петра и Павла каменная, состроенная з собственной¹ суммы² гспдна кошевоґо, остаеґся безъ іконостаса іконописного, к которому хотя³ і сискиваються майстера, но мнстрѣ, не вступая в договоръ, ожидает от гспдна кошевоґо на отправленное чрез васъ письмо увѣдомленія – каковим онѣ майстерством високим или средним дѣлат согласится. Чем і время проходит. А со всем тѣм могла б оная нинѣшного лѣта і освященна быт. То і о том, что от его велможности будет обявлено, увѣдомит или іспросит на письмо, вам врученное, // соотвѣтствованія і при том своемъ репортѣ
59 зв. приложит.

А затем, какъ гспднѣ кошевой извѣстно з войсковою старшиною і войском виступит имѣет вскорѣ в походѣ, і уже оставаясь вам тамо будет нѣ для чего и без всякой надобности, то по виступленій его і вам, не проживая тамо празно, ест ли что в собраній или не т, оставя в покойном пребиваній коль начальника сѣчевоґо ієромонаха Петра, толь і порученную ему братію, не делая паче начальнику никакова помѣшателства, приездить в мнстрѣ. Что ж вы во извиненіе нѣкотороґо своеґо предприятия упредили пословицею: «На чіемъ возку сидишь – того песенку пой», – то с оной хотя не дознателно вашеґо намѣренія,

¹Літера й виправлена з літери ю.

²Літера ы виправлена з літер ою.

³Написано над рядком.

но откривається однак уже неповиновеніє і презрѣніє команди своєї, когда признаете для себе болшим тоє мѣсто, гдѣ нинѣ состоите, приписывая как бы⁴ мнстръ должень уже, послѣдуя тому, повинова тся. А какъ⁵ такова пословица видумкою ест і происходит от єдних невѣжъ, кой не имѣють разумѣнія, слѣдственно вам і напомина т об оной мнстру не приличествовало, ибо гдѣ содержаніє законѡвъ, там сія пословица во оправданіє не приемлется, темъ⁵ і почитается она⁴ не делною. А коль вы обязаны законами повинова тся власти, толь по вишшеписаному і исполни т непремѣнно имѣете.

Архимандритъ Лларіонъ

1774 года, априля 5 д.

Помітки: «Получень мая 20 дня», вих. «за под. №-ом 168».

Арк. 59. Оригінал.

№ 102 1774 р., травня [не пізніше 23]. Січ. – Лист начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського про вимогу з Києво-Межигірського монастиря щодо його повернення з Січі

Велможній добродѣю, високомилостивій¹ мой
благодѣтель гсиднь Петръ Івановичъ.

60

Хочай монастирь не благоволилъ мнѣ жить въ Сѣчи на правленіи ннѣшного времени, одначе жъ велможность ваша съ воисковою старшиною и со всѣмъ обществомъ опредѣлили мнѣ и паки на первомъ своемъ мѣстѣ жить и должность началницкую несть. А теперъ я писмо зъ монастиря от оца архимандрита повелительное пріездить в монастирь получилъ, которое ннѣ велможности вашей для видѣнія и лучшего разсмотренія при семъ посылаю. Прошу покорнѣише велможности вашей, разсмотривая оноє писмо, что мнѣ не полезное, принять мене въ свою защиту и не попуститъ ему мене в поруганіє, благоволѣте написать в монастирь обо мнѣ къ твердому ихъ знанію, для чего я въ Сѣчи остаюся поннѣ. Да и мене о томъ // о томъ знаніемъ увѣдомит прощу не оставитъ, въ сходство чего и я в монастирь репортова т имѣю. При чемъ въ ваше покровителство и въ защищеніє навсегда себе вовѣривъ, съ моимъ усерднымъ доброжелательствомъ есмъ и буду.

60

зв.

Велможности вашей усердній доброжелатель и слуга покорній, ієромонах Владиміръ, сѣчових запорожскихъ церквей начальникъ

1774 года, мая.

Сѣчь, м.б.

Помітка: «Пол. 1774 г., мая 23».

Арк. 60. Оригінал.

⁴Написано над рядком іншим почерком.

⁵Написано на полі іншим почерком.

¹високо - дописано іншим почерком.

№ 103 1774 р., червня 9. [У поході]. – Лист Коша до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про підтвердження призначення ієромонаха Володимира Сокальського на посаду начальника січових церков і неможливість відпустити його з Січі до повернення війська з походу. № 355

61 Высокопреподобнѣишій господинъ архимандритъ¹
ставропигиального Києво-Мижигорского монастиря
отець Иларіонъ, особливій благодѣтель нашъ.

Всечестній господинъ начальникъ сѣчевихъ церквей отецъ Владимиръ Сокальскій при своемъ писмѣ приложилъ к нам в оригиналѣ вашего высокопреподобія апреля от 5-го подъ №168² к нему ордеръ, повелѣвающей самому ему в Києво-Мижигорскій монастирь приездить, потому что будто бы нѣ для чего жить ему отцу Владимиру в Сѣчи, прося онъ, отецъ Владимиръ, при томъ, чтобъ ему въ оній монастирь ехать дозволенно, почему, ³в сходство³ вашего высокопреподобія писания, и отпущень бы былъ⁴.

Но какъ вашему высокопреподобию писмено от 11-го марта подъ № 690⁵ дано знать, что онъ⁶, ⁷отець Владимиръ⁷, ⁸паки при сѣчевихъ церквахъ⁸ начальникомъ⁹, в Києво-Мижигорскій же монастирь
61 отлучится не можно по притчинѣ отсутствия на военния // дѣйства,
3в. а потому и всегдашнего на службѣ ея императорскаго величества бытия Войска Запорожского Низового, и что ись продолжающихъ такую многихъ имѣния, а нѣкоторихъ и духовниие в соблюденне исьпорученни. И сего, какъ и протчего, на безъпорядокъ никакъ нелзя оставит, то и чрезъ сие возвѣщаемъ, что онъ, Владимиръ, того и начальничей над сѣчевими церквами должности въ продолженій оставленъ и оставатиметса с прозбою нашею, которая и теперъ подтвержденна до окончания нинѣшнихъ обстоятельств. А тогда, и когда будетъ возможно, возможное учинится, но никакъ не упомнитса. И тогда примѣтно нами внушенное вашего высокопреподобія начертание, то которимъ, а не приличностью хотя не совершенние, но однакъ елико возможниие Войска Запорожского Низового услуги награждаете. ¹⁰И как сие есть з силною Войску обидою, то¹⁰ и совѣтуемъ сходствовать покойнихъ антицесоровъ вашего

¹Написано на полі.

²Док. № 99.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено такъ какъ уже и принято бѣ мѣри во всеконечно несогласнихъ убѣженне.

⁵Док. № 97.

⁶Дописано над рядкомъ замість закресленого ему.

⁷Виправлено з слів отцу Владимиру.

⁸Дописано над рядкомъ замість закресленого настоящей своей в Сѣчи.

⁹Виправлено з слова начальничей, далі закреслено должности оставитъ і.

¹⁰Вписано над рядкомъ іншимъ чорниломъ замість закресленого такового оноє убѣгая дружественно простите.

высокопреподобия обходителямъ. Еже къ сторонѣ сего Войска кажется, что оное, одинъ // благопристойности путь проходя, на 72 сторону оною нимало не уступило, но какое-то ни есть, однакъ ощущая удовольствие сымъ до дней тамъ пастви вашей пользовалось, и ощущало въ прозбахъ удовлетворение. Ваше жъ высокопреподобие, только ннѣ³ искомое отвращая¹¹ ¹²-нѣкоторую уразительность¹³[?], хотя по зверховно приписываете сему мѣсту, которое для общества¹⁴ тамошного всегда полезнымъ бывало, ннѣ жъ чрезъ такіе нѣсколко досады в случай¹⁵ могутъ і лишитса, або здары¹⁶ ничего полезного здѣлать не могутъ какъ единую несогласность¹⁷.

И пребываемъ с надлежащимъ почтениемъ¹².
Вашего высокопре.нашего особливѣйшого блдѣтеля
всегдашние слуги а.к.Петръ Калнишевск.,
в. стар. і товар.

1774 г., июня 9 д.

Помітка на арк. 61: вих. «№ 355».

Арк. 61, 72. Відпуск.

№ 104 1774 р., червня 9. [У поході]. – Лист Коша до іеромонаха Володимира Сокальського про підтвердження його призначення на посаду начальника січових церков до закінчення російсько-турецької війни. № 356

Преподобнѣйшій господинъ начальникъ сѣчевихъ 62
церквей олць Владиміръ, нашъ блгодѣтель.

Вашего¹ преподобия писанне касательно за васъ, чтобъ васъ уволнить от ннѣшнего званія къ поездки въ Киевъ у Межигорскій монастирь по предъписанію оца архимандрита Иларіона къ вамъ, а от васъ къ нам, приложенному и послающемуся въ копіи² і паки к вамъ, мы получили. И хотя просите уволнить и дозволить ехать вашему преподобию въ Киевъ у Межигорскій монастирь, но какъ в разсужденіи того, что положенно оставатся вамъ надъ сѣчевими церквами начальникомъ до окончанія текущей войны и по притчинѣ извѣстнаго поручанія, уволнить и дозволить къ поездки крайне не возможно. То потому такъ, какъ и прежде,

¹¹ Далі закреслено гнѣватись напрасно соблагоизволите когда что толко жъ не думаемъ примѣтили такъ извинить покорно просимъ и пребиваемъ съ надлежащимъ почтениемъ.

¹² Написано частково на полі.

¹³ Далі закреслено приписиваете.

¹⁴ Далі закреслено ваш.

¹⁵ Далі закреслено может.

¹⁶ Далі закреслено н распр...

¹⁷ Далі закреслено в про...

¹ Далі закреслено в.

² Написано над рядком замість закресленого в оригиналѣ.

и на послѣдующее время над³ сѣчевими церквами начальникомъ оставатся, ⁴ваше преподобіе⁴, изволте⁵.

И пребываемъ при дображелательствѣ вашего преп., нашего⁶ благодѣтеля пожела⁷ до услугъ а.к.П.Калнпевский, в.старшина і товар.

1774 г., іюня 9.

62 [P.S.] Въ особливой цедулке, какъ описанно къ о лцу архимандриту
зв. Илариону, с того точная копия у сего прилагается и запечатанно, что и доставит изволте чрезъ кого разсудите.

Помітка на арк. 62: вих. «№ 356».

Арк. 62. Відпуск.

№ 105 1774 р., травня 3. Січ. – Лист начальника січових запорозьких церков, ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про пересилання листа Києво-Межигірського монастиря і відправлення панахиди по Івану Бурносу

63 Милостивій мой благодѣтель гспднѣ Іванѣ Яковлевичѣ.

Пущеніе мои писма къ велможному пану и къ вамъ дошли ль или нѣтъ и при нихъ монастирское писмо – прошу на оніе мене резолюціею не оставте снабдѣть, и монастирское писмо прислать ко мнѣ обратнѣ. А что съ вами тамъ дѣется, мене заизвѣстити не забудте. Такожъ и о нашої братіи, какъ живутъ, увѣдомляйте прошу.

У нас, слава Бгу, всю благополучно состоитъ. Дожди частѣ стали перепадать. Толкѣ воевъ зъ Межигоря и по ся пори за рибою да и за солпо не прислали. Въ прочемъ вамъ мой уклонъ и доброжелательство засвидѣтельствовавъ, пребуду навсегда.

Вашъ усердній доброжелатель и бгомолецъ,
ієромонахъ Владиміръ Запорожскій

[P.S.] За покоиного Івана Бурноса панахиду осправленѣ и звонили, и псалтирь читають сколники, и в таблицу на годовое поминовеніе его імя въписанѣ. Прошу уклонъ пану асаулу воисковому Стефану Гелеху оудать и обявить то.

1774 года, мая 3 дня.

З Сѣчи, м.б.

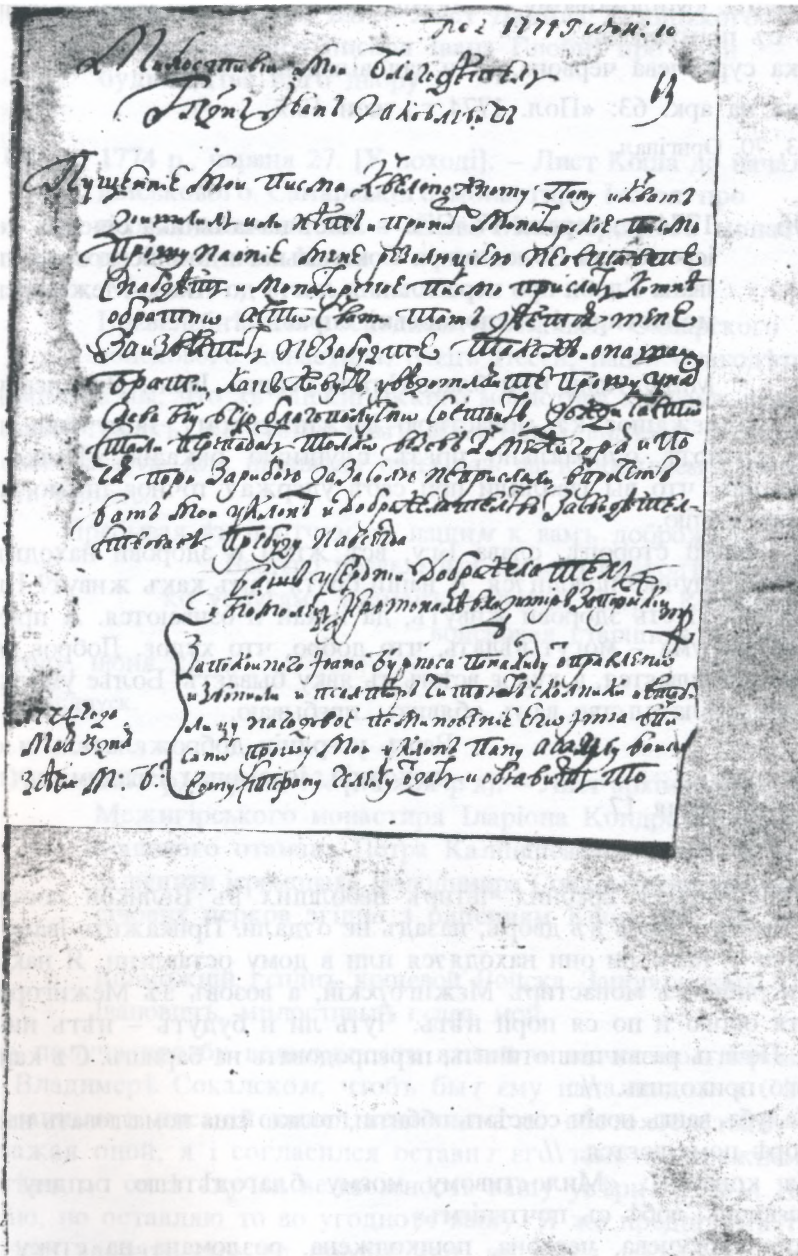
³Написано над рядком.

⁴Выправлено з слів вашого преподобія.

⁵Написано замість закресленого ім'єте, а також покорно просимъ, а какъ описанно къ о лцу архимандриту Илариону, на арк. 62 зв. съ того точная копия у сего прилагается и запечатанное, что и доставит изволте чрезъ кого знаете. Мы же пребываемъ съ дображелательствомъ. 1774 года, іюня 9д.

⁶Написано на полі.

⁷Далі закреслено всегдашние.

1774 р., травня 3. – Лист начальника січових запорозьких церков, ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби. Док. № 105.

70 На конверті: «Милостивому моему благодѣтелю гсдну Івану Яковлѣвичу
зв. Глобѣ съ почтеніємъ».

Печатка сургучева червона, стан задовільний.

Помітка на арк. 63: «Пол. 1774 г., июн 10.»

Арк. 63, 70. Оригінал.

№ 106 1774 р., червня 17. Січ. – Лист начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про пересилання листа до Києво-Межигірського монастиря і господарські справи

64 Милостивин мои благодѣтель гсднѣ Іванѣ Яковлѣвичѣ.

Писмо, подлежащее къ монастирю Межигорскому, получено и при моемъ репортѣ отправлено чрезъ слушную окказію. Толко мнѣ сумнительно, что вы ізволили при себѣ удержат точное писмо, а мнѣ прислали копію.

Въ нашей сторонѣ, слава Бгу, всѣ живи и здорови находится и всю благополучно поводится. А наши братья тамъ какъ живут? Ничего не пишутъ. Пусть здорови живутъ, да нехай и озиваются. А прочее и сами не без ума – могут вѣдать, что добро, что худое. Доброе ж под спудомъ сокривается, а худое всѣмъ въ явку бываетъ. Болѣе умолкувая, мое доброжелательство вамъ объявивъ, пребываю.

Вашъ усердній доброжелатель и слуга
покорній, ієромонах Владиміръ, с.ц.н.¹

1774 года, июня 17.

Сѣтъ, м.б. //

64 [P.S.] Чарокъ сребнихъ четирѣ неболшихъ въ Великой постѣ² на
зв. время брали к вамъ въ дворъ, пазадъ не отдали. Прикажите Івану мене завѣрити – тамъ ли они находятся или в дому оставлени. Я накупивъ соли и рыбы въ монастирь Межигорскій, а возовъ зъ Межигоря для забратя оного и по ся пори нѣтъ. Чуть ли и будутъ – нѣтъ никакой вѣсти. Почать разви шипотинить, перепродовать на баришгъ. Съ кашука до того приходитъ. //

69 Палубъ вашъ новинъ совсѣмъ оббитіи, толко еше помаловать надобно и вскорѣ помалюется. //

69 На конверті: «Милостивому моему благодѣтелю гсдну Івану
зв. Яковлѣвичу Глобѣ съ почтеніємъ».

Печатка сургучева, червона, пошкоджена, розломана на стику країв конверта.

Помітки на арк. 64: «Пол. 1774 г., июн. 26».

Арк. 64, 69. Оригінал.

¹січових церков начальник.

²У цьому році розпочався 17 лютого.

№ 107 1774 р., червня 23. – Лист Данила Балицького до [військового писаря Івана Глоби] про стан будівництва його двору^а 65, 68

№ 108 1774 р., червня 27. [У поході]. – Лист Коша до начальника військового Самарського монастиря Ієссея про пересилання листів з Києво-Межигірського монастиря до Похідного Коша

Превелебнѣйшій господинь началникъ¹ Самарского
воискового монастиря, отецъ Ієсей, нашъ благодѣтель². 71

Увѣдомились мы, что зъ Мижигорского монастиря къ намъ присланны двѣ писмѣ³. Какъ же онихъ намъ желателно видѣть, то нарочного полкового асаула для принятія онихъ отъ васъ посилаемъ, которіе и отъдать ізволте.

Пребывая въ протчемъ съ нашимъ к вамъ доброжелательствомъ,
Вашего превелебья нашего благодѣтеля готовіе
ко услугамъ атаманъ кошовій Петръ Калнишеѡвскій,
войсковая старшина и товариство

1774 году, іюня 27 д.

Арк. 71. Відпуск.

№ 109 1774 р., червня 13. [Межигір'я]. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського про згоду залишити ієромонаха Волюдимира Сокальського начальником січових церков згідно з рішенням Коша. № 328

Велможній гсидигъ кошевой Войска Запорожскаго Петръ
Івановичъ, милостивый гсдръ мой. 67

Скоро получа прозбу велможности вашей о всечестномъ ієромонахи оцѣ Владимирѣ Сокалскомъ, чтобъ бытъ ему началникомъ в Сѣчи по прописаннымъ в писаній вашей велможности обстоятелствамъ, тогда жъ, уважая оной, я і согласился оставитъ его тамо по-прежнему, но не имѣлъ до селѣ случая велможностьъ вашу увѣритъ о томъ. Нынѣ і увѣщаю, но оставляю то во угодностъ вашу. Я же предпріялъ такову перемѣну зделатьъ ему по прозбѣ его, не имѣя ізвѣстія отъ вашей велможности прежде о порученной ему в Войску важности. Чрезъ то і желаю продолжати дружество навсегда с непремѣннымъ обосторонно усердіемъ, с которимъ я нынѣ, пожелавъ коль велможности вашей здравія, толь і благопоспѣшества к прославленію імени вашего і

¹Дописано над рядкомъ.

²Далі закреслено ізвѣстились ми отъ самарской.

³Літера ѣ виправлена з а.

всего Войска, пребуду не отмѣннымъ с мойм доброжелательством і почтениемъ.

Вашей велможности милостиваго гсдря моего
доброжелательный бгомалець и покорный
слуга, архимандритъ Іларионъ

1774 года, іюня 13 д.

№ 328.

Помітка: «Пол. 1774 г., іюля 12».

Арк. 67. Оригінал.

№ 110 1774 р., червня 29. Січ. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби щодо взаємного інформування про листування з Києво-Межигірським монастирем

77 Милостивіи мои благодѣтель гспдигъ Іван Яковлевичъ.

Сего іюня 28 дня получилъ я письмо з монастыра от самого оца архимандрита съ надписю до сѣчового началника знать. Столицники, а наипаче панъ писарь, их уговоривъ и увѣривъ обо мнѣ, они и до прибытія их на письма не утверждались – все свои закони держали, а теперь и до мене пишутъ зъ братією по законамъ поступать и часто репортовать. При семъ, якоє к его велможности з монастыра письмо получено, мною посилается, и что тамъ про мене написано, прошу увѣдомить и мене не оставте. А я теперь сежаю въ Самаръ возовъ виправляти в монастырь. И вамъ уклонъ отдавъ, пребываю.

Вашъ доброжелатель, іеромонах
Владимиръ Запорожскій^а

1774 года, іюня 29.

Сѣчь, м.б.

Помітка: «Пол. 1774 г., іюля 12».

94 На конверті: «Милостивому благодѣтелевѣ моему Івану Яковлевичу, зв. его высокоблагородію Глобѣ. В походѣ».

Арк. 77, 94 зв. Автограф.

№ 111 1774 р., липня 1. Самар. – Лист начальника військового Самарського монастиря іеромонаха Іессея до кошового отамана Петра Калнишевського про повернення Києво-Межигірському монастиреві двох листів, помилково направлених отаману

66 Велможный и високопочтеннѣйшій гспдигъ славного Войска Низового Запорожского атаманъ кошовій Петръ Ивановичъ, мой высокомилостивыи патронъ.

Почтеннѣйшее вашея велможности письмо ѿ выдачи присланныхъ к вашей велможности из Києво-Межигорского монастиря двохъ писемъ

^а Дописано на полі.

я, получа, всепокорнѣйше симъ увѣряю, что оные, за получениемъ вдругъ потѣмъ ко мнѣ из Києво-Межигорского мнтіря состоявшогось ордера, в коемъ предписанно, яко в тѣхъ двохъ писмахъ ошибкою неосмотрително при запечативаннй вложенни нѣкоторые посторонние писма, не касающіесь Вашей велможности, обратно въ мнстръ до получения отъ вашей велможности писма не распечатованни о правленни. Въ прочемъ при засвѣдѣтелствованнй моего нижайшого вашей велможности уклона, на весь свой вѣкъ я остаюсь.

Вашея велможности моего высокомилоствягаго патрона покорнѣйшій богомолецъ Воискового Самарскаго мнастиря начальникъ, іеромонахъ Іессей

Іюля 1 д. 1774 году.

Самар.

Помітка: «Пол. 1774 г., іюля 12.»

Арк. 66. Оригінал.

№ 112 1774 р., [не раніше липня 12]¹. – Лист військового писаря Івана Глоби до начальника січових церков, іеромонаха Володимира Сокальського про відправлення копій з двох листів архімандрита Києво-Межигірського монастиря

Батку² и добродѣю.

95

Писмо ваше³ я получити имель честь. За неоставленне онимъ и за доброжелателство приношу мою покорнѣйшую благодарность. Въ приложеннихъ же при писмѣ вашемъ от оца архімандрита межигорского двохъ писмахъ, что значится съ того, прилагается⁴ у сего для знання вашего копій⁵. И при восписаннй вамъ моего покорнѣйшого уклона пребуду со всегдашнимъ почтениемъ.

1774 г., іюля . . . д⁶.

Арк. 95. Відпуск.

№ 113 1774 р., липня 17. Січ. – Лист начальника січових церков іеромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про майбутню поїздку до Києва в зв'язку з посвяченням в сан архімандрита і з проханням допомогти придбати коней

Милостивій мои благодѣтель гспднь Іванъ Яковлевичъ.

79

Присланнй зъ Питербурха сѣчовому начальнику крестъ я видалъ, а что въ Кошгъ о томъ написано, прошу мене о томъ копією снабдѣть,

¹ Це відповідь на лист Володимира Сокальського від 29 червня 1774 р., за яким встановлено дати, адресата і адресанта. Док. № 110.

² Виправлено з слова батюшка.

³ Далі закреслено съ приложениемъ писемъ при с.

⁴ Далі закреслено пр.

⁵ Далі закреслено в. Слово правлене.

⁶ Дата не зазначена.

Невідомий художник. Портрет митрополита
Гавриїла Кременецького (? – 1783).
Кін. 18 ст. Полотно, олія (із зібрання
Києво-Печерського державного заповідника).
До док. № 114 та інших.

такожь и въ Кіевѣ, что прописано къ преосвященному и къ межигорскому архимандриту, мене и тѣмъ не оставте увѣдомить. По сказкамъ Антона, востребуютъ мене въ Кіевѣ пріездить къ архиерею. И в Межигорѣ надобно будетъ побывать. То у мене для поездки межъ люде лошадей нѣтъ сполна, а краине надобніе пара лошадей вороних или гнѣдих, или сивих. Радъ бы купить – нѣгде. И спросить теперъ нѣ в кого надежди нѣтъ. Я болѣе спрашиваю милости у велможного пана, да у вас таковых пару лошадей, хочаи на зъездѣ до Кіева пожаловать. А болѣе надежди ни откуда не имѣя, пребываю.

Вашъ усердній доброжелатель
и слуга іеромонахъ Владимиръ

1774 года, іюля 17.
Сѣчь, м.б.

Помітка: «Пол. 1774 г., іюля 19».
Арк. 79. Автограф.

№ 114 1774 р., червня 26. [Санкт-Петербург]. – Указ Синоду кійвському митрополитові Гавріїлу про посвячення начальника січових церков, іеромонаха Володимира Сокальського в сан архимандрита згідно з указом імператриці Катерини II

Копія 78

Указ ея императорскаго величества самодержицы всеросійскія изъ Стѣшпаго правительствующаго синода синодалному члену, преосщенному Гавріїлу, митрополіту кіевскому и галшцкому

Имянным ея императорскаго величества за собственноручнімъ подписаніемъ даннімъ Стѣшпему синоду сего іюля¹ 21 числа высочайшимъ указомъ всемилостивѣише повелѣно. Сѣчовыхъ запорожскихъ церквей¹ начальника, іеромонаха Владимира Сокальскаго по всеподданнѣйшему прошенію и достоинству ея императорскаго величества Низоваго Запорожскаго Войска, постить во архимандриты, которому и быть при запорожскихъ церквахъ начальникомъ на ихъ воинскомъ содержаніи. И во исполненіе онаго имянного ея императорскаго величества высочайшаго указа Стѣшпій правительствующій синодъ приказали вашему преосщенству, ко оному іеромонаху, чтобъ для произведенія во архимандрита къ вашему преосщенству явился, послать нарочнаго немедлѣнно. И когда явится, то его, по силѣ означеннаго имянного ея императорскаго величества высочайшаго указа, и во архимандрита вашему преосщенству постить и быть ему архимандриту въ вѣдомствѣ Кіевской епархіи. И синадалному члену преощенному Гавріїлу, митрополіту

¹іюня.

кіевському и галицкому, учинить о томъ по сему ея императорскаго величества указу.

На подлинномъ подписались:
Оберъ-секретарь Аполлосъ Наумовъ
Секретарь Павелъ Стражелъ
Канцеляристъ Степан Марковскій
Съ подлиннымъ читаль Кіевской
духовной консисторіи^а канцеляристъ
Михайло Бѣляковъ

Іюня 26 д. 1774 года.

Помітка: "вих № 974"; внизу аркуша «Получень 1774 года, іюля 25 д.»
Арк. 78. Копія.

№ 115 1774 р., серпня 2. – Лист начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського про наділення його всім необхідним для поїздки до Києва в зв'язку з посвяченням в сан архімандрита

80 Велможній пане Петръ Ивановичъ,
мылостивій благодѣтель мой.

Каковы получилъ я сего числа съ нарочнымъ изъ Духовной кіевской консисторій указъ¹, требующей мене для посвящанія, да от его высокопреосвященства къ вашей велможности писмо². Оное и указъ въ копій къ высокому вашей велможности усмо^трѣнню при семъ прилагаю. А за тѣмъ, сохраняя чувствително особелную вашей велможности мылость, покорнѣше прошу къ его высокопреосвященству надлежащею о^тправкою, также для проїзда съ приличнымъ числомъ повозками и людмы, подорожнею непродолжително снабдѣть не оставитъ и, если соблаго^{из}зволенно будетъ, какого старшину, какъ сіе кажется будетъ къ войсковой чести прилично, пожалова^т. Чего я при упокореніи моемъ от вашей велможности ожидаю, имѣю пребива^т с моймъ должнѣйшимъ почтениемъ.

Вашей велможности милостивого благодѣтеля
моего вѣрній доброжелатель и слуга покорній,
ієромонах Владиміръ

1774 году, августа 2 д.

Помітка: «Пол. августа 4 д. 1774 года».

Арк. 8. Оригінал.

¹Док. № 116

²Док. № 117

№ 116 1774 р., липня 26. – Указ Київської консисторії начальникові січових церков, ієромонаху Володимиру Сокальському про негайний приїзд до Києва для посвячення в сан архимандрита. № 1899

Копія 81

Указ єя імператорскаго величества самодержици всеросійскої изъ духовной Киевской консисторій сѣчевыхъ запорожскихъ церквей начальнику ієромонаху Владимиру

По указу єя імператорскаго величества Святѣйшаго правительствующаго свнода члень, преосвященній Гавріїль, мѣтрополитъ киевскій и галицкій, слушаєвъ указа єя імператорскаго величества изъ Святѣйшаго правительствующаго свнода, сего 774 году, июля 25 д. к его преосвященству присланнаго, в коемъ изображенно. Имянным-де єя імператорскаго величества за собственноручнымъ подписаніємъ дашымъ Святѣйшему свноду прошлаго июня 21-го числа высочайшимъ указомъ всемілостивѣйше повеленно вась, по всеподданнѣйшему прошенію и удостоиству єя імператорскаго величества Нызового Запорожского Войска посвятыть во архимандриты. И бытъ вамъ пры запорожскихъ церквяхъ начальникомъ на ихъ войсковомъ содѣжаній. И во исполненіє онаго имяннаго єя імператорскаго велгчества указа Святѣйшимъ правительствующимъ свнодомъ повелѣнно его преосвященству къ вамъ, чтобъ вы для произведенія во архимандрита къ его преосвященству явились, послать нарочно немедлѣно. И когда явитес, то вась, по силѣ означенного имяннаго єя імператорскаго величества высочайшаго указа, и во архимандрита его преосвященству посвятыть, и бытъ вамъ въ вѣдомствѣ Киевской епархій. // Опредѣлитель, послат изъ Духовной консисторій къ вамъ чрезъ нарочного, 81 находящагося при правленій катедралнаго Києво-Софійского мнстря у писменнихъ 3в. дѣль Кирилла Лѣбартовскаго, указъ – и посилаєтся, которимъ велѣтъ вамъ по порученій онаго указа приѣздитъ безъ всякаго медлѣнія въ Кієвъ и явитєся его преосвященству для произведенія Васъ во архимандрита. Въ слѣдствие чего и къ его высокопревосходителству генералъ-губернатору киевскому Федору Матѣевичу гспдну Воейкову писменно сообщить – и сообщенію, чтобъ от его высокопревосходительства о датѣ показанному нарочному за указніє прогони почтовихъ лошадей до самаго Запорожского Копа дана была подорожня, на каковы прогони нащєтъ возврату от вас и потребное число денегъ выдать – и виданно ему Лѣбартовскому изъ Катедралнаго ж правленія. И въ подлежащихъ обстоятелствахъ на сей случай иньструкцію дать ему Лѣбартовскому изъ Духовной консисторій – и дана. И о томъ всемъ и къ кошевому Запорожскаго Войска гпдну атаману дать знать писменно жъ по-надлежащему – и данно. И сѣчевихъ запорожскихъ церквей начальнику, ієромонаху Владимиру о томъ вѣдат и учинитъ по сему єя імператорскаго величества указу.

Подлѣнной подписанъ тако: Исаѣя, архимандритъ нѣжинскій, у доклада дѣль канцелярист Михайло Бѣляков, подъканцеляристъ Яков Христьяновичъ

1774 году, июля 26 д.

Помітки: вих. «№ 1899»; «Пол. августа 4 д. 1774 году».

Арк. 81. Копія.

№ 117 1774 р., липня 26. – Лист Київського митрополита Гавріїла до Коша про якнайшвидший приїзд до Києва начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського для посвячення в сан архімандрита і з поздоровленням з перемогою і встановленням миру з Туреччиною

82

Высокородный гсѣднь Петръ Ивановичь!¹
Съ войсковою старшиною и товариствомъ!
Наши во Христѣ любезнѣише сыны и благодѣтели!

Въ началѣ поздравляю Ваше высокородіе съ одержанными непобѣдимымъ ея императорскаго величества оружіемъ надъ гордымъ непріятелемъ побѣдами и желаннымъ, наконецъ, миромъ^а; и всеусерднѣише желаю вашему высокородию и всему славному Воиску Запорожскому, какъ въ сей жизни от всевышняго и отъ ея императорскаго величества, такъ и въ будущей от его жъ всевышняго достойное за ваши мужественные на брани подвиги получить награжденіе и наслаждаться сладчайшимъ миромъ чрезъ неищтныя лѣта.

Потомъ поздравляю жъ и съ благополучнымъ въ вашемъ къ благолѣпію церковному намѣреніи успѣхомъ. Я вѣчерашняго дня, то есть сего іюля 25 числа, получилъ изъ Стѣишаго правительствующаго сѣнода указъ, которымъ повелѣно мнѣ, въ силу имянного высочайшаго ея императорскаго величества за собственноручнымъ подписаніемъ указа, начальника сѣчювыхъ запорожскихъ церквей ієромонаха Владимира Сокальскаго, по вашему всеподданнѣишему прошенію и удостоинству постить во архимандрита, чтобъ онъ былъ при запорожскихъ церквахъ начальникомъ и состоялъ въ епархіи Кіевской. Ваше высокородіе изъ копіи онаго указа, коя при семъ для свѣдѣнія прилагается, все усмотрѣть изволите.

А какъ тѣмъ же указомъ повелено мнѣ и послать къ нему, ієромонаху Владимиру, чтобъ онъ для произведенія во архимандрита ко мнѣ явился, нарочнаго немедлѣнно, то сего податель и отправленъ от меня на почтовыхъ лошадахъ къ нему ієромонаху Владимиру съ указомъ, чтобъ онъ приѣхалъ въ Кіевъ безъ медлѣнія. Въ слѣдствіе чего, ваше высокородіе, благопочтенно прошу, какъ реченнаго ієромонаха Владимира такъ и сего подателя повелѣть отправить ко мнѣ съ поспѣшностію. За всемъ тѣмъ Божіе и мое архієреопастирское благословеніе вашему высокородию съ войсковою старшиною и товариствомъ препосылаю.

И есмь Вашего высокородія съ войсковою старшиною
и товариствомъ, нашихъ во Хрстѣ любезнѣишихъ сыновъ
и благодѣтелей доброжелателнѣишій молитвенникъ,
смиранный Гавріиль, митрополитъ кіевскій

1774 года, іюля 26.
Кіевъ.

Помітка: «Пол. августа 4 д. 1774 года».

Арк. 82. Оригінал.

¹Знаки оклику авт.

№ 118 1774 р., серпня 2. Січ. – Лист і цидули начальника січових церков Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби у зв'язку з поїздкою до Києва для посвячення його в сан архімандрита з проханням про забезпечення всім необхідним й подарунками церковним сановникам

Милостивін мой благодѣтель гспднь Іванъ Яковлѣвичъ. 86

Сего августа 2 д. съ Кіевскои консисторіи получилъ я указъ – ехат мнѣ въ Кіевъ для полученія чина. А яко сіє дѣло от Воиска Запорожского начинаніє имѣеть, такъ слѣдователно и въ окончаніє оноє надобно привестъ. Я прошу покорно, дабы соблаговолили мои совѣтъ принять: въ разсужденіє отправить бы єдного старшину съ писмами къ преосвященному за честь Воиска Запорожского со мною вмѣстѣ; тамъ бы от Воиска и благодареніє за произвожденіє въ чинъ принестъ и что-нибудь противо его чести преосвященному поднестъ, тако жъ архидіакону и прочимъ служителемъ церковнимъ и келєинимъ надобно, почемусь дать непремѣнно по ихъ уставах.

Діакона Палладія прошу со мною олустить с тѣмъ, чтобъ, его тамъ не удержая, отправили со мною обратно, благоволигте написат к оцу архимандриту межигорскому. // Єще жъ благоволигте учинит прозбу къ оцу архимандриту межигорскому, чтобъ тамъ визичили на произвожденіє архимандрита надобностей: митрѣ, креста, полицѣ и патерицѣ, чтобъ и в Сѣчь тоє самое забрать не поборошили, хоча и за роспискою, заки забогатѣемъ. 86 зв.

Что же касается для моеи поездки, благоволигте на дорогу от Коша и мене чимъ снабдѣть прошу покорно. А вы от себе чимъ-нибудь особо на дорогу чимъ пожалунте, бо велика дорога, а наипаче трудна. То вамъ обявивъ, перебуваю.

Вашъ усердній доброжелатель, іеромонах Владиміръ,
сѣчевих запорожскихъ церквейъ началникъ

[P.S.] Прощу покорно діакона немедля присилать и подорожную на четирѣ возки съ дяконскимъ прислать. Да и прощанте. Поѣдемъ. 1774 года, августа 2. Сѣчь.

Хоча и бы і мѣвъ Палладіи отказовились или велможній панъ не олускатиметь, то обявѣте, что ему надобно непремѣнно ехатъ со мною, бо єсть чимъ, да и с чимъ. А в Сѣчи дякони пѣшін да єще и убогін. Разви Борзакъ. Чи не забагатѣвъ? Только без всего не удержуйте, въскорѣ присиланте Палладія, бо не велятъ баритися. 89

Обявѣте велможному пану кошовому. Присланніи зъ Питербурха крестъ для нопенія началнику. Преосвященному обявить, чтобъ надѣвъ на началника и благословивъ носигъ. Нехан благоволятъ прислать ко мнѣ. 90

На конверті: «Милостивому благодѣтелевѣ моему Івану Яковлѣвичу его высокоблагородію Глобѣ.» 90 зв.

Печатка: сургучева, червона, кругла, стан задовільний.

Помітка на арк. 86: «Пол. августа 4 д. 1774 г.»

Арк. 86, 89, 90. Автограф.

№ 119 1774 р., серпня 5. – Лист Коша до київського митрополита Гавриїла про від'їзд до Києва начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського для посвячення в сан архимандрита. № 881

83 Ясне въ Богу высокопреосвященнѣйшій кѣрць Гаврииль Кременецкій, Святѣйшого¹ правителствующаго синода членъ, архиепскпъ, митрополитъ киевскій, галицкій и Маляя Россій, милостивѣйшій отецъ и архипастир налл.

Высокое вашего ясне въ Богу высокопреосвященства писание и при ономъ копию указа съ Святѣйшого правителствующаго синода о посвященіи² сѣчевихъ церквей начальника, ієромонаха оца Владиміра Сокалскаго во архимандрити получить мы имѣли честь. И за неоставление насъ, Войска, усердными желаніями блага всеобщее наше вашему ясне в Богу высокопреосвященству подъ наши благодареніе³ его оца Владиміра Сокалскаго ¹съ симъ¹ препровождаемъ и нижайше просимъ вашего ясне въ Богу⁴ высокопреосвященства, въ сходство соизволенія ея императорскаго величества и указа съ Святѣйшого правителствующаго синода, сего сѣчевихъ церквей начальника, ієромонаха оца Владиміра Сокалскаго во архимандрити посвятить и скорою в Сѣчь осправкою пожаловать высокопастирски не оставыть. Въ протчемъ мы, Войско З., поручивши себе богоугоднымъ молитвамъ и благословенію вашего ясне въ Богу высокопреосвященства осъмѣливаемся // пребыть съ

83 зв. высокопочитаніемъ и глубочайшимъ упокореніемъ.

Вашего ясне въ Богу высокопреосвящен. милостивѣйшого оца и архипастира нанижайшие слуги – а.к. П.Калнищевскій, в. стар. и товарист.

1774 г., августа 5 д.

Помітка: вих. «№ 881».

Арк. 83. Відпуск.

№ 120 1774 р., серпня 5. – Лист Коша до архимандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про надання у тимчасове користування церковних атрибутів, необхідних для посвячення начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського в сан архимандрита. №882

84 Высокопреподобнѣйшій господинъ ставропигиалнаго Києво-Мижигорскаго монастира архимандритъ, отецъ Иларіонъ, особливій благодѣтелю нашъ.

По всевисочайшему ея императорскаго величества соизволенію и матерней к Войску Запорожскому Н.¹ милости, имянным ея і. в-ва²

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено вашимъ ясне въ Богу высокопреосвященствомъ.

³Далі закреслено съ сымъ.

⁴Далі закреслено щ.

¹Дописано над рядком.

²Далі закреслено за под.

³за собственоручнимъ подписаниємъ³ указомъ повеленно сѣчевихъ церквей начальника иеромонаха отца Владимира Сокальского въ архимандрити посвятить⁴, для произведенія в какови къ его высокопреосвяществу⁵ [!], ³кирь Гавріилу Кременецкому, Святѣйшего правителствующаго свнода члену, архпскпу³, митрополиту киевскому, галицкому и Малія Россій ись Правителствующаго свнода писанно, почему онъ, отць Владимиръ, туда и отправляется къ посвященію его во архимандрити.

Что жъ при посвященіи его в сей санъ⁶ нужно будетъ¹ митри, креста, полицѣ и патѣрицѣ, то⁷ вашего высокопреподобія съ братією ¹і просимъ¹ покорнѣйше, // какъ ⁸во время⁸ пребиванія его⁹, ¹⁰отца 84
Владимира¹⁰, тамо в Киевѣ, такъ и в Сѣчь на нѣкоторое время дачею 3в.
всего того не оставитъ, которое незамедлено к вашему высокопреподобию ¹з братією в монастырь¹ и прислашно имѣть быть. А какъ і дияконъ Паладій съ отцемъ Владимиромъ нинѣ ¹в Киевѣ¹ посланъ, то ¹даби в случае его тамо при монастырь не задерживано, а возвращался бъ онъ сюда въ Воиско Запорожское вмѣстѣ¹ съ ним же Владимиромъ, поелику¹⁰ в немъ здесь не без надобности¹¹, вашего¹² высокопреподобія просимъ. И будучи надежни о неоставленній в томъ, поручивъ себе вашего высокопреподобія съ братією молитвамъ, съ должнимъ почтениемъ при уклонѣ имѣемъ честь пребыть.

Вашего высокопрепо. особливаго благодѣ. нашего
всегдашни слуги – атаманъ кошовии П.Калнишевск.,
вой. старшина і товариство

1774г., ав. 5 д.

Помітка: вих. «№ 882».

Арк. 84. Відпуск.

№ 121 1774 р., серпня 5. – Ордер Похідного Коша військовому судді Павлу Головатому про супроводження отаманом Корсунського куреня Савою Кобою начальника січових церков Володимира Сокальського до Києва. № 883

Высокородній господинъ судья войсковоѣ Павель
Флоровичъ съ атаманами, нашъ благодѣтел.

92

Каково от его высокопреосвященства Гавріила, митрополита киевского, галицкого и Малія Россій, писмо и при ономъ указъ Святѣйшего¹

³ Дописано на полі.

⁴ Далі закреслено к.

⁵ Далі закреслено Гавріилу.

⁶ Далі закреслено необходимо.

⁷ Далі закреслено и просимъ.

⁸ Написано над рядком замість закресленого для.

⁹ Далі закреслено его.

¹⁰ Далі закреслено онъ.

¹¹ Далі закреслено то и просимъ.

¹² Далі закреслено пре.

¹ Дописано на полі.

правителствующаго свнода полученно. Съ оногo прилагаеться при семъ копій, по которому что надлежитъ начальнику сѣчевихъ церквей отцу Владимиру Сокалскому для посвященія его въ архимандрити в Кіевъ къ его высокопреосвященству [!] ехатъ². То и рекоментуемъ вамъ, избравъ³ с курѣнных атамановъ корсунскогo Саву Кобу⁵, приказать, чтобъ онъ, избравъ себе по надлежащему, слѣдовалъ в Кіевъ съ вишеписаннымъ //отцемъ 92 зв. Владимиромъ и тамо потоль⁶ при ономъ билъ, поколь возвращатся будетъ. Писма жъ къ преосвященному и протчим⁷, къ отцу начальнику отправлении. И пребиваемъ вапшего высокородія съ атаманами, напшего благодѣтеля всегдашніе до услугъ.

А.к. П.Калнишевскій,
вой. старшина і товариство

Августа 5 д. 1774 году.

[P.S.] Есть, сказуютъ, крестъ в церковь таков, чтобъ носит архимандриту, то когда отцу Владимиру в запасъ надобно будет на дорогу, такъ дат прикажете. Съ отпусков до архиерея и архимандрита мижигорского копій къ отцу Владимиру положенни, которіе для знанія, можете повидѣть взятіемъ к себѣ. Писма до архиерея и архимандрита, кажется, надлежит поручит отцу начальнику – и порученни к доставленію. А отаманъ при немъ едетъ. И такъ при немъ явится может.

Помітка на арк. 92: вх. «№ 883».

93 Проба пера: «Ясне въ; ясне въ Богу високо».

зв. Арк. 92, 93 зв. Відпуск.

№ 122 1774 р., серпня 5. – Лист Коша до начальника січових церков Володимира Сокальського про забезпечення подорожною і призначення старшини для супроводження його до Києва для посвячення в сан архимандрита. № 884

85 Преподобнѣишій гспднь начальникъ сѣчевихъ церквей¹, отецъ Владимир Соколскій, всегдашний благодѣтел нашъ.

Писмо ваше с копією указа о поездки вамъ в Кіевъ для посвященія въ архимандрити полученно. И по оному подорожная вамъ, и какъ писанно къ его высокопреосвященству и отцу архимандриту мижигорскому прилагаются при семъ копій к видѣнію вашему. И писано к господину судѣй, чтобъ с вами єдного старшину, атамана курѣннаго корсунскогo Кобу было отъправленно.

Причемъ, желая вамъ благополучной пути, с возвратомъ таковымъ же, рекоментуемъ тамо в Кіевѣ и в пути не учинить медлительства, но

² Далі закреслено надобно.

³ Дописано над рядком.

⁴ Далі закреслено атамана.

⁵ Далі закреслено дописане над рядком избравъ.

⁶ Далі закреслено съ.

⁷ Далі закреслено при семъ посылаются.

¹ Далі закреслено отъ.

возвращатся в Сѣчь съ поспѣшностію. И съ препорученніемъ себе
вашимъ молитвамъ всегда пребудемъ благосклонни.

Вашего преподобія, всегдашнего благодѣтеля
нашего готовие до услугъ а.к. П.Калнишевский,
вои. старшина ² і все Войско²

1774 г., августа 5 д.

Помітка: вих. «№ 884. На чистомъ не становлень».

Арк. 85. Відпуск.

№ 123 1774 р., серпня 14. – Лист і цидули Похідного Коша до
князя Григорія Потьомкіна з подякою за отримані подарунки
і сприяння у паданні Володимиру Сокальському сану
архімандрита. № 958

Милостивый гсдръ патрон Григорій Александровичъ^а.

87

Высокопочитаемое вашего высокопревосходительства писание, вмѣстѣ
жъ карманные дзигарки и оксамитъ, привезенный старшиною
П.Головатимъ, отъ рукъ его получить [!]. И на непосредственное у ея
императорскаго величества, нашей всемилостивѣйшей государыни,
сѣчевихъ церквей началнику радостно, торжественнѣйше обществомъ
здешнего войска принятого креста и удостоения пожалованиемъ иеро-
монаха отца Владимира Сокальского, продолжающого въ Сѣче началнику
должность, во архимандрита вашимъ высокопревосходи-телствомъ
ходатайство, я ¹с обществомъ⁻¹, вожделѣнно того ожидавшіе, радостно
смодѣть счастливы были, чемъ о семъ мене, купно ж и всего Войска
Запорожского Низового, за удостоение. Я, какъ и Войско Запорожское
Низовое, искренно благостью усердствующіе, // вашему высоко-
превосходительству нижайшее благодареніе поднесши, покорнѣйше
просимъ и въпредъ высокую свою ко мнѣ и всему Войску Запорожскому
Низовому милость имѣть и быть увѣренными, что жалованніе знаки и
обѣщаннія не оставленій ежеминуто мислямъ, будучи припоминатели
ласкают несумѣннымъ² и вовегда³ высокою^{4.1} в.³ высокопр-ва⁻¹ къ намъ
Войску милости, продолженіемъ и возставленіемъ пособия въ⁵ скоромъ¹
по-прежнему всего⁶ искомаго нами получено. Затѣм, должной вашему
высокопревос⁷. нашъ всеобщій уклонъ поднесши, пребуемъ съ
высокопочитаніем и преданностію.

87
зв.

М.г. и патрон. в. вы. покор. слуги –
а.к. П.Калнишевский, в. стар. і товариство

1774 г., августа 14.

² Написано на полі.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено того.

³ Далі закреслено продолженіемъ.

⁴ Далі закреслено своей.

⁵ Далі закреслено получениии.

⁶ Далі закреслено нами.

⁷ высокопревосходительству

88 Из [...] ¹⁰ Лошадь, которую желателен подвезть вашему высокопр., я фалить сумняся, тѣмъ что не могу⁸ потраплять вашихъ мислей. Какъ она⁹ покажется, естл[и] ¹⁰ урайна [...] и я, ваше высокопревосходительство, повидѣть щастливи будемъ темъ въ такомъ случае ¹¹и подведети¹ или какъ ваше высокопревосходительство заблагоизволите. ¹¹Не прикажете ль туда олправить¹¹. И увѣдомите¹² не убавно прошу покорнѣйше.

88 Войска Запорож. милостивый гсдръ патронъ во исполнение

зв. Помітка на арк.87: «В чистом нет. №958».

Арк. 87–88. Відпуск.

91 № 124 1774 р., серпня 4. – Промеморія Коша Єлизаветградській
зв. провінційній канцелярії про уточнення належності до куренів і місця перебування затриманих козаків, обвинувачуваних у крадіжці худоби^а

№ 125 1774 р., вересня 10. – Опреділення Київської консисторії начальникаві січових церков Володимиру Сокальському про необхідність інформування київського митрополита Гавріїла щодо стану церковних справ на Запорожжі. № 2310

96 Въ духовную Київскую консисторію къ свѣдѣнію сгнодалнаго члена, преосщеннаго Гавріїла, митрополита кіевскаго и галицкаго.

По опредѣленію его преосщенства от начальника сѣчовыхъ запорожскихъ церквей, оца архимандрита Владимира потребно извѣстіе: кои именно запорожскіе церкви были въ вѣдомствѣ вашемъ, и въ тѣхъ церквахъ кто исправляеть и исправляеть сщеннослуженіе и прочіе требы и кому? И много ли въ вѣдомствѣ вашемъ нынѣ находится оныхъ сщеннолужителей [!] и откуда они опредѣлены? Да и перемѣнные ль они или неперемѣнные? Такъ же, кромѣ тѣхъ церквей, кои у васъ какъ прежде были, такъ и нынѣ остались, и кромѣ церквей же, до епархій Київской изьдавна принадлежащихъ, имѣются ль еще какіе церкви или монастыри въ дачахъ запорожскихъ или не имѣются? И ежели имѣются, то и оныхъ сколько жъ именно, и въ чьемъ они вѣдомствѣ состоятъ, и священнослуженіе кто в нихъ совершаеть? Кое извѣстіе, подъ симъ подьписавъ, прислатъ въ духовную консисторію.

1774 года, сентября 10 д.

Кіево-Подолскій притиско-николскій протоіерей Яковъ Бієлявскій
У доклада дѣль канцеляристъ Михайло Бѣлякъ
Подканцеляристъ Яковъ Христіановичъ

Помітка: вих. «№ 2310».

Арк. 96. Оригінал.

⁸ Далі закреслено пр...

⁹ Далі закреслено имгь.

¹⁰ Текст пошкоджено.

¹¹ Написано на полі.

¹² Далі закреслено подведеться.

№ 126 1774 р., вересня 9. – Лист архімандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича до кошового отамана Петра Калнишевського про пересилання релігійної літератури на Січ

Млствой благодѣтель мой Петръ Ивановичъ!

97

Имѣю честь поздравить васъ с новопроизведеннимъ в Сѣчь оцемъ архимандритомъ Владимиромъ. Онъ самоличнимъ будетъ свидѣтелемъ вѣрнаго моего къ вашей велиможности усердія и почтенія. Я поставляю за долгъ жертвовать у престола Божія о вашемъ здравій и спасеній, желая, чтобы всевышній предстательствомъ престыя Богоматере и молитвами угодниковъ Божійхъ, какъ тутъ долголѣтно дароваль вамъ въ совершенномъ здравій и благополучіи пожить, такъ бы и вѣчнаго сподобиль царствія. Въ знакъ усердія сего моего посылаю при семъ к вашей велиможности нововипечатаніе бесѣды на бытія стаго Іоанна Златоустаго. И, поручая себе вашему благопріятству, съ непоколебимимъ пребываю почитаніемъ.

Вашей велиможности млстаго моего благодѣтеля
всѣхъ благъ усердножелательнѣйшій богомолецъ
и всепокорный слуга, Києво-Печерскія лавры
архимандритъ Зосимъ^а

1774 года, сентября 9 д.
К.-П.лавра.

Помітка: «П.октября 2 д. 1774 году».

Арк. 97. Оригинал.

№ 127 1774 р., вересня 13. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до Коша про відправлення на Січ ієромонаха Феодорита з поздоровленнями Військові Запорозькому в зв'язку з перемогою Росії у війні з Туреччиною. № 573

Велможный и высокопочтенный гспднь кошовій атаманъ
Войска Запорожского Петр Ивановичъ, милостивый гсдръ
и надежнѣйшій блгодѣтел мой.

98

Отправляю з симъ всечестнаго оца намѣсника, ієромонаха Феодорита, коль в препровожденіе в Войско Запорожское новопроизведеннаго оца архимандрита Владимира Сокалского, толь поздравить отъ обителѣ велиможность вашу з Войскомъ заключеннымъ нынѣ с Портою Оттоманскою вѣчнымъ славнымъ і всерадостнѣйшимъ миромъ, которого достигли мы чрезъ достохвалныя побѣды надъ неприятелемъ храбрими російскими войсками, в числѣ коихъ і велиможностъ ваша з Войскомъ Запорожскимъ столь долговременно неустрашимостію своею мужественно в ползу отечества пораженіемъ неприятеля дѣйствовали, чемъ і приобрѣли найвыщшую высокомонаршую милость і бгволеніе. Сіе сколь войску прославленіемъ, столь і обитель Києво-Межигорская по обязанности ея к нему находыт

о личное себѣ удоволство, которая і о благопоспѣшествах вельможности вашей всегда приносила і приносит¹ непосредственно при безкровной жертвѣ і во всегдашнем публѣчном церковном отправленій всеискреннія² млтвы [!]. Почему і желаетъ³ усерднѣйше, который споспѣшествовалъ вельможности вашей во время брани, тот и в предслѣдующіе времена – да будет руководством во всѣх благих ваших предпріятіях, і умножая лѣта, здравіе і высочайшую милост, по сих наградить і в вѣчной жизни безсмертною славою. Сего подателя вельможности вашей в милостивую к нему благосклонность, себе жь с братією в благопріятство і любовь рекомендуя, с моим усердным почтѣніемъ⁴ есмь навсегда.

Вашей вельможности милостиваго гедря и надежнѣйшаго
блгодѣтеля моего всего добра желательный богомолецъ
и слуга, ставропигиального Кієво-Мнѣжгорского мнстры
архимандритъ Іларіонъ

1774 года, сентября 13 д.

№ 573.

Помітка: «Пол. 1774 г., окт. 3 д.»

Арк.98. Оригінал.

№ 128 1774 р., вересня 13. Межигір'я. – Лист архімандрита Кієво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського про надання архімандритові Володимиру Сокальському деяких церковних атрибутів перед його від'їздом на Січ. № 574

99

Вельможній и высокопочтенній гаднѣ кошевій атаманъ
Войска Запорожского з войсковой старшиною и
товариствомъ, милостивый гедрь мой.

О почтеній і усердій моемъ, которое я к особѣ вельможности вашей всегда имѣю, доказателством будет персонално одѣ архимандритъ Владимиръ. Оной здесь, коль по прозбѣ вельможности вашей, толь по усновленію его всей обителѣ, содерживан по отезд его блгосклонно со всяким удоволством. А при отездѣ в Сѣчь Запорожскую, выданы¹ на время от монастыря за роспискою его церковные крестъ, полиця, митра і посохъ, что і при посценій его от мнстры сего было поручаемо. Какъ оние состоятъ здесь по описѣ, то не оставте, вельможность ваша, незамедлѣнно присилкою их в сію обитель, к² которой особливог³ содержанія по-прежнему, в неотмѣнном в своем з Войском благопризрѣній

¹Літера т виправлена з м.

²Слово правлене з іншого непрочитаного.

³Літеру ть виправлено з виносного м.

⁴Виправлено з слова почитаніємъ.

¹Останне ы правлене з літери и.

²Дописано почерком Іларіона.

³Склад го вставлено почерком Іларіона.

і не оставлений навсєгда, покорнѣйше іспрашиваю, пребывая с мойм усерднѣйшимъ богомолческимъ доброжелательствомъ і почитіємъ,

Вашей велможности милостиваго и надежнѣйшаго
блгодѣтеля моего всего добра желателнѣй бгомалець и
покорный слуга, ставропигиального Кієво-Межигорского
мнстря архимандритъ Іларіонъ

1774 года, сєнтября 13 д.

№ 574.

Помітка: «Пол. 1774 г., окт. 3».

Арк. 99. Оригінал.

№ 129 1774 р., верєснє 10. – Лист кійвського митрополита Гавріїла до Коша про посвяченнє начальника сїчових церков Володимира Сокальського в сан архімандрита

Высокородный господиць Петръ Ивановичь!¹

100

Съ войсковою старшиною і товариствомъ!

Наши во Хрстѣ лобезнѣйшіє сыны и благодѣтели!

Въ силу высочайшаго єя императорскаго величества имянного и изъ Святѣйшаго правителствующаго сѣнода указовъ, сѣчовыхъ запорожскихъ церквей начальникъ ієромонахъ Владимиръ произведенъ нами во архимандрита сєго сєнтября 7 числа и отъправленъ къ єго должности, съ которымъ вашему высокородию съ войсковою старшиною и товариствомъ Божіє і наше архієреопастирское благословеніє препосылая, рекомендуємъ єго въ вашу милость и благоволеніє.

Вашего высокородіа съ войсковою старшиною и товариствомъ,
нашихъ во Христѣ лобезнѣйшихъ сыновъ
и благодѣтелей доброжелателный молитвенникъ,
смиранный Гавріилъ, митрополитъ кієвскій

Сєнтября 10, 1774 года.

Кієвъ.

Помітка: «Пол. 1774 г. окт.3».

Арк. 100. Оригінал.

№ 130 1774 р., листопада 5. – Лист кошового отамана Петра Калпипевського до архімандрита Кієво-Печерської лаври Зосима Валькевича з подякою за прислану на Січ релігійну літературу

Ясне в Богу высокопреподобнѣйшій гднѣ¹ архимандритъ Кієво- 110
Печер. лавры¹, отецъ Зосимъ, милостивый блгодѣ. моѣ.

Вашего ясне в Богу высокопреподобія благоусердие, еже ко мнѣ я прохожду [!] съ чувствителнымъ удовольствиемъ всегда, а когда таково

¹ Знаки оклику авт.

¹ Дописано над рядком.

и любовь, которая есть отъмѣнною, еще и подтверждать соблагоизволите чрезъ отца архимандрита страны нашея Владимира², доставившего многопочитаемое ваше³ писаніе, то уже не усумниваюсь, яко и вовѣки при мнѣ будетъ вашего ясне в Богу высокопреподобію благопріятство; что воспоминатимуть ежеминутно оное, и жалованнія, бесѣды, кнѣги, в койхъ⁴ что с нимъ ползуясь, и сіе причитая къ душевной утѣхе, посѣществуемой вашимъ ясне в Богу высокопреподобіемъ, зато и вся благая ваша, вашему ясне в Богу высокопреподобію⁵ всепокорнѣйше благодареніе приношу; и всеусердно желая, дабы вышней дны жизни вашей долготою не нарушимимъ здравіем и спасеніемъ, благословляя, благословили. При должномъ уклонѣ остаюсь съ истиннымъ почитаніемъ.

⁶В. ясне в Бг. высопр. милост. б.⁶.
моего покорнѣйший слуга П.Калн.

1774 г., нояб. 5.

Арк. 110. Відпуск.

№ 131 1774 р., листопада 9. – Лист Коша до київського митрополита Гавриїла про стан церковних справ на Запорозжі. № 3470

101

Ясне в Богу высокопреосвященнѣйшій киръ Гавриїль Кременецкій, святѣйшого правителствующаго синода членъ, архієпискпъ, митрополитъ кievскій, галицкій и Малія Россій, мылостивѣйшій отецъ и архипастирю на III.

Въсечестный господинъ архимандритъ сѣчевыхъ церквей началныкъ отецъ Владимиръ Сокалскій объявилъ намъ полученный имъ запросъ, которымъ въ духовную Киевскую консысторію требуется извѣстія: кой именно запорожскіе церкви были въ вѣдомѣ его отца началныка, и въ техъ церквахъ кто исправлялъ и исправляетъ священнослуженіе и прочіе требы и кому, и много ли въ вѣдомѣ его нынѣ находится оныхъ священнослужителей, и откуда они опредѣленни, да и перемѣнни ли они или неперемѣнни? Такъ же кромѣ техъ церквей, кой у началныка какъ прежде были, такъ и нынѣ остались, и кромѣ церквей же до епархій Киевской издавна принадлежащихъ, имѣются ли еще какіе церкви или монастыри въ дачахъ запорожскихъ или не имѣются? И ежели имѣются, то и оныхъ сколько жъ именно, и в чіемъ они вѣдомствѣ состоятъ, и священнослуженіе кто в нихъ совершаетъ?

101 На что вашему ясне в Богу высокопреосвященству мы возвѣщаемъ зв. почтителнѣйше. Въ Войску Запорозскомъ Низовомъ церкви состоятъ // по духовежству въ вѣдомѣ резыдующаго всегда при первопрестолной тутъ церкве началныка подъ единымъ только щитаньемъ. А въ главномъ

¹Дописано на полі.

²Далі закреслено письмо.

³Склад їхъ написано над рядкомъ замість закресленого ей.

⁴подобію написано над рядкомъ замість закресленого освященству.

⁵Вашего ясне в Богу высокопреподобія милостивого богомольца

и совершенномъ вѣдомѣ и распоряженій, какъ церкви, такъ и начальныкъ сѣчевыхъ церквей Войска Запорожского¹. А сколько жъ церквей, и якіе, къ которой епархій нынѣ прилежность имѣют, объясненіе признається неудобнымъ теперь. Ибо ись тѣхъ, кой при границахъ в началѣ розмира кончившейся войны² оставленни, однакъ таковы и походные войсковіе, будучи сняти, благопрстойно блюдутся. Въ наличныхъ же продолжается священнослуженіе порядкомъ отъ исконно древныхъ времянь, вѣдущимся священнослужителями и причетомъ, въ оныхъ потребнымъ имѣючимся, отъ соизволенія Войска. Равно какъ и до епархей здешны принадлежать. Священнослужителей же временемъ достаточно, а в нѣкоторое время за роскомендированиями бываетъ толко таковое число, чтобъ священнослуженіе и протчіе требы не оставались безъ исполненія, якіе и преподают² правовѣрно к тому притекающимъ. И тако въ протчемъ, съ порученіемъ себе в богоугодніе // вашего ясне в 109 Богу высокопреосвященства– молитвы имѣемъ пребыть.

Вашего ясне в Богу высокопреосвященства
милостивѣйшого оца и архипастіря

Ноябра 9, 1774 года.

№ 3470.

Проба пера: «Пото, почто, пот, пото».

Арк. 101, 109. Відпуск.

109
зв.

№ 132 1774 р., жовтня 13. [Санкт-Петербург]. – Указ Синоду архимандритові Києво-Межигірського монастиря Іларіону Кондратковському про доручення київському митрополитові Гавриїлу визначити і доповісти Синодові, чи може Києво-Межигірський монастир обійтись без матеріальної підтримки Війська Запорозького

Копія 102

Указъ ея императорскаго величества самодержицы всероссийскія зъ Святѣйшого правительствующаго синода ставропигияльнаго Киево-Мижигорского монастиря архимандриту Илариону съ братнею

По указу ея императорскаго величества Святѣйшій правительствующій синод по доношенію вашему о учиненіи рассмотренія, по причинѣ произведенія бившаго в Сѣчи Запорожской из онога монастиря начальникомъ иеромонаха Владимира Сокалского во архимандрита о принадлежащихъ Киево-Мижигорскому монастирю по силѣ жалованныхъ грамотъ от Войска Запорожского доходахъ приказали. Какъ Святѣйшему синоду неизвѣстно, может ли Киево-Мижигорской монастирь въ содержаніи своем без доходовъ Войска Запорожского доволствоватся, то онимъ такъ же и на какомъ основаніи помянутому архимандриту Сокалскому в Сѣчи пры церквахъ начальникомъ битъ, рассмотрение учинить

¹ Далі закреслено главности.

² Дописано над рядком склад по.

102 синодалному члену, преосвященному Гавриилу, митрополиту киевскому, и по собраніи всѣхъ обстоятельствъ представитъ Святѣйшему синоду со мнѣніемъ. О чемъ къ его преосвященству и указъ изъ Святѣйшаго синода посланъ и ставропигиального Киево-Мижигорского монастыря архимандриту // Илариону съ братією о томъ вѣдать.

зв.

Оберъ-секретарь Аполлосъ Наумовъ
Секретарь Павелъ Стражевъ
Канцеляристъ Степанъ Марковскій

Октября 13 д. 1774 году.

С подлиннымъ сводилъ канцеляристъ
Данило Римаревъ

Помітка на арк. 102: «Пол. 11 числа ноябрия 1774 году».

Арк. 102. Копія.

№ 133 1774 р., листопада 13. Межигір'я. – Лист архіандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до намісника, межигірського ієромонаха Феодорита¹ про неможливість існування монастиря без доходів з Січі. № 614

103

Копія

Преподобіишій отець намѣстникъ.

103 Какъ мнстирь не имѣтъ еще отъ васъ увѣдомленія, гдѣ вы нинѣ
зв. находитесь, почему и уповаеѣ, что пребиваніе ваше можетъ продолжиться
тамо далѣе в разсужденій нишней дороги, то и разсудили отъправитъ
в Сѣчь Запорожскую уставника, честного иєромонаха отца Леонида.
Толь по надобности его для совѣта зъ ктиторами о докончаній церкви
болничноѣ, коль болѣе поважности монастырского интереса, которой
непремѣнно знанію вашему нынѣ надобенъ, а об ономъ вы ис приложенной
при семь копій указа усмотреть можете, хотя не предвидитсѣ с него
болшего для монастыря сумнительства къ каковой-либо обидѣ, ибо
совершенно можно положить на разсужденіе всякого, что монастырь
не можетъ содержать себе без доходовъ из Сѣчи получаемыхъ. Но
добрѣхотство къ обители отъ той особи, котороѣ препорученно указомъ
разсмотреніе здѣлать о томъ, подвергаетъ сумнительству, почему и
ненадежно, чтобъ успѣхъ какой произшелъ къ ползѣ нашей, // когда и
прежде сего искалъ извѣстной владика к себѣ тамошнего мѣста обращенія.
И такъ не остается болше другого средства намъ ко удержанію своихъ
доходовъ, какъ толко, соглася съ господиномъ отцемъ архимандритомъ
Владимиромъ, усугубитъ прозбу вашу от обители глѣдна кошевого зъ
старшинами о содержаній сей обители по-прежнему въ своемъ призрѣній,
ибо преосвященный неомѣнно будетъ требовать от Коша объявленія, на
какомъ основаній битъ отцу архимандриту Владимиру при запорожскихъ
церквахъ начальникомъ. Да и мнѣніе его не иное будетъ Святѣйшему
снуду, какъ толко чтобъ иєромонахи в Сѣчь били отправляеміи отъ

¹ За док. №№ 152-154.

его съторони. А симъ требованіємъ можетъ Воиску подать причину подозрѣвать на мнстирь Мьжигорскій, какъ намѣстникъ катедральный отцу архимандриту Владимиру и говорить несправедливо, будто от сего мнстрия челобитна отыправленна в Синодъ о препятствованій отцу Владимиру бить архимандритомъ, чего и во умѣ не било, какъ и вамъ извѣстно.

А что сей указъ послѣдовалъ, то оноє такъ произошло. Какъ полученъ в насъ указъ о произведеній // архимандритомъ оца Владимира 107 и на оной указъ о полученій репортованно, то в том же репортѣ доложено на разсмотреніе толко Синода – какъ монастырю въпредь оставатся, поєлику иеромонахи отъ него находятся в Сѣчи, а оной уже опредѣленъ въ вѣдомство Києвской епархій, да и то по той причинѣ, что произошоль слухъ в сѣмъ, что владика намѣревалъ представить от себе об отправки в Сѣчъ з своей стороны иеромонаховъ и темъ мнстирь предупредиль его замисли. Но темъ нещасливъ, что довелос сего разсмотренія, съ коего репорта и копія къ знанию вашему и къ разрѣшенію сумнѣнія – чиего, при семъ прилагается, – какъ съ оного Войску и ныкакой обиди не заключается и для того сколько ревности и усердия къ обители, столко постарайтесь увѣритъ, коль о невинности обителѣ предъ Воѣскомъ, столь о лжи намѣстника катедрального, и темъ испросить у его велможности гшдна кошового и Воиска благопризрѣнія и содержанія, навсєгда обитель сію по-прежнему при себѣ, и о томъ представленія Святѣйшему смноду // прямо от Коша, 107 какъ о семъ и в прежніє записки упомянуто. Въ протчемъ, испрашивая 3в. на сіє Божиєй всемогущевнѣйшой помощи, поручаю васъ въ его благоволеніє.

Вашего преподобія доброжелателній слуга,
архимандритъ Иларионъ

²Сводил канцеляристъ Данило Римаревъ⁻²

1774 году, ноября³ 13 д.

М.К.-М.

№ 614.

²Пол. декаб. 4⁻².

Арк. 103, 107. Копія.

№ 134 1774 р., [не раніше грудня 1]. Межигір'я. – Рапорт Києво-Межигірського монастиря Синодові про неможливість існування монастиря без доходів з Січі

Стѣйшему правителствующему смноду ставропигіального 104
Києво-Межигорского мнстрия отъ архимандрита
Иларіона зъ братнею

Репоръ о полученій указа

Указъ єя императорскаго величества самодержицы всероссійскія изъ Стѣйшаго правителствующаго смнода, прошлаго июля от 21-го сего

¹Написано іншим почерком.

³Виправлено з слова марта.

1774 года под №1218 отпущенный, о всемилостивѣйшемъ повелѣній, имяннымъ ея императорскаго величества даннымъ Стѣишему сѣноду сего 774 года, шоня 21 дня за собственноручнымъ подписаніемъ, высочайшимъ указомъ сѣчевыхъ запорожскихъ церквей начальника иеромонаха Владимира Сочалскаго¹ по всеподданнѣйшему прошенію и удостоинству Низоваго Запорожскаго Войска поститъ во архимандрити, и о бытій ему при запорожскихъ церквахъ начальникомъ на ихъ войсковомъ содержаніи въ вѣдомствѣ Кіевской епархій, в ставропигіалномъ Кієво-Межигорскомъ мнстрѣ мною з братією сего августа 18 числа полученъ, о полученіи котораго Стѣишему правителствующему сѣноду с покорностію репортуя, представляя при томъ в благоразсмотрѣніе Стѣишаго сѣнода слѣдующее.

104 Мнстирь ставропигвалний Кієво-Межигорскій, в силу имѣющихся
зв. жалованныхъ грамотъ данныхъ отъ блаженнаго памяти великаго гедра императора Петра Великаго 1698 года, мая 12 числа и отъ стѣишаго патриарха московскаго Іоакима 1688 года, марта 5 об отпращеніи всегда в Сѣчь // Запорожскую для служенія и преподаянія Войску
зв. трѣбъ христіанскихъ иеромонаховъ, иеродиаконовъ и монаховъ, и о продажи свѣчь восковыхъ с мнстрия Кієво-Межигорскаго, и по другимъ крѣпостямъ, отъ Войска Запорожскаго изъ 1672 года по ннѣ ползовался.

Отправляя в оную Сѣчь пачалника (какъ и ннѣшій иеромонахъ Владимиръ отъ мнстрия Кієво-Межигорскаго былъ опредѣленъ)² и с нимъ иеромонаховъ, иеродиаконовъ, а для продажи свѣчь монаховъ надобное число перемѣнно, а сие дѣлается для того, что монашествующіе в мнстирь никакова подѣлу къ содержанію себе не получаютъ темъ, что мнстирь кружки не имѣеть³, да и собирать оной нѣоткуда за не битіемъ никакихъ бгомолцовъ по отдаленности мнстрия отъ города, а кой и бывають временемъ – и тѣ ничего не подаютъ, но болше и сами пищею отъ мнстрия доволтвуются, и темъ³, будучи в Сѣчи, исправляютъ для себе всю нужное. При томъ же и мнстирю подаютъ денгами по возможности, кромѣ жъ того мнстирь и отъ начальника получаетъ з тамошнихъ доходовъ за свѣчи и другіе церковніе ими отправления по заведенному учрежденію ежегодно денгами, а сверхъ того солью, рыбою и прочимъ для мнстрия нужнымъ и ис того имѣеть генерално, коль содержаніе монашествующихъ и послушниковъ, толь исправляетъ церковніе всѣ надобности, равно и подчинку разнаго строенія и въновь оное дѣлаетъ; покупаемъ же хлѣбъ и прочое до малѣшей вещи.

106 А ннѣ, какъ с того указа явствуетъ, опредѣленно отъ Стѣишаго правителствующаго сѣнода // бытъ оному начальнику, иеромонаху Владимиру, за производеніемъ его во архимандрити, в вѣдомствѣ Кієвской епархій. Слѣдственно оной начальникъ отъ мнстрия Кієво-Межигорскаго состоятъ уже будеть независимымъ, а с тѣмъ мнстирь сеи и подлежащихъ доходовъ, кой до сего онъ доставлялъ, будеть лишень, чрезъ что мнстирь Кієво-Межигорскій припитъ можетъ в крайное несостояніе, поелику онъ для содержанія себе другіхъ

¹Сокальського

²Дужки авт.

³тамъ

достаточних доходів з деревень своїх не имѣть по весьма малому числу подданических дворовъ, въ коихъ считается хатъ по ревизіи всѣхъ толко 470, да и с⁴ ныхъ никакова збору денгами не бываетъ, кромѣ служить мнстру подданіе едною работою в неделѣ два днѣ и то на мнстирскихъ харчахъ, коль по прежнему обычаю, толь болше по крайней своей скудности, и по неимѣнню землѣ для хлѣбопашества по положенію мнстра и поданныхъ при рѣки Днѣпра в окружности бору или пуци. И для того о вышеписанномъ Стѣишаго правительствующаго снода покорнѣше прошу разсмотрѣнія и въ резолюцію указа.

В подлѣнномъ тако: Вашего святѣишества нижайший послушникъ, архимандритъ Иларіонъ зъ братією
⁵Сводил канцеляристъ Данило Римаревъ⁵

1774 года, декабря 1 д. получено.

Арк. 104, 106. Копія.

№ 135 1774 р., листопада 12. – Указ Київської консисторії начальнику січовихъ церковъ архимандриту Володимиру Сокальському про термінове надіслання рапорта щодо кількості церковъ на Запорозжі. № 2904

Указъ ея императорскаго величества самодержицы всеросійскія 105
изъ духовной Кіевской консисторіи, сѣчевыхъ запорожскихъ церквей начальнику, архимандриту Владимиру

По опредѣленію снодальнаго члена преосвященнаго Гавріила, митрополита кіевскаго и галицкаго, сего 774 года, сентября 10 д. требовано отъ васъ извѣстія, кои имянно церкви (прежде производства васъ во архимандрита)¹ были въ вѣдомствѣ вашемъ, и въ тѣхъ церквахъ кто исправлялъ и исправляетъ священнослуженіе и прочіе требы и кому? И много ли въ вѣдомствѣ вашемъ находится оныхъ священнослужителей, и откуда они опредѣлены, да и перемѣнные ль они или неперемѣнны? Такъ же, кромѣ тѣхъ церквей, кои у васъ какъ прежде были, такъ и нынѣ остались, и кромѣ церквей же, до епархіи Кіевской издавна принадлежащихъ, имѣются ль еще какіе церкви или мнстри въ дачахъ запорожскихъ или не имѣются? И ежели имѣются, то оныхъ сколько жъ именно и въ чьемъ они вѣдомствѣ состоятъ, и священнослуженіе кто в нихъ совершаетъ? Токмо такова извѣстія отъ васъ и понынѣ въ духовную консисторію не прислано.

А какъ указомъ ея императорскаго величества изъ Святѣишаго правительствующаго снода сего 774 года, іюня 26 д., къ его преосвященству состоявшимся, между прочаго повелѣно // быть вамъ 105
въ вѣдомствѣ Кіевской епархіи [!], почему за нынѣшний 774 годъ, зв.
которой уже оканчивается, какъ о прочихъ церквахъ и священнослужителяхъ, в Кіевской епархіи состоящихъ, такъ и о церквахъ

⁴ Дописано інішимъ чорниломъ.

⁵ Написано інішимъ почеркомъ.

¹ Дужки авт.

же сѣчовыхъ запорожскихъ тѣхъ, при которыхъ вы находитесь начальникомъ и о ихъ священно и церковнослужителяхъ надлежитъ сочинять и въ Святѣйшій правительствующій синодъ отъ его преосвященства посылать указыныя вѣдомости. Но о тѣхъ сѣчовыхъ запорожскихъ церквахъ, при которыхъ вы находитесь начальникомъ, и о ихъ священно и церковнослужителяхъ, въ духовной консисторіи никакова нѣтъ должнаго извѣстія, того ради по указу ея императорскаго величества въ духовной консисторіи между прочаго опредѣлено и его преосвященствомъ подтверждено о немѣдлѣнной присылкѣ въ вышепрописанныхъ обстоятельствахъ въ духовную консисторію репорта, послатъ къ вамъ указъ – и посылается. И сѣчевыхъ запорожскихъ церквей начальнику, архимандриту Владимиру учинить о томъ по сему ея императорскаго величества указу.

Кієво-подольскій притиско-миколскій
протоієрей Яковъ Бієлявскій

У доклада дѣль канцеляристъ Михайло Бѣлякъ
Подканцеляристъ Яковъ Христіановичъ

1774 года, ноября 12 дня.

Помітки: вих. «№ 2904»; «Получень декабра 17 дня».

Арк. 105. Оригінал.

№ 136 [1774 р., грудня 17]¹. – Лист ієромонаха Аркадія до намісника Києво-Межигірського монастиря, ієромонаха Феодорита² про одержання указу Київської консисторії начальникові січовихъ церков Володимиру Сокальському щодо стану церковнихъ справ на Запорозжі

108

Господинъ олдъ намѣстникъ, мылостивой олдъ мой.

Сей день получили мы промеморію зъ духовной консисторіи Київской. Оною требуется увѣдомленія: какіе именно сѣчевіє церкви гспдну олдъ архимандриту Владимиру, онъ³ въ вѣдомствѣ сего монастиря находилъся, поручени били в подначалство и в смотреніє, и сколько пры онихъ церквахъ священнослужителейъ нинѣ находятся и кто они имянно, и какъ давно опредѣлены? О семъ ваше преподобіє я за долгъ принялъ увѣдомитъ за новостъ. Мы еще нѣчего на то не отвѣтствовали. В протчемъ нижайше кланяюсь⁴, желаю здравія и во всемъ благопоспѣшества.

Вашего преподобія покорнѣйшій слуга
ієромонахъ Аркадіи

Арк. 108. Чернетка.

¹ Датовано за док. № 135.

² Адресат встановлено за док. №№ 152-154.

³ Виправлено з слова сий.

⁴ Дописано на полі.

№ 137 1774 р. листопада 19. – Указ Київської консисторії начальникові запорозьких січових церков архимандриту Володимиру Сокальському про термінове надіслання рапорта про стан церковних справ на Запорозжжі. № 2962

Указъ єя императорскаго величества самодержицы
всероссійскія, изъ духовноѣ Кіевской консисторіи сѣчевыхъ
запорожскихъ церквей началнику архимандриту Владимиру

116

Въ указѣ єя императорскаго величества, изъ Святѣйшаго правительствующаго синода къ синодалному члену преосвященному Гавриилу, митрополиту кіевскому и галицкому сего 774 года, ноября 6 д. присланномъ, изображено. Что-де Святѣйшему правительствующему синоду ставропигіалнаго Кієво-Межигорскаго монастыря архимандритъ Иларіонъ съ братією репортомъ представлялъ о данныхъ тому монастырю въ 1698 году отъ государя императора Петра Великаго и въ 1688¹ году жъ отъ патріарха московскаго Іоакима жалованныхъ грамотахъ и другихъ крѣпостяхъ, по которымъ тотъ монастырь, ползуясь продажею свѣчъ въ Сѣчи Запорожской и содержаніемъ во оной для служенія и преподаванія требъ Войску Запорожскому іеромонаховъ, іеродіаконовъ и монаховъ, получалъ по заведѣнному учрежденію ежегодно денги и прочее нужное и изъ того имѣлъ содержаніе монашествующихъ и послушниковъ и исправленіе всѣхъ церковныхъ надобностей, такъ же починку и разное вновь строеніе. И что оной монастырь за небытіемъ никакихъ по одаленности отъ города богомолцовъ, не имѣя кружки и другихъ достаточныхъ доходовъ съ деревень своихъ, по малому числу подданическихъ дворовъ, въ коихъ считается по ревизіи всѣхъ только четирѣста семдесятъ хатъ, да и съ нихъ-де денежнаго збору, кромѣ работы не бываетъ, можетъ нынѣ за произведеніемъ васъ во архимандрита въ крайнее притти несостояніе, потому что вы по указу Святѣйшаго синода, состоя теперъ въ вѣдомствѣ Кіевской епархіи, будете уже отъ того монастыря независимымъ, а тѣмъ и подлежащихъ доходовъ въ монастырь собирать и присылать откажетесь или и вовсе обратите на себя оныя. И просильте онъ, архимандритъ, дабы вы не могли монастыря Кієво-Межигорскаго одалить какъ отъ надлежащихъ ему прежде бывшихъ доходовъ въ Сѣчи Запорожской началникомъ съ іеромонахами, тамо находящимися, для сего монастыря собираемыхъ, такъ и отъ высылки² отъ того жъ монастыря по прежнему непремѣнно туда для священнослуженія и преподаванія требъ христіанскихъ Войску іеромонаховъ // и іеродіаконовъ и для продажи свѣчъ монаховъ, въ силу имѣющихся въ томъ монастырѣ высочайшей и патріаршей грамматъ и другихъ крѣпостей, разсмотренія и въ резолюцію указа.

116
зв.

И по указу єя императорскаго величества Святѣйшій правительствующій синодъ приказали. Какъ Святѣйшему синоду не извѣстно

¹Док. № 45

²Першу літеру вы правлено з и.

можетъ ли Кієво-Межигорской монастырь въ содержаніи своемъ безъ доходовъ Войска Запорожского доволствоваться, то о томъ такъ же и на какомъ основаніи вамъ въ Сѣчи при церквахъ начальникомъ быть, разсмотрѣніе учинить его преосщепенству и по собраніи всѣхъ обстоятельствъ представить Сѣйшшему синоду со мнѣніемъ.

А понеже имяннымъ высочайшимъ ея императорскаго величества, за собственноручнымъ подписаніемъ даннымъ Святѣйшему синоду сего 774 года, июня 21 д., указомъ между прочаго повелѣно вамъ, архимандриту быть при запорожскихъ церквахъ начальникомъ на ихъ войсковомъ содержаніи.

Но какое отъ Войска Запорожскаго опредѣлено вамъ, архимандриту, содержаніе, да и монашествующіе, подъ началомъ вашимъ находящіеся, чѣмъ содержатся, и сколько ихъ нынѣ имѣется, и быть должно – не извѣстно. Ибо хотя отъ васъ архимандрита сего года, сентября 10 д.³ по опредѣленію его преосщепенства Духовною консисторіею и требовано извѣстія какъ о сѣчевыхъ церквахъ, такъ и о ихъ священнослужителяхъ, токмо такова извѣстія отъ васъ архимандрита не прислано, почему сего ноября 12 д.⁴ о немедлѣнной присылки онаго извѣстія и указомъ, изъ Духовной же консисторіи къ вамъ посланнымъ, подтверждено.

Того ради по указу ея императорскаго величества его преосщепенствомъ, между прочаго, опредѣлено. Ко исполненію вышепрописаннаго ея императорскаго величества указа изъ духовной Кіевской консисторіи послать къ вамъ, архимандриту, и вторичной указъ, – и посылается. которымъ велѣтъ, чтобъ вы, архимандритъ, по посланному къ вамъ сего ноября 12 д. указу⁴ въ самой скорости учинили исполненіе, а при томъ бы показали и о томъ, о жуды прежде, какъ вы жъ, будучи начальникомъ, такъ и монашествующіе, въ вѣдомствѣ вашемъ находящіеся, получали свое содержаніе, и какое имянно? Да и нынѣ какъ вы, архимандритъ, такъ и монашествующіе, въ вѣдомствѣ вашемъ находящіеся, какое жъ и о жуды получаютъ // содержаніе, и чѣмъ, и о жуды и впредь содержатся будутъ? И сѣчевыхъ запорожскихъ церквей начальнику, архимандриту Владимиру учинить о томъ по сему ея императорскаго величества указу.

Архимандритъ Гробжинскій [?]

У доклада дѣлъ канцеляристъ Михайло Будникъ
Подканцеляристъ Степан Якубовскій

1774 года, ноября 19 д.

Помітки: на аркуші 116: вих. № «2962»; «Получень гевваря 8 дня 1775 года⁵».

Арк. 116, 118. Оригинал.

³Док. № 125.

⁴Док. № 135.

⁵Літеру г правлено з д.

№ 138 1774 р., листопада 20. – Лист київського митрополита Гавриїла до Коша з запитом про кількість церков і священнослужителів і про можливість їхнього утримання на Запорозжі

Высокородный господинъ Петръ Ивановичъ съ войсковою старшиною и товариствомъ!¹ Намъ во Христѣ любезнѣйшіе сыны и благодѣтели!¹ 111

Указомъ ея императорскаго величества изъ Святѣишаго правительствующаго свнода сего 774 года, октября от 13 д.², по репорту кієво-межигорскаго архимандрита Іларіона съ братією ко мнѣ состоявшимся, повелѣно мнѣ учинить разсмотреніе: можетъ ли Кієво-Межигорской мнстырь въ содержаніи своемъ безъ доходовъ Войска Запорозскаго доволствоваться, и на какомъ основаніи архимандриту Владимиру Сокалскому въ Сѣчи при церквахъ быть начальникомъ? Котораго указа и точная при семъ сообщается копія. А понеже имяннымъ высочайшимъ ея императорскаго величества за собственноручнымъ подписаніемъ даннымъ Святѣишаму свноду сего 774 года, іюня 21 д. указомъ, между прочаго, повелѣно жъ ему, архимандриту Владимиру, быть при запорозскихъ церквахъ начальникомъ на войсковомъ содержаніи, но какое от Войска Запорозскаго опредѣлено ему, архимандриту, содержаніе, да и монашествующіе, подъ началомъ его, архимандрита, находящіеся, чѣмъ содержатся, и сколько ихъ нынѣ имѣется и быть должно – неизвѣстно.

Для того ко исполненію вышепомянутаго ея императорскаго величества изъ Святѣишаго правительствующаго свнода указа, какъ въ Кієво-Межигорской мнстырь требованіе и къ архимандриту Владимиру указъ, въ касающихся по сему дѣлу обстоятелствахъ, посланы, такъ и ваше высокородіе съ войсковою старшиною и товариствомъ прошу не оставить меня увѣдомить. При которыхъ запорозскихъ церквахъ онъ, архимандритъ Сокалскій³, находится и впредъ имѣеть находится⁴ начальникомъ при тѣхъ церквахъ, коликому числу ієромонаховъ, ієродіаконовъ и монаховъ быть потребно?⁵ И онымъ ієромонахамъ, ієродіаконамъ и монахамъ изъ Кієво-Межигорскаго ль мнстыря или изъ другихъ мнстырей епархіи Кієвской, которой въ вѣдомствѣ и онъ архимандритъ по указу изъ Святѣишаго правительствующаго свнода состоитъ, для соблюденія надлежащего ⁶порядка между⁶ начальникомъ и подначальными, при всякихъ случаяхъ и обстоятелствахъ, по дѣламъ указнымъ, духовнымъ и партикулярнымъ быть посылаемымъ, и ему, архимандриту, какое содержаніе от Войска Запорозскаго опредѣлено или опредѣлится? Да и монашествующіе въ вѣдомствѣ его, архимандрита, находящіеся // откуда свое содержаніе ж получаютъ будутъ, и какое жъ? Въ прочемъ Божіе і наше зв. 111

¹Знаки оклику авт.

²Див. док. № 139.

³Виправлена перша літера С на велику.

⁴Дописано в іншим чорнилом.

⁵Вписано знак питання іншим чорнилом.

⁶Вписано іншим чорнилом замість витертого слова.

архієреопастырское благословеніе вашему высокородію, войскової старшинѣ и всему товариству препосылая, остаюсь навсегда.

Вашего высокородія войскової старшины и товариства нашихъ въ Хрстѣ любезнѣйшихъ сыновѣхъ и благодѣтелей доброжелателнѣйшій богомолецъ, смиренный Гавріиль, митрополіть кіевскій

Ноября 20 д. 1774 года.

Кієвъ.

Помітка: «П. генвара 11 д. 1775 году».

Арк. 111. Оригінал.

№ 139 1774 р., жовтня 13. [Санкт-Петербург]. – Указ Синоду кійвському митрополитові Гавріилу про визначення можливостей Києво-Межигірського монастиря існувати без доходів з Січі. № 2097

112

Копія

Указъ ея императорскаго величества самодержицы всеросійскія изъ Святѣйшаго правителствующаго синода синодальному члену, преосвященному Гавріилу, митрополиту кіевскому и галицкому

Святѣйшему правителствующему синоду ставропигіалнаго Кієво-Межигорскаго монастиря архимандритъ Іларіонъ съ братією репортом представляль о данныхъ тому монастирю въ 1698 году от гсдря императора Петра Великаго и въ 1688 году жъ от патріарха московскаго Іоакима жалованныхъ грамотахъ и другихъ крѣпостяхъ, по которымъ тотъ монастирь, ползуясь продажею свѣчъ въ Сѣчи Запорожской и содержаніемъ въ оной для служенія и преподаванія¹ трєбъ Войску Запорожскому іеромонаховъ, іеродіаконовъ и монаховъ, получалъ по заведѣнному учрежденію ежегодно денги и прочее нужное и изъ того имѣлъ содержаніе монашествующихъ и послушниковъ и исправленіе всѣхъ церковныхъ надобностей, такъ же починку и разное вновь строеніе; и что оной монастирь за небытіемъ никакихъ по отдалѣнности отъ города богомолцовъ, не имѣя кружки и другихъ достаточныхъ доходовъ съ деревень своихъ, по малому числу подданическихъ дворовъ, въ конхъ щитається по ревизіи всѣхъ только чєтырєста семдєсять хатъ, да ись ныхъ денежнаго збору, кромѣ работы, не бываєть, можетъ нынѣ, за произвѣденіемъ бывшаго въ Сѣчѣ изъ онаго монастиря начальника Владимира Сокалскаго во архимандрита, въ крайнѣе притти несостояніе, потому что оной Сокалской по указу Святѣйшаго синода, состоя теперъ въ вѣдомствѣ Кієвской епархіи, будєть уже отъ того монастиря независимымъ, а тѣмъ и подлѣжащихъ доходовъ въ монастирь собирать и присылатъ откажется или вовсе обратитъ // на себя оныя. И просилъ зв. онъ, архимандритъ, дабы тотъ Владимиръ Сокалской не могъ мнстрия Кієво-Межигорскаго отдалитъ, какъ отъ надлѣжащихъ ему прежде бывшихъ

¹Склад ва вписано іншим чорнилом.

доходовъ въ Сѣчи Запорожской начальникомъ съ иеромонахами, тамо находящимися, для сего монастыря собираемыхъ, такъ и от высылки от сего жъ мнстра по-прежнему непременно туда для сценнослуженія и преподаванія требъ христіанскихъ Войску іеромонаховъ, іеродіаконовъ и для продажи свѣчь монаховъ, в силу имѣющихся въ семъ мнстрѣ высочайшей и патріаршей грамоты и другихъ крѣпостей разсмотренія и въ резолюцію указа.

И по указу ея императорскаго величества, Святѣйшій правительствующій синодъ приказали. Какъ Стѣйшему синоду не извѣстно, можетъ ли Кієво-Межигорской мнстръ въ содержаніи своемъ безъ доходовъ Войска Запорожскаго доволствоватся, то о томъ такъ же и на какомъ основаніи помянутому архимандриту Сокальскому въ Сѣчи при церквахъ начальникомъ быть – разсмотреніе учинить вашему преосщенству и, по собраніи всѣхъ обстоятельствъ, представитъ Стѣйшему синоду со мнѣніемъ. И синодалному члену, преосвященному Гавріилу, митрополиту кієвскому и галлцкому, учинитъ о томъ по сему ея императорскаго величества указу. А для вѣдома о томъ же къ кієво-межигорскому архимандриту указъ изъ Святѣйшаго синода посланъ.

На подлинномъ тако:

оберъ-секретарь Аполлосъ Наумовъ

Секретарь Павелъ Стражевъ

Канцелярист Степанъ Марковскій

Октября 13 дня 1774 года.

Скрипа на арк. 112 і зв.: «Съ подлиннымъ указомъ // свидѣлствовалъ Кієвской духовной консисторіи канцеляристъ Михайла Бѣлякъ».

Помітка: вих. №2097»; «Получень 1774 года, ноябра 6 д.»

Арк. 112. Копія.

№ 140 1775 р., січня 13. – Листъ Конша до кієвського митрополита Гавріїла про порядокъ утримання духівництва на Запорожжі. № 138

Ясне въ Богу высокопреосвященнѣйшій куръ Гавріиль 113
Кременецкій, Святѣйшаго правительствующаго синода членъ,
архиепскпъ, митрополитъ кієвскій, галлцкій і Малія Россіи,
мылостивѣйшій отецъ и архипастирю наш.

Писаніе вашего ясне въ Богу высокопреосвященства, ноябра отъ 20 пущенное¹, получили мы сего году, генваря 11-го съ копиею указа Святѣйшаго правительствующаго синода, по поводу коего соизволите требовать увѣдомленія. Всечестный господинъ архимандритъ отць Владимиръ Сокальской находитья и находитья пры какихъ запорожскихъ церквахъ и сколко до оныхъ потребно іеромонаховъ, іеродіаконовъ и монаховъ, и быть имъ присылаемымъ съ Кієво-Межигорского ль монастыря или другого коего, и какое опредѣленно

¹ Док. № 138.

или опредѣлиться отъ Войска ему архимандриту содержаніе, а то же каквоо будетъ и монашествующимъ?

На что и на представленный намъ отъ означенногo господина начальника архимандрита Владимира полученный нымъ съ Киевской консисторій указъ вашему ясне въ Богу высокопреосвященству возвѣщаемъ почтеннѣйше симъ писаніемъ. Всечестный отецъ архимандритъ Сокалскій, при которыхъ церквахъ находится и находитиметься начальникомъ, о томъ по запросу консысторскому ноябра отъ 9-го изшедшого года вашему ясне въ Богу высокопреосвященству отъ насъ писанно².

113 ^{зв.} Содержаніе жъ ему, такъ же иеромонахамъ и протчіймъ // причетныкамъ—единственно толькo отъ доброхотовъ Войска Запорожского, чемъ прежде и теперъ питаться имѣют. А иногo содержанія какъ начальнику архимандриту, такъ и протчіему духовенству в насъ не имѣется, ибо здесь никакихъ доходовъ, ни прыбілей таковыхъ, съ которыхъ бы оноо духовенствo содержать, кромѣ отъ доброхотовъ, нѣтъ. И надѣмсь, что они препитаніемъ и нужнымъ ко одѣянью, и отъ подаянія могутъ быть доволни. Иеромонахи, иеродіакони и монахи нынѣ при церьквахъ въ Сѣчи и въ нѣкоторыхъ мѣстахъ находятся на прежнемъ основаній, по взнесенной съ монастыря Киево-Межигорскогo (отъ тамошнегo) началства и братій къ Войску Запорожскому Низовому прозбы, отъ соизволенія Войска до ласки войсковои. И въпредѣ отъ означенногo Киево-Межигорскогo монастыря или другогo какогo, еромонахи, иеродіаконы и монахи пребывать будутъ, то завысать³ имѣть отъ волѣ Войска Запорожскогo. Положенія жъ, коликому числу быть иеромонахамъ, иеродіаконамъ и монахамъ, изобразыть признаеться невозможнымъ, потому что за частимы отъкомендиrowаніями ихъ отъсель пры командахъ, всегда и временно наряжающихся, въ нѣкоторое время неизлише, а въ другое умалителностъ бываетъ. И такъ, естли одному числу быть, то не безъ остановки въ преподаваній требъ часто слѣдовать можетъ, какъ же оны требовались во время надобное и распредѣлялис по разсмотренію Войска, и нынѣ тому послѣдовать надобно. И, препоручивъ себе въ богоугодные вашего ясне въ Богу высокопреосвященства молитви, имѣемъ пребыть.

Вашего ясне въ Богу высокопреосвященства
милостивѣйшего отца архипастыря
нашего нижайшіе слуги а.к.П.Калнышевскій,
войсковая стар. и товариство

1775 году, генвара 13 д.

Б.м. З. Кошъ. № 138.

Арк. 113. Відпуск.

² У справі відповіді немає.

³ завысать

№ 141 1775 р., [не раніше січня 13]¹. – Рапорт начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського Київській консисторії про становище духівництва і загальний стан церковних справ на Запорожжі

Въ духовную Киевскую консисторию
Репортъ

115

Указъ² ея императорскаго величества самодержицы всероссійскія, 774 года, ноября 12 подъ №2904³ состоявшейся, въ духовной Киевской Киевской [!] консисторій полученъ мною того года, декабря 17. И какъ в томъ указѣ изображенное⁴ согласнымъ есть выраженію въ запросѣ, еже⁵ в духовной Киевской консисторій⁶ ко мнѣ, ⁷то я⁷ самъ собою без вѣдома и волѣ Войска Запорожского чего⁷ учиныгить [!]⁸ не в силахъ. Будучи обшеству Войска Запорожского Низового оное приклядалъ, отъ коего⁹ къ ясне въ Богу высокопреосвященству синодалному члену, господину Гаврійлу, митрополіту киевскому и галицкому¹⁰, что¹¹ писанно уже, то о семъ и репортуку духовной Киевской консисторій.

Сѣчевихъ запорожскихъ церквей начальникъ,
архимандритъ Владимиръ

1775 г., генваря д.

Арк. 115. Чернетка.

№ 142 1775 р., січня 16. – Рапорт начальника січових церков Володимира Сокальського Київській консисторії про прийняття рішення Кошем і відправлення відповіді на лист консисторії від 19 листопада 1774 р.

Въ духовную Киевскую консисторию
Репортъ

117

Указъ ея императорскаго величества саможержицы всероссійскія, 774 года, ноября 19 подъ № 2962¹ въ духовной Киевской консисторій состоявшейся, полученъ мною сего генваря 8. И какъ о изображенномъ по тому указу не могъ я собою без вѣдома и волѣ Войска Запорожского ничего здѣлать, то и представыль тотъ указъ обществу сего Войска, отъ коего на оної къ его ясне въ Богу высокопреосвященству синодалному

¹ Датовано за док. №135.

² Далі над рядком закреслено вашого.

³ Док. №135.

⁴ Далі закреслено есть скра.

⁵ Далі закреслено ко мнѣ.

⁶ Далі закреслено то і оное по прибытій.

⁷ Написано над рядком.

⁸ Далі закреслено чего.

⁹ Написано над рядком замість закресленого оного.

¹⁰ Далі закреслено и Малія Россій, что уже писанно то.

¹¹ Дописано на полі.

¹ Док. №137.

члену господину Гавріїлу, митрополіту киевському и галицкому, писанно. Я же² о семь в духовную Киевскую консисторию репортую, не находя³ чего уже писать надто.

Съчевих запорожских церквей начальникъ,
архимандритъ Владимиръ

1775 г., генваря д. 16.

Арк. 117. Відпуск.

№ 143 1775 р., січня 26. – Ухвала Військової Ради від 3 січня про виділення на утримання начальника січових церков Володимира Сокальського певної суми грошей з військового скарбу. № 301

114 1775 году, генваря 3 д. В общемъ Войсковомъ собраніи приговорено¹. Всечестному оцу² съчевихъ церквей начальнику, архимандриту Владимиру Сокальскому для содержания его из войсковой сумми давать в год по 300 ру., которіе получаютъ каждой трети по 100 ру. И какъ онъ во архимандрита посвященъ минувшаго 1774 году³, сентября мсяца 7 д. то потому и в разсужденіи проезда его и ис Киева, произвествъ ему за означенную сентябрьскую треть 100 ру. И впрѣд, какъ вышеписано, по третямъ производитъ из сумми войсковой, содержаемой в гадна судьи войскового, что ко исполненію нинѣ і на будущіе времена подписомъ і печатю войсковою утверждено. І положенъ сей прыговор в Войсковой⁴ з. крий к дѣламъ.

1775 году, ген. 26 д.

Помітка: вих. «№ 301».

Арк. 114. Відпуск.

№ 144 1775 р., березня 4. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до намісника Києво-Межигірського монастиря ієромонаха Феодорита про неможливість надіслати гроші для купівлі солі без дозволу Коша.

119 Преподобнѣйшій господинъ намѣстникъ монастиря
Кієво-Межигорского.

По горячему благоусердію моему къ обителѣ нашей, желателенъ бы былъ я¹ усердно послать требуемое число денегъ на покупку соли для надобности по монастирю. Естли бы слѣдовало сіе отъ воли моея, но какъ теперь не могу я² учинить самъ собою ны того чего требуется.

¹ Далі закреслено о семь репортую въ о семь.

² Над рядком закреслено уже.

³ Далі закреслено Съче.

⁴ Дописано над рядком.

⁵ Далі закреслено в.

⁶ Далі закреслено все.

⁷ Написано над рядком.

ны прымѣрно тому ²чего-либо² безъ доклада, а потому и безъ резолюціи его вельможности г.атамана кошеваго зъ старшиною и товариствомъ, то и представлялъ³ его вельможности, присовокупивши и просьбу мою, о дозволеніи послать сколько бѣ⁴ повелѣли⁵. Итакъ, получивши повелѣніе⁶, чтобъ⁷ поудержатся доколь наспѣеть время, согласное съ возможности, о семъ ваше пр.² извѣщаю. И поздравивши нинѣшнюю Четиридесятнею⁸, желаю, чтобъ оную душеспасително кончили и в радости поклонились тридневному Восстанію Христа Бога. Пребывая 1775 г., марта 4 д.

Арк. 119. Відпуск.

№ 145 1775 р., березня 18. Межигір'я. – Лист архимандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до начальника запорозьких церков Володимира Сокальського з святковими поздоровленнями і про надіслання в дарунок книг. № 112.

Высокопреподобнѣишій г.сиднь олецъ архимандритъ,
любезный о Христѣ братъ и пріятель.

125

Слѣдующимъ праздникомъ Восстанія Христова от мертвих¹, которимъ и намъ всѣмъ дароваль жизнь вѣчную, ваше высокопреподобіе поздравляю зъ желаніемъ, чтобъ оной и по немъ предтекущіе многіе продолжали вы в здравій совершенномъ благополучнѣйше. Сѣму жъ празднику приличествующихъ книжищъ каноновъ воскресенскихъ три болшихъ на всю седмицу, а 10 меншихъ для соборного пѣнія посылая, рекомендую принять в знакъ моего къ вамъ усердія. Пребываю в протчемъ съ моимъ добброжелателствомъ и почтеніемъ.

Вашего высокопреподобія любезнаго о Христѣ
брата и пріятели всего дображелателнѣишій
с молитвенимъ и слуга² ставропигиалнаго
Кіево-Межигорского мнстры
архимандритъ Іларіонъ

Ч.³ 18 марта мѣся 1775 года.

№ 112.

Мнстырь Кіево-Межигорскій.

Помітка: «Пол. 1775 г., апр. 2».

³ Далі закреслено и.

⁴ Далі закреслено изволили позволили послать.

⁵ Далі закреслено итакъ изволенно обождаютъ время.

⁶ Далі закреслено об.

⁷ Далі закреслено не посылать.

⁸ В цьому році дні припали на 25 лютого - 30 квітня.

¹ У цьому році Великдень припав на 12 квітня.

² слуга

³ числа

№ 146 1775 р., березня 18. Межигір'я. – Лист Києво-Межигірського монастиря до Коша з проханням і надалі утримувати монастир коштом Війська Запорозького. № 107

122

Велможный и высокопочтеннѣйшій гсиднь славного Низового Войска Запорожского кошевїй атаманъ съ войсковою старшиною и товариствомъ, милостиво надежднѣйшій блгодѣтель и добродѣю нашъ.

Благосклонность и усердіе велможности вашей и Войска Запорожского къ обителѣ Києво-Межигорской, какъ и неоставленіе еѣ во всемъ изъ древныхъ лѣтъ, поннѣ проистѣкающіе, столь чувствительными для насъ, сколь и не забвенными къ вѣчному прославленію Войска, которимъ, поставляя мы непосредственно всякую благодарность, испрашиваемъ непрестанно всѣобществомъ усерднѣше у высочайшого существа и создателя всѣхъ Бга, чтобъ оной воздалъ велможности вашей и Войску Запорожскому, коль въ ннѣшней жизни желаемыми, толь по долголѣтномъ здравїи и въ будущей вѣчными благами.

Велможный гсиднь, хотя мы уже не сумнѣваемся о благосклонности вашей и усердїи къ намъ и напредъ надѣясь и болѣя еще оніе приобрѣсти въ подтвержденіе признанїя нашей благодарности, но с причини гсидна оца архимандрита Владимира опредѣленїя в вѣдѣніе Кїевской епархїи такъ обезпокоюа т насъ насилаеміе от Духовной консисторїи требованїя о увѣдомленїи о церквахъ сѣчевихъ, священно и церковнослужителяхъ, и о присилки вѣдомостей, и книгъ о приходахъ и расходахъ, что мы не можемъ собрать мислей, къ каковому сіе слѣдуетъ концу, опасаясь при томъ, коль не подвергнуть себе таковымъ на то противнымъ отвѣтомъ от¹ команды² своей штрафу, толь с другой стороны и вашей велможности оскорбленію. Наконецъ, ободривъ себе великодушїемъ, презирая всѣ сумнителства наносящїе, приступаемъ съ нижайшимъ упокоренїемъ къ велможности вашей, какъ всѣ происходящїе вышшеявленные требованїя не могутъ быть рѣшими безъ соизволенїя велможности вашей и Войска. то ми в разрѣшенїе нашего сумнѣнїя полагаемъ все наше упованїе на //

122 зв. велможность вашу. А затѣмъ, о чемъ имѣлъ прозбу персонално у велможности вашей гсиднь намѣстникъ, всечестной старецъ, іеромонахъ оцъ теодорить, о томъ и мы особливо чрезъ сіе съ нимъ же всепокорнѣше просимъ, какъ обитель стую по-прежнему безъ отмѣни содержать при своихъ благосклонностяхъ и неоставленїяхъ къ благосостоянію ея, какъ она не имѣеть нѣоткуда посторонныхъ подаванїи, кромѣ от Войска Запорожского, такъ и высылку въ Сѣчъ изъ братїи нашей для священнослуженїя іеромонаховъ и іеродїяконовъ оставить на прежнемъ основанїи перемѣнно по усмотренїю времени, чтобъ всѣ не лишались частїю нужного содержанїя для себе, по неимѣнїю здѣсь нѣкакихъ подѣловъ. А при томъ, собираеміе на монастырь сей доходи, оставляя какъ ннѣ оцу Петру, такъ и по немъ будущимъ подначалимъ въ такое управленїе, которое имѣли прежде начальники, а сіе уже

¹Вписано іншим чорнилом.

²Літеру ы вписано іншим чорнилом.

гсидну оццу архимандриту Владимиру не свойственно, съ которыхъ доходовъ в нѣшнюю весну заготовить солтъ, рыбы и протчого и напредъ слѣдующіе времена дозволить. Послѣдователно и Самарскій монастырь в такое распоряженіе и вѣдомство сего монастыря оставить, в какомъ до сего оной съ его доходами и заводами состоялъ, съ перемѣною начальниковъ отсель. А перемѣна какъ начальниковъ туда, такъ священослужителей въ Сѣчь и въ Самарь слѣдоватиметь по усмотренію времени и згодности людей, а при томъ изъ вѣдома велможности вашей. Естли жъ мы по неосмотрительности каковой предъ вашею велможностию и Воискомъ въ чемъ погрѣшили ко оскорбленію вашему, то всепокорнѣше просимъ в томъ вынность нашу простить и предать забвенію.

А въпредъ долгъ имѣемъ старатся соотвѣтствовать вашей велможности и Воиску со всякого благопристойностию, испрашивая на сіе писменного насъ увѣдомленія, пребудемъ навсегда непремѣнными, каковыми и состоимъ с нашимъ высокопочитаніемъ,

Вашей велможности милостиво надежднѣшего блгодѣтеля
и добродѣя ншего всепокорнѣшіе слуги
и усерднѣшіе богомолци
Іеромонахъ Самуиль, экклизіархъ
Іеромонахъ Кондрать, казначей
Іеромонахъ Пантелеймонъ, экономъ
Уставникъ іеромонахъ Леонидъ
Писарь іеромонахъ Аркадій
Іеромонахъ Теофанъ, денежный шафарь¹

Ч.³ 18 марта 1775 года.

⁴Мнстырь К.-Межигорскій. № 107⁴.

Помітка: «Получено априля 5 д. 1775 году».

Арк. 122. Оригінал.

№ 147 1775 р., березня 18. Межигір'я. – Лист Києво-Межигірського монастиря до начальника січових церков Володимира Сокальського з святковими поздоровленнями і висловленням надії на клопотання перед кошовим отаманом щодо подальшого утримання монастиря Військом Запорозьким. № 108

Высокопреподобнѣйшій гсиднь оццъ архимандрить,
милостивій благодѣтель нашъ.

126

Стою Четырдесятницею сею честь имѣемъ, ваше высокопреподобіе, от общества нашего поздравит, желая усерднѣше по провожденій еѣ душеспасително поклонитися страстемъ Хрстовимъ, а потомъ і святому его Воскресенію і продолжитъ праздникъ тотъ і по немъ многіе в здравій і благополучій радостнѣше.

Писали мы к его велможности гсидну кошовому о неоставленій сея

³Числа

⁴Дописано іншим почерком.

обителѣ по-прежнему и с прозбою дозволенія с тамошних доходовъ в слѣдующую весну і напередъ покупа^т соль і рыбу, і протчое к присилки в сей мнстрѣ. І вашего высокопреподобія особливо о том же покорнѣйше просим. Какъ прежніе вѣрніе ваши к обителѣ стой услуги довольно на всегдашнее время незабвенными быть могутъ і любовь вапша синовская к ней еще не угасала, то к вѣчному вашему в ней воспоминанію не оставит і на всегда оною к ней, а к нам милостію, которую і оказать первоначально просим, по прозбѣ нашей ісходатайствова^т съ оцемъ намѣстником и у его велможности прежней к обителѣ сей і к нам продолженія¹ благосклонности і призрѣнія, содержанием при Войску на прежних основаніях.

А при том, какъ вашему высокопреподобию нынѣ не свойственно содержат собираеміе на мнстрѣ сей доходы, то поручит их в содержание оцу Петру или кто по немъ будетъ, однакъ с надсмотреніем і вашего высокопреподобія, с которыхъ доходовъ в нынѣшнюю весну і в будущее заготовлять соль, рыбу і протчое покупкою дозволенно бѣ в сей мнстрѣ. В чемъ мы по сей нашей // прозбѣ, надѣясь неотлѣнное
126 зв. получить какъ удовольства, при засвѣдѣтелствованій нашего нижайшого поклона с почитаніемъ імѣемъ пребыть навсегда.

Вашего высокопреподобія милостивого благодѣтеля
нашего покорнѣйшіе слуги і бгомолци
іеромонахъ Самуиль, эклисіархъ
іеромонахъ Кондрать, казначей
іеромонахъ Пантелеймонъ, экономъ
іеромонахъ Леонидъ, уставникъ
писар-іеромонахъ Аркадій
іеромонахъ Ѳеофанъ, денежный шафаръ

1775 года, марта 18 д.

№ 108.

²Мнстрѣ К.-Межигорскій².

Помітка: «Пол. 1775 г., апр».

Арк. 126. Оригінал.

№ 148 1775 р., березня 18. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського з поздоровленням з святом Воскресіння Христового і висловленням надії на прихильність Війська Запорозького до монастиря. № 109

120

Милостивой гсдрь мой Петръ Івановичъ,
надежнѣйшій блгодѣтель.

Отъ искренности моеї къ вашей велможности иаступающимъ свѣтлимъ и всерадостнѣйшимъ праздникомъ васъ поздравляю, принося отъ обителѣ сея икону сего торжествуемого празденства, в доказателство того усерднѣйшого желанія, чтобъ сей воскресшій Христось,

¹Написано на полі.

²Дописано іншим почерком.

побѣдитель смерти, умножая лѣта ваши и здравіе, наисовершеннѣйше умножилъ и свой къ вамъ со всѣмъ Войскомъ благословенія и милости и какъ всегда и вездѣ над силами выдимихъ враговъ споспѣшествовалъ въ совершенныхъ побѣдахъ, такъ бы и во вѣкъ не толко зрѣмїя, но и невидимїя дшъ челоуѣческихъ враги повергалъ своимъ всеилнимъ пособіемъ подъ ноги ваши, а по сей временной удостоилъ бы блаженства, кое радостно зовутъ вѣчностію.

В чемъ состоитъ прозба къ вашей велможности от общества сея обителѣ. Къ оной, особливо и я свою совокупляя, какъ самозрителной свидѣтель многихъ недостатковъ сея обителѣ, покорнѣйше прошу по оной обитель стую и братію в ней не оставить по-прежнему своимъ благосклоннымъ при Воиску содержаніемъ. И всѣмъ тѣмъ неоставленіемъ навсегда, чемъ ползовалась она, утвердивъ то писменнымъ насъ обнадеживаніемъ толь к непоколѣбимому благосостоянію обителѣ, коль къ вѣчному прославленію Войска, чрезъ приносиміе всегда во обителѣ и на всякомъ мѣстѣ усердные молитвы.

Рекомендуя, въ прочемъ, и себе вашей любви и прїятству // тотъ, 120
которой пребудетъ съ истиннымъ почитаніемъ и доброжелательствомъ, 3в.

Вашей велможности надежнѣйшаго блгодѣтеля моего
всего добра усерднѣйшій желатель, бгомалець
и покорный слуга ставропигиального
Кіево-Межигорского мнстры
архимандритъ Іларіонъ

Ч.¹ 18 марта 1775 года.

№ 109.

Мнстръ К.-Межигорский.

Помітка: «Получено априля 5 д. 1775 году».

Арк. 120. Оригінал.

№ 149 1775 р., березня 18. Межигір'я. – Лист архимандрита Кіево-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до військового писаря Івана Глоби з поздоровленням з святом Воскресіння Христового. № 111

Высокоблагородный и достоинпочтенный гсиднь писарь 121
войсковій Іванъ Яковлевичъ, блгодѣтель мой.

Высокимъ церкве нашае православныя предслѣдующим торжествомъ, которое спаситель нашъ всему христіанскому роду востаніемъ своимъ отъ мертвыхъ подалъ, честь имѣю вамъ от обителѣ сея поздравленіе принестъ. Совершенно дознавъ вашу къ ней непритворную любовь и великія щедроты, посылая жъ отъ ней убогой даръ торжественного Востанія Христова икону, искреннымъ духомъ желаю, дабы выновникъ того высочайшаго торжества Іиссъ, сохраняя васъ непосредственно отъ всѣхъ выдимихъ и невидимихъ враговъ, благоволилъ жизнь вашу

¹Числа

продолжать чрезъ многіе года в здравій мирно къ совершеннѣйшему благополучію вашему и ннѣшней временной жизни и въ будущей вѣчной. Каковымъ от сердца желаніемъ, рекомендуя обитель сію и братію, и милость, и благопризрителное ваше попеченіе навсегда, съ моимъ особеннымъ бгомолческимъ доброжелательствомъ и почтеніемъ пребуду.

Вашего высокоблагородія блгодѣтеля моего
всего добра желатель, бгомалець и слуга,
ставропигиального Кієво-Межигорского мнстра
архимандритъ Иларионъ

1775 года, марта 18 дня.

№ 111.

Мнстырь. К.-Межигорскій.

Помітка: «Получено априля 5 д. 1775 году».

Арк. 121. Оригінал.

№ 150 1775 р., квітня 16. – Лист Коша до Кієво-Межигірського монастиря про одержання листів з святковими поздоровленнями

123

Высокопреподобнѣйшій господинъ архимандритъ¹
ставропигиального Кієво-Межигорского² монастиря,
оць Иларионъ съ братією, особливѣйшій блгодѣтель нашъ.

Два вашего высокопреподобія съ братією³ изшедшаго марта от 18 писанія⁴ мы имѣли честь получить. И благодаря покорно вашему высокопреподобию⁵ съ братією за оные и за поздравление насъ настоящими празденстви, к тому жъ и за усердие изъясненнихъ благостей, такови и все доброе ваше⁶ усердие обращаемъ и в вашу сторону⁷, пребывая въ протчемъ⁸ при уклонѣ⁸ съ надлежащимъ почтеніемъ⁹.

Вашего высокопроподо. съ братією
особливого блгодѣтеля нашего

1775 г., апреля 16 д.

Помітка: «На оборотѣ».

Арк. 123. Чернетка.

¹ Далі закреслено Кієво.

² В середині слова закреслено ского.

³ Літеру б дописано над рядком, далі закреслено писанія.

⁴ Док. № 148

⁵ В середині слова закреслено бл.

⁶ Дописано над рядком замість закресленого ваше.

⁷ Далі закреслено что жъ.

⁸ Дописано на полі.

⁹ Далі закреслено Что жъ просятъ господа-братія простить имъ какую-то выну, то вѣрно не знаемъ. Не зная еѣ, мы объ ей не знаемъ, се въпервое. А когда напомнимъ, такъ соизволите объяснить, съ чего дознавши, можемъ приступить и къ подлежаности; а теперъ не знаемъ причину сознаваемої выны, чего учинитъ не можемъ.

№ 151 1775 р., квітня 16. – Лист військового писаря Івана Глоби до архимандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про одержання листа з святковими поздоровленнями

Высокопреподобнѣйшій гднѣ архимандритѣ ставропигиалнаго 127
Киево-Межигорского монастиря, отць Иларіонѣ.

Ползуюсь случаемъ, доставившимъ¹ почтенное вашего высокопреподобія² писанніе, наполненное мнѣ всѣхъ благожелательствъ и поздравления настоящими празднестви, и благодаря ваше высокопреподобіе, покорно тое самое усердствование я въ вашу сторону обращаю, пребывая при уклонѣ съ надлежащимъ почтением

Вашего высокопре.

1775г., апреля д.16.

По указу ея величества государыни імператрицы Екатерины Алєзѣвны . . .³ 127
Арк. 127. Відпуск. зв.

№ 152 1775 р., квітня 29. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про виділення коштів для купівлі риби, солі та ін. для потреб монастиря. № 1596

Высокопреподнѣйшій¹ гднѣ архимандритѣ 124
ставропигиалнаго Києво-Мижигорского монастиря,
отець Иларіонѣ зъ братією, особливій блгодѣтелло нашѣ.

Писаніе ваше о дозволеній въ монастирь Кієво-Мижигорскій заготовит на будущее время соли и рыбы, и протчого, съ вираженіями и другими полученно чрезъ отца намѣсника Мижигорского Феодорита сего году априля 5 дня. И на оное обявляемъ. На покупку въ монастир соли, чтобъ денегъ назначенное² число употребленно было, высокопреподобнѣйшому гднѣ сѣчевихъ церквей началнику архимандриту Владимиру Сокалскому от насъ Войска дозволеніе дано. А въ протчемъ имѣемъ пребыт со всегдашнимъ доброжелательствомъ пры восписаній вашему высокопреподобію и брати нашего пріятнѣйшого уклана. 1775 году, апріля 29.

Помітка: вих. «№ 1596».

Арк. 124. Відпуск.

¹ Витравлено з доставленнямъ.

² преподобія написано замість закресленого благо.

³ Очевидно, початок іншого, незакінченого документа.

¹ высокопреподобнѣйшій

² Написано над рядком замість закресленого наличное.

№ 153 1775 р., квітня 30. – Лист Коша до архімандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича про сприяння намісникові Києво-Межигірського монастиря ієромонахові Феодориту в замовленні для Січової Покровської церкви золотого ритуального начиння на зразок лаврського. № 1670

128 Ясне въ Богу высокопреподобнѣйшій г҃спднѣ
архимандритѣ великия Киево-Печерскія лавры,
отцѣ Зосимѣ, особливѣйшій благодѣтелю налл.

Мы имѣемъ желаніе, дабы въ Сѣчевой Покрова Богоматере церквѣ іли золотіе священныческіе сосуди таковы, какіе самой искуснѣйшей работы естъ въ Киево-Печерской лаврѣ, и для того оніе по сему монеру здѣлать вознамѣрились весьма, почему чрезъ господь старшинѣ Войска Запорожского, техъ, которіе и ннѣ за жалованьемъ в столицу выправляются на Киевъ, и золото отправиться. Честного жѣ г҃спдна намѣстника Киево-Межигорского монастиря, ієромонаха отца Феодорита, которой здѣ былъ, а теперъ отъправляется въ Киево-Межигорскій монастир, прошенно, чтобъ въ порядочной и немедлинной техъ сосудовъ отъдѣлки порадѣль, такъ, дабы оніе по образу имѣющихся въ Киево-Печерской лаврѣ самою искуснѣйшею работою подѣланны были, для чего и явился бѣ въ вашего ясне въ Богу высокопреподобія.

128 Мы вашего въ Богу высокопреподобія // покорнѣйше просымъ,
зв. за явкою сего честного г҃спдна намѣстника, ієромонаха отца Феодорита приказа т кому, чтобъ имѣющіеся въ Киево-Печерской лаврѣ сосуди, тѣ, которіе естъ самою искуснѣйшею і великолѣпнѣйшею работою, оному г. намѣстнику, отцу Феодориту для посмотрѣнія показанны. И какъ къ такому дѣлу нуженъ весьма искусной майстеръ, и надѣемъ о такомъ человѣкѣ соизволите вѣдат і ваше ясне въ Богу высокопреподобіе, то просымъ прилѣжно вашего ясне въ Богу высокопреподобія обѣ ономъ сему отцу намѣстнику сказать и дать наставленіе, дабы онъ, за тое дѣло принявшись, порадѣль его нача т и кончитъ въ согласіе нашего намѣрениа и желанія. Ми же надеждѣ съ истиннымъ почитаніемъ пребываемъ при должнѣйшемъ уклонѣ.

Вашего ясне въ Богу высокопреподобія
особливѣйшего благодѣтеля нашего покорныя слуги,
атаманъ кошовій Петръ Калнишевскій,
войсковая старшина і товариство

1775 году, апреля 30 д.

Помітки: вих. «№ 1670». «Въ чистомъ не т».

Арк. 128. Відпуск.

№ 154 1775 р., травня 1. – Записка Коша намісникові Києво-Межигірського монастиря Феодориту про необхідність придбання в Києві деяких церковних атрибутів

Записка оцу намістнику мижигорскому Феодориту, что надлежитъ 129
исправить в Киевѣ єдну шапку архиерейскую, издѣлать или готовую
купить – в пятьдесятъ рублей.

Оцу архимандриту Владимиру шапку издѣлать¹ – в польтораста
рублей или мало болше, на которой было бѣ восемъ финифтовыхъ
блятовъ і протчое, что надлежитъ ко украшенію на бархатъ красномъ,
на что денги пришлются чрезъ столічниковъ.//

Сосуды золотіе в Сѣчевую церковь-потиръ, ложищу, звѣзду, дискось 129
і протчое – с монеру какъ в Печерской лаврѣ, на что золото пришлется зв.
чрезъ столічниковъ.

Дана в Сѣчи єму оцу намістнику.

Мая 1 д. 1775 года.

Арк. 129. Відпуск.

№ 155 1775 р., травня 12. – Лист начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського до Києво-Межигірського монастиря про передання грошей, зібраних на монастир, отцю Петру і виконання, по-можливості, прохань монастиря

Преподобнѣйшіе господа, братія монастиря 130
ставропигіального Києво-Межигорского,
всегдашние благодѣтели.

Благосклонное вашихъ преподобый от 18 марта писаніе¹ съ вираженіемъ
благожелательствъ получилъ и, обращая оніе взаімно при блгодарности,
вамъ возвѣщаю на прозбу. Означаемый по ономъ приходъ я, еще въ
Кіевъ єдучи, поручилъ оцу Петру, въ котораго не безъизвѣстно и
находиться, а я теперъ и мало къ оному не причастен. Къ обителѣ
жъ нашей такъ усердень, что чего-либо сходственного прошенію,
самъ собою я учинить не могучи, о успѣхе оногo возможное попеченіе
прилагаю. И, завѣрая о моей къ вашимъ преподобиямъ благо-
склонности и почитаній, с темъ и засвѣдительствованіемъ уклona
пребываю.

Вашихъ преподоб.

1775 г., мая д.12.

Арк. 130. Відпуск.

¹Дописано над рядком.

¹Док.№ 147.

№ 156 1775 р., травня 12. – Лист начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про одержання поздоровчого послання і книжок

130 зв. Высокопреподобнѣйшій гднѣ архимандрит ставропигиального Києво-Межигорского мнстиря, милостивый блгодѣтель мой.

Почтеннѣйшее вашего высокопреподобия от 18 марта писаніе¹ и при ономъ книжицы получить я имѣлъ чест, которми и благопрятствомъ за неоставленіе прилѣжно вашего высокопреподобія благодарю² и покорно прошу о продолженій вашей ко мнѣ доброусердности и во всегда. Я жъ, съ настоящимъ³ временемъ ваше высокопреподобіе поздравляя и желая усердно здравия и благополучія, и долголѣтнего при душеспасителнихъ успѣхахъ пребывания, пребиваю⁴ съ истиннимъ почитаніемъ.

В. высокоп.

1775 г., мая д. 12.
Арк. 130 зв. Відпуск.

№ 157 1775 р., травня 13. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до намісника Києво-Межигірського монастиря ієромонаха Феодорита про відіслання 200 карбованців для виготовлення головних уборів для архієрея і архімандрита Володимира Сокальського

131 Преподобнѣйшии гднѣ намѣстникъ ставропигиального Києво-Мижигорского монастира, олъгѣ Феодоритѣ [!], мой¹ всегдашний блгодѣтель.

В данной вашему преподобию запискѣ сказано в Києвѣ ісправить шапокъ: одну архієрею², другую о лцу-архимандриту Владимиру, на что денги пришлются чрезъ столичниковъ.

Теперь тѣ денги, двѣстѣ рублей, сего подателем, ³атаманомъ Рудинимъ³ к вашему преподобию посылаю, о приемѣ котормх ізволте ему росписку дать.

Я же в протчемъ пребиваю с моѣмъ доброжелательствомъ

1775 году, мая 13 д.
Арк. 131. Відпуск.

¹ Док. № 145.

² Далі закреслено о п.

³ Виправлено з слова нашимъ.

⁴ Літеру ю дописано над рядком замість закресленого емъ.

¹ Дописано над рядком замість закресленого нашъ.

² Літеру ю виправлено з скую.

³ Написано над рядком.

№ 158 1775 р., травень. – Ордер Коша начальникові військового Самарського монастиря ієромонаху Іессею про заборону віддавати Києво-Межигірському монастиреві коней, худобу та ін. без відома Війська Запорозького і начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського. № 1730

Превелебнѣйшій господинъ начальнкъ монастиря войскового Самарского, олецъ Иессей, нашъ блгодѣтель 132

Безъ вѣдома насъ, Войска, и високопреподобнѣйшого¹ гсдна начальника, архимандрита сѣчевихъ запорожскихъ церквей, оца Владимира ны з лошадей, ны з рогатого скота, ни съ протчего ничего² по полученій сего² въпредъ отнюдь въ Києво-Межигорской монастирь не давать. А естли отътоль в чемъ требованіе къ вамъ будетъ, объ ономъ къ намъ² и к оцу архимандриту² извольте представлять. И пребываемъ. Вашего³ превелеб. нашего блгодѣтеля

1775 г., мая⁴ д.

Помітка: вих. «№ 1730».

Арк. 132. Відпуск.

№ 159 1775 р., травень. – Лист Коша до архимандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича про відправлення до Києва золота для виготовлення з нього ритуального начиння на зразок лаврського для Січової Покровської церкви

Ясне въ Богу високопреподобнѣйшій господинъ архимандритъ виликія Києво-Печерскія лавры, отецъ Зосымъ, особливѣйшій блгодѣтелю нашъ. 133

По поводу желанія нашего о бытіи въ здешней Покрова Богоматере церквѣ священнымъ золотимъ сосудамъ по образу техъ, каковы, будучи самой искусной и великолѣпной работы, есть въ Києво-Печерской лаврѣ, вашего ясне въ Богу високопреподобія нынѣшнего года апреля отъ 30 писменно¹ просыли мы. Таковы священніе сосуды къ посмотрѣнію и майстра, какой, весма бы будучи искусень, согласылся издѣлать противу тѣхъ сюда сосуды золотіе, Києво-Межигорского монастиря господину намѣстнику, ієромонаху оцу теодориту не оставытъ² приказать объявить и дать ему наставленіе, какъ прытомъ поступать. А надобное золото пришлется⁴. Итак онаго золота⁴ чрезъ сего подателя, здешнего Войска господина полковника⁴, зъ старшиною и атаманами курѣнными въ

¹Високо написано над рядком.

²Написано над рядком.

³Далі закреслено високо.

⁴Дата не зазначена.

¹Док. № 153.

²Далі закреслено объявить.

³Дописано над рядком.

⁴Залишено чисте місце для вписання слів.

столицу за жалованьемъ едущего, отправляя, всепокорнѣйше просимъ
вашего ясне въ Богу высокопреподобія во издѣланіи съ того⁵ золота
въ здешну церковь священныхъ сосудовъ такъ и въ Кіево-Печерской
лаврѣ, и въ показаній к тому искусного майстра, и въ даче наставленія
ему и⁶ отцу намѣстнику теодориту полезнымъ допomoжениемъ. Ихъ
же господь, полковника и старшинъ съ атаманами, благопризрѣниемъ,
а насъ ласкавымъ пріятствомъ не оставляють⁷ по отымѣнной своей къ
Войску З. милости, пребывая в надеждѣ съ истиннымъ почитаниемъ.
1775г., мая д.⁸

136 Ясне в Богу высокопеподобнѣйшій архимандритъ великія Кіево-
зв. Печерскія⁹...
Арк. 133. Чернетка.

Діловодний підзаголовок.

136– Дѣло о отлучившемся з Самары сѣчевого пономаря
142 Остроуха должнику Васылю Зьбаруху¹. 1774² году
зв. заведено. № 454

№ 160 1774 р., серпня 28. – Ордер Коша самарському полковникові
Саві Кобижчину про розслідування обставин отримання
паспорта козаком Корсунського куреня Василем Збаразьким,
який втік з церковними грішми. № 2591

136 Ордеръ гадну полковнику самарскому
[62] Савѣ Кобезчину з старшиною
[60]

Сѣчевой церкви еклесеярха Петро Остроухъ¹ представилъ в Кошѣ,
что сего году в май мѣць отправыль было онъ корсунского козака
Василя Збараского з даннымъ ему от Коша пашпортомъ на срокъ
сего августа по 15 д. в Кіевъ для исправки нѣкоторыхъ
спорученностей, на которые и 200р. зъ залишкомъ поручилъ ему.
Который, взявши какоесь худое намѣреніе, оставя путь в Кіевъ,
ездилъ по слободамъ² Елисаветъградской провинцій. Потомъ,
заехавши в Самар, взялъ в паланки вашей пашпортъ в Малороссію
и туда отлучился. В чемъ, задержуя онъ на его сумнителство,
просилъ нашего разсмотренія. Для того повелѣваемъ вамъ учинить
136 в паланки вашей виправку, // когда онъ, Збараскій, тотъ пашпортъ
зв.

⁵ Дописано над рядком замість закресленого оногo.

⁶ Далі закреслено пособія пры томъ.

⁷ Склад ля дописано над рядком замість закресленого ы.

⁸ Дату не зазначено.

⁹ Текст не закінчено.

¹ Далі закреслено съ.

² Цифра 4 виправлена з 5.

¹ Далі закреслено в.

² Склад амъ написано над рядком.

взяль и за чією порукою? И тому, хто ручился, приказать неотмѣнно сискать для подлежащаго . . . ³

1774 году, августа 28 д.

Помітка: вих «№ 2591».

Арк. 136. Відпуск.

№ 161 1774 р., вересня 15. – Ордер Коша самарському полковникові Саві Кобижчину про прискорення виконання попереднього ордеру від 28 серпня. № 2818

Ордеръ господину полковнику самарскому
Савѣ Кабезчину зъ старшиною

137
[63]
[61]

Прошлого августа от 28 числа посланнимъ к вам ордеромъ предложено о козаку корсунскому Василю Збараскому учинить въ паланки вашей выправку. Когда онъ, Збараскій, с паланки вашей пашепортъ взяль и за чією парукою? И тому, хто ручился, приказать неотмѣнно сискать и в Кошъ репортовать. Но¹ что по нинѣ от васъ о томъ умалчивается, еще въ подтвержденіе того повелѣвается вамъ по приписанному справится заразъ и Кошъ репортовать, ибо такова увѣдомления здешней церкви эклесиаръ Петръ Остроухъ весма ожидаетъ.

1774 году, сентября 15 д.

Помітка: вих. «№ 2818 З.В.»

Арк. 137. Відпуск.

№ 162 1774 р., вересня 27. [м.Самарчик]. – Рапорт самарського полковника Сави Кобижчина Кошеві про відрядження на пошуки козака Корсунського куреня Василя Збараського його поручника Данила Бігдана. № 1297

Въ Кошъ Войска Запорожского Низового всепокорній
Репортъ

138
[64]
[62]

Для сиску и припроваженъ на Запорожжа отлучившогось в Малую Россію по пашпорту Самарской паланки за порукою жиючогѡ в Самарчикѡ холостого козака куреня Корсунского Данила Бѣгдана, данному сего году июня 25-го дня того жъ куреня козака Василя Збараского, отъправилъ тотъ дачы пашпорта поручникъ Бѣгданъ по первому Коша ордеру, нетоль по Малой Россій, и по Слободской Украинской губерній. Но по сихъ поръ нѣтъ явки здѣсь ни Збараского, ни Богдана. А когда возвращеніе будетъ, то и не преминетъ паланка поступить согласно принадлежноты.

Полковник Савва Кобезчинъ з старшиною

1774 году, сентября 27 дня.

№ 1297.

Помітка: «Пол. 1774 году, октября 3».

Арк. 138. Оригінал.

³Текст не закінчено.

¹Далі закреслено И.

№ 163 1774 р., грудня 2. [м.Самарчик]. – Рапорт самарського полковника Сави Кобижчина Кошеві про невдалі результати пошуку втікача на Лівобережну Україну козака корсунського куреня Василя Збараського. № 1563

139
[65]
[63]

В Кошъ Войска Запорожского Низового всепокорній
Репортъ

Жиочій в Самарчику холостій козакъ куреня Корсунского Данило Бѣгданъ отъправившеїся было по ордеру Коша Запорожского по Малой Россій и Слободской Украинской губерній^а для сиску и припроваженья на Запорожя того ж Корсунского куреня козака Василя Збарозкого, отълучившогося в Малую Россию по пашпорту Самарской паланки, данному сего году июня 25-го по поруки его Богдана, за возвратомъ своимъ декабря 2 д. в сей паланкѣ показали, что по примѣрному обыску нимъ Бѣгданомъ, оногo збарозкого не толь по Малой Россій, но по Слободской губерній не найшоль, и отъ города Полтави рѣшили сей поворотъ уже пѣшо по упалости имѣвшегося при немъ верхового коня. Всепокорнѣйше паланка репортуеть.

Полковник Савва Кобечинъ зъ старшиною

Декабря 2 д. 1774 г.
№ 1563.

Помітка: «Пол. 1774 г., декаб. 4.»

Арк. 139. Оригінал.

№ 164 1774 р., грудня 20. – Ордер Коша самарському полковникові Саві Кобижчину про направлення поручника Збараського Данила Бѣгдана до Коша для подальшого розгляду справи. № 3738

140
[66]
[64]

Ордерь господину полковнику самарскому
Савѣ Кобезчину зъ старшиною

С репорта вашего, сего декабря въ 2 д. полученного, видимъ мы, что жиочій в Самарчику холостій козакъ курѣнный корсунскій Данило Бѣгданъ козака того жъ куреня Василя Збараского, за которого онъ при выдачи с паланки вашей пашпорта ручился, по многимъ его обыскам не сискаль. А как тотъ Збараскій сѣчевихъ церквей еклессархъ Петру Остроуху немалую сумму денегъ спесль¹, ²-то чрез поруку въ выдачѣ Збараскому пашпорта² Бѣгданъ избегу его прычиною. Для того и повелѣваемъ вамъ прописанного Збараского, поручника Данила Бѣгдана, по полученій сего выслать в Кошъ для³ справки зъ Остроухомъ. 1774 году, декабря 20 д.

Помітка: вих. «№ 3738 в.»

Арк. 140. Відпуск.

¹ Дописано над рядком замість закресленого должень.

² Дописано зліва на полі замість закресленого ручившийся ж за него.

³ Далі закреслено отвѣту немедлѣнно.

№ 165 1775 р., квітня 27. – Свідोцтво Коша козакові Корсунського куреня Данилу Бігдану про сприяння йому урядовцями Лівобережної і Слобідської України у розшуках козака Василя Збараха (Збараського). № 1521

Войска Запорожскаго Низового козаць куреня Корьсунского Данило Богданъ, являясь в Кошѣ представилъ. Что въ прошломъ 774-м году по поруки его, Богдана, того жъ куреня Корсунского козака Василь Збарахъ въ эклесиярхи Сѣчевой церкви Петра Остроуха вызичилъ денегъ¹ 250 рублей на срокъ. И не отдавши онихъ, бежалъ в Малую Россію, гдѣ и нинѣ по извѣстию в разнихъ мѣсѣтахъ шатається. Тот же эклесиярхъ Остроух теперъ на немъ, Богдану, тѣхъ денегъ доправляєт. И просил онъ, Богданъ, для сиску означенного в Малой Россій шатающогось козака Збараха и доправки на немъ прописанных денегъ выдачи исъ Коша писменного свѣдителя. Для чегѡ сие исъ Коша Запорожского Низового за подписомъ и войсковою печатью і дано с тѣмъ, да благоволятъ гспдна командующие по надлежащемъ пути какъ свободный пропускъ чинит, такъ в сиску значащогось козака Збараха и доправки на немъ денег, либо въ случай не имѣния онихъ во взятый его, Збараха, самого къ предъставленію в Кошъ, какъ онъ тутъ вѣдомъ, препяствия не дѣлать. Благополучній Запорожскій Кошъ.

141
[65]
[67]
[65]

Ея императорскаго величества
Войска Запорожского Низового

1775 году, априля 27 дн.

Помітка: вих.«№ 1521».

Арк. 141. Відпуск.

---

¹Написано над рядком і закреслено словами.

Справа 4

1735–1777 рр. – Листування з приводу розшуку
втікачів на Запорозжі

№ 166 1735 р., квітня 30. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення у Немирів затриманих запорожців, які втекли з польського походу. № 323

1   Благородныи и высокопочтенныи геднь кошевой атаманъ. Обретающеи^а в Немировѣ Муромского пехотного полку^а подполковникъ Баскаковъ прислалъ ко мнѣ пойманныхъ восемь члвкъ запорожъцов, которие, бив в полском походе^б, бежали и тамо в Полше шетались, а именно: атамона Данилу Сорочинского, Максима Толстого, Козму Огоренка, Максима Мудрого, Андрея Крису, Івана Лисого, Сажку Чепишенка, Івана Стеценка. И оных отослал я в каманду отправленного от вашего благородия в Немировъ къ есаулу Юрьеву и велел их в камандѣ ево содержать, а когда о жюда, паки в Запорожъя отпущень будетъ, вашему благородию представить. Которим, что они, учиня к службѣ ея императорского величества присягу, ис походу бежали, изволите приказать, какое по разъсуждению вашего благородия наказание учинить.

И пребываю Вашему благородию
доброжелательным
I.Bg. von Weisbach

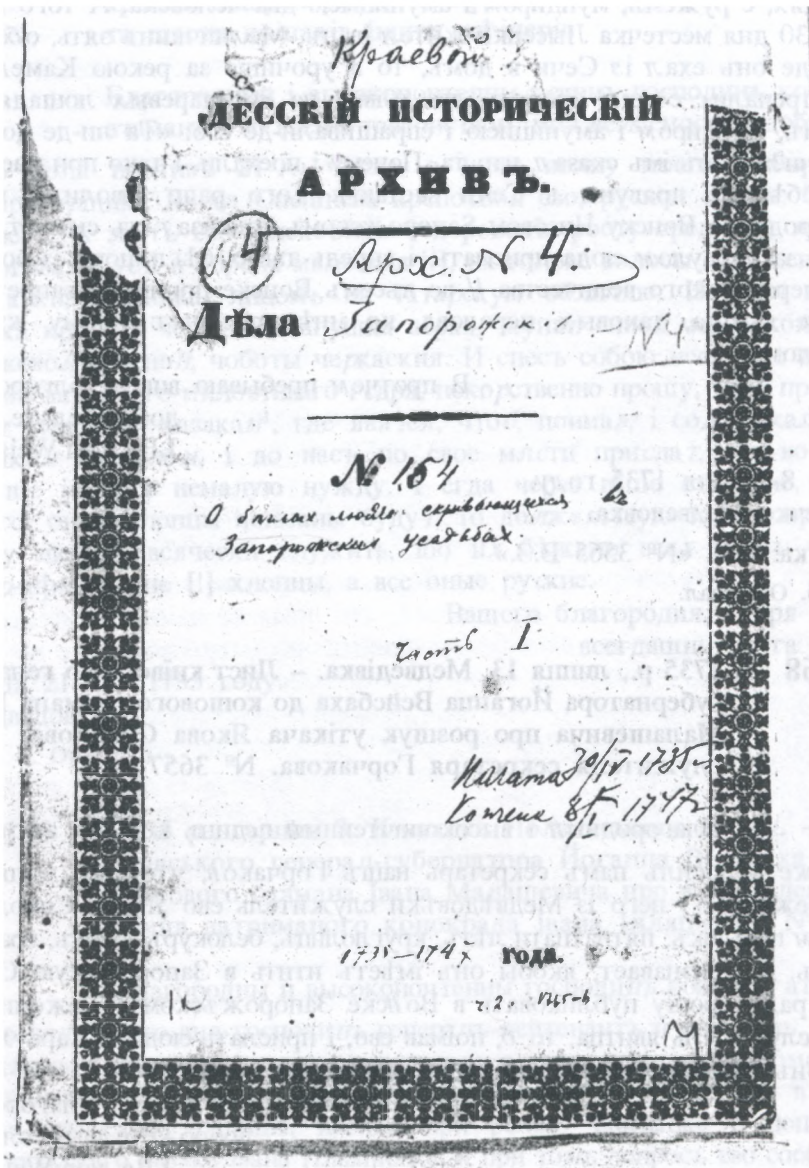
Апреля 30-го дня 1735 году.
Бѣлая Церковь.

Помітка: вих. «№ 323 В.3.»

Арк. 1. Оригінал.

№ 167 1735 р., липня 8. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про розшук двох драгунів-втікачів з Ревельського полку. № 3565

5
[2]   Благородны и высокопочтенны господии кошевої атаманъ. Сего іюля 2-го дня генерал-мазоръ, кнзъ Трубѣцкой^а, по репорту к нему Ревельского драгунского полку^б полковника Чиринова, чрез писмо

Обкладинка з Одеського історичного архіву.
Спр. 4.

свое мнѣ представлял. Минувшего-де июня 19 дня бѣжали от одного Ревелского полку драгунъ пять человекъ, в том числе на государевых лошадях, с ружемъ, мундиром і амунициею два человека. А того ж-де июня 30 дня местечка Лысенки жител Иванъ, Мелничкинъ зять, обѣвил. Какъ-де онъ ехал из Сечи в домъ, то в урочище за рекою Камежкою повѣстречалис с ним драгунъ два члвкa на государевых лошадях, с ружемъ, мундиром і амунициею і спрашивали-де ево: «Та ли-де дорога до Сечи?» І онъ імъ скасал, что та. Почему і поехали. І тако признаетца-
5 зв. оные бѣглые драгуны в Сечи састают. Того ради ізволите, ваше благородие, в Воиску Нисовом Запорожскомъ приказа т ихъ сыска т, і по сыску за караулом сюда прислать, і впредь таких бѣгльцовъ из воиска ея імператорского величества // во въсемъ Воиске принима т запретить, а буде явитца, таковых, переловя, ко мнѣ присыла т потому жъ за карауломъ.

В протчем пребываю вашему блгородию
доброжелательным
I.Bg. von Weisbach

Июля 8-го дня 1735 году.

Местечко Медведовка.

Помітка: вих. «№ 3565 В.З.»

Арк. 5. Оригінал.

№ 168 1735 р., липня 13. Медведівка. – Лист київського генарал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про розшук утікача Якова Соколова, служителя секретаря Горчакова. № 3657

2
[5] Благородныѣ і высокопочтенныѣ гсдинѣ кошевы атаманѣ.
Понеже доносилъ намъ секретарь нашъ Горчаков, что сего іюля 12¹ дня бежалъ от него из Медвѣдовъки служитель ево Яковъ Соколовъ, ростом невеликъ, пятнадцати лѣтъ, круглолицъ, белокуръ, глухъ, грамоте знаетъ. А признавает, якобы онъ імѣеть итить в Запорожскую Сечю. Того ради прошу публиковать в Воѣске Запорожъскомъ, і ежели гдѣ оной служитель явитца, то б, поймав ево, і прислать сюда за карауломъ, ибо онъ снесъ от него, секретаря, некоторые вещи.

В протчемъ пребываю вашему благородию
доброжелательным слугою
I.Bg. von Weisbach

Июля 13-го дня 1735 году.

Медведѣвка.

Помітка: вих. «№ 3657 В.С.»

Арк. 2. Оригінал.

¹Цифру 2 виправлено.

№ 169 1735 р., липня 21. Медведівка. – Лист не встановленої особи до Коша про розшук утікача Олексія Федоровського, кріпака підпрапорщика Сибірського полку Якова Спешнева, та шести кріпаків інших офіцерів

Благородный і высокопочтенны гсдинъ господинь кошевой
атаманъ і со всемъ товариством, мой велдемосце і добродей. [4] 3

Сего іюля противъ 21-го числа, в ночи полку моего Сибирского подпрапорщика Якова Спешнева крепосноѣ ево, русской члвкъ, бѣжал от него. А зауть ево Алексѣемъ Федоровскѣ, росту среднего, лицомъ дологовать, усъ и борода малеская [!], на голове волосы стриженыя по черкаски, а зхожъ лицомъ на татарскую обличию. На немъ платя: шапка красная черкаская апушка серая, жупан синеѣ черкаскоѣ, пояс шелжовоѣ красноѣ, чоботы черкаския. И снесъ собою несколжо днгъ. І о семъ вас, моего милостиваго гсдря, покорственно прошу, чтобъ приказа т всемъ куреннымъ казакам¹, где явятся, чтобъ поймав, і содержали под крепкимъ караулом, і до насъ по свое млсти прислат, ібо во ономъ хлопце імею я немалую нужду. І егда через ваше старание, гсдря моего, оные хлопцы пойманы будут, то долженствую за неотвратную вашу любовь всячески служить, ібо их бѣжало всехъ шесть члвкъ, обор-афицерские [!] хлопцы, а все оные руские.

Вашего благородия, гсдря моего,
всегдашни слуга [...]²

Июля 21 дня 1735 году.
Медведовка.
Арк. 3. Оригінал.

№ 170 1735 р., серпня 3. Кишанка Полтавського полку. – Лист кийського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення до Коша затриманого конокрада Івана Ілляшенка. № 497

Благородны и высокопочтенны господинь кошевой атаманъ. 7

Сего іюля 21-го дня господинь генераль-лейтенантъ и ковалеръ, графъ Дукласъ^а писмомъ своимъ представилъ мне, что охочекомоннаго компанейскаго полку^б полковникъ Павловъ, в бытность ево в парти близ крымскоѣ границы, наехал при речке Чаплынке с лошадыми запорожскаго казака Івана Ілляшенка, и при томъ допросъ ево сообщилъ. И допросомъ онъ Ілляшенка показал, что назать тому леть с семъ із местечка Моячекъ шель он на житье в Запорожье, къ брату своему родному Тичку¹ Ілляшенку на Самару. І в недавних числах, укравъ онъ у онаго брата своего трех лошадей, поехал было паки въ помянутое местечко Моячки. Токмо сего іюля 13-го дня, въ бытность с командою [5]

¹ Написано над рядком.

² Підпис іноземною мовою, не прочитано.

³ Тимку [?]

показанною полковника Павлова, въ степе на речке Чаплынке, онь поиманъ і взятъ под караул, котораго при семъ к вашему благородию о правляю. І что учинить, о томъ меня уведомить.

В протем [!] пребываю Вашему благородию
доброжелателны слуга
I.Bg. von Weisbach

Августа 3 дня 1735 году.

Местечко Кишанка.

Помітки на полі: «Малышевичю»; вих. «№ 497 В.З.»

Арк. 7. Оригінал.

№ 171–172 1735 р. вересня 20. Табір поблизу Царичанки. – Лист підполковника Сибірського полку Петра Стрешньова до кошового отамана Івана Малашевича з проханням повернути кріпаків-втікачів, якщо їх затримують у Січі; реєстр втікачів-кріпаків

8
[6]

Благородны и высокопочтеныи гсднь, гсднь Воѣска
Запорожского кошевои атаманъ мойи благодетель.

Понеже сего сентября 19-[0] дня бежали дворовыя мои люди от меня два члвкa, о каторыхъ я увестилъся, что оныя-де намерены итти за Днепръ. І того ради вашего благородия прошу, что б по вашеи ко мне приязи, ежели оныя мои люди в Сечи команды вашего благородия где у казаковъ евятсѧ, тобъ оныхъ прикаса т, взявъ под караулъ, и по своей ко мне приязи при писме своемъ с нарочнопосланными прислать ко мне Полтавского полку в местечко Царичелжу. А ежели ж паче чаяния меня в оном местечке посланныя от вашего благородия с людьми моими не застану т, то б прикосать имъ, что б со одрисованнымъ от вашего благородия на имя мое писмом и с людьми моими ехали до Полтавы и оное одрисованное на имя мое писмо, тако ж и людей моих вручали гсдну полковнику и полтавскому коменданту Чечерину. А кто оныя люди мои, имени и прозвание, и какова росту, и какія на нихъ приметы и платье, об оныхъ при семъ к вашему благородию послалъ реєстръ. В чемъ на вапе благородие благонадеженъ и пребываю

Вашего благородия готовы слуга П.Стрешневъ

Сентября 20-го дня 1735 году.

Лагир при Царичелжи.

Арк. 8. Оригінал.

№ 172

4
[7]

Реєстръ

от кавалера Сибирского полку, от подполковника Стрешнева беглымъ дворовымъ моим людемъ. Кто оныя имени и прозвание, и какова росту, и что на нихъ приметы, и в какомъ платье, явствует ниже, а именно:

Бежали дворовые мои люди Иванъ Шелеповъ, росту среднего, волосомъ черенъ, глаза черные жъ, лицомъ белъ, борода черная брита, у правоѣ руки болдой палець выпшибенъ. На немъ кофтаи серемяжноѣ белоѣ покроѣ чержескоѣ, на обе стороны крючки медныя полуженыя, камзолъ голубоѣ, на комзоле пуговицы оловяжныя на дереве, штаны лосинные старые, сапоги с раструбами, шляпа ветхая с серебрянымъ позументомъ;

Федоръ Барановскій, росту среднего, волосомъ светлорусъ, глаза серые, на один правоѣ глаз кривъ, лицомъ белъ с рябинами ямъчитами. На немъ кофтаи серемяжноѣ белоѣ, покроѣ чержескоѣ, с подзоромъ крашенины красной безъ крючков, сапоги тупоносыя с раструбами, шляпа черная простая, штаны старые лосинные.

Петръ Стрешневъ

Арк. 4. Оригінал.

№ 173 1744 р., сепня 8. Усть-Самара. – Лист підполковника Василя Кожина до кошового отамана Якима Ігнатовича про розшук і вислання до Глухова колишнього вѣйта містечка Кишпанка Полтавського полку Клима Проценка для свѣдчення в «Комісії про тристатисячну рубльову суму грошей за воли»

Высокородный гсдинъ, высокопочтенный гсдинъ атаманъ кошевоѣ Войска Запорожского Низового Яким Ігнатовичъ. 12 [9]

В одере его высокопревосъходителствъ гсдна генерала-анъшефа, ковалера и Киевской губерній генерала-губернатора Михаѣла Івановича Леонтьева ко мнѣ предложено. Минудпаго-де майя мѣца обретающейся въ Глухове при управленіи Малоросійскихъ дѣлъ^а гсдинъ генерал-лейтенантъ и ковалеръ Бибииковъ^б письменню къ его высокопревосъходителству сообщил, что во учрежденъную въ Малоросіи о триста тысячьной рублевоѣ сумме денегъ и о прочихъ делахъ следствъенъную Камисію^в бывшей кишенскѣкой войтъ Климовъ Проценъко, которой нне по переходе ис Кишенъке жителствво имѣетъ въ Койдаке, во взятіи имъ из собранныхъ в прошъломъ 736-мъ году со обывателей коселныхъ волов і в прочемъ потребенъ к ответу, почему же от его высокопревосъдителяства предложено къ вашему высокородию і всему¹ Войску Запорожскому Низовому о присылке помянутого Кишенского войта Проценка, сыскав, для показанного ответу отправитъ въ Глуховъ в Войсковую генералную канцелярию^г. О чемъ бы и мнѣ к вашему высокородию подтвѣрдитъ, что б оной Проценка сысканъ и отправленъ былъ в Глуховъ, которого войта о присылке ко мнѣ дѣля отправления въ Глуховъ прошу в Койдацкъую слободу предложить и меня о томъ уведомитъ.

Подполковникъ Василеѣ Кожин

Дня 8 августя 1744 году.

Усть-Самаръ.

Арк. 12. Оригінал.

¹Склад му виправлено з емъ.

№ 174 1746 р., серпня 20. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про виплату грошового боргу козакам Азовського полку і калмыкам. № 2060

- 9 Ея імператорського ве[лич]ества¹ самодержицы всероссийской Воиска Запорожского Низового почтенному гсдину кошевому атаману Василью Григорьевичу іс товариствомъ
- Сего августа 26-го числа въ репортѣ вашемъ, гсдина кошевого атамана іс товариствомъ, ко мнѣ написано, что дѣля уплатки въ Азовской казацкой полкѣ козакам і калмыкамъ днги собираются, і егда отданы будутъ, ко мнѣ репортовать имѣете. А понеже къраинему удивлению досътоино, что потому оконченъному слѣдствѣнъному дѣлу и до сего обидная сторона не удовлетвована, а обѣретающеися дѣля того въ Запорожской Сечи і з дъругими от той обидной стороны казаками і калмыками^а Козловского полку прапорщикъ Тегълевъ живеть въ Сече пъзрядно і оттого, какъ ізвѣстно, казаки и калмыки пъретерпѣвають голодъ и несносную нужду і находятъца наги і безъ обуви, і того ради і чрез сие третично уже вамъ, гсдину кошевому іс товариством, предълагаю всеконечно по вышеписанъному да оконченъному слѣдствѣнъному дѣлу с кого надлежитъ днги възыскать і дѣля отдачи на обидную сторону оному пърапорщику Тегълеву отдать с роспискою, не продолжая болѣе ничемъ къ невозможности і во всемъ исполнениіе учинить по прежде посланънымъ и по сему оръдеромъ [!] непременно, понеже о такомъ непъремѣнномъ възысканіі і въ Правительствующіѣ сенатѣ // д[ав]но от меня предъставълено, ібо, по виновъному дѣлу, никакъ того възысканія миновать не можно. А вышеписанного прапорщика, казаковъ и калмыковъ, пока они о права дѣа, приказать доволствовать хотя іс тех же възысканъныхъ днгъ, дабы живыми выехать могли. І по исполненііи меня репортовать без продолжения.

Михаило Леонтєвъ

Киев.

29-го августа 1746-го году.

Помітка: вих. «№ 2060 В.З.»

Арк. 9. Оригинал.

№ 175 1747 р., травня 8. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про розшук колодника козака Батурицького куреня Дмитра Жоболди. № 1847

- 6 [11] Ея імператорского величества самодержицы всероссийской Воиска Запорожского Низового почтенному господину кошевому атаману Василью Григорьевичу іс товариствомъ
- Въ прошломъ 1746-м году, августа 29-го дня, по посланъному от меня к вамъ, гсдину кошевому атаману іс товариством, ордеру, велено

¹Текст пошкоджено.

бежавшего изъ Сѣчи ис-подъ караула приличияшегося с протчими по следствию, производимому по силѣ высочайшего ея императорьскаго величествѣа указа ис Правителствующаго сената Володимерскаго пехотнаго полъку подполковникомъ Глебовымъ, запорожскаго Батуринскаго куреня козака Дмитрея Жоболду, которой тогда, какъ извѣстно было, находилъся зимовникомъ в Великомъ Лузе, подле Каневцовъ, на рыбной добыче, поймать и, заковавъ в ручные и ножные койдалы (!), прислать ко мнѣ в Киевъ под крепкимъ карауломъ. Но токѣмо по тому ордеру, что учинено о томъ, і до сего никокова от вась репорта в полученій не имѣется. А нынѣ известно жъ учинилось, что оной воръ Жаболъда находитца нынѣ в Гарду. И того ради вамъ, гсдну кошевому атаману ис товариыствомъ, предълагаю всемерно того вора Жаболду в Гарду или где в другомъ месте находитца сыскать и где сысканъ и пойманъ будет, // то, забивъ ево в ручные и ножные колодки, прислать ко мѣне в Киевъ с нарочными под крепкимъ карауломъ и, что воспоследуетъ, ко мнѣ репортовать.

6
зв.
[11]

Михайла Леонтьевъ

Киевъ.

8-го майя 1747-го году.

Помітка: вх. «№ 1847 В.З.»

Арк. 6. Оригінал.

№ 176 1747 р., червня 8. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про надіслання запорозьких депутатів до Усть-Самари для розслідування бійки, що виникла між драгунами Ненасицького ретраншементу і козаками полковника Якова Письменного. № 1845

Ея императорскаго величествѣа самодержицы всероссійской Воиска Запорожскаго Низоваго почтенному гсдину кошевому атаману Василю Григоревичу ис товариством

10
[8]

Сего июня 1-го числа гсдинъ генераль-лейтнантъ Философовъ^а ко мне писалъ, что бывшей в Усть-Самаре Новгородскаго драгунскаго полку маеоръ Позняковъ к нему, гсдину генералу-лейтнанту, по репорту обретающагося в Ненасыцкомъ ретранжаментѣ^б Ресанскаго драгунскаго полку прапорщика Плуталова представлялъ, яко минувашаго апреля 19 числа сего 747 году, имеющеися при Ненасыцкомъ ретранжаменте для рыбной ловли Запорожской Сечи полковникъ Яковъ Писменной, пришедъ в Ненасыцкой ретранжаментъ з запорожскими козаками і, напившись пьяной, з драгунами и козаками часовыми учинилъ драку. И при том бое какъ одного часового ударилъ в рожу, то и руже поломалъ и шляпу отбилъ. Которую драку услыша, помянутой прапорщикъ, прибежавъ, велель взять под корауль, тощю они ис того ретранжамента чрезъ рогатки побежали вонъ. И оные рогатки ломав, бросали и севъ в лотки, камнемъ били, и ево, прапорщика, и команду, ежели кто выдетъ из ретранжамента, бранивъ, похвалялись бить до смерти, и какъ-де было в прошедше время, такъ и нне будеть.

10 Да опосле-де той драки того ж апреля 27 числа оной же полковникъ,
зв. не знаемо с какова виду з запорожцками [!], пришед к воротамъ, просиль
о пропуске в крепость, по чему // и велено пропустить. А напоследокъ
того, не знаемо жъ какой притчины и по ево ль, полковника, велению
или нетъ – неизвестно, пришли запорожцы с ружемъ, ис которых-де
одинъ взять и содержитца ныне под корауломъ. И требоваль онъ,
господинъ генераль-лейтенантъ, дабы со упомянутого полковника
Писменного переломленое имъ у часового ружье и отбитую шляпу
взыскать и возвратить, а са бои часовыхъ і за поломление рогатокъ и
са ругателные, тако жъ за непристойные похвалныя с нимъ полковникомъ,
кто еще к тому винными наититя могутъ, ізследовавъ, учинить по
силе ея імператорскаго величества указовъ и вашего запорожскаго
обычая.

И по тому писму, по посланному от меня ко обретающемуся в
Усть-Самаре на место оного маёора Познякава другому маёору Шептохину
ордеру, велено о вышеписанномъ о всемъ надлежащимъ порядкомъ
обще со определенными от Волска Запорожскаго депутатами, ни нарочья
никому ни для чего, но в самую сущую правду, какъ того святая
справедливость требуетъ, ізследовать немедленно. И по следствии, ежели
з [!] запорожскую сторону кто в томъ явятца виновны, оныхъ для
учинения по-запорожскимъ правамъ достойнаго наказания отослать к
вамъ, гсдину кошевому атаману, ис товариством. Буде же кто із
воинскихъ драгунскихъ полков людеи по тому явятца виновны, то ихъ для
учинения жъ с ними по укасом отправить к воинской команде.

И того ради вамъ, гсдину кошевому атаману ис товариством,
предлагаю о вышеписанномъ о всемъ ведать и для того следствия, выбравъ
из куренныхъ атамановъ или із другихъ кого пристойно дву или трехъ
11 члвкъ депутатовъ, // отправить к предписанному маёору Шептохину в
[12] Усть-Самару немедленно, которымъ приказать оное следствие произвести
обще с нимъ маёоромъ ни нарочья никому, ни для чего, но в самую сущую
правду, какъ того святая справедливость требуетъ. И ежели по следствию
кто із запорожцовъ явятца виновны и к вамъ в Запорожскую Сечь
присланы будутъ, то с оными имѣете вы учинить по укасам и по
вашимъ воинскимъ правамъ безъ упущения. И отныне впредъ таковыхъ
непорядочныхъ поступокъ о людехъ не чинить, но по силе прежде посланныхъ
от меня к вамъ, гсдину кошевому атаману ис товариствомъ, ордеромъ
запорожскихъ козаковъ от всякихъ своевољствъ всемерно восдерживать и
до того не допускать о томъ во все места, куда надлежитъ, от себя
строгими приказами предложить, и что по сему воспоследуетъ, о томъ
ко мне репортовать.

Михайла Леонтьевъ

Киев.

8 июня 1747 году.

Помітка на полі: вих. «№ 1845 В.З.»

Арк. 10, 11. Оригінал.

Справа 4а

Дѣла о разнихъ
и из разних мѣсть бѣжавшихъ.
1766-го № 252

1

№ 177 1765 р., грудня 6. Кременчук. – Лист новоросійського губернатора Олександра Ісакова до військового судді Павла Головатого про розшук поселенців Єлизаветградського пікінерського полку Івана Махині, Якіма Коваля та ін., які втекли на Запорозжя й оселились у селах Тритузнові і Романкові. № 1584

Благородныѣ и почтенныѣ гсдинѣ командующей Войском Запорозжскимъ, войскової судья. 2 [14]

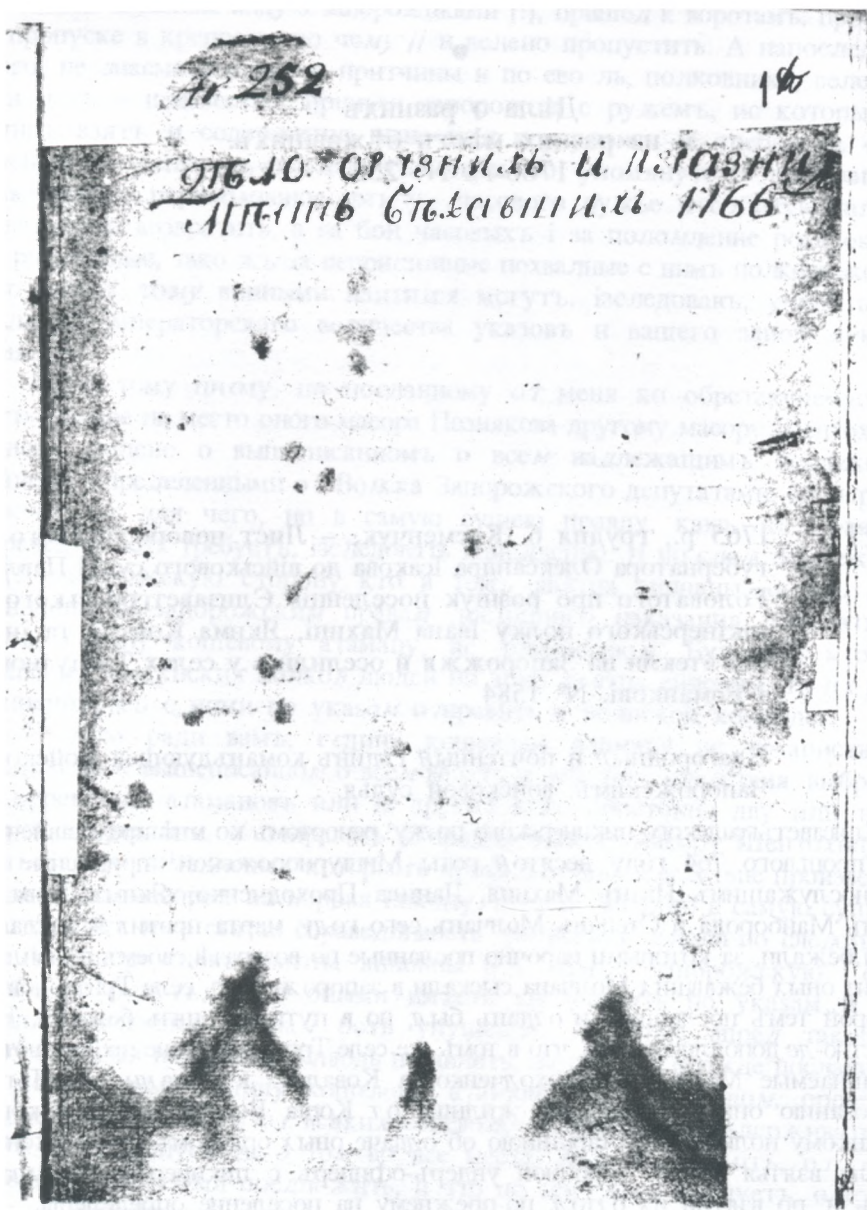
От Елисаветградского пикинерского полку^а репортотъ ко мнѣ представлено, что прошлаго 764 году десятоѣ роты Мишурнорожской¹ приписные к военнослужащимъ Иванъ Махиня, Данила Проходченко, Якимъ Ковал, Иванъ Майборода и Степанъ Молчанъ сего году, марта против 9 числа с роты бежали, за которыми нарочно посланные по возвратѣ своемъ объявили, что из оныхъ бежавшихъ Молчана сыскали в запорозжскомъ селе Тритузновѣ, которой темъ посланнымъ и отданъ был, но в пути ихъ опять бежалъ. Да известно-де доподлинно есть, что в томъ же селе Тритузнове еще проживаютъ упоминаемые Махиня и Проходченко, а Коваль - в Романькове. И по требованию оныхъ на прежнее жилище от Коша Войска Запорозжского кодацкому полковнику старшиною об отдаче оныхъ ордеромъ предложено. И для взятъя оныхъ нарочной ундеръ-офицеръ с пикинерами посланъ быть и, по взятти ихъ оттол, по-прежнему на поселение определены.

А минувшего ноября 11 дня из выпписанныхъ беглецовъ Яким Ковал да Иванъ Махиня, по несколкомъ времени, по прошенію ихъ для снятия имевшагосъ в запорозжскихъ дачахъ хлеба туда на время о лущенъ.

И по невозвратѣ оттел, чрезъ немалое время для отыскания нарочные еще посланы были, которые, возвратясь, объявили, что Якіма Коваля // в выше объявленномъ же селѣ Романкове з женою і детми сыскали и у тамошняго атамана, прозываемого Демида, отъдачи требовали, 2 зв.

¹Розміщеній у Мишуриному Розі.

Діловодна обкладинка до спр. 4а.

точію имъ не отдавъ. А объявил оной атаманъ, что имеетъ от куренного атамана щербиновского о невыдаче приказъ, по чему оные нарочные Кодацкой паланки и у полковника еще онаго Коваля требовали, толко и оной безъ ведома Коша отдать не смеетъ. Того ради изволитѣ приказать изъявленнаго укрывающаго в селѣ Романовке² бежавшаго Якима Коваля з женою и детми неотменно за неоднократной побегъ наказанія выдать, и впредь таковых беглых по требованіямъ без дальних в переписках затрудненей прикажитѣ отвъсюда выдать.

Вашего благородія
доброжелательної слуга
А.Исаков⁶

Ч. 6 декабря 1765 году.
Кременчугъ.

Помітки: вих. «№ 1584»; «г. Головатому»; «Пол. 1766 году, генваря 3 д.»
Арк. 2. Оригінал.

№ 178 1766 р., січня 8. – Ордер Коша полковникові Кодацької паланки Мусію Чорному про повернення втікачів-поселенців Єлизаветградського пікіперського полку Івана Махині, Якова Коваля та ін., які переховувалися в селах паланки. № 84

До полковника кодацкого з старшиною
Ордѣр

4
[16]

Пред симъ многократно посланзными з Коша в паланку Кодацкую ордерами веленно уходящих с разных мѣсть, ¹а паче с пикинерного, что при крепости Свитія Елисавети² а, полку і другихъ росіискихъ мѣсть¹, в здешніе дачи на жительство людей безъ письменныхъ об нихъ свѣдѣтельствъ ни под какимъ выдомъ отнюдь не приниматьъ. И когда б могли где в ведомстве вашемъ таковыя люди сискатся, оныхъ заразъ в тѣ мѣста, откол оны пришли, отсылать ¹или отдават в тѣ мѣста, отколь за ними требованія о выдачи ихъ могли б случится¹.

А сего генваря 3 д. гспднѣ генерал-маіоръ и Новоросіиской губерній⁶ комендиръ Александръ Степановичъ Исаковъ присланнымъ в Кошъ писаниемъ объявляя, яко-де з бежавшихъ в прошломъ 765 годѣ, марта противъ 9-го числа десятой роты Мышуринорожскої приписаніе к военнослужащимъ Иванъ Махиня, Данило Проходченко³, Якимъ Ковалъ ведомства вашего // в селе Романковомъ, а Степанъ Молчанъ в селе Тритузновомъ сисканы і по последовавшему-де в паланку Кодацкую з Коша об отдачи онихъ ордеру нарочно за ними присланному ундѣр-афнцеру отданни были.

4
зв.

²Романкове

¹Написано на полі.

²Далі закреслено і дру.

³Далі закреслено Степанъ Молчанъ.

А того ж-де году, минувшого ноября⁴ 11 д. із вышписанних беглецовъ Яким Ковал да Иванъ Махиня, когда⁵ по несколжом времени по прошенню их для снятия имевшого⁶ в дачах здѣшних хлеба⁶ на время отпущены⁷ были-де, что⁷ оттол чрез немалое время⁵ не возвратилис⁵, для отискания нарочниѣ посланны были, і которые-де. возвратяс, объявили, что Якима Ковалья в вышписанном селе Романкове сыскали і у тамошнего атамана, прозиваемого Демиды, отдачи требовали, 6
[18] точпо-де оним⁸ не отданны. Объявил-де оной атаман, // что имеет онъ от атамана куреня Щербиновского о невидачѣ приказ, почему-де ониѣ нарочниѣ помянутого⁹ Ковалья еще отдачи¹⁰ в полковника кодацкого¹¹ требовали, но і оно//де полковникъ без ведома Коша отдат не смѣл, требуетъ кому надлежит, даби¹² прописанного ведомства вашего в селе Романкове скрывающогось бежавшого Якима Ковалья з женою и дѣтми неотменно для за неоднократн// побегъ наказания выдано, і впредь таковых беглих по требованіямъ выдаванно было приказанія. Для того вам, гсдинъ полковникъ з стар., повелѣваемъ означенного ведомства вашего в селе Романковом скрывающогось 6
зв. бежавшого Якима Ковалья з женою, дѣтми // і со всемъ в его имеющимся имуществомъ нарочно за¹³ присылкою за ним от его команды нарочного без удержан[н]ія і защиты отдать і впредь таковых беглих¹⁴ с того полку і других російских мѣсть¹⁴ людей нигде в ведомство свое на жителство в силѣ вышензображенних з Коша в паланку Кодацкую многократно посланных ордеров однодъ не принимает. И буди б таковы являтсѣя могли, оних отжила т на их прежни жили іли отдава т в тѣ мѣста, околь за ними требования случатсѣя могли б без всякого закривателства.

З Коша.

1766 году, генваря 8 д.

Помітка: вих. «84. В.К.З.А.»

Арк. 4, 6. Відпуск.

7 зв. № 179 1769 р., січня 4. Глухів. – Звернення малоросійського
[19] генерал-губернатора Петра Рум'янцева до запорожців з
7 осудом їхнього виступу проти кошового атамана і
1 старшини в грудні 1768 р. і закликком до покори^а
зв.

⁴ Далі закреслено мѣсяца.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено туды.

⁷ Написано над рядком замість закресленого і по невозвратѣ.

⁸ Написано над рядком замість закресленого атаманом.

⁹ Далі закреслено оногю.

¹⁰ Далі закреслено в бывшого.

¹¹ Далі закреслено Антона Красовского.

¹² Написано над рядком замість закресленого приказанія о выдачи.

¹³ Далі закреслено ним.

¹⁴ Написано над рядком замість закресленого людей, о себе писменних свидетелствъ не имеющих.

№ 180 1766 р., січня 8. – Лист Коша до новоросійського губернатора Олександра Ісакова про надіслання розпорядження кодацькому полковникові щодо повернення втікача-поселенця Якіма Коваля з сім'єю до 6-ї Мишуринорізької роти Єлизаветградського пікіперського полку. № 85

До генерала Ісакова по його титулѣ

По писанию вашего п. в Коше сего генваря 3 д. о выдачи бежавшого ¹с роты Мишурнорожско²и¹, здешнихъ войсковыхъ волностей в селе Романковом² проживающо³го приписного к военнослужащому Якіма Ковалю полученному от сего числа посланнимъ з Коша⁴ к полковнику кодацкому ордеромъ веленно означенного Ковалю за присылкою за ⁴ним Мишуринорожско²и роты⁴ нарочного з женою, дѣтьми і со всемъ имеющимся в его имуществомъ отда^т. И впредъ таковыхъ ⁵с того пикинерного полку уходящихъ^{5,6} людей нигде в здешнихъ дачахъ на жителство отнюдь не принима^т і ⁵отдава^т по востребованиямъ туда, околь они уйдуть⁵. О чемъ вашему превосходителству // обявивъ, с

3
[15]

3
зв.

В.П.

1766 году, генваря 8 дня.

Помітка: вих. «№ 85 В.К.З.А.»

Арк. 3. Відпуск.

№ 181 1765 р., грудня 8. Мишурин Ріг. – Промеморія Єлизаветградського пікіперського полку Кошеві про розшук втікача Івана Величка, табунщика пікінера Єлизаветградського пікіперського полку Леонтія Короткого. № 2394

Промеморія

от Елисаветградского пикинерного полку в Кошѣ
Войска Запорожского Низового

8
[20]

Здешнего полку роты 6 Амелнищкой ротмистръ Андрей Турченонской репорътомъ къ полковымъ деламъ по обявлению ему той роты от пикинера Козмы Лепочого представилъ, что прошедшого ноября в середних числахъ онъ, Лепочой, отъдалъ в хуторъ той же роты пикинера Леонтея Короткого в табунъ ево двое лошадей в смотрение табунщику ево, Короткого, Ивану Величку, которой того жъ ноября 17 числа от оногo Короткого бежалъ. А ¹осмого на десять¹ числа ево,

¹Написано над рядком замість закресленого в прошлом 765 годѣ, марта против 9 числа.

²Далі закреслено укываю.

³Написано на полі замість закресленого роты Мишурнорожской.

⁴Написано над рядком.

⁵Написано на полі.

⁶Далі закреслено беглыхъ.

¹вісімнадцятого

Летючого, с табуна оние две лошады неведома где девалися. Хотя оной Летючої в околичних местах и в запорожских ближних зимовниках за ними лошады поискъ и чинил, толико ныгде не сискаль. И упователно-де, не онъ ли Величко те лошады свороваль? Приметамн ж оной Величко: росту среднево, кирпоность, лицом кругль, волоса на
8 голове русия, летъ 25-и. Объявленного Летючого лошады: // первой
зв. конь – пшаковатой, лисой; второй конь – вороной; оба неукы, в
обеихъ на левих задних окараках тавра =0°0=.

И не сишутся ль оные лошады равно і табунщикъ Величко, онъ ротмистръ Турченовской темъ репортомъ требует во все места учинить публикацию. Для того въ Елисаветградскомъ пикинерномъ полку определенно: въ Кошъ Войска Запорожского Низового послать сию промеморию (которая и посылаетца)² с темъ, дабы благоволенно было о присьматривании і о поимке объявленного табунщика Величка и лошадей по написанным приметамъ во всехъ потсуственныхъ тому Кошу местах публиковать. И буде где признанъ и поиманъ будетъ, оного Величка лошады и со всемъ при немъ имеющимъ прислать за карауломъ в здешный пикинерной полкъ, и о томъ учинить по ея императорскаго величества указамъ.

С Мишурина Рога.

Декабра 8 д. 1765 году.

Маіоръ Сергей Амяшол
Кацеляристъ Осил Казимиръ

Помітки на арк. 8: вих. «№ 2394»; «Пол. 1766 году, генваря 3».

Арк. 8, 17 зв. Оригінал.

17 На конверті: «Промемория о т Елисаветыградского пикинерного полку
зв. в Кошъ Войска Запорожского Низового».
[29] Печатку пошкоджено.

№ 182 1766 р., січня 6. – Ордер Коша полковникам Кальміуської, Самарської, Кодацької, Інгульської та Бугогардівської паланок про розпук втікача Івана Величка, табунщика пікінера Єлисаветградського пікінерського полку Леонтія Короткого. №№ 87–91

9 До всѣхъ полковников з старшыною
[21] Ордеръ

Елисаветградскый пикинерной полкъ ис прысланною въ Кошъ Войска Запорожского Низового сѣго генваря 5д. промемориею по репорту во оной полкъ шестой роты Амелницкой ротмистра Андрея Турченовского, а к нему, Турченовскому, по объявлению той же роты от пикинера Козмы Летючого, объявляя яко-де прошедшого мѣся ноябра въ среднихъ числахъ реченный пикинеръ Летючий отдалъ было въ хуторъ той же роты пикинера Леонтія Короткого въ табунъ ево двое лошады въ

² Дужки авт.

смотрение табунщику ево, Короткого, Ивану Величку, которой-де табунщикъ того ж ноября 17-го числа (от оногo Короткого) неведомо куда бежалъ, а 18-го числа ево, Летючого, с табуна оные двое лошады неведомо где девались. И хотя оной Летючей въ околичныхъ местахъ и в запорожскихъ ближнихъ зымовникахъ // за оными лошады поискъ і чиниль, точно-де нигдѣ сискать не могли ¹чаятельно-де, что онъ¹, Величко, те двое лошады своровалъ и зъ собою увелъ. Приметами жъ-де оной табунщикъ Величко: росту среднего, кирпоносъ, лыщемъ кругль, волоса на голове русия летъ двадцать пять; а объявленного пикинера Летючого лошады: первой конь – пшакватый, лысый; въторой конь вороной; оба неуки, въ обоихъ на левихъ заднихъ окаракахъ тавра таковы =0°0=. Требуеть, не сишутся ль где оные лошады, равно и самъ оной табунщикъ Величко, во всѣ Кошу подзудственныя места предложения.

Того рады вамъ, гаднь полковникъ з старшиною, предлагается во всемъ ведомствѣ вашемъ вышпредписанного беглого табунщика і лошадей по више изображеннимъ об нихъ приметамъ приказать сискивать і ежели бѣ где въ ведомстве вашемъ // сысканны битъ могли, то какъ² табунщика, възявъ под карауль і забивъ в ручниі і ножниі ³в добромъ смотреній³, даби⁴ бежать не могли, такъ² лошады при добромъ присмо трѣ⁵ содержат при паланке вашей⁵, а в Кошъ ⁶зараз репортова т⁶, ⁷почему [. . .]⁸ і лошадей⁷ о тослать⁹ въ означенной Елисаветградской инженерной полкъ будет вам прислания резолюция.

1766 году, генваря 6 д.¹⁰

З Коша.

Помітки: «В Калмишъ–№ 87, в Самаръ–№ 88, в Кодакъ–№ 89, в Ингуль–№ 90, в Гардъ–№ 91».

Арк. 9, 16. Відпуск.

№ 183 1766 р., січня 8. – Промеморія Коша Єлизаветградському пікінерському полку про розшук втікача Івана Величка, табунщика пікінера Леонтія Короткого. № 92

Промеморія

ізъ Коша Войска Запорожского Нызового въ

Елисаветградской пыкинерной полкъ

16
[28]

По промеморий оного Елисаветградского пикинерного полку въ Коше Войска Запорожского Нызового, сегo генваря 3д. полученого¹, o

¹ Написано на полі замість закресленого а упователно-де не онъ ли.

² Написано над рядком.

³ Написано над рядком замість закресленого колодки.

⁴ Далі закреслено в пути.

⁵ Написано над рядком замість закресленого прислать при репортѣ.

⁶ Написано над рядком замість закресленого для.

⁷ Написано на полі.

⁸ Слово не прочитано.

⁹ Написано над рядком замість закресленого для отсылки онихъ.

¹⁰ Виправлено з цифри 5.

¹ Написано над рядком.

сиску і пойки бежавшого от пикинера оного Елисаветградского пикинерного полку шестой роты Леонтия Короткого табунщика Івана Величка і о присъматриваний уведенних імъ, ходивших в табунѣ Короткого пикинера Козми Летючого двух лошадей по изображенним
16 во оной // ²промеморий об ономъ бегломъ табунщике і лошадей
зв. приметамъ³ от сего числа с Коша ⁴в подлежащѣ⁴ места предложены⁵.
І буди бѣ ¹оной бежавшой с лошадами¹ где сисканни быть могли, то
⁶имѣют бытъ⁶ присланны⁷ к подлежащому въ реченной Елисаветградскоѣ
пикинерный полкъ. О чемъ тотъ¹ Елисаветградскиѣ пикинерный полкъ
благоволилъ вѣдать.

С Коша.

1766 г., генваря 8 д.

Помітка: вих «№ 92».

Арк. 16. Відпуск.

№ 184 1766 р. січня 19. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого про вжиті заходи для затримання Івана Величка, табунщика пікінера Омельницької роти Леонтія Короткого

32 [44] Въ Кошѣ Войска Запорожского Низового
Покорный репортъ

В силѣ велможности вашей ордера, сего генваря 11 д. мною полученного, о сиску і пойки бежавшого от пикинера Омельничкоѣ роти Леонтия Короткого табунщика Івана Величка зъ поворованными тоѣй же роти въ пикинера Кузми Летючого двома лошадами по изображенним объ нихъ въ томъ ордере примѣтамъ везде въ вѣдомствѣ Самарскомъ, кому надлежитъ приказанно, і ежели где въ вѣдомствѣ здешном показанноѣ табунщикъ Величко зъ тѣми поворованными лошадами сищется, то повеленное тѣмъ вел. вашеѣ ордере учинено будетъ, о чемъ велможности вашей въ покорности репортую.

Полковникъ самарскій Федор Бѣлый з старшиною
1766 году, генваря 19 д.

Помітка: «Полу. 1766 году, ген[варя]»¹.

Арк. 32. Оригінал.

²Перед шим закреслено Елисаветградського пикинерного полку.

³Далі закреслено поданніми.

⁴Написано над рядком замість закресленого во всѣ подсутственние Кошу.

⁵Далі закреслено велено сискиват.

⁶Написано над рядком замість закресленого то табунщикъ взявъ под карауль і забѣвъ в ручниі і ножниі колодки дабі в пути бежать не могли, а лошади при добромъ присмотрѣ.

⁷Далі закреслено при репортѣ въ Кошѣ для отсылки, далі два слова не прочитано.

¹Текст пошкоджено.

№ 185 1765 р., грудня 19. Глухів. – Указ Малоросійської колегії Кошеві про розшук осіб, які пограбували і побили матір і сестру військового канцеляриста Петра Лизогуба на хуторі Рудівка Першої полкової сотні Прилуцького полку. № 4460; реєстр викраденого майна

Указъ ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской изъ Малороссійской колегіи^а въ Кошгъ Сѣчѣ Запорожскія

10
[22]

Малороссійская коллегія слушавъ доношенія войскового канцеляриста Петра Лизогуба^б, коймъ онъ представилъ, что прошлаго ноября противъ 21 числа ночью, наехав в хуторъ его отческой Рудовку (которой хуторъ положениемъ находится полку Прилуцког^в в Первой полковой сотнѣ)¹ человекъ до осми разбойниковъ и перевязавъ всѣхъ дворовихъ людей, а в избѣ, в которой была мать его, Лизогуба, з сестрою, дверѣ виламав, і вшедши четырьъ человекъ разбойниковъ в козацкомъ платтѣ похожія на запорожцов, болшою жъ частию на компанійцовъ, с койхъ еденъ в шолковомъ платтѣ съ отвертанимъ ковнеромъ, карункою обложеннимъ, а на версѣ жупанъ темного красного сукна, в краснихъ чоботяхъ, в запорожской красной шапки з сивою околицею, при ташки² и пѣстолетахъ, росту и лѣтъ средних, кругловидъ, белявъ, говоритъ зъ запорозка; другой–високъ, смаглевать, в китаевомъ темно-зеленомъ кафтанѣ, в шапкѣ запорожской; третою в черномъ кожухи, наверху свита серая, старая с красними окладками, собою плосковидъ, косою глазом, говоритъ зъ запорозка; а четвертій – собою невеликъ, русявъ, одежда на немъ короткая, кафанъ [!] по колѣна, шапка полская съ околицею черною. І связавъ тамъ его, Лизогубову, сестру, мучили безчеловѣчно боємъ, требуя показанія денегъ. И случившоеся тамо в матки его имущество (о коемъ приобщень реєстръ)¹ забрали.

При яком-де заграблений маткою его, Лизогуба, завзято сумнителство – не билъ ли с упоминаемыми разбойниками на томъ грабителствѣ находившиися до сего в полку Черниговскомъ^г Полской области ураженецъ Иван Станкевичъ, или не по его ли согласию то произошло? Кои-де при отцу его, Лизогуба, бунчуковому товарищу Семену Лизогубу, когда находился в годовой службѣ и билъ посланъ въ означенны Рудовскій хуторъ к матки его, за приездом своимъ произносилъ, то якобы в ономъ хуторѣ имѣется в матки его болшой сундукъ денегъ, яка и де его рѣчь при мучителномъ бой матки его и сестры упоминаема била. Кромѣ ж-де того оной Станкевичъ і подозрительній человекъ, ибо-де за битности еще его // в службѣ съ уроженцемъ Полской же области, находячимся при войсковому товарищу Ивану Лизогубу в годовой службѣ; Иваном Роштикомъ, сговаривался обворовать кого из малороссійскихъ гайдъ и вбежать в Полщу, о чемъ-де оной Роштикъ и урядовно созналъ, а нинѣ-де находится в полку Черниговскомъ невѣдомо при кому. Да при томъ же-де разбой тѣ

10
зв.

¹Дужки авт.

²ташки

разбойники сказивали, что якобы они бывшие в домѣ матки его, Лизогуба, с полковником компанѣйскимъ Забѣлоу.

И просиль онѣ, Лизогубѣ, о сиску и поймки онихъ разбойниковѣ во всѣ малороссійскіе полки і в Киевскую^а, Слободскую и Новороссійскую губерній, і в Кошъ Сѣчѣ Запорожской публѣкаціи. И по указу ея імператорскаго величества Малороссійская коллегія приказали, какъ въ вишеписанніе мѣста, такъ і в Кошъ Сѣчѣ Запорожскія послать сей указъ и при ономѣ, приложа с представѣленного отъ оного Лизогуба в тѣхъ разграбленнихъ в домѣ матки его пожиткахъ реестра точную копию, велеть отъ оного Коша Сѣчѣ Запорожскоѣ вездѣ публѣковать, вишепоказанныхъ разбойниковъ по прописаннымъ ихъ приметамъ, а паче не будетъ ли гдѣ кто чего зъ значащихся по реестру пожитковъ продовать, всякими удобъвозможными образи пересматривать і сискивать, и ежели б гдѣ кто съ онихъ разбойниковъ сисканъ билъ, либо с вещей у кого что виявлено, тѣхъ, взявъ за крепкій караулъ, прислать в Малороссійскую коллегію къ отправленію для поступления по указамъ і правамъ в подлежащее место. І Кошу Сѣчѣ Запорожской учинитъ по сему ея імператорскаго величества указу. В Малороссійскіе же полки^е і въ вишеписанніе губернскіе канцелярій в надлежащей силѣ о семъ указы послани.

1765 году, декабря 19 дня.

Глуховѣ.

Иван Жоравка^с

Старшиѣ войсковой канцеляристъ Антонъ Жайворонковъ

Канцеляристъ Федось Ильенко

Помітки: на полі «Упр.д. 3. № 4460»; вгорі «№-ом 6343. Пол. 1766 году, генваря 22 д.»

Арк. 10. Оригінал.

№ 186 Копія реестру поворованныхъ вещей

11
[23]

Ланцюжокъ золотій под смалцемъ с камушками алмазными
Конагъ золотій под финифтомъ съ алмазами болшими насажованный
Крестъ золотій с алмазами болшими насажованный
Ланцюжокъ золотій ламаной

Канагъ золотій с камушками зелеными добрыми насажованный зъ перлами

Сети золотіе красными камушками добрыми насажованіе

Серегъ сребныхъ двѣ пари съ камушками добрыми

Перла дробного десять низокъ

Болшого перла не низаного какъ би зъ ложку болшую

Червонецъ звонкій одинъ

Готовихъ денегъ двѣстѣ рублей

Перстѣнокъ добрыхъ золотыхъ три

Платковъ разныхъ шолковыхъ добрыхъ четири

Платокъ одинъ жолтій тяфтяной, на ономѣ квѣтъ сребромъ шитоѣ

Кунтуш жолтой матерій по нему квѣтъ разноцвѣтнѣй шолковѣй зъ сребромъ

Другѣй блакитного поля штофной, по нему квѣтъ бѣлѣй зъ обложками черними

Запаска французкого ж штофу, поле кофеиное, цвѣтъ разной съ карункою серебряною

Карунокъ сребнихъ и золотихъ цѣвокъ на двадцать, лентъ разнихъ шолковихъ локоть на пятьдесятъ

Подносъ серебряной круглой на трох ножках, по серидинѣ квѣтъ золотѣй зъ гербомъ и словами

Кунтуш грезети бѣлой зъ черними аксамітними окладками

Кунтуш сталевого сукна под лисями завойковими пошитой по-просту

Кунтуш зеленѣй камліотнѣй под сѣбѣрками пошит по-просту

Шуба камліоту красного доброго под шляпами лисѣми

Сподниця красная отласная подбита дуплею, квит вишиванѣй на бавалнѣ работы турецкой

Мантилѣя блакитного штофу зъ бѣлимъ цветом, подѣбита черними сѣберками

Люстрина кроенная зеленая на кунтуш локот двенадцать

Шуба мужская комплоту фиялевого под шляпами лисѣми зышита киреею //

Кожух комплоту такого ж зъ кодами зышитъ по-донску подбитѣй синими смушками 11 зв.

Вещей синовихъ зъ скринею, какихъ и припомнитъ не могу

Бѣлля разного рублей на тридцать

Платковъ бумажныхъ добрихъ сѣмъ

Запаска блакитна полутабенкова

Балахончикъ зеленѣй голевѣй

Шнуровка зелена грезетна зъ каруною золотою

Шнуровка штофу попелястого разноцвѣтного

Карсетъ блакитнѣй полутабенковѣй

И другихъ вещей, коихъ и припомнитъ не могу за скорость

Сахару одинъ пудъ

Икона Пресвятой Богородици Чудотворной Каплуновской на блатѣ мѣдной, изображенная въ каптурку жолтомъ грезетномъ

Кафтаны сукна кропивного зъ искрою, зышитъ по-донску

Тулупъ мужескѣй полусуконнѣй кофеиною, подбитѣй рудими баранками

Шуба винецкого голо, по красному полю квѣтъ бѣлой, подбита сѣберками

Кофта грезетная фиялетова

Запаска по черномъ отласѣ квѣтъ золотѣй

Ковдра красна набочайна, подбита мусулбесомъ и килимъ, шкурка соболева

А сверхъ того еще многих вещей уворованно, яких за съкорость припомнить не могу

На подлѣнномъ тако:

Анна Тансковна Симонова Лизогубова

Скрипа на арк. 11 і на зв. : «С подлѣннымъ // читаль канцеляристь Федось Ильенко».

Арк.11. Копія.

№ 187 1766 р., січня 25. – Ордер Коша військовому осавулові Андрію Ляху й полковникам Самарської, Кодацької, Кальміуської, Бугогардівської і Перевізької паланок про розшук осіб, які пограбували Ганну Лизогуб на хуторі Рудівка Першої полкової сотні Прилуцького полку.
№№ 279–283, 287

12
[24]

Гспдну полковнику з старшиною

Ордеръ

Сего генваря 22 д. полученнимъ в Кошѣ из Малороссійской коллегій, указомъ ¹состоявшимъ по поданному въ ту коллегію от крта войскового Петра Лизогуба доношенію¹ с прилогомъ при ономъ копій регистра велено² о сиску и поймки разбойников, съ плаття і рѣчей похотивших на запорожцовъ или компанійцовъ, учинившихъ реченого³ канцеляриста⁴ Лизогуба прошлого 1765 года ноября противъ 21-го числа матерѣ его Аннѣ Симоновой Лизогубовой в хуторѣ, состоящемъ полку Прилуцкого в Первоѣ полковой сотнѣ, называемомъ Рудовка, разграбленіе, учинить во всѣхъ подсутственіи Кошу мѣста¹ предложения. С койхъ–де еденъ⁵ въ шелковомъ платѣ с отверганимъ ковнеромъ, корункою обложеннимъ, а на версѣ жупанъ темного красного сукна, в краснихъ чоботяхъ и въ запорожской красной шапки з сивою околицею, при ташки⁶ и пѣстолетахъ, росту и лѣтъ среднихъ, кругловидъ, белявъ, говоритъ з запорожка; другой–высокъ, смагловать, в китаевомъ темно-зеленомъ кафтанѣ // ⁷въ шапке запорожскоѣ, третьей в черномъ кожухе, наверху свита сѣрая старая с красними окладками, собою чернявъ, плосковид, косоѣ, говоритъ з запорожка; а четвертій собою невеликъ, русявъ, одежа на немъ короткая, кафан [!] по колѣна, шапка полская съ околицею черною. ³В чемъ³ по сумнителству ³от оноѣ Лизогубовоѣ задержуется на³ находишогося до сего в полку Черниговскомъ Полской области уроженца Ивана Станкевича – не по его ли согласию то грабительство³ произойшло? Кои-де Станкевичъ при о лцу его Лизогуба,

¹Написано на полі.

²Далі закреслено разбойников.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено войскового Петра.

⁵Далі закреслено въ шел.

⁶шашки

⁷Перед цим закреслено и в шане.

когда находился в годовой службе и билъ посланъ въ означеннй Рудовскій хуторъ к матки его, за приездомъ своимъ произносилъ то, якобы въ ономъ хуторѣ имѣется в матки его болшо# сундукъ денегъ, якая-де его рѣчь при мучителномъ бой прописуемо# матки его⁸ упоминаема била. Кроме жъ того, оной Станкевичъ и подозрительнй челоувѣкъ, ибо-де за битности еще его в службѣ съ уроженцемъ Полской же области, находячимся при войсковому товарищу Ивану Лизогубу в годовой службѣ Иваномъ Роштиккомъ, съговаривался обворовать кого из малороссійских // гайдъ и вбежать в Полщу, о чем-де оно# Роштикъ 15 [27] и урядовно сознался. А ннѣ-де находится в полку Чернѣговскомъ невѣдомо при кому. Да и при томъ же-де разбой тѣ разбойники сказивали, что якобы они бившіе в домѣ матки его, Лизогуба, с полковникомъ компанѣйскимъ Забѣлоу.

И во исполненіе оног коллегій Малороссійской указа, включая у сего съ высшеозначенной копій⁹ регистра справочную копѣю вам, гайднъ полковникъ з старшиною, предлагаемъ више означеннихъ разбойниковъ по преписаннымъ об нихъ премедамъ, а паче по ¹значащимся по тому реестру вещам¹ не будетъ ли гдѣ кто чего ¹⁰с тѣх вещей¹⁰ продавать всякими возможнѣйшими образи пересматривать и сискивать, и ежели бъ гдѣ кто съ онихъ разбойниковъ сискалъ билъ, либо с вещей, по регистру значащихся, у кого что виявилось, техъ, взявъ¹¹ под крепкій караулъ, прислать при репортѣ в Кошъ къ отсылки отсель в Малороссійскую коллегію к подлежащому тамо с ними поступленію. О полученнй ж і исполненнй сего репортовать.

З Коша.

1766 году, генваря 25 д.

Помітка на арк. 12: «Писа т самарскому – № 279, кодацкому – № 280, калмускому – № 281, гардовому – № 282, перевѣзкому – № 283, асаулу войсковому Андрѣю Ляху – № 287.»

Арк. 12, 15. Відпуск.

№ 188 1766 р., січня 30. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного військовому судді Павлу Головатому про одержання ордера Коша щодо розпуку осіб, які пограбували Ганну Лизогуб. № 17

Велможному и высокородному гайдну Войска Запорожского 13 [25]
Низового войсковому судій Павлу Фроловичу з
високопочтенною войсковою старшиною

Покодрнейшій репортъ

По полученному нами от вашей велможности зъ Коша Войска Запорожского Низового о сиску и поймке разбойниковъ і поворованних

⁸ Далі закреслено матери.

⁹ Далі закреслено регист.

¹⁰ Написано над рядком замість закресленого з значащихся по рестру пожитков.

¹¹ Написано над рядком замість закресленого узав.

в регистре значащихся войскового канцеляриста Петра Лизогуба в матере его Анни Симоновой Лизогубовой в футоре вещей ордеру, везде ведомств[а] нашего в надлежащих местах о томъ публиковано, по изображеннимъ об нихъ разбойникахъ приметамъ и по регистру значащимся вещамъ пресматривать і сискивать всевозможнымъ старательствомъ веленно, і когда что сищется в Кошъ Войска Запорожского Низового репортовать долженствуемъ.

Полковникъ кодацкий Мойсей Чорний
з старшиною

1766 года, генваря 30-го дня.

№ 17.

14 На конверті: «Велможному і високородному гсдну Войска
зв. Запорожского Низового войсковому судий Павлу Фроловичу з
високопочтенною войсковою старшиною покорній репортъ».
Слід від печатки.

Арк. 13, 14 зв. Оригінал.

№ 189 1766 р., січня 12. Охтирка. – Лист генерал-поручика від
інфантерії Георгія Далке до Коша з проханням покарати
козака Ведмедівського куреня Павла Шандру за
переховування втікача Андрія Кобизева, погонщика
Більовського піхотного полку. № 32

5 Ея императорскаго величества самодержицы всероссійской
[17] Войска Запорожского Низового почтенному господину
кошевому атаману с товариствомъ

Допросамъ Белевского пехотного полку^а погонщика Андрея Кобызева, которой по учиненіи за побегъ шпицрутенами наказаніи определенъ по-прежнему в службу, доказываеца, что онъ, будучи в томъ побеге, проживал в запорожскихъ зимовникахъ Медведевского куреня у казака Павла Шандры прошлого 765 году, отъ апреля по июль маѣ. Хотя [и раск]азываетъ¹, что онъ имъ, Шандрою, держанъ былъ не за беглого, но ему, Шандры, его, Кобызева, какъ без[пашпор]тного в противность указовъ держать было не следовало. Того ради вы, гсдинъ кошевой атаманъ, благоволите приказать реченого Медведевского куреня козакомъ Шандрою за держание в бегах означенного извощика Кобызева учинит в силе ея императорскаго величества указов, и что учинено будет, меня уведомлениемъ не оставитъ. Ахтырк[а].

Генваря 12 дня 1766 году.

Ея императорскаго величества самодержицы
всероссійской все милостивѣйшей государыни моей
от инфантерії генераль-порутчикъ Георгий фон Далке^б

Помітка: вих. «№ 032; Пол. 1766 году, февраля 4 д.»

Арк. 5. Оригінал.

¹Текст пошкоджено.

№ 190 1766 р., січня 14. Бахмут. – Промеморія таємного радника Андрія Фліверка Військовій канцелярії Коша про розшук втікача-українця Івана Литвинова, кріпака аудитора Самарського гусарського полку Готова. № 61

Промеморія

от тайного советника Фливерка Войска Запорожскаго Низоваго в Канцелярию войсковыхъ делъ

18
[30]

Сего генваря 7 дня Самарского гусарского полку^а аудиторъ Готовъ поданнымъ ко мне доношениемъ представилъ. Находящейся-де у него во услуженіи записавшейся по нынешней ревизіи в подушной оклад за нимъ малороссианинъ Иван Алексеевъ сынъ Литвиновъ не знаемо куда прошлого 765 году, декабря 25 дня бежалъ. А приметамы оной росту среднего, лицомъ сухощавъ и смугль, волосы на голове, бороде и усахъ рыжеватые, отроду ему с трицать пять летъ у правой ноги палцы отморожены; на немъ пла те-кавантъ шить помалороссиски простаго сукна белой мало поношеной, шуба авчинная белая, смушковъ поношенная шапка, красная опушена лисимъ фостомъ поношенная ж, в шероарахъ и в лаптяхъ. И снесъ долговыхъ денегъ и разныхъ вещей ценою на трицать на пять рублевъ. Которого во многихъ местахъ хотя онъ і искалъ, точию сыскать не могъ. И темъ доношениемъ просилъ о присматриваніи и о поимке оного ево служителя Литвинова по означеннымъ приметамъ, о публикованіи куда надлежитъ писать. Того ради по указу ея императорскаго величества мною определено Войска Запорожскаго Низоваго в Канцелярию войсковыхъ делъ послать сию промеморию и требовать, дабы благоволено было о присматриваніи и о поимке оного беглеца Литвинова по означеннымъ приметамъ ведомства оной канцелярии во всехъ местахъ публиковать. И ежели оной кемъ присмотренъ и пойманъ будетъ, то за крепкимъ карауломъ прислать ко мне при письменномъ известіи. И вонска Запорожскаго Низоваго Канцелярия войсковыхъ делъ о вышеписанномъ да благоволить учинить по ея імператорскаго величества указомъ.

Бахмут.

Генваря 14-г дня 1766 года.

Андрей Фливеркъ

Помітки: вих. «№ 061 З.В.»; «Пол. 1766 году, февраля 4 д.»

На конвєрті: «Промеморія от тайного советника Фливерка Войска Запорожскаго Низоваго в Канцелярию вонсковыхъ делъ».

28
ЗВ.
[40]

Слїд від печатки.

Арк. 18, 28. Оригінал.

№ 191 1766 р. лютого б. – Ордер Коша полковникам Кодацької, Самарської і Кальміуської паланок про розшук втікача-українця Івана Литвинова, кріпака аудитора Самарського гусарського полку Готова. № 346–348

19
[31]

До полковников кодацкогѡ, самарскогѡ і калмускогѡ
з старшынами

Ордеръ

Его превосходительство гспдинъ тайный советникъ Андрей Фливеркъ присланною Войска Запорожскогѡ Низавога в Канцелярию войскових дель сего февраля 4-го дня промемориею объявляет, ¹что прошлаго-де¹ мѣся гевваря 7д. ²сего года² Самарского гусарского полку аудитор Готовъ поданним къ нему, гспдину Фливерку, доношениемъ представилъ. Находящийся-де у него во услуженный, записавшейся по нинѣшней ревизий въ подушной оклад за ним малороссианинъ Иванъ Алексеевъ синъ Литвиновъ неведомо куда прошлаго 765-го году, декабря 25д. бежалъ, а приметамы-де оной: росту среднего, лицемъ сухощавъ і смугль, волосы на голове, бороде и усах рижеватие, ³отроду ему с тридцять пять летъ, у правой // ноги палцы ^{3в.}отмороженние³. На немъ плате: каптанъ шытъ по-малороссійскый простагѡ сукна бѣлой мало приношенной, шуба авчинная бѣлых смушков поношенная, шапка красная, опушенна лисьимъ фастом поношенная ж, въ шероарах і в лаптьях. Снесъ з собою долгових денегъ і разних вещей ценою на трицать на пять рубльевъ⁴. Которого хотя оной ⁵аудиторъ Готовъ⁵ во многих мѣстах і искалъ, точию сискать нигдѣ не могль, а упователно-де, что оной беглой ушѣд в запорожские мѣста. І требуетъ оной гспднъ Фливеркъ тоєю промемориею – не сищется ль оной беглой гдѣ ²в Запорож. мѣстах² – во всѣ оной Войсковой З. канцелярий подсудственние мѣста предложения.

Того рады вам, гспднъ полковник з стар., сим предлагаемъ во ²⁷всемъ // ведомствѣ вашемъ вышепрописаногѡ беглого Литвинова ^[39]по вышеизображенним его⁶ приметамъ приказатъ сискиватъ і ежели бѣ гдѣ в ведомстве вашемъ сисканъ битъ могль, то, взяв оного ⁷Литвинова со всем при немъ имевшимся⁷ под крепкый караулъ і забивъ в ручниѣ і ножное колодки, дабы⁸ бежать не могль⁹, ²в добром

¹Написано над рядком, в рядку ці самі слова закреслені.

²Написано на полі.

³Далі закреслено на немъ; закреслено над рядком і снесъ з собою.

⁴Далі закреслено котарого требуетъ оной гспдн Фливеркъ тоєю промемориею.

⁵Написано над рядком.

⁶Написано над рядком замість закресленого об немъ.

⁷Написано на полі, тут же закреслено денгами і вещами, что при немъ буде т.

⁸Над рядком закреслено в пути.

⁹Далі закреслено содержать при паланки вашей, а в Кошъ зараз репортовать и почему как его къ оному.

смотрении² содержать⁵ при паланке вашей, а в Кошъ зараз репортова т¹⁰ об отправки² к гсдну тайному советнику Фливерку определено. 1766 году, февраля 6-го¹¹д.

Помітки на арк. 19: «№ а-мр до кодацкого – №-ом. 346, до самарского – №-ом. 347, до калшиосского – №-ом. 348.»

Арк. 19, 27. Відпуск.

№ 192 1766 р., лютого 7. – Промеморія Коша таємному раднику Андрію Фліверку про хід розшуку втікача-українця Івана Литвинова, кріпака аудитора Самарського гусарського полку Готова. № 349

Промеморія

ізъ Воѣ. Войска З.Н. крий его превосходителству гсдну тайному совѣтнику Андрею Фліверку

27
[39]

По промеморіі вашего прва сего течения 4д., въ здѣшней Воѣсковой крий полученной, о сиску і поімки бежавшого Самар. гусарского полку в аудитора Готова находившогося въ него во услуженій малороссіянина Івана Алеѣѣва сина Литвинова, во всѣ подсутственніе оной крий мѣста о т нижеположенного числа предложения учинені. И егда ж гдѣ оно¹ сискатся моглъ, // то за подлежащим конвоємъ, дабі в путі бежать не моглъ, при промеморіи къ вашему превосходителству отосланъ біть імѣеть, о чемъ ваше прво соблаговолѣтъ біть извѣстні. Благополучное мѣсто Сѣтъ З.

27
зв.

1766 году², февраля 7 го.

Із Коша.

Помітка: вих. «№-ор 349».

Арк. 27. Відпуск.

№ 193 1766 р., січня 30. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного військовому судді Павлові Головатому про розшук у с.Ромашкові втікача Якима Коваля з сім'єю і повернення його в 10-у Мишуригорізьку роту Єлизаветградського пікінерського кінного полку. № 16

Велможному и високородному гсдну Войска Запорожского Низового войсковому судій Павлу Фроловичу з високопочтенною войсковою старшиною

20
[32]

Покорній репортъ

По силе полученного зъ Коша Войска Запорожского Низового сего генваря 16 дни в палажки Кодацькой о висилки жителствующого въ

¹⁰ Далі слово не прочитано.

¹¹ Цифру 6 правлено.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено генваря 14 д.

селе Ромажвомъ бежавшого пикинерного конного полку с десятой роты Мишуринорожской приписного къ военносълужащому Якимъ Ковалю ордера, оной в паланку с Романкова сысканъ і под караулом содежится. А когда от его команды нарочниє за ним присланны будутъ, то его з женою и дѣтми и со всѣмъ въ его имѣющимся имуществомъ отсель отдано битъ имѣеть. І впредь ему подобних по силѣ повелѣній в здешнее ведомство принимано не будетъ, когда жъ таковыє сищутся, на ихъ прежніє жилия отсилатимутся. Репортуемъ:

Полковникъ кодацкиѣ Мусѣй Чорній
з старшиною

1766 году, генваря 30 д.
№-ом. 16.

Помітка: «Получень 1766 году, февраля 6 дня».

26 зв. [38] На конверті: «Велможному і високородному гспдну Воѣска Запорожского Низового войсковому судій Павлу Фроловичу з високопочтенною войсковою старшиною покорнейшей репортъ».
Слід від печатки.

Арк. 20, 26 зв. Оригінал.

№ 194 1766 р., лютого 7. – Ордер Коша полковникові Кодацької паланки про прискорення повернення втікача Якимъ Ковалю до 10-ї Мишуринорізької роти Єлизаветградського пікінерського кінного полку. № 345

21 зв. [33] До полковника кодацкого з старшиною
Ордеръ

Репортъ вашъ ¹на посланной к вам ордеръ¹, коімъ вы представляете, что жителствующиѣ в селѣ Ромажвомъ, бежавшоѣ пикинерного конского полку с десятоѣ роти Мишуринорожскоѣ приписноѣ к военносълужащому [!] Акимъ Коваль в паланку сысканъ і под караулом ¹до присилки вашей от команды нарочних ¹ содежится, сего течения въ бд. въ Кошѣ получен. І по оному тому, дабы напрасно долгого времени содержанием в паланки под караулом проживать не могли, предлагается вам (и) скорѣшом для взятя его, Ковалю¹, со всѣмъ имѣющимся при нем присилки писать от себе к его командѣ ¹в Мишуринорожскую роту¹ і учинит по сему і по прежде к вам посланному ордерам².

1766 году, февраля 7 д.

Помітка: вих. № «345».

Арк. 21. Відпуск.

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено ісполненіє. 1766 году, февраля 6 д.

№ 195–196 1765 р., грудня 17. Глухів. – Ордер малоросійського генерал-губернатора Петра Румянцева Кошеві про розшук і покарання козаків Івана Кас'янова і Гаврила Вострого за переховування втікача солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина. № 186; протокол допиту Макара Шашурина

Ордеръ

Войска Запорожского Низаваго кошевому атаману Григорью Федорову войсковой старшиною, куренними атаманами і всему товариству

22
[34]

Севскаго пехотного полку пойманно із беговъ салдаты Макарь Шашуринъ между прочимъ в допросе своемъ показал, что онъ, бежав іс полку, пошелъ прямо в зимовники казаков запорожских, і в одномъ іс тех над рекою Самарою против Белевскоѣ крепости у казака Івана Касянова, сказавшис ему о себе, по ево подговору остался і проживаль шесть недель; а потом по подговору жъ казака Гаврили Вострова по ту сторону реки Орелн жил около двух мсцв заведома ж беглово. Запорожской Сечи Кошъ імеет в силу ея імператорскаго величества всевысочайших указовъ і посланних от меня до сего многократно подтвержденій учинитъ сторожайшее запрещение, а сих держателей беглых салдат, сыскав, наказа т по законамъ безъ упущения. І меня рапортова т. А для лучаго іхъ доказательства при сем приложенъ оригиналноѣ допросъ.

Підпис¹

Числа 17 декабря 1765 году.

Глуховъ.

Помітки: вих. «№ 186»; «Пол. 1766 году, февраля 9 д.»

Арк. 22. Оригінал.

№ 196

1765 году, ноября 11 дня Украинского корпуса^a Севского пехотного полку пойманной в бегах салдаты Макарь Шашуринъ о побеге ево допрашиванъ и показал ниже следующие

23
[35]

Вопросъ	Ответъ
1	на 1
Прошедшего июля 7 дня репортом Севского пехотного полку от первой мушкотерской роты к полковным делам пред-	Прошедшего июля 7 дня, по прибытии моем из лесовъ съ командою сержанта Балалева в крепости Ряскаю, отпущень я биль от него сержанта, в роту того июля 6 числа и, не явьсь в роте, бежалъ. (К сим ответнымъ пунктамъ) ¹

¹ Не прочитано.

¹ Дужки авт.

Вопросъ	Ответъ
---------	--------

ставлено, что ты, находясь в лесной команде одного жъ полку у сержанта Балалаева, прибывъ с тою командою в крепость Ряскаю олущить бить от него, Балалаева, в роту и, не являсь во оною, бежалъ.

Ауди-

2

Тотъ побегъ учинилъ ты какой ради притчины и не подговаривал ли къто ко оному тебя, и адинъ ли или с кемъ другимъ бежал, и по паче куда итти намерение и гдѣ жителство имел, и при томъ побеге не учинил ли казенного или партикулярного вараства?
торъ

на 2

Тотъ побегъ учинилъ я будучи пьян. И убоясь за потеряние мною з давого мне гсдрева камзола пуговщиъ при роте взыскания, тожъ будучи не в состоянии уплатить занетых мною у флешика первой мушкотерской роты Халина шездесять копеекъ денегъ, итти в роту апасался, а принялъ намерения итти Войска Запорожского къ казаку Ивану Касянову, живущему в зимовнике, состоящемъ над рекою Самарью противъ Белевской крепости въ шестидесяти верстах, которой зимовникъ-то знал я в бытность мою в бывшем Борисоглебском, кой сформированъ въ Севском полку, будучи въ разъездах. И ночью того ж июля противъ 7 дня чрезъ состоящую при Ряской крепости на Ореле греблю перешед, пошелъ степью къ показанному зимовнику. И находясь три дни в пути, начевалъ в степе, а пропитание имел от пастуховъ, кои попадалис па тракте, а чьи оныя-знать не могу. И пришед в показанной зимовникъ, засталъ предъявленного // Косянова в шипъке, который какъ меня сталъ спрашивать отъкуда ты и какого звания, то я ему объевлял, что баръской человекъ. Но онъ на том не уверясь, сказалъ мне: «Скажи-де по правде, не бойся». То я ему объявилъ, что Севского полку беглой солдатъ. Почему онъ сказалъ мне: «Живи-де у меня да работой, я-де тебе за то платить и кормить буду». Где я и остался, и пробылъ у него шесть недель. А после того живущей по другую сторону реки Арели на берегу, противъ Косянова ж зимовника, казакъ запорожской же Гаврила Вострой просилъ меня, чтобъ я, отставъ от Касянова, къ нему пристал, почему я, отошед отъ Косянова, жил у его, Вострова, около двухъ месяцев. А напоследакъ, какъ частыя казацкие разъезды чинится начели, я, опасаясь, чтобъ меня, взявъ, в полкъ не отправили, отъ его, Вострова, бежал. И пошелъ степью, намеревая пройтти на Донъ, чтобъ пристал къ какому казаку в работу. И чрезъ четыре дни.

23
зв.

Вопросъ	Ответъ
---------	--------

идучи въверхъ по Самаре, имель начлеги на степи. И, не доходя да горада Рыбнава версты съ три, въздумал, яко по притчине крепких карауловъ къ Дону дати невозможно, возвратилъ обратно с тем, чтоб самому к полку евится. Отошед версть съ петдесятъ назадъ, заначевал въ степу под стогомъ. А потомъ пришед въ слободу Двудлучную и какъ у мосту стоящей на карауле той же слабоды черкасъ спросилъ меня, что ты за человекъ, каторому я отвечалъ, что я хахолъ, чему онъ не уверяясь, повелъ меня в ратушу, где я в дапросе, мне учиненному, точно о себе показалъ, что я беглой салдатъ, почему и отправленъ билъ за карауломъ в город Изюмъ // в провинциальную канцелярию, где по учинении мне дапросу отъправленъ я в колодке за карауломъ въ Севской пехотной полкъ. И при томъ побеге козенного и партикулярного воровства никокова не чинилъ. *(Вместо показаного салдата Макара Шашурпина, неграмотного, по ево прашению)*¹

3
Из данных тебе казенных вещей что с собою снесъ или чего не утайлъ ли и не продал ли кому?
[. . .]²

на 3
Изъ данных мне казенных вещей прежде побегу утратилъ я комзолныя пугавицы порознь все да³ единой, кофтаннх пуговиць пять, с тесачных ножепъ крючок. А протчия имеющияся у меня казенныя вещи оставлены мною того полку у извощика Измайлова по той притчине, что я у него квартиру имель прежде побегу. А шляпа какъ я при отезде из лесной команды в полкъ из местечка Груни просил седмой роты салдата Ивана, а прозвание его не упомяну, да³ полку съвести, каторая у него и осталась. А петли на портупею я от роты не получил.
*(того ж полку штабной ппсарь)*¹

4
В сих вопросных пунктах показал ты самую ль сущею правду и не утратилъ ли чего?
Крыстовский

на 4
В сих ответахъ показал я самую сущею правду и не утайлъ ничего. *(Игнатий Ивановъ руку прилажилъ)*¹

Арк. 23, 25. Оригінал

¹ Им'я аудитора не прочитано.

³ до

№ 197 1766 р., лотого 11. – Ордер Коша полковникові Самарської паланки Федору Білому про затримання і вислання до Коша козаків Івана Кас'янова і Гаврила Вострого за переховування втікача-солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина. № 380

24
[36]

Ордеръ
гсдцину полковнику самарскому Федору Бѣлому з старшиною

24
зв.

Его высокопревосходительство гсдць генераль-аншефтъ, малоросійскій генерал-губернаторъ, Малоросійскоѣ коллегий президентъ, Украинского і Малоросійскоѣ корпусовъ главній командир і разних ординов кавалеръ Петръ Алѣксандровичъ Румянцевъ сего фѣвраля 9 д. присланным в Кош ордеромъ изображая, Севского-дѣ пехотного полку пойманной із бегов салдаты Макара Шашурина, между прочим, в допросе своемъ показал, что онъ, бежав із полку, пошелъ прямо в зимовники козаков запорожских і в одномъ ис техъ над рекою Самарою¹ у козака Івана Касянова, сказавшис ему о себѣ, по єво подговору остался і проживал шесть недель; // потомъ по договору ж козака Гаврила Вострова, ²имевшего зимовникъ противъ Касянова зимовника², жилъ около двухъ мѣсцовъ заведома ж беглова, предлагаетъ о поступлении, ежели впередъ такові бегліе сискиватимутся, в силѣ височайшихъ указовъ, с передержателми беглихъ салдатовъ по законамъ для того вамъ, гсдцнѣ полковникъ, з старшиною повелѣваемъ по полученіи сего заразъ вишписанныхъ ³козаковъ Касянова і Вострова, сискавъ³, при репортѣ в Кошъ прислать для взятія с нихъ⁴ противъ показанного ордера справедливоѣ отвѣта. А дабы таковыхъ беглихъ и всякихъ бродящихъ сумнителнихъ людей вездѣ в ведомствѣ вашемъ козаки не держали, но гдѣ у кого таковы люди явятся могли, то б сихъ, тамошніе козаки бравъ, представляли к вамъ к подлежащему с ними поступлению, опасаясь за держаніе таковыхъ беглихъ жесточайшого наказания, о томъ во всемъ ведомствѣ вашемъ козакамъ крепко притверждаютъ и поступатъ вамъ во всемъ с таковыми беглими, равно и с ихъ передержателми, в силѣ посланныхъ з Коша в паланку Самару⁵. ордеровъ безъ всякоѣ послабы.

1766 году, февраля 11⁶ д.

Помітка: вих. «№ 380 З.В.К.»

Арк. 24. Відпуск.

¹Далі закреслено противъ Белевской крепости.

²Написано на полі замість закресленого по ту сторону реки Орели.

³Написано над рядкомъ замість закресленого вѣрно справится, находятя ли в вышеписанныхъ мѣстахъ жителствонія таковы, какъ вище показано іменами і прозваніями запорожские козаки, і ежели найдутся, то онихъ.

⁴Написано над рядкомъ.

⁵самарскую

⁶Цифра 11 виправлена з 10.

№ 198 1766 р., січня 17. – Лист генерал-поручика від інфантерії Георгія Далке до Коша про покарання козака с.Новоселиці Данила Литвинова за переховування втікача-солдата Більовського піхотного полку Якова Катуніна. № 63

Ея императорского величества самодержицы всероссийской 30
Войска Запорожского Низоваго почтенному господину [42]
кошевому атаману с товариством

По допросу пехотного Белевского полку салдата Якова Катунина, которой за тот побегъ наказанъ, значитца, что онъ, будучи во ономъ побеге, проживалъ в Новоселской слободе у казака Данилы Литвинова месяцев с пять не заведома беглого, но хотя бъ и за подлинно оной казакъ Литвиновъ об нем, Катунине, что онъ беглой, не зналъ, токмо его, Катунина, какъ безпашпортного в противность указовъ держать не подлежало.

Для того вы, гсднъ кошевой атаманъ, благоволите приказать с реченнымъ козакомъ Литвиновымъ за держание бес пашпорту оного беглого салдата Катунина учинить по указамъ, и что учинено будетъ, меня уведомлениемъ не оставить.

Генваря 17 дня 1766 году.

Ея императорского величества самодержицы
всероссийской всемилоствѣйшей государыни моей
от инфантеріи генераль-порутчикъ Георгий фон Далке

Помітка: вих. «№ 63»; «Пол. 1766 году, февраля 15 дня.»

Арк. 30. Оригінал.

№ 199 1766 р., лютого 16. – Ордер Коша полковникові Самарської паланки Федору Білому про покарання козака с.Новоселиці Данила Литвинова за переховування втікача-солдата Якова Катуніна і вжиття заходів до розшуку втікачів і виявлення осіб, які давали їм притулок. № 435

До полковника самар.

31

Ордеръ

[43]

Гсднъ от инфантерии генерал-порутчикъ Георгий фон Далке в присланномъ в Кошъ сего февраля 15 д^л. сообщений изображая, яко-де по допросу² пехотного Белевского полку салдата Якова Катунина, которой за тот побегъ наказан, значитца, что-де, будучи онъ во ономъ побеге, проживал здешних Войскових Волностей в селе Новоселище у казака Данила Литвинова мѣсяцовъ с пять не заведома беглого, требует за держание означеннымъ козакомъ Даниломъ Литвиновымъ без пашпорту беглого салдата Катунина по указамъ поступления.

А яко перед сим многократно // в разных годѣхъ и временѣмъ 31
посланными с Коша во всѣ подчиненные Кошу места, в томъ числѣ и зв.

¹Далі закреслено сообщениемъ.

²Далі закреслено пехотного полку.

в паланку Самар³., ордерами велено безпашпортних и сумнителних людей и беглих салдат нигде⁴, никому ни под каким видомъ о тнюдь не принимают и не передерживат, и буди б гдѣ у кого такови сискатся могли, то ⁵представлено ихъ в паланки, а оттоль⁵ к надлежащому с ними поступлению присила т до Коша. Для того вам, гсиднь полковникъ з стар., повелѣваем помянутого козака Литвинова, сискав за держание нимъ без пашпорту речелного беглого салдата Катунина, понеже ему, когда онъ, Катунинъ, к нему пришелъ, какъ и по неімѣнню пашпорта совсем сумнителного человѣка следовало его представить в паланку, не держа у себя в страх⁶, даби ⁵какъ онъ, такъ⁵ и другие⁷ впред⁸ не
35 отваживалис // ⁵такових беглих сумнителних, неизвѣстных і безпашпортних бродягъ держат не отваживались, поступали б с ними по вишеписанному-
киями ⁵наказа т и в Кошъ репортовать.
Февраля 16 д.⁹ 1766 году.

Помітка на арк. 31: вих. «№ 435».

Арк. 31, 35. Відпуск.

№ 200 1766 р., лютого 16. – Ордер Коша полковникові Самарської паланки Федору Білому про прислання у Кіш козака Ведмедівського куреня Павла Шандри для покарання за переховування втікача-погонщика Більовського піхотного полку Андрія Кобизева. № 436

29
[41]

До полковника самарского Федора Бѣлого з стар.
Ордеръ

Его превосходительство гсиднь генераль-поручикъ Георгій фон Далка сего течения 4 д. присланным в Кошъ писаниєм изображая, допросомъ-де Белевского¹ пехотного полку погонщика Андрѣя Кобизева, котороу по учинений за побегъ шпигьрутенами наказаний опредѣлень² по-прежнему в службу, доказиваетца, что онъ, будучи в томъ побеге, проживалъ в запорожских зимовниках Медведовского куреня у казака Павла Шандри прошлого 765 году отъ априля по июль мѣсяц. А хотя і показиваетъ, что онъ имъ, Шандрою, держанъ билъ не заведомо беглого, но ему-де, Шандрѣ, его, Кобизева, какъ безпашпортного в противно ст указов держат било не слѣдовало³, требуетъ поступле[ния]⁴, ежели впред такови беглые сискиватимутся, в силѣ висо⁵. указов с передержателми беглих [слѣдовать] по законам. //

³Самарскую

⁴Далі закреслено в ведомств вашем.

⁵Написано над рядком.

⁶Далі закреслено протчим.

⁷Далі закреслено смотря на его.

⁸Далі закреслено того делат.

⁹Закреслено 15 д.

¹Написано над рядком замість закресленого Белявского.

²Далі закреслено в службу.

³Далі закреслено і тѣмъ писаниємъ.

⁴Текст пошкоджено.

⁵високих

По учиненноѣ же в Ведмедовском куренѣ справкѣ показано от 29
курения, что оной Шандра житѣлством остается ⁶ведомства вашего в ^{3в.}
речке Орели⁶. Для того вамъ, господинъ полковникъ з старшиною,
повѣлеваемъ по полученнѣ сего заразъ выплеписанно^{го} казака Шандру⁷,
в паланкѣ сискав, при ⁸репорте в Кошъ прислат для ⁹учинения тутъ⁹
против показанно^{го}¹⁰ отвѣта⁸. А дабы таковыхъ беглихъ і всякихъ
бродящихъ і сумнительнихъ людей вездѣ в ведомствѣ вашемъ козаки
впред¹¹ не держали, но гдѣ у кого таковіе люди явятся могли, то бѣ
іхъ тамошніе козаки бравъ представляли к вамъ к подлежащому с
ними поступленію, опасаясь за держаніе таковыхъ беглыхъ жестока^{го}
штрафа і наказанія, о томъ во всемъ ведомствѣ вашемъ козакамъ крепко
притверждать і поступатъ вамъ во всемъ с таковыми беглими, равно і с
передержателми, в силѣ посланнихъ с Коша в паланку С.¹² ордеровъ без
всякоѣ отмѣни.

[17]66 году, [фе]враля 16 д.

Помітка на полі: вих. «№ 436».

Арк. 29. Відпуск.

№ 201 1766 р., лютого 11. – Рапорт полковника Самарської паланки
Федора Білого Кошеві про одержання ордера щодо розшуку
осіб, які пограбували Ганну Лизогуб на хуторі Рудівка
Першої полкової сотні Прилуцького полку

В Кошъ Войска Запорожского Низового
Покорній репортъ

33
[44]

За силу велможности вашей ордера, прошлаго генваря 28д. мною
полученно^{го}, о сиску і поимки разбойниковъ, учинившихъ разграбленіе
войскового канцеляриста Петра Лизогуба матерѣ¹ его Анны Симоновой²
Лизогубовой въ хуторѣ, состоящемъ полку Прилуцкого въ Первой
полковой сотнѣ, называемомъ Рудовка, прошлаго 765 году, ноября
противъ 21д. числа по написаннимъ об нихъ в томъ ордерѣ примѣтамъ і
по приложенному при ономъ о заграбленнихъ вещахъ реестру, не
будетъ ли кто чего с сихъ вещей въ ведомствѣ самарскомъ продавать,
кому надлежало предложеніе учиненно. І ежели кто зъ тѣхъ
разбойниковъ въ здешнихъ мѣстахъ сискатся можетъ или съ ограбленнихъ
вещей, по тому реестру значащихся, у кого что виявится, с таковыми

⁶Написано на полі.

⁷На полі закреслено кот. живет [...] в речкѣ Орели.

⁸Написано на полі замість закресленого в силѣ посланнихъ в паланку Самарскую
ордеровъ публѣчно к в штрафъ за передержаніе прописанно^{го} ізвошѣка Кобизева
княми наказат.

⁹Написано над рядкомъ замість закресленого взять с него.

¹⁰Далі закреслено писання справедливого.

¹¹Написано над рядкомъ.

¹²Самарскую

¹Далі закреслено Симоновой.

²Написано на полі.

поступленно быть имѣеть по силѣ оного велможности вашей ордера. О чемъ велможности вашей покорнѣйше репортую.

Полковникъ самарскій Федор Бѣлый з старшиною
1766 году, февраля 11 д.

Помітка.: «Пол. 1766 году, февраля 17 дня».

Арк. 33. Оригінал.

№ 202 1766 р. лютого 18. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про вислання до Коша козаків Івана Кас'яненка і Гаврила Вострого за переховування втікача–солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина

34
[46]

В Кошъ Войска Запорожского Низового
Покорний репортъ

По ордеру велможности вашей, сего феврля 15 дня мною полученному, казаки куреня Пашковского Иванъ Касяненко да Гаврило Острой для взятъя с нихъ за держание ими в зимовникахъ своихъ Севского пехотного полку беглого салдата Макара Шашурина ответа, при семъ, в Кошъ Войска Запорожского Низового къ вельможности вашей посылаются.

Полковник самарскій Федор Бѣлый з старшиною
1766-го году, февраля 18 дня.

Помітка: «Пол. 1766 году, февраля 22 дня».

Арк. 34. Оригінал.

№ 203 1766 р. лютого 20. – Рапорт полковника Ингульської паланки Тараса Кравця Кошеві про вжиті заходи для розшуку осіб, які пограбували Ганну Лизогуб

36
[48]

Въ Кошъ Войска Запорожского Низового
Репортъ

Полученнимъ съ Коша Войска Запорожскаго Низового ордеромъ сего февраля 10д. в полковой Ингульской паланки по полученному в Кошѣ из Малоросѣйскаго коллегіи указу, состоявшим по поданному в ту коллегію от канцеляриста войскового Петра Лизогуба доношению с прилогомъ при ономъ копий реестра о сиску и поймки разбойниковъ съ платъя и рѣчей, походивших на запорожцовъ или компанѣйцовъ, учинивших реченного Лизогуба прошлаго 1765-го году, ноября противъ 1 чысла матерѣ его Аннѣ Симоновой Лизогубовой в хуторѣ, состоящем полку Прилуцкого первой полковой сотнѣ, называемом Рудовка, разграбление, веленно бывших при ономъ мучительствѣ и разбой четырехъ человѣкъ, означенихъ разбойниковъ, по прописанънымъ об нихъ в ономъ ордерѣ приметамъ и по значащимся при ономъ ¹по приложенной¹

¹Написано іншим чорнилом замість витертого тексту.

№ 166 20 лютого 1766

26
44

Шлюб Кошеви Ватологмале Мисолод

Шлюб

Повідомляю Кошеви Ватологмале Мисолод
о шлюбі... 1766. 20 лютого 1766 р.
Майстер... Кошеви Ватологмале Мисолод
... 1766. 20 лютого 1766 р.

1766 р., лютого 20. – Рапорт полковника Інгульської паланки Тараса Кравця Кошеві. Док. № 203.

копий реестра вещам пересматриваг и чинит всеприлѣжные поиски, в силу которого от ниже писаного числа во всемъ вѣдомствѣ Ингулскомъ какъ за оными разбойниками, // такъ и не явится ль что с поворованихъ 36 вещей признаю в кого, непрестание поиски чинятся; и буды с 37. вещей признаю в кого, непрестание поиски чинятся; и буды с разбойниковъ пойманъ, либо ис поворованими вещами усмотрень будет, то онихъ за карауломъ в Кошъ для отсылки куда надлежить и с темъ, что сисканъно будеть, прислать имѣю. И с покорностию моею репортую.

Полковникъ ингульский Тарас Кравецъ з старшиною 1766 году, февраля 20 д.

Помітка: «Получено 1766 году, февраля 25 д.».

44 На конверті: «В Кошъ Войска Запорожского Низового репорт». Слід від печатки.

Арк. 36, 44. Оригінал.

№ 204 1766 р. лютого 22. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про покарання киями козака Данила Литвинова за переховування втікача-солдата Білівського піхотного полку Якова Катуніна

37 В Кошъ Войска Запорожского Низового
[49] Покорній репортъ

По ордеру велможности вашей, сего февраля 20 д. мною полученном, за сискомъ въ палажу козака і жителя самарского Данила Литвинова за держаніє нимъ въ себе пехотного Беловского полку беглого¹ салдата Якова Катуніна въ страхъ, дабы какъ онъ, такъ і другіє въпредъ такихъ беглихъ сумнителнихъ і неизвѣстныхъ людей держать не отваживались, въ паланки киями наказанъ, о чемъ въ Кошъ Войска Запорожского Низового велможности вашей въ покорности репортую.

Полковникъ самарскій Федор Бѣлій зъ старшиною 1766 году, февраля 22 дня.

Помітка: «Получено 1766 году, февраля 25 дня».

Арк. 37. Оригінал.

№ 205 1766 р., січня 19. – Промеморія Переяславського гродського суду канцелярії Війська Запорозького про розшук козака Кропив'янської сотні Василя Гладкого, обвинуваченого в пограбуванні Ганни Лизогуб. № 105

39 Изъ суда гродского Переяславского в канцелярию
[51] Войска Низового Запорожского
Промеморія

Сего генваря 17д. суду гродскому Переяславскому^а доложено, что явившийся в подозрѣній о разграбленій разбойнически бунчукового

¹Написано над рядком.

товарища Симона Лизогуба жени его Анны Василиевой Тансковни в имуществѣ еѣ не на малую суму и мученій еѣ и дочери еѣ Тетяни представленний по указу гродского суда от сотенного Кропивянского правления козакъ тоя сотнѣ Василий Гладкий сего генваря 13 д. безвѣстно бежалъ, кой примѣтъ таковыхъ: росту среднего, собою грубъ, волосовъ на головѣ и бородѣ темно-русихъ съ просѣдю, лица продолговатого шупловатого, носа большого, очей карихъ, говорить громко; одежда на немъ – кожухъ бѣлихъ овчинъ старой, поясъ белой полотняной, шапка, капеллохомъ изшитая, в чоботях, лѣтъ ему от роду 50.

Того рады по указу ея императорскаго величества в судѣ гродскомъ Переяславскомъ определено какъ во всѣ малоросійскихъ полковъ полковие канцеляриѣ, такъ і в канцелярию Войска Низового Запорожского послать сию промеморию и требовать, чтоб от оной канцеляриѣ Войска Запорожского о сиску и поймки вишеписанного бежалого явившогосъ в показанномъ подозрѣннїи козака Василия Гладкого по выраженнимъ 39 его примѣтамъ, а за поймкою // о присилки оногъ подѣ крѣпкимъ зв. карауломъ в судѣ гродскїи здешнїи к поступлению надѣ нимъ по указамъ благоволено было учинить по ея императорскаго величества указамъ.

1766 году, генваря 19 д.

Петро Дараган
Иванъ Канівскїи

Писар гродского суда Юсифъ Петровъ
Канцеляристъ полковїи Иванъ Петровскїи

42 На конвертї: «Из суда гродского Переясловского в канцелярию зв. Войска Низового Запорожского промемория. № 105».
Сургучева печатка, пошкоджена.

Помітки: На арк. 39 вих. «З.В.К.»; «Пол. 1766 году, февраля 25 д.» На арк. 42 зв. ¹«Весу 3 золо². № 11³. Сослать с роти семей Домотканской»; «№ 284.»⁻¹

Арк. 39, 42 зв. Оригінал.

№ 206 1766 р., лютого 25. – Ордер Коша полковникам Кальміуської, Самарської, Кодацької і Бугогардівської палаюк про розпук втікачів-арештантів Никифора Єремеева, Василя Литвинова, козака Кропив'янської сотні Переяславського полку Василя Гладкого. № 531–535.

40 Ордер
[52] гспдну полковнику з старшинами

Полученними сего февраля 25 дня в Кошѣ промеморїями объявляется. Первою от Елисаветградского пикинерного полку. Что-де приличившиес к тайному проезду чрез реку Днепръ неуказною дорогою в Малую

¹Цю помітку зробила пошта.

²золотника

³Замість zakresленого № 5.

Росію слободи Тишковки жители Никифор Єремеєв да Василей Литвинов, от оного полку как отправлені били в крѣпост Святия Елисавети к учиненію¹ подлежащего тамо¹ за тот переездъ² над ними съ прочими их согласники, іменно в той промеморій изображенніми, ізслѣдованію і² поступленію¹ по законам¹, то-де³ в пути, конвойного пикинера связавъ¹ и взявъ в него верховую лошад з седлом і пікою¹, безвѣстно бежали. Второю із суда гродского Переясловского. Яко-де содержавшійся-де при ономъ, суде явившійся в подозрѣний ко разграбленію разбойнически бунчукового товарища Симона // Лизгогуба жени Анни Василюевой Танковски імущества сотнѣ Кропивянской козакъ Василь Гладкій¹ неведомо куда¹ бежалъ, которой-де приме^т снх росту среднего, собою грубъ, волосов на головѣ і бородѣ темно-русих с просѣдию, лица продолговатого шупловатого, носа болшого, очей карихъ, говорит громко, одежда на немъ – кожухъ бѣлих овчинъ старій, пояс бѣлой полотняной, шапка капелухомъ ізшпгая, в чоботях, лѣтъ ему отроду 50. І требуется⁴ означенніми промемориями⁴ о сиску і поімки показанних¹ бежавших во всѣ подчинение Кошу места учиненія предложенія. Для того повелѣвается вамъ вишеписанних бежавших по изображеніемъ⁵ их іменым прозваніемъ, коіхъ мѣсть жители и⁵ примѣтам в вѣдомствѣ вашѣм прилѣжно пересматриват. І буди б // гдѣ могли появиться, оних, взяв¹ под карауль, присла^т при репортъ в Кошъ для отсылки их отсель в¹ требуеміе мѣста.

40
зв.

41
[53]

1766 году, февраля 25.

Помітка на арк.40: «В Калмишъ – № 531, в Самар – № 532, в Кодакъ – № 533, в Ингул – № 534, в Гардъ – № 535».

Арк. 40, 41. Відпуск.

№ 207 1766 р., лютого 25. – Промеморія Військової канцелярії Переяславському гродському суду про вжиті заходи щодо розшуків втікача-арештанта Василя Гладкого, обвинуваченого у пограбуванні Ганни Лизгоуб. № 536

Промеморія

із¹ Войскової Войска З. Низового крій малор. Переяславского полку^a в судъ гродскій Переяславскій#

42
[54]

По промеморій оного гродского Переяс.² суда, сего течения въ 25д. полученної, о сиску і поімкі бежавшого съ того суду³, явившогось в подозрѣній къ разграбленію разбойнически бунч. товарища Симона Лизгоуба жени его Анні Василюви⁴ імущества арештанта сотнѣ Кропивянской

¹ Написано над рядком.

² Написано на полі.

³ Написано над рядком замість закресленого котори.

⁴ Написано над рядком з переходом на арк. 41.

⁵ Написано на арк. 41.

¹ Далі закреслено Коша Войска З. Низового.

² Далі закреслено полку.

³ Далі закреслено соде...

⁴ Далі закреслено Танковни.

козака Василя Гладкого ⁵по ізображенним въ промеморій объ нему примѣтам⁵ во всѣхъ подсутственніе оно⁷ крий мѣста от нижеположенного числа предложенній учиненні. І егда б гдѣ оно[й] Гладко⁷ сискатся могль, то ⁶с оним по указамъ поступленно⁶ біть іміѣть, в чемъ гродскій Переясловскій судъ блговоліт вѣдаты.

Благополучное мѣсто З. Сѣтъ.

Февраля 25 д. 1766 году

Помітка: вих. «№ 536 В.З.»

Арк. 42. Відпуск.

№ 208 1766 р., лютого 19. Мишурип Ріг. – Промеморія Єлизаветградського пікінерського полку Кошеві про розшук втікачів–жителів сл. Тишківка Никифора Єремеева й Василя Литвинова, затриманих за переїзд Дніпра в забороненому місці. № 250

38
[50]

Промеморія
от Єлисаветградского пікінерного полку в Кошъ
Войска Запорожского Низового

От Желтого гусарского полку^а при промемории прислание в здешней пікінерний полкъ здешнего жъ полку слободы Тишковка жители Никифоръ Ермеевъ да Василей Литвиновъ, котория обще того Желтого полку с гусарами Николаемъ Шпакомъ и Еремою Потапенковымъ, Сечи Запорожской с козаками куреня Стеблѣвского Федоромъ Плахутою и Андреемъ Кобезчамъ да слободы Белецковки жителемъ Алексѣемъ Кобелецкимъ прилгчились в тайномъ проезде чрезъ реку Днепръ неуказною дорогою в Малую Россію и в намерении итты на воровство. По причине, что те согласники, запорожцы и белецковской житель, от того Желтого полку о правленни для поступления по законамъ въ Єлизаветградскую провинциальную канцелярію, то не покажутъ ли онія и болѣе на техъ тишковскихъ жителей Ермеева и Литвинова каков и в худомъ намерении согласия. Яко о томъ в промемории от Желтого гусарского полку не упомянуто, прошлаго генваря 31 дня о правленни били ане, Ермеевъ и Литвиновъ, в крепость Святия Єлисаветы к господину подполковнику Василию Афанасиевичу Махилчи с темъ, чтобъ об ономъ от Єлисаветградской провинциальной канцелярин^б взята справка, и буды ничего за ними болѣе не сищется, то за вишписанное ихъ намерение к воровству и за тайной проездъ неуказною дорогою чрезъ реку Днепръ пересечь и о править по прежнему на поселение в слободу Тишковку.

А ноне от ротъ 4 и 5 репортами представленно, что в пути, по о правки техъ арестантовъ из роты 5 Зеленской въ 4 Овнинку роту, на половине дороги онія арестанты, Ермеевъ и Литвиновъ, конвоинного

⁵Написано на полі.

^бНаписано над рядомъ замість закресленого за подлежащимъ конвоемъ, даби въ путі бежать не могль, при промеморий в одной гродскій Переясловскій судъ отосланъ.

пикинера, связавъ и взявши у его верховую лошадь зъ седломъ и пикою, безвѣстно бежали, а свою усталую лошадь ему, пикинеру, оставили, за которими, по объявленію оного пикинера, тогда ж от обоихъ телъ 4 и 5 поискъ чинень, токмо нигде не сыскано.

Для того въ Елисаветградскомъ пикинерномъ полку определено // в Кошъ Войска Запорожского Низового послать сию промеморию (которая и посилается)¹, с темъ даби благоволенно било о присматриваніи и о поимке объявленныхъ бежавшихъ арестантовъ, тишковскихъ жителей Еремеева и Литвинова, не будутъ ли где онія скриватся, в подчиненніе оному Кошу места публиковать и, естли где поиманни будутъ, онихъ за карауломъ для поступления с ними по законамъ прислать в здешней пикинерской полкъ, и о томъ учинить по ея императорскаго величества указамъ.

С Мишурина.

Февраля 19 д. 1766 году.

Маіоръ Сергей Алмяшов.

Полковой писарь Павелъ Леонтовичъ.

Помітки: вих. «№ 250 В.К.З.А.»; «Пол. 1766 году, февраля 25 д.»

На конверті: «Промемория от Елисаветградского пикинерного полку в Кошъ Войска Запорожского Низового».

Слід від печатки.

Арк. 38, 43 зв. Оригінал.

№ 209 1766 р. лютого 25. – Промеморія Коша Єлизаветградському пікінерському полку про вжиті заходи щодо розшуків втікачів-арештантів Никифора Єремеева і Василя Литвинова. № 537

Промеморія

ізъ Коша Войска З.Н. въ Елисаветградскій пікінернї полкъ

43
[55]

По промеморіи оного Елисавет. пікінерного полку, сего теченія въ 28 д. полученнїи, о сиску і поимкі бежавшихъ на путі слободи Тишковкі жителей Никифора Еремѣева да Василя Литвинова, коі-де от оного полку отправлені билі въ крѣпость С.Елисавети к учиненію подлежащего тамо за переѣздъ таїно не указною дорогою чрезъ реку Днепръ над ними съ прочіеми ихъ согласїи іменно в тої промеморіи іображеннїи, ізслѣдованія і поступленія по законамъ во всѣ потсутвеннїе Кошу мѣста от нижеположенного числа предложений учиненнї. І егда бѣ гдѣ оніе беглецы сискатся могли, то за подлежащимъ конвоемъ, дабі въ пути бежат не могли, при промеморіи въ оноеї Елисаветградскїи пікінерної полкъ отослани біть імѣють, о чемъ Елисаветградскої пікінерної полкъ блговолїть вѣдать.

Блгополучное мѣсто З.Сѣчь.

Февраля 25 д. 1766 году.

Помітка: вих. «№ 537».

Арк. 43. Відпуск.

¹Дужки авт.

¹Написано замість закресленого слова.

№ 210 1766 р., лютого 23. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про затримання і відправлення до Коша козака Ведмедівського куреня Павла Шандри за переховування втікача–погонщика Білівського піхотного полку Андрія Кобизева

45 В Кошъ Войска Запорожского Низового
[57] Покорній репортъ

За силу полученного от велможности вашей сего февраля 20д. в паланки Самарско# ордера козаку [!] куреня Ведмедовского Павло Шандра для взятя с него отвѣта за держаніе имъ въ зимовнику своему беглого Беловского пехотного полку погонщика Андрея Кобизева, при семъ въ Кошъ Войска Запорожского Низового къ велможности вашей посилається.

Полковник самарски# Федор Бѣли#
зъ старшиною.

1766 году, фѣвраля 23 д.

Помітка: «Пол. 1766 году, фѣвраля 27 д.»

Арк. 45, 43 зв. Оригінал.

43 На конверті: «В Кошъ Войска Запорожского Низового покорній
зв. репортъ».

[61] Слід від печатки.

№ 211 1766 р., лютого 26. – Рапорт Коша президентові Другої Малоросійської колегії Петру Румянцеву про вжиті заходи для затримання втікачів і покарання козаків Івана Кас'яненка і Данила Вострого за переховування втікача-солдата Макара Шашурина. № 548

46 По титулѣ до Румянцова
[58] Репортъ

По полученному в Коше Войска Запорожского Низового сего февраля 9д. от вашего высокограф. с ордеру¹, за держаніе² бѣжавшого з Севского полку солдата Макара Шашурина³ своих² зимовниках козаки здешніе⁴ Иван Касяненко⁵ і Данило Острог⁶ //

¹Далі закреслено коимъ ваше высокографское сиятельство, по показанию.

²Написано на полі.

³Далі закреслено что де онъ, бежавши ис полку, пошелъ прямо.

⁴Далі закреслено і в одномъ с тех над речкою Самарю против Билевской крепости стоящом в козака.

⁵Далі закреслено сказавши ему о себе по его подговору, остался і проживал шест недель, а потом-де по подговору ж козака.

⁶Далі закреслено в его зимовнику, по сю сторону реки Орели состоящом, жил около двух мѣсяцовъ заведома ж беглого, предлагать соизволите о поступлении, ежели впредь таковы бегліе сикживатимутся, в силѣ высочай. указовъ, а с передержателмы // беглх салдатъ по законам. Посланным з Коша к пол. самарскому ордера веленно означенных козакв Касяненка і Острога, сискавъ, при репортѣ в Кошъ для взятя с ных против показанного вашего высокографс. ордера справедливого отвѣта при слат. Почему онымъ самар. полковником те козаки сисканны и за присижкою в Кошъ, что они к передержанию реченного салдата Шашурина выннли с.

46
зв.

²за сисканием в Сечѣ² по здешнему обычаю без послабы наказаны. 46
²И вперед с таковыми, кои могли б к передерживаниям беглих ^{3в.}
приличится, по строгости поступать умееть би². А даби таковых беглих
і всяких бродящих сумнителнихъ людей везде ⁸[в Войске здешнемъ
козакѣ]⁸ не держали, но где у кого такови люде явятся б могли, то
б их⁹, брав¹⁰, ¹¹к командам представляли¹¹. О томъ ¹²везде, где следовало;¹²
¹¹і ныне¹¹ о⁷¹³ Коша крепчайше // подтвержденно¹⁴. 48

Вашему высокографскому сиятельству репортуем [53]
1766 году, февраля 26 д.

Помітка на арк. 46: вих. «№ 548».

Арк. 46, 48. Відпуск.

№ 212 1766 р., лютого 24. – Лист Коша до генерал-поручика від
інфантерії Георгія фон Далке про покарання козаків Данила
Литвинова і Павла Шандри за переховування втікачів –
солдата Білівського піхотного полку Якова Катуніна і
погонщика того ж полку Андрія Кобизева. № 549

Высокородный и высокопревосходительный гсиднь от 47
инфантерии генераль-поруччикъ, мылостивій гсидръ нашъ [52]

По двумъ вашего высокопревосходителтсва писаніямъ, въ Коше Войска
Запорожского Низового сего февраля 4 и 15 числь полученнимъ, за
держание бежавшихъ с Белевского пехотного полку салдата Якова
Катуніна да погонщика Андрея Кобизева в своихъ зимовникахъ козакѣ
здешние Данило Литвиновъ и Павло Шандра за сискомъ в Кошъ по
здешнему обычаю без послабы наказани. И впередъ с таковыми, кой
могли бъ к передерживаниям беглихъ приличится, по строгости
поступленно имеетъ быть. А дабы таковыхъ беглихъ и всякихъ бродящихъ
и сумнителнихъ людей везде в Войски здешнемъ козакѣ не держали,
когда таковие люде явятся бъ могли, то бъ ихъ, бравъ, к командамъ
представляли. О томъ везде, где следовало, от Коша и нынѣ крѣпчайше
подтверждено. Вашему высокопревосходителству¹ ²объявив, с нашимъ
упокорениемъ пребиваемъ².

Вашего высокопревосходителства мылостивого гсдря нашего
1766 году, февраля 24 дня.

№ 549.

Арк. 47. Відпуск.

¹Далі закреслено таковим.

²Текст пошкоджено; написано над рядком; далі закреслено в ведомствѣ объявленного
самар. пол. козакѣ вперед.

³Далі закреслено тамошние козакѣ.

⁴Далі закреслено к нему полковнику для надлежащего с ними поступлению представляли.

⁵Написано над рядком.

⁶Написано над рядком замість закресленого ему полковнику посланним.

⁷Далі закреслено сего февраля 11 д. ордером.

⁸Далі закреслено о чем.

⁹Далі закреслено благоволите быть известній.

¹⁰Написано над рядком.

№ 213 1766 р., лютого 28. – Лист коменданта Новосіченського ретраншементу Лаврентія Микульшина Кошеві про розшук втікача-солдата Микитинської застави Івана Фетищева

50
[62]

Высокоблагородный і высокопочетный командующий Войска Запорожского Низового в Коше гсиднь судья з старшиною, гсдрь мой.

Находящеися при Никитинской заставе^а гсиднь капитан Матякинъ Новосеченского ретранжамент^б к коменданским деламъ репортомъ представил, что сего февраля 24 дня Брянского пехотного полку салдаты Иван Фетищевъ незнаемо куда отлучился, а упователно, что бежал. Которой приметамы: лицемъ белъ, волосомъ русъ; на которомъ государевыхъ амуничныхъ вещей – кавтанъ белой, камзолъ красной, плащъ белой, штаны казловы, тесакъ с португеею и со всемъ приборомъ. Того ради вашего высокоблагородия, гсдаря моего, прошу, куда надлежитъ в ведомстве вашемъ, о поимке вышеписанного салдата публиковать і, ежели где по написаннымъ приметамъ признанъ будетъ, то б поискать, милостиво прислатъ к коменданскимъ деламъ.

Вашего высокоблагородия гсдаря моего
покорный слуга капитанъ Лаврентий Микульшинъ
Февраля 28 дня 1766 году.

Помітка: «Пол. 1766 году, марта 3 дня».

Арк. 50. Оригінал.

№ 214 1766 р., березня 7. – Ордер Коша полковникамъ Кальміуської, Самарської, Кодацької, Інгульської і Бугогардівської паланокъ про розшук втікача-солдата Брянского пехотного полку Івана Фетищева. №576–580

51
[63]

До полковниковъ
Ордеръ

Находячийся в Новосеченскомъ ретренжаменте за коменданта капитанъ Лаврентий Микульшинъ прислалнимъ¹ в Кош¹ сего теченія в 3 день писаніємъ по репорту к нему находячогось при Никитинской заставе капитана Матякина объявляя, что прошлого февраля 24 д. Брянского пехотнова полку салдаты Иван Фетищевъ неведомо куда бежал, требуетъ о сиску оногo бежавшого куда надлежитъ опубликованія. Приметамі ж–де оной: лицемъ белъ, волосомъ русъ, на немъ гсдревыхъ амуничныхъ вещей – кафтанъ белой, камзіоль красной, плащъ белой, // штаны козловые, тесакъ с португеею і со всемъ приборомъ.

51
зв.

Вам, гсиднь пол. з старшиною², предлагается оногo бежавшого салдата Фетищева по вишенеписаннымъ приметамъ в ведомстве своемъ, кому надлежитъ, приказать пересматриватъ і буди б где сискатся могль,

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено повель.

то оного, взявъ под карауль ³і содержавъ⁴ в паланки, репортовать в Кошъ под резолюцію³.

1766 году⁵, марта 7д.

Помітки: «В Калмиюсь – № 576, в Самарь – № 577, в Кодакъ – № 578, в Ингул – № 579, в Гардъ – № 580».

Арк. 51. Відпуск.

№ 215 1766 р., березня 7. – Лист Коша до коменданта Новосіченського ретраншементу Лаврентія Микульшина про заходи, вжиті для пошуків втікача-солдата Івана Фетищева. № 581

Благородній і достоїннопочтенній г.капитан, состоящій в Новосеченском ретраншаменте за коменданта, благодѣтель нашъ. 60 [71]

По писму¹ в.б., в Кошъ сего марта в 3д. полученному, о сиску бежавшого с Никитинской застави салдата Івана Фетищева куда надлежало ²от сего числа² предложения учинені³. В. благородіе, ізволте⁴ быть известни.

В.б.

Марта 7⁵д.

Помітка: вих. «№ 581».

Арк. 60. Відпуск.

№ 216 [1766 р.] – Лист невстановленої особи, яка на прохання якогось Григорія Івановича клопоталася справами^а 60 зв.

№ 217 1766 р., лютого 28. Мишурин Ріг. – Промеморія Єлизаветградського пікінерського полку Кошеві про розшук брата пікінера Кирила Кривохатка, жителя сл.Інгульської Антона Кривохатченка. № 312

Промеморія отъ Елисаветъградского пикинерного полку в Кошъ Войска Запорожского Низового 52 [64]

Здешнего Пикинерного полку роты 12 Грузкои ротмистръ Молчанъ репортомъ к полковимъ делам по такому к нему отъ вахмистра

³Написано над рядком замість закресленого прислат со всѣмъ, что при немъ будетъ в Кош для доставленія отсылки отсель, куда надлежит.

⁴Далі закреслено в Кош.

⁵Далі закреслено февраля 6.

¹Написано над рядком замість закресленого писанію.

²Вписано над рядком.

³Далі закреслено і в. о чем.

⁴Написано над рядком замість закресленого благоволѣт.

⁵Написано замість закресленого 3.

Лисяка представилъ. Что сего февраля 22 дня той роты слободы Ингульской пикинера Кирила Кривохатка брать ево Антонъ Кривохатченко, взявъ верховую лошада – жеребца мастью гнедого, летъ четирехъ – безвѣстно бѣжалъ. А приметамы оной: росту болшого, лицемъ белъ, сухощавъ, волоса на голове русие, глаза серие, отъроду ему летъ дватцать; съ собою снесъ кафтанъ китайки чорной, шубу овчингъ белихъ приношену, шапку красного сукъна с сивою опушкою, рубахъ две, ружье адно, пуль сто и пороху три фунта. И просилъ онъ, ротмистръ Молчанъ, о сиску и о поимке оногo беглеца где надлежитъ публиковать. Для того въ Елисаветградскомъ пикинерномъ полку определенно, в Кошъ Войска Запорожского Низового послать сию премомерию (которая и посилается)¹ с темъ, дабы благоволенно било о присматриваніи и о поимке бежавшого Кривохатченка ²в подсутственние оному Кошу места² публиковать.

И естли где присмотренъ и пойманъ будетъ со всемъ при немъ имеющымъ, за карауломъ прислать к полковымъ деламъ. И о томъ учинить по ея императорского величества указамъ.

С Мишурина.

Февраля 28 дня 1766 году.

Маіоръ Сергей Амляшов
Полковой писарь Павелъ Леонтовичъ
Канцеляристъ Семен Коломийцев

Помітки: вих. «№ 312; Пол. 1766 году, марта 13 д.»

59 На конверті: «Промеморія от Елисаветградского пикинерного полку
зв. в Кошъ Войска Запорожского Низового в Сече».

Слід від печатки.

Арк. 52, 59 зв. Оригінал.

№ 218 1766 р., березня 9. – Промеморія Єлизаветградської провінційної канцелярії Військовій канцелярії про розшук запорожців-колюдників Федора Плохути й Андрія Кобижчі, які втекли під час супроводження їх до м.Кременчука.
№ 659

53
[65]

Промеморія

Новоросійської губернії ізъ Елисаветградской провинціальной канцелярії в Войсковую Сечи Запорожской канцелярию

По указу ея імператорского величества во оной канцелярії слухавъ репорта, присланного Елисаветградского пикинерного полку от ротмистра Созонова, в которомъ показано. Минувшаго-де ферваля 26 дня въ 3-м часу ночи малоросійского Лубенского полку козаки Михайло Малишенко да Михайло жъ Занка, прибывъ к ротнымъ муръзынскимъ деламъ объявили, что о правлены они четыре человека из сей Провинціальной канцелярії в Канцелярию Новоросійской губернії для препровождения

¹Дужки авт.

²Написано над рядком.

колодниковъ двухъ человекъ, запорожскихъ козаковъ в Кременчугъ. І выехавъши із слободы Мурзынки версть с пять, те колодники, услылившись, отъ техъ козаковъ Малишенка і Заики отбылись і ушли. А бывшія с ними два человека малороссійские жъ козаки Івань Шивенко, на которого и билетъ в препровожденіи оныхъ написанъ, і Микита Пилипенко, напившись дошьяна вина, хотя было із слободы Мурзынкой и выехали все вместе, но *однакъ*, паки в слободу будто за покупкою хлеба возвратились, а без бытности ихъ, какъ выше значить, и оныя колодники ушли.

І хотя за ними, покуда ихъ видеть могли, погоню учинили, точною за наступлениемъ ночи і за усталю лошадей вздогнать ихъ не могли. По объявлению жъ вышеписанныхъ Малишенка и Заики, того жъ часу *от* ротныхъ мурзинскихъ дель для пойску оныхъ беглецовъ *присланная* при одномъ ундеръ-офицере команда с должнимъ наставлениемъ отъправлена і в подлежащие пикинерного полку третью і четвертью роты о чинении за оными подлежащего пойску і поимки чрезъ нарочныхъ письменно дано знать, точною оныхъ, хотя і поза чертою в запорожскихъ дачахъ по удобнимъ местамъ сыскивано, но за невозможности признать было следа і, яко чаятельно они¹ той же ночи в запорожские дачи добрались, поймаць не могли.

А за непоимкою те малороссійскіе // козаки Михайло Малишенко, 53 Михайло жъ Заика, Іван Шитенко і Микита Пилипенко ісь запечатаннымъ ^{зв.} і надписаннымъ в Канцелярию Новороссійской губерніи репортѣ і даннымъ імъ в препровожденіи техъ колодниковъ билетомъ при *той* репортѣ в сию канцелярию присланы. А по справке в сей канцелярии показанные запорожские козаки Федоръ Плохота и Андрей Кобезча содержались в сей канцелярии по присылке *от* Жолтого гусарского полку в краже в слободы Белецковки пары воловъ і в намерении ітти в Малую Россію на воровство. І по учиненному минушого февраля 23 дня определению означенныя запорожскія козаки, яко оне до решения сей канцелярии не принадлежатъ, отосланы были к рассмотрению с ымеющимися при нихъ тремя лошадми в Канцелярию Новороссійской губерніи при запечатанномъ репорте.

Определено оныхъ малороссійскихъ козаковъ четырехъ человекъ, какъ оне состоятъ под ведомствомъ здешнихъ каменданскихъ дель, для *надлежащаго* с ними за упускъ предписанныхъ колодниковъ поступления, отослать ко онымъ коменданскимъ деламъ. О поимке жъ оныхъ запорожскихъ козаковъ і о учинении с ними по указомъ в Войсковую Сечи Запорожской канцелярию сообщить промемориею, і Сечи Запорожской Войсковая канцелярия благовольтъ о томъ, учинивъ по ея імператорскаго величества указомъ. А о *той* же в канцелярию Новороссійской губерніи *орепортовано*, і о учиненнаго в сей канцелярии определения к здешнимъ коменданскимъ *деламъ* ко исполнению копия дана.

Марта 9д. 1766 году.

Николай Черников
Прапорщикъ Василий Вишняков
Генеральной писарь Алексей Стр[...]новъ²

Помітка: вих. «№ 659» [Пол. 1766 году, марта 24 д.]²»

Арк. 53. Оригінал.

¹Написано над рядком.

²Текст вишів.

№ 219 1766 р., березня 29. – Ордер Коша до полковників Кальміуської, Самарської, Кодацької, Інгульської та Бугогардівської паланок про розшук козаків Андрія Кобижчі та Федора Плохути, які втекли під час супроводження їх до м.Кременчука. № 842–846

56
[68]

Ко всѣмъ полковникамъ
Ордеры

Сего истекающаго марта 24 д. в присланноѣ Новороссийской губерний ізъ Елисаветградской провинциальной канцелярий в Кошъ проеморий ізображенно. В оной-де канцелярий слухавъ репорта присланного Елисаветградского пикинерного полку от ротмистра Созонова, в которомъ показано: минувшого-де февраля 26 д. в 3-м часу ночи малороссийского Лубенского полку козаки¹ Михайло Малишенко да Михайло ж Зайка, прибывъ к ротнымъ мурзинскимъ деламъ, объявили, что отправленни они, четыре человекъ, из той² Провинциальной канцелярий в Канцелярию Новороссийской губерний для препровождения колодников двухъ человекъ запорожскихъ козаков в Кременчук. Выехавши-де із слободы Мурзинки верст с пять, те колодники усилившись, от тѣхъ козаков, Малишенка і Заики, отбились і ушли; а бывшия с ними два человекъ малороссийские жъ козаки Иванъ Шитенко³, на которого и билетъ в препровождении оних написанъ, і Микита Пилипенко³, написавшись допяна вина, // хотя было із слободы Мурзинской і выехали все вместе, 56
зв. но однак-де паки в слободу будто за покупкою хлеба возвратилис, а без битности их, какъ выше значит, і ония колодники ушли, і хотя-де за ними, покуда ихъ видѣть могли, погоню и чинили, точию за наступлениемъ ночи і за устало лошадей вздогна т ихъ не могли. По объявлению жъ вышеписанныхъ Малишенка і Зайки, того жъ часу от ротныхъ мурзинскихъ дель для⁴ поиска онихъ беглецовъ пристойная при одномъ ундеръ-афицере команда с должнымъ наставлениемъ о правленна і в подлежащие пикинерного полку третью и четвертую роты о чинении за оними подлежащего поиску и поймки чрезъ нарочныхъ писменно дано знать, точию-де онихъ, хотя и поза чертою в запорожские дачахъ по удобнимъ мес тамъ сискиванно, но за невозможностию призна т било следа і яко уже чаятельно они той же ночи в запорожские дачи добралис, пойма т не могли. А за непоимкою те малороссийские козаки Михайло Малишенко, Михайло ж Зайка, Иванъ Шитенко и Микита 58
[69] Пилипенко // і запечатаннымъ і надписаннымъ в Канцелярию Новороссийскоѣ губерний репортомъ і даннымъ имъ в препроважении тѣхъ колодниковъ билетомъ при томъ репорте, в оную⁵ канцелярию присланны. А по справки в оной⁶ канцелярий показанние запорожские казаки Федоръ

¹ Далі закреслено козаки.

² Написано над рядкомъ замість закресленого сей.

³ Написано над рядкомъ замість закресленого Шевенко.

⁴ Далі закреслено по иску.

⁵ Написано над рядкомъ замість закресленого сію.

⁶ Написано над рядкомъ замість закресленого сей.

Плохута и Андрей Кобезча содержалис в той канцелярий⁷ по присилки от Жолтого гусарского полку в краже в слободе Белецкожки пари воловь і в намѣрених ити т в Малую Россію на воровство. И по учиненіюмуде минувшого февраля 23 д. определению означенные запорожские козаки, яко ониѣ до решения той канцелярий не принадлежат, отосланни были к разсмотренію с имеющимися при нихъ тремя лошадами в Крїю Новороссийской губерний при запечатанномъ репорте, опридѣленно-де оних малороссийских козаков, четырехъ человекъ, какъ ониѣ состоятъ подѣ ведомствомъ тамошних коменданских делъ для надлежащего с ними за упускъ предписанных колодников поступления отослат к оним коменданским делам. О происку ж і поймки упомянутых колодников // і поступления с ними по указамъ требует ⁸оная Елисаветградская 58 провинциальная крия⁸ от Коша во всѣ подсудственніе места предложения. зв.

Для того вамъ, гайднъ полковник з старшиною, повелѣвается вишпрописанных⁹ бежавших колодников везде в ведомствѣ вашемъ, кому надлежит, приказом по прописанным их именам і прозваниямъ, не появляться л гдѣ ¹⁰в вѣдомствѣ вашемъ⁻¹⁰, проискава т и буди б гдѣ^{11,10-} в сиску⁻¹⁰ явится могли, взявъ оних і забив¹² в колодки, прислать при репортѣ к подлежащему в Кошъ.
1766 году, марта 29 д.

Помітка на арк. 56: «В Калмиюсь – № 842, въ Самаръ – № 843, в Кодакъ – № 844, в Ингуль – № 845, в Гардъ – № 846».

Арк. 56, 58. Відпуск.

№ 220 1766 р. березня 29. – Промеморія Військової канцелярії Єлисаветградській провінційній канцелярії про заходи, вжиті для розшуків запорожців Федора Плохути й Андрія Кобижчі. № 847

Промеморія

зъ Войсковой Войска Запорожского Низового канцелярии в Елисаветградскую провинциальную канцелярию

54
[66]

По промеморий оной Елисаветградской [!] провинциальной крией, в Кошѣ сего истекающаго марта 24 д. полученной, сиску¹ і поймки бежавших² с пути отправленных било ³з оной⁻³ з канцелярий ⁴в Крїю⁻⁴ Новороссийской губерний⁵ двоих человек колодни [!], якобы здешнего

¹ Далі закреслено под караулом.

² Написано на полі замість закресленого тоєю промеморією.

³ Далі закреслено колодников.

⁴ Написано на полі.

⁵ Далі закреслено в сиску – сискатся.

⁶ Далі закреслено в Код . . .

⁷ Написано над рядком замість закресленого происку.

⁸ Далі закреслено оти.

⁹ Написано над рядком замість закресленого з Новоросій . . .

¹⁰ Написано на полі.

¹¹ Далі закреслено в Кременчук.

войска козаков Федора Плохути и Андрея Кобежчи, во всѣ здешние Войска Запорожского Низового Войск⁶. крий подсутственние места предложения учиненни; и буди где сискатся могли, то поступленно будетъ с ними по указам без упущения, о чемъ оная Елисаветъградская провинциальная канцелярия благоволит веда т.

Благополучное место Запорожская Сечь.

1766 году, марта 29 д.

Помітка: вих. «№ 847».

Арк. 54. Відпуск.

№ 221 [1766 р., не раніше 29 березня]. – Довідка складена у Військовій канцелярії про перебування козаків Андрія Кобижчі і Федора Плохути в Нижчестеблівському і Вищестеблівському куренях

55 [67] З куренями Вищестеблѣвскимъ і Нижестеблѣвскимъ за козаков, написанних здес, справка чинѣнна, по которой явилось. В Вищестеблѣвскомъ курене бил козакъ Андрѣй Кобежча кухаремъ два года – с прошлого 764 году до 765 году. А прошлого 765 года, восени после Покровы, взял з Мошенскимъ, своимъ куреннимъ, в Сѣчи пашпортъ, отлучилис по обещанию их рады поклонения в Киевъ, де по намерению своему онъ, Кобежча, знял з пашпорта, данного имъ в Сѣчи, копию, остался в Киевѣ, чтобъ в каком случится мнстре прожить на послушаний, де Мошенский, оставя его, самъ в Сечь возвратился, а потомъ і онъ, Кобезча, много іли немного в Киевѣ пожив, курѣнь о том не ведаеть, а толко дошло куреневѣ знать чрезъ каліота [?] поповичѣвского¹, что сего 766 году, а какого времени² неизвестно, поворотился било онъ, Кобежча, с Киева обратно в Сѣчь, то в Сербском Миргородѣ неведомо за что взять под карауль і содержится тамо, іли где індѣ – курѣнь не знаеть. // А вищестеблѣвского Федор Плохута прошлого 765 году восени взял пашпортъ чумаковать в Русь в разние места. Какого ж іменно временны онъ, Плохута, пашпортъ брал, по куреню за отлучкою атамана справки взять нѣ с кимъ, також и где нинѣ онъ, Плохута, находится, в куренѣ не ізвестно³.

Арк. 55. Чернетка.

⁶Написано над рядком.

⁷Далі закреслено сискани будут, поступленно бу...

¹Написано на полі.

²Далі накреслено курѣнь.

³Далі текст не прочитано на один рядок.

№ 222 1766 р., березня 26. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного Кошеві про вжиті заходи щодо розшуку втікача-солдата Брянського піхотного полку Івана Фетищева

В Кошъ Войска Запорожского Низового
Репортъ

61
[72]

Въ силу полученнаго нами з Коша Войска Запорожского Низового сего марта 16 дня о сиску и поймки бежавшого по объявленію находячогось при Никитинской заставе капитана Матялкина Брянского пехотного полку салдата Івана Фетищева ордера по изображенним об немъ в томъ ордерѣ значущимся приметамъ во въсех ведомства здешнего мѣстах нами кому надлежало приказиванно пересматривать, которой нигде в здешних мѣстах по многомъ происки не сискался, а когда где оной появится можетъ, что под карауломъ в паланки содержатся имеетъ, репортуемъ
Полковникъ кодацкій Моѵсей Чорній
зъ старшиною

Марта 26 д. 1766 году.

Помітка: «Пол. априля 2 д. 1766 году».

На конверті: «Въ Кошъ Войска Запорожского Низового репортъ».

Слід від печатки.

Арк. 61, 64. Оригінал.

64
зв.
[75]

№ 223 1766 р., березня 25. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного Кошеві про вжиті заходи щодо пошуків втікачів-арештантів Василя Литвинова, Никифора Єремеева і Василя Гладкого

В Кошъ Войска Запорожског[о] Низового
Репортъ

62
[73]

По полученному сего марта 3 д. с оногo Коша в паланки Кодацкой ордеру, коймъ веленно бежавших в пути отправленных в крепость Святія Елисаветы слободы Тилковкы жителя Никифора Еремеева да Василя Литвинова зъ взятою в пикинера конвойной лошадию з седломъ і пѣкою, да в подозрениі явившогося к разграбленію разбойнически бунтукового товарища Симона Лизогуба жене Анны Василиевой Тамжковъни имущества сотнѣ Кропивянской козака Василя Гладкого по изображенным о немъ приметам в ведомстве нашем прилѣжно пересматривать і за сиском под караулом прислать в Кошъ, нами везде в ведомстве нашем повелѣнных беглецовъ всеприлѣжнѣйше пересматриванню, однакъ нигде появится не могли і не сисканни, а когда могли бь где они сискатся, в Кошъ Войска Запорожского Низового под крепким карауломъ прислать имеемъ.

Полковникъ Кодацкій Моѵсей Чорній
зъ старшиною

1766 году, марта 25 дня.

Помітка: «Пол. априля 2 д. 1766 году».

Арк. 62. Оригінал.

№ 224 1766 р., березня 15. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного Кошеві про вжиті заходи щодо пошуків і затримання втікача-українця Івана Литвинова, служителя аудитора Готова

63
[74]

Въ Кошъ Войска Запорожского Низавого
Репортъ

Полученнимъ въ паланки Кодацкой оного Коша прошедшого февраля 14 д. ордером, по присланной от его превосходительства гадна тайного советника Андрея Фливерка въ Кошъ промеморий, веленно во услужений находившогося Самарского гусарского полку у аудитора Готова бежавшого малороссиянина Івана Алезѣева сына Литвинова, которой снесъ с собою денегъ і разних вещей на тридцять пять рублей, по изображеннимъ в том ордерѣ его приметам во всемъ ведомстве нашемъ сискивать і за сискомъ оного Литвинова со всѣмъ имевшимся при немъ в добромъ смотреній под караулом содержать при паланки здешней. І по силѣ того ордера означенного бежавшого Литвинова во всѣхъ нашего ведомствах (!) местах сискивать кому надлежитъ приказиванно, і в розездах случавшихся нами по немалим старателствам пересматриванню, но оного беглеца Литвинова в здешних местах нигде не явилось і не сисканю. А въпредь, буди где появится і сищется, при паланки под крепким караулом в надлежащомъ смотреній содержатся імееть і къ надлежащому определению отсель в Кош репортовать долженствуемъ.

Полковъникъ кодацкій Моѣсей Чорній
зъ старшіною

1766 году, марта 15 дня.

Помітка: «Пол. апреля 2 д. 1766 году».

Арк. 63. Оригінал.

Справа 5

1741–1761 рр. – Справа про прикордонні стосунки
Війська Запорозького з Польщею

№ 225 1741 р., травня 27. З-під Умані. – Лист краківського каштеляна Павла Беное [Бенве] до кошового отамана з проханням дозволити проїхати землями Війська Запорозького для участі в розмежуванні території Південної України між Польщею, Росією і Туреччиною

Велможни# маєт пне кошовий, мо# ласка[вий]¹ пне і приятелю. 1

Обраши [!] а комисию про#шло# есени от сиятел[ства], а моего пна, розграничова т зь єдно#й сторони между мо#[...] ² і за вѣдомомъ ³Порти Отаманской³, з друго#й сторони его ми[лости] пана [Кей]жерлтнка⁴, посла и резидента полномощного, з великимъ усиле[ниемъ] принужденни# я на то, и увѣдомившиа от того его милости пна Ке#жерлтга от томъ розграничєню, же не толко до тих давних прикмєть, але іншимъ способомъ розграничовали их милсть пнове комѣсари обоихъ влстей, зачвши [!], і не укончили того года, і разѣхалыс без слухних пункт[овъ], о що а, имѣючи# на то# постановленни# розѣздъ, ко оно# границы прибывши, к вамъ обзиваюс сусѣдско и приятелско до ващєтѣ велможного пна, просячи даби ващєтѣ велможни# пнь повелѣт мнѣ тимъ краємъ без жадно# трудности албо небезпечєнства приехать. Так теж і их млсть, пнове атаманє степовиє, с которими я не имѣю жадно# знаємости, даби не вчинили жадной кривди, о що а покорю просячи, сусѣдско# и приятелско# полѣцивши себе млсти, остаю.

Ващєтѣ велможному пну всего добра приятель,
слуга Павелъ Бенѣве

Маа 27 дна 1741 года.

С-под Умані.

Арк. 1. Оригінал.

¹Текст пошкоджено.

²Текст пошкоджено на одно-два слова.

³Написано над рядком замість закрєсленого вашимъ отаманскимъ.

⁴Кайзерлінга, російського посла у Польщі.

№ 226 1743 р., квітня 26. – Ордер київського генерал–губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про нагляд за пересуванням загонів, висланих від польського війська для затримання гайдамаків. № 1405

2 Ея імператорскаго величества самодержицы всероссийской Войска Запорожскаго Низового атаманам і казакам, почтенному гсдну кошевому атаману Малашевичу і всему Войску Запорожскому Низовому

Сего апреля 23 дъня обретающеися при Днѣпре с команѣдированъными лантъмилищскими полками^а брегадир Юрловъ, по репорту сосътоящего за Днѣпром подполковника Курузакова, ко мне репортоваль. Что сего апреля 6 дня к сосътоящему при реке Ингуле ведения прапорщика Нестерова карауль приѣзжало польского войска члвкъ со ста і наказной региментарь^б, да одинъ порутчикъ, кои объявили о себе, что они с командою посланы од полскаго войска для розѣзду і поимки гайдамаковъ. А понеже таковым их полским подездам і объявленіям доверивать весма не надълежит, дабы, усмотря какую–либо оплошъность, не могли учинит незапнога нападенія, того ради вам, гсдну кашевому атаману і всему Войску Запорожскому Низовому, чрез сие зело найкрепчайше предлагаю от таковых польских командъ, какъ в Запорожской Сечи і в куренях, лежащих в границах ея імператорскаго величества, // і заповорожском Гарду, иметь зело крепкую предосторожностъ и на их обороты недреманным оком смотреть і во всем поступа т по силе прежних моих предложене# нео тменно.

2
зв.

Михайла Леонтєвъ

Апреля 26 дъня 1743 году.

Помітки: вих «№ 1405»; «Поданъ мая 12 д. 1743 году»; «О имѣнни зѣло крепкую предосторожност от лядскаго нападєнія».

Арк. 2. Оригінал.

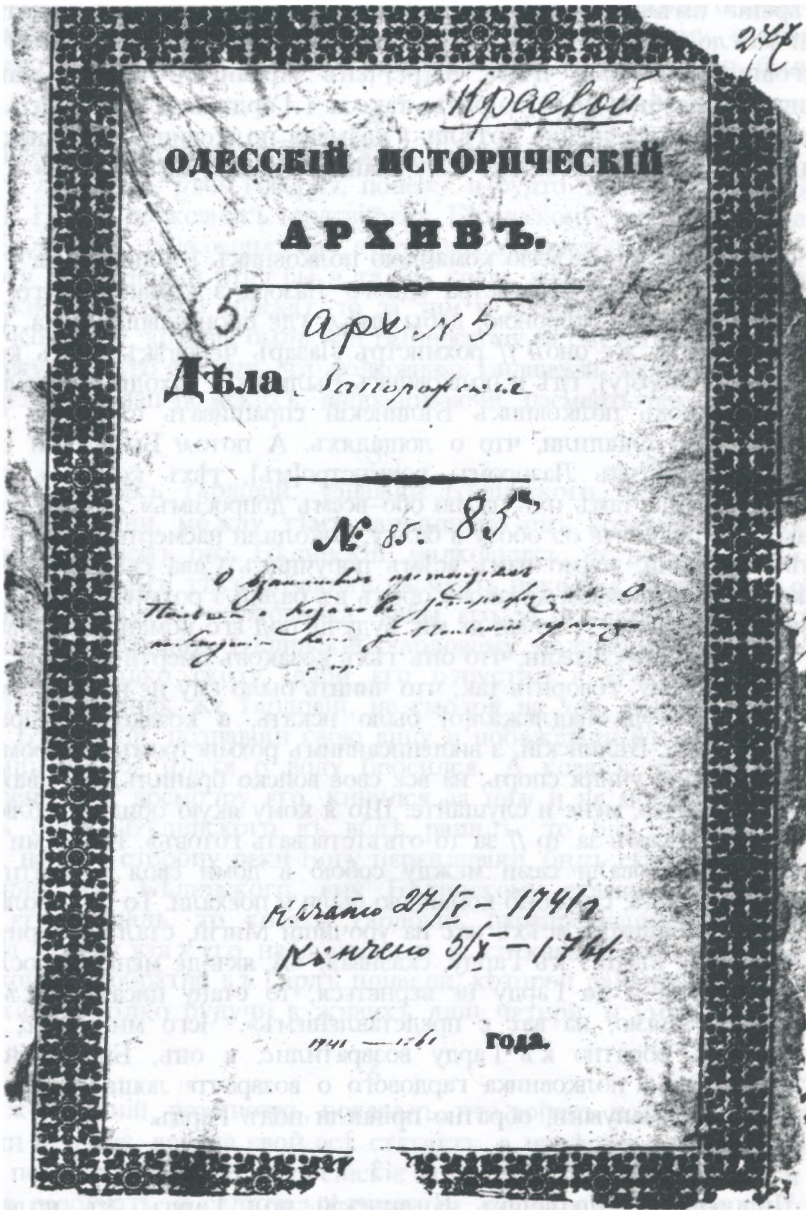
№ 227 1744 р., травня 27. – Свідчення ротмістра польського війська Ананія Волошина у Коші про намір польського загону полковника Якова Білинського вчинити наїзд на м.Торговицю і Гард під приводом розшуку викрадених у них коней, про страту поляками двох козаків

9 Ананій Волошинъ, житель города Ягорлика, при Кошѣ Войска Запорожскаго и допрашиванъ и в допросѣ показаль слѣдующое:

1

Будучи онъ, Ананій Волошинъ, рохмистръ, въ командѣ Якова Бѣлинскаго, правящего за полковника, з ротмистром же Никола[емъ]¹ Михалковимъ синомъ, а з вступленія з землѣ своей в поход такое

¹Текст пошкоджено.

Обкладинка з Одеського історичного архіву до спр. 5.

намѣреніе имѣли, якоби для взисканія своихъ лошадей угнатихъ. А буди могло бѣ якоє в чемѣ препятствіе учинится, то первіе городъ Торговищу, которой нѣнѣ на[рѣ]ченъ Аргангел-городъ, нападеніе учинивши, разбить и ра[зо]рить, також і Гардъ вовся разорить же по своему злomu намѣренію хотѣли. Сказывая полковникъ Бѣлинскій: «Я-де нѣкого не опасуюсь. Где кого найду, тихъ и бить стану».

2

Пришедши же со всею командою полковникъ Бѣлинскій на урочище Романкове и оттоль рохмистра єдного Лазора з командою єго, подна² рекою Богомъ сею стороною, дабы имѣл, где проискавши языка, уловивъ послалъ. Когда же оноѣ // рохмистръ Лазаръ человѣкъ двоухъ козаковъ 9 зв. вловилъ и к обозу], гдѣ и полковникъ Былинскій находился, привезъ, то заразъ козаковъ полковникъ Бѣлинскій спрашивать ст[ал], о чомъ-не знаемъ, толко слышали, что о лошадяхъ. А потомъ Былинскій сказалъ: «Ми-де вдвоухъ изъ Лазоромъ, рохмистро[мъ], тѣхъ козаковъ на иноє мѣсто поведемо, тамъ ихъ пално обо-всемъ допросимъ». И, заведши тѣхъ козаковъ неподалече отъ обозу в балку, поколиши насмерть. А ми о такомъ дѣлѣ не вѣдали, токмо намъ всѣмъ поручникъ Сава сказа[лъ], что уже полковникъ Былинскій козаковъ обоухъ въ балки з рохмистромъ Лазоромъ насмерть поколиши. А хочай-де ми, будущіе под єго командою Бѣлинского, тоє заподлѣнн[о] узнавши, что онъ тѣхъ козаковъ смерти предасть, ст[ал]и 10 ему, Билинскому, говоритъ так, что чинить было єму не подлежало, но за свою шкodu суда надлежал[о] было искать, а козаковъ напрасно не губить, то онъ, Бѣлинскій, з вишеписаннымъ рохмистромъ Лазоромъ, [над] всею командою учиня споръ, на все свое войско бранилъ, сказывая: «Я-де вашъ комендиръ, мене и слушайте. Що я кому якую обиду зроблю, ви не отвѣтчики. Я самъ за то // за то отвѣтствовать готовъ». И тоє ми отъ него почувши, совѣтовали сами между собою в доми своя возвратитця. И, сѣвши на лошади, съ своею командою были и поехали. То онъ, полковникъ Бѣлинскій, спинивши всѣхъ на с на урочищи Мигіѣ, сталъ говоритъ, даби ми вернулись въспятъ къ Гарду, сказывая: «А якъ-де мене не послушаете яко комендира и до Гарду не вернетєся, то стану писать я къ своему комендиру, князю, на вас с представленіємъ». Чего ми убояс, з нимъ Былинскимъ обратно къ Гарду возвратилис, а онъ, Билинскій, будто хотѣлъ суда въ полковника гардового о возвратѣ лошадей просить. И такъ насъ подманувши, обратно прійшли подъ Гардъ.

3

Пришедши полковникъ Билинскій под Гардъ, къ полковнику гардовому письмо написавши, а о чомъ ми не знаем, чрезъ Лазора ж рохмистра и отправилъ. На якоє письмо полковникъ гардовій к нему, полковнику Бѣлинскому, о лѣтно писалъ. Якого писма не прочетши, 10 зв. просилъ // оній Былинскій полковника гардового, дабы онъ прислалъ к нимъ кого тоє письмо прочесть. Почему полковникъ гардовій писара своего зъ двома козаками къ польковнику Бѣлинскому и прислалъ. А по причитаній того писма полковникъ Бѣлинскій, оставивши въ закладъ писара гардового зъ козаками при своей командѣ, а самъ з нами, самъ

²понад

трѣть взявши з собою, мене и рохмистра Миколу, Михалкового сина, къ гардовому полковнику пришелъ. Да при нем же, Бѣлинскому, и козакъ единъ, его Бѣлинского служитель, которій прежде запорожець былъ.

4

Пришедши полковникъ Бѣлинскій къ гардовому полковнику, стал о угнатихъ лошадахъ рѣчь говорит, понеже и будто тясмою к реки Богу пришелъ. На что полковникъ гардовій ему, Бѣлинскому, на о лѣтъ сказалъ, чтобъ Бѣлинскій, полковник, тію стороною, а гардовій полковникъ сею реки Богу з командами итит бы и тясму, когда лошадаѣ угнани, иска т. И егда можно буде тясму обиска т, то за тим и лошадей ихъ проискават // хотѣли. Козакъ же, которій былъ при Бѣлинскому за служителя, гардовому полковнику совѣстно объявилъ, что полковникъ Бѣлинскій, зловивши козаковъ двохъ человѣкъ запорожскихъ, допрашиваючи, насмерть покололъ.

5

То полковникъ гардовій, узнавши Бѣлинского, полковника, при себѣ придержавши, между тѣмъ заподлинно онъ козаковъ покололъ спрашивалъ, в чемъ онъ Бѣлинскій, полковникъ, не потойлся и і [!] сказалъ, что я самъ тѣхъ козаковъ насмерть поколол. И просилъ онъ, Бѣлинскій, гардового полковника, дабы его за то просѣтилъ. А что поколол козаковъ онъ, Бѣлинскій, гардовому полковнику червонцовъ тысячу и нѣсколко скоту, даби его отпустил в его команду, да т посулил. Полковникъ же гардовій, не смотря на тоѣ, его не отпускал, то онъ, Бѣлинскій, познавши свою вину и побежавши къ реки Богу, и искидавши з себѣ платя о воду бросилъ. А козакъ, которой былъ опредѣленъ для досмотру его, кинулся за ним и не могъ его словит, списомъ оногo Бѣлинского въ водѣ ранилъ, то онъ, Бѣлинскій, и раненій, на тую сторону реки Богу перепливиши, билъ скрилъ. А когда з команды его, Бѣлинского, ему Бѣлинскому стали подводит для взяття его лошада, то козаки гардовій, переправившись чрез реку Богъ, на лошада взят его не допустили и, сискавши его, Бѣлинского, къ полковнику обратно въ Гардъ привели, которой раненій полковникъ Бѣлинскій, // толко будучи в живихъ дній четири, и умеръ.

6

Онъ же, Ананій, рохмистръ, показалъ, что войскъ полскихъ гетманъ^а, вишедши на поле, войска свой всѣ стягаеъ, а намѣренъ итит со всѣми силами по подѣ селеніе всеросійскіе государственніе осѣдлости и тѣ всѣ села разогнать, и селитись о лподо не допускать, конечно, о томъ старается. А болѣ онъ, Ананій, показат чего не имѣя, созналъ сіе в самую сущую правду, в чемъ и подписалъ.

³А umisto Anania, rotmistra, nehramotohno po ieho proszeniu Mykołay Mychalkiw syn, rotmistr, ruku pryłozył³

Помітка. Арк. 9. «1744 году, мая 27 д.»

Арк. 9–11. Оригінал.

³Наведеній текст написаний латинскими літерами А умісто Ананія, ротмістра, неграмотного по его прошенію Миколай, Мнхалків син, ротмістр, руку приложыл.

№ 228–229 1746р., липня 25. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьєву і відомість про кількість страчених поляками козаків і майна, захопленого у них в 1733–1746 рр.

16 Високородному гсидну і високопревосходителнѣйше[му]¹ гсидну, гсидну генералу–аншефу и кавалеру, и Кіевскои губерній генералу–губернатору Михайлу Івановичу, его високопревосходителству Леонт[ієву] от Войска Запорожского Низового

Покорнѣишее доношеніе

Во ісполненіе ея імператорского величества высочайшого указа і ордера вшего високопревосходителства, сочинивъ вѣдомѣст сколько ляхи² і каких годовъ³ разніми случай⁴ козаковъ Войска Запорожского⁵ смертно показнили, а другим обиди приключили, оноу при сем нашемъ покорнѣишом доношеній к вшему високопревосходителству⁶ для поднесенія оной в Гдрственную колегію іностранних дѣлъ представляем і при том всепокорнѣише просим в ту Гдрственную колегію с прошеніемъ представит, чтобъ сіе дѣло, яко оно не без важности состоитъ, ляхам⁷ въпущенно не было. //

16 зв. А чтобъ ляха[м]⁸ от козаковъ ⁹Войска Запорожского, в Гарду жиочил⁹, нікакоѣ обиди приключаемо не было, ⁹о том⁹ от нас, Войска¹⁰, жєстачайше¹¹, ⁹якъ прежним пол.¹², такъ и къ нынѣшнему⁹, Ніколаю Обортасу¹³, ¹⁴по[д] смертноу казниш¹⁴ предложено. Что же і впрєдѣ¹⁵ слѣдова т имєть¹⁶ от ляхѣвъ ⁹Запорожского Войска казакам, то о том⁹ к вшему високопревосходителству¹⁷ доносит всенеотмѣнно долженствуем¹⁸.

Василиѣ Григоріевичѣ, атаман кошовиѣ
Войска Запорожского Низового с товариством

Іюля 25 д. 1746 году.

З Коша.

Арк. 16. Відпуск.

¹Текст пошкоджено.

²Далі закрєслєно разными.

³Далі закрєслєно годами коза...

⁴Далі закрєслєно съ імавь.

⁵Далі закрєслєно і каких козаковъ казни пои...

⁶Далі закрєслєно представляем.

⁷Далі закрєслєно упушено обило.

⁸Написано над рядком замість закрєслєного полякам от гардових.

⁹Написано на полі.

¹⁰Далі закрєслєно пред.

¹¹Далі закрєслєно полковн. под смертноу казнию к тамошнему полковнику.

¹²полковнику.

¹³Далі над рядком закрєслєно яко.

¹⁴Написано над рядком.

¹⁵Далі закрєслєно может.

¹⁶Далі закрєслєно от поля...

¹⁷Далі закрєслєно ре...

¹⁸Далі закрєслєно вшего вшего високо превосходителства покорнѣише слуги.

Вѣдомость іменная, сколько от прошедшого 733 году, даже по настоящей 746 годъ, козаков Войска Запорожского Низового ляхи повѣшали, і что въ нихъ поѡбирали, и какъ оних козаковъ звали і прозвали, і каких оние били куреней, і с какими оние товарами ходили, а другие за какими нуждами, и гдѣ оних повѣшанно, под симъ слѣдуетъ

Въ 1733–м году

Куреня Титаровского Антонъ Таранъ зъ рибою ходилъ в Полскую націю для продажи оной риби і в городѣ Браслаулѣ повѣшенъ, а риба отобранъна зъ возомъ и конми двома.

Въ 1734–мъ году

Того жъ Титаровского куреня Василь Бобохъ з товаришемъ, а якъ оного звали – не можно упомнѣть, набравъ на вози риби, ходили в Браславле, і тамо поляками конѣ и риба отобранни и их, Бобоха и товарища его, повѣшено.

Въ 1735 году

Куреня Коренѣвского Тимко Птуха ездилъ з пашпортом в село Бужинъ для доправки на должниках долгов, то у тѣ пори Савка Чаленко, лядской ватагъ или полковникъ, повѣситъ приказаль, которой і повѣшенъ. //

Въ 1736 году

Куреня Коренѣвского Демко Птуха, набрав в Гарду рибы, ездилъ в Бужинъ, село; и в ономъ селѣ поляками, отобравъ рибу, коней двое, денегъ сорокъ сѣмъ рублей, а его самого отпустили.

3
зв.

Въ томъ же 736–мъ году

Того ж Коренѣвского курѣня Лаврѣнъ Бойско ездилъ в Смѣлую для доправки денегъ, то его самого ляхи повѣсили, а коней двое з возомъ и денегъ тридцят чотири рублѣ удержали.

Въ 1737 году

Того ж Коренѣвского куреня Дмитро Бѣлой при слѣдованій в Очаковскій походъ^а заехалъ въ Камянку для покупки харчей, и тамо ляхами повѣшенъ.

Въ томъ же 1737 году

Того жъ Коренѣвского куреня Савку Шаповала і Мазима Величка при слѣдованій в походъ Очаковскій, за отлучкою их от Войска за вшедшими с табуна лошадами, наехавъ лядская партия, і повѣсили.

Въ томъ же 737 году

Куреня Титаровского Тимошъ Чернобит ходил для продажи риби

трома возами в Полскую націю; и в мѣстечку Черькасах, отобравъ въ него конѣ и рибу зъ возомъ, а его повѣсили полякы. //

4

В томъ же 737-мъ году

Того жъ Титаровского куреня Павло Циганъ трома возы рибу возилъ в Полскую націю продават, и в мѣстечку Лисянциѣ ляхи, отобравъ рибу, конѣ и вози, а его самого повѣсили.

Въ 1738-мъ году

Куреня Титарѣвского ж Хведоръ Чорній, следуючи с походу Днѣстровского⁶, заехалъ в село Матяшевку для покупки харчей, и виехавши з села неводалеку, напавъ, поляки скололи.

Въ томъ же 738-мъ году

Того ж Титарѣвского куреня Дмитра Шамра, Тимка Чорного, Хведора Потоцкого в слѣдованій их с походу, при реки Синюхи догнав, ляхами приказано повѣсит.

Въ томъ же 1738 году

Антонъ Табанъ, командующій в Уманѣ, следуючих с походу от Днѣстра козаковъ ниже писанъних куреней, взяв к себѣ в дворъ, запросивши на кушаѣ, ружже полбирал [!] и повѣшат в Уманѣ их приказаль, а имяньно:

куреня Мишастовского – Семена Зайця, Павла Гончара, Семена Рабу Кобилу, Романа Куксу, Степана Чорного. //

4 зв. Того жъ куреня Мишастовского – Семена Волока, Григория Григораша, Хведора Ціба, Игната Пѣвня, Сергѣя Куксенка, Григория Топила, Каленика Старого, Семена Тригубеня¹, Ивана Шаповала, Дмитра Бѣлого. Куреня Минского – Павла Булавѣжа, Семена Гончарѣжа, Грищка Голубку, Леска Яценка, Василя Булаву, Маржа Головѣжа, Степа [!] Кравця, Герасима Раколиба [!].

Куреня Бруховецкого – Давида Макуху, Семена Погорѣлого, Остапа Бѣлого, Наума Коника, Ивана Тарана, Петра Литвина.

Куреня Платнѣровского – Хведора Скирту, Юска Чуба, Степана Коспиру, Михайла Танцюру, Дмитра Мурашку, Герасима Бовта, Мусѣя Корячка. Антона Криловского.

Куреня Корсунского – Корнѣя Усика, Василя Нижченка, Ивана Голову. Степана Чорного.

Куреня Кислякѣвского – Мусѣя Волошина, Якова Кобзара, Давида Покотила, Василя Суптеяного, Данила Неклепаного, Чуба, Маѣйма Плоскоголова, Василя Ляшка, Тимка Уса, Василя Коломийця, Хведора Нагайця. //

5 Куреня Ивонѣвского – Семена Тулубецкого, Сергѣя Скирту, Григория Стромця, Тараса Полежа, Демка Положаевого, Конона Дона, Макара Шѣвця, Мусѣя Горба, Алѣѣя Слѣса.

Куреня Сергѣевского – Герасима Гребеня, Стецка Плехуту, Лаврѣна Безбородого.

¹Останній склад ня виправлено з ка.

Относительная таблица, составленная в Провансе в 1733 году
 для Польского князя, 1746 года. Козаки воевали в Провансе
 извола Миле Пеллицили: 1. Ето Омили Пондирале, 2. Ето
 Оми Козаков Зволу Туреци дали, 3. Ета Оми Оми дали
 Ета Оми Оми Пеллицили дали, 4. Ета Оми Оми дали
 и да Оми Пеллицили, Пеллицили, Пеллицили;

1733. Годы.
 Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили;

1734. Годы.
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки
 Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили, Козаки Миле Пеллицили;

1735. Годы.
 Козаки Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили,
 Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили,
 Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили,
 Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Миле Пеллицили, Филе Пеллицили;

1746 р., липня 25. – Відомість про кількість страчених поляками
 козаків і майна, захопленого у них в 1733 – 1746 рр.
 Док. № 229.

Куреня Нижестеблѣвского – Лєска Прочухана.

Куреня Полтавского – Лукъяна Ломаку, Миколу Солоного.

Куреня Канѣвского – Савку Великого, Кузму Бѣлого, Трохіма Чорного, Панаса Цибулло, Якова Легкочеревого, Василя Гуржѣя, Антона Набока, Андрѣя Чорнѣжого, Михайла Тарана.

Куреня Ірѣклѣвского – Кондрата Кондєя, Хведора Чорного, Омелка Лєляха, Хведора Кравця, Фєдора Рєву, Антона Криворотого, Дмитра Кота, Василя Ковбасу.

Куреня Калнєболоцкого – Самѣйла, Гомелка Бойкѣвѣ, Диниса Хмару, Аврама Недѣлку, Пєтра Чорного, Хведора Могилу, Маѣзима Солодуху. //

5 Куреня Уманского – Хведора Думу, Івана Чорного.

зв.

Въ томъ же 1738–мъ году

Куреня Ведмедовского – Семєнь Полежай, Микита Бобошко, Павло Бандура, Павло Литвинковѣ, Василь Чуприна, Иванѣ Соловейко, Данило Канавенко, Григорій Зайка, Аврамѣ Салогубѣ, Давидѣ Шипчєнко, Иванѣ Ивапина, Василь Омєлницкій, Василь Драбина, Панко Пирѣгѣ, Иванѣ Гайдай, Григорій Григорѣ, Иванѣ Верцаха, Кирикѣ Рототій, слѣдуя с походу, въ мѣстечку Стеблѣв харчѣ і про чює покупали, то в ономъ мѣстечку ляхи заскочили и, в Немеровѣ взявши, губернаторѣ^а повѣшат велѣтъ.

Въ томъ же 738 году

Куреня Кущѣвского – Андрѣй Нѣздра, Марко Соколикѣ, Марко Мамай, Пєтро Браславецѣ, при слѣдованій Войска Запорожского с походу з пашпортами олущенны к родственикамъ их, то оних Нѣздру въ Немеровѣ, Соколика и Мамає в Смѣлой, Браславця в Чигринѣ губернаторами людскими повѣшено.

В томъ же 738 году

Куреня Уманского ж Івана Чорного, Лєска Цмакала, слѣдуючи с-под Днѣстра с походу, заехали к родственикамъ ихъ ²в село² //

6

Того жѣ Уманского куреня

въ село Капустинє, і тамо оних взяв ляхи, в Смѣлой губернаторѣ приказалѣ повѣситѣ; а Івана Бойка пєрвѣ на страску тягли, а потомѣ и на пал посадили.

Въ 1739–мъ году

Куреня Левушковского – Івана Шкуру, Яцка Бѣлого, Василя Грѣшного, Івана Бзудуна [!], Гаврила Тарана, Івана Великого, Дацка Зайчєнѣка, которіє зѣ рибою ходили в полскіє города, и в Смѣлой тогда будущимъ губернаторомъ повѣшать приказано, кой тогда жѣ и повѣшенны.

Въ томъ же 739–мъ году

Куреня Бруховецкого – Семєна Самадця, Маѣзима Пѣсменного, Івана Нагаєнѣка, Василя Плиску, Івана Соломку, которіє за обикновенними

¹Написано іншим почерком і чорнилом.

данными імъ з Коша Запорожского пашпортами к родственникамъ их ходили і, отголь поворотяс, в Чигринѣ тамошнимъ губернаторомъ приказано их повѣшат и, наругаяс, розняв зуби, повѣкладали пашепорти.

В томъ же 739-мъ году

Куреня Пашкѣвского – Остапъ Щербина, Данило Кривий, Гаврило Кобенякъ, Яковъ Бобошко, слѣдуючи с Хотѣнского походу² //

Того ж Пашкѣвского куреня

походу, заехали в Бѣлую Церковь для покупки харчей; то оних тамошній губернаторъ, взялъ оних под карауль і отобралъ денегъ востѣмьсотъ рублей, коней четире с хомутами и із возами, ручницъ три з припасомъ и, содержуя оних чрез годъ въ тѣмници, заледво опустили.

6
зв.

Въ томъ же 739-мъ году

Того ж куреня Пашкѣвского – Хведоръ Гунка, Андрѣй Бичюкъ, з данными імъ з Коша пашпортами к родственникамъ поехавъ, в Умани повѣшени.

В томъ же 739-мъ году

Того ж куреня Пашкѣвского – Тимошъ Галайченко, Васил Слѣнгъ, когда слѣдовали зъ Бендеръ з неволѣ, то онихъ ляхи в Бугуславѣ повѣшат приказали.

Въ 1740-мъ году

Куреня Величковского – Матвѣй Ляхъ, Иванъ Суѣмъ, Хведоръ Циба з рибою ходили в Полскую націю, и в мѣстечку Умани тамошнимъ губернаторомъ, отобравъ у нихъ конѣ и вози з рибою, повѣшати самих ихъ приказалъ, кой і повѣшени.

Въ томъ же 740-мъ году

Куреня Корсунского – Романъ Сагачка, Василь Солоджій з даннымъ імъ²//

Того ж куреня Корсунского

імъ от Коша пашпортомъ ходили к родственникамъ ихъ в село Бужинъ, койхъ отголь взяли ляхи и в Чигринѣ повѣшати тамо командующій приказалъ.

7

Въ 1741-мъ году

Куреня Вишестѣблѣвского – Онопрѣй Таранъ, Яковъ Полозенко, Иванъ Чорній рибу возили в полские города для продажи, і в мѣстечку Умани, отобравъ тамошнимъ губернаторомъ рибу і протчое, и ихъ самих повѣшат приказалъ, кой і повѣшени.

Въ томъ же 741-мъ году

Куреня Переяславского – Микита Чорній з рибою ходил в Полскую націю, и в мѣстечку Смѣломъ, отобравъ тамошнимъ командующимъ ляхомъ коней пару, возъ з рибою і протчое, а его самого там же в Смѣлой повѣшено.

Въ 1743 году

Куреня Нижшестеблѣвского – Андрей Ляда рыбу возилъ в Лисянку для продажи, то оногo тамo і повѣшено тамошнимъ губернаторомъ.

В томъ же 743–мъ году

Куреня Полтавского – Опанась Жупинос з рибою ездилъ ²в мѣстечко² //

7 *Того жъ Полтавского куреня*

^{3в.} ²въ мѣстечко² Чигринъ, полское, для продажи, то в оногo командующимъ³ тамo, отобравъ коней пару, возъ з рибою, и повѣситъ приказаль.

В томъ же 743–мъ году

Куреня Пашкѣвского – Михайло Дейнека, хотя і своровал билъ под Ведмедовкою одинадцатеро коней, за кой хотя ж обѣдимих совѣмъ і удоволствовано с Войска, однакъ такъ его Дейнеку, яко і Михайла Ведмедика, Панка Литвина, Кузму Кузомку, Михайла Тарана, не удоволься награждениемъ, повѣша т приказали, кой і повѣшенны.

Въ томъ же 743–мъ году

Куреня Криловского – Мартинъ Загубѣй, Иванъ Загѣшній у Чигринѣ повѣшенни, Лаврѣнъ Коржъ, Павло Бойко, Василь Брагарникъ, Леско Шаповаль в Бѣлой Церкви повѣшени, Ониско Швець у Браславлѣ повешень, Олеза Квакъ, Хвесько Коваль у мѣстечку Черкасах повѣшени. І оние вишшеписаніе козаки показанного Криловского куреня з рибою, для продажи оной, ходили въ вишшеписание жъ мѣста зъ пашпортами обикновеяними, данпими імъ зъ Коша. //

8 Въ томъ же 743 году

Куреня Поповичовского – Леско Дикій ездилъ въ мѣстечко Калниболотѣвъ по нѣкоторой своей нуждѣ, і тамo командующимъ ляхомъ егo повѣшенно.

Въ 744–мъ году

Куреня Дядкѣвского – Андрей Губа по пашпорту, данному ему от бившого гардового полковника Юсифа Уса, ездилъ в мѣстечко Лисянку для покупки потребних ему вещей, то тамошній губернатор, отобравъ пашпортъ, коня и прочое, повѣситъ егo приказаль, кой и повѣшень.

Въ 1745 году

Куреня Тимошѣвского – Данило Бѣлой ездилъ въ мѣстечко Смѣлюю по нѣкоторой его нуждѣ, которогo тамошній губернаторъ і повѣситъ приказаль.

Въ томъ же 745 году

Куреня Корсунского – Иванъ Лисяскій з рибою, для продаже оной,

³Далі закреслено тамъ.

ездилъ в мѣстечко Лисянку, которой тамо повѣщенъ тамошнимъ ляхомъ–
губернаторомъ. //

Въ 1746–мъ году

8
зв.

Куреня Бруховецкого – Гришка Тарана, Гришка Довбишенка въ прошломъ
мѣцѣ маргѣ ляхами словлѣно і, под карауломъ содерживая⁴ іюля до
вервих⁵ чисел, і в мѣстечку Смѣлой тамошнимъ губернаторомъ повѣша т
приказанно, кой і повѣшѣлни.

Арк. 2–8. Відпуск.

№ 230 1745 р., листопада 3. – Ордер кїївського генерал–губернатора
Михайла Леонтьева Кошеві про необхідність повернення
запорозькими козаками коней, грошей і майна, захоплених
у жителів м.Богуслава і с.Обухова. № 3290

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской 17
Войска Запорожского Низового почтенному гайдну кошевому
атаману Василью Григорьевичу іс товариством

Сего ноября 2–го числа гсдрства Полского богуславской губернаторъ
Лечковской писменно жалобу мне приносил. Что прошедшаго октября 19
дня сего 745 года, яко команды вашей Пластуновского куреня запорожские
казаки, а имянно, старой Пучка із сыном своим Ивановъ і с протчими,
гайдамацкимъ образомъ напав господина ево, генерала конной гвардіи
коронныхъ войскъ князя Любомирского, на табунъ, заграбили трицять три
да у бугуславскихъ людей мужичьихъ дватцать шесть, того пятьдесятъ
девять, лошадей да несколько шубъ, зипуновъ, денегъ і протчего. Да онъ
же, Пучка, із сыномъ своимъ і в праздникъ Вознесения Господня, 23
іюня, у Бабиньихъ Лозъ людей ограбилъ, которые съ ярмонку ехали, где
і маетности моеи села Обухова у обывателеи лошадей ограбили жъ. І о
томъ всемъ требоваль онъ, богуславской губернаторъ, резолюции.

А понеже толь несносны обиды і грабительство завсегда полякамъ
от запорожскихъ казаковъ происходятъ, о чемъ нетолико весьма
предъосудительно, но уже от такихъ частыхъ жалоб і под немалымъ
стыдомъ происходитъ, того ради определяетца вамъ, гсдину кошевому
іс товариствомъ, какъ вышеписанныхъ всехъ лошадей, такъ і шубы, і
зипуны, і протчие все вещи всемерно отыскать і на полскую сторону,
не удерживая ни на одну копейку, конечно возвратитъ // возвратитъ і
темъ ихъ удовлетворять непременно. А реченнымъ плутамъ–гайдамакамъ
учинитъ наижесточайшее по вашимъ правамъ наказание. І что по сему
воспослѣдует, о томъ меня репортовать какъ наискоряе.

17
зв.

Михайла Леонтьевъ

Кіевъ.

3–го ноября 1745 года.

Помітки: вих. «№ 3290. В.З.»; «Полученно августа 13 д. 1746 году».

Арк. 17. Оригінал.

⁴Останній склад написано на місці витертого.

⁵первих

№ 231 1746 р., липня 23. Богуслав. – Лист Михайла Клецьковського, уповноваженого кн. Любомирського, до кошового отамана з проханням повернути захоплених запорожцями-гайдамаками коней та відшкодувати заподіяні збитки

18 *Благородний і високопочтений господин атаман кошовий, мой зичливий приятелю.*

Желаю вашему благородию добраго здравия и якнайшасливѣшаго поведенія от Гда Бга и вѣ вѣкодолгие лѣта. А поневаж от некоторых сѣчових козаковъ безперестаніе старство^а Богуславское сиятелнѣшого князя Любомирского, пана моего, терпять рабунки и разаренія, яко и одинацятаго числа октобрія прошлаго¹ года стадо панское забрали – коней трицятѣро и троє, а мужицких – двацятѣро и шестѣро, тие ж гайдамаки в людѣи кожухи, свити, сарочки по поляхъ побрали, у таковои нуждѣ, при ордеру его превосходительства, прошу вашего благородія з таких-то козаковъ о сатисѣфакцію и возвращеніе пятидесяти и девяти коней.

Тих рабужковъ описании в писмѣ его превосходительства Иванъ Пучелко – Пластуновского кореня², з своїми нѣкоторими товарищи владѣтел. Но и я, лучше вивѣдавшись, же Голубецъ – Миляского кореня, Кичкѣнь – Поповичувского кореня, до того, певно, притомніе. Яко то и асавуль сѣчовий, Пашковского кореня, дававъ коня, от козака нашего Коваленка отнятого на шляху, з кара-гнѣдого, на весѣлі Скиртѣ, козаку, княжѣти у Цибуловѣ дававъ, а потом бувъ даровав тому ж козакови, толко ж при нем будучіе на обизцѣ козаки одобрали, за чим тои же асавуль об усѣмъ знает.

18 3в. Тие ж козаки двацят третого числа мая того¹ ж году людѣи, идущих з ярмарку // богуславского, болшѣ якъ на двацят тысячѣи порабовано. З которых если ваше благородіе не изволитъ учинит справедливости и не вернут забраних коней, то будетъ доношеніе в Сам-Питербурхъ [!] до ея імператорского величества всемилостивѣшой государинѣ от сиятелнѣшого князя Любомирского, пана моего, на таких разбойниковъ. Ежели не изволят отдати, то для лучшои и швидшо справи, принаймнѣ за кожного коня, голова в голову заплатит по рублѣи десяти. О що повторно прошу и застаю.

Вашецѣ навсегда зичливымъ приятелемъ
Мѣхаѣль Клецьковскии

В Богуславѣ.
Д. 23 іюля 1746 года.
Арк. 18. Оригінал.

¹Написано на місці витертого.

²куреня.

№ 232 1746 р., липня 23. Богуслав. – Лист Михайла Клецьковського, уповноваженого кн. Любомирського, до кошового отамана з проханням сприяти у поверненні богуславському єврею Мошкові Иршовичу грошей, позичених ним запорозькому козаку Іркліівського куреня Петрові Різниченку

Благородни и високопочтениИ господиНь атаман
кошовиИ, мой зичливи приятелю. 19

Обиватель богу славскиИ Мошко Иршовичь, прошъ лиИ будучиИ арендарь черкаскиИ, також и каневъскиИ, а тепера под моею властию будучиИ, маєт тамъ певниИ долгъ у козака Петра Рязниченка, Ирклѣвского кореня, рублеИ всѣхъ двѣстѣ двацят. И виплатилъ вже розними товарами вишписаниИ козак жиду рублеИ сто тринадцят, а решта еше винова[т]¹ рублеИ сто сѣмъ. И юж годовъ шѣсть тоє медлѣється, на которие-то денги маєт жид кобалу, такъ тиж и документъ присланиИ – карта, котора и посилаєт ся чрезъ обивателя Богуславского края. Зачим упрошаю благородия вашего, приказат оному вишписаному козаку, аби денги ѿдаль, тие сто сѣмъ рублеИ, // тому ж Исаю или товаром яким-небуд, то жидъ прийме т, бо юже поки тие має и такъ безъчасъ долги медлѣтися, о що и повторно прошу, аби без болшоИ колотнѣ и заборов тоє обийшлося; бо сѣчовие козаки в насъ бувають щоярмарку², а я тиж подданому княжому не дамъ кривди учинить очовистой. То виразивши, зостал навсєгда ващєцѣ зичливиМъ приятелєМъ.

М.Клецьковскій

З Богуславля.

Д. 23 іюля 1746 года.

Помітка: «Получень августа 18 д. 746 году».

На конверті: «Благородному и високопочтєльному его милости пану
атаману кошовому Василю Григорієвому, моему зичливому приятелю
надлежит. В Сѣчи». 20
зв.

Сургучна печатка.

Арк. 19, 20. Оригінал.

№ 233 1746 р., липня 29. Корсунь. – Лист комісара Корсунського староства Йозефа-Броніслава Млотовського до кошового отамана Василя Григоровича про захоплення полковником Перевізької паланки у жителів Корсунського староства коней і прохання відшкодувати їхню вартість

ВелможноИ мацѣ пне кошовый Войска Запорожского
Низового, намъ ласкавий и зичливый приятелю. 12

З Сѣчи повернувся Маєвскій ѿт вишеИ велможности, которій бувъ зъ ордеромъ ѿт его превосходительства генерала-аншефа, которій Маєвскій

¹Текст пошкоджено.

²Далі закреслено а я тиж.

жадної сатиофакції не отобраль, хочай и справедливе било уплатити, то вигъ атамани, со всѣхъ куреней собравшия, не позволили и вшей велможности не слухали. Маевскій бувъ зъ листомъ вшимъ у пна генерала и, вичитавши вигъ лист, пнь генераль и заразъ послаль въ Сенатъ указъ, и болше² будетъ турбацкѣй. И такъ сказоваль пнь генераль Маевскому, же тій шездесять коней занятій и що порабовано – все будетъ уплачено. А тую худобу, которую забраль полковникъ перевозкѣй на сто рублей, що и велможность ваша приказоваль² тому полковниковѣ, абы тую худобу одалъ, и не хотѣлъ ѿдаты, бо ей пропиль. Самъ велможній васпнь приказоваль Маевскому, абы тій гроши Козелецкого ѿдани ншѣмъ людямъ за тую худобу, що полковникъ позабѣраль. Тилко же и въ довжниковѣ Козелецкого нѣчого взя, бо великое убожество – двѣ удовыи[...]³ осталися. Маевскій самъ аповѣдавъ [...] долгу [...] ⁴ указ [...] ⁵ // жаднаго Козелецкѣй не чини, и якъ бы могль забор учинити, то мы тут и удвое заберемо. И много вигѣхъ козаковъ ет, а ми имъ жадной кривды не чинимо и безъ справедливости не забѣраемо, ибѣ я и самъ² з в.м.пномъ² жити по сусѣдску хоцѣ⁶. И яка кривда имѣла бы биг козакомъ вшимъ, то за листомъ велможного васпна учиню сатиофакцію и справедливост, и самъ я велможности вшой декляруюся жит по сусѣдску и приятелску, въ чомъ толко будетъ требованіе вше листовное. При семъ млтве вшой вовѣрю и естемъ.

Велможности вшой доброжелателно и
и щирозичливо и приятель
Jozef Bronisław Młotowski,
kommissarz starostwa Korsunskiego

Данъ 29 юля 1746 года. Зъ Корсуни.

24 [P.S.] Нападши на село Силники староства ншего Корсунского, гайдамаки зъграбовали и едного члвѣка до смрти убыли, а другій – Бог вѣст будетъ ли живъ чили нѣт. А именно тій гайдамаки, Федоръ Таранъ да Музира, из прогчіймы були, которихъ за висю поймалъ Григорій, атаманъ Илляшкѣ⁷ Петрового Ѡстрова, и олибраль от нихъ сорокъ рублей готовихъ денегъ, полцоста⁸ локтя сукна кармазину, ладовнищо бляшану, пѣстолети, шаблю, обанчу [!] и онихъ держаль чрезъ три днѣ въ Петровомъ Островѣ, въ Джуриловцѣ, а потомъ къ вамъ до Сѣчы казано онихъ взяти. И всего забрали оній гайдамаки на пятъ тысячей, которихъ козаковъ ариштуемъ до болшей⁹ справи, ѿ що упрошая велможности вшей, абы онихъ козаковъ на сторону не отпускаль, гди тотъ Музира по степяхъ и по селахъ великій грабунки чинит и чрезъ его цѣлой Сѣчы происходитъ безъчестіе.

По написаном листѣ до в.м. добродѣя, певная вѣдомостъ пришла ко мнѣ, же Федора Тарана да Музиру зъ Джуриловки ввзято до Архангелгорода, тихъ, которихъ вишъвиразилемъ, – до велможного

¹ Літеру с випревлено з въ.

² Слово правлене.

³ Текст пошкоджено на одне слово.

⁴ Текст пошкоджено на два-три слова.

⁵ Текст пошкоджено на четверту частину аркуша.

⁶ Написано над рядком.

⁷ Написано на полі.

⁸ пять с половиною.

⁹ Слово правлене.

в.м.пна добродѣя. А первіе вѣдомост дано, же до Сѣчи взято. Для скорости часу же листа особливого не переписую, гдѣ бы належало. Препрашамъ велможного в.м.пана добродѣя, яко найпокорнѣйше [. . .]¹⁰

На конверті: «Велможному егѡ млсты пну Василю, атаману кошовому Войска Запорозкого Низового, намъ ласкавому и жичливому приятелевѣ, всепокрственнѡ ѡддати належитъ въ Сѣчы». 24 зв.

Помітка на арк.24 зв.: «Мему wielce mci panu Janu nalieży oddac»

Арк. 12, 24. Оригінал.

№ 234 1747 р., січень. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтѣву про відсутність відомостей щодо переховування в Бугогардівській паланці гайдамаків, які втекли з території Польщі

По титулѣ гспдна Леонтіева

25

Покорнѣйшій репортъ

Ордеромъ вашего високопревосходительства, сего генваря 3 дня к намъ, Войску, присланимъ, предложено о убежавших іс Полци в разнія запорожскія мѣста гайдамаках, по силѣ прежде присланного от вашего високопревосходительства к нам, Войску¹, ордеровъ, в самую сушую правду отвѣтствоват в самой крайнѣйшей скорости² і о получении оногo ордера особливо репортоват. І на оной вашего високопревосходительства високоповажнѣи ордеръ с покорностию доносим³ о показани[х]⁴ убѣгающих г[ай]дамаках і поннѣ еще ми, Войско, не увѣдомились⁵. По силѣ же прежних вашего високопревосходительства високоповажних ордеровъ, к полковниковѣ гардовому прикази посланы, в коих предложено, даби онъ о⁶ убегающих іс Полци в разніе вѣдомства нашего мѣста провѣдалъ і к намъ репортовал⁷, // точию еще і поннѣ от оногo полковника репорта нѣтъ⁷. За приездом же оногo полковника по смѣнѣ к намъ до Коша (яко уже егѡ смѣна і посланна)⁸ взявъ репортъ⁹, к вашему високопревосходительству репортовать всенеотмѣнно імѣем¹⁰.

25

зв.

Вашего високопревосходительства покорнѣйшіе слуги,
Войска Запорозкого Низового
а.к.Марко Кондратов с товар.

Генваря . . . д.¹¹ 1747 году. З Коша.

Арк. 25. Відпуск.

¹⁰ Кінець документа не зберігся.

¹ Далі закреслено ордеру.

² Далі закреслено Ав.

³ Написано на полі.

⁴ Текст пошкоджено.

⁵ Виправлено з ж.

⁶ Далі закреслено Да чтобы же впредь гайдамаки принимани, на все іскореняеми без пощади были; точию предложено.

⁷ Далі закреслено но егда.

⁸ Дужки авт.

⁹ Далі закреслено к вам.

¹⁰ Далі закреслено І о том к вашему високопревосходительству репортовать імѣем непр.

¹¹ Число не зазначено.

№ 235 1747 р., квітня 28. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про необхідність повернення коней, захоплених запорожцями-гайдамаками у жителів Уманського повіту Брацлавського воеводства та про вжиття заходів для попередження наїздів запорожців на польських підданих

28 Ея імператорского величества самодержицы всероссийской Войска Запорожского Низового почтенному гсдину кошевому атаману Василью Григорьевичу ис товариствомъ

Понеже в прошлыхъ 1745-м, июня 17 да въ 1746-м годах, мая 8 чисель, по претенсії гсдрства Полского коронного крайчег^а Потоцкого, маестностей ево товарища, а ннѣшняго уманского полковника и коменданта Станислава–Костки Артинского^б, по посланнымъ от меня к вамъ, гсдину кошевому атаману ис товариствомъ, двоекратнымъ ордерамъ велено заграбленныхъ разными случаями і в разныхъ местахъ показанного коронного крайчег^а у подданныхъ волости Уманской обывателей запорожскими и гардовыми казаками сорокъ шесть лошадей или за нихъ денги, такожъ и платье напрасно обиженнымъ полскимъ обывателемъ возвратитъ с росписками, і впредъ онымъ полскимъ обывателямъ нималейшихъ обидъ чинить не велеть, дабы о томъ наиболѣе жалобъ і напрасныхъ в перепискахъ на обѣ стороны трудностей і в настоящихъ интересныхъ делахъ помешательства происходитъ не могло. А с винными злодѣями учинить вамъ по своимъ войсковымъ правамъ достойнѣйшее наказание непременно, чтобъ, на то

28 смотря, // другимъ, ихъ братьи, такова грабительства чинитъ было неповадно.
зв. А сего апреля 25 числа маестностей ево жъ, крайчег^а коронного, придворной полколник и камендантъ тулчинской по фамиліи Горжевскій с немалою жалобою ко мнѣ писалъ, что по вишеписаннымъ моимъ к вамъ предложениямъ, оные напрасно обиженные полские обыватели и по сие время в томъ совершенной сатисфакции не получили, и десяти лошадей з Гарду не олдано, да и нгѣ-де из Гарда и наивящимъ грозятъ разбоемъ. І о томъ требовал онъ, придворной полковникъ, резолюции.

И того ради вамъ, господину кошевому атаману ис товариствомъ, чрезъ сие с нарочнопосланнымъ для того киевскимъ реитаромъ Филипомъ Степуринымъ предлагаю по прежде посланнымъ и по сему третичному ордеромъ приказать помянутыхъ досталныхъ десять лошадей, такожъ и разграбленные пожитки, которые еще не отысканы и не олданы, конечно отыскать і во удовольствие крайчег^а коронного Потоцкого, которой издревле ко Всероссийской імперіи благосклоненъ, на обидную сторону возвратитъ с роспискою. Да и впредъ таковыхъ грабительствъ і в полские места набеговъ весма чинить запретить, і всякими удобвозможными способами запорожскихъ казаковъ от таковыхъ своевольныхъ поступокъ і продерзости етей 43 воздерживать і вовсе прекратитъ. // І что по сему воспослѣдуетъ, о томъ ко мнѣ репортовать со обстоятельствомъ немедленно.

Михайла Леонтьевъ

Киевъ.

28 апреля 1747 года.

Помітка на арк. 28: «Получень мая 24 дня 747 году».

Арк. 28, 43. Оригінал.

№ 236–238 1747 р., квітня 28. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук і повернення коней, грошей і майна, захоплених запорожцями у жителів с.Писарівка (Псярівка) Уманського повіту Брацлавського воєводства та про повернення козаків польських підданих, які втекли на Запорозжя і приєдналися до гадамаків; реєстри захопленого майна, коней і грошей та козаків-втікачів. № 898

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской 29
Войска Запорожского Низового почтенному господину
кошевому атаману Василью Григорьевичу ис товариствомъ

Сего апреля 25 числа писали ко мнѣ гедръства Полскаго крайчего коронного и кавалера Потоцького, маетности ево управители – уманской полковникъ и комендантъ Костка Артинскій да тулчинской полковникъ и комендантъ же Горжевскій, принося несносную жалобу, что в сихъ-де числахъ господина его вотчины от гардовыхъ казаковъ великую понесли обиду, ибо-де ночнымъ временемъ, напавъ на деревню Псяровку, надлежащую до Уманьского уезду, мучили людей и арендаря совсемъ ограбили до двухъ тысячъ, а следъ ихъ былъ до самой границы. I потому того жъ часу отъ него, полковника Артинского, требование было к гардовому полковнику, но никакой-де не учинилъ сатисфакции.

Да под то жъ самое время гардовой асауль да писар, будучи в Архангелскомъ городке, придворныхъ господина ихъ служащихъ на жалованье казаковъ, бывшихъ тогда при границе в Торговице, подговорили и до Гарду завели, которые-де казаки немало людскихъ лошадеі с собою забрали, такожъ и господский мундир, и ружье, и протчие казенные вещи, и долги занесли. Которыхъ-де // не для чего іного 29
будуть в Гарду содержать, тожко для того, дабы они были впредь 3в.
провожатъми на разбой в полские границы. А о арендарскихъ прежнихъ и нынѣшнихъ убыткахъ и о беглыхъ полскихъ казакахъ при техъ писмахъ сообщены реэстры. И требовали они, полковники, о такихъ великихъ и неисповедимыхъ обидахъ учинитъ крайнюю справедливость.

А понеже вышеписанной крайчей коронный издревле ко Всероссійской имперіи благосклоненъ и во особливої при высочайшемъ ея імператорскаго величества дворѣ находитца обсерванци, да и россійскою ордина Святаго Апостола Андрея кавалерією оной крайчій коронный пожалованъ, і того ради вамъ, господину кошевому атаману, іс товариствомъ предлагаю всемерно вышеписанныхъ злодѣевъ, гардовыхъ казаковъ, сыскати, по сообщенному при семъ реэстру, пограбленные імі денги и пожитки – все без остатку и без утайки отыскать, і присланному отъ помянутого полковника Ортинского поверенному возвратит с роспискою, и темъ обидимую сторону по самой истинной справедливости удовлетворять конечно. Буде же паче чаяния оные разграбленные денги и пожитки не все нынѣ в целости, то по претенсіи и по цене взыскать денгами изъ ихъ собственного злодейского имени и ис техъ, кто в томъ виновенъ найдетца, і взыскавъ по тому жъ, поверенному

42 уплатить и удоволствовать непременно. // А сверхъ того темъ злодеямъ за такие тол противные продерзости учинить наказание по вашимъ войсковымъ обыкновениямъ без упущения, дабы какъ им, такъ и другимъ ихъ братья, на то смотря впредь, такова дерзновения чинить было неповадно. А о вышеобъявленныхъ полскихъ казакахъ, которыхъ гардовой асауль и писарь подговорили, по сообщенному при семъ имянному реэстру, в самую сухую правду изследоват и, ежели оные беглые казаки по тому следствию явятца заподлинно из деда и прадеда, и из отцовъ ихъ полские, а не россійские подданные, то ихъ для показанныхъ резонь и с лошадами, и с муньдиромъ, и с ружьем, и со всеми вещми выдать в полскую сторону по тому жъ с роспискою. Буде же по тому следствию явятца они российские подданы, а не полские, такожъ ежели за какими-либо другимъ резоны выдат будетъ оныхъ беглыхъ казаковъ неможно, то ихъ в Полшу не выдават, но толко что ими сносу явитца, то поверенному возвратит с роспискою жъ. И что о вышеписанномъ о всемъ воспослѣдуетъ, о томъ с симъ нарочно отправленнымъ киевскимъ рейтаромъ Филипомъ Степуринымъ меня репортовать со обстоятельствомъ.

Михайла Леонтьевъ

Киевъ.

28 апреля 1747 года.

Помітка на арк. 29: вих. «№ 898»; «Получень мая 24 д. 747 году».

Арк. 29, 42. Оригинал.

№ 237

- 15 Реэстръ забранныхъ разныхъ вещей чрезъ своевольныхъ гардовыхъ ллодей от писаровскихъ арендарей, а именно:
1. Готовыхъ денегъ рублей – 73, а червонцовъ золотыхъ – 3
  2. Юпка кармазиная, золотымъ позументомъ обложена
  3. Шнуровка кармазиная съ серебрянымъ позументомъ
  4. Сподница коломаичета, обложена лентами
  5. Запаска зеленая, юпка гранитуровая з золотомъ
  6. Одинъ шнуръ великихъ королей, шелковой поясъ лазоревой – 1
  7. Кафътанъ 1 с серебрянными скобками
  8. Рубашекъ добрыхъ новыхъ – 12, наволочокъ с подушекъ – 12
  9. Паласатое пололно съ пуховика
  10. Юпка китайчета зеленая, подшита обчинами и обложена серебрянымъ позументомъ //
- 15 зв. 11. Китайчатой кафтанъ с серебряными ско[бками]¹
12. Новая епанча цветомъ перцовая, и друго[й] кафтанъ с серебрянными скобками
13. Китайчетая юпка гранатовая, серебрянымъ позументомъ обложена и овчинами подшита
14. Материяльная юпка, каштановатыми авчинами подшита
15. Лошадей – 4
16. Добрыхъ седель – 2, штанов добрыхъ сукольных – 2

¹Текст пошкоджено.

17. Ружье – 1
 18. Прастинъ вышитыхъ – 2; шуб – 2
 19. Золотой перстень – 1, серебрянихъ – 2, каролей шнуров – 2.

Грабежи с людей

Суконныхъ кафтанов – 5 //

Зипунов – 19

Шубъ – 6

Грабежныхъ запасок – 3

Поесов – 2, шличокъ – два, плахот – 2

И болше грабежныхъ вещей, толко без реэстра счислит трудно.

Секретарь Алексѣй Фотѣвъ²

Арк. 15, 21. Копія.

21

№ 238

Реэстръ беглымъ казакамъ, а именно:

27

1. Яско Манковскій
2. Панко Таранъ
3. Иванъ Грищинецкій
4. Петро Бабчинскій
5. Андрей Волошинъ
6. Процко Берлинскій
7. Петро Сашовъ
8. Якимъ Калмикъ
9. Иванъ Манкивскій
10. Семень Нечаенко
11. Николай Писаренко
12. Десяти прежнихъ лошадей съ Гарда не одано, // которымъ цена и реэстръ в прошломъ 1746 году въ Киевъ посланъ чрез господина Артилского. зв.

Полковникъ Горжевскій
 Секретарь Алексѣй Фотѣвъ²

Арк. 27. Копія.

№ 239–241 1747 р., травня 27. Умань. – Лист уманського ротмістра Станіслава-Костки Артинського до кошового отамана з проханням відшкодувати збитки, заподіяні запорожцями-гайдамаками жителям м.Умань і про повернення козаків польських підданих, які втекли на Запорозжя; реэстр захопленого гайдамаками майна, коней і грошей у 1746–1747 рр.

Переводъ з полского

30

Велможний маѣ пне кошовій і нашъ велцеласкавій приятелю.

Понеже року прошлого при ордеру ясневелможного его маѣ пна

¹ Засвідчив копію.

генерала–аншефа, губернатора и коменданта киевского въ такъ великихъ кривдахъ и утѣсненіяхъ, людемъ нашимъ уманскимъ учиненныхъ отъ команды гардовой, жадней отъ ващецѣ мѣцѣ пна не получилъ сатисфакцій, ибо и козаки отъ мене ординовани и такуво¹ великую терпѣли отъ ващецѣ мѣцѣ пна неволю, яко и нѣшней весни отъ тихъ же козаковъ гардовихъ, что [!] разъ полшиє [!] терпимъ тиранства, о чемъ именемъ ясневелможного его мѣцѣ пна Потоцкого, крайчого коронного, росхстмира пна и добродѣя моего мусѣль до вшой кѣвской доноси т команди. Понеже² ясневелможный его мѣцѣ пнѣ крайчий коронный, дѣдичъ власти уманской, а кавалеръ ордера російского, такой не повиненъ отъ людей команды ващецѣ мѣцѣ пна терпѣтъ обиди, ибо ясневелможный и найдостойнѣйший мѣцѣ пнѣ генераль–аншефтѣ, яко для кавалера російского, таковую показаль латвостъ и слушностъ по данно и ему власти отъ великовластной найяснѣи снѣишей [!] монарѣхини государини³ милостивой чрезъ габінетного курієра Филипа Степурина, прислаль ващецѣ м. гну виразній и суровій ордеръ, даби намъ не о злочна наступила сатисфакция. //

30 Гдѣ и я, при зичливости в.м. пну здравія доброго, з показаніємъ
зв. приязни сусѣдкой, молло в.м. пна команду изъ приложеніємъ прозбы моеѣ, дабы во дальшій часъ в житіи напемъ безпечнѣйши были. Отъ ващецѣ ж м. пна при томъ ордерѣ оттобрали неправильно справедливостъ, ведлугъ прислучившихся пунктовъ, которіє в.м. пну пасилаю, ибо не яко отъ християнъ, но яко отъ поганъ терпимъ забойства, о чемъ доводнѣй посланній отъ меня его мѣцѣ пнѣ. За що⁵ зъ иними реплѣкова т буде о такихъ нестерпимыхъ обидахъ, понеже козакъ гардовій Чуприна, не вѣмъ яковимъ претекстомъ, досталь конѣ въ якогось козака гардового, з которими былъ зловленій въ Торговицѣ, о которіє конѣ и поселѣ жадной отъ того козака не имѣю реквѣзиции и не имѣль. Однако жъ, которіє толко⁶ за мою вѣдомостію власти уманскія [зн]айдутся⁷, упевняю, же будутъ о тдани кому належитиме т, жадней не даеъ оказии. В сусѣдской приязни моеѣ⁸ застаю.

В. мѣцѣ пна охотній слуга и приятель
Станѣславъ–Костя Ординский,
рохмистръ уманскій

Мая 27, 1747 году.
Въ Уманѣ.

41 P.S. Ведлугъ ордера ясневелможного и найдостойнѣйшого є.м. пна генерала–аншефа, упрашаю о выдачи козаковъ збежавших⁹, въ Гарду будучихъ, понеже великіє починили обиди и разбой, якіє в сему жъ реєстру показанныхъ виразно. Тутъ же, яко прошлаго году просиль,

¹ Слово правлено.

² Написано надъ рядкомъ замѣсть закресленого когда жъ.

³ Написано надъ рядкомъ замѣсть закресленого панній.

⁴ Написано надъ рядкомъ замѣсть закресленого к утечкі.

⁵ Слово правлено.

⁶ Далі закреслено ти.

⁷ Текст пошкоджено, слово написано надъ рядкомъ.

⁸ Написано надъ рядкомъ замѣсть закресленого в томъ.

⁹ Написано надъ рядкомъ замѣсть закресленого засѣчнихъ.

такъ ясневѣлможного его маѣ пна генерала-аншефта, яко и самого ващѣ маѣ пна, взглядомъ перевозу на Богу, который немалою быть би выгодною обоихъ сторонъ, прошу о феналной резолюцій, ежели може быть безопасно или особливо быть бы потребній для всякихъ купцовъ цѣлороссійскихъ.

Арк. 30, 41. Діловодний переклад.

№ 240 [R]egestr¹ wykonnotowany wszelkiej pretenzyi do Siczy, w uczynieniu nie malej wiolencji y zabuystwa od kozakuw gardowych ludziom włosci Humanskij, tak roku 1746-tego, jako y teraznieyszego 1747-mego

32

[1]-mo

Hanczarowi humanskiemu iadącemu z Oczakowa; roku przeszłego 1746-tego tygodnieszca przed Preczystą zabrali kozacy gardowi w stepie:

Wołuw dwa	Nr	2	Pretij V.R. 20
Koni dwoie	Nro	2	Pr. V.R. 25 g.4
Soli woruw dwadziescia cztyry	Nro	24	P. R. 12
Butuw safianowych par dwie	Nro	2	Pr. R 2
Wozuw dwa	Nro	2	V.R. Z. 65
Smuszkow dwa siwych	Nro	2	V. g.6
Piniędzy gotowych rubli pięć	Nro		R. 5

Sumy efficit: rubluw 67, gr. 5

2-do

Tegoz czasu y roku, koło Preczystoi Jackowi Kuszniierzowi, mieszczaninowi humańskiemu, iadącemu także z Oczakowa ciż haydamacy zabrali:

Smuszkow siwych, kasztanowatych, czarnych- trzysta pięć dziesiąt	Nro 350	kosztuią R. 80
Pasy jedwabne, jedwab y inne kramne rzeczy		kosztuią R. 40
Koni dwoie	Nro 2	V.R. 20
Gotowych piniędzy rubli ośmdziesiąt	Nro	R. 80
Wuz, skura, kazan etc		V.R. 6

Efficit rubluw: 226 //

Dalsza kątynuacja informacji w preteżyi.

32

зв.

3-tio

1746-to ano /et/, 17-ma junij ciż gardowi czyli siczowi kozacy zaieli ti koni dwadziescia troię - Nro 23, kturych wrucili osmnascie - Nro [18], a pięćoro została przy tych że kozakach co najlepszych, jako z[jego] jmc pana poruczника kun jasnosiwy, grzywa onemu na praw[ei] stronę, nozdra obydwie rozerzniętę - kun 1, V.R. 33; kun ciemnosiwy Iwana Bryndzeka, nozdro jedną rozerzniętę z lewego boku, grzywa na obydwie strony - Nro kun 1, V.R. 18; kun trzeci Matwija Komeygrodzkiego, biały,

¹Текст пошкоджено.

nozdro z lewego boku rozerzniete, grzywa na prawe strone – Nro kun 1, V.R. 15; kun czwarty Iwana Lomaczeka, ciemnosiy, ma przyznakie z prawej strony na zadnym udzie szable - Nro kun 1, V.R. 12; kun piety Oxixia Zralki, splowa gniady, Nro kun 1, V.R. 13.

4-to

Tegoz czasu powracaiacych kozakow z Gardu czyli Siczy na noclegu w Saxahanie, pod zimownikiem Iwana Pochila Dzereluskoha ciż kozacy siczowi wzieni koni pięcioro switem samym, na noclegu, za ktore konie nalezy - R. 63;
kulbaka 1 rublow - R. 2;
podwodnikowi przez pobrane konie - R. 8

Summy efficit rublow: 164

5-to

Kozacy zaciężni, ktorych ucieklo od komedy targowickej iedynastu, szkody niemało poczyniwszy skarbowi panskemu, dlugi pozanosili, jako to: koni troię y czwartę klacz z rzebce przy dowodzie jmc pana porucznika:

Nro koni	5 V.Rub.	55
Kulbak trzy Nro	3 V.R.	10
Rusznic dwie Nro	2 V.R.	7
Burek dwie Nro	2 V.R.	2
Wilczura sarnia y spis trzy	V.R.	1 gr. 7, k. 5
Jażko kozak arędarzowi nerubajskiemu zaniosi dlugu rublow Nro	R.	12

Efficit sumy: 87, gr. 7, kopi. 5 //

39 Dalsza kątnuacja szkud poczynionych

6-to

Łesko Pysmienny, iadąc z kos w wataze z inneni ludzmi humanskimi, to iest z Ihnatem, Asawulinyim Zięciem, y Semenem Zajczekom – miesczanami humanskimi, u ktorych roku przeszłego 1746-tego wzieni ciż kozacy gardowi, między ktoremi byli Olexij Sczupka y Ziniec; te koni czwora kosztują rub. 22, gr. 5.

Tegoz Łeska Pysmiennego, poslanego z listem do pułkownika gardowego dla uczynienia satysfakcyi w zabraniu wyz wyrazonych koni, ktorego kozacy do smierci ledwie nie ubili posrazy kilka napadaiąc, iaco to ci Olexiy Sczupka, kowal kunelski, szynkaz Michajło, Szynkarz Yzyli Cygan, Stecko Swerdłyk, Skubryęką, ktorzy zamiast popelnienia szkody wzieni konia z wozem, switą y inneni rzeczami–valori r. 10, gr. 5

Officit summy rubli 32

7-mo

Kononowi Postołowi, roku 1746-tego iadącemu z Oczakowa, wzieni koni czworo - Nro koni ko 4 V.R. 32

Eff. R. 32

8-vo

Ciż kozacy gardowi, między ktoremi byli kozacy zacieżni, ktorzy pouciekali z Targowicy, napadszy na Psiaruwkie roku teraznieyszego 1747-mego, nocą zrabowali żyda, tak w fantach, jako koniach y gotowych piniądzach, oprucz gromadzkiej grabieży na rublow – 232. Na co iest registr osobliwy przyłączony u jmc pana Łasza

---

Sumy eff: rub. 232
Computes wszystkiej wynosi summy: rublow 809, gry. 2, kopi. 5 //
Grabież ludzi pisarowskich

39
3B.

9-vo

Kotuszow sukiennych zabrali w Psiaruwce	5
Czuhaiow	6
Kożuchów	2
Zapasek	6
Pasuw	2
Płachot	2

y więcej grabieży innych ludzi

10-n

Z tychże koni żydow psiarowskich y teraz widzieli ludzie włosci Humanskiej y inni, konia zydzowskiego białego między stadem w Gardzie.

11

Z tych za pozabiraniach rzeczy grabieźnych, ciż ludzie w Gardzie widzieli kaftan zięcia Berkowego na Kudynie. Na Jazkowi Tabancowi, widzieli kaftan Szlochareków y chusty żydow pisarowskich.

Stanisław Kostka Ortyński – v.n.²

Арк. 32, 39. Оригінал.

№ 241 [1747 р., травня 27]¹

31

Переводъ реєстра з полского

Реєстръ винотованій всякой претенсій до Сѣчи о учинении і немалого насилнства и забойства от козаковъ гардовихъ людемъ² вѣдомства уманского 1746 году, яко и нынѣшнего 1747 году

1-мо

Гончаровѣ уманскому, йдучому зъ Очакова, прошлого году 1746 передъ Пречистою забрали козаки гардовѣ въ степу:

Воловь два	цѣна – 20 руб.
Коней двое	цѣна – р. 25 ³ , гривень – 4

²Rotmistrz humansky.

¹Датовано за док. № 240.

²Далі закреслено власти у.

³Цифра 5 виправлена з 0.

Соли пудов 24	рублевъ 12
Чоботь сафянови пар 2	цена – рублевъ 2
Возоъ 2	цена – 2 руб., 62 ⁴ копѣ.
Смушковъ 2 сивихъ	цена – 6 гривенъ
Готовихъ денегъ рублей битих	– 6 ⁵

Итого, всего рублей 67, гривенъ 5

2-do

Того жъ часу й году, коло Пречистой, Якову Кузнецовѣ, мещанниновѣ уманскому, йдучому такожъ зъ Очакова, тѣ жъ гайдамаки забрали: Смушковъ сивихъ, каштановатих, чорнихъ – триста пятьдесятъ (350),

	цена – рублей 80
Пояси шовкови, шолкъ и инше крамовие рѣчи, цѣна – рубле. 40	
Коней двое	цѣна – руб. 20
Денегъ рублей	– 80
Волову шкуру и казанъ	цѣна – руб. 6

Итого, всего – рублей 226 //

31
зв.

Давній случай вианнотованій

3-tio

1746⁶ году, юня 17 дня, тѣ жъ гардовѣ или сѣчовіе козаки заняли были коней – 23, з которыхъ вернули – 18. А пятеро зосталось при тих же козаках, що найлуччихъ, яко то:

Его маѣ пна поручника конѣ ясносивій, грива на немъ на прав[ую]⁷ сторону, ноздри обоє рваніє, цена – руб. 33;

Конѣ темносивай Івана Бриндюка, ноздра одна рвана з лѣвой стороны, грива на обидва боки, цена – руб. 18;

Конѣ третій Матвѣя Комейгородского, бѣлій, ноздра з лѣвого боку рвана, грива на праву сторону, цена – руб. 15;

Конѣ четвертій Івана Ломаченка, темносивій, имѣе т признаку с правой стороны – на задномъ плечѣ шаблю, цена – руб. 12;

Конѣ пятій Олезѣя Зралки, гнѣдій, цена – руб. 13.

4-to

Того жъ часу, поворочаючимсь козакамъ зъ Гарду или зъ Сѣчи на ночляхъ [!] въ Саксаганѣ, под зѣвникомъ⁸ Івана Похила Джереловско[го], тие жъ козаки сѣчовіе взяли коней пятеро свѣтом самихъ [!], за которіе конѣ

кулбака 1	цена – руб. 63
подводчиковѣ за забратіе конѣ	цена – руб. 2
	– рублей 8

Итого – руб. 164

⁴В польськму оригіналі – 65.

⁵В польському оригіналі – 5.

⁶В польському оригіналі 1745.

⁷Текст пошкоджено.

⁸под зѣвникомъ

5-to

Козаки збежавшиє⁹, котрих утекло зь команди торговицкой шкоди немало починивши скарбовѣ панскому, довги позаносили, яко // то: 40
 Коней троє и четверту клячу з жребьямъ, при доводу его мѣцѣ пѣна поручника: коней числом – 5   цена 55 рубл[ей]
 Кулбакъ три   цена – руб. 10
 Рушнигъ 2   цѣна – руб. 7
 Бурокъ 2   цѣна – руб. 2
 Вѣнчура з козъ дикихъ и списовъ три   цѣна – руб. 1, гри. 7, коп. 5
 Яско, козакъ, арендаровѣ нерубайскому зангѣслъ долгу – руб. 12
 Итого всего – руб. 87, гривеѣ 7, коп. [5]

6-to

Въ давнихъ случаяхъ шкоди починеніиє:

Леско Писменній, єдучи зь кось зь иними людми уманскими, то єст зь Игнатом Асаулинимъ и Семеномъ Зайченкомъ, мѣщанами уманскими, в котрихъ прошлого году 1746 взяли тѣ жъ козаки гардовіє, между котрими были Олєзѣй Шупка и Зѣнед, коней чтири, котрим цена – руб. 22, гри.5.

Того ж Леска Писменного, посланного з листомъ до полковника гардового для учиненія сатисфакцій о забратій въ ихъ коней объявленіх, которого козаки мало до смерти не убили, разовъ нѣсколко нападаючи, яко то: Олєзѣй Шупка, коваль конєлскій, шинкарѣ Михайло⁹ Циганѣ, Стецко Свердлику, Скубриенку, котриє вмѣсто пополненія шкоди, узали коня з возомъ, свиту¹⁰ и иніє вещи, которому цена – руб. 10, гр. 5.

Итого всего – рублей 32

7-m

Кононовѣ Постоловѣ, 1746 году идучему зь Очакова, взяли коня з возомъ. Цена – руб. 32, копѣекъ 4.

Итого всего – рублей 32 //

8-vo

40
зв.

Тѣ жъ козаки гардовіє, между котрими были и козаки, котриє повтѣкали зь Торговици, нападши на Писарувку сего настоящего году, ночью зграбовали жида, такъ въ фантинахъ, яко коняхъ и готовихъ грошахъ, кромѣ громадского грабежу рублей на 232. На что єсть реєстръ особливій, вычисленній от пна Ласча¹¹.

Итого всего – рублей 232

Компуть всеї суми:

рублей 809, гривеѣ 2, копѣе 5

⁹Написано над рядком замість закресленого засѣчнє.

⁹Далі закреслено шинкарѣ.

¹⁰Далі закреслено зь.

¹¹Літера ч виправлена з щ.

Грабежъ людей писаровскихъ:	
Кунтушовъ сукопнихъ забрали въ Писаровце	– 5
Чугаевъ	– 6
Кожуховъ	– 2
Запасокъ	– 6
Поясовъ	– 2
Плахоть	– 2

І инихъ людей іниє грабежи. З тихъ же коней жидовъ писаровскихъ недавно видѣли люде власти уманской и иние коня жидовского бѣлого между стадомъ в Гарду. З тихъ же позабираннихъ вещей тѣ люде въ Гарду видѣли кафтанъ жида Берка на Кудиму. На Юску Табанцовіи видѣли кафтанъ Шлохарской [!] и инихъ жидовъ писарскихъ.

Станиславъ–Костя Оржинскій, рохмистръ уманскій

Арк. 31, 40. Діловодний переклад з польської.

№ 242–243 1747 р., травня 30. – Лист Копа до уманського полковника Станіслава-Костки Артинського про неможливість вдовольнити його прохання і повернути польським підданам майно, захоплене запорожцями-гайдамаками, а також протест з приводу втрати польською шляхтою в містах і селах Правобережної України російських підданих-запорожців; реєстр козаків страчених на Правобережжі у 1746–1747 рр.

33 Блгрдній маѣ пне польковъникъ уманъскій# Костка Артинъскій#, нашъ велце зичливий# приятелю.

Сего мая 24 д. его високопревосходительство гсиднь генераль–аншефъ и кавалеръ, і Кіевской губерніи генераль–губернаторъ Михайло Івановичъ Леонтиевъ ордером^{2,3} нам, Войску, предложил і ваше благородіє своїмъ пісмомъ просили, даби ми, Войско, злодѣевъ сискали, кой подданъних⁴ и арендаря⁴ вашего гсидна крайчего корунъского і кавалера Потоцкого в Псяровцѣ мучили і ограбили на двѣ тисячи⁵ і, отобравши в них пограбленное, присланному от васъ повѣренному возвратит, а буди разграбленного уже налице не имѣется, то по претѣлси показанного в реестрѣ ценою уплатит. Такожъ просите козакъ, которіє, шкоди починивши, утекли, і выда т. ⁴И чтоб⁴ і на Богу перевоз устройт не воспретит би. //

33 І на оноє вшего благородія писмо в олъѣтъ обявляемъ, что ми, 3в. Запорожское Войско, по силѣ ея і.ва. указовъ і високого генералѣтета ордеровъ, тѣхъ злодѣевъ проискувал[и]⁷, точию, яко ваше благородіє

¹ Далі закреслено Арти...

² Док. № 236.

³ Далі закреслено пр...

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі закреслено сискавъ і о.

⁶ Далі закреслено в винова.

⁷ Текст пошкоджено.

не п[о]казали на імя і прозваніє, и яких курене#, сиска т не могли, і за тѣмъ нѣ жадной сатисфакціи учинити не можно. Однако жъ по силѣ єя⁸ самодержици всероссійск[ой] височайших указовъ і високого генералете та ордеровъ проискова т імѣмъ, и ежели сищу тся, то вашему благородию⁹ награждение учинит імѣм, а злодѣям смертное наказаніє¹⁰ не упустится. Такожъ¹¹ и козаковъ, от васъ бежавшихъ, сискува т імѣм¹² і сатифакцією вашєго благородія не оставитъ. А что просите, что б перевоз на Богу рѣки построить, то того всячески не можно позволить.

При сем же вашему благородію объявляемъ, // коймъ не подлежавшим 38 образом полская шляхта козаковъ Войска Запорожского со всѣмъ імуществомъ забирають і вѣшают в разнихъ¹³ украинских городах і селах, а понеже хотя би не тол добрые козаки, но і вори били б, то их яко не полских подданных вѣшат не надлежит, но осила т по командѣ в Кієвъ іли к нам, Войску, для учиненія імъ тут достойного наказания. Особливо жъ порутчикъ украинский# Михаљко Закревский# козаковъ подкомандних посилає т, кой козаки в козаковъ конѣ о тбиваютъ, яко жъ и козака куреня Величковского Василя Тромсина, вмазавпис порохом, напали і совсѣмъ ограбили, и его самого подкололи, чему і вид єст, ібо архангелогородскіє жители коня его, Василя Тромсина, в подкомандних его порутчика опознали. За что оной козакъ Василь в показанного порутчика коня, кобилу, кулбаку і пару пистолетовъ взялъ, и что єдинъ другого позива т нѣгде не будутъ росписались.

А сколько прошлого 746 і сего 747 годовъ // наших козаковъ, і яких 38 іменно, ⁴и гдѣ⁴ повѣшанно, і якоє¹⁴ и прочийхъ же козаковъ імущество⁴ 38 пограбленъно, при сем сообщается реєстръ. С чего, вше благородіє, можете і нашу не надлежащую кривду усмотрѣть, чего ми, Запорожское Войско, оставит не імѣм і о том куда надлежало от насъ, Войска, представленъно. Означенного же поручика Закревского ¹⁵⁻¹⁶при конвой к его высокопревосходительству гсидну, гсидну генералу—аншефу и кавалеру, і Кієвской губерній генералу-губернатору Михайлу Ивановичу Леонтієву,⁴ для впрєд будучого опредѣленія об том⁴, отправили¹⁵. Объявляемъ і застаєм.

Вашего благородія нашего велѣзичливого
приятеля доброжелательніє приятелѣ,
Войска Запорожского Низового а.к.
Васили# Григорієвичъ с товариством

З Коша.

Мая 30 д. 1747 году.

Арк. 33, 38. Відпуск.

⁸ Далі закреслено височа.

⁹ Слово правлено, далі закреслено соу...

¹⁰ Далі закреслено воспо...

¹¹ Далі закреслено і он.

¹² Далі закреслено і саст...

¹³ Далі закреслено по у.

¹⁴ Далі закреслено их і тих.

¹⁵ Написано на полі замість закресленого в Сѣче до слушного часу приказали удержат под карауломъ, которой і здержанъ. О том.

¹⁶ Перед цим закреслено при коноі.

- 48 Реєстръ, коликое число подданих ея іа самодер[жи]ци¹ всероссійской Войска Запорожского Низового ляхи повѣшали и имущество их забрали. А кого іменъно, и яких куреней, і в якомъ мѣстѣ повѣшали, і какоє іменъно імущество забрали, под симъ слѣдует. Мая² 30 дня 1747 году сочинень

Куреня Полтавского

В прошлом 747-м году, ³мѣся ноябра козак³ Иванъ Бурдюгъ, набравши в Перевозкой на єдинъ воз просолной риби, за пашпортом полковъника інгулского Опанаса Недойда для продажи в Лисянъку поеха[л] биль. А ляхи, отобравши в него коней пару, воз з рибою⁴, денегъ 15 рублей, одежду, а его само[го] повѣсили. А за каковіе его вини, до Коша Войска Запорожского Низового писменного сношения не имѣемъ.

Куреня Жереловского

Климъ Лукашенъко да Каленикъ Бобохъ прошлого 746 года, набравши на два вози риби на низу Днѣпра, за пашпортом полковъника інгулского⁵ Недойда, въ осѣнное время пошли были⁶ в полскіе города для продажи оной риби. І в городѣ Звиногороцѣ ляхи взяли і повѣшали, а их конѣ, и вози з рибою, і все імущество забрали. А за каковіе их неправильніе их продерзости, Войска Запорожского Низового писмено не увѣдомили і по ннѣ. //

48

Куреня Калниболоцкого

зв.

Прошло 746 году, в мѣсѣ декабрѣ Алеѣей Лях, Гришко Бобохъ, набравъ на четири вози риби, из пашпортом полковъника інгулского Недойда пошли били в полскіе города для продажи оной риби. І в городѣ Корсунѣ, отобравши в них конѣ, вози з рибою, одежду і протчоє⁸, а их самия⁹ тамо командующими приказанъно повѣшат. А за каковіе их преступления, Войска Запорожского Низового писменим сношением не увѣдомленно нам і по ннѣ.

Куреня Корсунского

Прошлого 746 года, мѣся декабря Мартинъ Гергѣлей¹⁰ да Степанъ¹⁰ Жоломка, набравши на два вози осятровъ¹⁰ на низу Днепра¹⁰, пошли били в полскіе города для продажи оных осятровъ¹¹ зъ пашпортом

¹Текст пошкоджено.

²Далі закреслено го.

³Написано над рядком замість закресленого куреня Полтавского.

⁴Далі закреслено ружъ.

⁵Написано над рядком замість закресленого перевозского Опана.

⁶Далі закреслено в полской город.

⁷Далі закреслено по.

⁸Далі закреслено уде.

⁹Далі закреслено повѣшали.

¹⁰Написано над рядком.

¹¹Далі закреслено і ве.

інгулського полковника Недойда. І в городѣ Смѣлой тамошній губернаторъ приказаль их повѣшат, а их 8 коней, вози з осятрами і все их імущество забраль. А за что, Войско Запорожское Низовое неизвѣстно.

Куреня Конєлѣвского

Гришко Пісменній¹⁰ да Гарасим Бѣлий¹⁰ за пашпортом полковника гардового ездили в Великій Постъ до родичовъ для свиданія в город Корсунь. І ляхи, взявши их, повѣшали под Корсуном, а конѣ, и одежду, и денъги побрали. А за что, Войску Запорожскому Низовому неизвѣстно. //

Куреня Рогѣвского

26

Сего 1747 года, в весняное время, в козака Самоѣла¹ Дубровѣ¹², сидячого зѣмовникомъ в Інгульцѣ противъ Зеленой, прислание от порутчика Михаѣла Закревского, крайчего корунного Потоцкого, едень прозиваем[ой] Циганъ да два их лядские козаки, воровско приехавши в его зѣмовникъ¹³, взяли добрих коней четир[е] і кобилъ двѣ добрих. И хотя онъ, Дуброва, за т[е]ми ворами і гнался¹⁴ тясмою до границы пол[ской], точио конь под нимъ расперся и затѣмъ не моглъ их догнать; якие реченное Дуброви конѣ даж[е] і по ннѣ у них, ляхов, находя тся.

Куреня Сєргѣевского

Сего 747 года, ¹⁵-мса марта¹⁵, Павла Мамаѣ, Федора Гардового, Самойла Люлку, Гарасима Чорного, напавъ на них в Гарду лядская партія, взяли их самих і конѣ з кулбаками, і все их імущество забрала¹⁵. І невѣдомо гдѣ их¹⁶ подѣвали – повѣшал ли іли нѣтъ¹⁷. И за что оним козакам таковое неприятельское нападение и самих их в плѣнь взяли те учинил[о], Войску Запорожскому неизвѣстно. // ¹⁸Прошлого 26
746 года, декабря 24 дня, в границы россійской, при урочищи Костоватом ^{зв.}
за вѣдомом порутчика Михайла¹⁵ Закревского подкомандние его козаки, напавъ на зѣмовники козаковъ Войска Запорожского Низового, ¹⁵-и конѣ побрали гвалтом, а именно:¹⁵ Карпа Величковского, – троє коней; ¹⁵-в Якова Безродного, куреня Батуриного, – троє коней, два з кулбаками і уздами, а единъ без кулбаки; у Данила Смаѣла, курѣнного Донского, – двоѣ; да Мандрѣжа, Величковского, – єдного; в Миколи, куреня Переяславского, – одинъ; ітого – 10 коней. І хочай тѣ козаки і требовали в показанного порутчика Закревского, чтобъ пообира л в подкомандних своих тѣ забраніе гвалтом конѣ і имъ¹⁹ возвратилъ, точио оной порутчикъ нѣкакой сатиафакціи ¹⁵імъ, козакам¹⁵, не учинилъ.

¹² Далі закреслено у зѣмовника.

¹³ Далі закреслено взяли.

¹⁴ Далі закреслено даже.

¹⁵ Написано над рядком.

¹⁶ Далі закреслено самих.

¹⁷ Далі закреслено неизвѣстно ибо к.

¹⁸ Перед цим закреслено куреня Батуриного.

¹⁹ Далі закреслено по.

Куреня Титаровского

20-Того ж²⁰ 746 году, ²¹напавъ лядская партия, и взяли²¹ в Тимоша Шевця пару коней, возъ з рибою и протчіе вещи; ¹⁵такъ і въ¹⁵ Зѣнця Вебѣлно҃го взяли двѣ бочки риби з возом, пару коней и протчое імущество¹², а за что – неизвѣстно. //

44

Куреня Донского

Сего²³ 747 года, мца марта, козаки ¹⁵Гричко Таранъ, Василь Овчаръ¹⁵ з рибою двома вози в полские городи²⁴ для продажи слѣдовали. На которих напавъ лядская обиздка, взяли в них четверо коней, два вози риби, одежду і протчіе вещи, а их самих в Лисянцѣ повѣшали. А якая²⁵ оних козаков в том изболитительная вина показала с, Войску Запорожскому Низовому от командующемо²⁶ слѣдователной партій неизвѣстно.

Сего ж 747 году, прошедших послѣ Рождества Хва великих Мясънищу об Всеидной неделѣ¹⁵, козаковъ куреня Коренѣвского на Комищовато¹⁵ балцѣ посланніе от порутчика Закревского козаки, єдинъ прозиваемо¹⁵ Циганъ, с товарищи 14 коней разбойнически¹⁵ заняли, кои і по ннѣ в его поручика Закревского, ¹⁵или в кого другого находят¹⁵ся, воровского і разбойническо содержатся.

Сверъхъ того, в прошлом еще 738–м году²⁷, вишписанно҃го Донъского куреня козаковъ²⁸, слѣдующих из Днѣстрового походу, ¹⁵командоующий Табанъ в Уманѣ з ляхи¹⁵, зазавши¹⁹ в дворъ, якобы для удовольствія их харчами или за чимъ другим, пообиравши ружѣ, по пары коней, одежду и денги і протчое, // в городе Уманѣ³⁰, а именно: Мартина Голчара, Трохима Ярового, Опанаса Окато҃го, Андрѣ[я] Дона, Михайла Довгого, Маѣима Малоока, Корнѣя Кучеряво҃го, Феска³¹ Шевця, Федора Похила, Гордѣя Носато҃го, Івана Тарана повѣшаль с протчійм[и] многими козаками Войска Запорожского, о коих к его високопревосходителству гадну генералу-аншеру і кавалеру, і К[иев]ской губернии генералу-губернатору Михаѣл[у] Ивановичу, его високопревосходителству Леонтіеву при доношениі вѣдомость³² прошлаго 746 году, ¹⁵июля³³ от 25¹⁵ посланна³⁴.

55 Проба пера: «Спробовати пера, спробо . . . »

Арк. 48, 55, 26, 44. Чорнетка.

²⁰ Написано над рядком замість закресленого прошлого.

²¹ Написано над рядком замість закресленого ляхи взяли.

²² Далі закреслено побрали і по ннѣ.

²³ Далі закреслено года.

²⁴ Далі закреслено отехали били.

²⁵ Далі закреслено их.

²⁶ Далі закреслено въ предр.

²⁷ Далі закреслено слѣдующих.

²⁸ Далі над рядком закреслено і войс.

²⁹ Далі закреслено ляхи.

³⁰ Написано над рядком замість закресленого повѣшали.

³¹ Далі закреслено ще.

³² Далі закреслено послана.

³³ Далі закреслено от 21.

³⁴ Див. док. № 228–229.

№ 244 1747 р., серпня 1. Крилів. – Лист Новицького до кошового отамана Павла Козелецького з проханням повернути жителю слобідки Крилівської Київського воеводства Тимофіїві Марченку коней, захоплених польськими підданими Семеном Гайдуком та Семеном Киселем і переданих запорозьким козакам Данилові Крупці, Романові Шатравці і Процику, зятеві Мальованого

Велможний маєць пне кошовій Войска Запорозкого, 35
мои ласкавіи приятелю и добродѣю.

Сего 747 году, мая 29 д. содержавшіяся в сотенномъ слободки Криловской секвестръ жител слободски ж Криловской Семен Кисѣль да нашей Полской области жител криловский Семен Гайдук, содержавшіяся в старокриловскомъ секвестръ, в добровольнѣй способ, так і под пристрастием показали. Что прошлаго 742 году, июля средних чисел своровалъ онъ, Кисѣль, с показанным Гайдуком в нашего ж жителя криловского Тимоша Марченка семеро лошадей, которѣе, своровавши, чрез Тясмин переплавили ниже Луцкан, ¹под Криловом¹, і отдали в руки перевозчикам, нинѣшним запорожскимъ козакам, то ест Данилу Крупцѣ, курѣнному поповичевскому, да Роману Шатравцѣ, курѣнному пашковскому, ¹да Процику, Мальованого зятеві, жителеви криловскому¹. Которѣе лошади забравши, показанные козаки і поехали, где имъ по требно, о которых лошадей і по сие пори жаднаго извѣстия не било, точно вишѣписанные вори, доставшиися в секвестръ, показались. Чрез которѣе пропалие лошади Тимош Марченко, жител наш криловскій, в крайнее пришло мѣзеріе. //

Того ради, чрез сие мое писаніе покорѣнѣе велможности вашей 35
упрошаю, аби по милосты своей благоволили, велможност ваша, 3в.
шкодующему жителевы нашему криловскому Тимошу Марченку с показанных козаков і перевозчиков лошадей сатеѣфакцію учинит. В чем я, узнавши от велможности вашей таковую показанную млсть, одолжаюс взаємне в приближих оказиях отслужит і возблагодарит навсегда і естемъ.

Велможности вашей ласкавого ко мнѣ приятеля
і добродѣя всегдашній слуга Nowicki

1 августа 1747 году.
Крилов.

На конверті: «Велможному его млсты пну атаману кошовому Войска 36
Запорозского Низового, моему ласкавому приятелеви и добродѣеви, 3в.
его млсти пну Павлу Козелецкому належит. В Сѣчы.»
Сургучева печатка пошкоджена.

Помітка на арк. 35: «Полученъ августа 22 д. 747 года».

Арк. 35, 36. Оригінал.

¹Написано над рядком.

№ 245 1747 р., серпня 3. Крилів Миргородського полку. – Лист крилівського сотника Григорія Рудя до кошового отамана про відібрання у козака Тимофія Марченка коня і передачу священникові м.Глинська Василеві Іванову на відшкодування вартості забитого бугогардівськими козаками вола

34 Велможныѣ мѣцѣ панѣ кошовий Войска Запорожского
Нызового, мой велце мѣцѣ панѣ ѣ надежный добродѣю.

На посланное от мене пред сымъ писмо прошлого июля 28 числа, в отвѣтъ изволили, велможность ваша, ко мнѣ написать, что священника здешнего глинского, оца Василия Іванова, в объездѣ с козаками будучи в зѣмовныку Брехариномъ и Алеѣвомъ, полковныкъ гардовыѣ, прозваннемъ Гардовыѣ же, приказаль убыт вола. А за того убытого вола далъ коня служителю оца Василюевому, мастю гнѣдого, якого коня ониѣ полковныкъ в вора отнялъ. А в какого имени и где оной воръ того коня взялъ, за давнымъ временемъ оноѣ полковныкъ гардовыѣ не можетъ упомнить, толко ж-де клеймо на ономъ конѣ вашей велможности, да покойного атамана кошового Шишацкого. А Тимошъ Марченко напрасно-де на того коня навязался и от кого именно того коня имѣлъ, и свата своего не показаль. И извольте требовать, ваша велможность, чтобъ того коня мною у его, Марченка, отобрано и отдано было по-прежнему помянутому священник[у]¹, олу Василюю, с подлежащою чести его опыскою. //

34 зв. А понеже здешный жытель Семень Кысѣль, кой нынѣ выновнимъ себе показаль, что в прошломъ 742 году, у іюлѣ мѣцѣ с полжкимъ жителемъ Семеномъ Гайдукомъ в выпшобявленного Марченка, какъ своровали семеро лошадей и отдавали бывшимъ тогда городыскимъ жытелямъ, а нынѣ в Запорожжѣ живущимъ, Данылу Крупцѣ и Роману Шатравцѣ, то между тѣми лошады и тотъ конь былъ, а оный Марченко крѣпко на совѣсть свою беретъ, что имени его конь, кой з семи конмы у него сворованъ, того ради в лучшее достовѣрье, для опознания оного коня пры семъ чрезъ его, Марченка, до вашей велможности посылаю. И буди по усмотренью явятся, что тотъ конь под клейномъ вашей велможности и умершого атамана кошового Шишацкого, то всепокорне прошу, дабы частореченныѣ священныкъ, отецъ Васылий, за взятого в служителя его полковныкомъ, прозваннымъ Гардовымъ, на убой вола не могъ остатся без награждения, учинить с кого надлежить к удовольствью его сатиѣфаксию. Онъ же, Марченко, с предписанными //

37 Крупкою и Шатравкою за свою обыду исправляться намѣрень.

Велможности вашей, моего велце мѣцѣ пна
и надежного добродѣя всепокорныѣ слуга.
сотныкъ крыловскиѣ Григорыѣ Рудь

1747 году, августа 3 д.
Крыловъ.

Помітка на арк. 34, 37 (двічі): «Получень августа 22 д. 747 года».

Арк. 34, 37. Оригінал.

¹Текст пошкоджено.

№ 246 1747 р., серпня 30. – Реєстр майна, захопленого бугогардівськими козаками-гайдамаками у рожанського стольника Морфинського поблизу с.Погребища Київського повіту і воеводства

С копій копіа 49

Регистерь взятих у меня грабителством гайдамаками вещей сего 1747 году, мая 19 числа в деревнѣ Наказней [?] под Погребищамы

1. Лошад буланая съ проездомъ и на спинѣ чорная дуга, до половины обстрижена
2. Гнедих цугових лошадей – 4, а двѣ возвратилис назадъ, ибо шесть било взято
3. Карая лошадь добраа, машталѣрская
4. Рондѣ богатой, позолоченной гусарской, на красномъ сафянѣ
5. Рондѣ старинной богатой, позолоченной, такъ же осаженъ на красномъ сафянѣ
6. Рондѣ бѣлой неосаженной, штуки серебряннїе о литїе, еще не осаженъ
7. Рондѣ небольшой черкеской бѣлой, еще не озолочень; сѣдло серебрянное, позолоченное и богато украшенно
8. Рондѣ дорожной позолоченной, на ремнѣ осаженъ
9. Палашѣ позолоченной ширикой [!] съ ефесомъ
10. Палашѣ чорной кривой, безъ всякаго серебра, токмо ефесъ высокой работы
11. Палашѣ простой с ремнями, обложенными бляшками, а на ефесѣ надпись таковая: «Благословенъ Богъ Израйлевъ. Научая й руки моя на ополченїе і прочяя» //
12. Палашѣ мой черной, подорожной. 49
13. Палашѣ служителя моего зв.
14. Кортикѣ мой ангелской, а ефес шимиротовой, осажен перловою матицею, а клинокъ золотом насажен
15. Пистолети позолоченнїе, правдивїе французскїе
16. Пистолити меднїе, парїзскїе, съ замками стальными
17. Третїя пара пистолет принципиталних
18. Пистолети сталнїе французскїе
19. Изряднїе пистолети меднїе, в подобїе саских
20. Пара французских маленьких пистолеть
21. Оузей ручних – 2, а несколько поламали; и замки взяли, и штуцеръ медной взяли
22. Ладунка с петро¹ позолоченною бляхою, на которой и камень былъ красноватой, золотом оправлень
23. Ладунка серебряная, вся позолоченна
24. Ладунка ременная, салдатская для розѣзду
25. Брацлавска пороховничка, роговая и при оной былъ рогъ черной для подшпки

¹с пестро.

26. Кошель пороховой, лосинкой обшит разными шелковыми цветами і наполненъ билъ разными нужными вещми к стрелбѣ //
- 50 27. Перстни, то есть колцы с надписами сватѣбными, то есть: «Тебѣ люблю и тебѣ обираю», а на другой сторонѣ, – «С тобою живу і умираю»
28. Перстень с самого золотого і с партретом Богоматере Ченьстаховской
29. Табакирка золотая
30. Тренсавки – 2, золотіе
31. Платье моево: жупанъ лазоревого, французского сукна; каѳанъ [!] салетовой оливчастой; каѳанъ перцевой цветомъ, французского сукна; каѳанъ серо-немецкого французского сукна; жупанъ о гласной рожевій; мундерь мой жолнерскъ, то есть кармазиной; жупанъ и каѳанъ шафирній, цвѣтом кунтушъ і жупанъ розмаринніе цвѣтом; шуба моя цветом розмаринная, подшита червьями лисими, а обложена серими крымскими авчинами, а шнурки около оной золотіе; юпка зеленая непошита мехомъ; казакинъ гранитуромъ гранатним подшита, в которой пуговиць золотих било – 74; штани поносowie новіе; сапогов турецких желтихъ пар – 3; шапка серо-немецкого сукна съ серою изрядною авчиною; шапка суконна, обложена болгарскою авчиною; карапузь лазаревой на сподѣ серебром; зимная шапка, обложенъ верхъ авчиною кошпоноватою, а ок[. . .]на сивую авчиною //
- 50 32. Болгарских авчинокъ – 15
- зв. 33. Авчина крымская черная изрядная
34. Куницъ хороших – 6, лисиць вичиненних – 4 и два волка
35. Штани мой болшіе, шолком кармазинним виложенніе, со учкуромъ шелковим кармазинним і золотими кутасы
36. Поесь лазаревой персидской, золотом обложенъ
37. Поесь лазаревой персидской, сребренними обшлаги
38. Авчина крымская серая, первого нумера
39. Женского платѣ пар шесть, которого ннѣ оценил не могу, толко довольно, что изрядніе били
40. Алмазніе вещи – жемчух урлянской и прочіе женскіе вещи. Белье, то есть: рубашки, простини, салфети и прочіе вещи, которых дочитатся невозможно. Седель зъ уборомъ пят. Три пари израдних тасамов на пестолети. А денегъ не упоминаю, ібо то навеки пропало. //
- 54 Доволно того, что шести пикъ въ избу принесенно – сколотъ меня, і жару принесенъ – жечь меня. Толко по единой Бжеской милости от того спасься. І то все предаю на Божіе презрѣніе и милостъ вашей ясневелможности, яко достойного камандира. Для увѣрenniѣ что то гардовіе казаки учинили, собственною рукою подписуюс.

Дано в Погребищах 30-го августа 1747 году.

У подленного подписано тако:

Морфинской, столникъ рожанской,
товариць знамя гусарского
пресвѣтлого королевича полского ѓверія
Канцеляристъ Іванъ Агафоновъ

¹ Текст пошкоджено.

Скрипа на арк.49, 49 зв., 50, 50 зв., 54: «С подленим // с подлѣнимъ // чи[та]ль // сводилъ // і Войсковою запорожскою канцелярии пишець Івань Афанасевъ».

54а

Проба пера: «Атаманъ, атаманъ Соко[...] его же создалъ».

Арк. 49-50, 54, 54а. Копія з копії.

№ 247 1748 р., [не раніше січня 3]¹. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьеву про неможливість вислати до Києва запорожців, звинувачених польською адміністрацією у наїзді на отамана пос.Петровий Острів Василя Кривця, через відсутність їх у куренях

По титлѣ гсѣдна Леонтьева.

45

Покорнѣйшее доношение Вашего вспдва високоповажнимъ орѣдеромъ, сего генваря 3 дня² к нам, Запорожскому Войску, присланным, предложено козаков³ куреней Титарѣвского – Яцька Безродного, Ивонѣвского – Конона Толмача, Криловского – Гаврила Кривого, Величковского – Омеляна Бѣлого, Роговского – Івана Бегуна по делу Петровского Острова атамана Василя Кривца въ разграблении его многих пожитковъ к вашему вspdву у Киевъ прислать. І на оной вашего вspdва високоповажний орѣдеръ покорнѣйше доносимъ. Показание козаки Яцько Беспрѣдний⁴, куреня Батуриинского, за которим атаманъ Івань⁵ Заика⁵ с командою⁵ для сиску і поимки⁶ послан, і буди сисцемъ, то того ж часа къ вашему вspdву прислать под караулом імѣемъ. // А о Гаврилѣ Кривом, Конону Толмачу і Івану Бѣгуну отамани куреней Криловского Никифор Малѣновский⁷, Ивонѣвского Маѣим Уханъ да Роговского Кондрат⁸ Шуи показали, что они въ их куренях нѣкогда не бивали і нѣнѣ не імѣются. А о Омелянѣ же Бѣлом⁹ Івань Ковал показал, что¹⁰ напредь сего¹¹ Величковского куреня козаком хотя билъ,^{10,12} жил однак у крымском городѣ Очаковѣ, а оттол¹³ у Волощину⁵ поишол, и гдѣ именно⁵ ннѣ¹⁴ находится,

45
зв.

¹ Датовано за змістом док.

² Далі закреслено присланным.

³ Далі закреслено Ти.

⁴ Далі закреслено нѣнѣ.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено с ко.

⁷ Далі закреслено Величковского, Роговского.

⁸ Написано над рядком замість закресленого Микита.

⁹ Далі закреслено Величковского куреня атаманъ обявил.

¹⁰ Написано над рядком та на арк. 56.

¹¹ Далі закреслено онъ Бѣлой той.

¹² Далі закреслено на арк. 56 себе хочай признал, однак за одходом его з Сѣчи.

¹³ Далі закреслено уже поишол.

¹⁴ Далі закреслено гдѣ там или гдѣ.

15-вѣда т вѣстма нѣ почему. О том¹⁵ вашему вѣдву с покорностию доносимъ.

Вашего вѣдва покорнѣйшиє слуги,
Войска Запорожского Нисового атаманъ кошовий
Марко Кодратов с товариствомъ

Из Коша.

Генваря «...» д.¹⁶ 1748 году.

Арк. 45, 56. Чернетка.

№ 248 1748 р., січня 14. – Лист Коша до сотника Власівської сотні Миргородського полку з проханням сприяти козакові Коренівського куреня Микиті Дахненку в стягненні боргу з жителя м.Власівка Степана Пухтѣнка відповідно до духовного запису покійного козака Григорія Крепака

46 Маѣ пне сотникъ уласовский, намъ зичливий приятелю.

Сего генваря 13 д. козак куреня Коренѣвского Микита Дахненко мнѣ представлял, что умерший¹ оного куреня козакъ Григорий Кърепакъ, а его бывший товаришъ, при смерти своей поручил ему духовную запись, въ которой написал. Остається по нем денегъ 30 ру. в содержании в Степана Пухтѣнка, власовского жителя, а за конѣ і за горѣлку он, Пухтѣнко, должен 50 ру., а особливо ж за коня 20 ру., пистолети і рушницю². А он, покойний Крепакъ, долженъ переяславскому жителю Дъробязѣ 60 ру., да на сорокоусть дать за его душу³ 20 ру. І просилъ оной Микита Дахненко о взискании с виновних тѣх денег для отдачи испамъ за своего товариша по врученной ему духовной записѣ, какъ више писано, о учинении сатиѣфакции к кому надлежит писать. //

46 Того ради, чрез сие пишучи вашей м.п., просим: благовольтѣ в.м.п.
зв. показанному уласовскому жителю Пухтѣнку приказат, даби он⁴ сему просителю Дахненку по духовной записѣ і денги усѣ сполна уплатить, и во всемъ удовольтвовалъ, учинил християнскую справедливость, за что⁵ вам м.п.п.⁵ я благодарит⁶ имѣю і остаюсь.

Вашъ м.п. доброжелател В.З.Н. а.к.
Марко Кодратов с товариством

Из Коша.

Генваря 14 д. 1748 году.

Арк. 46. Відпуск.

¹⁵ Написано над рядком замість закресленого не вѣдаемъ о чѣмъ.

¹⁶ Число не вказано.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено а покойну а пона за покойи [?] его то.

³ Далі закреслено 10 ру.

⁴ Далі закреслено денег.

⁵ Виправлено з вашъ мл.

⁶ Далі закреслено от долже.

№ 249 [1748 р., січня 14]¹. – Лист Коша до полковника Миргородського полку з проханням сприяти козакові Коренівського куреня Микиті Дахненку в стягненні боргу з жителя м.Власівка того ж самого полку Степана Пухтєнка відповідно до духовного запису покійного козака Григорія Кріпака

Высокоблагородный і високопочтенный гсиднь малоросійского 47
Миргородского полку полковникъ, намъ зичливый приятелю

Сего генваря 13 дня козакъ куреня Коренѣвского Мыкыта Дахненъко мнѣ представлял, что умершии оногъ жъ куреня козакъ Григорый Крепакъ, а его бывший товаришъ, при сьмерты своей поручилъ ему духовъную записъ, в которой написал. Остается по немъ денегъ 30 рублей в Степана Пухтѣенъка, власовского жителя, в содержаний, а за конѣ і за горѣлку онъ, Пухтѣенъко, долженъ 50 рублей, а особливо ж за коня ²Васил Скляр² – 20 рублей, пистоleti і рушницю. А онъ, покойный Крепакъ, долженъ переясловскому жителю Дробязѣ 60 рублей, да на сорокоусътъ дать за его душу 10 рублей. І просилъ онои Мыкыта Дахненъко о взисканій с виновных тѣхъ денегъ для отдачи істцамъ за своего товарища по врученъной ему духовной записѣ, какъ вишеписано, о учиненій сатиѣфакцій къ кому надлежитъ писать.

Того ради, чрезъ сие пишучи, вашего високо³ благородия просимъ: благоволѣте, вашего благородия, показанному уласовскому жителю Пухтѣенъку приказат, даби онъ сему просителю Дахненъку по духовной записѣ денъги всѣ сполна уплатить і во всемъ удовольствовать, учинить християнскую справедливость, за что вашему благородию я благодарить імѣю і остаюсь.

Вашему высокоблагородию доброжелател,
Войска Запорожского Низового атаман кошовый

Арк. 47. Відпуск.

№ 250 1748 р., вересня 15. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук і повернення коней, які належали двом корогвам регіментаря української партії польського війська Буковського, захоплених гайдамаками-запорожцями. № 2878

Ея імператорскаго величества самодержицы всеросійской 51
почтенному гсдину Войска Запорожского Низового, кошевому атаману Якиму Игнатовичу из старшиною

Сего сентября 14-го числа гсдрьства Полского партіи украинской регіментарь Буковской из Липовца ко мне писалъ, принося жалобу¹,

¹Датовано за змістом і док. № 248.

²Написано на полі.

³Написано над рядком.

¹Написано на місці витертого.

что сего ж сентября 12-го дня, ночью, болѣе дватцати члвкъ казаковъ, набежавъ в полскіе границы, от дву хоронгъ сто лошадей взяли и с теми лошадми ² между Архангелскимъ городкомъ и Петровымъ Островомъ² бежали, и осправленная за ними камада угнать ихъ не могла. И о томъ требовалъ онъ, региментаръ, удовольствія.

А понеже уповательно такая продерзость учинена от запорожскихъ шатающихся казаковъ, о чемъ впредь с [!] полскую сторону не безъ обличенія и не без претенсіи, где надлежитъ быть можетъ, и того ради, предупреждая оное, вамъ господину кошевому атаману из старшиною заблаговременно наикрепчайшимъ образомъ предлагаю приказать техъ злодѣевъ всякими удобво-возмоными способы переловить и лошадей у нихъ отобрать, и какъ ихъ, злодѣевъ, под крепкимъ карауломъ, такъ и оныхъ лошадей содержать в береженіи до указа, 51
зв. ибо с такимъ толь множественнымъ числомъ никакъ утаитца // і миновать быть не можетъ. И в томъ всекрайнейшее приложить вамъ свое стараніе, и что воспоследуетъ, о томъ ко мне репортова т неумедля. Михайла Леонтьевъ

Кіевъ.

15-го сентября 1748 году.

Помітка: вих. «№ 2878. В.З.»; «Полученъ октября 6 д. 1748 году».

Арк. 51. Оригінал.

№ 251 1748 р., жовтня 25. – Рапорт Коша кїївському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьеву про отримання ордера і вжиття заходів щодо розшуку винних у захопленні коней, які належали двом хорогвам української партії польського війська

52 Высокородному гсдну, высокопревосходителнѣйшему гсдну, гсдну генераль-аншефу, ковалеру і Кіевской губѣрнии генералу-губѣрнатору Михайло Івановичу, его высокопревосходителству Леонтиеву

Покорнѣйши# репортъ

Вашего высокопревосходительства ордеръ, пущенной минувшого(о) сентября от 15, о сыску і о содержаніи под караулом до указа тѣхъ злодѣевъ, кои, набежавъ в польскія границы, от дву хоронгъ сто лошадей взяли, мною сего октября 6 дня полученъ, по которому ордеру я к тому всякое удобво-возмоное і неусильное стараніе неолмѣнно чинить імею.

Атаман кошовы# Якимъ Ігнатовичъ
с товариствомъ

9 октября 1748 году.

Сѣчь.

53 Проба пера: «Высокородному гсдну».

зв. Арк. 52, 53 зв. Відпуск.

¹Написано на полі.

№ 252 1748 р., листопада 23. – Ордер кївського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про негайний розшук і повернення польській стороні коней, захоплених і пригнаних козаками в Гард. № 3722

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской 57
Воиска Запорожского Низового почтенному гсдну кошевому
атаману Акиму Игнатовичу из старьшиною

Минувшего сентября 15-го числа сего 1748-го года по посланному от меня к вамъ ордеру велено вамъ отогнанных ис Полши сто лошадей всякими удобвозможными способы отыскат и в томъ всекрайнейшее приложит свое старание. И по тому оръдеру, что учинено, о томъ и понъгъ никакова репорта в присылке от васъ не имеетца. А сего ноября 23 числа состоящей на Петровоостровскомъ форпосте команды моей порутчик Петров в киевскую генераль-губернаменскую канцелярию репортоваль, что помянутые сто лошадей в Гардъ пригнаты запорожскими казаками пятьна дцатью человеками, о чемъ и обретающейся в Гарде полковникъ, прозваниемъ Кулешъ, известенъ, на что подлинное свидетелство онъ, порутчик, имеет.

И того ради, наикрепчайшимъ образомъ вам, гсдину кошевому атаману из старшиною, подтверждая, предлагаю всемерно оные все сто лошадей отыскат и на обидную сторону возвратит с роспискою непременно, и не представляя // никаких в томъ невозможностей и оговорок, ибо неоступно с полскую [!] сторону техъ лошадей претендуют, да и свидетельми доказано бытъ имеет. Буде же и за симъ оные лошаде отысканы и на обидную сторону отданы не будутъ, то уже не инако какъ принужденъ буду о томъ представлят в Правительствующий сенат. И что по сему воспоследует, о томъ ко мне репортова т немедленно.

57
зв.

Михайла Леонтьевъ

Киевъ.

23-го ноября 1748 года.

Помітки: вих. «№ 3722. В. 3.»; «Получено генваря 3 д. 1749 году»; «О трепортовано».

Арк. 57. Оригінал.

№ 253 1749 р., січня 3. – Рапорт Коша кївському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьєву про продовження розшуку вишних у захопленні коней які належали двом хорогвам регіментаря української партії польського війська Буковського

Высокородному гдну, высокопревосходителнѣйшому гдну, 58
гдну генераль-аншефу, кавалеру и кїевской губерній
генераль-губернатору Михайлу Ивановичу, его
высокопревосходителству Леонтьеву

Покорнѣйшій репортъ

Вашего высокопревосходительства ордеръ, пущенной 1748 году от 23 ноября, мною же с товариствомъ сего 1749 году, генваря въ 3 день

полученъ, в которомъ изволите предлагатъ, что стоящей на Петровоостровскомъ фарпостѣ поручикъ Петровъ к вашему высокопревосходительству ноября 23 дня репортоваль, яко отогнаннія с Полци сто лошадей въ Гардѣ пригнати, о чемъ-де и полковник гардовой Кулѣшъ известень, и дабы тѣ лошадей всѣ отискани и на обыдимую сторону возвращени были непремѣнно.

1 на оной вашего высокопревосходительства ордеръ, симъ покорнѣйше репортую. Какъ по полученному прежде сего от вашего высокопревосходительства ордеру к бывшему полковнику бгогардовому Степану Кулешу о сиске тѣхъ лошадей и об отдаче на обыдимую сторону найкрепчайше от мене подтверждено было, такъ и нѣтъ с нарочнимъ к нѣтъшнему полковнику Тихону Слинъку в Гардѣ приказъ от мене посланъ, коймъ зѣло строго приказано, дабы какъ возможно всякими удобными способы именованныя лошади сискавалъ и сколько ихъ найдется отдалъ бы в полскую сторону обыдимому с роспискою.

58 А тѣхъ воровъ для учиненія имъ яко разбойникамъ // безщадного за
3в. такія продерзости наказанія прислалъ бы под крѣпкимъ карауломъ до Коша.

¹Да и я сам о ссыкиванн тех лошадей по должности своей неусыпное старание и попечение имѣю, о которыхъ извѣстие уже і получил, яко то¹ минувшого декабра в 6 день сотникъ цибулевский Давидъ Дзвиногородскій писмомъ своимъ ко мнѣ писалъ и, между прочимъ, объявилъ: жена-де его, сотника, посланная от него в Лисянку на ярманокъ, полскимъ бгославскимъ полковникомъ Яномъ Янушевичемъ задержана под карауломъ за опознанную лошадь, которая в показанномъ полскомъ сотинномъ табунѣ находилась². ³Однако же³, сколько и когда именно во исполненіе вашего высокопревосходительства ордера ⁴и по посланному от мене⁴ приказу ⁵тѣхъ лошадей сищется⁵ и на обыдную сторону отдано ⁶или ко мнѣ присланы буду т⁶, к вашему высокопревосходительству репортовать не премину.

Войска Запорожского Низового атаманъ кошовы/
Якимъ Ігнатовичъ с товариствомъ

1749 году, генваря 3 дня.
Сѣтчѣ.

Арк. 58. Відпуск.

---

¹Написано на полі замість закресленого Что же поручикъ Петровъ к вашему высокопревосходительству репортомъ своимъ объявилъ, якобы тѣ всѣ сто лошадей в Гарду находятся, то тотъ его репортъ пребыть можетъ не в существѣ, ибо.

²Далі закреслено съ чего видно, что хочай бы паче чего с техъ лошадей некоторое число в Гарду сискатся могло б, то ненадежно, дабы до полного сотинного числа собралось.

³Написано над рядком замість закресленого еднанкъ.

⁴Написано над рядком замість закресленого по силѣ вишеписанного посланного в Гардѣ от меня.

⁵Написано над рядком замість закресленого ежели сищутся.

⁶Написано над рядком замість закресленого будетъ.

№ 254 1748 р., грудня 16. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук запорожців-гайдамаків Микити і Максима Гораченків, Романа Чорного та ін., причетних до захоплення коней з корогов української партії польського війська. № 3916

Ея императорского величества самодержи[цы]¹ всероссийской 59
почтенному господину Войска Запорожского Низо[вого]
кошевому атаману Якиму Игнатовичу изъ старшин[ою]

Минувшихъ сентября 15-го да ноября 23-го числь сего 1748-го года по посланнымъ отъ меня къ вамъ ордерамъ² велено. Отогнанныхъ ис Полши сто лошадей всякими удобъвозможными способы отыскивать и в томъ всекраинѣишее приложить свое старание. И всемерно ихъ отыскавъ, на обидную сторону возвратить съ росъпискою непременно и не представляя никакихъ в томъ невозможностей и отговорокъ, ибо состоящей на Петровоостровскомъ форпостѣ команды моей порутчикъ Петровъ репортовалъ, что оные сто лошадей в Гардѣ пригнаты запорожскими козаками пятнатцать члвками, о чемъ и обрѣтающейся в Гардѣ полковникъ, прозваниемъ Кулешъ, извѣстѣнъ, на что подлинное свидѣтельство онъ, порутчикъ, имѣеть.

А с полску сторону непрестанно тѣхъ лошадей претендуютъ, да и сего декабря 11-го числа пограничной полской командиръ Собиранской о тѣхъ же лошадяхъ с требованиемъ отдачи писалъ, объявляя, что когда гайдамаки взяли насилно рокитнянского протопопы с хут[о]ра члвка, то оной, живучи с ними несколько дъней по принужденно, слышпель, что они хвалились, какъ оныхъ лошадей взяли и с ними бѣжали, и кто изъ н[ихъ] при томъ былъ поудалея. Отъ которыхъ-дѣ тотъ члвк, взявъ у нихъ ихъ полскую лошадь, отъ рѣчки, называ[е]мой Кагорлыкъ, бѣжалъ в Поляпу. И об оной уведели[о]й имъ лошади тѣ гайдамаки сказывали, что та лошадь с оныхъ взятыхъ с полскихъ хоронгъ лошадей. И поляки узнали, что та лошадь ихъ. А съ техъ-дѣ гайдамакъ было десеть члвкъ Пашковского куреня, в то[м] числѣ 59
одинъ Никита и братъ ево Максимъ Гараченки³, // а третей Романъ 3в.
Черной, а протчихъ по именамъ не зна[ютъ]. И того ради и чрезъ сие
наикрѣпчаншимъ образомъ вамъ, господину кошевому атаману из старшиною, предлагаю всеконечно означенныхъ лошадей отыскат и на обидную сторону возвратить с роспискою и о томъ ко мнѣ репортовать немедъленъно.

Михайла Леонтьєвъ

Киевъ.

16 декабря 1748 года.

Помітки: вих. «№ 3916; В.З.»; «Получено генваря 11 д. 1749 году».

Арк. 59. Оригінал.

¹Текст пошкоджено.

²Док. № 250 і № 252.

³Слово правлено.

№ 255 1749 р., січня 20. З Ингулу. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Тихона Слинька кошовому отаманові Якимові Ігнатовичу про неможливість розшукати і затримати козаків-гайдамаків, які захопили коней з двох корогов української партії польського війська, а також про взяття в полон ногайськими татарами трьох козаків у гирлі р.Ингул і поранення козака Лебединця поблизу р.Громоклії

60 Велможниѣ маѣ панѣ атаманѣ кошови Войска Запорожскаго Низового Якимѣ Ігнатовичѣ, намѣ милостиви добродѣю

Поважние писма ѿт велможности вашоѣ получили ми сего генвара 13, в которомѣ писали к намѣ¹, что бувшему прежде насѣ полковникомѣ Стефану Кулешу ѿ поимки и присилки вора и разбойника Яцка Безрѣдного-Трута, Конона Толмача, Гаврила Кривого, Ѡмелжа Бѣлого, Івана Бугуна к вамѣ въ Кошѣ в самоѣ скорости прислать.

И ми, полковникѣ, скоро за получениемѣ сего ѿт велможности вашоѣ ѿрдера, слѣдовали со всякимѣ нашимѣ поспѣшениемѣ в пристоѣнїе мѣста ѿ вишеписанихѣ ворахѣ и прочийхѣ разбойковѣ[!], толко нѣгде не избѣгли, бо гди ми, полковникѣ с старшиною, ѿнихѣ вишеписанихѣ воровѣ и разбоиниковѣ не извѣстни² якие ѿни². Толко просимѣ велможности вашоѣ, даби велможностѣ ваша приказавали атаманомѣ³,
60 чтобѣ всякѣ своѣ курѣного зисковали, то и я помощенѣ буду. // Бо
зв. хачаѣ би радѣ зискать ѿнихѣ вишеписанихѣ воровѣ и разбоѣниковѣ, толко не могу самѣ, хотя-де ѿни і єсть. І ѿ ѿнихѣ з Полскоѣ ѿбласти о угнанихѣ сто лошадеѣ толко ми слѣдовали, і ниякимѣ способомѣ нѣгде ѿбрѣсти не можемѣ. А ежели гдѣ кого розищемѣ вора за тѣ лошадеѣ, то зо всѣмѣ имуществомѣ єго в самоѣ скорости ѿтосланѣ будетѣ в Кошѣ кѣ велможности вашоѣ непрѣмѣнно.

Велможности вашоѣ покорниѣ слуга
Тихонѣ Слинко с товариствомѣ

1749 году, генвара 20 дня.
З Ингула.

Помітка: «Получен генвара 27 дня 1749».

71 [P.S.] Сиє велможности вашоѣ доносимѣ, іжѣ нагаѣские татарѣ сего генвара 14 над рекою Громоклиєю поранили в четирехѣ мѣсцяхѣ козакака[!] курѣного корсунского Лебединця. А другихѣ козаковѣ, неизвѣстни якихѣ курѣнихѣ, взяли трохѣ чловѣкѣ на устѣ Ингула, в хатѣ в рѣчки Домасѣ, велможности вашоѣ ѿбвяляєм.

Помітка на арк. 71 зв.: «Полученѣ генвара 27 д. 1749 году. Полученѣ».
Арк. 60, 71. Оригінал.

¹ Далі закреслено у прежде.

² Написано на полі.

³ Літеру о виправлено з у.

№ 256 1749 р., січня 27. – Наказ Коша полковникові Бугогардівської паланки Тихонові Слиньку про необхідність проведення розшуку козаків-гайдамаків і захоплених ними коней і про встановлення прізвищ запорожців, взятих у полон ногайськими татарами

Пну полковнику бугогардовому Тихону Слиньку з
обрѣтаючоюся при немъ старшиною

61

Приказъ

Сего нижеположенного числа репортъ вашъ къ намъ, атаману кошовому, присланний¹ мы получили, в которомъ объявляете, яко по приказамъ нашимъ для поймки воровъ и разбойниковъ Яцка Безрѣдного-Трутя, Конона Толмача, Гаврила Кривого, Омелка Бѣлого, Івана Бугуна и прочіихъ ездили вы в пристойныѣ мѣста, точію нѣгде оныхъ не зискали, и каковыѣ они вори и разбойники, о томъ вы не извѣстни. И для того представляете, дабы атамани кождіи своего курѣнного зискивали. И ежели-де оны, атамани, искать свойхъ курѣнныхъ будутъ, то и вы помощни будете, ибо хочай бы вы и ради онихъ воровъ зискат, толко сами, хочай оны где и есть, не можете.

Да в ономъ же вашемъ репортѣ написано, что о отогнанныхъ з Полской области сту лошадахъ ездили вы провѣдова², точію нѣгде ни єдиной зискать не могли. І на оной вашъ репортъ иногo чегo вамъ в отвѣтъ предложит нами [нѣ] сискано¹. Точію за такіе ваши нѣ к чему годниѣ отговорки [и прѣ]дставленія, ганячи васъ², // чрезъ сіє, все³ найкрѣпчайше вамъ приказуемъ. Дабы вы³, не принося никакихъ впрєдъ болѣе свойхъ отговорокъ, всячески³ вишшеписанныхъ воровъ и отогнанныхъ зъ Полско¹ области ста лошадей зискать всенєотмѣнно старались, ибо и в мысли своей того не полагайте, что б тоє такъ дармо пройти могло. Но имѣйте себѣ въ незабвенной своей памати тоє, что ежели вишшеписанныхъ воровъ и ста полскихъ лошадей не зипчете, то какъ прежде бывши⁴ в Гарду полковникъ Кулѣшъ, такъ и вы со всею своею старшиною взяти и под крѣпкимъ карауломъ для отвѣту за воровъ, и для заплаті полскихъ ста лошадей въ Кієвъ к єго высокопревосходителству отправлени в скорости будете, ³где тяжко о лѣтствова² имѣте³. На атамановъ же вамъ нѣчого надежди имѣть, и тоє вы развѣ зъ єдиной лѣности⁵ своей представляете, что б атамани⁶ под командою вашею⁷ пребивающихъ воровъ и разбойниковъ ловыли. Вамъ бо³ поручена команда в Гарду не череду пасти, но всякі порядки. И в силѣ посилаємихъ от насъ войсковихъ приказовъ надлежачія исполненія не лѣностно, но рачітелно и, не отговориваясь неприличными своими

61
зв.

¹Текст пошкоджено.

²Далі закреслено яко недобрихъ синовъ сим и недостоїних // чєсти людєй.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено вишшеписанный.

⁵Написано над рядком замість закресленого недостатку ума.

⁶Далі закреслено свойхъ курѣнныхъ.

⁷Далі закреслено живущій.

представленіями, чинить неотмѣнно. И для того какъ первіе, такъ ⁸и сей⁸ нашъ войсковіе прикази во всенепремѣнное имѣете привестъ исполненіе, опасаяс за нескорое⁹ исполненіе помянутого тяжкого о вѣта и немалого за сто полских лошадей платежа. О полученій же и о исполненій насъ репортова т в самой крайнѣйшей скорости. Данъ з Коша 1749 году, генваря 27 дня.

Атаманъ кошовиѣ Якимъ Ігнатовичу
с товариствомъ

70 Р.С. В репортѣ жъ вашомъ доноситѣ, что нагайские татары сего генваря 14 д. над рекою Громоклією поранили козака корсунского, ³прозиваемого Лебединця³, в четырохъ мѣсяцяхъ, а другихъ троихъ члвка козаковъ на устѣ Ингула, в рѣчки Домаѣ, з хати ухвата, не вѣдомо куда з собою взяла. И об онихъ козакахъ, якие оны курѣнние и якъ іменами зову тся и прозиваю тся, вы неизвѣстни. За якое ваше хлухоє[!] и необстоятельное репортованіе зганивъ васъ какъ недобрихъ синовъ ¹⁰и непостояннихъ¹⁰ людеѣ, найкрѣпчайше приказуемъ, дабы ви во всякой крайневозможноѣ скорости справилис: якъ вишеписанный Лебединецъ на імя звалъся, и для чего в Громокліѣ былъ и из нагайскими татарами возимѣлъ заводъ. Такожъ взятіе на устѣ Ингула три члвка козаки якъ зову тся и прозиваю тся, и якихъ куренеѣ, и какимъ случаємъ, и въ якое время, дневною или ночью порою ухвачени. О томъ насъ со всякомъ обстоятельствомъ, ¹¹какъ найскорѣйше репортовать, дабы мы могли безъ упущенія¹¹ къ его високопревосходительству гсидну генералу Леонтиеву репортова т¹² и въ учрежденную зде в Сѣчи с татарами комісію¹³ а о томъ ясно донести.

Арк. 61, 70. Відпукс.

№ 257 1749 р., січня 28. З Ингулу. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Тихона Слинька кошовому отаманові Якимові Ігнатовичу про заходи вжиті для розшуку винних у захопленні коней у польських підданих і заяву Яцька Безрідного про непричетність його до цих подій

62 Велможни мѣцѣ панѣ атаманъ кошови Войска Запорожского Низового Якимъ Ігнатовичъ, намъ милостиви добродѣю

Понеже неѡднократне ізволили велможность ваша к намъ ѡрдерами предлагать, чтобъ Яцька Безрѣднаго и прочийхъ воровъ зловить і к вамъ в самой скорости присила т до Коша, и ми по приказамъ вашихъ слѣдовали в присто[й]нне¹ мѣста за ѡними вишеписани ворами, толко

⁸ Написано над рядкомъ замѣсть закресленого и по сему нашему.

⁹ Далѣ закреслено за не.

¹⁰ Написано над рядкомъ замѣсть закресленого недобрихъ.

¹¹ Написано над рядкомъ замѣсть закресленого в самой крайнѣвозможной скорости репортова т для ѡрепортованія.

¹² Написано над рядкомъ замѣсть закресленого и для подачи увѣдомленія.

¹³ Далѣ закреслено неотмѣнно.

¹ Текст пошкоджено.

нѣгде не избѣгли. И по прибитии к намъ въ Вѣрбове² Григория Довбиша ислѣдовали изъ асауломъ нашимъ в гору Ингула для разъсмотру шкодъ ѿ нагажскихъ татаръ.

И оный вишеписани Яцко Безрѣдни тогда³, прибывъши к намъ в паланку⁴ самъ пяти при оружу, і я, разсуждая сиѣ, что насъ малолодне, чтобъ ихъ зловить, призвалъ для помощи стадниковъ и хотѣлъ ихъ под крѣпкий калауръ взять. И оные стадники не схотѣли послушными битъ, і ми сами имъ, вишеписанимъ⁵ воромъ, нѣчто не здѣлали, догди оные вори похватали [!] ножи покамѣсь добрались до коне // і зсѣли на конѣ при оружу. И оныѣ вишеписаниѣ Яцко Безрѣдни тогда говоритъ⁶ зъ оными козаками, что я не виноватъ нѣ в чемъ, ³за что мене хочете узять³? И оные козаки тоє жъ мовятъ, что невиненъ. А за оные конѣ оные жъ козаки посвѣдчили, что бувши полковникъ Стефанъ Кулѣшъ ѿ тихъ коняхъ знає, бо онъ узялъ коней тихъ четири ѿ тихъ козаковъ, которіє заняли тие конѣ. Сие велъможности вашоѣ доносимъ.

Велможности вашоѣ покорни слуга
Тихонъ Слинко с товариством

1749 году, [г]енваря 28 дня.
Зъ Ингула.

На конверті: «Велможному его млсти пану атаману кошовому Войска Запорожского Низового Якиму Ігнатовичу, нам милостивому добродѣви покорнѣше».

Слѣд воскової печати.

Помітка на арк. 62: «Получено фѣврал 6 дня 1749-го».

Арк. 62, 69. Оригінал.

№ 258 1749 р., лютото 10. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук запорожців-гайдамаків Микити і Максима Гораченків, Романа Чорного та ін., причетних до захоплення коней з корогов української партії польського війська. № 402 [«Дубликатъ. Оригинал посланъ 16 декабря 1748-го году», «Получено феврала 23 д.» Див. док № 254

²въ Вѣрбове

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено і я поса.

⁵Слово правлене.

⁶заговорить

№ 259 1749 р., лютого 21. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про допит колишнього полковника Бугогардівської паланки Стефана Куліша і заперечення ним своєї причетності до захоплення коней з корогв української партії польського війська

64 Високородному гдну, високопревосходителнѣйшему гдну, гдну генералу-аншефу, ковалеру і Києвскоѣ губѣрнии генералу-губернатору Михайлѣ Ивановичу, его высокопревосходителству Леонт'єву

Покорнѣйший репортъ

На полеченноѣ [!] мною с товариство[м]¹ сего фѣвраля в 20 день от вашего высокопревосходительства² об отнатиѣ [!] ис Полщи от полских хоронгъ ста лошадей ордеръ чрезъ сие всепокорнѣйше репортую. Прошлого 1748³, октября от 9 да сего 1749 года, генваря от 3 всенижайшими репортами от меня с товариством вашему высокопревосходителству донесено, что о сыске техъ ста лошадей всякое приличное тому старание употребляю и к происку⁴ прилагаю полечение⁵. Точиво и до получения сего⁶ ордера никакого о том // известия получить не мгло.

64 зв. А сего фѣвраля в 20 день⁷ бывшоѣ полковникъ гардовыѣ Стефанъ Кулѣшъ мною с товариством⁸ о помянутиѣ лошадяхъ допрашиванъ былъ, при чемъ объявляет онъ под клятвою, что он⁹ о техъ лошадяхъ нимало не известенъ,¹⁰ а желает с тем, кто на него¹¹ о том¹² доносил, на очную ставку представить¹⁰. Однако же во исполнение вашего высокопревосходительства ордеров¹³, чтобъ всеконечне, не отлагаясь ни чемъ надлежащее проведование учинит и сколько возможно старатся бы ихъ сискиват, отправленъ онъ нарочно в Гардъ с найкрепчайшим к тамошнему полковнику Тихону Слинъку приказом¹⁴. // Да сверхъ оного, ежечасто о том и я сам с товариству[вом] явним и тайным образом разведываю и всегда к полковнику гардовому чрезъ нарочныхъ найстрогшим приказамъ [!] подтверждаю. Что же вперед по имянованому бывшого полковника Кулѣша разведованию¹⁰ следоват будет, по должности моеѣ вашему высокопревосходителству всепокорнѣйше доносит¹⁵ не премину.

А.к. Яким Ігнатовичъ с товариством

Фѣврал 21, 1749 году.

Из Сѣчи.

Арк. 64, 68. Відпуск.

¹ Текст пошкоджено.

² Далі закреслено орд.

³ Далі закреслено го; цей документ відсутній.

⁴ Далі закреслено об них.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Написано над рядком замість закресленого помянутого.

⁷ Далі закреслено по силѣ полученного.

⁸ Далі закреслено допрашиванъ былъ.

⁹ Далі закреслено об.

¹⁰ Написано на полі.

¹¹ Далі закреслено чтобы он.

¹² Далі закреслено известенъ.

¹³ Далі закреслено даби.

¹⁴ Далі закреслено о правлен.

¹⁵ Написано над рядком замість закресленого репортава т.

№ 260 1749 р., квітня 14. – Відкритий лист Коша до старшини Лівобережної України з проханням сприяти запорозьким козакам Лаврінові Плизі, Михайлові Довбні та Устимові Чорному у розшуку й затриманні козака Конелівського куреня, писаря Самарської паланки Павла Пуриса, звинуваченого у несплаченні боргів

Всѣмъ обще под державою ея імператорского величества обрѣтающейся 65
на властехъ малороссійской пномъ старшинѣ и кому о семъ вѣдати
подлежа лиметь, узичивши от Гда Ега доброздравственнаго перебуванія,
чрезъ сей нашъ при печати войскової откритій листъ.

Понеже Войска Запорожского Низового козакъ курѣнниѣ
конеловскійѣ, бывшій товщи¹ Самарской писарь Павло Пурись, немало
число разнимъ Войска Запорожского козакамъ задолжившиися денегъ
и, приклуча Войску Запорожскому знатние обиди, к тому же являясь
быть в нѣкоторихъ своихъ погрѣшеніяхъ подозрителен², тайнимъ образомъ
отсюду в Малую Россію бежалъ, того ради для сиску и приводу его
сюда осправлени от Войска Запорожского козаки Лаврѣнь Плига,
Михаѣло Довбня и Устимъ Чорний, которимъ в поиску выдачѣ
показанного Павла Пуриса да блговоли т пнове малороссійская старшина
в силѣ імператорского величества указовъ чинить надлежащее
спомоществованіе. Чего ради памянутому Лаврѣну Плигу с товарищи
данъ сей при печати войскової откритій листъ в Кошѣ 1749 году,
априля 14 д.

Під текстом проба пера: «В всѣмъ обще; въз».

Арк. 65. Відпуск.

№ 261 1749 р., квітня 10. – Ордер київського генерал-губернатора
Михайла Леонтьева Кошеві про повернення польським
підданим і російським купцям майна і грошей, захоплених
гайдамаками під м.Сміла, і взяття під арешт козаків і
полковника Бугогардівської паланки Стефана Куліпа,
звинувачених у переховуванні захопленого майна. № 917

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской 66
Войска Запорожского Низового почтѣльному господину
кошевому атаману Якиму Игнатовичу изъ старшиною

Сего генваря 25 числа обретающенся в Крыловской слободке к сыску
и поимки воровъ и разбойниковъ и у следствия господинъ подполковникъ
Расловлев ко мнѣ репортоваль, что найдено на речке Вилпанъкѣ
гайдамаковъ четырнатцать члвкъ, ис которыхъ про чие разбежались, а
два пойманы, а имянно: куреня Канеловского – Терешко Даценко, онъ
же й Нескладный, да куреня Донского – Андрей Стрига, которой
послѣ поимки ис-под караула бежал. А Терешко содержитца ннѣ под

¹Написано над рядком замість закресленого в товщи.

²Написано над рядком і закреслено виновнимъ.

крепким караулом и допросомъ показаль, что онъ в прошлом 1748-м году с товарищи своими Терешкомъ Пашковским, Андреемъ Лихоносомъ, куреннымъ калниболоцким, Грицкомъ Метелицею, куреннымъ канелевским, Алексоею Почтою, куреннымъ пашковским, Игнатомъ Маддрою, куреннымъ величковским, Илкомъ Разумовским, Самойлою Горкушкою, куренными пашковскими ж да полжкого села Сухинь з жителемъ Васильемъ Чуприною в разныхъ полжких селахъ і на дорогах // у жидовъ грабиль денги, 66 зв. платье. Також едущих в местечко Смѣлое на ярмонокъ московских купцов трех члвкъ между местечкомъ Городищем и селомъ Орловцоми ограбили они весь имеющеися у них товаръ и днги. И тѣ разграбленные у купцов вещи отвезли они в Гардъ и отдали под сохранение запорожскимъ казакамъ: Донскаго куреня – Роману Толмачу, Батуринскаго куреня – Ивану Целку, Джереловскаго куреня – Матвеемъ Косому, Криловскаго куреня – Ивану Липовому. Да гардовому полковнику Кулешу дали они ис пограбленныхъ ими у купцовъ пожитковъ в подарокъ китаики на два кафтана, сукна на шеровары, денегъ одинъ рубль да взятой у жида грабежемъ серебряной позументъ меньше локтя. А прочие все вещи и ннѣ у показанныхъ казаковъ находятца вцелости. Да онъ же Даценко и в той воровской партиі какъ одного драгуна закололи, а четырехъ ранили быть, и обще с товарищами своими, всего девятнатца т члвкъ, на тѣхъ драгунъ нападение чиниль и прочия грабительства делалъ. И оной гардовой полковникъ Кулешъ про то ихъ воровство ведал.

И того ради наикрепчайшимъ образомъ вамъ, гсдину кошевому атаману из старшиною, предлагаю. Вышео бъявленные все грабленные // 67 пожитки, и денги, и вещи, и прочое, чтобы ни было, у показанныхъ запорожскихъ куренныхъ казаковъ и у гардового полковника Кулеша отобрать тотъ часъ и олправить для одачи на обидную сторону, тако ж и московскимъ купцамъ в Крыловскую слободку к подполковнику Расловлеву какъ наискоряе. А ево Кулеша, тако ж и тѣхъ казаковъ содержат под карауломъ до указу. А вышеписанныхъ злодѣевъ, Даценокъ товарищей, тако ж и беглого Андрея Стригу всемерно и всякими удобвозможными способами сыскивать без послабления и, сыскавъ, по тому жъ содержат под крепкимъ карауломъ до указу непременно. И что по сему вами учинено будетъ, о томъ ко мнѣ репортоватъ со обстоятельствомъ немедленно.

Михаила Леонтьевъ

Киев.

10 апреля 1749 года.

Помітка на арк.66: «Дубликат»; вих. «№ 917. В.З.»; «Получень 1749 году, априля 22 д. чрезъ рейтара Фролова»; на арк. 67: ¹«Орегинал послан гелваря 26 числа сего 1749-го года под № 270-м».⁻¹.

Арк. 66, 67. Оригінал.

---

¹ У справі відсутній.

№ 262–263 1749 р., липня 5. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про підтвердження затриманим польськими властями козаком Іваном Ляхом факту захоплення гайдамаками коней корогов української партії польського війська. № 1601; свідчення Івана Ляха

Ея императорского величества самодержицы всероссийской 72
Воиска Запорожского Низового почтенному господину
кошевому атаману Якиму Игнатовичу из старшиною

Понеже по многопосланнымъ от меня к вамъ ордерам велено отогнанных в прошломъ 1748-м году с полской стороны от легкихъ хоронгъ запорожскими козаками сто лошадей всемерно отыскать и на полскую сторону отдать с роспискою, но токмо и по ннѣ того не учинено.

А сего июля 4-го числа партіи украинской региментарь Станиславъ Слугоцкій ко мнѣ писалъ и при томъ в совершеннѣйшее об оныхъ лошадяхъ доказательство поиманного и содержащагося ннѣ в Полше под карауломъ Войска Запорожского козака Ивана Ляха допросные речи сообщилъ, с которыхъ точную копию при семъ к вамъ, господину кошевому атаману, из старшиною посылаю и наикрѣпчайшимъ образомъ предлагаю: вышепоказанныхъ сто лошадей всеконечно отыскать и на обидную сторону сего подателямъ–полскихъ войскъ порутчику Яну Янушевичу да войсковымъ товарищамъ Юзефу Лукановскому да Антонию Нетунскому – отдать всѣхъ без остатку с роспискою, не представляя болѣе никакихъ уже за такимъ явнымъ доказательствомъ напрасныхъ затруднений. И по отдаче ко мнѣ репортовать немедленно.

Михаила Леонт'євъ

Киевъ.

5 июля 1749 году.

Помітки: вих. «№ 1601; В записанъ»; «Получень 1749 году, іюля 14 д.».

Арк. 72. Оригінал.

№ 263

Копия 73

Допросъ былъ в лагире партіи украинской под Осично
июня 10-го дня 1749 году

Добровольное сознание Ивана Ляха, козака сечевого,
поиманного и под приказомъ содержанного за воровство
лошадей харонгвьяныхъ под Березною в году 1748-м,
опороченного і на суд войсковии представленного

Судъ войсковии партіи украинской, по должности своей помянутого
Ивана Ляха самоизвольное сознание выслушавъ, точно написалъ таковымъ
образомъ.

Я, Иванъ Ляхъ, добровольно сознаю, что родился я в деревне, а
именно Мокрець в Литве, в воеводстве Новгородскомъ, от дому
шляхетского. Имя жъ мне было Иванъ Сулистровичъ. Отець мои с
молодыхъ летъ одалъ мене в службу к полковнику Галисевичу, у

которого служилъ я целый годъ и отошелъ надлежаще. А потому былъ в службѣ у его млсти господина Сологуба. Чрезъ три недели опосле жъ присталъ до его млсти гдна Мокроновскаго, с которымъ приехавши до Киева, ушолъ от него. Когда же по Киеву шатался, подмолвили мене козаки сечевые, с которыми, сѣдши в дуба, поехалъ до Сечи, а приехавши, присталъ в курень Каневской, где и названо мене Ивановъ Ляхомъ.

Потомъ бывалъ я на разбояхъ такъ в полско# границе, какъ і в татарской, чрезъ десять летъ. Прошедшаго же 1748 году пришло насъ пятнадцать, а имянно: Пилипко Ватажка – куреня Каневскаго, Иван Куркула – того ж куреня, Петро – Пашковскаго куреня, Иванъ Бабошко, тума, того ж куреня, Иванъ – Батуринскаго куреня, Васил-
73 Поповическаго куреня, // Туръ – того ж куреня, Иванъ Колмикъ –
3в. Батуринскаго куреня, Грицко – Иркльевскаго куреня, Грицко – того ж куреня, Грицко Чорный – Титоровскаго куреня, Василь – того ж куреня, Кузма – того ж куреня, Сегачка – Тимошевскаго куреня, Иванъ Ляхъ – того ж куреня, колодникъ. Сіи все, занявши лошади от шивадруну его млсти гдна Стѣцкаго, ловчего киевскаго, под Березною прошедшаго 1748 году, месяца сентября согнали на Мертвые Воды. И тамъ ставши, Пилипко Ватажокъ взялъ пять лошадей и пригналъ до Гарду, и подарилъ полковнику гардовому прозваніемъ Ковтуновъ. Когда же мы сошли з Мертвыхъ Водъ, напалъ на насъ обездъ сечевой, в которомъ было конныхъ козаковъ девяносто, которые у насъ все лошади отняли і в Сечь привели, а насъ порозгоняли. А оныя лошади і по ся поры обретаются в воисковомъ табуне у кошевого сечевого.

В настоящемъ же 1749-м году помянутой Пилипко Ватажка вышелъ из Сечи сам в девять с компанейцами пешкомъ, і Ивана Ляха, теперешнего арестанта, шпиономъ прислалъ. Сей же Иванъ Ляхъ, уведомясь о лошедахъ жолнерских, шолъ назадъ под Болкуиъ к Пилипку Ватажке своему и былъ пойманъ от подезду, назадъ идучего з степу, в лесу Олшанки Малой.

Которое добровольное сознание или допросъ суд украинской партиі, с протоколу своего выписавши, челобитчикомъ выдать с подписаніемъ руки и печати своей приказал.

Дано июня 29 дня з дел воинских партиі украинской#.

У подлинного подписано тако:
Степан Липницки, судия воиска
парти украинской#

С подлиннымъ свидѣлствовал
секретарь Алексъ# Фотѣвъ

Арк. 73. Копія.

1749 р., липня 15. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлові Леонтьєву про одержання копії свідчення козака-гайдамаки Івана Ляха і неправдивість звинувачень кошового отамана, висунутих ним проти полковника Бугогардівської паланки Ковтуна в причетності до переховування коней, викрадених у військовослужбовців польського війська

Высокородному гсдну, высокопревосходителнѣйшому гсдну, 74
гсдну генераль-аншефу, кавалеру и Киевской
губернїи генераль-губернатору Михаѣлѣ Ивановичу, его
высокопревосходителству Леонтьеву

Покорнѣйшїй репортъ

Ордеръ вашего высокопревосходительства з сообщенїемъ при ономъ допросних речей пойманного и содержащогося ннѣ в Полцѣ при украинскоѣ партїи под карауломъ Войска Запорожского козака Івана Ляха, о отогнанных в прошломъ 748-мъ году с полской стороны от легких хоронгъ запорожскими козаками сту лошадахъ, с Киева ¹сего июля ¹от 5 пущенноѣ, мною с товариствомъ 14 числѣ полученъ. И онимъ вашего высокопревосходительства ордеромъ велено показанние сто лошадей всеконечно отискат и на обидную сторону подателямъ того ордера, полских войск порутчику Яну Янушевичу да войсковимъ товарищамъ Юзефу Лукановскому да Антонїю Нетунскому о дати всѣхъ безъ остатку за роспискою, не представляя болѣе никакихъ уже за такимъ явнимъ доказательствомъ напрасних затрудненїиѣ.

А понеже по репорту², прошедшаго мая въ 14 д. от войскового асаула Петра Довода, в то время обрѣтающогося в принадлежащих к Гарду местахъ у розъезду³, мною с товариствомъ полученномъ, // того ж мая въ 17 д. вашему высокопревосходителству доношенїемъ моимъ⁴ представлено, что отметчикъ [!] от Войска Запорожского, воръ и разбойникъ Василь Тумка с протчїими его единомишленники и такими ж несчислячимися при Войске Запорожскомъ обрѣтаются под укривательствомъ умаиского полковника Костки Ортинского, почему обидно⁵ сторонѣ удобнѣе⁵ иска т на немъ, полковнику, а не на Войску Запорожскомъ. 74 зв.

Что же содержащїйся⁶ в Полцѣ при украинской партїи Іванъ Ляхъ в допросѣ своемъ показалъ, яко онъ прошедшого 1748 году з ватагомъ Пилипомъ, також Тумкою и прочїими сообщниками своими⁷, коихъ всѣхъ было 15 человекъ, у олгону вышеписанных ста лошадей былъ и оныѣ лошадей в сентябрѣ мацѣ согнали на Мертвіе Води, и, тамо

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено мною с товариствомъ.

³ Далі закреслено получены.

⁴ Далі закреслено ст.

⁵ Написано над рядком замість закресленого способнѣе.

⁶ Далі закреслено при Войске Запорожскомъ.

⁷ Далі закреслено всего до.

ставши, Пилипко Ватажокъ взялъ пять лошадей и, пригнавши до Гарду, подарилъ полковнику гардовому прозваніемъ Ковтунуовъ. Когда же они, вори, сойшли з Мертвих Водъ, то напавъ на ихъ сечовой обездъ, в которомъ было конних козаковъ девяностъ, всѣ тѣ лошади озяли и в Сѣчь привезли, а ихъ порожняли, кои-де лошади и пося пори обретаются в войсковомъ табуне. Тое все онъ, Иванъ Ляхъ, показаль
92 весма ложно, ⁸потому что⁸ прошедшого // 1748 году, в маѣ сентябре ⁹полковникомъ в Гарду⁹ Ковтунъ не былъ, а былъ онъ Ковтунъ тамо полковникомъ еще в прошедшомъ 747-мъ году въ осѣнное время; обездки же в 1748-мъ году какъ на веснѣ, такъ и въ осени з Сѣчи Запорожской¹⁰ никуда никакой не послано и лошадей¹¹ никаких в табунъ войсковыи никемъ не пригонено, и какъ прежде, такъ и ннѣ в табунъ войсковомъ нчійхъ лошадей, кромѣ собственныхъ козачих, не бывало и не имѣеться.

Того ради яко на таковыхъ невѣроятныхъ лживыхъ и вимишленнихъ доказательствахъ никакъ¹² утвердиться невозможно, такъ обидимой сторонѣ от Войска Запорожского чинить возвращенія вишшеписанныхъ лошадей весма не в состояній¹³. Зверхъ же того, за вишшеписанныхъ воровъ и разбойниковъ, яко за отметчиковъ [!] от Войска Запорожского, платитъ оному войску никакова приличія не имѣеться; способнѣе же за онихъ воровъ и разбойниковъ удоволствоваг обидимую сторону укривателю ихъ, показанному¹ уманскому полковнику Костки Ортинскому, о чемъ вашему высокопревосходителству в покорности моеѣ репортую.

Атаманъ кошовиѣ Якимъ Ігнатовиѣ
с товариствомъ

Из Сѣчи.

1749 году, іюля 15 д.

Арк. 74, 92. Відпуск.

№ 265 1749 р., липня 15. [сл.Крилівська]. – Лист підполковника кийвського гарнізону Іллі Расловлева до кошового отамана про пересилку йому ордера кийвського генерал-губернатора Михайла Леонтьева з пропозицією визначити депутатів для участі в комісії для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків

75 Благородны і высокопочтенный¹ гядинъ Войска Запорожского Низового кошевой атаманъ, мой благодетель. Сего іюля 14 дня присланном ко мне при укасе ис Киевской генераль-губурнаменской канцеляриі² на имя ваше от его высокопревосходительства гдна генерала-аншефа, ковалера і Киевской

⁸Написано над рядком замість закресленого або.

⁹Написано над рядком замість закресленого быть в Гарду полковникомъ Ковтунъ.

¹⁰Далі закреслено ни малѣйшой.

¹¹Далі закреслено в Сѣч.

¹²Далі закреслено Войску З.

¹³Далі закреслено но какъ више сего показано, способнѣе искать.

¹Перші два складни слова правлено.

губернии генерала-губернатора Михайлы Ивановича Леонтьева ордеръ при семь к вамъ с нарочнымъ отправил, которого в приемѣ, такожъ і к которому числу от васъ в Архангелскѣ для произвождения каммисіи депутаты присланы будутъ, меня чрезъ сего ж нарочного писменно уведомить, почему б и я могъ, по имѣющемуся у меня из оноѣ же генерал-губернаменской концеляріи указу, для той коммисіи в Архангелскъ прибыть.

В протчемъ
Вашего благородия, моего благодетеля
всегдашній слуга Іліа Расловлевъ

11
1 Июля 15 дня 1749 году.

Помітка: «Получено 1749 году, іюля 19 дня».

Арк. 75. Оригінал.

№ 266 1749 р., липня 4. – Ордер кийвського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про відрядження до підполковника кийвського гарнізону Іллі Расловлєва в сл.Кришівську депутатів, для участі в роботі комісії для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків. № 1598

Ея імператорского величества самодержицы всероссийской 80
Воиска Запорожского Низового почтенному господину
кошевому атаману Якиму Ігнатовичу ізъ старшиною

По полученіи сего вамъ, гспдину кошевому атаману ізъ старшиною, предлагаю. Какъ по преждепосланнымъ, такъ і по сему моимъ ордеромъ всѣхъ тѣхъ козаковъ, которые подлежатъ по прошениямъ полского¹ крайчего коронного Потоцкого і уманского полковника і каменданта Костки Ортижского к слѣдствию, такожъ і достойныхъ ко оному жъ слѣдствию депутатовъ выслать в Крыловскую слободку в самой крайней скорости. І по прибытіи туда, велеть імъ всѣмъ явитца определеннымъ к тому слѣдствию Киевського гарнизона подполковнику Раславлеву да порутчику Петрову без продолжения. И по исполненіи, такожъ і кто імяны депутаты и казаки высланы будутъ ко мнѣ репортовать.

Михайла Леонтьевъ

Киев.

4 июля 1749 года.

Помітка: вих. «№ 1598. В.З.»; «Получень 1749 году, іюля 19 дня».

Арк. 80. Оригінал.

¹Написано над рядком.

№ 267 1749 р., липня 20. – Лист Коша до підполковника київського гарнізону Іллі Расловлева про отримання від нього листа щодо відрядження до Архангельська депутатів у комісію для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків

76 Блгородниѣ и высокопочтенный гсднь подполковникъ,
блгодѣтель мой.

На полученное мною¹ с товариствомъ от вашего блгородія сего іюля въ 19 д. письмо, симъ въ о ответь объявляю. Что по имеючомуся полского крайчегго коронного Потоцкого и уманского полковника и коменданта Костки Ортинского з козаками запорожскими² заводу, за силу его высокопревосходительства гсдна генерала-аншефа, кавалера и Киевскоѣ губерній генераль-губернатора Михаѣли Ивановича Леонтьева ордера, о правлени бытъ имѣють от Войска Запорожского въ Архангель депутаты ради произвожденія³ по тому заводу³ комиссіѣ⁴ прійдучого августа 1 дня неотменно³, о чемъ ваше блгородіе изволте бытъ известнымъ.

Вшего блгородия, моего блгодѣтеля послушниѣ слуга
а.к. Якимъ Ігнатовичъ с товариствомъ

Из Сѣчи.

1749 году, юля 20 дня.

Помітка: «До Раславлева».

Арк. 76. Відпуск.

№ 268 1749 р., липня [не раніше 25]¹. – Лист Коша до підполковника Київського гарнізону Іллі Расловлева про направлення депутатів у комісію для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків; відправлення йому для передачі київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьєву рапорту і реєстру страчених поляками запорожців у 1733–1749 рр.

78 Высокоблгородныѣ и высокопочтенныѣ гсднь подполковникъ,
гсдръ мой Іля Петровичъ.

В полученномъ мною с товариствомъ сего іюля в 19 д. от его высокопревосходительства гсдна, гсдна генераль-аншефа, кавалера и Киевской губерній генерала-губернатора Михаѣли Ивановича Леонтьева ордере² велено от Войска Запорожского, по прошеніямъ полского крайчегго коронного Потоцкого і уманского полковника и коменданта Костки Ортинского, к следствию в Криловскую слободку вислат достойных

¹ Далі закреслено от ваше.

² Далі закреслено делу.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено сеч.

¹ Датовано за реєстром від 25 липня та док. № 270.

² Док. № 266.

депутатов в самої скорости. И по прибытїи оних туда³ велеть имъ явитьца вашему високоблгородію и гсдну поручнику Петрову.

По которому его высокопревосходительства ордеру, выбравъ от Войска Запорожского в показанніе депутаты из старшинъ достойнихъ трохъ члвка, а іменно: Василя Багацкого, Василя Кишгѣнского и Дмитра Рамановского при семъ къ вашему високоблгородію⁴ посилаю. За которыхъ прибытїемъ, какіе оны о починенихъ от полской стороны запорожскимъ козакамъ обыдахъ и смертнихъ убійствахъ вашему високоблгородію подадутъ реестра, тѣ къ надлежащому следствію в комиссію да блговолитѣ, ваше високоблгородіе, принять³ и по онымъ³, яко правильную³ и по самой истиннѣ описанную³ запорожскую претензію на полской сторонѣ полномочнымъ своимъ требованіемъ доходить не оставитъ. // Вишшеписанныхъ же депутатовъ в милостивомъ своемъ призрѣніи и наставленіи⁵ служнѣише я с товариствомъ прошу содержать. А козаковъ, коихъ потребно будетъ к слѣдствію, ежели оныя при Войску Запорожскомъ числятся и сискатись могутъ, по требованіямъ вашего високоблгородія о правляемо будетъ.

78
зв.

⁶Приложеннїи же при семъ к его высокопревосходительству, гсдну генераль-аншефту, ковалеру Михайлѣ Ивановичу Леонтьеву от Войска Запорожского репортъ сослать в Киевъ при первой оказїи покорно прошу⁶. В протчемъ, на милостивое вашего високоблгородія блгопризрѣніе полагаюсь, съ моимъ истиннымъ почтеніемъ пребуду тако.

Вашего високоблгородія, гсдря моего
вѣрнопослушнѣйшїи слуга, а.к. Якимъ
Ігнатовичъ с товариствомъ

Ихъ Сѣчи.

Юля дня⁸ 1749 году.

Помітка: «До Раславлева».

Арк. 78. Відпуск.

№ 269–270 1749 р., липня [не раніше 25]. – Рапорт Коша київському генерал-губернатору Михайлові Леонтьеву про відрядження депутатів у сл.Крилівську Київського воеводства у комісію для розгляду взаємних претензій адміністрації і запорозьких козаків; реестр запорожців, страчених поляками у 1733–1749рр.

Высокородному гсдну, высокопревосходительнѣйшому гсдну, гсдну генераль-аншефту, ковалеру и Кіевской губерній генерал-губернатору Михайлѣ Ивановичу, его высокопревосходительству Леонтьеву

77

Покорнѣйшїи репортъ

Ордеромъ вашего высокопревосходительства, сего іюля от 4¹ зъ Киева

³Написано над рядком.

⁴високо написано над рядком.

⁵Далі закреслено поко.

⁶Написано в нижній частині документа, після підпису.

⁷Далі закреслено аншефт.

⁸Дату не вказано.

¹Далі закреслено пуш.

пущеннимъ, а мною с товариствомъ в 19 д. июля ж полученнимъ², велено, по прошеніямъ полскаго крайчего коронного Потоцкаго і уманскаго полковника і коменданта Костки Ортинскаго, вислат от Войска Запорожскаго к следствію в Криловскую слободку достойних депутатовъ, тако ж и козаковъ, кой подлежат ко оному следствію в самоѣ крайней скорости. И онимъ депутатамъ и козакамъ, по прибытіи ихъ туда, явитьца определеннимъ к тому следствію, Киевскаго гарнізона подполковнику Раславлеву да поручику Петрову. А кто імяни депутати и козаки вислани будутъ, о томъ к вашему високопревосходителству репортова т без продолженія.

На которой вашего високопревосходительства ордеръ симъ в покорности моеѣ репортую. К показанному следствію от Войска Запорожскаго опредѣлено и отправлено депутатовъ изъ старшинъ достойних троухъ члвка, іменно: Василя Богацкаго, Василя Кишѣнскаго и Дмитра Романовскаго, // которимъ по прибытіи ихъ в Криловскую слободку велено явиться у помянутихъ гсидъ подполковника Раславлева и порутчика Петрова. А козаковъ³, подлежащихъ к тому слѣдствію, ежели оны при Войску Запорожскомъ считаются и сискатис при ономъ Войске могут, по востребованіямъ показанныхъ гсидъ подполковника и порутчика о правляемо быть имѣтъ. При семъ же в покорности моеѣ вашего високопревосходительства я с товариствомъ прошу врученныѣ от Войска Запорожскаго помянутимъ депутатамъ о починеннихъ козакамъ запорожскимъ от полскоѣ стороны обыдахъ и о приключившихся смертнихъ убійствахъ реестра⁴, к показанному следствію означеннимъ гсидамъ—подполковнику Раславлеву и порутчику Петрову принять⁵ указомъ предложит и, яко весьма по истинной правости в тѣхъ реестрахъ запорожская претензія описана, такъ милостиво⁶ оной на полскоѣ сторонѣ доходитъ повелеть не оставит. И что по сему от вашего високопревосходительства успѣтъ можетъ, милостивою резолюціею мене с товариствомъ снабдитъ.

А.к. Якимъ Ігнатович с товариствомъ

Из Сѣчи.

Юля дня⁷ 1749 году.

Арк. 77. Відпуск.

83- № 270 1749 р., липня 25. – Реєстр страчених поляками запорожців
90 і захопленого у них майна у 1733–1749 рр. Чернетка.
161- (Див. док. №№ 287, 311)
172

² Док. № 266.

³ Далі закреслено те.

⁴ Далі закреслено о принятій.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено на П.

⁷ Дату не вказано.

№ 271

[1749 р.], липня 31. – Лист Коша до підполковника Київського гарнізону Іллі Расловлева про відрядження депутатів у м.Архангельськ у комісію для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків

79

Высокоблагородниѣ і високопочтенниѣ гсиднь подполковникъ
Ллия Петровичъ, мои благодетель

По силе его высокопревосходительства гсидна генераль-аншефа, ковалера и киевского генерал-губернатора Михаѣла Ивановича Леонтиева ордера, к производимому о починених Уманской губернии от запорожских козаков обидах следствию от Войска Запорожского депутатов 3 члвка у местечко Архангель прошедшого июля 20 дня отправлено, а хто імено оные депутаты, чрез их к вашему высокоблгородию¹ от мене писано. А нне я увѣдомилъся, что ваше высокоблгородие находитесь в Кремльчуку і яко тоє чрез их посланое² къ вашему высокоблгородию писмо оттуда³ поспѣт вскорости не можетъ, ³-того для о вишеписанном ихъ, депутатовъ, о правленій³ чрез сие вашему высокоблгородию, обявивъ, пребиваю.

Вашего высокоблгородия,
моего блгодѣтеля послушниѣ слуга,
а.к. Якимъ Ігнатовичъ с товариством

Июля 31 д.

Арк. 79. Відпуск.

№ 272–273 1749 р., серпня 23. Архангельськ. – Промеморія Слідчої комісії Військовій канцелярії Коша про розшук і направлення в комісію для слідства козаків, звинувачених у наїздах на польських підданих; реєстр запорожців, курінних отаманів і полковників, викликаних для слідства

96

Промеморія

із учрежденной в городке Архангелске следственной
каммиси^а Воиьска Запорожсьскаго Низоваго вѣ
Воиьсковую каньцелярию

Минувшего июля 14 дъня сего 749 году, по силе пѣрисьланного во оную кампссию изъ Киевсьскаго генераль-губернаменъской канцелярии ея імператорскаго величества указу велено о пѣроизъшедъшихъ польським умансьским и от нихъ росиским подданныымъ обидахъ обще с польковъником Артыжским или съ поверенъными от него, також и со опѣределенъными от Войска Запорожского депутатами надълежащимъ порядкомъ изследовать. И къто по тому съледъствию и по подъленъному, и досътверънейшему изысканию и доказателъствъву винъныя явятца, то, чѣто надълежитъ, възыскание чинитъ и обидимыхъ на обе стороны доволъствъвовать съ росъписками.

¹ Далі закреслено било писмо.

² Далі закреслено писмо.

³ Написано над рядком.

По которому указу, по пзриложенънымъ пзри томъ съ польскѣи стороны пзретенсиямъ обще съ вышеобъявленънымъ польковъникомъ Арътынъскѣимъ и со опзределенъными отъ Войска Запорожскаго депутатами съледовано. И хотя оныя депутаты по той пзретенси на каждой пунъктъ ответы и написали, и въ камисию дзля разъсмотзрення подали, и объявили, чзто въсехъ техъ воровъ, запорожскихъ козаковъ, сысзкать не можно и якобы ихъ и въ Войску не было, а пзротзчя хотя и были, точию изъ Войска за показанъными въ техъ отвѣтахъ резоны выкзлючены, токзмо оззначенъной польковъникъ Арътынъскѣи неотпзтупно тзребуеть, дабы показанъныя въ той ихъ пзретенси воры, запорожскія козаки, конечно сысзканы и во учзрежденъную камисию дзля ответовъ пзрисзланы были. А буде ихъ сысзкать не можно, то дзля техъ ответовъ пзрисзланы б были бывшя въ техъ годехъ куренъныя атаманы и гарздовой польковникъ, какъ і въ 96
зв. преждѣ данъномъ отъ бывшихъ напредъ сего въ Аръхангелъскѣ // при камисии вашихъ депутатовъ ему, польковънику Арътынъскому, письменъному обезательствѣ показано.

Того ради во учзрежденъной каммисии по общему мзнению опзределено Войска Запорожскаго Низоваго въ Войсковую канцелярию посзлатъ сию пзромеморию, которою тзребовать, дабы показанныя по польскѣи пзретенси запорожскія козаки въсе до единого сысзканы и дзля ответовъ пзрисзланы были во учзрежздел[!] камисию въ Аръхангелъскѣ¹ не далѣ¹, какъ сего году сентября къ 10-му числу безъ малейшаго замедзления, не отговариваясь темъ, что оныхъ сысзкать не можно. Буде ж оныя сысзканы і пзрисзланы не будутъ, то дзля техъ ответовъ пзрисзлатъ бывшихъ въ техъ годехъ атамановъ и гарздовыхъ польковъниковъ неотменно, дабы за непзрисылскою въ произвождени камисии не учинилось озстановзки. А кзто имени оныя козаки по требнѣ къ следзствзшию, онымъ пзри семъ сообщаютъца реесзтръ. И Войска Запорожскаго Низоваго Воисковая канцелярия о вышеписанъномъ благоволить учинить по ея імператорзскаго величесзтва указу, и чзто по сему вопосзледуетъ, съледзствзвенъную каммисию¹ письменъно з достоверънымъ обстоятельствзвомъ уведомить.

Подполковникъ Илья Расловлевъ
Писарь Гаврила Мфркуловъ

Аръхангелъскѣ.
23 августа 1749 году.

Помітка: «П. сентябра 4 д. 1749 года».

Арк. 96. Оригінал.

№ 273

97 Реестръ

коликое число и кто имени запорожскія полковники и козаки по поданъной с полской стараны претенсии потребныя во учрежденъную

¹Написано надъ рядкомъ.

следственъную комиссию для ответовъ. А которыхъ куреней, значить под симъ, а именно:

Яско Коваль, куреня Канелтъвѣвскаго
Дука Грицко, куреня Леушковскаго
Яско Ярѣтакъ, куреня Даньскаго
Яско Безъродный, куреня Титаровскаго
Иванъ Лишовы, куреня Крыловскаго
Василь Тромсинъ, куреня Величковскаго, с полковником, которои билъ въ 746-мъ году

Седьловски, куреня Пластуновскаго полковникъ

Похиль, куреня Джереловскаго

Иванъ Кудинъ, куреня Конелевскаго

Неглядъ, куреня Брюховецкаго

Журавель, куреня Менскаго

Иванъ Путогривы, куреня Канелевскаго

Стецко Свердѣликъ, куреня Конелевскаго

Петро, куреня Брюховецкаго

Павло Циганъ, куреня Конелевскаго

Семень Сарадъжинъ, куреня Поповичевскаго

Терешко, куреня Пашковскаго

Маторны, куреня Каневскаго

Лихоносъ, куреня Конеливскаго

Похиль, куреня Стеблевскаго

Савка Осиповичъ, куреня Данскаго

Колбаска, куреня Пашковскаго //

Иванъ Белы, онъ же и Чередниченько, куреня Пластуновскаго

Панчошенко, трехъ братьевъ, которые живутъ в Кодакѣ

Прокопъ Сукуръ, куреня Тимошевскаго

Балченко, называюща Корованчикъ

Остапъ Колодѣка

Маскаль Малы, куреня Величковскаго

Маскаль Гърицко, куреня Иркѣвскаго

Грицко, куреня Пластуновскаго

Иванъ Юсковъ, куреня Канелевскаго

Безрукавы, куреня Брюховецкаго

Прокопъ Саврански, куреня Канелевскаго

Федоръ Колесникъ, куреня Стеблевскаго

Андрей Табанецъ, куреня Леушковскаго

Николаи Писаренко, куреня Леушковскаго

Супей, куреня Стеблевскаго

Малы, куреня Джереловскаго

Насумъ, куреня Деревянковскаго

Мартынъ, куреня Батуринаскаго

Карапѣча, куреня Величковскаго і того ж куреня атаманъ

Василь, братъ Прокопа Савранскаго, Конелскаго куреня

Полковники гарѣдовы:

Андрей Сухий, куреня Поповичевскаго

Климъ Збарлески, куреня Пластуновскаго

97
зв.

Ковтунъ, куреня¹
Кулѣшъ, курен Конеливского
Слѣнько, куреня Канеливского
Седловский, куреня Пластуновского
Итого: козаковъ – 42; гарьдовых полковников – 6; атаман – 1.
Всего – 49 члвкъ.

Пісарь Гаврило Мѣркуловъ

Арк. 97. Оригінал.

№ 274 1749 р., червня 27. Умань. – Свідчення («Сказка») козака містечка Маньківка Київського воеводства Юська під час його допиту в м.Умань Київського воеводства про участь у наїздах запорожців-гайдамаків на польських підданих у 1747–1749 рр.

81

Копія

Июня 27 числа 1749 году Юско, манковской казакъ, бывшеш здесь, а потомъ бежалъ в Сечь, скаскою показаль, что онъ чрезъ три годы з запорожцами по разнымъ местамъ грабительства чиниль:

1. 1747 году. Сознаеть Юско, что Кудинъ Иванъ, ватагъ, псаровского арендаря грабил, а к тому приводцемъ былъ Стецко Свердликъ.
2. На Мази болотахъ Трудъ и Сарадчинъ, ватаги, убили несколько уманскихъ казаковъ.
3. Тот же Сарадчинъ Ицка Веприка, арендаря манковского, грабиль, а ихъ Чередниченко, то есть Иванъ Белой, вадиль.
4. Прокопъ Савранской, куреня Кунелского¹, у дядка рѣзонжевского табунъ лошадей възяль, о чемъ гардовой полковникъ Андрей Сухой, поповичевской, совершенно зналь, ибо и по сю пору въ гардовомъ табуне те лошади имеются.
5. Неглядъ, Журавель, Потогривый, Кунелского¹ куреня запорозцы, убили сна Стункова.
6. 1748 году. Сокуръ, куреня Тимошевского, а Грицко – Пластовского². Иванъ, братъ Юска, и протчие взяли из Псарова скота до несколько десять.
7. Безрукавой, браговицки, – весною грабил Псаровские фutory.
8. Василь, щербиновски, Шевчикъ, Тузь, батуринский, Таранъ, щербиновски, Джурья грабили и взяли трицать четыре рубли денегъ. И те денги щербиновскому атаману в Гарде одали спрятать, а ннешнему гардовому полковнику Стинке с той паики дали лошедь. //
9. 1748 году. Колесникъ, Стеблиновского куреня, гедна Богуша грабиль.
10. 1749 году. Андреи Табанецъ, Лешковского куреня, Чередниченко, Пластоновского² куреня, Иванъ Белой, Ковѣбаска, Лешковского³ куреня, будучи числомъ трицать человекъ, грабили Комионки.

81
зв.

¹ Не вказано якого.

¹ Конелѣвского

² Пластунѣвского

³ Левушкѣвского

11. Иванъ Белой, Пластуновского куреня, грабили гдна Жулшинского.
12. Трудъ и Юртакъ, Сараджинъ – Василя у Камянки ограбили.
13. Тот же Юско сознаеть, что за ведомомъ полковника гардового Стинки зговаривались наехать на Умань и казаковъ выкалатъ.
14. Леско Андрисъ, Кунелевского² куреня, а Грицко Москаль, Титоровского куреня – въ Воитовцѣ жида ограбили.
15. Николай Писаренко, Табаниець – Лешковского куреня³, взялъ лошадей у Табана.
16. Панчошенко, ватага, кушминскихъ арендарей грабил.
17. Андреи, Лешковского³ куреня, тусчинскихъ жидовъ грабиль.
18. Ступесь, стублиокий⁴, и Млодіи, джурелловскій, Каминче под Торговицею грабиль. //

Бывшие при сей скаске подписались: 91

Василь Лисановичъ, уманской воить,
Азѣнтѣи Асадѣи, умонской, Юско Коломейць
и протчие мещане

Станиславъ–Костка Ортинской сие апробоваль

Арк. 81, 91. Копія, очевидно, переклад з польського.

№ 275 1749 р., серпня 24. Архангельськ. – Промеморія Слідчої комісії Військовій канцелярії Коша про розшук і повернення коней, захоплених бугогардівськими козаками у польських військовослужбовців

Промеморія

93

ізъ учрежденной в городке Архангелске следственной комиссии
Воиска Запорожского Низового в Воисковую канцелярию

Сего августа 22 дня полских войскъ региментарь Слугоцкой писменно объявил, что посланному ¹от него¹ в Кошъ Воиска Сапорожского для требованія обитыхъ ворами, сапорожскими казаками, іс-под двохъ хоронхъ лошадей, порутчику Якушевичу оногo Воиска от кошевого атамана якобы объявлено, что в тех отогнанныхъ лошедяхъ імеють оветъ дать определенныя к камисіи от Воиска Запорожского депутаты. Чего ради оной Якушевичъ в камисію прибыл и требовал в тех лошедяхъ удовольствія, токмо оныя сапорожские депутаты в томъ овету дать никакова не імеють и объявили, что об тех лошедяхъ при о лправлении ихъ в Архангелскъ ничого імъ приказу не было, и что отвечать не знають.

Того ради во учрежденной камисіи определено. Воиска Сапорожского Низового в Воисковую канцелярию послать сию промеморию, которою требовать, дабы для о дачи вышеписанному порутчику Янушевичу отогнанные запорожцами от двохъ хоронгъ лошадей, не одговориваясь нимало, все бес осытатку сысканы і в камисію присланы были непременно бес замедления. Ежели жъ оныя всысканы и присланы не будутъ, то об ономъ імееть бытъ представлено к вышгнему генералетету. О чемъ Воиска Запорожского

⁴Стеблѣвскій.

¹Написано над рядком.

Воискова канцелярия благоволишь быть известна. И учинить по ея императорскаго величества указу і, что по сему воспоследуеть, следственную камисию с верным обстоятельством писменно уведомит.

Подполковникъ Иліа Расловлевъ
Писарь Гаврила Мѣркуловъ

Августа 24 дня 1749 году.

Помітка: «Получена 1749 году, сентяб. 4 д.».

Арк. 93. Оригінал.

№ 276–277 1749 р., серпня 24. Архангельськ. – Промеморія Слідчої комісії Військовій канцелярії Коша про стягнення з асаула Петра Довида та полковника Бугогардівської паланки Тихона Слинька грошового боргу на користь жителя с.Торговиця Київського воеводства Марка Кириченка; зобов'язання Петра Довида і Тихона Слинька про повернення боргу

94

Промѣморія

із учрежденъной в городке Архангелске Следственной камиси, Войска Запорожского Низового въ Войсковую канцелярию

Сего августа 23 дня Полской области села Торговищъ жител Марко Кириченко во учрежденной камиси жалобу приносилъ. Что сего ж году, минувшего мая 6 дня оногo Войска Запорожского гардовой асаулъ Петро Довидъ да полковник Тихон Слинко писменно обезались оному Кириченку денегъ 52 рубли заплатитъ того ж мая 21 числа, токмо оных і поныне не заплатили и об отдаче ему техъ денегъ он, Кириченко, просить удовольствія.

Того ради во учрежденной следственной камиси определено. Войска Запорожского Низового въ Войсковую канцелярию послал сию промеморию і при том с того писменного обезательства сообщить копию и требовать, дабы вышписанное число денегъ – 52 рубли на оных, асауле и полковнике, сыскать і для отдачи означенному Кириченку прислат в следственную камисию немедленно. А буде оных асаула і полковника нет, то те денги прислат ис Коша безъ отговорокъ. А когда оные асаулъ и полковник из отлучекъ придутъ, то оное число денегъ с них по–прежнему в Кошъ доправит, ібо по силе ея императорскаго величества ис Киевской генераль губернаменъской канцелярії указу велено напередъ полскую сторону удовольствовать, с которого писменного обезательства точная копия при сѣ

94

зв.

сообщаетца. // І Войска Запорожского Войсковая канцелярия об оном благоволишь учинит по ея императорскаго величества указу, и что воспоследуеть, з достоверным обстоятельством следственную камисию писменно уведомит.

Подполковникъ Иліа Расловлевъ
Писарь Гаврила Мѣркуловъ

Архангелскъ.

24 августа 1749 году.

Помітка: «Получена сентяб. 4 д. 1749 году».

Арк. 94. Оригінал.

1749 году, мая 6 дня. Мы, нижеподписавшиися, повинны заплатитъ торговицкому жителю Марку Кириченку по напасти денегъ 52 рубли из Гарду. Оные денги присълать сего мая 21 имѣем, в том і подыписуемся.

На подленом подыписано:

Войска Запорожского Низоваго асауль

Петро Довыдь¹

Полжовникъ Тихонъ Слинко¹

С подлинною читалъ писарь Гаврила Мѣркуловъ

Арк. 95. Засвідчена копія.

№ 278 1749р., вересня 9. – Лист кошового отамана Якима Ігнатовича до немирівського губернатора з протестом проти несправедливого ув'язнення запорозьких козаків Сави Тарана і Петра Гаркуші та з вимогою повернути захоплених у них коней, гроші та ін. майно

Блгородниѣ мѣсѣ панѣ губернаторъ немеровскиѣ, мой¹
зичливиѣ приятель 99

Сего сентабра 8 д. Воіска Запорожского Низоваго козаци куренеѣ Вишестеблѣвского – Савка Таранъ да Кушовского – Петро Гаркуша представали [!] мнѣ жалобу. Что набравши они на два вози риби в реки² Богу у Виноградной косѣ, ходили для продажи оной в Полшу, в город Немеров. І по продажѣ тамо оной риби, невѣдомо за что прошедшого іюня в 29 день сего года ваше благородіе³ их забралъ² под арестъ і держалъ в колодках в тюрмѣ немалое время, а между тем билъ их смертно, мучилъ теряжско, на страстку тяг⁴ и огнемъ пѣкъ. И при томъ мученій⁴ спрашивалъ: «Не вѣдают ли они где воров?» І забрал у них денегъ наличних 22 ру., лошадей троє, коимъ цена 38 ру., возъ – у 2 ру., убраня двое сукна синего – у 4 ру., шапок две – у 3 ру., свиту простого сукна – 1 ру., чоботи жолтиє – 1 ру., да⁵ драгане отняли у них снолкових [!] червонцов 3; ⁶чего всего⁷ состоит⁶ на 77 ру. А іх посадил уже под легкиѣ весьма караул, что б они могли утекти. Откуда они, оставя то все⁸ отобратоє у них імущество, сами голіє ушли. І будучи они² в том от вашего благородія // весьма крайне 99
і незносно напрастно обидими, просили у мене разсмотрения. зв.

А понеже оние козаци в Войску Запорожском⁹ еще ни в каком

¹Після прізвищ проставлено хрестики.

¹Виправлено з мене.

²Написано над рядком.

³Далі закреслено забралъ.

⁴Написано над рядком замість закресленого і огнем пекли і при том.

⁵Далі закреслено притом.

⁶Написано над рядком замість закресленого і того.

⁷Далі закреслено забрать.

⁸Далі закреслено у них.

⁹Далі закреслено пред сим.

подосрении не бивали і к вам ходили не для воровства, но как видимо есть, что чуматством торговали, чего¹⁰ вашему блгородию у их забирать і мучить их² терийско, нарушая суседственную дружбу, весьма не подлежало бѣ, того ради, ²честне пишучи, прошу²: благоволѣте, блгородие выше, вишеписание забратие у оних козаков денги² и имущество на 77 ру. все бес остатка¹¹ ко мнѣ в Сѣчь для отдачи имъ¹² в непродолжителном времени, не приводя в болшии турбаций² в переписки, прислать². Ежели же по сему¹³ прислано вскорости¹⁴ от вас не будетъ, то на вашъ щетъ полских или ¹⁵паче команды вашей¹⁵ людей знатно здѣ² забрано бит имѣеть. ¹⁵Объявляю и при ожиданіи на сие отвѣта¹⁵ пребиваю тако.

В. блгородия доброжелател, а.к. Я.І. с.

1749 году, сентября 9¹⁷ д.

З Сѣчи.

Арк. 99, 100. Відпуск.

№ 279 1749 р., вересня 11. – Донсення Коша кийвському генерал-губернаторові Михайлу Леонтѣеву про відмову направити до слідчої комісії курінних отаманів і полковників, звинувачених польською стороною у сприянні гайдамакам, і прохання передати до Сенату реєстр претензій Коша, які польська сторона відмовляється розглядати на засіданнях комісії

98

По титулѣ до гспдна генерала Леонтіева¹

Покорнѣйшее доношение

Сего ²сентября 4 д.² дня³ из опредѣленной по силе указа на границе при городке Архангелске с поляками о гайдамаках комисий получена⁴ в Кошѣ промемория, в которой объявлено, что б по требованію от полской стороны умаского [!] пол. Ортин. сиска т нам на ту комисию неогворочно гайдамакъ техъ, кой будто учинили въ Полше в тол Уманскоѣ губернии немаліе грабительства во отгоне лошадей і прочего. А буди ж ⁵з нихъ⁵ кого за настоящими резонами сиска т нѣгде, то бѣ атамановъ ⁶к. и пол.⁶ к ответам въместо тех гайдамакъ в ту комисию вислат на срокъ сего 749 года, сентября к 10-му числу.

¹⁰ *Виправлено з что.*

¹¹ *Далі закреслено ілі денгами.*

¹² *Далі закреслено прислать.*

¹³ *Далі закреслено то прислат в скорости вишеписано денегъ і вещи на 70 ру.*

¹⁴ *Далі закреслено не отдано.*

¹⁵ *Написано на арк. 100.*

¹⁶ *Написано над рядком замість закресленого впротчем же при не нарушимои моєи приязни.*

¹⁷ *Цифра правлена.*

¹ *Далі закреслено в.іван.*

² *Написано над рядком замість закресленого августа, перед цим закреслено сего.*

³ *Далі закреслено полученна.*

⁴ *Написано над рядком.*

⁵ *Написано над рядком замість закресленого тех.*

⁶ *куренных и полковников*

А понеже посланние въ ту комисию депутаты, прибивъ въ Кошъ, объявили, что они ответами там на их полские претенсїи показали подлѣнно, что тех людей, кой от полскоѣ стороны объявленни, при Коше не имееѣтся, что и въвес Кошъ засвѣдителействова т може⁷, а которіе имелис и прежде представляеми прошлаго 748-го году, в декабре мѣсѣ въ ту комисию били, то и на оних никакого к воровству доказательства от тех поляковъ тогда не явилось, чего ради и нне тех турбова т напрасно⁸ не для чево. А чтобъ атамановъ і пол., отнявъ их от командъ и от их должностей, и посила т за такими их полскимн напраснимн⁹ затеями, того и нѣкогда от Коша учинит не можна, понеже какъ¹⁰ прежние депутаты, такъ и ннѣшние от Кош[а]¹¹ ездят на границу немалое расстояние¹² и чего несут немалой себе напрасно трудъ. // Також на оних от Коша происходит тратится в туне многой коштъ¹³. А какъ те требуеми от той комисии пол. и к.а. ворами не пота чики, то за воровъ и отвеча т не должны, ибо они ни о каких воровских делах не знают, за которых по тому ж всем Кошем свѣдителействова т¹⁴ можно. Да и в такие их должности¹⁵ и чини нѣкогда би от Коша непостоянные и недобрие люди и ворами пота чики¹⁶ и вибираемн не били.

98
зв.

А хотя ж и Кошу небезызвѣстно, что гайдамаки ездят и чинят¹⁷ въ полских и российских границах некотория грабителейства, за которимн по силе в.в.п. ордеровъ и от Коша розезди чинятя, токмо оние не запорожские козаки, а точно по их званию гайдамаки, котория упователно¹⁸ по своему безсовѣстию ни у кого¹⁸ под влатию[!] не состоя т. ¹⁹Точію ж нѣкоторіе¹⁹ находятся ⁴в полскомъ уквивателсвѣ, о чемъ⁴ по их полским показанным претенциям видно, что природные полские вори, а не российские. Что же називаются якобы запорожци и ездят будто из Сечи въ Полшу и ис Полши до Сечи по степу, то тому не су т причина, ибо ис Полши по болшой части, також и из других государствъ, яко то от татара²⁰ и от протчих в Запорожскую Сечь степь отворенная и Сечь—мѣсто волное. Которий степъ от полскоѣ стороны немалое²¹ расстояние имее т²² без границы и без фарпостовъ, где всякому воспретит ездит и бит в том степу нѣкакъ возможно. Чего ради за великостію

⁷ Далі закреслено хотя под присягою.

⁸ Слово правлене.

⁹ Далі закреслено на Кошъ, над рядком закреслено на запорож. козаков.

¹⁰ Далі закреслено и.

¹¹ Текст пошкоджено, далі закреслено жъ.

¹² Над рядком закреслено которого будет, далі закреслено в оба пути до тысячи верст.

¹³ Далі закреслено а паче.

¹⁴ Далі закреслено под присягою.

¹⁵ Написано над рядком замість закресленого должсти.

¹⁶ Далі закреслено і недобрие люди.

¹⁷ Далі закреслено какъ.

¹⁸ Написано над рядком замість закресленого не у кого.

¹⁹ Написано над рядком замість закресленого да и они по болшой части.

²⁰ Далі закреслено и от калмикъ.

²¹ Далі закреслено дистанция.

²² Далі закреслено са.

техъ степей²³ ннѣ⁴ імеющимся розездамъ всехъ⁴ такихъ злодеевъ и удержа^т⁴ всячески нелзя⁴. Надежно же бит может по успокоению онихъ
101 пограничныхъ поляковъ, ежели²⁵ полское шляхетство // прилѣжно буду^т над своими подданными смотрѣть и содержат в добром и крепкомъ порядкѣ, что б такихъ воровъ к нам в российскіе границы ⁴от нихъ⁴ не умножалос. А понеже за слабымъ ихъ непорядочнымъ над своими подданными смотрениемъ, сами себѣ принимаютъ безъспокойство, а на Войско Запорожское наводятъ напрасное нареканіе, что и изъ учрежденныхъ для нихъ комиссій видно, ибо оніе поляки толко ищутъ, что б другихъ какъ не естъ всеми неправдами опорочитъ, а сами о своихъ ворахъ не токмо ихъ иска^т и искоренятъ, нѣ же слышатъ хотя^т, чего ради и подаваемыхъ отъ нашихъ депутатовъ и претенсій не принимаютъ, въ чемъ все²⁶ Войско Запорожское признаетъ себе отъ тѣхъ поляковъ незносную обиду и напрасное злодейское нарѣканіе ⁴і покорно⁴ просятъ в.в.п., даби о томъ было представленно въ высокоправительствующей Сенатъ.

²⁷А какихъ іменно показаніе поляки запорожскихъ²⁸ претенсій принимать не хотятъ, о тѣхъ прилагается при семъ особенный регистеръ²⁹, который^и такожъ да соблагоизволитъ ваше высокопревосходительство в зашщитеніе Войска Запорожского в помянутой высокоправительствующей^и Сенатъ взнестъ³⁰. И докелѣ о глуду воспослѣдуетъ милостивая резолюція, дотоль вишеписанную комисію отставитъ²⁷.

Атаманъ к. Якимъ Ігнатовичъ с товариствомъ

Изъ Сѣчи.

1749 году, сентяб. 11 дня.

101 Проба пера: «Въ Кош».

3в. Арк. 98, 101. Відпуск.

№ 280 1749 р., вересня 13. – Листъ полковника Київського гарнізону Іллі Расловлева до кошового атамана Якіма Ігнатовича з проханнямъ повідомити, чи направлені депутати від Коша в м.Архангельськ для участі у роботі Слідчої комісії

102 Высокоблагородныи і высокопочтенны гсднѣ Воиска Запорожского Низового кошевой атаманъ Екимъ Ігнатовичъ, мой благодетель

Понеже назначенное число съездомъ в городокъ Архангелскъ по претенціямъ полскаго умайскаго полковника Артинского в камисію

²³ Далі закреслено ннѣ.

²⁴ Далі закреслено нѣкакъ, невозможно, а.

²⁵ Далі закреслено оноѣ.

²⁶ Написано над рядкомъ замість закресленого всѣ.

²⁷ Написано над рядкомъ замість закресленого а ежели ми болѣе впредь будемъ отъ нихъ, поляковъ, такое нести напрасное нарѣканіе и обиди, то должны будемъ сами проситъ со объявлениемъ всѣхъ обстоятелствъ именнымъ челобитемъ отъ е.і.в. в височайшо^и о томъ млсти і зашщитенія, ибо Войско Запорожское, какъ и здвнихъ летъ присягаѣтъ высокославной коронѣ российской битъ во веки верными и непорочными слугами.

²⁸ Далі закреслено же.

²⁹ Док. № 287.

³⁰ Далі закреслено и покуда по рассмотренію вашего высокопр.

минуло, а от Коша на требуемую промеморию никакого известия в ту каммисию и по нне в присылкѣ не имеетца, чего ради вашего высокоблагородия прошу, какъ надлежащимъ о ответомъ на ту промеморию, такъ и о присылкѣ дѣпутатовъ, ¹котораго числа оныѣ высланы буду т¹, приказать меня уведомить не умедля, ибо мнѣ, что по той каммисии от времени до времени происходит будет, почасту Киевскую генерал-губернаменскую канцѣлярию репортовать указомъ велено.

Впро чтемъ вашего высокоблагородия,
моего благодетеля
всегдашней слуга
Лиа Расловлевъ

Сентября 13 дня 1749 году.

Помітка: «Получено сентабра 16 д. 1749 году».

Арк. 102. Оригінал.

№ 281 1749 р., вересня 17. – Промеморія Коша Прикордонній слідчій комісії про відмову направити депутатів для участі в засіданнях, а також полковників і курінних отаманів, звинувачених у причетності до гайдамацьких наїздів

З Коша Войска Запорожского Низового в учрежденную о 103
гайдамаках Пограничную комиссию

Промеморыя

Сего¹ сентября 4 дня полученна из оной комиссій в Кошъ Войска Запорожского промеморія, въ которой объявлено, что б по требованію съ полской стороны уманского полковника Ортинского сиска т на ту комиссию безотговорочно, якобы гайдамакъ техъ, кой учинили в Полшѣ, в той Уманской губерній немаліе грабительства въ отгонъ лошадей і протчего. А буди жъ техъ, кого за настоящими резонами сискать негде, то атаманов куренных и полковниковъ к о ответамъ в ту комиссию сиска т і на срокъ сего 749 года, сентября ж къ 10-му числу представи т.

На которую в ответъ от Коша согласно приговоренно послать сию помеморию і в оной объявить. Ч то какъ оной комисіи посланіе от Коша депутаты представляли, яко тѣх людей, кой от полской стороны въ претенсиях показани, прі Кошѣ // не имѣется, о чемъ въ весь Кошъ засвѣдительствовать 103
можетъ, а котория имелись и прежде представляемы въ прошломъ 748-мъ зв.
году, в декабрѣ мсцѣ въ ту комиссию били, то и на оних никакого к воровству доказательства от нихъ, поляковъ, тогда не явилос, такъ і изнѣ тѣхъ напрасно требовать недлячего. А чтобъ атамановъ и полковниковъ, отнявъ ихъ от командъ, и посылать за такими ихъ полскими напрасными затеями, того и никогда учинит от Коша невозможно. О чемъ в семъ сего сентября въ 11 день пространѣе с требованіемъ резолюцій писаньно доношениемъ² къ его высокопревосходителству гспдну генералу-аншефу и киевскому генералу-губернатору і кавалеру Михайлѣ Ивановичу Леонтьеву.

¹Написано на полі.

¹Написано замість закресленого прошедшаго.

²Див. док. № 279.

Чего ради и тѣ депутаты до резолюцій посылаєны в комъзисію от Коша
быть не могутъ і об ономъ помянутая комъзисія благоволилъ битъ известна

Атаманъ кошовиѣ Якимъ Ігнатовичъ
с товариствомъ

Изъ Коша.

1749 года, сѣнтябра 17 дня.

Арк. 103. Відпуск.

№ 282 1749 р., вересня 19. – Промеморія Коша Прикордонній
комісії про визначення депутатів для участі в роботі
комісії і складання Військовою канцелярією реєстра
запорожців, страчених поляками у 1746–1747 рр.

82 Въ учрежденную от Малороссійского краю с Полщею
Пограничную комісію^а Войска Запорожского Низового¹
з Війсковою канцеляріѣй
Промеморія

Сего сѣнтябра 18 д. з показанноѣ Комміссіѣ получено в Кошѣ Войска
Запорожского Низового сообщеніе², в которомъ между прочіимъ написано.
Что-де по справкѣ въ оной комміссіѣ в 747 году, сѣнтября 23 дня бывшей
Войска Запорожского Низового кошевой атаманъ Василий Григоріевичъ,
в Киево-губернскую канцелярію доношеніемъ представляя, приносилъ
жалобу, яко поляки в прошлых 1746 и 747 годѣхъ Войска Запорожского
козаковъ, кой по пашпортамъ съ рибою в Полщу ходили, имая, повѣшали
и ихъ имущество забрали. А сколько, и гдѣ, и кимъ именно запорожских
козаковъ повѣшено, и что от нихъ отобрано, о томъ-де сообщенъ реєстръ,
по которому велено оной Комміссіѣ при нѣшнемъ съездѣ полскихъ комисаровъ
учинитъ слѣдствіе, а по слѣдствію требоватъ совершенной сатиѣфакціѣ. И
для того помянутимъ сообщеніемъ требовано от Войска Запорожского к
доказательству одного или двухъ депутатовъ.

82 зв. На якое сообщеніе // Войска Запорожского Низового з Війсковоюѣ
канцеляріѣй опредѣленно в учрежденную от Малороссійского краю с
Полщею Пограничную коммісію послать сію промеморію, а въ оной
обявить, что от Войска Запорожского в показанную Коммісію депутаты
³Николаѣ Багно, Василь Зеленко и Дмитро Штана³ уже избрани и о
приключившихся запорожскимъ козакамъ от поляковъ смертныхъ убійствахъ
і о заграбленіѣ имуществъ ихъ надлежащіе реєстра сочиняются. А какъ
скоро оные сочинени будут, того жъ времени помянутое депутаты с таковыми
реєстрами в означенную комміссію отправлені бытъ имѣють. О чемъ
учрежденная пограничная с Полщею комміссія блговолигъ быти известна.

А. кошовиѣ Якимъ Ігнатовичъ
с товариствомъ

Сѣнтябра 19 д. 1749 году.

З Коша.

Арк. 82. Відпуск.

¹ Далі закреслено в Війсковую кан.

² У справі відсутнє.

³ Написано на полі.

№ 283–284 1749 р., вересня [19]. – Промеморія Коша Прикордонній комісії про відрядження для участі в роботі комісії депутатів; реєстр козаків, страчених поляками у 1746–1748 рр.

В учрежденную от Малороссійского краю съ Полщею пограничную комиссію Войска Запорожского Низового зъ Войсковой канцеллярій 126

Промеморія

Сего сентябра 18 дня з показанной комъміссій получено в Кошѣ Войска Запорожского Низового сообщеніе¹, в которомъ между прочимъ написано. Что-де по справки въ оной комъміссій въ 747-мъ году, сентябра 23 дня бывшей Войска Запорожского Низового кошевой атаманъ Василий Григориевичъ в Киево-губернскую канцеллярію доношеніемъ¹ представляя, приносилъ жалобу, яко поляки в прошлих 1746 и 747-мъ годѣх Войска Запорожского козаковъ, кой по пашпортамъ съ рибою въ Полщу ходили, имая, повѣшали и ихъ имущество забрали. А сколко, и гдѣ, и кимъ іменно запорожских козаковъ повѣшено, и что от нихъ отобрано, о томъ-де сообщенъ реєстръ, по которому велено оной комъміссій при ннѣшнемъ // съездѣ полскихъ комисаровъ учинить слѣдствіе, а по слѣдствию требовать совершенной сатисфакцій. И для того помянутимъ сообщеніемъ требовано от Войска Запорожского к доказательству одного или двухъ депутатовъ. 126 зв.

На якое сообщеніе от Войска Запорожского Низового зъ Войсковой канцеллярій² прошедшого 19 дня сего сентябра посланною промеморією в показанную² учрежденъную от Малороссійского краю съ Полщею пограничною комиссію объявлено³, что от Войска Запорожского⁴ в оную⁴ комиссію депутаты из старшинъ Николай Багно, Василий Зеленскій⁵ и Дмитро Романовскій⁶ уже избраны и о приключившихся запорожскимъ козакамъ от поляковъ смертних убійствахъ і о заграбленій имуществъ ихъ надлежащіе реєстра сочиняются. А какъ скоро оніе сочиненіи будут, того жъ времени означенніе⁶ депутаты с таковыми реєстрами⁷ в показанную⁷ комъміссію о правлени быт имѣю т.

⁸Почему ннѣ какъ вышеписанніе деп[утати]⁹, такъ¹⁰ и о имѣющихся¹⁰ на поляках [запо]рожских претенсіяхъ реєстра [і]мъ в помянутую

¹ У справі відсутнє.

² Написано над рядком і на арк. 127 замість закресленого опредѣлено.

³ Написано над рядком замість закресленого послать сію промеморію, а в оной объявить.

⁴ Написано над рядком замість закресленого в показанъную.

⁵ Виправлено з Зеленко, складскій написано над рядком.

⁶ Написано над рядком замість закресленого помянути.

⁷ Написано над рядко замість закресленого в означенную.

⁸ Написано над рядком і на арк. 127 замість закресленого о чем учрежденая пограничная с Полщею комъміссія блговолит быть известна. Сентябра 19 д. 1749 году. Зъ Коша.

⁹ Текст пошкоджено.

¹⁰ Написано над рядком замість закресленого и о претенсіях.

Реєстр посполитих наваніш

104

Вісній посполитого

Вісній 1746 року мав місце між нами і нашими Братями на
Брані в селі воні над річкою воля савині рече. Записано і
посполитого імями Сіфимаса Мелонія для продажу в
саміх посполитих було ісполани отіраючи чини посполитих
всіх срібів днів та інших речей срібів в селі савині
посполитих

Вісній Адріанового

Вісній 1746 року мав місце між нами і нашими Братями на
Брані в селі воні над річкою воля савині рече. Записано і
посполитого імями Сіфимаса Мелонія для продажу в
саміх посполитих було ісполани отіраючи чини посполитих
всіх срібів днів та інших речей срібів в селі савині
посполитих

Вісній посполитого

Вісній

Вісній 1746 року мав місце між нами і нашими Братями на
Брані в селі воні над річкою воля савині рече. Записано і
посполитого імями Сіфимаса Мелонія для продажу в
саміх посполитих було ісполани отіраючи чини посполитих
всіх срібів днів та інших речей срібів в селі савині
посполитих

Вісній Іоаннися

Вісній 1746 року мав місце між нами і нашими Братями на
Брані в селі воні над річкою воля савині рече. Записано і
посполитого імями Сіфимаса Мелонія для продажу в
саміх посполитих було ісполани отіраючи чини посполитих
всіх срібів днів та інших речей срібів в селі савині
посполитих

Вісній посполитого

Вісній 1746 року мав місце між нами і нашими Братями на
Брані в селі воні над річкою воля савині рече. Записано і
посполитого імями Сіфимаса Мелонія для продажу в
саміх посполитих було ісполани отіраючи чини посполитих
всіх срібів днів та інших речей срібів в селі савині
посполитих

Сіфимас

1749 р., вересня [19]. – Реєстр козаків, страчених поляками у 1746 – 1748 рр. Док. № 284.

коммісію [от Вой]ска Запорожского послани и о томъ часто упоминаемая Пограничная с Полщею коммісія да благоволишь быть известна.

Атаманъ кошовій Якимъ Ігнатовичъ
с товариствомъ

[Сен]тяб. . . .¹¹ дня 1749 году.
З Коша.⁸

На конверті: «В учрежденъную от Малороссійского краю съ Полщею 127
пограничную комъмісію Войска Запорожского Низового зъ Войсковой зв.
канцеллярій промеморія».

Арк. 126, 127 зв. Відпуск.

№ 284

Реестръ повешеннымъ казакамъ

104

Куреня Полтавского

Въ прошломъ 746-мъ году, мѣца ноября казакъ Іванъ Бурдугъ, набравъ въ Перевозной на одинъ возъ соленой рыбы, за пашпортомъ полковника інгульского Афанасья Недонка для продажи в Лысянку поехалъ было. А поляки, отобравши у него коней пару, возъ с рыбою, днгъ пятнатцать рублевъ, одежду, и его самого повесили.

Куреня Джереловского

Прошлого ж 746-году Климы Лукашенько да Каленикъ Бабохъ, набравъ на два воза рыбы на низу Днепра, за пашпортомъ оногъ ж полковника інгульского в осенне время пошли в полские города для продажи онои рыбы. І въ городе Звенигородце поляки взяли и повешали, а их кони і возы с рыбою, і все имущество забрали.

Куреня Колниболоцкого

Въ томъ же 746-мъ году, в декабре мѣце Алексей Ляхъ, Григорей Бабохъ, набравъ на четыре возы рыбы, с пашпортомъ оногъ ж полковника інгульского пошли было въ полские города для продажи онои рыбы. І в городе Корсунъ, отобравши у них коней, возы с рыбою, одежду и протчее, а ихъ самихъ тамо командующими приказано повѣшать.

Куреня Корсунского

Того ж году, въ декабре мѣце Мартынъ Гергель да Степан Жаломка, набравши на два воза асетровъ на низу Днепра, пошли было в полские ж города для продажи оныхъ асетровъ с пашпортомъ того ж полковника. І в городѣ Смѣломъ тамошній губернаторъ приказалъ ихъ повѣшать, а ихъ осемъ коней, возы со осетрами і все ихъ имущество забралъ.

Куреня Конеловского

Того ж году Григорей Писменныи да Герасимъ Бѣлыи с пашпортомъ полковника гардового ездили въ Великои постъ до родичей для

¹¹ Дату не вказано.

свидания. В городе Корсунѣ поляки, взяв их, пошали¹ под Корсуномъ, а лошади и одежду, и денги побрали. //

104 Въ томъ же году, декабря 24-го дня в границе российской, при урочищи
зв. Костоватой за ведомомъ поручника Михаила Закревского подкомандные ево казаки, напавъ на зимовникъ гвалтомъ, а имянно: у Карпа Величковского, – трое, у Якова Безродного, куреня Батуринского, – трех же лошадей (два с кулбаками и с уздами, одинъ бес кулбаки), у Данила Смаила, куренного Донского, – двух да Мандренка, Величковского, – одного, у Николая, куреня Переясловского, – одинъ; итого, десети лошадей. И хотя те казаки и требовали у показанного поручника Закревского, чтоб пообиралъ у подкомандныхъ своих те забранные гвалтомъ лошади і им возвратилъ, точию оной поручникъ никакой сатисфакціи имъ, казакам, не учинилъ.

Куреня Титаровского

Въ томъ же году, напавъ полская партия, у Тимофея Шевца взяли, пару лошадей, возъ с рыбою и протчїе вещи, тако ж і у Зиновья Веселного взяли две бочки рыбы с возомъ, пару лошадей и протчее имущество, а за что – неизвѣсно.

Куреня Роговского

Въ 747-м году, в осѣннїя время у казака Самоила Дубровы, сидячего зимовником в Ёнгульце противъ Зеленой, присланные от поручника Михаила Закревского, краичего коронного Потоцкого, прозываемыи одинъ – Цыганъ да два их полские козаки, воровски перѣхавши въ ево зимовникъ, взяли добрых лошадей шесть. И хотя онъ, Дуброва, за теми ворами і гнался тясмою до границы полской, точию не могъ их догнать, которые лошади і поннѣ у них находятъца.

Куреня Сергѣевъского

Оного ж 747-го году, мѣца марта Павла Мамаю, Федора Гордового, Самоила Люлку, Герасима Черного, напав на них в Гарду полская партия, взяли их самих и лошадей с кулбаками, і все их имущество забрали, і где их подевали, о томъ неизвѣсно.

Куреня Донского

116 Того ж 747-го году, в марте ж мѣсѣ казаки Григорей Таран, Василѣи // Овчаръ с рыбою двумя возы в полские города для продажи слѣдовали, на которых напавъ полской объездъ, взяли у них четыре лошади да два воза рыбы, одежду и протчїе вещи, а их самих в Лысянки повѣшали. Того ж году, послѣ Рождества Хъристова, Великих Мясницъ, об Всеедно// недели, казаковъ куреня Куреневского на Комышеватои Балгѣ посланные от поручника Закревъского казаки – одинъ прозываемыи Цыганъ с товарищи, четырнадцать лошадей разбойнически отняли, кон и поннѣ у ево поручника Закревского. Въ 748-м году выпешанного Донского куреня казаков слѣдующих із

¹повешали

Днестровского походу, зазвавши камандуючіи, прозванием Табанъ, в Умани с поляками в дворъ, якобы для удовольствия их харчъми или зачемъ другимъ, поотбиравши руже, по поре² лошадеи, одежду и денги и протчее в городе Умани, а имянно: Мартына Гончера, Трофима Ярового, Афанся Окатога, Андрея Дона, Михаила Долгого, Максима Малоока, Корнея Кучерявого, Федора Шевца, Федора Похла, Гордея Носатога, Ивана Тарана с протчими многими Войска Запорожского Низового казаками повешали.

Скрипа на арк. 104, 116: «Михайла // Ломакинъ, Антонъ // Северьгин»
Арк. 104, 116. Засвідчена копія.

№ 285 1749 р., вересня 22. – Лист кошового отамана Якима Ігнатовича до полковника Аврама Миронова з проханням сприяти депутатам, відрядженим для участі в роботі Прикордонної комісії

Высокоблгородниѣ и высокопочтенныѣ гсиднѣ полковникъ, 124
милостивый гсдръ мой Аврамъ Петровичъ.

За силу присланной в Кошъ Войска Запорожского зъ учрежденной от Малороссійского краю з Полщею пограничной комисіей прошедшаго 18 дня сего сентября проеморій, по имѣющейся по поляках запорожской претенсіей опредѣленіе от Войска Запорожского депутати Николаѣ Багно, Василиѣ Зеленский и Дмитро Романовскиѣ з даними имъ о показанных претенсіяхъ реестрами и из особливою в помянутую комисію проемориєю¹ от мене с товариствомъ отправлени. Которихъ депутатовъ услужнѣйше вашего высокоблгородія прошу въ особливомъ своемъ охраненій и в надлежащомъ наставленій имѣть не оставить, при чем и мене с товариствомъ в блгопризрителномъ своемъ респектѣ содержат покорнѣйше² прошу жъ. Я же с моймъ истиннимъ³ імени вашего высокоблгородия почтеніемъ навсегда пребываю.

Вашего высокоблгородия милостивого
гсдря моего послушнѣйшиѣ слуга
а.к. Яким Ігнатовичъ с товариствомъ

Из Сѣчи.

1749 году, сентяб. 22 д.

Арк. 124. Відпуск.

¹паре.

¹Далі закреслено при семъ.

²Далі закреслено про що.

³Далі закреслено ваш.

№ 286 1749 р., вересня 23. – Лист кошового отамана Якіма Ігнатовича до сотника Крилівської сотні Миргородського полку з проханням сприяти запорозьким депутатам, направленим з Коша для участі в роботі Прикордонної комісії

125 **Благородний і достоїнупочетливий гадинь сотникъ криловский, мнѣ благонадежный приятель**

Через сие вашего благородия, моего благонадежного приятеля¹ услужно прошу. ²Подателей сего², от Воиска Запорожского посланих в пограничную с поляками депутатов Николая Багна с товарищи, в случающихся тамо имъ нуждахъ по вашей издавна к Воиску Запорожскому приязни не оставляють і содержать ихъ в приязни, за что ³і я с товариством³ вамъ, благонадежному моему приятелю⁴, в требуемых случаяхъ служить і възблагодарить не премину. І при томъ есть вашего благородия, благонадежного моего приятеля доброжелательный слуга.

А.к. Я.І. с то.

Сентябра 23 д. 1749 году.

Арк. 125. Відпуск.

№ 287 1749 р., вересня 24. – Реєстр страчених поляками запорозьких козаків і захопленого у них майна в 1733–1749 рр.

106 Реєстръ коликое число подданихъ ея імператорскаго величества самодержици всероссійской Войска Запорожского Низового козаковъ ляхи повѣшали и имущество ихъ забрали. А кого именно, и якихъ куреней оные козаки били, и в какомъ году повѣшали, и что забратое у нихъ имущество состоять по самої истинної и справедливой оценки денегъ, о томъ слѣдуетъ ниже сего.

1749 году, ¹сентябра в 24 день¹ сочинень.

1733 года	Число убытихъ и повѣшенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена положена	
		Рубль	Копейки
Козакъ куреня Титаровского Антонъ	Повѣшенъ козакъ	– 1	
Таранъ еднимъ возомъ з рибою для продажи, когда поехали в городъ Браслявѣ ³ ,	Лошадей	– 2	20
	Риби возъ	– 1	30

¹Далі закреслено восписав мой поклонъ, желаю многолѣтнаго і здравственого пребивания. При чемъ вашего благородия, благонадежного приятеля.

²Написано над рядкомъ замість закресленого сихъ.

³Написано над рядкомъ замість закресленого я іс товариствомъ.

⁴Далі над рядкомъ закреслено я іс товариствомъ.

¹У док. № 270 іюля в 25 день.

²У док. № 270 ружя.

³У док. № 270 Браславъ.

1734 года - 1736 года	Число убытых и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ¹ и протчѣго имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена положена	
		Рубль	Копѣйки

то обрѣтающіеся тамо ляхи, отобравши в него лошадей пару, возъ з рибою, одежу и протчое имущество, самого его повѣсили. А за какие его виновности, о томъ в Кошгъ Войска Запорожскаго Низового писменного виду не било.

Войсковий //

Того ж куреня Титаровского козакъ Василь Бобохъ з товарищемъ, а якъ оного звали припомнить не можно, двома вози з рибою, когда поехалъ в Браславя ³ , то обрѣтающіеся тамо ляхи, отобравши в него лошадей двѣ пари, два вози з рибою, одежу и протчое имущество, самихъ ихъ повѣсили. А за какие ихъ виновности, о томъ в Кошгъ Войска Запорожскаго Низового писменного виду не било.	Одежи и протчѣго имущества забрано на	8	90	
--	---------------------------------------	---	----	--

Козаки куреня Кореновского-Тимко Птуха ездилъ в село Бужинъ для доправки на должникахъ долговъ, то будучій тамо полковникъ Савка Чаленко, отобравши в него лошадей пару, ружа и протчое имущества, самого его повѣсилъ. А за какую виновность, о томъ в Кошгъ Войска Запорожскаго Низового писменного виду не било.	Повѣщено козакъ	- 2		106
	Лошадей	- 4	40	зв.
	Риби возовъ	- 2	60	
	Одежи і протчѣго имущества забрано на		15	

1735 года

Козаки куреня вишписанного Тимка Птуха братъ его, Демко Птуха ж, еднимъ возомъ з рибою ездилъ для продажи в показанное село Бужинъ и тамо комендующіе ляхи отобрали в него лошадей пару, возъ з рибою, денегъ наличнихъ сорокъ сѣмъ рублей, одежу и протчое имущество, его ж самого нагого опустили.	Повѣшенъ козакъ	- 1		
	Лошадей	- 2	40	
	Ружа ² и протчѣго имущества забрано на		15	

писарь //

1736 года

Того ж Куреновского ⁶ куреня козакъ Лаврѣнъ Бойко ездилъ в Смѣлую для доправки на должника долгу, которого	Лошадей	- 2	20	
	Риби возъ	- 1	15	
	Денегъ наличнихъ		47	
	⁵ Одежи и протчѣго имущества ⁵ забрано на		10	

Того ж Куреновского ⁶ куреня козакъ Лаврѣнъ Бойко ездилъ в Смѣлую для доправки на должника долгу, которого	Повѣшенъ козакъ	- 1		
	Лошадей	- 2	25	
	Возъ еденъ	- 1	2	
	Денегъ наличнихъ		34	

¹ У док. № 270 оценка.

³ У док. № 270 одежу і протчѣе имущество.

⁶ У док. № 270 Куренѣвского.

1737 года	Число убытыхъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забра- тимъ вещамъ самая суцая цена поло- жена	
		Рублѣ	Копѣйки

обретающіесь тамо ляхи, отобравши в него лошадей пару з возомъ, денегъ наличнихъ тридцять чотири рублѣ, одежду и прочое имущество, без всякой винности повѣсили.

1737 года

Того ж Куреновского куреня козак Дмитро Бѣлій, при слѣдованій в Очаковский походъ, захал

107 зв. *писар* // Повѣшенъ козак – 1
в село Камянку для покупки харчей і та- Лошадей – 2 40
мо будучіе ляхи, отобравши в него лоша- Ружа и прочего
дей пару, ружа⁷, одежду и прочое имущест- имущества забрано на 25
во, его самого повѣсили. А за что – в Кошъ Войска Запорожскаго не писанно.

Повѣшенъ козаков – 2
Лошадей – 4 88
Того ж Коренѣвского куреня козаки Ружа и прочего
Савка Шаповаль, Маѣмъ Величко, при имущества забрали на 52
слѣдованій в походъ Очаковскій, отлучилис от Войска за шпедшими с табуна
лошадми, на койхъ наехавъ людская партия и отобравши в них лошадей чотири, ружа⁸
и прочое ихъ имущество, самихъ ихъ повѣсили. А за какую винност – до Коша
Войска Запорожскаго Низового не писали.

Козакъ куреня Титаровского Тимош Чорнобит з двома служителми, трома вози з рибою, когда поехалъ для продажи в городъ Чѣркаси, то тамо обрѣтающіесь
108 ляхи, отобравши // отобравши в него лоша- Повѣшенъ козакъ – 1
дей шесть, вози и рибу, одежду и прочое Лошадей – 6 66
имущество, самого его повѣсили, а Риби возовъ – 3 45
служителемъ олустили. А за какую его Одежи і прочего
винност – в Кошъ Войска Запорожскаго имущества забрано на 33
Низового не писали.

Повѣшенъ козак – 1
Лошадей – 6 60
Того ж куреня Титаровского козакъ Павло Циганъ трема вози з рибою для Риби возовъ – 3 50
продажи оной когда поехалъ в городъ Одежи і прочего
Лисянку, то будучіе тамо ляхи, имущества забрано на 25
отобравши в него лошадей, рибу з возами, одежду и прочое имущество, самого его
повѣсили. А за какую винность – в

¹ У док. № 270 далі написано і имуществу.

² У док. № 270 ружѣ.

³ У док. № 270 трема.

1738 года	Число убытких и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и протчого имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая сущая цена полужена	
		Рубль	Копѣйки

Кошъ Войска Запорожскаго писанно не было.

1738 года

Того ж Титаровского куреня козакъ Федор Чорний¹⁰, слѣдуючи с походу Днѣстровского, заехал в село Матяшевку для покупки харчей и, виехавши уже из села, не в отдалеку, напавъ на него, ляхи скололи, а лошадей пару и что

Петръ Чернявскій //

при немъ было ружа⁸, одежду и протчое имущество забрали. А за какую его винность – в Кошъ Войска Запорожского писано не было.

Того ж Титаровского куреня козаковъ Дмитра Шамрая, Тимка Чорного, Федора Потоцкого, с походу Днѣстровского слѣдующих, на рѣчки Сисюхи догнали ляхи и, поотбѣравши в нихъ лошадей шесть, ружа⁸, одежду и протчое имущество, самих повѣшали. А за какую винность – в Кошъ Войска Запорожского не писанно.

Разныхъ куреней козаковъ числомъ сто два человекъ, слѣдующих с походу Днѣстрожского, комендующій въ Умани Антонъ Табанъ запросилъ в свой домъ на кушане и, поотбѣравши в нихъ лошадей по двѣ и все, что при нихъ было имущество, самих их в Умани повѣшалъ.

войсковой писарь //

А иманно вишепоказаннимъ повѣщеннимъ сту двомъ козакамъ имена и прозвания:

Семень Заецъ, Павло Гончар, Семень Рябокобила, Романъ Кукса, Степанъ Гончаръ, Семѣл Воликъ, Грицко Григораша, Федор Циба, Игнатъ Пѣвень, Сергѣй Куксенко, Грицко Топило, Каленикъ Старой, Семень Тригубѣлжо, Иванъ Шаповаленко, Дмитро Бѣлій, Павло Булава, Семень Гончаренко, Грицко Голуб, Леско Яценко, Василь

Сколоть козакъ	– 1	50	
Лошадей	– 2		
Ружа ² , одежи и протчого имущества забрано на		15	
Повѣшено козаков	– 3		
Лошадей	– 6	150	
Ружа ² , одежи и протчого имущества забрано на		80	
Повѣшено козаков	– 102		
Лошадей	– 202	3450	
Ружа ² , одежи и протчого имущества забрано на		3100	

108
зв.

109

¹⁰ У док. № 270 Чорний.

1738 года	Число убыгихъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ¹ и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена положена Рублѣ Копѣйки
-----------	--	---

Булавка, Марко Головка, Степанъ Кравецъ, Гарасимъ Ракобила, Давидъ Макуха, Семень Погорѣло¹¹, Остапъ Бѣлой, Наумъ Коникъ, Иванъ Таранъ, Пѣтро Литвинъ, Федоръ Скирта, Йско¹¹ Чубъ, Степанъ Костирка, Михаило Танцюра, Дмитро Мурашка, Гарасимъ Бовтъ, Мусѣй Корякъ, Антонъ Криловскій, Корнѣй Усь, Василь Нижченко, Иванъ Головка, Степанъ Чорний¹⁰, Мусѣй Волошинъ, Яковъ Кобзар, Давидъ Покотило,

Петръ //

- 109 Василь Суптелний, Данило Неклепани, зв. Иванъ Чубъ, Маѣзимъ Плоскоголови¹³, Василь Ляшокъ, Тимко Усь, Василь Коломиецъ, Федоръ Нагаецъ, Семень Тулубецкій, Сергѣй Скирта, Гришко Стромецъ, Тарасъ Полежай, Демко Полежаенко, Кононь Допъ, Макаръ Швець, Мусѣй Горбъ, Алѣѣй Слѣсар, Гарасимъ Гребѣнь, Степанъ Плотуха, Лаврѣн Безбородій, Леско Прочуханъ, Лукянъ Ломака, Микола Солоній, Савка Великій, Кузма Бѣлій, Трохимъ Гуржѣй, Антонъ Набокъ, Андрѣй Чорній, Михайло Таранъ, Кондрать Конде¹¹, Федоръ Чорний¹⁰, Омелко Леляха, Федоръ Кравецъ, Федоръ Рѣва, Антонъ Криворотій, Дмитро Котъ, Василь Ковбаса, Самоило и Омелко Бойки, Дишисъ Хмара, Авраамъ Неделка, Петро Чорній, Федоръ Могила, Маѣзимъ Солодуха, Федоръ Думъ, Иванъ Чорній, Мартинъ Горчаръ, Трофимъ Яровой, Панасъ Окатій, Андрѣй Донъ, Михайло Довгій, Маѣзимъ Малоокій, 110 Корнѣй Кучер, // Феско Швець, Хведоръ Похили¹¹, Гордѣй Носъ, Иванъ Таранъ. А за какую ихъ винность – в Кошгъ Войска Запорожского Низового писменного виду не било.

¹¹ У док. № 270 Исько.

¹² Текст пошкоджено.

¹³ У док. № 270 Плоскоголови.

1738 года	Число убитых и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая сущая цена положена	
		Рублѣ	Копѣйки

Козаки куреня Ведмедовского Семѣнь Полежа^й, Микита Бобошко, Павло Бандура, Павло Литвинко, Василь Чуприна, Иванъ Соловѣ^йко, Данило Канавенко, Гришко Зайка, Авраам Салогуб, Давидъ Шипченко, Иванъ Ивашина, Василь Омелницкій, Василь Драбина, Панко Перогъ, Иванъ Гайдай, Гришко Григоръ, Иванъ Вершоха, Кирило Ротатой, когда слѣдовали с походу Днѣстровского и в мѣстечку Стеблевѣ харчъ покупали, то обрѣтающіеся тамо ляхи, взявши ихъ отвезли в Немеровъ, где тамошнимъ губернаторомъ повѣшени, а имущество ихъ – лошадей тридцать шесть, ружа², одежду и прочее, забрано. А за какую ихъ виновность – в Кошгъ Войска Запорожского не писанно.

Чернявский //

Козаки куреня Кушѣвского Андрѣй Ноздра, Марко Соколикъ, Марко Малин^й¹⁴, Петро Браславецъ слѣдующи с походу Днѣстровского, заездили в Полщѣ к родственникамъ своимъ. То оних Ноздру – в Немеровѣ, Сокольника и Малого – в Смѣлой, Браславця – в Чигринѣ губернатори повѣшали, а имущество ихъ – лошадей восьми, коимъ цена по ¹⁵двадцать пять ¹⁵рублей, ружа², одежду и прочее имущество¹⁶ побрали. А за какую ихъ виновность – Войску Запорожскому не извѣстно.

Козаки куреня Уманского Иванъ Чорнин^й¹⁰, Леско Цмакало, Иванъ Бойко, слѣдующи с походу Днѣстровского, заездили к родственникамъ своимъ в село Капустинъ и тамо ихъ ляхи побрали, и в Смѣлой губернатор повѣшалъ, а имущество – лошадей // шесть, коимъ цена по двадцать пять рублей, ружа², одежду и прочее забралъ. А за какую вину – в Кошгъ Войска

Повѣшено козаков – 18
Лошадей – 36 900
Ружа², одежды і прочего имущества забрано на 300

Повѣшено козаков – 4
Лошадей – 8 200
Ружа², одежды і прочего имущества забрано на 110

Повѣшено козаков – 3
Лошадей – 6 150
Ружа², одежды и прочего имущества забрано на 60

110
зв.

111

¹⁴ У док. № 270 Малій.

¹⁵ У док. № 270 написано цифрами.

¹⁶ У док. № 270 це слово відсутнє.

1738-1739 года	Число убытых и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая сушая цена положена	
		Рублѣ	Копѣйки

Запорожского писменного виду не было.

1739 года.

Козаки куреня Левушковского Иванъ Шкура, Яковъ Бѣлий, Василь Грѣшній, Иванъ Бздунъ, Гаврило Таранъ, Иванъ Великій, Данилю Залчченко на семи возахъ з рибою ходили в город Сѣблую. І тамо будущій губернатор, отобравши в нихъ вози з рибою, лошадей, одежду и прочее имущество, самих ихъ повѣшалъ. А за какую винность – в Кошгъ Запорожскаго писанно не было.

войсковий //

Повѣшано козаков	– 7	
Лошадей	– 14	148
Риби возовъ	– 7	105
Одежи і прочего имущества забрано на		77

111 зв. Козаки куреня Бруховецкого Семень Самарецъ, Маѣимъ Пѣсменний, Иванъ Нагаенко, Васил Плиска, Иванъ Соломка ездили к родственикамъ своимъ в городъ Чигринъ. И тамошній губернаторъ, отобравши в нихъ лошадей десять, одежду и прочее имущество, самих ихъ повѣшалъ. А за какую винность – в Кошгъ Войска Запорожскаго писано не было.

Повѣшено козаков	– 5	
Лошадей	– 10	190
Одежи и прочего имущества забрано на		120

Козаки куреня Пашковского Остапъ Щербина, Данило Кривій, Гаврило Кобенякъ, Яковъ Бобошко, слѣдующи с походу Хотѣнскаго, захали в Бѣлую Церковъ для покупки харчел, то тамошній губернатор, взявъ ихъ под карауль, держал целой годъ, а потомъ, отобравъ у нихъ денегъ восьмьсотъ рублей, лошадей четири з возами и со всею упряжу, рушницъ три, а ихъ самих олпустилъ. А за какую ихъ винность // то имущество побрал и ихъ под карауломъ чрезъ цѣлой годъ держалъ – в Кошгъ Войска Запорожскаго Низового не известно.

Лошадей	– 4	40
Денегъ наличних		800
Возов з упряжу	– 2	4
Рушницъ три	– 3	9

112 Того ж куреня Пашковского Федор Гунка, Андрей Бигокъ ездили в городъ Умань к родственикамъ своимъ. І тамо губернаторомъ отобрано у нихъ лошадей чотири, одежду, ружа² и прочее имущество, а самих ихъ повѣшано. А за какую винность – в Кошгъ Войска Запорожскаго не писанно.

Повѣшано козаков	– 2	
Лошадей	– 4	100
Одежи, ружа ² и прочего имущества забрано на		80

Повѣшено козаков – 2

1739-1741 года	Число убитых и повѣшенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и протчѣго имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая сущая цена положена	
		Рублѣ	Копѣйки

Того ж Пашковскаго куреня Тимошъ Галайченко, Василь Слѣнь, когда слѣдовали з Бендер з неволѣ, то в городѣ Бугуслави ляхи повѣшали, а имущество их, одежу и протчѣе вещи, забрали. А за какую их винност – в Кошѣ Войска Запорожскаго никакого писменного виду не било.

писарь //

1740 года

Козаки куреня Величковскаго Матвѣй Ляхъ, Иванъ Суймъ, Федоръ Цибъ трома вози з рибою ходили в городѣ Умань. И тамо губернаторъ, отобравши у нихъ лошадей шесть, вози з рибою, одежу і протчѣе ихъ имущество, а ихъ самихъ повѣшалъ. А за какую винност – в Кошѣ Войска Запорожскаго не писалъ.	Повѣшено козаков – 3 Лошадей – 6 Риби возовъ – 3 Одежи и протчѣго имущества забрано на	45 33	112 зв.
--	---	----------	------------

60

Козаки куреня Корсунскаго Романъ Сагачка, Василь Солодкій ездили к родственникамъ своимъ в село Бужинъ и тамо ляхи, взявши ихъ, отвезли в Чигринъ, где комендующіе ляхи, отобравши у нихъ лошадей чотири, одежу и протчѣе имущество, самихъ ихъ повѣшали. А за какую винност – в Кошѣ Войска Запорожскаго не писанно. //	Повѣшено козаков – 2 Лошадей – 4 Ружья ² , одежи и протчѣго имущества забрано на	88 40	
--	---	----------	--

1741 года

Козаки куреня Вишестеблѣвскаго Онопрѣ// Таранъ, Яковъ Полозенко, Иванъ Чорній трома вози з рибою ходили для продажи в городѣ Умань. И тамо губернаторъ, отобравши у нихъ лошадей шесть, вози з рибою і протчѣе ихъ имущество, самихъ ихъ повѣшалъ. А за какую винност – в Кошѣ Войска Запорожскаго не писалъ.	Повѣшено козаков – 3 Лошадей – 6 Риби возовъ – 3 Одежи і протчѣго имущества забрано на	66 45 30	113
---	---	----------------	-----

Козакъ куреня Переясловскаго Микита Чорний ¹⁰ возомъ одним з рибою для продажи ходилъ в городѣ Смѣлюю. И тамо комендующій, отобравши в него пару лошадей, возъ з рибою, одежу и протчѣе имущество, самого его повѣсилъ. А за какую	Повѣшенъ козак – 1 Лошадей – 1 Риби возъ – 1 Одежи і протчѣго имущества забрано на	22 16 15	
---	---	----------------	--

1741, 1743 года	Число убытыхъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ¹ и протчѣго имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена положена	
		Рублѣ	Копѣйки

винность – в Кошгъ Войска Запорожского не писано.

Петръ //

1743 года

113 зв.	Козакъ куреня Нижестеблѣвского Андрѣй Ляда еднимъ возомъ з рибою ходилъ для продажи в городъ Лисянку. И тамо губернаторъ, отобравши у него лошадей пару, возъ з рибою, одежу и протчое имущество, самого его повѣсилъ. А за какую его винность – в Кошгъ Войска Запорожского не писанно.	Повѣшень козакъ – 1 Лошадей – 2 Риби возъ – 1	– 1 22 16
	Козакъ куреня Полтавского Панасть Жупенась возомъ з рибою для продажи в мѣстечко Чигринъ ездилъ и тамо коменьдующій, отобравши в него лошадей пару, возъ з рибою, одежу и протчое имущество, самого его повѣсилъ. А за какую его винность – в Кошгъ Войска Запорожского не писанно.	Повѣшень козакъ – 1 Лошадей – 2 Риби возъ – 1 Одежи и протчѣго имущества забрано на	– 1 22 16 15
114 зв.	Козаки куреня Пашковского Михайло Деѣнека, Михайло Ведмедикъ, Панко Литвинъ, // Кузма Кузьомка, Михайло Таранъ ездили в полскіе города для покупки борошна. И тамо ляхи, отобравши лошадей десять, возовъ пять з упряжами и протчое ихъ имущество, а самихъ ихъ повѣшали. А за какую винность – в Кошгъ Войска Запорожского не извѣстно.	Повѣшено козаков – 5 Лошадей – 10 Возовъ з упряжами – 5 Ружа, одежи и протчѣго имущества забрано на	– 5 250 10 150
	Козаки куреня Криловского Маргинъ Загубѣй, Иванъ Загѣний, Лаврунь Коржъ, Павло Бойко, Василь Брагарникъ, Леско Шаповаль, Ониско Швець, Олеѣа Квакъ, Феско Ковал на девяти возах з рибою ходили для продажи в городъ Черкаси. И тамошній губернатор, отобравши у нихъ лошадей восемнадцатъ, вози з рибою, одежу и протчое имущество, самихъ ихъ повѣшалъ. А за какую винность – Войску Запорожскому не извѣстно.	Повѣшено козаков – 9 Лошадей – 18 Риби возовъ – 9 Одежи и протчѣго имущества забрано на	– 9 198 140 120
114 зв.	<i>Чернявскій //</i> Козакъ куреня Поповичовского Леско Дикій ездилъ в мѣстечко Калпиболоть к	Повѣшень козак – 1 Лошадей – 2 Ружа, одежи и протчѣго	– 1 60

¹⁷ У док. № 270 забратим лошадям, рибѣ, ружю і протчѣму имуществу.

1743, 1745-1746 года	Число убытых и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и протчѣго имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцная цена положена	
		Рубль	Копѣйки

родственникамъ своимъ. И тамо будучие ляхи, отобравши у него лошадей пару, коймъ цена по тридцать рублей, одежду и протчое имущество, самого его повѣсили. А за какую его винность – в Кошъ Войска Запорожскаго Низового писменного виду не било.

1745 года

Козакъ куреня Тимошѣвского Данилю Бѣлий ездилъ в мѣстечко Малую Смѣлу к родственникамъ своимъ. І тамо комендующій губернаторъ, отобравши у него лошадей пару, ружа³ и протчое имущество, самого его повѣсилъ. А за какую винность – в Кошъ Войска Запорожскаго писменного извѣстия не било. //

Козакъ куреня Корсунскаго Иванъ Лисянскій еднимъ возомъ з рибою ездилъ для продажи в город Лисянку. И тамо комендующіе¹⁹, отобравши в него лошадей пару, возъ з рибою, одежду і протчое имущество, самого его повѣсили. А за какую винность – в Кошъ Войска Запорожскаго не известно.

Козакъ куреня Батуринаскаго Описко Гуймъ возомъ з рибою ездилъ для продажи в город Смѣлу. И тамо комендующіе ляхи, отобравши в него лошадей пару, возъ з рибою, одежду, протчое его имущество, самого его повѣсили. А за какую винность – в Кошъ Войска Запорожскаго не известно.

войсковий //

1746 года

Козаки куреня Бруховецкаго Грицко Таранъ, Грицко Довбишенко ездилы в городъ Смѣлую ради покупки борошна. И тамо комендующіе ляхи, отобравши у них лошадей чотири, денегъ наличнихъ тридцать рублей, ружа³, одежду и протчое ихъ имущество, самих ихъ повѣшали. А за какую винность – в

¹⁸ У док. № 270 и справедливая оценка.

¹⁹ У док. № 270 комендуущія.

1746 года	Число убытых и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и протчѣго имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая сушая цена положена	
		Рубль	Копѣйки

	Кошъ Войска Запорожского не писано.	Повѣшенъ козакъ	– 1	
	Козакъ куреня Полтавского Иванъ Бурдюг возомъ еднимъ з рибою для продажи в Лисянку когда поехалъ, то поляки, отобравши в него коней пару, возъ з рибою, денег наличнихъ пятьдесятъ рублей, одежу и протчое имущество, самого его повѣсили. А за каковие его вини, о томъ до Коша Войска Запорожского Низового писемнаго виду не било. //	Лошадей	– 2	24
		Денегъ наличнихъ		15
		Риби возъ	– 1	20
		Одежи і протчѣго имущества забрано на		14
				30
147	Козаки куреня Жереловского Климы Лукашенко, Каленкъ Бобохъ, набравши на два вози риби, ездилы в полскіе города для продажи. И в городѣ Звиногородигъ, взявъ ихъ ляхи, невѣдомо за что повѣшали, а ихъ конѣ и вози з рибою, и все имущество забрали. А за каковие ихъ вини – Войска Запорожского писменно не увѣдомили.	Повѣшено козаков	– 2	
		Лошадей	– 4	48
		Риби возовъ	– 2	40
		Одежи і протчѣго имущества забрано на		35
		Повѣшено козаков	– 2	
	Куреня Калниболотского козаки Алеѣѣй Лях, Гришко Бобохъ набралы на четыре вози риби, ездилы в полскіе города для продажи. И в городѣ Корсунгъ ляхи, отобравши в нихъ конѣ, вози з рибою, одежу и протчое имущество, самихъ ихъ повѣшали. А за каковие ихъ проступки – Войска Запорожскаго Низового писменнимъ сношениемъ не увѣдомленно.	Лошадей	– 8	96
		Риби возовъ	– 4	80
		Одежи і протчѣго имущества забрано на		45
	Козаки куреня Корсунского Мартинъ Герѣл,	Повѣшено козаков	– 2	
	<i>писарь //</i>	Лошадей	– 8	96
147 зв.	Степанъ Жоломка, набравши на два вози осятровъ, ездилы в полскіе города для продажи. И в городѣ Смѣлой тамошній губернаторъ приказалъ ихъ повѣшать, а ихъ лошадей восемь, вози з осятрами и все ихъ имущество забралъ. А за каковие ихъ вини – Войско Запорожское Низовое низвѣстно.	Возовъ з осятрами	– 2	80
		Одежи и протчѣго имущества забрано на		43
		Повѣшено козаков	– 2	
	Козаки куреня Конеловского Гришко Пѣсменній, Гарасимъ Бѣли# ездилы к родственикамъ своимъ в городъ Корсунъ. И тамо ляхи, взявши ихъ, повѣшали. А	Лошадей	– 4	100
		Денегъ наличныхъ		30
		Ружа ² , одежи и протчѣго имущества забрано на		60

1746-1747 года	Число убытых и повѣщенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забра- тимъ вещамъ самая суцная цена поло- жена	
		Рубль	Копѣйки

за что – Войску Запорожскому Низовому неизвѣстно. Одежу ж и денги, ²⁰и конѣ²⁰ побрали²¹.

В границѣ россійскои, при урочищѣ Костоватои поручика Михалка Закревского подкомандниѣ его козаки, напавъ на зимовники козаковъ Войска Запорожскаго, а именно: // Карпа Величковскаго, Данила Смайла – курѣнаго донскаго, Ивана Мандрѣнка – величковскаго, Миколи – переясловскаго взяли насилно лошадей десят. И хочаи тѣ козаки и требовали в псказаннаго поручика Закревскаго, что б тѣ забратиѣ насилне лошадей имъ били возвращени, точию онои порутчикъ нѣкакой сатисъфакцій не учинилъ и лошадей не возвратилъ.

Лошадей – 10 250

Козаки курѣна Титаровскаго – Лошадей – 4 48
Тимошъ Швець, Зѣнецъ Весѣлнии двома – Риби возовъ – 2 32
вози з рибою ехали в полские городи. Одежи и прочего
И на пути, напавъ на нихъ лядска партия, имущества забрано на 22
взяли лошадей чотири, вози з рибою и
прочое имущество, а ихъ самихъ
отпустили. А за что – Войску
Запорожскому не извѣстно.

Козаки курѣна Мѣнскаго Семень Гончаръ, Гришко Таранъ, Мазимъ Рудъ, набравши

Петръ //

на три вози риби, ходили в городъ Бугуслая на ярмарокъ. И тамо коменьдующими без всякой винности повѣшани, а имущество ихъ – вози з рибою, лошадей шесть и прочое²² забрали. А за какую винность – Войску Запорожскому не извѣстно.

Повѣшено козаков – 3
Лошадей – 6 72
Риби возовъ – 3 50
Ружья², одежи и прочего
имущества забрано на 38

148

148
зв.

1747 года

В козака курѣна Роговскаго Самойла Дуброви, сидячого зимовникомъ в рѣчки Ингульцѣ, присланниѣ от порутчика, Михалка Закревскаго, крайчегю коруннои

²⁰ Написано над рядком.

²¹ У док. № 270 далѣ написано а за что Войску Запорожскому Низовому не известно.

²² У док. № 270 далѣ написано имущество.

1747 года	Число убытыхъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцная цена положена	
		Рублѣ	Копейки

Потоцко^{го}, еденъ – прозиваеми^и Циганъ да два ихъ лядские козаки, воровско приехавши въ его зѣможникъ, взяли коней добрихъ чотири, коймъ цена по тридцать пять рублей, кобыль двѣ – цена по пятнадцать рублей. I хотя онъ, Дуброва, за ними ворами и гнался тясмоу до границѣ полской, точию конь под нимъ росперся и за тѣмъ не могль их догнать //

149	На козаковъ куреня Сергѣевского Павла Мамай, Федора Гардового, Самоуля Люлжу, Гарасима Чорного напавъ у Гарду лядская партия, взяли ихъ самихъ, конѣ с кулбаками и все ихъ имущество забрали. А гдѣ ихъ подѣляли, повѣшали ль или нѣтъ, и за что опимъ козакамъ таковое неприятелсткое нападение и самихъ ихъ в плѣнъ взятне учипили – Войску Запорожскому Низовому не извѣстно.	Взятихъ в плѣнъ козаковъ	– 4	200
		Лошадей	– 8	32
		Кулбакъ	– 8	
		Ружа ² одежи и прочего имущества забрано на		85

Козаки куреня Донского Грицко Таранъ, Василь Овчаръ з рибою двома вози ходили в полские городи для продажи. На пути напавъ на нихъ лядская обиздка, взяли лошадей четверо, два вози риби, одежу и прочие вещи, а ихъ самихъ в Лисянцѣ повѣшали. А яка онихъ козаковъ вина – Войску Запорожскому писменного виду не било.

Чернявскитъ //

149	Козаки куреня Минского Федор Перехристъ, Коидратъ Кравецъ з рибою двома вози ходили в полские городи. И тамо в мѣстечке Кузминѣ комендующими повѣшени, а имущество ихъ вози з рибою, лошадей чотири и прочое имущество забрато. А за какую винюст – Войску Запорожскому не извѣстно.	Повѣшено козаковъ	– 2	
зв.		Лошадей	– 4	48
		Риби возовъ	– 2	40
		Одежи и прочего имущества забрано на		37

Козаки куреня Мишастовского Каленик Рудъ, Иванъ Шаповаль, Дмитро Бѣли^и трома вози з рибою ходили в полские городи до Немерова. И тамо где подѣлись - и понзгъ Войску Запорожскому Низовому не извѣстно.

Козаки куреня Кисляковского Омелко

Безвѣстно пропалихъ козаковъ	– 3	
Лошадей	– 6	72
Риби возовъ	– 3	40
Одежи и прочего имущества забрано на		57

1747-1749 года	Число убытыхъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и протчего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена полужена	
		Рублѣ	Копѣйки

Малій, Иванъ Швець да курѣний иркѣевскій Иванъ Таранъ во время битности ихъ для добичи звѣриной, напавъ на нихъ у рѣчки Ташлику для пастби коней стоящихъ, уманские козаки // побили ихъ всмерть и забрали лошадей четири, ружа² и протчое имущество и из собою увезли. А за какую винность - Войску Запорожскому не извѣстно.

Убито всмерть козаков	- 3		
Лошадей	- 4	100	
Ружа ⁴ , одежи і протчего имущества забрано на			38

В разнихъ козаковъ куреня Кореновского, которіе обрѣтались для добичи звѣриной в Комшповато# балгѣ, посланіе от порутчика Закревского козаки, едень прозиваемый Цыганъ с товарищи, напавъ разбойнически, заняли коней числомъ чотирнадцять, кой и по нѣгъ въ его, порутчика Закревского, содержатся.

Лошадей	- 14	400	
---------	------	-----	--

1748 года

Козаки куреня Переясловского Пётро Сопко, Гарасимъ Тригубъ двома вози з рибою ходили в Полщу. И в городѣ Лисяжи

воисковий //

тамошній губернатор, забравши у нихъ лошадей чотири, вози з рибою, денегъ тридцять рублѣй наличнихъ и протчое ихъ имущество, самихъ ихъ олпустилъ.

Лошадей	- 4	48	150
Денегъ наличнихъ		30	зв.
Одежи і протчего имущества забрано на		29	

Козакъ куреня Мишастовского Яцко Кулианъ еднимъ возомъ з рибою ходилъ в Полщу. И тамо в городѣ Жаботинъ комендующими рыбу з возомъ, лошадей двоє и протчое его имущество отобрано, а его самого повѣщено. А за какую винность - Войску Запорожскому не извѣстно.

Повѣшенъ козак	- 1		
Лошадей	- 2	24	
Риби возъ	- 1	17	
Одежи і протчего имущества забрано на		11	50

1749 года

Козаки куреня Батуриного Иванъ Туль с товарищи, пять человекъ разнихъ куреней, стояли подля Гадлу на урочищѣ // Ташлику для пастби коней и получения звѣриной добичѣ. То набѣжали на нихъ уманские козаки и онихъ побрали, с койхъ пяти зарѣзали, а едного, Юска Табанця, з собою

Зарѣзано козаков	- 5		151
Ввезенъ козакъ	- 1		
Лошадей	- 12	350	
Ружа, одежи і протчего имущества забрано на		62	

²³ У док. № 270 лошадям и имуществу.

1749 года	Число убытихъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена положена	
		Рублѣ	Копѣйки

увезли. А за какую ихъ винность – в Кошѣ Войска Запорожскаго Низового неизвѣстно. А лошадей дванадцять, також сѣдель со всѣмъ приборомъ и прочое имущество ними забрато²⁴.

Сентября 8 дня козакъ куреня Вишестеблѣвскаго Савка Таранъ да Кушовско^{го} Петро Горкуша объявили, что набравши они на два вози риби в Богу, Виноградной косѣ, ходили для продажи оной в Полцу, в городъ Немеровъ и, по продажѣ тамо оной риби, невѣдомо за что прошедшого июня в 29 день губернаторъ немеровскій забралъ ихъ под арестъ и держалъ в колодках

тсарь //

151	в турмѣ немалое время, а между тѣмъ	Наличныхъ денег	22	26
зв.	билъ ихъ смертно и мучилъ ихъ тиряжко,	Червонихъ	– 3	6 [60] ²⁶
	на страстку тѣл и огнемъ пѣкъ и притом	Лошадей	– 3	38
	спрашиваль : «Не вѣдаютъ ли они где	Шараваръ	– 2	6
	воровъ ²⁵ ». И забралъ у нихъ денегъ числом	Шапокъ	– 2	3
	¹⁵ двадцать два ¹⁵ рублѣ, червонихъ три,	Свита	– 1	1
	лошадей три, коимъ цена ¹⁵ тридцять	Чоботи жолтиє	– 1	1
	восѣмъ ¹⁵ рублей, шараваръ сипіого сукна	Возъ	– 1	2
	двое - цена шесть рублей, шапокъ двѣ -			
	три ¹⁵ рублѣ, свиту простого сукна - одинь ¹⁵			
	рубль, чоботи жолтиє - рубль, возъ одинь-			
	два рублѣ. По отборѣ же у ихъ			
	вишписанныхъ денегъ и всего имущества,			
	посадилъ ихъ вже подъ легкій весма			
	карауль, откудава они и бежали.			

О вишписаннихъ жалобахъ къ его високопревосходителству гсидну, гсидну

²⁴ У док. № 270 підсумовуючий запис 3 того по вишписанному реєстру повѣшано і побито і в плѣнъ захвачено ляхами козаковъ двѣстѣ двадцять одинь – 221

Забрато

Лошадей четириста девятьдесятъ чотири – 494

Риби возовъ і порожнѣхъ возовъ шѣстдесятъ сѣмь – 67

І оному всему кромѣ повѣщенныхъ, побитихъ і в плѣнъ захваченнихъ козаковъ, по самой истинно^й и справедливой оцѣнки состоитъ сумми, полагаая в то число и наличніє денги, шѣстнадцатъ тисячъ ста сорокъ сѣмь рублей и сѣмьдесятъ копѣекъ–16447 рубл[ей] и 70 копѣ[ек].

²⁵ У док. № 270 далі закреслено и разбойниковъ.

²⁶ Пропущено канцеляристом, відновлено на підставі док. № 270.

1749 года	Число убытких и повѣшенных козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружла ² и протчего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцная цена положена	
		Рубль	Копѣйки

генералу-ангышефу, кавалеру и Киевской губерній генералу-губернатору Михайлѣ Ивановичу Леонтиеву сего сентябра в 11 день при доношеній посланъ регистръ // в дополнение вшеписанныхъ представленныхъ жалобъ.

Г[л]огожъ ²⁷ сентябра 18 дня козакъ куреня Джереловского Андрѣй Точило объявилъ, что оногo ж куреня козакъ Трохимъ Рудъ з служителемъ своимъ Панасомъ Бейгуломъ в прошломъ 746 году, набравши на два вози риби, ходилъ для продажи оногo в Полшу, где у городѣ Звингородѣ коменъдующие ляхи, отобравъ у него наличныхъ денегъ двадцать ¹⁵ рублей, вози з рибою, лошадей чотири ¹⁵ , коймъ цена каждой по одинадцать ¹⁵ рублей, рушницу – у пят ¹⁵ рублей, каптанъ китаєвишъ – у шѣсть ¹⁵ рублей, свиту синюго сукна – у сѣмь ¹⁵ рублей, а его из служителемъ повѣшали.	Повѣшено козаков	– 2	
	Наличныхъ денегъ		20
	Риби возовъ	– 2	34
	Лошадей	– 4	44
	Рушница	– 1	5
	Кафанъ	– 1	6
	Свита	– 1	7

отобравъ у него наличныхъ денегъ двадцать¹⁵ рублей, вози з рибою, лошадей чотири¹⁵, коймъ цена каждой по одинадцать¹⁵ рублей, рушницу – у пят¹⁵ рублей, каптанъ китаєвишъ – у шѣсть¹⁵ рублей, свиту синюго сукна – у сѣмь¹⁵ рублей, а его из служителемъ повѣшали.²⁸ А за какую винно ст – в Кошѣ Войска Запорожскаго писменного извѣстия никакого не имется²⁸.

Петръ //

Козакъ куреня Переясловского Иван Майгур, оногo ж сентябра 20 дня представилъ, что прошедшого 1745 году ездилъ онъ к родной своей матки Миргородского полку, Власовской сотнѣ в село Таборище, где ходячого его на пастбѣ собственного коня з левади сваровано, которого коня в томъ же году по пропажѣ в четири неделѣ опозналъ онъ в губернатора чилринского, прозиваемого Негребецкого. И когда оногo коня началъ у него, губернатора, доправлять, то онъ, губернаторъ, не точию оногo коня не возвратилъ, но еще и другого коня с сѣдломъ у него, Майгура, взялъ. Которимъ конямъ обоимъ цена

²⁷ У док. № 270 далі закреслено 1749 году.

²⁸ У док. № 270 речення відсутне.

1749 года	Число убытых и повышенных козаковъ, также забратихъ лошадей, риби, ружья ² и прочего имущества	Кромѣ коза- ковъ, забра- тимъ вещамъ самая суцая цена поло- жена	
		Рублѣ	Копѣйки

¹⁵тридцать чотири¹⁵ рублѣ, за сѣдло –
два¹⁵ рублѣ.

- 158 Зверх же того и самого его, Майгу- Лошадей – 2 34
ра, // забивъ в бутуки, содержаль под нево- Сѣдло – 1 2
люю сентября от 14 дня 745 году – мая Урону по слѣдовало на 134
по 9 число 746 году жъ. В которой неволѣ

сидя, онъ, Майгур, чрезъ такъ немалое
время пришолъ до урону, кромѣ
вишесписанныхъ лошадей, на ¹⁵-сто
тридцать чотири¹⁵ рублѣ. И того всего
причинено ему показаннымъ
губернаторомъ Негребешкимъ на ¹⁵-сто
сѣмьдесятъ¹⁵ рублей. Онъ же, Майгур,
когда увидѣлъ над собою отчасти
ослабление, то принужденъ с–под той
неволѣ бежать.

Чернявский //

- 158 Того жъ сентября 23 дня оуправленній
зв. в оную комиссию депутатъ, войсковая
старшина Васил Зеленко, представилъ,
что в прошломъ 741-м году, декабря 30
дня в битность его от Войска Запорож-
ского в Гарду полковимъ²⁹ асауломъ,
напавъ на их полковую паланку, стоящую
в российской границѣ в рѣчки Мяртво
Водѣ, в урочищѣ Сагайдачномъ, полско^й
украинской партій наказни^й региментар
Станѣслав Янгѣковскій с командою своею
ихъ разорилъ и его, Зеленского, в руку самъ
с пистолета поранилъ, которую рукою онъ
159 и по нынѣ не служить. И забралъ // его
имущества: лошадь сивую до[бру]ю ценою
у тридцать рублей, кул[ба]ку – у пять
рублей, каптанъ бугасо[вий] – у сѣмь
рублей, смушковъ два кримскихъ
околичныхъ – три рублѣ, денегъ
наличныхъ – тридцать пят рублей,
чоботь двѣ пари сафяновихъ – чотири
рублѣ, сафянь красни^й одинъ – два
рублѣ, перстень серебряни^й – у одинъ
рубль, казанъ медной – у шѣсть рублей,
и з собою в Полшу увезъ. А за какую
Ранень козакъ	– 1	
Денег наличных		
Лошадь	– 1	35
Кулбака	– 1	30
Каптанъ	– 1	5
Смушковъ	– 2	7
Чоботь паръ	– 2	3
Сафянь	– 1	4
Перстень серебряной	– 1	2
Казанъ	– 1	1
		6

²⁹ У док. № 270 виправлено з полковником.

1749 года	Число убыгихъ и повѣщенныхъ козаковъ, такожъ забратихъ лошадей, риби, ружья ¹ и прочего имущества	Кромѣ козаковъ, забратимъ вещамъ самая суцая цена положена Рублѣ Копѣйки
-----------	--	---

вину и чего ради в Россійской имперіи тако разореніе учинилъ – Войску Запорожскому и по нѣмъ неизвѣстно.

Ітого по вишеписанному реестру повѣшано, ранено, побито и в плѣнъ захвачено ляхами козаковъ двѣстѣ двадцать чотири – 224.

воисковий //

Забрато:

Лошадей пятьсотъ чотири – 504³⁰. Риби возовъ и порожніхъ возовъ сѣмьдесятъ – 70³¹. И оному всему, кромѣ повѣшенных, ранених, побитихъ и в плѣнъ захваченихъ козаковъ, по самой истиннои и справедливои оцѣнки состоить сумми, полагая в то число и наличие денги, шѣстнадцатъ тысячъ девятьсотъ шѣсть рублѣи і тридцать копѣекъ – 16 906 рублѣи и 30 копѣекъ.

писарь Петръ Чернявски

Проби пера: «Регистръ намъ запорозцямъ козакамъ»;³² «В пограничную»³². 160
Арк. 106–115, 147–152, 158–160. зв.

№ 288–289 1749 р., [вересня] 15. Гард. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Івана Глухого кошовому отаманові Якимі Ігнатовичу про напад польського загону під керівництвом уманського полковника Станіслава-Костки Артинського на поселення козаків поблизу р.Корабельної; реєстр козаків, вбитих і поранених поляками

Єм імператорскаго величества Войска Запорожского Низоваго велможному егѡ милости пну атаману кошевому Якимі Ігнатовичу с товариствомъ

Покорное доношеніе

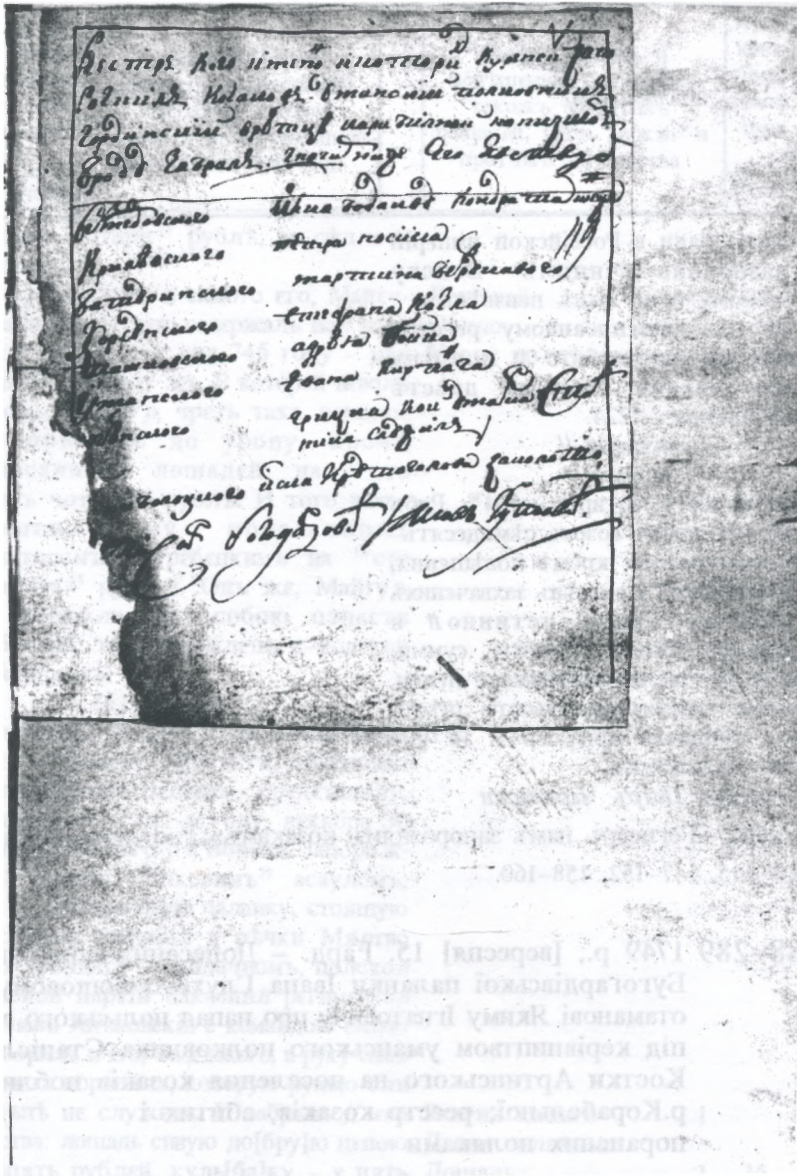
Сего сентябра зъ 8 противъ 9 чисель Полской области полковник уманскій Гординскій з находящимся при ниму Юску Табанцю (кой

³⁰ Помилка, треба – 503.

³¹ Помилка, треба – 71.

³² Повторено багато разів, інші записи нерозбірливі.

1749 р., [вересня] 15. – Реестр козаків, вбитих і поранених поляками.
Док. № 289.

пред симъ и на Запорожй былъ)¹, по своему злохищному умишленію² таино, злодѣйскы з своею партиєю, якобы въ сту члвѣкахъ, въ войшовъ[ш]ы³ въ нашъ войсковій лежащій поблизу [Г]арду степь ѿ находящихя в рѣчцѣ [Кора]былной на Нижшомъ Броду козаковъ [тай]но ночью напавъ и безъ всякой ихъ виности // бывъ до полусмерти 118 і осми человекы, повязавши, из собою до Умани увез, а девятого 3в. заколовъ (котораго над рѣчкою Синюхою и покинул)¹. А койхъ оные взятіе⁴ и заколотій козаки куреней, о томъ при семъ сообщень именій реестерь. О чемъ вашей панско[й] велможности з товариствомъ я з старшиною с покорностию моею чрез сие донося, прошу: какъ мнѣ в такихъ внеза[п]них и весма нечаятелних и злодѣйскихъ от Полскої республѣки чинимих на [на]шѣ Войсковія Волности и запорожѣихъ² [коза]ковъ самовольныхъ² и неприятельскихъ по у[казамъ] // поступаѣт, в 129 резолюцію к себѣ письменого вскорости приказа.

Полковникъ богогардовиѣ Иванъ Глухій
з старшиною

[174]9 году [сент]ябра 15 д.
[Г]ардѣ.

Помітка: «Получено октя. 10, 1749 году»

Арк. 118, 129. Оригінал.

№ 289

Реестрь кого имению и которих куреней запорожѣихъ козаковъ уманскій 119 полковникъ Гординскій в рѣчцѣ Карабилной на Низшомъ Броду забралъ, значит ниже сего явствует:

Ведмедовского – Илка Бодакву, Кондрата Шелця
Кригѣвского – Петра Носика
Батуринского – Мартина Безрукавого
Корсунского – Стефана Козла
Пашковского – Андрѣя Бойка
Уманского – Івана Кирпалча
Мѣнского – Грицка, кой у Маржа Стадника служить
[Кал]ниболоцкого¹ – Яська Крутоголова заколото

Писар Богогардовиѣ Яковъ Гуртовиѣ

Арк. 119. Оригінал.

¹ Дужки авт.

² Слово правлено.

³ Текст пошкоджено.

⁴ Написано на місці витертого.

¹ Текст пошкоджено.

№ 290 [Не раніше 1749 р., жовтня 10]¹. – Наказ Коша полковникові Бугогардівської паланки Іванові Глухому про необхідність відсічі польським і турецьким нападам

121 Пану полковнику богогардовому Івану Глухом[у]² з старшиною і товариством
Приказъ

На прислание от вас репортъ и доношение о починених³ Войска Запорожского козакамъ от полского⁴ полковника Ортинского, ⁴також и от нагайцовъ⁴ обидях в Кошѣ сего октября 10 д. полученни и по оних куда надлежитъ ⁴от Войска Запорожского⁴ представленно. Вамъ же чрезъ сие накрѣпчайше приказуется. Ежели впредь могли би помянутий Ортинский в российскую границу вступит и напрасные обиди и нападенія⁵ козакамъ дѣлат, то оному⁶ стара я учини⁷ достойной оппоръ, ⁴а вамъ под смертною казнию в ихъ границу⁸ вступа⁹тъ запрещается⁴. Також и от стороны турецкой имѣтъ недреманное¹⁰ обереженіе и что впредь слѣдова т будеть, о томъ без укоснения до Коша репортава т всенепремѣнно приказуемъ.

Арк. 121. Відпуск.

№ 291 1749 р., жовтня 10. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьеву про напади нагайських татар на поселення запорожців, а також польського загону уманського полковника Станіслава-Костки Артинського та прохання переслати до Прикордонної комісії списки потерпілих

117 По титулѣ гайдна Леонтиева
Покорнѣйшее доношение

[На]ходящий¹ Вонска Запорожского [в Га]рду² полковникъ [Іванъ]³ Глухий³ присланными ⁴ко мнѣ⁴ двумя [дон]ошениями⁴ і репортomъ сего числа⁴ представляеть. [Въ 1-м]. Прошедшого-де сентабра, против ночью Полскои области полжовник [ум]¹аянский Ортинский³ тайно на косаков

¹ Дату встановлено за змістом документа.

² Текст пошкоджено.

³ Далі закреслено воз.

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі закреслено дѣ.

⁶ Далі закреслено да.

⁷ Далі закреслено дат.

⁸ Далі закреслено не.

⁹ Далі закреслено приказуемъ.

¹⁰ Написано над рядком замість закресленого всякое.

¹ Текст пошкоджено.

² Далі закреслено с козаками.

³ Текст пошкоджено на одне слово.

⁴ Написано над рядком.

запорожских⁴ 20 члвкъ, [ст]оящих подля Гарду у рѣчки Тапличку⁵, напав і сонних з своєю [па]ртиєю розбилъ, і отняли у них лоша[ди] сорокъ, і з собою угналь. Въ 2-м. Того же-де сентябра, против 9 д. оной полковникъ Ортински# з злодейскою [с]воею партиєю, з сту члвками⁶, ввышовши⁷ россиjsкую границу в гардовый [с]тепъ, в рѣчцѣ Карабелной на Нижшом [Б]роду стоящих козаков без всяко# ихъ винности напав, бил до полусмерти [і] [о]сми члвкъ, повясавши, з собою до Умани увез, єдного скололь, которого над рѣчкою Синюхою і покинулъ. // А койхъ 117
они взитие і заколотоу ко[заки] куреней, сообцил при том регистер. 3в.

Въ 3-м. Минувшого августа в послѣдни# [день]³, послал-де онъ, полковникъ, команди свое[й]¹ Якова Гуртового да асаула Федо[ра] Шуя для пройску воров, за которими в урочи[щи] Дѣвки нагайские татаре, когда ихъ усмотрели з то# стороны реки Богу, то бросилис с ружьемъ в воду і, переплывши, [г]нались какъ би часов з три, от которих [о]ни всилу ушли і, оставивши конѣ, [с]крились у плавло.

Да приезжаючи#-де [в] Гардъ для купечества нагаецъ Магметъ оного ж августа въ 30 день [е]му, полковнику, в паламцѣ объявил, что [кр]имски нагайцѣ намѣревают россиjsким [гр]аницам неприятелский вредъ учинить⁸. [Да] сего сентябра 17 д. оние ж нагайцѣ [н]а запорожских козаков, кой находилис на сей [с]торонѣ реки Богу в урочищи Бѣлоусовки, [не]приятелски напав, і без всякой ихъ виност[и] [дв]охъ члвкъ всмерть покололи, а двох попод[ко]лловали, с которих один у Гарду уже и умеръ. ⁴[А] [я]кихъ они куреней і какъ іменами, сообцил регистеръ⁴. [О] чѣмъ онъ, полковникъ, представляя, [пр]осит – какъ ему⁴ о вишписних неприятелских [н]ападениях поступа т, резолюций. //

Того ради⁸ вапему высокопревосходителству в покорности моеї 130
[д]онося, прошу об оних неприятелских, а особливо умаjского полковника Ортинского нападениях, [пр]ичинених ⁴Запорожскому Войску несносних⁴ обидах куда надлежит [п]редставить і какъ с таковыми нападениями впредь поступа т, милостивою резолюциєю мене с товариством⁹ в непродолжителном времени снабдить¹⁰. [И] для лутчєго і вернейшого⁴ обстоятельства с предписаних его, полковника, двух доношени# репорта і з сообциених при том взятих полковником уманским¹¹ и поколотих¹² нагайцямн запорожских козаков¹³ іменних регистров точниє копий при сѣм¹⁴ к вапему влдву включаю.

А.к.Якимъ Ігнатовичъ с товариством

1749 году, октабра 10 д.

Арк. 117, 130. Відпуск.

⁵ Далі закреслено [ко]мандою свое.

⁶ Далі закреслено з ватажком.

⁷ Далі закреслено в Гардовим.

⁸ Далі закреслено о всемъ вишетписаном.

⁹ Далі закреслено снабдить.

¹⁰ Далі закреслено не оставит.

¹¹ Далі закреслено и поко.

¹² Далі закреслено козаков.

¹³ Далі закреслено рег.

¹⁴ Далі закреслено включаю.

№ 292 1749 р., жовтня 12. – Промеморія Військової канцелярії Прикордонній комісії про наїзд уманського полковника Станіслава-Костки Артинського на поселення козаків поблизу рр.Ташлички і Корабельної та про відшкодування збитків

120 Войска Запорожского Низового з Войсковой канцелярій в учрежденъную с поляками от Малороссійского краю Пограничную коммѣссію

Промеморія

Находящійся Войска Запорожского в Гарду полковникъ Иванъ Глухій, присланъними в Кошъ двумя доношеніями¹ представляеть. Въ 1-мъ, прошедшого-де сентябра, против 21 дня, ночью, Полской области полковникъ уманскій Ортинскій тайно на запорожскихъ козаковъ двадцяти человекъ, стоящихъ подля Гарду у рѣчки Ташличку, напавъ на сонъныхъ з своею партиєю, разбилъ и отнял у нихъ лошадей сорокъ і з собою угналъ. Въ 2-мъ, того ж-де сентябра против 9 дня оной полковникъ Ортинскій зъ злодейскою съвоею партиєю зъ сту человеками, въойшовшы в российскую границу в гардовій степь, въ рѣцѣ Карабилной на Нижшомъ Броду стоящихъ козаковъ без всякой ихъ винъности, напавъ, билъ до полусмерти і осмы члвкъ повязавши, з собою до Умани увезъ, а єдногѡ скололь, которого над рѣчкою Синюхою и покинулъ. // А койхъ оные взятіє и заколотой козаки куреней, ²якъ іменами² сообщилъ при томъ регистеръ. И просилъ, какъ ему о вишъписанныхъ неприятельскихъ нападеніяхъ поступи т, резолюцій, почему от Войска Запорожского к его высокопревосходителству гдѣдну, гдѣдну генераль-аншефу, кавалеру и Киевской губерній генераль-губернатору Михайлѣ Ивановичу Леонтиеву зъ требованіємъ резолюцій оногѡ жъ числа писанъно. А даби вишъписание починение умажскимъ полковникомъ Ординскимъ Войску Запорожскому обиди в пограничной от Малороссійского краю съ Полцією коммѣсійі приняти і къ прежде о правленімъ в оную комиссію при запорожскихъ депутатахъ причиненныхъ Войску Запорожскому от полской стороны многихъ обидяхъ причислени і на полской сторонѣ, а особливо на помянутомъ³ полковнику Ортинскому, взисканъни ²і означение взятіє нимъ касакі паки въ Воиско За[порожское]-^{2, 4} возвращени⁵ били, опредѣлено із Войсковой канцеллярій въ оную Пограничную комиссію послать сию промеморию, по которой Погранична учрежденная комиссіі да благоволишь учинить // по ея императорскаго величества указамъ і предъупомянутіє починение обиди на полской сторонѣ, ⁶тако ж і забратих осми члвкъ козаковъ⁶ іскать, и что учинено будетъ Войска Запорожского Войсковую канцеллярію о лветною промемориєю уведомить не оставить. ⁶А якихъ

¹ Далі закреслено сего числа.

² Написано над рядком.

³ Написано над рядком замість закресленого означеном.

⁴ Текст пошкоджено.

⁵ Написано на арк. 128.

⁶ Написано над рядком і частково на полі.

оние козаки куреней і какъ іменами с вишеписаного присланного от полковника гардового регистра сообщается точная копия⁶.

Атаманъ кошовій Якимъ Игнатовичъ
с товариством⁸

1749 году, октября 12⁷ дня.
Проба пера: «є возвращени».
Арк. 120, 128. Відпуск.

№ 293 1749 р., вересня 30. – Ордер Київського генерал-губернатора Михайла Леонтьева Кошеві про пересилання до Прикордонної комісії копії реестру запорожських претензій, які відмовилася розглядати польська сторона. № 2326

Ея императорскаго величества самодержицы всероссийской 105
Войска Запорожского Низового почтенному господину
кошевому атаману Якиму Игнатовичу из старшиною

Сего сентября 16 числа по присланному от васъ ко мнѣ доношению и с приложеннымъ при томъ реестромъ, какихъ имянно запорожскихъ претензей при слѣдственной с полскимъ уманскимъ полковникомъ Ортинскимъ о обидныхъ дѣлахъ комиссий поляки принимать не хотятъ, по посланному во оную комиссию Киевского гарнизона к подполковнику Раславлеву ис Киевской генерал-губернаменской канцелярии указу и с приложениемъ съ помянутого реестра точной копии велено всемерно оныя запорожскіе претензїи в той слѣдственной комисіи принимать и с полскою стороны правосудия и удовольствия требовать. И о томъ вамъ, господину кошевому атаману, из старшиною вѣдать.

Михаѳла Леонтьевъ

Киевъ.

30 д. сентября 1749 году

Помітка: вих. «№ 2326 В.З.», «Получено [...]»¹ году».

Арк. 105. Оригінал.

⁷ Виправлено з 11.

⁸ На арк. 130 є ще одна кінцівка цього документа, написана іншим почерком, очевидно, військовим писарем, а не канцеляристом А даби виписаніє почвиненіє уманским полковником Ортинским Войску Запорожскому обиди в пограничной от Малороссійского кра[ю] с Полщею комиссий приняты і к прежде отпр[авленнымъ] во оную камисію при запорожскихъ депутат[ах] причиненихъ Войску Запорожскому от полской] стороны многихъ обидахъ причислени і на полской стороне, а особливо на [означеном] полковнику Ортинскому взыскан[ни] [были], определено из Войсковой канцелярий во оную Пограничную камисію посла[ть] сию промеморию, по которой Погра[ничная] учрежденая комисія да благовольтъ по ея іва указамъ і предупомянут[и]е] починеніє обиди на полскою стороне іс[кать], і что учинено будетъ, Войска Зап[орожского] (далі закреслено ответною) Воісковую канцелярію отв[ѣтною] промеморию уведоми т не оставит.

[1749] году, октября 11 дня.

А.к. Яким Игнат[овичъ] с товариством

¹ Текст пошкоджено: документ одержано не раніше жовтня 12.

№ 294 1749 р., жовтня 11. Крилів. – Промеморія Прикордонної комісії Кошеві про повернення на Січ депутатів у зв'язку з неприбуттям представників польської адміністрації для роботи в комісії. № 113

122 Ея імператорскаго величества Воиска Запорожского Низового высокоблагородному і высокопочтенному гсдну кошевому атаману Екиму Ігнатовичу с товариствомъ

Минувшего сентября 30-го дня оного Войска Запорожского із Воисковой канцелярії в Пограничную комисию прислана вѣдомость¹, в которой написано. Яко в прошлых разных годѣхъ Войска Запорожского Низового казаков, слѣдующих із Днестровского походу і вышедших іс турецкого плѣну, також кои ходили по пашпорьтам с рыбою в Полшу, поляки, імая разными случан, без всякой ихъ вишности повѣшали, а имущества их на немалую сумму ограбили. І для доказательства пред полскими комисары присланы ж депутаты із старшинъ Николаи Багну, Василеи Зеленський, Дмитреи Романовский, которыя при комисии і находились. А понеже полские комисары в назначенное мѣсто, в Крылов, не прибыли, а отложили оные полськіе комисары к съезду вперед неизвѣсной термень і для того ни по каким делам дѣиствия въ комисии не произведено, чего для за предписанными резоны означенныя депутаты Николай Багну с товарищи опущены обратню в Воиско Запорожское, которых соизволитя[!] прислат, егда в прибытие полских комисаров к границе іс комисии востребуюцца, і о том к Воиску Запорожскому знат дано был імѣть. І во время съѣзду с полскими комисары по вышереченнымъ ведомостямъ слѣдствие произведено, і в том ко удовольствию сатисфакцыею от полских комисаров требовано от комисии будет. І Войска Запорожского Низового гсдну кошевому атаману Екиму Ігнатовичу о томъ вѣдаг і учинит о вышеписанном по ея императорскаго величества указу.

Полковникъ і пограничноѣ камисаръ
Аврамъ Мироновъ
Секретарь Михайла Ломакинъ
Камцеляристъ Антои Севергинъ

Октября 11 дня 1749 году.

Помітка: вих. «№ 113 В.З.»; «Получено 1749 году, октяб. 18 д.»

Арк. 122. Оригінал.

№ 295 1749 р., жовтня 11. Крилів. – Лист полковника Аврама Миронова до кошового отамана Якима Ігнатовича про повернення до Коша депутатів у зв'язку з неприбуттям представників польської адміністрації для роботи у Прикордонній комісії

123 Благородный и высокопочтенный гсднъ Войска Низового Запорожского кошевой атаманъ, гсдръ мой Якимъ Ігнатовичъ
За особливые вашего благородия ко мнѣ писанія услужное мое вашему

¹Док. № 287.

благородию благодарение приношу и притомъ чрезъ сие уведомляю. По неоднократному моему письменному требованию полские от Брацлавского воеводства камисары к границе в назначенное мѣсто, в Крыловъ, не прибыли. И о непостоянствѣ ихъ, я уповаю, довольно ваше благородие сами извѣстны. А отложили они, полские камисары, къ съѣзду впредь неизвѣстной термень и за темъ ихъ обманъствомъ в произвожденіи комискихъ дель ничего не воспослѣдовало. Егда ж бы они прибыли, то бѣ по претензіямъ Войска Запорожского присланнымъ от Вашего благородия депутатомъ по крайнѣи мои возможности всякое к лутчему въспомоществование и охранение чинить я не прѣминулъ. Нинѣ ж присланные от васъ депутаты по-прежнему к вамъ осправлены, а егда впредь на комисію потребны будутъ, в тогдашнѣе время увѣдомить васъ не премину. И пребываю Вашему благородию при оданіи моего поклона с ыстиннымъ моимъ имени вашего почитаниемъ.

Вашего благородия гсдря моего доброжелательный
і послушный слуга Аврамъ Мироновъ

Октября 11–го дня 1749 году.
Крыловъ.

Помітка: «Получено октяб. 18 д. 1749 году».

Арк. 123. Оригінал.

№ 296 1749 р., листопада 8. – Реестр речей, захоплених у купця м-ка Переволочна Полтавського полку Петра, Ікліна брата, козаками-гайдамаками Похилом, Хмарою, Садиленком і Булавкою поблизу урочища Рогачик

1749 года, ноєбря осмого дня. – Реестръ мнѣ про память Петру, 136
Иклину брату, полку Полтавского жителю переволочанскому в томъ, что обграбленъ я трактуючи с Криму, а именно не доходя Рогачина за десяти верстовъ.

А обграбленъ[!] я козаками именими курѣнными: Похиломъ – щербиновскимъ, та Похиломъ – пашковскимъ, та Хмарою – леушковскимъ, та Куликомъ – ктигаровъскимъ, та Булавкою – мѣнскимъ, та Садиленкомъ – мѣнскимъ. А что забрато худоби, именно реестръ свѣдѣтельствуєт [вы]¹шгпоказаную суму исчисление денегъ:

	² Рубль	Копѣйки ²
[Взя]то имено готовихъ денегъ рублей	28	
[Взя]то свитокъ двѣ тонкихъ, една сталєвого [сукна] под бузументомъ, а другая помаранѣ[ского] [сукна] с петлицями золотими, и з лишитва[ми] [мат]ерияльними блакитними, которимъ [цѣна] [свит]камъ рублей	30	
[Взято] [жуп]анъ нови зелений китаєвий, оному [цѣна] [рублей]	4	

¹Текст пошкоджено.

²В оригіналі графи розміщені перед діловодним заголовком.

	² Рубль	Копейки ²
[Взято] [кафт]анъ красни шолкови, а други бѣли полски, [цѣна] [руб]лей	7	
[Взято . . .] ³ новихъ два, которымъ цѣна рублей	3	50 //
136 Взято чекмень кримски, сѣринови, оному цѣна		40
зв. рублей		
Взято ладану окъ тринацят, око по сѣмъ золотихъ; итого денегъ за они ладанъ рублей		20
Взято розинковъ камень, онимъ цѣна рубль	18	
девядѣсятъ копѣекъ		90
Взято перстѣнь срѣбни турецки, оному цѣна	1	20
Взято чоботь парь двѣ, онимъ цена рублей	1	
Взято шольку жолтого полпята ока, а цѣна оку по дванацятъ рублей;	3	
Итого рублей	54	[. . .]
Взято щона мѣхъ, оному цѣна рубль		[. . .]
Взято полотна аршинъ восьмъ, оному цѣна копѣек	1	[. . .]
Взято сукна бѣлого кримского два аршина, онимъ цѣна		[. . .]
Взято полуоставъ, оному цѣна рубль		
Взято патроновъ с кулями трицят, онимъ цѣна	[1]	
Взято шаблю турецкую добрую, оной цѣна руб[лей]	[. . .]	
Взято флинту добрую, тульской работи, цѣ[на]	[. . .]	
Взято бурку кримскую красною мал[. . .] подшита, которой цѣна рублей	[. . .]	
Взято ув Илий Гегеленка, какъ ехал[ъ] [. . .], бугасовъ пять мѣсяца генваря фтере[. . .] бугаси гвоздѣковие, онимъ цѣна рублей	[. . .]	
Оной всеї суми счислениемъ денегъ	[. . .]	//
137 1750 году, генваря четвѣртаго на десят дня поданъ реестръ Войсковую запорозкую канцѣлярѣю по его приказу, пана вельможного Войска Запорозкого атамана кошового.		
Арк. 136, 137. Оригинал.		

№ 297 1749 р., листопада 15. – Реестр речей, захоплених у [полтавського] купця Данила Лазебника запорозькими козаками–гайдамаками Похилом, Хмарою, Садилом і Булавкою поблизу урочища Рогачик

- 134 1749 году, ноября 15 дня
 Реестр мнѣ Данилу Лазебнику¹ для памяти, що купленно в городѣ Козлев и в Бакчисарѣ товару, а имѣню:
 Перве бугасовъ карафиль шесдѣсят, ценою по четиднацятъ золотихъ;
²итого – 288 рублей².

³Текст пошкоджено на два слова.

¹Написано над рядком.

²Написано іншим чорнилом і іншим почерком.

Еще куплено простихъ бугасовъ сорокъ, ценою по вѣсьмъ золотихъ;
2-итого – 64 ру.²

Еще куплено вибиѣки стукъ сорокъ большой руки по пятнадцать
золотихъ; 2-итого 120 ру.²

Еще куплено вибиѣки малой руки шестеят стукъ, ценою по рублі
по пядесят копеекъ; 2-итого – 90 ру.²

Поясовъ шалевихъ великой³ 1-руки и золотом колды¹ десят, по
дванадцят рублеи; 2-итого – 120 рублей².

Поясовъ малой руки сѣмъ, ценою по шест рублей и по тридцят
копеекъ; 2-44 руб 10 копеекъ².

Верблужихъ поясовъ червонихъ сто, ценою по дридцят копѣекъ;
2-итого – 30 ру.²

Жовтихъ поясовъ шестеят, ценою по дридцят пят копеекъ; 2-итого –
21 ру.²

Куніць стукъ шест, ценою каждая по шест [ру]⁴бли ис полтиною;
2-итого – 39 ру.²

[Сап]яну бунтовъ дванадцят, ценою бунтъ по во[сем] рублей и
шестеят копеекъ; 2-итого – 103 ру. 20 к.²

[...]тихъ сапяну⁵ бултовъ десят, ценою бунтъ [ру]блеи ис полтиною;
2-итого – 55 ру.²

[...] ⁶ жовтихъ сто, по двадцят пят копеекъ; 2-итого – 25 рубле².

[...] добрихъ, по четірі рубля; 2-итого – 12 ру.²

[...] двадцят по пядесят пят копеекъ; итого ру [...]. //

Кулбака една добрая, з розинокъ, позлоцина по пядесят рублей; 134
2-15 руб.² зв.

Чобѣтъ червонихъ двадцят, ценою пара по сѣ[м] золотихъ; 2-итого –
28 ру.²

Тебенюкъ пар добрихъ великой⁷ руки десят, [се]мъдесят копеекъ;
2-итого – 7 ру.²

Малой руки тебенюкъ⁸ двадцят, ценою пара по дридцят копеекъ;
2-итого – 6 ру.²

Шабля една, куплена ценою за десят рублей; 2-10 [ру]².

Другая шабля¹, куплена ценою за четірі рубли [4 ру.]

Возовъ тридцят, куплено по двадцят пят копеекъ; 2-итого – 7 ру.
50 к.²

Киндяковъ червонихъ тридцят, ценою по рублу по двадцят копеекъ;
2-итого – 36 ру.²

Киндяковъ зеленихъ двадцят, ценою по восемъ гривень; 2-итого –
16 ру.²

Червонихъ осялося сорокъ [...] ценою венецкихъ, польскихъ [до...]]
ценою червонецъ по два рубля по д[...] [копеекъ]; 2-ит[ого...] ².

Да рублевиковъ еще било на дорог[...].

³ Слово правлено.

⁴ Текст пошкоджено.

⁵ Літеру с виправлено з ш.

⁶ Текст пошкоджено на одне слово.

⁷ Склад ой правлено з їхъ.

⁸ Літеру т виправлено з іншої літери.

138 Тутуну турецкого било сто ожъ, сорокъ копеекъ;²[итого]⁹ 40 ру.² //
[...]къ било сѣмѣдесят, ценою стулка по пятнадцат [к]опеекъ;
²итого – 10 ру. 50 к.²

[Ш]апокъ било четірі ¹сивыми смушками¹, купленно по рублу по
пядесят копеекъ; ²итого – 6 ру².

[С]мушковъ десят сивихъ, ценою смушокъ по рублу по двадцять
копеекъ; ²итого – 12 ру².

Бурокъ восемь било, ценою буржа по рублу по пядесят копеекъ;
²итого – 12 ру². Покойного буту вина випили гозелского дорога
[...] ¹⁰; ²итого – 80 ру².

²Всего – 1430 ру. 70 к.²

[О]²ний тавар грабний ѿт запорозкихъ козаковъ на урочищѣ Рогачику,
а именно: [ШЕ]рбиновского¹¹ куреня козаковъ Похиль; [...]вского
куреня – Хмара; [...] куреня – Садило да Булавка².

Помітки на арк. 134; «Поданъ 1750 году, геньвр 13»; «[гор]ода Полтави
Даніла».

Арк.134, 138. Оригінал.

№ 298 1749р., грудня 20. – Реестр речей, захопленых у
путивльського купця Андрія Недосекина козаками-
гайдамаками Булавкою з товаришами поблизу
р.Мечетка Мокра

135 1749 году, декабря 20 дня. – Реэстръ, что пограблѣно под Мечетькою
Мокрою, едучи іс Крыму товару і денѣгъ, а имѣлно Менѣского куреня
Булавою с таварищи, у менѣ ниже іменованнаго путивлского купца
Андрѣі Іванова сна Недосѣкина, значить ниже сего во верности

	Рубли	Копейки
4 булта сахвяну, цена по 7 ру.	28	
6 бугосов карафилевыхъ, цена по 3 ру.	18	
3 бугоса зелѣныхъ, цена по 1 ру. 40 ко.	4	20
4 паре сорочакъ, цена	2	40
2 подушки, цена	3	
64 [?] левов турецкой монѣты, цена	40	20
31 золотникъ турецкой монѣты, цена	14	
7 червошцов полской монѣты, цена	15	40
[...] ¹ паре сапог, цена красных сахвянцыв	5	60
[39] рублѣвиков московской монѣты	39	
[...] лотов серебра і одинъ одинъ [!] турецкой лѣвъ		
[Въ] том же числѣ папа писаря войскового Петра		
[...] учакъ выбоѣки, цена по 1 ру. 50 ко.	14	50
[смуш]а на шапѣки сѣрых, цена	4	

⁹ Далі закреслено 30 ру.

¹⁰ Не прочитано.

¹¹ Далі закреслено ского.

¹ Текст пошкоджено на одне слово.

	Рубли	Копейки
[...] ² шолжовых, цена	8	
[...] добрых, цена по 6 ру.	30	
[...] 2 ру.	236	30 //

К сему рестру во верности своеі подписуюс я, 135
 путивлской [...] ¹ купецъ Андреи Иванов зв.
 снъ Недосѣки[н]

Помітка: «Подано 1750 года, генваря 15 д».

Арк.135. Оригінал.

№ 299 [Не раніше 1749 р.] – Из реестру про майно, відібране у
 запорожців губернатором м.Біла Церква Завединським

¹К.к² Пашковского Яков Бобошко, ³Гаврило Кобеняк, Данило Швець, 173
 [...] ³ объявилъ ⁴. Ездилъ он сам четвертично ⁵ ⁶в Полшу за пашпортом
 покойного биялего кошевого Черевка [?] для покупки потребностей. І
 тамо в Чигринѣ губернаторъ Руднѣцкій отобралъ у них пашпорта
 кошовския, дал імъ свои пашпорта у Бѣлую Церков, где их ⁶
 комендующій ⁷ губернаторъ Завединский взялъ их под карауль ⁸, забрал
 у них денегъ ⁹ 732 ру. ⁸ росийской монетой, а турецкои 1 р. ⁸ наличних,
 коней 8, коимъ цена 25 ру., рушницъ 3 – цена по 5 ру, кожух новиѣ
 смушевиѣ – 4 ру., епанчу сукна синего двѣ ⁸ – 20 ру., казань медной –
 2 ру., чобот две пари сапьянових, едѣни красние, а другіе жолтне, – по
 1 ру. 50 ко., сорочокъ двѣ – 1 ру., бурокъ волняних две – 1 ру. 20 ко.,
 волчью шубу одну – 22 ру., к[ап]танов ¹⁰ два – едина ¹⁰ метериялний
 желтый – 15 ру., ⁸ а другий китаевии – у 5 ру ⁸., свиту блакитну одну
 в 6 ру. ценой, а возов два ¹¹ – 11 ру ¹². О чемъ било писано іс Коша
 киевскому генералу Леонтиеву ¹³. І по тому от киевского генерала
 Леонтиева писано ⁸ о возврате тех вещей ⁸ показаному губернатору
 Завединскому. І они, обидимие, туда есдили, точино ничего не возвращен[о]
 і справедливости не учинено даже і по нѣнѣ.

Арк. 173. Чернѣтка.

²Текст пошкоджено на 2–3 слова.

¹На початку тексту закреслено Въ 1740 году.

²Козаки куреня

³Написано над рядком, текст пошкоджено на два слова.

⁴Далі закреслено ходили они.

⁵Тобто у п'ятьох. Написано над рядком замість закресленого чтеремъ в мѣсте[чко]
 Белую Церковъ, текст пошкоджено.

⁶Написано над рядком, далі закреслено за пашпортом кошовским і н. покойного Ч[еревк]а
 і тамо.

⁷Далі закреслено ста.

⁸Написано над рядком.

⁹Далі закреслено 100, 6.

¹⁰Написано над рядком замість закресленого кима[?].

¹¹Далі закреслено одну.

¹²Далі закреслено за.

¹³Далі закреслено і от киев.

№ 300 1750 р.¹ – Свідчення козаків–гайдамаків Григорія Шапошниченка, Василя Товстонога, Дениса Нещасного та ін. про участь у наїздах на жителів містечок Фастів і Володарка

14 Григорій, Стефановъ синъ Шапочниченко. Родомъ малороссійского Переясловского полку, сотнѣ первой полковой, села Малой Каратули. Билъ в Запорожской Сечи в куренѣ Иркльѣвском козаком. А сего 1750 году, пред Спасовим постомъ², полской шляхтичъ Алеѣей Писменний, которій разбойническим атаманомъ и приводцомъ билъ, подговорилъ его, Шапочниченка, и других запорожскихъ козаков на Ингуль, до двадцяти семи члвкъ, итти в Полскую область для разбою, а именно: куреня Пашкоѣжкого – Ивана Тарана, Семена Жайворонка, Наливайка да Нечита, Данила Волошина, Кобеляцкого да Клима; Незнаевского куреня – Юска Шню, Савку Малого да Мирочника, и Кошмана; Платнеровского куреня – Грицка Подпушкарого, Тарана, Поганого, Никиту да Куцого; Уманского куреня – Василя Покотила; Сергѣевского куреня – Менжоса; Левушковского куреня – Никиту Малого, он же и Лата, и Каленника Джевагу, и Осифа Белого, коим же више сего имянь, а другим произванія, тако ж и протчим каких оние куреня і кто имѣлю – упомнить не можетъ. С которми в Полской области, напавъ в местечке Фаствѣ [!] на жидовские доми и в оних, ни[кого]³ не заставъ, взяли в одномъ дворе три, а в другомъ – двадцять пять лошадей и протчих несколько вещей; в панском дворѣ – семь лошадей, кирей красних две, пистолетовъ двѣ пари, панцѣр колчатой одинъ и седель, а сколько – не знаєт. Да под оним Фастовом, в полтѣ, взяли двадцять, да в хуторѣ киевского мещанина Холявки семнадцать лошадей; в селѣ Кирданах у обивателей насилю взяли ж несколько кожуховъ. И в томъ селѣ онъ, Шапочниченко, и Каленник Джевага пъянія остались, где полские козаки их изимали. И протчих их товарищей полское жъ войско, догнавъ под местечком Олшанюю, отбили лошадей шестдѣсять чѣтири и все заграбление пожитки забравши, отвезли в местечко Олшанюю і тамо будущему наказному рейментару Прушинскому отдали, а з достальними ло[шад]ми товарищи его куда бежали – не знаєтъ. //

зв. 14 Каленникъ, Василневъ синъ Джевага. Родом малороссійского Прилуцкого полку, города Прилуки. Билъ в Запорожской Сечи в куренѣ Левушковскомъ у козаковъ во услужений. А о разбой вишеписанного местечка Фастова, тако ж и о подговорѣ на тот разбой полским шляхтичѣм Алеѣѣмъ Писменним допросом показаль протви вишеписанного Григорія Шапошниченка допросу сходственно.

Василей, Тарасовъ синъ Толстоногъ. Родомъ малороссійского Нежинского полку, города Нежина. Билъ онъ в Запорожской Сечи в Незамаевскомъ куренѣ у козака Юрія Папи и в протчих козаков в услужений. А сего 750 году, в мѣсяцѣ май в битност его в запорожском

¹Датовано за змістом документа.

²Гіст починався 1 серпня.

³Текст пошкоджено.

же Гарду, Полской области местечка Володаржи жители Мартинъ Тесля, Харко Ведмеденко да полского ж местечка Ставищъ Стефанъ Безрукавий его, Товстонога, и других будущих в Гарду до пятидесять пяти человекъ козаковъ, а именно: Иркльѣвского куреня – Йосифа Шандру, Ивана Головка; Бруховецкого куреня – Остапа Кучера да Ивана; Батуринского куреня – Федора Лепятенка, да Стефана; Ведмедовского куреня – Дуброву; куреня Кореневского – Остапа Киносенка, а протчихъ, каких оные куреней и кто именно, – не упомянуть, подговорили для разбою ити в Полскую область.

И при томъ вишепоказанние полские подговорщики ему, Василю, и товарищам его сказивали, что они разбит полское местечко Володаржи все способны, какъ и разбою, такъ и приводе удобнѣе случай знают, почему означенной Тесля и отаманом у них билъ. И пришед во оное местечко Володаржу ночью, напад, в жидовских домах зграбили денегъ двадцать рублей, пистолетовъ двѣ пари, красного кармазинного сукна два постова, три шабли – двѣ сребромъ оправленнѣе, а третью сребранную позолоченную, – жупановъ жидовских понитковихъ чернихъ десят, кафановъ [!] пят, в том числѣ два китаевих, а три бугасових. Да в том же местечку Володаржи полковника Мацевича домъ сожгли, в котором взяли пистолет двѣ пари, сабель три, денегъ двадц[ать] рублей, поясъ полушалевиный, а болѣе никакихъ пожитковъ [не] брали.

И во время доставанія одного двора застрелен[ны] из них, гайдамакъ, // два человек[а]. А потомъ какъ возвратились из одного [месте]чка Володаржи, 22 то в недалекомъ разстоянїи, в лесах, озн[аче]нной полковникъ Мацевичъ с козаками, догнавъ их, гайда[макъ], застрелилъ одного. А потомъ в другой разъ под местечкомъ Ставищами полского войска капитан с командою, наехавъ, всех ихъ врознь разбилъ и заграбленнѣе ими пожитки отбилъ все без остатку. А послѣ того собралось их в лесу с ним, Толстоногомъ, п[ят]надцать человек[а], и в то время напалъ на нихъ уманской полковникъ Артинской с козаками, убилъ из них досмерти гайдамакъ трох члвк[а], а они ис команди одного Артинского убили одного козака. А потом, какъ они разбежались врознь, то его, Толстонога, на другой день, изймавъ, отвезли в полской обозъ к рейментарю Ожъгѣ. И во время содержания его в томъ обозѣ привезенши били ис товарищей его, Толстонога, два человек[а] – малороссияне жъ Павелъ да Яковъ, а прозвание не знаетъ, кой в томъ обозѣ поляками и повешенни.

Динисъ, Андреевъ синъ Нещасный. Родомъ малороссийского Лубенского полку, сотнѣ Пѣрятинской, села Малютинець. В блиност его в запорожскомъ Гарду, о подговоре вишепоказанними по допросу товарища его, Василя Толстонога, Полской области местечка Володаржи жителни Мартином Теслею, Харитоном Ведмеденкомъ да местечка Ставищъ Степаном Безрукавим, какъ его, Нещасного, так и других запорожских козаков, а имянно: Иркльѣвского куреня – Осипа Шандру, Ивана Головка; Бруховецкого куреня – Остапа Кучера и Ивана; Батуринского куреня – Федора Цифиря, цигиря богуславского, Федора Лепятенка и Стефана; Ведмедовского куреня – Дуброву; Кореневского куреня – Остапа Киносенка; Каневского куреня – Федора Носа, Корнея да Овчаря; Кисляковского куреня – Чабана; Менского куреня – Василя

Безименного, Трофима Крису; Незамаевского куреня – Василя Толстоного и про тчих, койхъ по именам и прозванию не знаетъ, до пятидесяти пяти
22 человекъ. Такожъ и о разбое означенного местечка // Володаржи, и о
зв. сожений во ономъ двора показаль противъ допроса Василя Толстоного
во всемъ сходно. Точию какъ они по разбою того местечка возвратились,
то оный Нещасный ранений, от товарищей своихъ под оным местечком
Володаржою отставъ, пришелъ в польское ж село Насташки, где и
пойманъ.

Арк. 14, 22. Частина документу.

№ 301 1751 р., вересня 19. – Лист комісарів Брацлавського
воеводства до Коша з проханням прислати своїх
представників для участі у слідстві над гайдамаками,
звинуваченими у наїздах на польських підданих, жителів
Правобережної України

13 Перевод с письма Брацлавского воеводства^а камисаровъ,
полученного російскими камисарами 19 сентября російского
штילו^б 1751-го году.

Велможные наши велце мосци панове, братья, товарищи и
добродѣе.

Писмо ваших¹ велможностей, 1751-го году, сентября 16-го дня с
приложениемъ пунктовъ кошевого атамана с надлежащимъ респектомъ
получивши², по³ претенсїи от всѣхъ генерално в стороне нашей
зграбованныхъ людей по ставки⁴ грабителей из Сечи, Гарду і иныхъ
зимовниковъ запорожскихъ, ³вычитали ми³. Одно точию извинение⁵, что
допросами на прошлой каденцій оговоренныхъ и реэстромъ изображенныхъ
гайдамакъ на Запороже і в зимовникахъ не имѣются і не вѣдаютъ, где
они поделись, показуя, что оные въ Польше разбеглись. Которой
резонъ по всѣмъ разсужденіямъ⁶ во всякомъ судѣ важности имѣть не
долженъ, ибо кто въ⁷ свѣте слыхал, чтобы кто кого ограбивъ, у оного
ж самага, ограбленъного, укрывательство свое³ имел.

Представляютъ от Войска Запорожского чрез свое доношение,
якобы полские подданные ходили к Сечи и Гарду подговаривать. Кого
ж тамъ подговорили?⁸ Запорожцовъ и сечевыхъ людей. Кого ограбили?⁸
13 Полскихъ обывателей. // И тако с ограбленными вещми туда пошли
зв. купно, откудова пришли. И ежели бы не имѣли тамо защищения,
подлинно бы к тому отваживатся не могли. Тако ж требуютъ от Сечи
подлинного доводу и доказателства. А для чего ж не учинили исполнения

¹Виправлено з вашей.

²Далі закреслено вычитали напротивно.

³Написано над рядком.

⁴Написано над рядком замість закресленого с постановлениемъ.

⁵Написано над рядком замість закресленого опровержение.

⁶Написано замість витертого слова.

⁷Виправлено з на.

⁸Знак авт..

по ордѣру ваших велможностей, которой велможности ваши с сообщениемъ реэстра оправили, с предложениемъ о поставке оговоренных, ибо ежели бы были поставлены оныя ж оговоренныя, то ж бы показали самое, что и нынѣшніе колодники у насъ содеждающіяся. Однако жъ, кто их оговорил?⁸ Гайдамаки оныя, а их товарищи грабительствъ. Спомяните, ваши велможности, и прочитайте допросы, которыхъ купно с нами прошлой каденціи слушали, колодниковъ сечевых и гардовых, воинскомъ нашимъ пойманных и предъ судъ нашъ представленныхъ. Усмотърите, что изьяснение сечевого атамана не согласуетъ с показаніемъ колодниковъ. И ежели б тѣмъ толко можно вовсе опровергнати и быть свободнымъ, то бы всякъ обиженной в своих обидахъ не доказалъ⁹. Но когда недоволю есть тѣхъ, которые, вмѣстѣ чиня грабительства, наочно показали¹⁰ доказательствъ, то болѣе просимъ ваших велможностей отъ новопривезенныхъ колодниковъ дальнихъ непристойностей¹¹, которые распустныя заграничныя люди делаютъ, выслушатъ имѣемъ свидетелей.

Хотя весь свѣтъ и пограничныя смѣжныя государства вѣдаютъ о нашихъ обидахъ и убыткахъ, однако, что б лутче объяснить обиду нашу, имѣемъ способъ, изображенный пунктами трактата Гримултовского⁸, между найясненѣшимъ Іоаномъ Третьимъ⁷, // королемъ полскимъ, і пресвѣтлѣйшею 23 Россією, 1686-го году состоявшего, дабы претенсій обоихъ гедрствъ чрезъ слѣдствіе¹² даказываны были. І для того просимъ повторно ваших велможностей, дабы к выслушанию допросовъ с прежнихъ и нынѣшнихъ прибывшихъ колодниковъ и к разсужденію купно с нами вступить соизволили, гдѣ покажется, кто нашу сторону грабитъ и гдѣ укрывательство свое имѣетъ. Мы же, яко уже вступили в разсужденіе по дѣламъ людей пресвѣтлѣйшей Россіи, такъ порядочно по правамъ нашимъ, о вѣтчиковъ области нашей судить и сатисфакцію людямъ народовъ ваших велможностей безъ волокиты чинить будемъ. А нынѣ со ѡбьявленіемъ подлежащаго почтения пишемся.

Арк. 13, 23. Діловодний переклад з польської мови.

№ 302 1751 р., грудня 10. Фортеця Білівська. – Ордер Канцелярії командуючого Українським ландміліцьким корпусом генерал-майора Олександра Лукіна Кошеві з вимогою заборонити козакам руйнувати вал і розбирати рогатки Новосіченського ретраншементу. № 4520

Ея імператорского величества самодержицы всероссійской 140
Воиска Запорожского Нисового почтенному гдѣну кошевому
атаману Якиму Ігнатовичю с товариствомъ і всему
Воиску Запорожскому

Сего декабря 2-го дня определенно и для исправления починкою

⁸ Написано над рядком замість закресленого получил.

¹⁰ Далі закреслено доводовъ.

¹¹ Написано над рядком замість закресленого непостоянствъ выслушать.

¹² Написано над рядком замість закресленого судъ.

низъднепровскихъ ретранжаментовъ Тамбовскаго полку^а подпоруччикъ Кальшкин, присланнымъ ко мнѣ репортомъ представляеть. Что по приезде ево в Новосеченской ретранжаментъ для исправления оногo поврежденныхъ мѣсть, усмотрено – запорожские казаки ходять не в надлежащие ворота, но токмо чрезъ ретранжаментъ, которой обошелъ кругъ всей Сечи. И по тому ретранжаменту проложили великия дороги, да и рогажки в разныхъ местахъ много поростаскиваны, і пришель тотъ ретранжаментъ в великую худобу. А по ретранжаменту хотя-де караулы і имеются, токмо темъ запорожскимъ козакамъ запретить въ ихъ хожденіи никакъ не могутъ. Требоваль в томъ показаннымъ запорожскимъ казакамъ запрещенія.

Того ради имѣется того воиска казакамъ чрезъ валь Новосеченскаго ретранжамента ходить і ненадлежащія дороги накладывать, і темъ оноу валь в вящяя несостояніе приводить, і поставленныя при немъ рогажки растаскивать накрепко запретитъ. А велеть онымъ казакамъ проходъ свои в зделанныя на то нарочно ворота имѣть. А ежели ж і за симъ реченныя казаки хождени[. . .]¹ // чрезъ оной валь і растаскиваніемъ поставленныхъ при немъ рогатокъ унеты не будутъ, то об оноу ихъ самовольствѣ какъ в Гсдръственную военную коллежию^б представица, такъ и къ его сиятельств[у] гсдну малоросискому і Воискъ Запорожскихъ гетману і ковалеру, графу Кириле Григорьевичю Разумовскому от мен[я] писано будетъ. Что жъ по сему последуетъ – меня уведоми[тъ] непродолжително.

Александръ Лук[инъ], ея императорскаго величества самодержицы всероссійской, всемилостивѣйшенъ государыни учрежденный генерал-моеръ

Декабра 10-го дня 1751 году,
К.Белевская.

Помітка: вих. «П.г.к.² № 4520»; «Получено декабра 31 д. 1751 году».

Арк. 140. Оригінал.

- 141 № 303 1741 р., липня 9. – Реєстр майна, коней та ін. захопленого старшиною Орлянської сотні Полтавського полку у Гаврила Пархома^а
- № 304 1755 р., квітня 19. – Ордер київського генерал-губернатора Івана Костюріна Кошеві про негайне відрядження депутатів і одного писаря з необхідними для слідства документами для участі в роботі Прикордонної комісії у м.Крилів Київського воєводства
- 132 Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской-Войска Запорожського Низоваго благороднѣйшему и высокопочтеннѣйшему господину кошевому атаману Григорию Федорову из старшиною

Понеже определенная с россійской стороны Пограничная комиссия

¹Текст пошкоджено.

²почтенному гсдну кошевому

с польскими Брацлавского воеводства комисары имѣть ис Киева ехать немедлѣнно и съездъ имѣть будутъ для произвожденія комисскихъ дѣлъ въ заднепѣрскомъ местечке Кзырлове, и конечно оная комисія имѣть туда прибыть на положенной насѣтупающаго мая къ 10-му числу терминъ, и того ради вамъ, гсдину кошевому атаману, изъ старшиною, определяетца по имѣющимся въ Войске Запорожскомъ на поляковъ обиднымъ претензиямъ, к лу[тше]му¹ в техъ претензияхъ доказательству и обяся[не]нно², выбравъ Войска Запорожского изъ старшинъ [...]ныхъ и къ тому достойныхъ двухъ или трехъ члвкъ // депутатов и одного писаря и, снабдя ихъ доволнимъ 132 наставлениемъ и принадлежащими письменными документами, дабы с зв. польской стороны в техъ запорожскихъ претензияхъ во удовольствіи затруднения быть не могло, и зри писменномъ во оную Брацлавского воеводства комисію сообщенію оправить какъ найскорее и о томъ въ Киевскую губернскую канцелярію для извѣстія репортовать. ³А первымъ комиссаромъ определ[ень] по указу Правительствующаго сената калежской асессоръ Акимъ Литвиновъ. И о томъ вамъ, гсдину кошевому ата[ману] ис старшиною, ведать.

Генер[аль] [и] вице-губернаторъ
Иванъ К[осторинъ]³

Киев.

19 апреля 1755 году.

Арк. 132. Оригинал.

№ 305 1755 р., травня 10. – Промеморія Коша першому комисарові Прикордонної комісії Якимові Литвинову про відрядження Дмитра Романовського, Григорія Якимова і писаря Нестора Гаврилова до м.Крилів Київського воеводства для участі в роботі комісії

Въ учрежденную Пограничную от Малоросійского краю 133 комисію изъ Коша Войска Запорожского Низового высокоблагородному и високопочтенному гсдину коллежскому асессору и пограничному первому комисару Якиму Литвинову с товарищы

Промеморія

Присланнымъ з Киевской губернской канцелярій ко мнѣ, атаману кошовому, в Кошъ Войска Запорожского Низового ордеромъ велено въ учрежденную от Малоросійского краю Пограничную комисію от Войска Запорожского Низового депутатовъ съ имѣющимися в Войску Запорожскомъ на поляковъ обидимымъ претензиямъ к доказательству отправить. И во ис[пол]неніе¹ оной Киевской губернской канцеля[рии]

¹Текст пошкоджено.

²Текст пошкоджено.

³Написано іншим почерком.

¹Текст пошкоджено.

ордера от Войска Запорожского Низового зна[тн]іє товарищи Дмитрій Романовскій, [Григ]орій Якимовъ да при них за писара ко[зак] куреня Васюринского Нестерь Гаври[лов] опредѣлены. И при семъ в оную комиссію
133 [. . .] будетъ соблагоизволено [. . .]хъ // отправлены, о чемъ вишъписанная²
зв. пограничная комъсія³ да благоволятъ битъ извѣстна³.

А.к. Григорій# Фѣдоровъ з старшиною
Дана з Коша. Мая 10 дн. 1755 году.

Арк. 133. Відпуск.

№ 306 1755 р., травня [не раніше 16]¹. – Інструкція Коша
призначеним в депутати до Прикордонної брацлавської комісії
запорозьким старшинам Дмитру Романовському і
Григорію Якимову

131 Опредѣленимъ в депутати² старшинам запорожским Дмитрию
Романовскому и Григорию Якимову² в учрежденую
Пограничную с полскими Брацлавского воеводства
комисари комисію

Инструкция

В силѣ высочайшей ея.і.ва грамоти, високоповелителными его
ясневѣлможности глїдна, глїдна Малия Россій обохъ сторонъ Днепра и
Войскъ Запорожских гетмана и разных ординовъ кавалера, Россійскон
имперій графа Кирила Григориевича его сиятельства Разумовского³, такожъ³
и Киевской губернской, ⁴и Войсковой генерално⁴ канцелярии⁵ в Кошъ
Войска Запорожского [Ни]зового⁶ присланными ордерами повелено. В
учре[жден]ную Пограничную с полскими Брацлавского [воевод]ства комисари
комисію от Войска Запо[рожского] Низового такъ депутатовъ, яко и
опре[деленных] в оную з запорожцовъ двухсотъ дванад[цати] чловѣкъ
оговореных, пойманных и содер[жанных] по нынѣ в Полцѣ гайдамаками
[. . .]⁷ их, такожъ и по учиненных от полско⁸ [сторон]и [. . .] Войска
Запорожского Низового коза[ками] с письменными документи вислат [. . .].

А понеже в оную комисію в депутати [от Войска] Запорожского
Низового в общои Войсковой [радѣ оп]редѣлени, того ради какъ вамъ
в оной [поступа]ть, о томъ слѣдуетъ пункта: //

131
зв.

1

Принявъ вамъ сию инструкцію ⁴и в команду за писара Коренѣвского⁸
куреня⁹ козака ¹⁰Андрѣя Семенова – толжо для писма¹⁰, такожъ і

²Другу частину слова написано над рядком замість закресленого означенной.

³Написано над рядком замість закресленого да будетъ извѣстно.

⁴Датовано за змістом документа.

⁵Написано над рядком.

⁶Далі закреслено Войсковой генеральной.

⁷Написано на полі.

⁸Написано над рядком замість закресленого канцелярий.

⁹Текст пошкоджено.

¹⁰Текст пошкоджено на одно-два слова.

⁸Написано замість закресленого Васюринского.

⁹Далі закреслено реня.

¹⁰Написано над рядком замість закресленого Нестера Гаврилова.

протчих для посилокъ и услугованія при васъ по комисскимъ дѣламъ⁴, и надписаную в оную комисию промеморию, следовать прамо [!] в город Криловъ. За приближеніемъ туда, являсь в ту комисию реченну промеморию и сообщеную при оной² о не² сисканих и не бивалих в Войску Запорожскомъ, и о умерлих, и прибитих, обговоренных пойманными и содержачимися в Полщѣ гайдамаками, якобы их товарищами, вѣдомость,² ежели востребуется², вручить.

2

С которой вѣдомости і вамъ к видѣнію, и к объявленію в оной комиссии, яко ни единого не сискало и сискать, хотя для сиску от Коша команды и атамани били послани і в Кошѣ сискиванні били, не можно. Инніе жъ² в Полщѣ² на воровствах побити⁴ и имѣніе их собственное і воровское осталось. А иніе⁴ измерли, а других, за непоказаніемъ их именъ и прозваній и каких куреней, зна т не можно. Протчіе жъ и в Войску Запорожском не били и нинѣ их не имѣтся, ибо под ви[домъ] запорожцовъ другіе гайдамаки полск[имъ] людемъ обиди причиняють. Яко то [про]шлого 753 году, мая 25 д. Полской губернии⁴ женжа¹¹ Радивѣла⁴ села Пс[...]⁷ жители Матвѣи, Иванъ Попови[...] в Кошѣ Войска¹² Запорожского Ни[зového] жалобу занесли. Яко в слѣдованіи [ихнему] по своему купеческому промис[лу...] в их запорожских волностях [...] Росоховатого Байрака напад [...] того ж мая 16 д., пред вечером [...], но точію невѣдомо какіе [...], // какъ оніе жалобливіе представляли, з довгими волосами, да и по рѣчи можно било зна т. И немалое число имущества захватили, і при томъ¹³ єдного подкололи и тѣмъ,⁴ и протчими іскусными рѣчи⁴ извѣнненія приносятъ. 139

3

О причиненных же от полской стороны Войска Запорожского Низового козакамъ, яко то повѣшеніемъ и захваченіемъ в плѣнъ двухсотъ двадцати четирахъ человекъ, опущеных за пашпортами по их промисламъ и заграбленіемъ их товаров, воловъ, лошадей, чаяннй разного денегъ, обидях, требуют вам неоступно справедливости и удовольствія обидимой стороны. О койх обидях, в койх именно годах и от кого причинены, и что забрато имуществовъ, [о томъ] вамъ прилагается именая вѣдомость [въ]ишъписаную пограничную комисию [...]имъ от Войска Запорожского Низового. [Тако]ва ж вѣдомость при промеморій [...] на і ннѣ¹⁴ при семъ посылается.

4

[...] в слѣдствие сего полскіе комисари, [...]хъ¹⁵ козаковъ¹⁶ к доказательству, [...] произшедших от их полской [...] тѣмъ козакамъ

¹¹ Далі закреслено Радѣвила, женжа Разѣвила.

¹² Далі закреслено Войска.

¹³ Далі закреслено и притом.

¹⁴ Далі закреслено чрез.

¹⁵ Далі закреслено комисари.

¹⁶ Далі закреслено к доказательству.

139 зв. смертних [...] и разних обидах поставки, [...]сию требовать имѣли. В том [...], что по тѣхъ згублених козаках, // *родственников і товарищей их*, кой при тѣхъ полских тиражских эзекуциях били і божиймъ придвидѣниемъ от того спаслис, нинѣ при Кошѣ ни единого не имѣется, понеже и нне в Полскую націю, Малую Россию и в другіе места посходили, и ест ли они живи, знат и сискать не можно. А что поляки в разних мѣстах весьма напрасно козаков повѣшали и протчіе обиди причинили Войску Запорожскому, о томъ ми, Воиско¹⁷, совѣсти християнския засвѣдителействовать не отречемъся.

5

И будучи вамъ во исправлений предписаного дѣла, вести себе честно, постоянно и поступать так, какъ вѣрноприсяжнимъ людемъ должность вели[тъ].

Кошовиѣ атаманъ Григорій Фед[оров]
с то[вариством]

Данъ з Коша мая¹⁸ дня¹⁹ 1755 году.

Арк. 131, 139. Відпуск.

№ 307 [Не раніше 1757 р.] – Реестр убитих і захоплених у полон запорозьких козаків та їхнього майна. Доповнення до реестру від 24 вересня 1749 р. (док. № 287)

153

В дополнение	Число убитых и в плѣнь забратых козаковъ, також забратых лошадей, риби, ружя и протчего имущества, и готовых денегъ	Кроме ко[за]ковъ ¹ , заб[ра]тимъ ве[ща]мъ самая [су]щая полож[же]на цена	
		Рублѣ	Копейки

1751 году полскои уманской партикулярнои полковникъ Костка Ортидскій, прибравъ к себе гайдамакъ до тысячи человекъ со огненнымъ оруженемъ и двумя пушки, і шпыми въехал в россійскую границу, а потомъ, напавъ в запорожские принадлежности и остановяс по сю сторону реки Богу в недалекомъ разстояніи от острова Синовотского, с половиннымъ числомъ товарищей своих грабил и разорял

¹⁷ Далі закреслено запорожское.

¹⁸ Написано над рядком замість закресленого априля.

¹⁹ Число не зазначено.

¹ Текст пошкоджено.

В дополнение	Число убитых и в плѣнь забратых козаковъ, також забратых лошадей, риби, ружя и прочего имущества, и готовых денегъ	Кроме ко[за]ковъ ¹ , заб[ра]тимъ ве[ща]мъ самая [су]щая поло[же]на цена	
		Рубль	Копѣйки

гайдамацки запорожских козаковъ рыболовные станицы. А бившего при немъ товарища – гайдамаку Иска Табадця оной Артинской командировал для такова жъ грабительства // і разбою з другимъ половинымъ числомъ за реку Богъ, где оной Табанецъ с оною гайдамацкою партиєю, по тому ж чиня многия запорожскимъ козакам в рыболовных же станицах грабительства и разорение. А богогардовой церкви титора и пяты человекъ будущих при немъ козаковъ со всѣм их имуществомъ въ плѣнь взяли. І в томъ вышеписанномъ грабительствѣ объявленные Ординскіи и Табанецъ ^{2,3} своими партиями ² причинили на рыболовных станицах запорожским козакамъ, кому именно, значить под симъ:	Козаков в плѣнь взято шист члвкъ – 6			153 зв.
У козака куреня Коренѣвскаго, прозваниемъ Лобура, с товарищи девятью // человекъ выше Кривоги острова, в урочищи Лусканевых сетей рыболовных пилнаждать, лотокъ побито девя т, муки ржаной – десять бочакъ, рыбы вялой – триста головъ.	Сѣтей рыболовных – 15, цена	75		
У козака куреня Кѣслякѣвскаго, прозваниемъ Оканя, с товарищи двадцатью члвки при реки Богу на Червонной косѣ рыболовных неводов – два, одежи и харчевых припасовъ – всего по счислению – на сто на пяддесять рублевъ. //	Лотокъ побито – 9, цена Муки ржаной – 10 бочекъ, цена онымъ Рыби вялой 300 голов, цена оной	18 20 900		154
У козака Канѣвского куреня Якима Черномаза с товарищи пятнадцать члвки на Шестаковой косѣ взято ряного рыболовнаго посуду і пожитковъ на восемсотъ рублей, готовых денегъ, тако ж и ружя на две тысячи рублей.	Рыболовных неводов – 2, цена онымъ Одежды и харчевыхъ припасовъ ценою за	100 150		
У козака Коренѣвского куреня Ивапа Красноштана, неводничого, с товарищи тридцаты человекъи заграбленно разных	Ряяного посуду і пожитковъ - всего на Готовых денегъ и ружья- всего на Ряяных пожитков заграблено ценою на	800 2000 1809		154 зв.

¹ Написано над рядком.

В дополнение	Число убитых и в плѣнъ забратых козаковъ, такожъ забратых лошадей, риби, ружя и протчего имущества, и готовых денегъ	Кроме ко[за]ковъ ¹ , заб[ра]тимъ ве[ща]мъ самая [су]щая поло[же]на цена	
		Рубль	Копѣйки

пожитковъ ценою на тысячу на восемьсотъ на девят рублевъ на тридцать на двѣ копейки.

155 Да у разныхъ запорожскихъ козаковъ оной Артилжской с товарищи своими // на вящшую пакость и разорение изрубили в мелкиѣ части пяддесятъ семъ болшихъ рыболовныхъ неводовъ, коимъ каждому цена по семдесять три рублѣ.

Неводовъ болшихъ рыболовныхъ 57 цена

4161

Итого³ вишеписаннымъ Артилжскимъ с товарищи пограбленно і разоренно у запорожскихъ козаковъ такъ рыболовнаго посуду, яко и разнаго имущества и готовыхъ денегъ - всего по счислению на

10033 32

155 О семь в Коммѣссию пограпичную от депутатовъ // Фѣдора Толстоного, Маржа зв. Уса да Петра Шафрановскаго доношениемъ в 751 году при съездѣ представлено⁴. //

156 В прошломъ 756 году, 8 числа мая зв. козаки куреня Деревянковского Герасимъ Вырозубъ да Василъ Росколупа в Коши представили доношениемъ. Подрядились-де оны в крепосты Святыя Елизавети у бурмистра тамошняго Івана Івалчѣлка за

³ Далі закреслено всего.

⁴ Далі закреслено что как з дажныхъ временъ Войску Запорожскому полжкими гайдамаками-ватагами Василемъ Тумкою, Василемъ Доном и Искомъ Табанцемъ с немалымъ числомъ собранными ими, полжкими ж гайдамаками, насилно напавши на жилища, причинено і разорено на нѣсколко тысячъ всякихъ пожитковъ и денегъ убитка, а самихъ козаковъ жестоко мучивъ, а иныхъ взявъ з собою в Полшу увезли, где иныхъ вскорѣ всмерть побито, а другихъ, допрошующи под несноснымъ боемъ, в нарушение сосѣдственнаго миру и вѣчнаго трактата, то ж повешено и почверговано. //

156 Так і в 751 году полжкими ж гайдамаки, уманскимъ партикулярнымъ полжovníкомъ Косткою Артинскимъ да помянутымъ Искомъ Табанцемъ з бившею при нихъ воровскою полжою партиєю до 1000 члвкъ, оному Запорожскому Войску в разбояхъ рыболовныхъ станицъ, тож разграблениемъ разныхъ пожитковъ и денегъ причинено убитка на десять тысячъ тридцят три рублѣ и тридцят двѣ копейки. Да сверхъ того в Гарду титара и бившихъ при немъ пяти человекъ козаковъ з собою ж в Полшу забравъ, показано. И тѣмъ доношениемъ по достойнымъ доводамъ к полжкимъ комисарамъ с требованиемъ награжденнои сатисфакції писменно на прежде бывшой и другой каденції сообщенно и требовано от такова несноснаго // Запорожскому Войску зв. грабительства і разорения тѣхъ полжкихъ объявленныхъ гайдамацкихъ ватаговъ съ н. партнями вовся унять і вперед к тому не допускать.

В дополнение	Число убитых и в плѣнъ забратых козаковъ, також забратых лошадей, риби, ружя и протчего имущества, и готовых денегъ	Кроме ко[за]ковъ ¹ , заб[ра]тимъ ве[ща]мъ самая [су]щяя поло[же]на цена	
		Рубль	Копейки

купленной имъ в Полжской области, в Уманской губернии в тамошнего жителя хлебной припас для государевго подряду ² своим скотом² въ Елисаветъ поднять, на что онъ, Иванченко, в ту Умань и свата своего, в кого тот запасъ попустил, // при них олправил. И как они Вырозоб до Росколупа въ Умань прибили, то объявленной тот умажской жител за имеющихся якобы его крепосты Святыя Елисаветы ² на некоторых² жителях долъ забрал без всякой их винности воловъ 29 с возами и с упряжю, а имъ отказал знатся съ его виновацями, которых оны и не знаютъ. И поннѣ тѣ волы с возами у себя содержать, у коих выискуя издержали денегъ готовых – 240 ру. и 30 копѣекъ.

157

Волов - 29, цена
Возовъ - 8, цена

290
44

Итого всего по вышеписанному реестру з дополнениемъ запорожских козаковъ // поляками побито, повѣшено, пораненно і в плѣнъ захвачено – двѣстѣ тридцят члвкъ, лошадей – пятьсот чотири, воловъ – двадцят девят, возовъ з рыбою и порожнѣхъ, всѣхъ – 78.

Козаков побито, повѣшено і в плѣнъ забрато – 230
Лошадей – 504
Волов – 29⁵

157
зв.

И оному всему, кромѣ побитых, повѣшеных, раненных и в плѣнъ захваченных козаковъ, по самой истенно сущей оцѣнки состоит суммы, полагая в то число и наличные делги, – двадцят сѣмъ тысящъ пятьсотъ тринадцят рублевъ девяностъ двѣ копейки.

27513 92

Арк. 153–157. Відпуск.

⁵ У сусідній графі закреслено 290.

№ 308 1761 р., липня 28. – Ордер Київської губернської канцелярії Кошеві про розшук і відправлення до м.Глухова козака Мартина Канцуренка, він же Воскобойников, звинуваченого в наїзді спільно з гайдамаками на маєток поручика польського коронного війська Данила Мацевича. № 1452

142 Высокоблагороднии і высокопочтеннии господинъ
Воиска Запорожского кошевой атаманъ старшиною

В указъ ея імператорскаго величества из Гсдръственной коллегіи иностранных дѣлъ іюля от 31-го 1760 году олушеномъ, а в Киевской губернской канцелярії сентября 2 числь того ж году полученном, объявлено. Что от пребывающаго в Варшавѣ чрезвычайнаго посланника и полномочнаго министра Воеикова в Коллегию иностранных дѣлъ прислана копия с подданой ему от бискупа краковского Солтыка записки, в которой онъ чинит заступление за поручика коронных войск Данила Мацевича в причиненныхъ ему отъ запорожскихъ сечевыхъ казаковъ, а особливо от Мартына Канцуренка Войскобойникова, обидахъ и разоренияхъ, какъ то обстоятельно значить в приложенной при том указе копии с помянутой записки. И велено чрезъ нарочно посылаемого ис Киева оберъ-или унтеръ-аѳицера с ордеромъ к вамъ приказать: Мартына Канцуренка в Запорожской Сетѣ, сыскавъ, изъ оной под карауломъ оослать в Глуховъ. А при томъ и гсдину малороссійскому гетману отъписать, чтобъ онъ приказаль в приносимой на того Канцуренка жалобе накрепко изследовать

142 і по показанію ево товарищей, на разбое с нимъ же бывшихъ, // сыскать.
зв. І потомъ надлежащее решение, а обиженному полскому шляхтичу Мацевичу справедливое удоволствие учинить, и что происходитъ будетъ, о томъ требовать отъ господина малороссійского гетмана¹ уведомления і в Коллегию иностранныхъ дель донестъ.

Что же в той запискѣ упоминается о содержащемся в Киевѣ под карауломъ подданомъ матери ево, Мацевича, бегломъ крестьянинѣ Матвѣ Прокопенке, которой разграбилъ ее імение и денги, и что никакой по сие время по домагателству его в Киевской губернской канцелярії справедливости не чини[но]² и оной подданой с протчими соучастниками ево не выдается, то будучи о семъ произшествіи в Коллегию иностранныхъ дель неизвестно. Требуется по тому известія: в чемъ імянно сие дѣло состоитъ и до ч[его] доведено. И буде оное доннѣ еще не окончано, т[о] об окончаніи оного и об удовольствіи обиженной ст[о]роны по справедливости старание возъіме[тъ].

А по справке в Киевской губернской канцелярії, в подданномъ въ оную губернскую канцелярію [от] 22-го дня прошлаго 1760-го году от означеннаго Мац[е]вича доношеніи объявлено, что в прошломъ 1759-[мь] году, в летнѣе время, напавъ на домъ матери ево – полской шляхтянки Пелагеи Мацевичевой, в [ма]етности ее в селе Музыче болѣе десяти члвкъ разбойниковъ пограбили разбоемъ денги, вещи і [про]тчин іменіи, і по разбитіи неведомо куда розбе[г]лись. А нгѣ-де известился онъ, что из тѣхъ [разбо]йниковъ, одинъ природной полской подданой с[ела] // Музычъ

¹ Далі закреслено малороссійского гетмана.

² Текст пошкоджено.

житель, вышепоказанной Матвеи Прокопенко поиманъ и содержится в Киевскомъ магистратѣ^а под карауломъ, о чемъ-де значить по имеющемуся в томъ магистратѣ делу. А что-де онъ, разбоиникъ, подлинно и природной полской подданои, о томъ же явствуетъ по тому ж делу. И тѣмъ доношениемъ просить, что б оного Прокопенка ему выдать.

А на посланной по оному ево, Мацевича, прошению іс Киевской губернской канцеляріи в Киевской магистратѣ указъ о присылкѣ репорта—означенной Прокопенко в томъ магистратѣ под карауломъ содержится ль и по какому делу, и подлинно ль онъ в разбое и грабительствѣ матери оного Мацевича приличился, і полской ли онъ подданои — в присланном изъ оного магистрата репортѣ объявлено, что какъ означенной Матвеи Прокопенко, такъ и обговорившей ево Петръ, Ѳедоровъ сынъ Москоленко взяты и донѣ содержится под карауломъ в остроге. Токмо онои Прокопенко к разбою виннымъ не оказывается, ібо-де когда в прошломъ 1759 году, августа месяца противъ 25 числа реченного Мацевича мать розбита, то онои Матвеи Прокопенко в томъ же 1759-мъ году, после Петрова праздника, августа по 29-е число с киевскими жителями Степаномъ Цыганкомъ, Ювомъ Ѳилипенкомъ и Ѳедоромъ Проскуренкомъ находился для резанія терпигъ по той сторонѣ реки Днепра в Николаевской слободке. И хотя-де онъ, Прокопенко, родомъ из-за границы, но повыходе-де ево в прошломъ 1754-м году из-за границы в Росію на жи те, в прошломъ-же 1756-м году между прочими киевскими жителями, по представлению ево с посполитои сотни // сотникомъ Степаномъ Глеваскимъ к указаной присяге приведенъ.

143
зв.

А по указу ея імператорскаго величества из Государственной коллегіи иностранныхъ дель, генваря от 4-го дня 1754 году в Киевскую губернскую канцелярію присланному, велено во отдаче в полскую сторону гаидамакъ, кои полскіе подданные будутъ, поступать по приложенной при том указе со о правленной изъ онои же Государственной коллегіи иностранныхъ дель от 30-го декабря 1753 году к господину малороссійскому гетману и ковалеру, граѳу Кириле Григорьевичу Разумовскому грамоты копіи, по которой велено: упоминаемого въ онои содеджавшагося в Глуховѣ колодника-гаидамаку Никитѣ Говоруху, явлшагося [!] во многихъ разбояхъ, грабительствахъ и смертныхъ убивствахъ яко полского подданого, для учинения с нимъ по правамъ полскимъ правосудія отдать ево полякамъ с роспискою. Да и впред с таковыми поиманными гаидамаками, кои будутъ полскіе уроженцы и в Россіи подданствомъ не обязаны, то[ж] чинить і ко осужденію по винамъ оныхъ отдавать в полскую сторону с роспискою.

А понеже онои Прокопенко, какъ по репорту Киевского магистрат[а] явствуетъ, о бытіе ему в вечномъ ея імператорскому величеству подданствѣ обязанъ присяго[ю], коихъ по онои грамотѣ за границу выдава[тъ] не велено, того ради в Киевской губернской канцеляріи определено: означенного Матве[я] Прокопенка за границу на полскую сторо[ну] по содержанію онои грамоты не выдава т и о т[омъ] въ учрежденную с полскимъ Киевскимъ воеводство[м] // Пограничную комиссію і в Киевской магистрат[ѣ] послать указы и із вышепоказанныхъ биску[па] краковского Солтыка записки, и с репорта Киевского магистрата приложит въ оную комиссію при указѣ копіи. А к вамъ, гсдину кошевому атаману старшиною, посла т ордеръ і велеть вышепоказанного запорожского казака Мартына Канцуренка сыскать и отосла т в Глуховъ к господину

146

малороссійскому гетману и ковалеру, граѣу Кирил[е] Григорьевичу Разумовскому под караулом. А къ оному господину гетману писать и требовать, чтоб в приносимой на запорожских казаковъ Мартына Концуренка с товарищи жалобе, накрепко приказаль изслѣдова т надлежащее решение, а оному обиженному полскому шляхтичу Мацевичу справедливое удовольствие учинит, о чемъ вамъ, гсдину кошевому атаману съ старшиною, вѣдать и учинит по сему напременное ісполнение. А въ учрежденную с полским Киевским воеводством Пограничную комиссию і въ Киевской магистрат о вышписанном указы ісь Киевской губернской канцеляріи посланы, и къ господину малороссійскому гетману и ковалеру граѣу Разумовскому писано.

Иванъ Власѣвъ
Михайла Макаровъ
Секретарь Василей Чернявский

Киевъ.

28-го іюля 1761 году.

Помітка на арк. 142: вих. «№ 1452»; «П. сентябра 4 д. 1761 году».

Арк. 142, 143, 146. Оригінал.

№ 309 1761 р., вересня 4. – Наказ Коша полковникам паланок про розшук і відправлення до м.Глухова козака Мартина Канцуренка. № 4304 – № 4308

145 Ко всѣмъ полковникамъ
Приказъ

Присланным в Кошъ ¹о т сентябра 4 д.¹ з Киевскої г. крїй предложениемъ велено. По імѣючемусь въ оной гу. крїй делу запорожского козака Мартина Канцуренка ²езде в дачахъ запорожскихъ² сыскывать, и гда б сыскан ³бы т могъ³, в Глуховъ ¹за караулом¹ къ его яснев. господыну⁴ гетману отослать.

145 145 Канцуренка приказат⁵ всепрылѣжнѣйше // сыскывать и, буди б где
зв. могль⁷ сыска тца⁸, под крѣпкимъ карауломъ на[мъ]⁹ в Кошъ прислать¹⁰.
С Коша.

Сентябра 4 д. 1761 год[у].

Помітка: «№ в Кодакъ – 4304, в Самар – 4305, в Калмус – 4306, в Гардъ – 4307, в Перевѣзку – 4308».

Арк. 145. Відпуск.

¹Написано над рядком.

²Написано над рядком замість закресленого во всѣхъ ведомствахъ своихъ.

³Написано над рядком замість закресленого будетъ.

⁴Далі закреслено малороссійскому.

⁵Написано над рядком замість закресленого імѣете.

⁶Далі закреслено показанного.

⁷Далі закреслено ведомства свои мѣстахъ.

⁸Далі закреслено взяв в паланку содержат.

⁹Текст пошкоджено.

¹⁰Написано над рядком замість закресленого репортовать къ опредѣленным.

№ 310 1761 р., жовтень. – Рапорт Коша Київській губернській канцелярії про організацію розшуку козака Мартина Канцуренка, звинуваченого в наїзді спільно з гайдамаками на маєток поручика польського коронного війська Данила Мацевича. № 5143

В Киевскую губернскую канцелярию¹

144

Репортъ

Прошлого сентябра 4 д. присланным в Кош Войска З.Н. з оної Киевской губернской канцелярії² по доношению² порутчика коронних войск Данила Мацевича о причинених ему от запорожских козаков, ³Мартина Канцуренка с то.³, обидях матери его, полскої шляхтенкѣ Пелагеї Мацевичевої⁴, прошлого 759⁵ году в летнее время разбоем грабительства⁶, ордером веленно. Оного Канцуренка сиска⁷ и за сиском о то слать // для надлежащего об нем виислѣдования в Генерал. 144 вої. крию. ⁸И во ісполнение оного Киевскої г. криї ордера⁸ Вої. ^{3в.} З.Н.⁹ всѣмъ полковникам о сиску оного¹⁰ вора¹¹ Канцуренка¹² во вѣх [!] ¹³вѣдомства ихъ¹³ мѣстах¹⁴ и за сиском о присилки в Кош для отсилки его, Канцуренка, куда подлежит предложено¹⁵, о чем Киевскої г. криї¹⁶ ре[пор]туем¹⁷.

1761 году, октября [...] д.

Помітка: вих. «№ 5143».

Арк. 144. Відпуск.

¹ Далі закреслено покорний.

² Написано на полі замість закресленого по жалобѣ.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено гра.

⁵ Цифра 5 правлена.

⁶ Далі закреслено а именно от Мартина Канцуренка с товарищи.

⁷ Далі закреслено ... ват.

⁸ Написано над рядком замість закресленого почему от Коша.

⁹ Далі закреслено во всѣ.

¹⁰ Написано над рядком замість закресленого того.

¹¹ Далі закреслено сто.

¹² Далі закреслено с това.

¹³ Написано над рядком замість закресленого скритих степних околичностях.

¹⁴ Далі закреслено предложено.

¹⁵ Написано над рядком замість закресленого велено.

¹⁶ Далі закреслено с покорностію.

¹⁷ Текст пошкоджено.

¹⁸ Дату не вказано.

№ 311 [Не раніше 1762 р.] – Підсумковий запис до реєстру від 24 вересня 1749 р. і доповнень до нього та додатковий реєстр¹ майна, викраденого польськими підданими жителями Уманської губернії Романом і Дмитром у отамана Вищестеблїївського куреня Данила Мовчана в 1757 р. (Див. док. № 287, 307)

174

В дополнені	Тих козаков, такожъ забратих лошадей, риби, ружья і протчего имущства і готовихъ денегъ	Забратим вешам самая суцая положена цена	
		Рубль	Копейки

Ітого всего по вишеписанному реєстру з дополненіємъ запорожскихъ козаковъ поляками побито, повѣшено, поранєнно і в плѣнъ захваченно – 230 человѣкъ, лошадей – 504, воловъ – 29, возовъ з рибою і порождѣхъ, всѣхъ – 78.

І оному всему кроме побитихъ, повѣшеннихъ, пораненнихъ і в плѣнъ захваченнихъ козаковъ, по самой істинно суцєѣ опѣнки состоить денежной сумми, полагаая в то число і написніє денги, 27513 рубли 92 копейки.

27513 92

Войска Запорожского Войска Запорожского [!] Низового
атаманъ кошевий Петръ Калниш[евский]²
Войска Запорожского Низового
атаманъ кошевий
Поджанцеляристь войсковий

У атамана Вищестеблѣвского куреня Данила Мовчана два человѣка, Романъ да Дмитро, полскіє жители Уманской губерній, пришедши в курѣнь Вищестеблѣвскіѣѣ прошлаго 757-го году на веснѣ у зимовникъ, по ихъ желанію нанялис в службу. І того жъ года, в декабрѣ мѣцъ против 8 числа ізъ его, атамана, зимовника без битности, согласясь, бежали. І при побегу увели пару лошадей в масть чалую да половую, две кулбаки, уздѣ двѣ, триноговъ два, повалцѣвъ два ремѣннихъ, із вещей жупановъ два, кожуховъ два,

175 бурку одну, // ружье, пару пѣсталетовъ, Пару лошадей
шаблю, шапокъ двѣ, да готовихъ денегъ Кулбакъ - двѣ

60

10

¹На арк. 171 чернетка цього реєстру.

²Текст пошкоджено.

В доповнені	Тих козаков, також забратих лошадей, риби, ружья і прочего имущества і готових денегъ	Забратим вешам самая сушая положена цена	
		Рублѣ	Копейки
[п]ятдесять пять рублей. Ониѣ жъ і	Уздъ - двѣ	1	20
нинѣ вори паки [н]аходятся в Польцѣ, в	Триногов - два		80
тоѣ же Уманскоѣ губерній. І ис тих	Повалцѣвъ - два	2	
покраденнихъ вещей і лошадей в	Жупанов два:		
тамошнихъ уманскихъ правителѣй у Василя	одинѣ -	10	
Куберского – лошад половая да кулбака	другой жупанѣ -	6	
і бурка; у Пятковского – пѣстоleti і	Кожуховъ - два	3	
шабля; да у Якова Рѣвенка – другая	Бурка - одна	1	60
лошадъ чалая, кулбака ³ і рушница з	Ружье - одно	6	
на трускою.	Пара пѣстолетовъ	7	
	Шабля	20	
	Шапки - двѣ	2	
	Готових денегъ	55	
Всего з собою увели і унесли на суму		200	60

Скрипа на арк.174–175: «Канце//ляристь Григоріи Ляховичъ»

Арк. 174, 175. Відпуск. Частина документу.

³Написано над рядком.

Справа 6

1742–1752 рр. – Справа про взаємини Війська Запорозького з Кримом і старосамарцями

№ 312 [Не раніше 1740 р. - Не пізніше 1743 р.]¹. Крим. - Листи кримського хана Селямет-Гірея до Коша про повернення ногайцями коней та ін. запорожцям і про розшук серед козаків винних у захопленні коней та речей у ногайців

27 [32] Добримъ здоровьямъ покланяється ханъ³ атаману кошовому, Воиску Запорожскому.

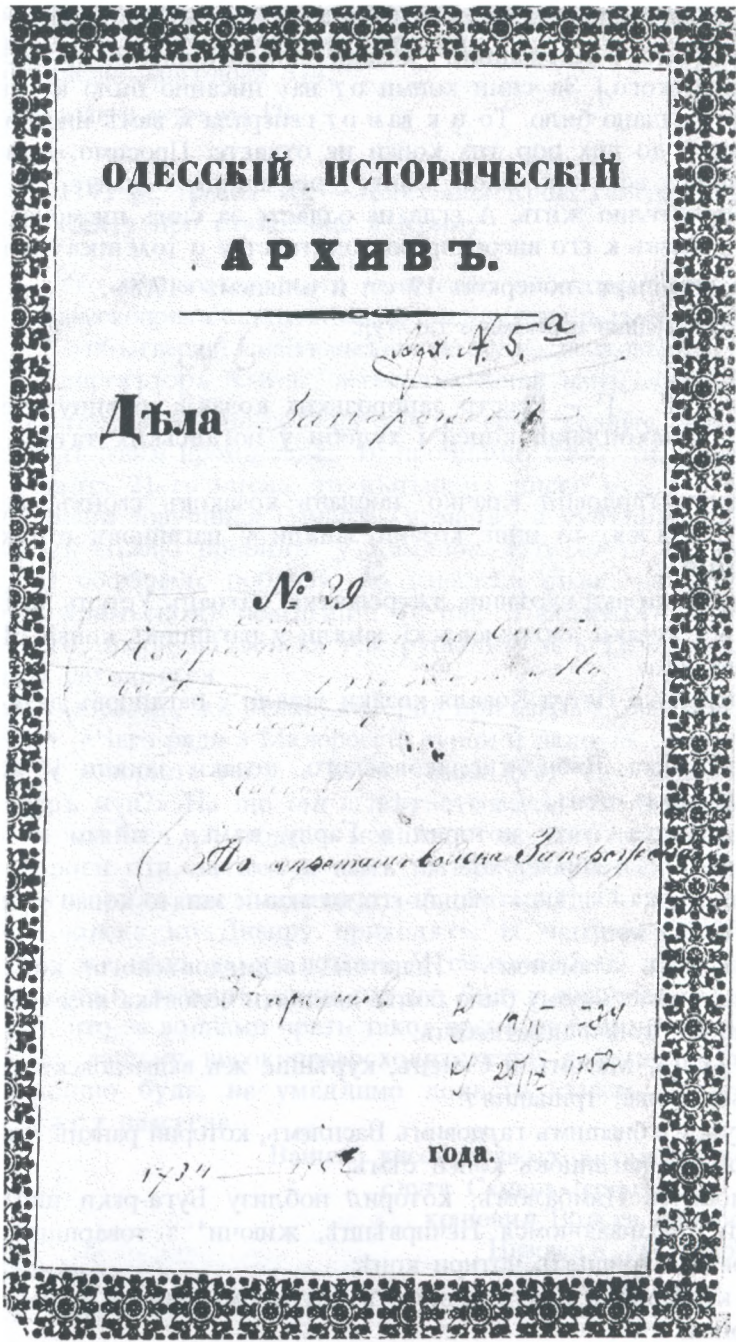
Писмо посилаю своє. Що нагаици козакам починили шкоди, то ми все вамъ поворочали – конѣ і протчое, а до остатку що еще козакам шкоди есть, то и тепер того проискуемъ, а проискавши, вамъ отдамо все.

Тіко² ж сколько козаки запорожскіе заняли в Нагаю коней и товару, то реестръ при семъ покажется. Не то товар ілбо конѣ, но еще и иніе вещи в том реестрѣ порознь показано. А хто имено шкоди з козаков починивъ і що хто взявъ, реестром показано ж. Ми вамъ – зичливиі приятелѣ, на що есте жаловалися, то ми все ваше поворачали. А ви, даби по сему писму розискав, и намъ показание реестром шкоди возвратили и отдали. І мой посланецъ Коптяша-ага посилається для справки з сими шкодуючими, Аджни и Сагаиди за тимъ к вамъ посилаются. И многажди просим, який курѣнние козаки нашим людемъ починили шкоди, сискавъ в нихъ, нашим шкодуючимъ людемъ отдайтѣ, даби между тѣмъ великих монарховъ не турбували, щоб тут росправитися. За сим писмом, даби до Києва к генералу⁶ о сем не писати намъ и не жаловатся, о чемъ и многократно просимо болше двух день не медля вчинили справу и, сискавъ в тих козаков по реє- // естру[!] нами показаніе шкоди, симъ от нас посланимъ шкодуючимъ отдайте. Пну кошовому доброго здоровья посилаемъ и всему Воиску.

Ханъ кримскій Селамет-Керей

¹Датовано за часом правління хана Селямет-Гірея.

²Літеру і виправлено з о.

Обкладинка з Одеського історичного архіву.
Спр. 6.

Пну кошовому доброго здоров'я посилаєм и всему Войску.

На семъ³ боцѣ, в Кардашинѣ⁴, козаки заняли коней 39 [в Ослан-бека, мурзи кримского.] За сими конми от нас писанно било к генералу в Киев, що б одано било. То и к вам от генерала к вамъ писано о томъ, точию ви и до сих пор тих коней не отдаєте. Просимо, даби ви тие конѣ, сискав всѣ в козаков ваших⁴, посланним отдайте. За чим ми хочемо приятельно жить. А егда не отдасте за симъ писмомъ, то впят будемъ в Киевъ к его високопревосходителству о томъ писа т и турбова т. Помітка вгорі арк. почерком 19 ст. й олівцем: «1739».

Арк. 27. Діловодний переклад з тат.-тур.

№ 313 [...] ¹ – Реєстр запорозьких козаків, обвинувачених у захопленні коней і худоби у нагайських татар

16 Полковникъ гардовий Крачко, пославъ козаковъ своїхъ, которіє в [17] Гарду находятєся, то оніє козаки заняли у нагайцовъ сто коней да коров чотири;

Оніє же козаки курѣнніє джереловскіє Степанъ Уступъ да Бобошко, да тие жъ козаки джереловські заняли у нагайцовъ коней сѣмнадца т да волонъ два;

Полковника Петра Коваля козаки заняли у нагайцовъ дев'ятнадцять коней;

Полковника Лоби, кисляковського, козаки заняли у нагайцовъ коней тридцять сѣмъ;

Полковника того, которий в Гарду вѣмер, занято козаками у нагайцявъ коней сорокъ сѣмъ;

Полковника Овдѣя, команди его козаками занято коней у нагайцѣвъ двадцять п'ят коней;

²Знатнимъ атаманомъ² Игнатом³, ведмедовського, команди его козаками, при которому било болѣе двадцяти человекъ козаковъ, занято у нагайцѣвъ коней шѣстдесять;

Да Васил, Маѣимъ и Семень, курѣнніє жъ ведмедовскіє, заняли у нагайцѣвъ коней тринадця т.

Асауломъ бившимъ гардовимъ Василемъ, которий раненъ, з командою его занято у нагайцовъ коней сѣмъ;

Тимошемъ Цимбаломъ, которий поблизу Буга-реки нинѣ якомсь урочищи, прозиваючомся Нечирвѣнцѣ, живучи⁴ з товарищи, занял у нагайцов же тридцять чотири конѣ;

Да курѣннимъ платнѣровскимъ Степаномъ занято у нагайцов же пять коней;

³Склад се виправлено з то.

⁴Літеру в виправлено з н.

¹Можливо, саме цей перелік згадується в док. № 312.

²Написано над рядком замість закресленого полковника.

³Літеру о виправлено з а.

⁴Літери ж та и виправлено з інших літер.

Да кияковскимъ курѣннымъ Яскомъ у нихъ же нагайцовъ занято чотири конѣ со всѣми сѣделними уборами.

Итого числомъ поголовя 374.

Арк. 16. Діловодний переклад [?]

№ 314 1742 р., травня 10. – Донесення Коша генерал-аншефові Кейту про становище в Криму

Его імператорського величества високородний гайднъ і високопревосходительнѣйший гайднъ, гайднъ генераль-аншефтъ, лейбъ-гвардій Ізмайловського полку подполковникъ і главний директоръ Кейтъ^а, всемлстивѣйший намъ добродѣю 1

Покорно вашему высокопревосходительству симъ являемъ. Же коториѣ козакъ з гедьлевимъ промысломъ зъ прочийми, само третъ, ходилъ въ Кримъ отъ марта 21-го числа, то нѣнѣшнихъ чиселъ мая 5 і 6-го тотъ козакъ, по имени зовучийся Романъ Тилмачъ¹, а курѣнный каневский, зъ Криму зъ соллю прибилъ^б у Камяное. Его же-то ихъ курѣнный атаманъ, не сообщаясъ поблизу, но издалека стоя^в, распитовалъ о тамошнемъ кримьскомъ поведеніи^г. То оного сказовалъ, что ничего не чутъ того, щоби ихъ войска где рушалис, и в Перекопѣ, мовит, малолодно находится.

Толко сказовалъ, же імѣнъ, коториѣ при езерѣ Солевомъ достае^т, допитовалъся: «Чего ради з Малороссіи купци и люде не пропускаются в Кримъ?» И говорилъ такъ: «Чи не зъмишляе^т чего еще Россія на нихъ у задеръ ити?» На що онъ отвѣтствовалъ, что всякою мѣрою не мощно тому би^т. «А люде, – мовиль, – що еще не приѣшла пора самая у дороги ити, затимъ к вамъ не прибуваю^т». По томъ тежъ тотъ імень говорилъ такъ, мовлячи: «А то слышно в нас, же будто россиѣ войска ко Днепру приходятъ. И чего ради?» То онъ отказавалъ, же нѣтъ такихъ войскъ // такихъ войскъ и не надѣмосъ всячески, кроме, мовиль, того-чи не будутъ командѣри полковъ осматрива^т, что за воинами чрезъ такое время не всякиѣ осматривалъ полки. Що вашему высокопревосходительству доносимъ, и въпредъ что провѣданно буде, не умедлимо донести зънать. И при семъ готови служитъ навсѣгда. 1 зв.

Вашего высокопревосходительства покорний
слуга Семень Іеремѣвич, атаманъ
кошовиѣ Войска Запорожского
Низового зъ товариствомъ

З Коша.

Мая 10 д. года 1742.

Арк. 1. Відпуск.

¹Толмач

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

1742 р., травня 10. – Донесення Коша

Мені востаннє і востаннє ветація. Як і востаннє
за нбубу до ментри по і востаннє востаннє
за востаннє востаннє, так і востаннє востаннє
востаннє востаннє, востаннє востаннє востаннє
востаннє востаннє востаннє востаннє востаннє
востаннє востаннє востаннє востаннє востаннє

Друже востаннє востаннє востаннє востаннє
востаннє востаннє востаннє востаннє востаннє
востаннє востаннє востаннє востаннє востаннє
востаннє востаннє востаннє востаннє востаннє

Друже востаннє
востаннє востаннє

генерал-аншефові Кейту. Док № 314.

№ 315 1743 р., лютого 15. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про розвідування намірів кримських татар, які перейшли від гирла р.Дніпро й переправилися через р.Буг, і про готовність запорозьких козаків до походу

2
[7]

Секретно

Ея імператорскаго величества самодержицы всеросійской Воиска Запорожского Низового атаманам и казакам, и почтенному гсдину кошевому атаману Мальшевичу, и всему войску Запорожскому Низовому

На описьки Ваши сего февраля от 3 и 5, а мною полученные 14 чисел, предлагаю. По-первому, что прибывшия ис Крыму казаки *Михаила Тарань да Федор Крыса* объявили, бутто салтанъ с крымскими охотными татари перешел чрезъ Днепровые гирла в немалом числе орды и переправился чрезъ реку Бугъ^а. А куда подлинно и для чего следоват намерень, о том Вам чрезъ нарочно посланных в ту сторону от себя накрепчайшее разведываніе иметь, и что-либо подлинно уведаете-ко мне репортоват. И с подполковником *Палтевым* сношение иметь. И по посланным от меня предложениямъ і по подтвержденіям ево, *Полтева*, неслабое і неленосное в том исполненіе чинить, но прилагая к тому краінее попечение и всевозможные успехи. По-второму, егда посланные в Очаков и в Крым казаки назад возвратятца, то о разведанных ими ведомостях немедленно ко мне репортоват со обстоятельством. А о бывшем полскомъ // на запорожские зимовники нападеніи^б представлено от меня в Гдарственную коллегию¹ иностранных дел. И о учиненіи справедливости и удовольствія писано к великокоронному гетману графу *Потоцкому*^в и к региментарю *Нитославскому* с нарочным афицером.

2
зв.

Что же представляетъ, яко по силтъ ордера моего казаки к походу во всякой исправности находятца, а какъ выступат требует ордера, ибо-дѣ бывшим старшинам турбаци и хлопоты произошли, а понежѣ велено бит к походу гатавым по ннешним известиям во осторожность себя, дабы от незапного и нечаянного нападения конфузій не последовало, а что нне во исправности и к походу в готовности казаки состоят и то изрядно, однако без указа никуда не выступат, но быть каждому в своих местах неотменно, ибо бѣз причины и бѣз особливаго ея імператорскаго величества имянного указа движенія войску никуда учинит невозможно.

Михаила Леонтєвъ

Февраля 15 дня 1743 году.
Киевъ.

Помітка зліва на полі: «Получен от Леонтєва года 1743, февраля 23 д.»;
«Писано за провѣдой татаръ и о походъ би».

Арк. 2. Оригінал.

¹Написано на місці витертого.

№ 316 1743 р., травня 13. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про врегулювання стосунків між запорожцями, кримськими та ногайськими татарами і поляками, про заборону татарам будувати перевіз поблизу Кизикермена, а старосамарським жителям осаджувати хутори в Запорозьких вольностях тощо. № 1640

Ея имъператорьскаго величесьтва самодержицы
всероссійской Воиска Запорожского Низового атаманам і казакам, и почтенному гсдну атаману Мальшевичю, и всему Воиску Запорожскому Низовому

3
[6]

Вашу, гсдна кошевого атамана с товаришством, отписку минувшего апреля от 26 я сего мая 12 числь получил, которою представляете, что приезжал к вамъ татаринъ Асланъ с писмомъ хана крымского. Якобы требовали вы к перевозу своему съ ихъ стороны шафора и будто ж я к нему, хану, писал и позволения в томъ дал, и что вы, отказавъ ему, татарину, обратно опустили с пристойнымъ ответомъ. А предпомянутое ханское письмо и перевод ко мне сообщили. И о небытіи оному перевозу, також о неделаніи старосамарскимъ обывателемъ в волностяхъ вашихъ хуторовъ и мелницъ, и о невладеніи другими угоди просите оръдера, представляя же вкратце проияшедшия вамъ обиды и утесненіи от нагайскихъ и крымскихъ татаръ, и о бывшемъ полскомъ набѣге к реке Мертво Воду^а, называя границу Речи¹ Посполитой^б. І якобы от того не знаете, где вамъ в житіи своемъ свободасть иметь. И на оное Вамъ следующѣе предлагаю:

1. Какъ в той описки показано, что на представление Ваше минувшего февраля 25 дзня послан от меня к Вамъ ордеръ, по которому Вамъ при Кизикермене, в противность мирного трактата, своей стороны // перевозу деръжать к татарамъ дозволения въ томъ давать запрещено^в, а велено для купечества тотъ² перевозъ иметь, которой от Воиска вашего в росіискихъ границахъ до сего учреждень, к которому и нне татарскихъ шафоровъ не допускать, ибо от меня к хану крымскому о томъ не писано и позволения никогда не дано, да и от него, хана, никакого о перевозе требования не было. Чего ради присланному с помянутымъ писмомъ уверятца і предъставлять не надлежало, но долѣеть исполнять по ордерамъ моимъ, а не па [!] ханскимъ писмамъ.

3
зв.

2. Сего 743 году, марта 18 да мая 7 чиселъ чрез посланныя от меня ордеры пространно вамъ объявлено, что велено старосамарскимъ жителямъ прежними ихъ грунтами владеть и хутора строить, где прежде Всего они имели, от Запорожскихъ Волностей и зимовниковъ не в ближнемъ растояніи, ибо ежели имъ прежнего владения не

¹Літеру и виправлено з ки.

²Літеру ъ виправлено з іншої літери.

иметь, а особливо на речке Килчанке, которая по сю сторону Самары, и от малоросискихъ грунтовъ вблизи хуторовъ не строить, то уже і всеконечно жить будетъ не у чево. А в волности ваши³ мешатца имъ старосамарскимъ казакамъ близъ зимовниковъ не велено и от того вамъ никакого утеснения и обиды последовать не можетъ.

3. Что же касаетца о происшедшихъ вамъ обидахъ от нагайскихъ и крымскихъ татаръ, и о томъ вамъ довольно извѣстно, какія отъ меня к хану крымскому и к очаковскому Муртазе-бѣю претензіи были, и с возвращениемъ обиженного сатисфакціи тѣребовано. Посему уже несколько лошадей и протчѣго вамъ отдано и досталное сыскать і возвратить обѣцано. А о бывшемъ полскомъ к речке Мертвыхъ Водъ впадении и показанныхъ Воиску Запорожскому обидахъ, какъ напредъ сего, такъ и нне, при сообщении карты учиненно о границахъ инженеръ-капитаномъ поручникомъ Елчаниновымъ // в Гсдрѣственную коллегию иностранныхъ дѣлъ [11] представлено от меня доношениями, и о удовольствии обиженныхъ, и о учинении за впадения в россиския границы сатисфакціи тѣребуецца всемилостивейшаго ея императорскаго величества указъ, на которые и резолюции вскоре быть упователно. И для того вамъ в отчаяние приходитъ, и о незнаніи в житѣ своемъ свободности представлять, і ни в чемъ сумненія иметь не надлежитъ, но всемерную надежду полагать на высочайшую млсть ея императорскаго величества, уповая, что подъ высочайшимъ ея императорскаго величества защищениемъ ни какои обиды, утеснения и озлобления иметь не будите, но от времени до времени ожидая высочайшей Ея величества млсти распространятца имѣете. Что же вы, не утверждая на переводе с предписанного ханскаго писма требовали, дабы здесь, учиня правилноі перевод, к вамъ сообщит і оной к Вамъ при семъ посылаетца, і с которой можете усмотреть, какъ с отпискою і переводомъ вашимъ несходство і великую разноту имеет. І онъ хан, да⁴ перевозу ничемъ не интересутца і о дозволении моемъ не упоминает, но обещаецца содержит дружескую приязнь ответно на вашѣ писмо.

Михаила Леонтьевъ

Маия 13 дня 1743 году.

Киовъ.

Помітка на аркуші 3. вих. «№ 1640». «Получень мая 30 д. 1743 году».

Арк. 3, 4. Оригінал.

---

³Літеру и виправлено з у.

⁴до.

1743 р., вересня 27. – Відкритий лист Коша до знатного товариша Незамаївського куреня Марка Кажанова та всіх поселених у Кам'янці козаків про всіляке сприяння курінним отаманам Павлові Козелецькому й Іванові Шостаку, посланим для з'ясування обставин відкриття татарами Кизикерменського перевозу

Вам Марковѣ Кажановѣ, курѣнному незамаѣвскому, а знатному Воиска нашего Запорожского Низового товарищевѣ, тако ж и протчѣимъ Войска нашего ж при Камѣнцѣ сидѣчимъ и по инѣхъ мѣстахъ поблизу, і козакамъ симъ нашимъ войсковимъ о жритимъ листомъ, обявляя, приказуемъ

5
[20]

Понеже от нас, Войска, нарочно опредѣленніе курѣнніе атамани, два человѣка, куреня Корсунского пнѣ¹ Козелецкѣй² да куреня Васюринского Иванъ¹ Шостакъ¹, и придавъ к нимъ пристойное число козаков, к перевозу Казикерменскому, поставленному от хана кримского, для изслѣдствія и распросу, почему, оной при Казикерменѣ перевозъ от татарской стороны учреждень и маю т ли они от кого на то повелителній указъ или нѣ, и даби на тот ихъ Казикерменскій перевозъ людей никакихъ купецкихъ и протчихъ не пуска т, и оттол овернуть и возить не дерзатъ, запрети т, посылаю тся.

Того ради и вамъ, пригрозя, приказуемъ: по ихъ вищеозначенихъ атамановъ требованію, не чиня с ослушними, всякое удобовозможное спомоществованіе чини т³. И сами собою потрудѣте с тако жъ, и сколько можно буде собрат з околичнихъ тамошнихъ зимолянковъ козаковъ и, взявши онихъ з собою, з вишгпрописанными нарочно посланними атаманами к перевозу Казикерменскому имѣте поїхатъ, и что они прикажу т вамъ дѣла т, не ослушая с, то и дѣлайте. А сверхъ ихъ приказу отнюдь вамъ ничего не сочиня т и жаднихъ соровъ и дракъ, ⁴тако ж и озлобленій⁴ никому не показоватъ под жесточайшимъ штрафомъ // приказуемъ.

5
зв.

Данъ з Коша. Сентября 27 д. 1743 году.

Якимъ Игнатовичъ, атаманъ кошовий Воиска Запорожского Низового с товариством

Слід від печатки.

Помітка почерком 19 ст. й олівцем: «№ 19. О мостахъ въ Кизикерменскихъ городкахъ».

Арк. 5. Оригінал. Опубл: Скальковский А.А. «К истории Запорожья. Внутренние распоряжки» // Киевская старина. – 1882. – № 12. – С. 530.

¹Літеру ь виправлено з а.

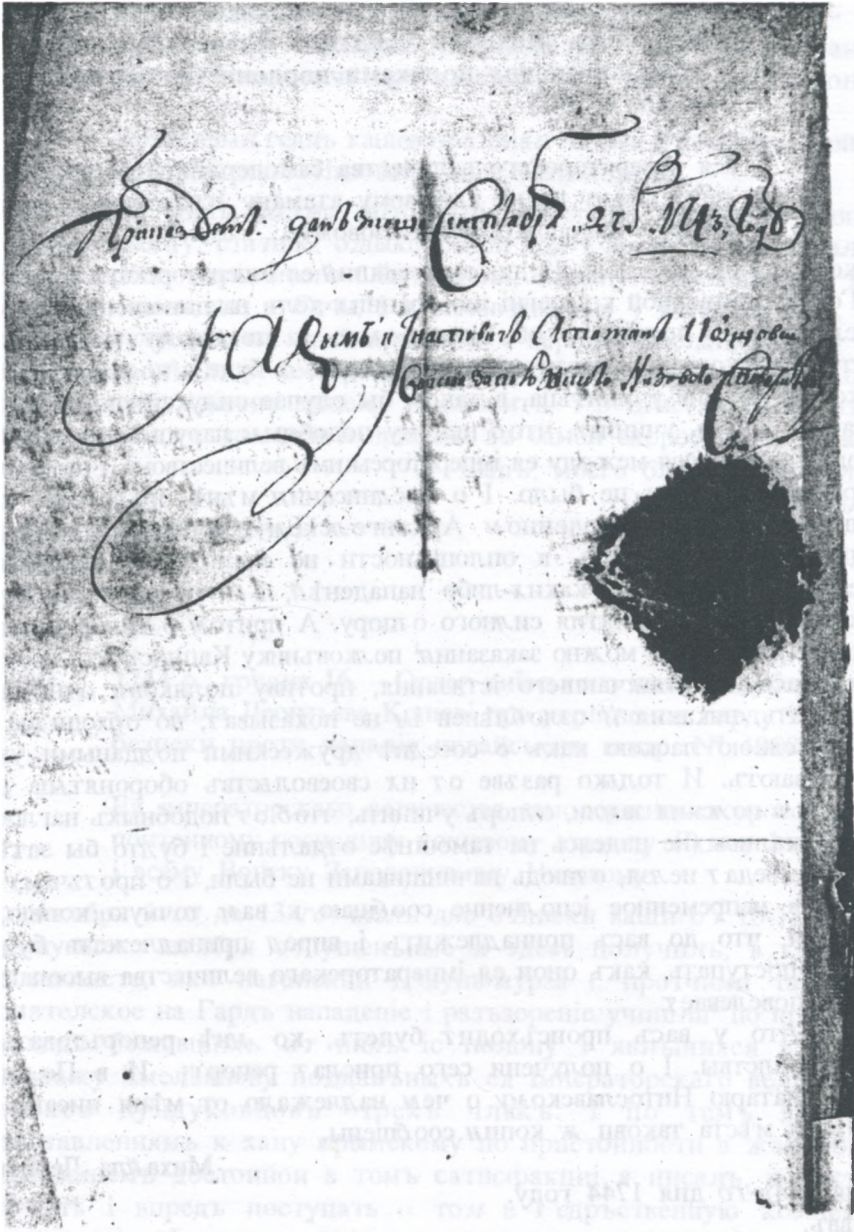
²Закінчення ѣй виправлено з ого.

³Другу літеру и виправлено з іншої літери.

⁴Написано над рядком.

1743 р., вересня 27. – Відкритий лист Коша до знатного товариша

Незамаївського куреня Марка Кожанова. Док. № 317.

№ 318 1744 р., червня 14. – Ордер кївського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про відсіч у разі порушення поляками кордонів запорозьких земель. № 495

35
[165]

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской почтенному гдну кашевому атаману Ігнатовичу і всему Воиску Запорожскому Низовому

Каковъ мъною сего іюня 12 дня высочайшиѣ ея імператорскаго величества із Государственной коллегіи иностранных делъ на доношеніи мои от 7 числа указъ полученъ об отзыве мне к полжкому региментарю Нитославъскому на угрозителное писмо ево. А буде с полжкою стороны какое нападение учинитьца, в таком бы случае силу силою отвращать і такоѣ отпоръ учинить, что б никому подобным нарушением счесливо продолжающагося между ея імператорскимъ величествомъ і республики мира вперед охоты не было. І о предписании мнѣ оръдерами, дабы подлинно в новозаведенном Архангелском городке і в других заднепръскихъ местахъ в оплошности не были, і о содержании предосторожности от каких-либо нападеньѣ, і о чинѣнии в сълучае какого-либо предприятия силного отпору. А притом о наикрепчайшем и как строго толко можно заказани¹ полжовънику Капнистьу² і протчим, под опасением тяжчаишего істязания, противу поляковъ отнюдъ не въсчинать, никаких // озлоблѣней ім не показыва т, но обходитца б с ними всякою ласкою какъ с соседнѣ дружескими поддаными указы повелевають. И толко разъе от их своевольствъ оборонятыца і, не вступая в полжкия земли, отпоръ учинить, что б от подобныхъ наглостѣѣ воздержались (не надеясь на тамошнѣ отдалѣние і будто бы затѣм о правде веда т нельзя, отнюдъ начинщиками не были, і о протъчем)². Со оного в непременное ісполнение сообщаю к вам точную копию, по которой, что до васъ принадлежит і вперед принадлежать будетъ, імеетъ поступать, какъ онои ея імператорскаго величества высочайшиѣ указъ повелевает.

35
зв.

И что у васъ происъходит будетъ, ко мнѣ репорътовать со обстоятѣлствы. І о получении сего присла т репортъ. И в Полжцу к регимѣнатарю Нитославскому о чем надлежало от мѣня писано. І в протчия мѣста такови ж копии сообщены.

Михаѣла Леонтьєвъ

Іюня «14»-го дня 1744 году.
Кіѣвъ.

Помітка: вих. «№ 495 В.З.»; олівцем закреслено «№ 17», написане почерком 19 ст. Там же олівцем написано «№ 18», а також – «Документы о первых поселениях русских в степи, г. Новоархангельскъ»

Арк. 35. Оригінал.

¹ Написано замість витертого слова.

² Дужки авт.

№ 319 1744 р., липня 25. – Лист київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва до кошового отамана Якіма Ігнатовича про купівлю для нього в Січі коней

Почтенный гсднъ кашевоѣ атаманъ Акимъ Ігнатовичъ, Войска Запорожскаго Низоваго, мой благодетель. 6 [28]

Понеже мѣнѣ нѣнѣ весьма потребны хорошия с ходами лошади нѣбольшаго росту, статныя, однако б при том і не очень были малыя, того ради прошу васъ, моего благодетеля, ежели такія лошади у вас, іли гдѣ возможно в Сечи, і в зимовникахъ у кого сыскать, то, купя двухъ лошадей, ко мѣнѣ прислать^а с нарочно посланным при сем немедлѣнно. А дѣля смотра іихъ придад к нему еще казаковъ, сколько по разсужденію вашему надлежитъ, і о цене оных ко мѣнѣ описать, почему к вам денги пришлю въ самой скорости неотложно.

Вашъ, моего благодетеля, слуга
Михаила Леонтєвъ

Іюля 26-го дня 1744 году.

Киѣвъ.

Арк. 6. Оригінал.

№ 320 1744 р., грудня 16. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про укріплення Гарду і заходи безпеки проти нападів ногайських татар. № 4008

Ея імператорскаго величества самодержицы всеросійской почтенному господину кошовому атаману Якиму Ігнатовичу і всему Воиску Запорожскому Низовому 7 [8]

Сего декабрия 1-го да 13-го числа две описки ваши от 10-го да от 27 минувшего ноября олушенныя я здесь получилъ, в которыхъ представляете, яко нагаиской Дзяунъ-мурза с протчими татарами неприятелское на Гардѣ нападеніе і раззореніе учинил^а по притчине взысканія бежавшихъ от нихъ іс полону і явльшихся в Гарду полковнику Емельянову подданныхъ ея імператорскаго величества калмыков дундуковцовъ^б трехъ члвкъ. І по темъ вашимъ предъставлениямъ к хану крымскому по пристойности з жалобою і с требованіемъ достойной в томъ сатисфакціи я писалъ, а какъ о томъ нѣнѣ і впредь поступать о том в Гсдръственную коллегію іностранныхъ дѣль доношеніем от меня представлено і требовано высочайшаго ея імператорскаго величества указа.

А между темъ, надлежитъ вамъ наикрепчаишую в такихъ случаяхъ імѣть предъосторожность і для того в Гардѣ людеи приумножить, дабы паче чаянія і впредь от нихъ по ихъ лехкомыслию таковыхъ же продерзостей послѣдовать не могло. А оное к хану письмо при сем сообщаю, с которымъ імѣете вы от себя отправить весьма самыхъ лутчихъ і состоянія добраго сколько надлежитъ казаковъ, дабы они, будучи тамо, могли поступать с учтивостию і з добрымъ і не

тумнымъ [!] порядкомъ. І что воспослѣдуетъ, о томъ впредь со обстоятельствомъ меня репортовать.

Михаѣла Леонтьевъ

Кіевъ.

16-го декабря 1744 году.

Помітка: вих. «№ 4008 В.З.»; зліва на полі: «Получен генваря 8 д. года 1745. Писано за Гардъ и Дзявунъ-мурзу».

Арк. 7. Оригінал.

№ 321 1744 р., грудня 16. – Ордер кїївського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про доцільність утворення комісії для розгляду взаємних претензій між запорожцями і татарами; про передання справи козака Щербини на розгляд військовому судові. № 4009

8
[10]

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссийской почтенному господину кошевому атаману Якиму Ігнатовичу і всему Воиску Запорожскому Низовому

Сего декабря 13-го числа в высочайшемъ ея імператорскаго величества указѣ із Гсдръственной коллегіи іностранныхъ дель ко мнѣ написано, что надлежитъ до претенсіи вашей на татаръ і татарскихъ на васъ. В томъ надлежитъ, чтобъ поступать равномерно по онымъ, ссыскивать і удоволствие чинить с обоихъ сторонъ. І когда ннѣ в Крыму по присылке депутатовъ вашихъ к промому¹ разводу не приступлено, но еще татарскихъ претенсей сверхъ техъ, о которыхъ ко мнѣ от хана писано, еще больше выскивано, а вашимъ депутатамъ по вашимъ претенсиямъ будто бъ во удоволствия, а в самомъ дѣлѣ не инако, что для одной отговорки, въ ихъ претенсияхъ хотя небольшое уплачено, татарские претенсіи, какіе б ни были оные, на писме не принять нельзя. Но противо² того такъ же і вамъ надлежитъ у себя обо всехъ імъ от татаръ і другихъ подданныхъ Порты обидяхъ с того времени, с коего татарские претенсіи начинаютца, учиненныхъ, ізвестіе сочинить і ко мне прислать. І по разсужденію Гсдръственной коллегіи іностранныхъ дѣлъ разводу в такихъ обоюдныхъ претенсияхъ лутче б быть при границахъ, где удобнѣе, о чемъ напередъ потребне взять мненіе у васъ, кошевого іс старшиною, і о томъ бы // мне к вамъ предложить. І потомъ в техъ дѣлахъ, какъ
8
зв. наисходственнѣе с ынтересомъ ея імператорскаго величества, поступить.

А о привезенномъ в Сечу із Крыму запорожце Щербинѣ ея імператорское величество всемливѣише указать соизволила оногo о дати вашему воинскому суду, по которому чего онъ достоинъ наидетца, олюдь бы его Щербину, не казня, ко мне напередъ вамъ описатца, а мне бъ в Гсдръственную коллегію іностранныхъ дѣлъ доносить.

І того ради определяется вамъ во исполнение вышеписанного высочайшаго ея імператорскаго величества указа учинитъ нижеслѣдующее:

¹прямому

²Другу літеру о виправлено з іншої літери.

1, объявленную о обидныхъ дель вѣдомость со всякимъ обстоятельствомъ і с подлиннымъ доказателствы сочинить і за своею рукою іс товариствомъ при особливомъ доношеніи для разсмотрения ко мне прислать. И где розводу в такихъ обоюдныхъ претензияхъ лутче при границахъ быть, о томъ со мненіемъ вашимъ в томъ доношеніи объявить імянно; 2, а помянутой запорожской казакъ Щербина отдается на вашъ воинской судъ чего онъ достоинъ найдетца. А ежели подлежить смерти, то отнюдь его, Щербину, не казнить, но ко мне о томъ напередъ репортовать.

Михайла Леонтевъ

Киевъ.

16-го декабря 1744 года.

Помітка: вих. «№ 4009 В.З.»; зліва на полі «[получен]»³ генваря 8 д. года 1745. А писано за камисію, за шкоди наши и татарскіе и за Щербину».

Арк. 8. Оригінал.

№ 322 1744 р., грудня 29. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук запорозьких козаків, які супроводжували в Криму поручика Неведомського, для з'ясування причини невзяття ним з собою полонених - російських підданих. № 4129

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской 9
почтенному господину кошевому атаману Якиму Ігнатовичу
і всему Воиску Запорожскому Низовому

Понеже в высочайшемъ ея імператорскаго величества указѣ із Гсдрѣственной¹ коллегіи іностранныхъ дѣлъ ко мне написано, что із репорта порутчика Никифорова усмотрено, яко онъ от самихъ плѣнныхъ, в Крыму обретающихся, слышалъ, будто прежде бывшен в Крыму порутчикъ Неведомской^а, будучи в Крыму, російскихъ пленныхъ несколько уже у себя імѣя с собою не взялъ і оставилъ в Крыму, которыхъ хозяева татары, по отезде его разобралъ, і великимъ мученіемъ побусурманили, а одного і убили. І от того страху никто к помянутому порутчику не приходилъ. И дабы о томъ у порутчика Неведомского взять отвѣтъ і бывших с нимъ в Крыму спросить же, і об ономъ ізслѣдовать, і в Коллегію іностранныхъ дѣлъ репортовать.

А в ответе оного Неведомского показано, что былъ при немъ для істолкования турецкого языка запорожской казакъ Брюховецкого куреня Костя Сербинъ, а такожъ і другие два члвка, а которыхъ они куреней и кто імяны онъ, Неведомской, не упомнітъ. І того ради определяетца вамъ во исполненіе вышеписанного ея імператорскаго величества высочайшего указа какъ оного Костю Сербина, такъ і другихъ казаков, кои с нимъ Неведомскимъ были, по самой сущен справедливости спросить

³Текст пошкоджено.

¹Далі закреслено із Гсдрѣственной.

порознь: в томъ что означенной порутчикъ Неведомской, будучи в Крыму российскихъ пленныхъ коликое число при себе имѣль, і сколько при отезде ис Крыму с собою не взяль и оставилъ в Крыму, и кого імяны, или оные пленные по приказу ханскому от него Неведомского силою взяты. І чтоб самую сухую // правду объявили, в том ихъ 9
зв. накрепко увещат. И те допросы оригинально за ихъ руками при своем доношении прислать ко мне какъ наискоряе [!].

Михайла Леонтьевъ

Киевъ.

29-го декабря 1744 году.

Помітка: вих. «№ 4129 В.З.»

Арк. 9. Оригінал.

№ 323 1746 р., серпня 19. Сорочинці. - Лист Миргородської полкової канцелярії до Коша про непричетність затриманих у полку запорозьких козаків до нападу на кримського купця біля Княжих Байраків

10 Велможній мѣ пне атоман кошовій Войска Низового
[12] Запорожского с товариствомъ, мой ласкавий блгодѣтель

Минувшєго июля 21 д. в присланномъ от вашей велможности ко мнѣ писмѣ написано, яко кримский ханъ Сєлимъ-Герей к Вашей велможности писалъ, что у Къняжихъ Байраковъ кримского купця Ивана розбито і взято футерь разнихъ і протчего на 761 рубль. І требоваль онъ, кримский ханъ Сєлимъ-Герей, происку і присилки в Крымъ того о лнятого імущества для возвращения обидимому.

А яко-де вашей велможности ізвѣстно учинолось, что пойманніє на той сторонѣ реки Днепра шатаючиєсь по степамъ вори содержатся в Полковой миргородской канцелярий^а под карауломъ, и не они ль тоє грабительство учинили, требовала ваша велможность о учинений допросовъ. На которое симъ обявляя, пойманніє волочащиєсь по той сторонѣ реки Днепра вори, називаючиєсь запорожцамы^б, Иванъ Пучка, Кирило Шамота, 10
зв. курєня Пластуновского, // Яцко Нось, курєня Корєнѣвского, Грицко Щєрбина, курєня Титаровского, Иванъ Ляхъ, Иванъ Кєлєберда и Иван Сѣрий, курєня Бруховецкого, по писму вашей велможности в полковой Миргородской канцелярий под пристрастиємъ распрашивани и к нѣкоторимъ воровствамъ себе ізобличилис. К розбитию же вишеозначенного кримского купця єдинъ с нихъ виновєнь не явился. В протчємъ

Вашей велможности, моего ласкавого блгодѣтеля покорний слуга¹

1746 году, августа 19 д.

Сорочинці.

Помітка: «Пол. августа 25 д. 1746 году».

Арк. 10. Оригінал.

¹ Підпис нерозбірливий.

№ 324 1746 р., листопада 15. – Ордер кийвського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розвідування намірів кримських татар у зв'язку з укладенням миру між Портою і Персією. № 2765

О секретном дѣлѣ

11
[13]

Ея імператорскаго величества самодержицы всеросійской
Воиска Запорожского Низового почтенному гсдїну
кошевому атаману Василью Григорьевичу іс товариством

Сего ноября 6-го числа гсдїнѣ статской совѣтникъ і резидентъ Неплюевъ^а от 18 прошедшаго октября іс константинопольской деревни Буюкъдере ко мне писал уведомляя, что в недавномъ времени получена тамо вѣдомость о заключеніи у турковъ с персианами мира^б, почему бывшия в той стороне европейския воиска восвоясы возвращаются і понеже-де потому лехко статься можетъ, что бендерской і хотинской гарнизоны прибавятся. И для того весьма нужно чрезъ імѣющихся приятели почасту разведывать о томъ, что вдоль Днестра і в Крыму происходитъ, толь наипаче, что Порты повелела хану быть в Константинополѣ, сказываютъ-де для получения обыкновенно даваемого ханам халата^в. Но подлинная-де призыву его причина і самъ ли онъ, какъ разглашаютъ, того просилъ, по приезде его туда можетъ быть лутче окажется. А между б темъ, какъ выше упомянуто, по свободности турецкой от персидской стороны поступки іхъ прилежнѣе наблюдаѣт, о происходящемъ по границамъ почасту какъ наивернѣе разведывать і во оплошности не быть надлежит.

І того ради Вамъ, гсдину кошевому атаману іс товариствомъ, предлагаю о вышеписанномъ ведать і всякими удобовозможными способы секретнымъ образомъ по нижеслѣдующимъ пунктамъ разведывать:

1, крымской ханъ по повеленію Порты в Константинополь // о тежал ли іли впредь поедеть, и для чего, і что ннѣ в Крыму происходитъ? 2, какъ в Крыму, так і вдоль по Днестру какие воинские приуготовленіи чинятся ль і где имянъно, такожъ к подходу турецкие і татарские воиски собираются ль і где, і куда імянно жъ к походу? 3, не слышно ль какихъ-либо на росііску сторону худыхъ поступокъ іли намеренеи; да сверхъ того и о другихъ обращенияхъ весьма таинными способы разведывать; 5, не імѣется ль где в Крыму і в протчихъ турецкихъ местахъ опасной болезни. І что разведано будетъ о томъ меня под секретомъ же почасту с нарочными репортовать со обстоятельствомъ. І сеи ордеръ імѣтъ в наивышшемъ секрете і о полученіи репортовать же.

11
зв.

Михаїла Леонтьєвъ

Киевъ.

15 ноября 1746 года.

Помітка: вих. «№ 2765, В.З.»; «Пол. ноября 25 д. 1746 года».

Арк. 11. Оригінал.

№ 325 1746 р., грудня 13. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розвідування намірів залежних від Порти татарських орд. №2920

12 О секретном деле

Ея імператорьскаго величєства самодержиши въсеросьїиской Войска Запорожьскаго Низоваго почтеньному госъподину кошевому атаману Василью Григорьевичу іс товариствомъ

Сего декабря 11-го чисъла обьзретающеися в Констанътинополе при Порте Оттоманской гдѣинь статъской совѣтникъ и резиденътъ Непълкоевъ ко мнѣ писалъ, чьто онъ уповаеть мнѣ извѣстно, яко нагаиськие татары лошадеи закармъливали^а. О чьмъ коль съкоро пьровѣдалъ, то у тамошъняго министеръства навѣдовалъся і от оного в отвѣтъ получилъ, чьто ханъ кърымской, імѣя туда быть, такое имъ, татарамъ, повеление далъ какъ для съвоего степью пьрепровожъдения, такъ для подъставы. І хотя-де видитъся іной пръчины въ такомъ от нагаиськихъ татаръ лошадеи закоръмъленіи битъ неуповательно, одънако по ветренъносъти і своеволъству оныхъ не непотърѣбно побълизосъти запорожъскихъ казаковъ посътупьки ихъ набълюдать, і от законъ незапъносъти во осъторожности быть. І такои-де присъмотръ і разведывание натурально съспособънѣе і основательное чьрезъ запорожъскихъ казаковъ учинены быть могутъ. А ханъ-де кърымской туда еще не бывалъ, но чаятельно въ дороге.

12 зв. А понеже прошедъшаго ноября 15-го дня по первому от него, резидента въ предъосъторожность // увѣдомъленію, по посланъному от меня къ вамъ гдѣину кошевому атаману іс товариствомъ подъ наивышъшимъ секьретомъ оръдеру велено татарьские посътупьки набълюдать, такожь і о тамошънихъ татарьскихъ обращеніяхъ подъ секьретомъ разведывание чинить. Да сего ж декабря 11 дъня въ высочайшемъ ея імператорьскаго величєства указѣ із Гсдръственной коллегіи іностраньныхъ делъ ко мнѣ написано, дабы о по требномъ разведаніи въ моеи команъде погъраничную осъторожность вяще усугубить, і о томъ к кому надлежитъ мнѣ от себя зънать дать, і о потребномъ разведаніи о воискахъ турецкихъ и далнейшихъ при границахъ і турецкой сторонѣ обращеніяхъ прилежное старание иметь.

І того ради во исполнение оного ея імператорьскаго величєства височайшаго указа такожь и по вышеобъявленнымъ резидєжскимъ писмамъ предълагаю Вамъ о вышеписанъномъ о вьсемъ вѣдать і какъ о крымскихъ, також і о нагаиськихъ, і о будъжацъкихъ татарскихъ, і о турецькихъ обращеніяхъ і намѣреніяхъ вьсякими удобвожможными способами чьрезъ нарочно посыланьныхъ подъ приличными секретъными претексты запорожскихъ казаковъ почасту вѣрно развѣдывать і наблюдание и осторожность чинить, і что развѣдано будетъ, о томъ меня репортовать въ самой скорости до Переволочной с нарочъными, откуда ко мне всъкорости доставлены будутъ. І какъ прежнеи о

томъ же, такъ і сеи мои ордеры содержать в вышъшемъ секретѣ, и о полученіи сего особливо меня репортовать же.

Михайла Леонтъевъ

Киевъ.

13-го декабря 1746 года.

Помітка: вих. «№ 2920 [В.З.]»¹

Арк. 12. Оригінал.

№ 326 1747 р., травня 20. Фортеця Білівська. – Ордер генерал-лейтенанта Михайла Філософова Кошеві про розвідування намірів кримського хана, який прибув з військом до Очакова. № 1968

О секретном деле

13

Ея императорскаго величества самодержицы всероссийской
Воиска Запорожского Низового почтенному гсдину кошевому
атаману Василю Григоревичю с товаришством

Сего мая 13-го дня із репорта, присланного ко мне із Сечи от капитана Клишова^а, извесно мне, что минулаго апреля 30 числа вы, гсдинъ кошевой атаман¹ по известію¹ чрезъ приезжающихъ в Сечь снизу реки Днепра і из лимана запорожскихъ казаковъ, сказывали ему Клишову, якобы крымской ханъ заподлинно із Бѣлогородчины прибыл в город Очаков і гонитъ на Крымскую сторону в Кубань нагайскихъ татар, а сколко оныхъ числом і какъ скоро із Очакова в Крым ханъ оправица, о томъ, де еще неизвесно.

А понеже в силе присланныхъ ко мне указовъ надлежитъ чрезъ васъ, гсдина кошевого атамана, і Воиско Запорожское о обращенияхъ і намеренияхъ заграничныхъ соседен разведование имѣть непрестанно, і того ради: подлинно л крымской хан, какъ выше показана, із Бѣлогородчины в город Очаковъ і когда прибыл? И сколко с нимъ к згону на крымскую степь подлежащихъ ко оправлению в Кубань нагайскихъ татар і другихъ какихъ войскъ, і в какой воинской исправности имѣюца ннѣ? Нагайския татара от Очакова к Кимбуру^б на крымскую степь перепущены будутъ ли, і ежели перепущены будутъ, то на который мѣста черезъ Крым ли іли, оставя Крым, прямо степью і на которыя ж урочища ведены быть могутъ? І в каторыхъ имѣнно мѣстахъ реку Донъ перебираца имѣютъ? І симъ ханъ із Очакова не отправился л, ежели оправился, то каторого числа і когда іменно? І при немъ сколко, какого воиска есть и какое вперед намерение имѣетъ? Ежели еще не оправился, то какъ скоро оправица? // И при отводе Наганской арды, кто главными находица будутъ?

13
зв.

І забравъ нарочныхъ людей добрыхъ і язычныхъ, каторымъ бы вазможно было в томъ верить, в Ачаковъ іли куда пристойно подъ приличнымъ претекстомъ отъ себя оправить. И когда, кто імяны оправлены будутъ

¹Текст пошкоджено.

¹Написано зліва на полі.

і нет ли ннѣ вновь а том каких извести, чрез сего нарочного меня уведомить. А кои час те нарочно посланныя от вас возвратятся і что обявятъ, с тем особливо нарочного от себя прислать. І между тем от прибывающих в Сечь із Очакова, із Криму, і из других тамошних мѣсть разного звания людей всячески разведовать, и что от каго уведано будетъ, меня потому ж уведомлять.

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссійской
всемилоствѣишеи государыни учрежденны
генерал-лейтнантъ Михайла Фило[софов]²

Маия 20-го дня 1747 году.

К.Белевская.

Помітка: вих. «№ 1968 В.З.». «Получень [. . .]»

Арк. 13. Оригінал.

№ 327 1747 р., травня 26. Гард. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Андрія Сухого Кошеві про свавілля і непокору деяких козаків, звинувачених у причетності до крадіжки коней спільно з ногайськими татарами, у козака Левушківського куреня Стецька Старого з товаришами

14 [16] Велможный мсѣ панѣ Василий Григоріевич, кошовий Воиска Запорожского Низового, нашъ милостивий добродѣю

Сего мая 22 дня получилъ я от вашей велможности писмо, в коймъ писмѣ приказано, дабы я Стецку Старому, курѣнному левушковскому, с товарищи его учинилъ надлежащую і съправедливую ісправку за покъраденние ногайцами въ его, Стецка Старого, с товарищи его одинадцатеро коней чрез воровъ; и что б его, Стецка, с товарищи оные козаки, кой в вашемъ войсковомъ писмѣ прописанніе, удовольствовали въсе неотмѣнно. То я рад би якъ наилучше и наилучше тоѣ дѣло ісправиты, точио я не могу съ такими самовольцами нѣчого учинити і дѣла сего ісправити, і тѣхъ козаковъ вишѣписанных в Гарду сего чисъла за разъ въсѣхъ невозможно сискать. А хочаѣ би я кого і сискавъ съ тѣхъ же козаковъ, обаче они моего суда і наказания не слушаю т і не боятсѣ, на чѣто на тотъ часъ в Гарду били і о сеі справкѣ и курѣнние атамани Романъ, левушковскыиѣ, да Якимъ, канѣвскииѣ, о томъ вѣдають і признаю т. О томъ вашей велможности, объявивши, навѣсегда зостаемъ.

Вашей велможности въсѣгдашній
и покорный слуга, польковникъ богогардовий
Андрей Сухиѣ с товариствомъ

З Гарду.

Мая 26 дня 1747 году.

15 зв. На конверті: «Велможному его милости мѣ пану Василию Григоріевичу,

²Текст пошкоджено.

атаману кошовому Войска Запорозкого Низового, намъ милостивому добродѣвѣ почтеннѣйше».

Слѣд печати.

Арк. 14, 15 зв. Оригінал.

№ 328 1747 р., жовтня 27. – Ордер кийвського генерал-губернатора Михайла Леонтьева Кошеві про розшук на Січі втікачів з Криму – тумів, калмика, татарина і грузина. № 3480

17 [19] Ея імператорьскаго величества самодержицы всеросійскої Войска Запорожского Низового почтеннѣйшему гспдину кошовому атаману Павлу Козелецкому іс товариством

Прошедшаго сентября 15-го дня по репорту обретающагося при Новосеченской крѣпости с командою ландмилищского Козловского полку капитана Карамышева в Киевскую генераль-губернаменскую канцелярию присланному, а по писму перекопского каймакана к нему капитану писанному, а по посланному от меня к вамъ, гспдину кошовому атаману і с товариством ордеру велено, ежели тумы, калмыкъ і татаринъ, ушедъ, в Запорожской Сечи находяцца, то ихъ со обстоятельствомъ допросить: от какихъ отцовъ і матери они родились, і какую вѣру содержатъ, і куда ннѣ на житѣ желаютъ, іли тѣ отцы і матери ихъ какимъ случаемъ в пленъ достались, і давно л, і чье подданные были, і где жителство имѣли. І что покажутъ, о томъ меня репортовать і при томъ оныя ихъ допросныя речи для разсмотрения оригинално сообщить немедленно.

А сего октября 9 дня в репорте вашемъ ко мнѣ написано, яко показанные тумы к вамъ не являлись і в Сѣче ихъ не имѣется, а хотя і проискваны были, токмо не сыскались і где находятся вамъ, Воиску, неизвѣстно, а ежели впредь явятца, то оныхъ допросить не приминете і те допросы при репортѣ ко мне прислать имѣете.

17 зв. А сего жъ маца 25 числа в доношеніи вашемъ ко мне ж написано, что крымской ханъ Селимъ-Гирей с нарочнымъ татариниомъ прислалъ к вамъ писмо, писанное турецким // диалектомъ, а за неименіемъ-де при Воиску переводчика, о чемъ писано, знатъ не можно. А показанной татаринъ объявилъ вамъ, что то писмо о тумяхъ, татаринъ і гурджие, о коих і я известенъ. И для того оное писмо для разсмотрения ко мнѣ прислали і требовали ви темъ доношениемъ, какъ вамъ с теми тумами поступить резолюции.

А понеже какъ ізъ вышеписанного видимо есть, оныя ваши репортъ і доношение весьма необстоятельные і немалому удивленію достойные, ібо на прежде посланной от меня ордеръ в репортѣ вашемъ показанно, что оныя тумы у васъ не являлись і в Сѣче не имѣется, і где находяцца - неизвестно, а доношениемъ требуете о техъ тумяхъ резолюции. І тако немалая разнота настоит і затем і резолюции предъписать никакъ невозможно.

І того ради вамъ, гсдину кошевому атаману, іс товариством наикрепчайше предлагаю: імѣтѣ непременно исполненіе учинити по выше объявленному прежде посланному отъ меня къ вамъ ордеру непременно і в самой скорости. А означенныхъ тумъ, ¹ежели оні в Сече находятца¹, до получения отъ меня объ нихъ резолюции², і содержать при Воиске Запорожскомъ в добромъ смотреніи. І что по сему воспослѣдуетъ, о томъ меня репортовать.

А ханского писма і здес за неименіемъ турецкого языка переводчика перевести некому і для того оное о лправитца отъ меня в Гсдръственную коллегию іностранныхъ дѣлъ при доношеніи, о чемъ імѣете жъ вѣдать.

Михайла Леонтъевъ

Киевъ.

27-го октября 1747 году.

Помітка: вих. «№ 3480. В.З.» «Пол. ноябра 4 д. 1747 году».

Арк. 17. Оригінал.

№ 329 [1747 р., восени]¹. Крим. – Лист кримського хана Селім-Гірея кошовому отаманові Павлу Козельському про допомогу в затриманні втікачів з Криму на територію Запорожжя і вжиття заходів для затримання калги-султана Шагін-Гірея при переході з Польщі на Кубань і до Черкесії

Коп'я листу сего

18

Почтеному его вначалѣ пану кошовому Павлу Козельскому мое ханскимъ пѣсмомъ^a по приятелску и при семъ ознамиую

Прошлого сего лѣта умислено къ вамъ перекопско ханъ Мегметъ-Гадзѣя отъ мене послани іс такимъ дѣлом. Которіе Турецкон облястѣ указу его не слушаиши и в свиволяхъ своихъ до Полци утикають и тепера Шаган-Гераи, султанъ⁶, там же знаидуется, ежели през Бугъ зхочетъ переправитися, и где вашиє сѣчовіє козаки зимовники и по поляхъ сѣдящие по перевозахъ, для признѣ² прикажите такихъ ловити и, ежели противни быть, на смерть убити. Орожие, конѣ и фанти, и денги, що при нихъ знаидется, которіе, или зловят или забють, за працю собѣ возмутъ, и о томъ нѣкто не будетъ претендоваг. А ежелѣ зивцемъ [!] до рукъ достанется, ко мнѣ тилко голою души пришлѣте. Помятимъ³ Гадзѣ, ханъ, Мегметъ къ вамъ по приятелску объявил на мою приятелское пѣсмо од васъ, ежелѣ межи обоима имперіями такіе свиволки злучатся, хто не будетъ, чи султанъ или мурзи, или посполѣтні татарє, которіе уневерсалу цесарского и ханского не служающи, приказалѣ полковникамъ и по перевозахъ куримъ⁴ сѣчовимъ козакамъ,

¹Написано на полі.

²Літеру ю виправлено з у.

³Датовано за змістом документа, до уваги взято час отаманування в Січі Павла Козельського.

⁴приятнѣ

³Помянутимъ

⁴куринимъ

жеби такихъ свиволникувъ ловили и, ежели противни будуть, жеби на смѣрть убили. Меня увидомит такъ изволили, за такую приязнь вамъ, приятелевъ, барзо бувъ радъ и благодарень.

И в семь времени пришла ко мнѣ видимость ѿ хотинского паши и ѿ ишихъ [!] турецкихъ старшинъ, же помянути Шаган-Гери, султанъ, которой в Польщи наидуется, в Городецѣ, зимною порою и часомъ презъ Бугъ лодомъ хочеть перебѣгти в вашу границу. Изо всѣхъ мисцяхъ сѣгъами сѣгуетъ и малимъ числомъ при немъ люди з вусѣмнадца⁷ хочеть добримы по пару конми презъ Бугъ лодомъ перебѣгти чи на долину Бога, чи нагори перебѣгши и презъ Днѣпръ так же хочеть перебѣгти, и до Черкаской землѣ. Кто бе новѣ мислити собѣ втѣкати и такъ некоториѣ мои слуги и иншиѣ мнѣ извѣстия и праведно в семь временѣ, по приятелску к вамъ пишу и нарочного моего Халѣль-булокъ-башу посылаю и прошу по приятелску вслужовичного мира и трактату⁸ межи обоима империями поставленого и сусѣдственной приязнѣ, прикажите своимъ полковникамъ, коториѣ в Богу имѣющи команду и згора до долини, так по зимовникахъ сидящихъ и полоющихъ, и по Днѣпру старшинъ, и посполѣтому Воиску Запорозкому крѣпкимъ ордеромъ объявити и приказати, ежелѣ такие гултаи явятся, жеби переправи не дали, и вашу границу впадутъ, прикажи, жеби зловили. Ежелѣ противниѣ будуть, прикажи, жеби в смѣрть убили. Же помянути Шаган-Гери, султанъ, для тоеи причини до Кубану хочеть втѣкати, же у Польщи ему сѣдѣти и панове полскиѣ его за гостя не хочуть примати, же великиѣ свиволникъ, и до Кубану хочеть переправитися. Ѿт чесувъ⁵ и ѿт ногащувъ, вуйска собѣ изнашовши, межи обоима великими империями вѣчний миръ, и сусѣдствену дружбу, и покуй вѣчний хочеть зламати. И опручъ сего Халѣль-булокъ-баше еще устне вамъ приятелствѣ оповѣдитъ. А я яко ѿт приятеля о отвѣстѣ чекаю и зостаю зичливимъ.

Селѣм-Гери, ханъ

Помітка на звороті почерком і чорнилом 19 ст.: «Ноября 1747 года»; в кінці документів олівцем тим же почерком [«1743–1745»].

Арк. 18. Діловодний переклад з тат.-тур.

№ 330 1747 р, листопада 13. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьєву про відсутність на Січі втікачів з Криму – тумів, татарина, грузина і калмика

19 Високородному гідну і високопревосходителнѣйшому гідну гідну генералу-аншефу и кавалеру и Киевской губерній генералу-губернатору Михайлу Івановичу, его високопревосходителству, Леонтиеву

Покорнѣйшее доношеніе

Високоповажнимъ Вашего високопревосходителства вторичним¹ ордеромъ, сего ноября 4 де к намъ Запорозжскому Воиску присланнѣнимъ,

⁵черкесувъ

¹Написано на полі.

предложено. ²Тумъ, татарина и гуржѣа, ежели² в Сѣчи, до резолюцій от вашего високопревосходительства содержать ³при Сѣчи³ в добромъ смотреній¹. І в силѣ тѣхъ вашего високопревосходительства високоповажныхъ ордеровъ ихъ тумъ [...] ⁴ и тѣ допроси к вашему високопревосх[...] при репорте [...]. І на оной вашего високопревосходительства високоповажній ордеръ покорнѣйше доносимъ. Показалихъ тумъ⁵, татарина и гуржѣя⁶, татары, тако ж⁷ і калмика, ⁸такъ пред сим⁹ у Сѣчи не било⁸, яко і ннѣ

19 не імѣется // А что ми Войско доношениемъ в вашего високопреводства
3в. резолюцій просили, якъ нам, Войску, з оними тумами поступи т, ¹⁰ежели они¹¹ впрядь в Сѣчи явились¹⁰, то то обпскою здѣлалось. Впряд же, ежели ¹⁰тѣ туми¹⁰ явля тся¹², то того ж времени по силѣ¹³ вашего високопревосходительства¹⁴ високоповажныхъ¹⁵ ордеровъ ¹⁶допроси т імѣем і тѣ¹⁶ допросниє их¹⁰ рѣчи к вашему високопревосходительству при¹⁰ репортѣ присла т¹⁰ не приминемъ, ³а их самих при Сѣчи удержат імѣемъ³. О чемъ вашему високопревосходительству с покорностію доносимъ.

Вашего високопревосходительства покорнѣйшіє слуги,
Войска Запорожского Нізового атаманъ кошовиі

1747 году, ноября 13 д.

Нізовой Кошпъ.

Арк. 19. Чернетка.

№ 331 1747 р., листопада 14. – Розписка чабана Аслана
Схочки про його розрахунки за воли з козаком
Величківського куреня Гарасимом Несповіданим

28 1747 году, ноября 14 дня

[23]

Я, Асланъ Схочки, чабанъ, житель карасевскій даль сию мою росписку козаку куреня Величковского Гарасиму Несъповѣданому в томъ, что опознал онъ в чабана своего вола, которой воля да и другій з ним же

²Написано над рядком замість закресленого по доношению нашѣму, тумъ, татарина і гуржѣя, ежели в Сѣчи находятся.

³Написано над рядком замість закресленого при Воиске.

⁴Текст пошкоджено на 2-3 слова.

⁵Далі закреслено якъ.

⁶Далі закреслено такъ и по прежде присланному от вашего високопревосходительства к намъ Войску високоповажному ордеру.

⁷Написано над рядком замість закресленого на жъ да.

⁸Написано над рядком замість закресленого не імѣется и прежде, такъ і ннѣ.

⁹Далі закреслено Сѣчи.

¹⁰Написано над рядком.

¹¹Далі закреслено явились.

¹²Далі закреслено не бивало, а хотя ми, Войско, доношениемъ вашего високопревосходительства і просили резолюцій, какъ з ними, тумами, татаринимъ да гуржѣемъ, поступат, то в той силѣ, були они впрядь явля тся і егда с них тумъ, какой в Сѣчи явится, как где в Войску будетъ пойманъ.

¹³Далі закреслено високоповажныхъ тѣхъ.

¹⁴Далі закреслено нинѣ.

¹⁵Далі закреслено одеровъ нами Войскомъ полученныхъ.

¹⁶Написано над рядком замість закресленого допроса и при до и тѣ их.

взкраденыи в Камяном били. И за тѣ онѣ, Гарасим, взялъ волов пят, между койми и мой воли били. З оних же воловъ онѣ, Гарасим, отъдалъ мнѣ одного вола; да двох - другому чабановѣ отдал же. А принялъ себѣ одного своего вола да другого чабаньского на мѣсто одного ж свого пропалого да дегъ [!] два рублѣ // от мене принялъ. 28
И зато я, Асланъ Схочки, чабанъ, так Войска Запорожского Низового, 28
яко і показаньного козака Гарасима Несповѣданого впрѣд турбова т не имѣю. Чего ради для лупшого вѣроятія при свѣдетелю Мерджану, арменину, и сию росписку далъ¹.

Арк. 28. Оригінал.

№ 332

26¹

№ 333 [1747 р., не пізніше листопада]. – Лист перекопського каймакана Селе-аги до кошового отамана про проведення розшуку волів, загублених запорозькими козаками

Переводъ 29

Пане кошовий з старшиною

Олежѣи да Гарасим, козаки, і Петро воловъ 14 загубили прѣд Пречистою за тижден¹, за которими я посилалъ і не сискали. А тогда нагайци ішъли і, может бит, за нагайским скотом заишли³. І я посилал для сиску і до нагайцовъ - і там не сискали. І показанние козаки, Алежѣи с товарищмі, просили мене за тѣ им воли уплати, і я им объявил, что буди оны сищутъ воров, наших татар, у покрадежи тѣх волов⁴, то я уплати велю. І притом остаюсь.

Каимакан перекопский Селе-ага

Арк. 29. Діловодний переклад з тат.-тур.

№ 334 1747 р., листопада 19. – Ордер Коша кальміуському полковникові Маркові Усу про заходи, вжиті у зв'язку з порушенням кордонів Ногайською ордою, і надсилання в Слідчу комісію у Бахмуті реєстру козаків

Мицѣ пѣне полковникъ калмишоскии
Марко Усъ з с товариствомъ

20
[22]

Присланными своими двумя доношениями представляете. Въ 1-м, что

¹ Далі текст вірменською мовою, який не вдалося перекласти. Див. ілюстрацію с. 418-419.

² Див. ілюстрацію с. 420-421.

³ 8 серпня або 1 вересня.

⁴ Далі закреслено ист.

⁵ Далі закреслено і от на.

⁶ Далі закреслено ілі сиску.

1747. 14го Нолбра 14 дня 1747
Вселянъ Схолохъ Табанъ ждистиль
Кара сестринъ ждистиль Мдъ ждистиль
Козану ибрина Влахтоосенъ Саракитъ
Несповсгандъ. Втомъ Сило опбна
Влабана Сого Воли, Жотторъ Вогу
дану-внъ ждистиль Виражннъ Вмалхнъ
Дилъ иже то Охъ Саракитъ Влада Вои
Мдъ. Мдъ ждистиль ждистиль ждистиль
Вондръ Волюа Охъ Саракитъ Мдъ
Мдъ Емло Воля. Ждистиль ждистиль
Табановъ Ждистиль. Ажрннъ ждистиль Ем
Сого Воля ждистиль Табаного Канъ
Сого. Емло Сого Ждистиль ждистиль
Ждистиль

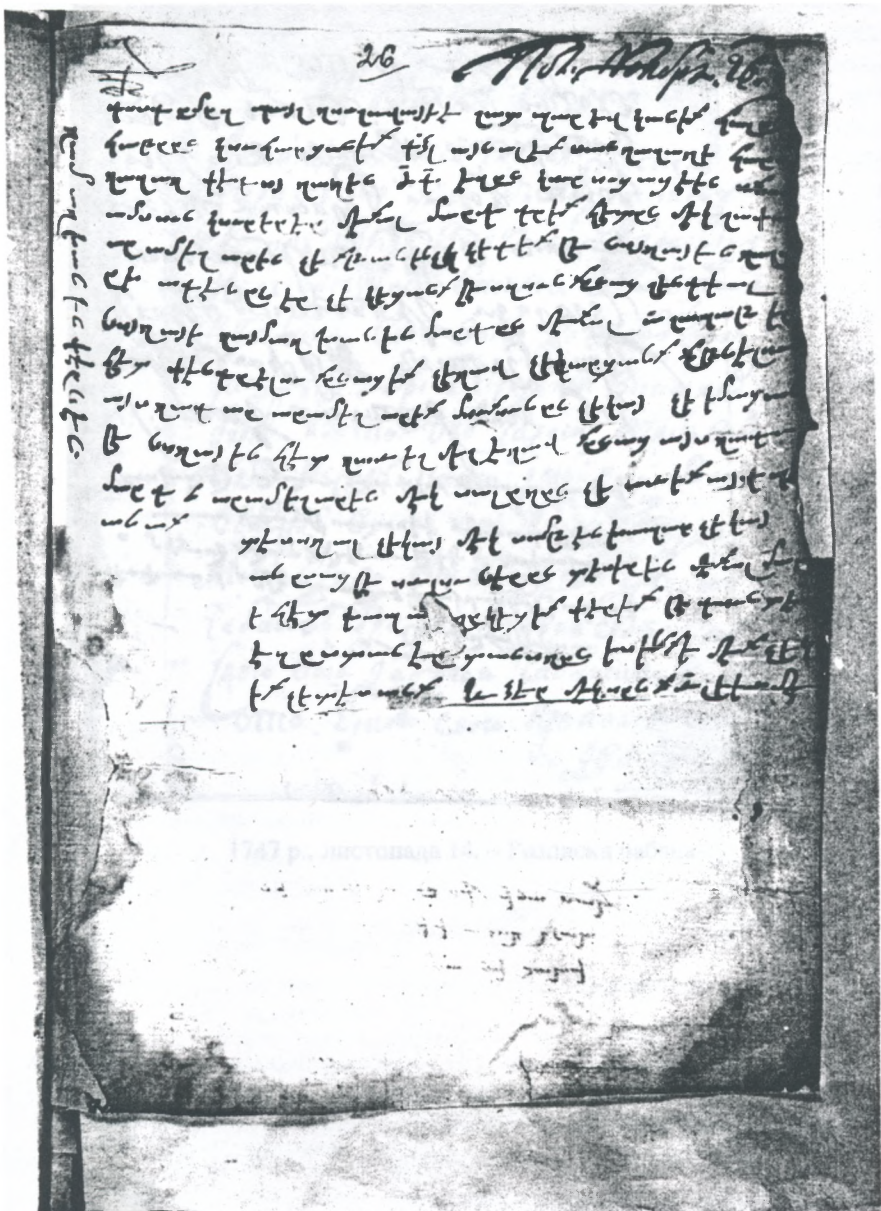
1747 р., листопада 14. – Розписка чабана

Где приимъ явлю я Аслана
Схотимъ казавъ. Тамъ воевода
Далъ просило Аслана Яно Яно
Давно Козанъ Тарасия Жена
Давно вѣрѣ пирова мнѣ
Телогради для вѣдѣнъ вѣрѣ
Прислужилъ мѣсто вѣрѣ
во конѣ роженихъ далъ.

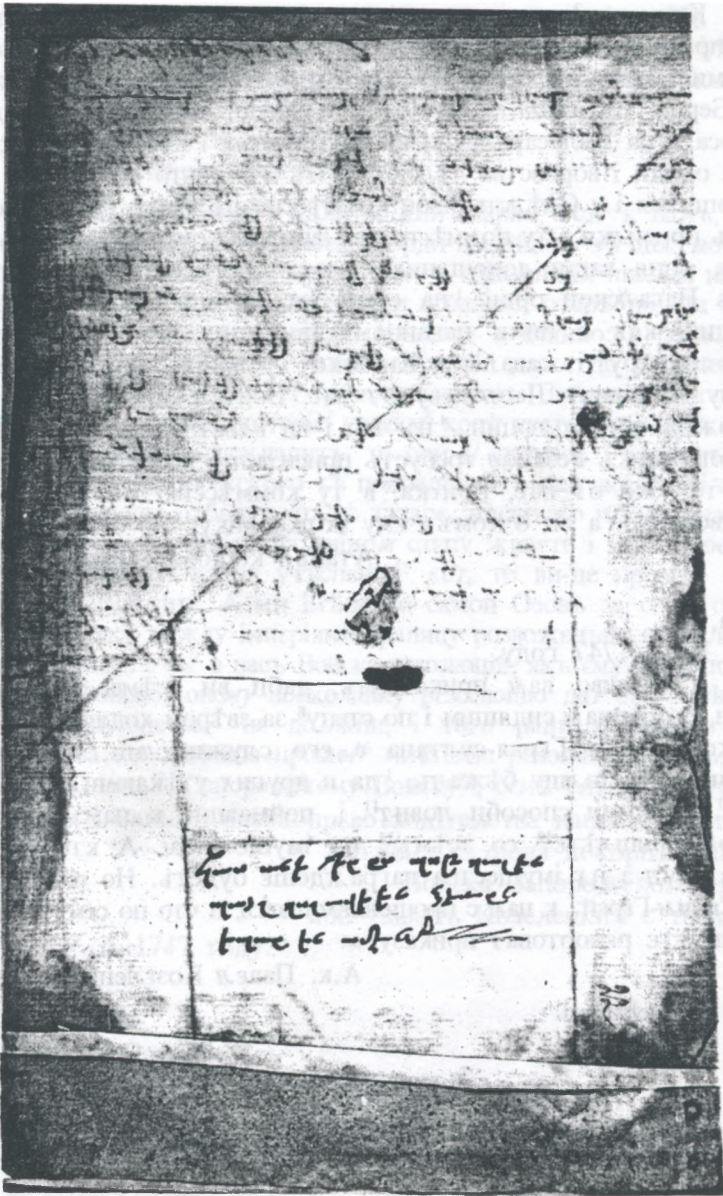
Въ... ..
... ..
... ..
... ..

Док. № 331.
Листъ візненського тилъ

Аслана Скочки. Док. № 331.

Лист вірменською мовою.

Док. № 332.

прежде¹ Крымской² орди нагаицов немалое число, а ннѣ мурзъ семь, а сколько при них³ воиска и табунов неизвѣстно, ⁴да крымскихъ же чабановъ з отарами, овецъ до ста⁴, пришли на степь Войска Запорожского в рѣчки Берда, Каратиш, Коротянь, Зеленую, Комишоватую, даже⁵ до Калмиюса, і на Бѣлосарайской косѣ кочуются і козакамъ Войска нашего немаліе обиди і воровства дѣлають⁶. Въ 2-м, чѣто полковникъ Резановъ⁶, обрѣтающійся і у Слѣдственной коммѣссии і в Багмутѣ⁶, писмомъ отъ васъ требуетъ присилжи в ту коммѣссию іменнимъ реестромъ козаковъ 34-хъ члвкѣ⁸.

20 І на оныя ваши доношенія симъ в резолюцію предлагаю: // о
зв. приходѣ Нагайской орди⁷ ¹на степь на Калмиюскии¹ с требованіемъ резолюции, какъ с ними нагаицами поступитъ, къ его влдѣсу гсдну генерал-аншефу і кавалеру Киевско губернии генерал-губернатору Михайлу Ивановичу Леолтиеву отъ насъ, Войска, представлено, о чѣмъ імѣемъ ожидать резолюции, ⁴на что і ви імѣете резолюціи ожидать⁴. А чѣто полковникъ Резановъ требуетъ присилжи в коммѣссию козаковъ 34-хъ члвкѣ, то уже отъ насъ, Войска, в ту коммѣссию объ нихъ 34-хъ члвкѣ отвѣтствованно, а ви о томъ ¹ему полковнику¹ не отвѣтствуйте.

Атаманъ кошовиѣ Павелъ Козелецкій
с товариствомъ

З Коша.

Ноябра 19 д. 1747 году.

21 Р.С. Особливо вамъ приказуемъ, даби ви всѣмъ козакамъ вашей
[23] команди, по рѣчкамъ сидящимъ і по степу⁸ за звѣромъ ходящимъ, ¹приказали накрѣпко¹: Шага⁹-Герей-султана с его служителями, котори¹⁰ лѣта прошедшого в Полцу бѣжалъ, ¹да и другихъ утѣкающихъ татаръ, хто би не бил¹, всякими способами ловит¹¹ і, поймавши, к намъ подъ крѣпкимъ карауломъ приплѣте¹² со всѣмъ¹³ ихъ імуществомъ. А кто поймаетъ, то тому за трудъ з ихъ імущества награжденіе будетъ. Но о семъ крымскии¹⁴ ханъ ¹Селим-Герей¹ к намъ с прошеніемъ писалъ, и что по сему¹⁴ чинитимете, к намъ імѣете репортовать приказуемъ.

А.к. Павелъ Козелецкій с товариствъ.

Арк. 20, 21. Чернетка.

¹Написано надъ рядкомъ.

²Далі закреслено татари.

³Далі закреслено при нихъ.

⁴Написано на полі.

⁵Далі закреслено до.

⁶Далі закреслено з Бахмута.

⁷Далі надъ рядкомъ закреслено прежде і ннѣ семи мурзъ.

⁸Далі закреслено Хо.

⁹Далі закреслено Дер.

¹⁰Далі закреслено лѣтомъ.

¹¹Далі закреслено нежели.

¹²Далі закреслено а ихъ ружѣ.

¹³Далі закреслено і ихъ.

¹⁴Далі закреслено учи.

№ 335 1747 р., листопада [не раніше 19 – не пізніше 25]. – Доне-
сення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу
Леонтєву про порушення Ногайською ордою кордонів

По тилтѣ гсідна Леонтиева
Покорнѣйшее доношеніе

24
[21]

Сего ноябра 19 д. полковникъ калмиоскинъ Марко Усь¹ к намъ, Войску,
репортоваль. ²Пред сим же² Кримскої орди нагайцовъ зъ шестю десятма
табунами, а ннѣ уже нагайских мурзъ семь с нѣколиким числом нагайцовъ
і из табунами, також³ і кримскіе чабани з овцами отаръ до ста на степъ
і рѣчки російскої⁴ ея.і.ва. границци⁵ пришли, а імянно: в рѣчки Берда,
Коротишь, Коротянь, Зеленую, Комишоватую і даже до Калмиоса і на
Бѣлосараѣской Косѣ кочуют. И дѣлают козакам Войска Запорожского⁶
обиди і утѣсненіе, а імянно: которіе⁷ козакы⁸ конѣ пустят⁹ пастис¹⁰, а дріе [!]
желѣза для ловлѣ звѣра покладуть, то они // точасъ і воруять. Ежели 24
зв.
же козаки Войска Запорожского тѣ покраденіе в них желѣза іли кони¹¹
в татарина опознают і отберут, то тѣ татаре, нѣсколко члвкъ? набѣжавъ,
і отиймутъ, сказуючи: «Ви-де на нашом степу живете і ми в своем степу
поволни. І ежели вам какое утѣсненіе¹² ест, то ви-де прежде насъ от
сего¹³ из степу изийдѣте. А ми імѣем по самой Озовъ за свою отчину».

Понеже ми, якъ между імперіями границу розвоженъно не били, проси
оной полъковнѣникъ Усь² в насъ Войска резолюцій, якъ ему в том поступить.
А понеже ми, Войско, оному полковнѣнику резолюцію дат без волѣ вышего
високо¹⁴превосходітелства¹⁵ не должны, і того ради // вашего високо- 25
превосходітелства покорнѣйше просим¹⁶ млстивою резолюціею насъ, Войска,
не оставит, якъ намъ¹⁷, Запорожскому Войску¹⁸, семь случай поступи¹⁹.

Вашего високопревосходітелства нашего премѣрднаго
оца і патрона покорнѣйшіе слуги,
Войска Запорожского Низового
а.к. Павель Козелецкии с товариством

Ноябра [...] ²⁰ д. 1747 году.
Н. Кошъ.

Арк. 24, 25. Чернетка.

¹ Далі закреслено прислання.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено і кримскими.

⁴ Далі закреслено гра.

⁵ Далі закреслено пришли.

⁶ Далі закреслено обиди.

⁷ Далі закреслено которий.

⁸ Далі закреслено коня.

⁹ Далі закреслено пустит.

¹⁰ Далі закреслено а другий.

¹¹ Далі закреслено оп.

¹² Далі закреслено т.

¹³ Далі закреслено на степу.

¹⁴ Далі закреслено превово.

¹⁵ Далі закреслено не імѣемъ.

¹⁶ Далі закреслено н, резо.

¹⁷ Далі закреслено войску з тѣми.

¹⁸ Далі закреслено нагайцями посту.

¹⁹ Далі закреслено д писат ли к кримскому хану іли нѣ.

²⁰ Дату не зазначено.

№ 336 1747 р., жовтня 31. – Ордер кийського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про відправлення посланців від Січі до Ногайської орди, що порушила кордони, з вимогою покинути запорозькі землі. № 398

30
[24]

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссийской Воиска Запорожского Низового почтенному гдну кошевому атаману Павлу Козелецкому іс товариствомъ

Сего октября 29 дня в доношении вашемъ ко мне написано, что Нагайской орды многое число татаръ в границу российскую на сю сторону Бердъ, Каратипа і Зеленой, речекъ, перешли і пригнали лошадеи с шездесять табуновъ, якобы за неимениемъ в дальныхъ крымскихъ сторонахъ травъ для прокормления техъ табуновъ чрезъ приходящую зиму, и кочуютъ, где Воиска Запорожского казаки около Озовского моря для добычи рыбной і в протчихъ российской границы местахъ живутъ зимовниками і немалые уже они, нагайцы, темъ казакамъ утиски, обиды і в добыче звериной препятствия делаютъ, сказуя, что они имеютъ оную степь за свою область. И егда-де с той степи сойти имъ крымско-и ханъ повелитъ і явитца не въ ихъ границе, то-де они за выкормъ той степи готовы Воиску Запорожскому заплатить. І требовали вы темъ доношениемъ, какъ вамъ, Воиску, с оными нагайцами поступитъ от меня резолюціи.

І того ради определяетца вамъ по силе посланной к Воиску Запорожскому прошедшаго // мая 8-го числа сего 1747 году із
30 зв. Государственной коллегіи иностранныхъ дѣлъ высочайшей ея імператорскаго величества грамоте к помянутой Нагайской ордѣ от себя умныхъ и к тому достойныхъ старшинъ послать і со учтивостию спроситъ: «Для чего они за мирнымъ между обоими высочайшими імпериями поставлениемъ в точные российские земли вступили?» А потомъ с учтивостию жъ требовать, даби они конечно с техъ российскихъ земель съехали. Буде же и затемъ не съедутъ, то о томъ к хану крымскому от себя з жалобою писать и требоват достойной в томъ сатисфакціи. І для того отправить к нему хану потому жъ умныхъ и достойныхъ старшинъ, которыя б могли і о тамошнихъ обращенияхъ секретнымъ і искуснымъ образомъ разведать. А ссоры отнюдь никако-и с ними, татарами, не вчина т. Буде же они, нагайские татары, на своихъ земляхъ кочуютъ, то имъ никакова в томъ препятствия не чинит и никако-и причины к поссориванию не подават. И что по сему воспоследует, о томъ меня репортоват со обстоятельствомъ. Да і от меня к нему, хану, о томъ же письмо и с него точная копия для вашего ізвестия при семъ сообщены.

Михаила Леонтьевъ

Киевъ.

31 октября 1747 году.

Помітки: вих. «№ 398. В.з.»

Арк. 30. «Пол. ноября 25 д. 1747 году»; «О секретном деле»

Арк. 30. Оригінал.

№ 337 1747 р., [не раніше жовтня 31]¹. – Лист київського генерал-губернатора Леонт'єва до кримського хана Селім-Гірея про негайне виведення Ногайської орди за межі Запорожжя

Светлѣишиі і превосходителнѣишиі гсднѣ Кримскій ханъ 31
Селимъ-Гирей, мои дружелюбны приятел.

Прошедшаго октября 29 дня Воиска Запорожского Низового кошевои атаманъ Павел Козелецки ис товариствомъ доношениемъ ко мне представляль, принося жалобу, что Нагаиской орды многое² число татаръ в границу российскую на сю сторону Бердъ, Каратиша и Зеленой, речекъ, перешли и пригнали лошадей с шездесять табуновъ, якобы за неимениемъ в дальныхъ крымскихъ сторонахъ травъ для прокормления техъ табуновъ чрезъ приходящую зиму и кочуютъ, где Воиска Запорожского козаки около Озовского моря для добычи рыбной и в прочихъ российской границы местахъ живутъ зимовниками и немалые уже они, нагаицы, темъ запорожскимъ козакамъ уписки, обиды и в добычѣ звериноѣ препятствие делаютъ, сказуя, что они имеютъ оную степь за свою область. А когда де с той степи сойти имъ ваша светлость повелите и явится не в крымскоѣ границе, то-де они за выкормъ той степи готовы Воиску Запорожскому заплатить с отпускомъ // тысячу рублевъ. И о томъ требовал онъ, кошевоѣ атаманъ, ис товариствомъ резолюціи. А понеже с российскоѣ стороны вечно мирные между обоими высочайшими імперіями трактаты содержатца свято и ненарушимо и со истиннымъ дружелюбиемъ, да я жъ в такомъ упованіи и совершеннѣишеи надеждѣ пребываю, что и отъ вашей светлости в противность оныхъ вечно мирныхъ трактатовъ вышеобъявленноѣ Нагаиской ордѣ такова в российскихъ границахъ усилія чинить дозволения не дано, но знатно оная орда собою таковое дерзновение учинила, и того ради вашу светлость дружески и наиприлежнѣише прошу повелеть реченноѣ Нагаискоѣ орде с показанныхъ российскихъ границъ уступить и темъ запорожскимъ козакамъ обид и утеснения не чинитъ. Да и впредъ таковыхъ своевольныхъ поступокъ чинить запретит, дабы отъ того на обѣ стороны напрасныхъ затрудненѣи и переписокъ быть не могло. И содержать такъ, какъ вечно мирные трактаты гласятъ, - не нарушимо, и жить в доброй дружбѣ и тихоміриі с покоемъ, чего сердечно желаю. И во ожиданіи наше // дружеского уведомления со истиннымъ моимъ почтениемъ пребываю. 32

Ея імператорскаго величества самодержицы всероссийской, [26]
моей всемлстивѣишѣи и всеавгустѣишеи гсдрни генерал-аншефтъ и ковалеръ, и Киевскоѣ губерниі генерал-губернаторъ, вашей ханскоѣ светлости моего дружелюбного приятеля доброжелателнѣишии слуга

У подлинного подписано тако: Михаила Леонт'єв

Читав канцеляристъ Іванъ Агафонов.

Киев.

Ноября 1747 году.

Арк. 31, 32. Копія.

¹Датовано за змістом і за док.№336.

²Літеру г виправлено з е.

№ 338 1747 р, грудня 1. – Ордер Коша кальміуському полковникові Маркові Усу про відправлення ним до Ногайської орди посланців з вимогою відійти за межі Запорожжя

22 Мсцѣ пѣне полковникъ калмиоский# Марко Усь
[21] з товариствомъ, намъ зичливіе приятели.

Сего ноября 25 д. в присланномъ от его влдсва високоповажном ордерѣ¹ к намъ Запорожскому Воиску² по доношению нашему о приходѣ Нагаиской орды в разниѣ российской границы рѣчок предложено. К помянуто# Нагайской орды умних і к тому достойних старшинъ послать і со учтивостю всъпросит: для чего они за мирнимъ между обоими высочайшими імпериями постановлениемъ въ точниѣ российскиѣ земли всъступили? А потомъ со учтивостю ж требова т, даби они конечно съ тѣх российскихъ земелъ съехали. Того ради чрез сие вам, мсцѣ пѣне полковникъ, з с товариствомъ предлагаем. По силѣ оногo его влдсва високоповажногo ордера імѣете умних і достойних калмиоскихъ козаковъ двѣх члвк³ вибрат і з опредѣленным // к вамъ писаремъ при писмѣ своемъ⁴ к тои нагайской орды к старшему над ними мурзѣ послать с такимъ приказомъ какъ више упомянуто. 1, приеха т і со учтивостю въспросит: для чего они за мирнимъ между обоима высочайшими імпериями постановлениемъ в точниѣ российскиѣ землѣ вступили? 2, а потомъ требова т со учтивостю ж, даби они конечно с тѣх российскихъ земелъ съехали. 3, і что они будут на то отвѣтъствоват, ⁵съѣдутъ ли іли неть, і зачѣмъ⁵, з доізда их посланних со обстоятельствомъ к намъ до Коша в съкорости репортоват імѣешъ. По чему от нас, Воиска, къ къримъскому хану Селим-Герѣю будет писано. А от его влдсва ⁶тсдна генерала-аилефа і кавалера, і Киевско# губернии генерал-губернатора М.Ива.Леонтиева⁶ къ хану⁷ о приходѣ их татар і о сходѣ с российскою землѣ писмо послано. Приказуем.

Вамъ доброжелателниѣ атаманъ кошови#
Павель Козелецки# с товариствомъ

Коша⁸.

Декабра 1 д. 1747 году.

Арк. 22. Відпуск.

¹Идется про ордер генерал-губернатора М.И.Леонтьева, док. № 337.

²Далі закреслено предложено.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено послат.

⁵Написано на полі.

⁶Написано на аркуші 23. М.Ива.-Михаила Ивановича.

⁷Далі закреслено писано.

⁸Далі закреслено ноября 25 д.

№ 339 1747 р., грудня 8. Полтава. – Пропозиція генерал-аншефа Р.А.фон Бісмарка кошовому отаманові Павлові Козелецькому про розвідування намірів закордонних сусідів і готовність Війська Запорозького до походу. № 85

Сам [...] ¹ Запорож[скаго] ² [Низов]аго бл[агородному] і високопочтенному гсдину кош[евому] атаману Павлу Семеновичу Козеле[цкому] с товариством от генерала-аншефа і кавалера фон Бисмарка^а 33 [30]

Предложение

Понѣже мною обще з генералом-лейтенантомъ і кавалером Филасофовым і генерал-майором і кавалером же барон фон Кезерлингом, коимъ образом понне получаеым от заграничного соседа обстоятелствам всемъ каманды моеї полевым, драгунским, ландмилишким, слобозким^б і протчим полжам і камандам приуготовленіи, тако ж границы прикрить і протчие и тому потребные учрежденіи учинить сочинена генералная диспозиция, по котороѣ между протчим въ 16 пункте назначено: находящемуся нне при крепості Святия Анни^в команьдиром гсдину генералу-майору барон фон Веделю, Воискъ Донскаго к войсковому атаману Ефремову^г, Запорожскаго к вашему благородию с товариством сообщить с предписанием о имени от неприятеля всекрепкой і твердои предосторожности // [...] ³ [...] ⁴ ей во вс[...] ⁴ ісправности. 33

І ежели где неприятель і какая партия іли воровския набегі в намереніи, чтоб границам і подданім ея імператорскаго величества причинить разореніи усмотрени будутъ, со оними о поступаніи по указам і воиским регулам неприменно с краиним при том наблюдением даби с стороны ея імператорскаго величества ни с какими соседми зачину к ссорамъ і другихъ подобних тому зацеповъ чинено не било. Такожъ о имени всякими образы о произхожденіях і намереніяхъ заграничных соседеи прилежнаго разведиванія і, что когда чрез кого уведано будетъ, о уведомленіи. І когда жъ откуда іс пограничных местъ настояция і к набегу неприятелскому подлинния ведомости будутъ, в таком би случае содержать не толко к походу готовими // [...] ³ запасн[...] ⁴ ваше бл[...] ⁴ ізволите битъ і известии і вин[...] ⁴ чинить непременно ісполнение о [...] ⁴ ченіи ж сего меня уведомить. А Воиска Донскаго к войсковому атаману Ефремову от меня писано. 34

R.A.Bismark
Подполковникъ Иванъ Нумерсъ

Декабря 8-го дня 1747 году.
Полтава.

Помітка на арк. 33: вих. «№85:»; на арк. 34: олівцем «Кейзерлинг».

Арк. 33, 34. Оригінал.

¹ Далі текст пошкоджено на 3–4 слова.

² Текст пошкоджено.

³ Далі текст пошкоджено на один рядок.

⁴ Текст пошкоджено на одне слово.

№ 340 1752 р., вересня 16. Фортеця Лівненська. – Лист командувача ландміліцьким корпусом генерал-лейтенанта Дмитра Чернцова до Коша про з'ясування причини переходу кримського хана через Перекоп

36 Ея імператорского величества само[держиды]¹ всероссиіско
[31] Войска Запорожского Низового атаманам і казакам, і
[35] почтенному гсдну атаману кошевому с товариствомъ і всему Воиску Запорожскому Низовому

Сего сентября 12 дня по репорту находяще[гося] в Запорожской Сечи капітана Усачева^а, в котором объявлено о прибитіи в Перекопъ кримского хана в несколких тысячах люде^б, от меня к Воиску Запорожскому Низовому писано о учинени о том обстоятелного разведания і о уведомлени меня.

А сего сентября 15 дня із репорта объявленного ж капітана Усачева я ізвестилъ, что оно [!] кримско хан, с некоторим малым числом войска перешед чрез Перекопъ, стал над Сивашем для осмотра якоби, в коих местах перереза т каналом способно будет, і притом-де множество работников съ их припасами.

О чем² ест сие² Воиску Запорожскому Низовому объявит не оставил с требованием, даби под пристойним претекстом послани били в Крым вероятны і надежныи люди, которие о пригчине перехода чрез Перекопъ помянутого кримского хана с народом, обстоятелно і верно разведав, ведомость привести могли и что заподлинно явится, ко мне зна т дать. Сентября 16 дня 1752 году.

Ея [им]ператорского величества [всемилости]вешней гсдрни моеи [команд]иръ над ландмилици[ким] корпусом гене[рал-лейтенант] і лейб[гвардии]-маізоръ Дмитрей Чернцов

37 На конверті: «Ея императорскаго величества самодержиды всероссиіско
зв. Войска Запорожскаго Низоваго атаманам и козакам, и почтенному гсдну атаману кошевому с тавориством, и всему Воиску Запорожскому Низавому.

От крепости Ливенской^а до Запорожской Сечи вести с крайним поспешением и бережением деньно и ночью, ибо о самонужнейшем о секретном деле».

Слід від печатки.

Помітка на арк. 36: «Получено 1752 году, сентября 25 дня».

Арк. 36, 37 зв. Оригінал.

¹Текст пошкоджено.

²Написано над рядком.

№ 341 1752 р., вересня 25. – Повідомлення Коша командувачу ландміліцьким корпусом генерал-лейтенанту Дмитру Чернцову про відправлення до нього свідчення запорозького козака, який повернувся з Перекопу

Высокородному і превосходителному гспдну генера[лу]¹-
лейтнанту и леиб-гвардии маэору Дими трию Чернцову

38
[32]
[37]

Сообщение

Вашего² превосходительства писание в Кошѣ мною с товариствомъ сего сентябра 25 дня получено, которимъ изволите требова т, что б с Коша в причине перехода хана крымского чрез Перекопъ на сю сторону с народомъ его, обстоятелно і верно разведавъ, вашему³ превосходительству⁴ зна т би дано⁵ было. А понеже сего сентябра 20 д. Войска Запорожского Низового козак куреня Бруховецкого Григорий Карованецъ данною от себе в Кошъ сказкою⁶ показаль, что в бинност его в Перекопѣ видѣль⁷ і слихаль, оноѣ точная за справкою копия к вашему превосходительству посила ется. О чемъ, ваше высокопревосходительство, блговолите бит извѣстни.

Кошовни атаман Павел Иванов
с товариством

1752 году, сентябра 25 д.

Кошѣ.

Арк. 38. Відпуск.

---

¹ Текст пошкоджено.

² Далі закреслено високо.

³ Далі закреслено високо.

⁴ Далі закреслено увѣдомлено.

⁵ Далі закреслено било.

⁶ Далі закреслено что.

⁷ Написано над рядком.

Справа 7

1744–1745 рр. – Грамоти російської імператриці
Єлизавети Петрівни в справі платні, мита
й взаємин Запорозжя з сусідами

№ 342 1744 р., червня 7. Москва. – Грамота імператриці
Єлизавети Петрівни київському генерал-губернатору
Михайлу Леонтєву про вжиття оборонних заходів
проти поляків

7

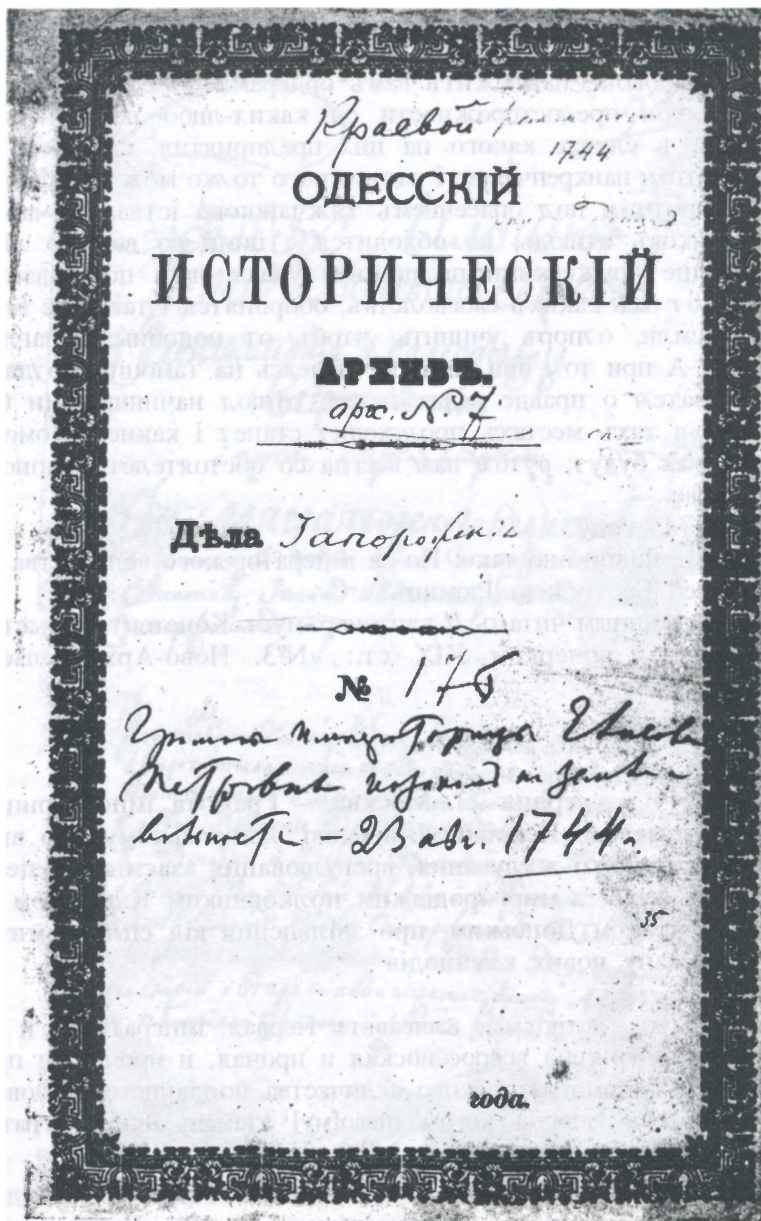
Копія

Бжиєю милостию мы, Елисаветъ Первая^а, императрица
і самодержица всероссійская и протчая і протчая і протчая
¹нашему генералу і киевскому генералу-губернатору Леонтєву

Репорты и доношенія ваши от 14 и 21 мая с рейтаромъ Василемъ
Бабиньмъ все исправно здесь въ 30 д. того жъ мца получены і из оных
между про тчаго усмотрено, какимъ образомъ миргородской полковникъ
Капнисть о приумноженіи в новозаведенные от него за Днестромъ поселеніи
Архангелогородской городокъ і протчии требовал умножения козаковъ^б,
почему і велено тысячи челоуекамъ в готовности себя содержать^г¹. А
наказной региментарь Нитославской к вам на писмо ваше весьма угрозымъ
образомъ отъествовал, і что онъ порученное ему границъ престоереженіе
по крайнеи мере і всеми силами остерагать станеть.

І понеже по тому іногда поляки противу оных заднепрских поселеней
что воспріимуть, і следственно между подданными ссора і вражда
произойдетъ, того ради вы по полученіи сего имеете к нему,
Нитославскому, от себя на писмо его отъествовать, чтоб онъ к какимъ
неприятствамъ случая не подалъ, яко вамъ от насъ повелено противу
его величества короля^а і Речи Посполитой подданныхъ отнюдь ничего
не всчинить і пограничныхъ нашихъ строго от того воздерживать. А
буде съ ихъ полжкой стороны какое нападение учинится, в таком
случае силу силою отвращать і такой опору учинит, чтобъ никому и
подобнымъ нарушеніямъ счасливо продолжаящася между нами і
республики [!] // мира впредь охоты не было. Об чемъ от насъ какъ его
7 зв. величеству королю, такъ и полжким магнатомъ чрезъ нашихъ министровъ
і о его Нитославского угроженіяхъ знать дано.

¹Відкреслено олівцем вертикальною лінією, з відміткою «NB», можливо
А.І. Скальковським.

Обкладинка з Одеського історичного архіву.
Спр. 7.

А дабы подлинно какъ в том новозаведенномъ городке Архангелогородскомъ, такъ и в других заднепрскихъ местахъ в оплошности не были, надлежитъ вамъ ордерами от себя предписать, чтобъ во всякомъ предосторожности от каких-либо нападеней себя содержали. А в случае какого на нихъ предприятия, силнои опоръ чинили. А притомъ наикрепчайше і какъ строго толко можно полковнику Капнисту і протчимъ под опасениемъ тяжчайшого істязания заказать противу поляковъ отнюдь, но обходится с ними со всякою ласкою какъ с соседне дружескими подданными указы нши повелевають. І толко, разве от ихъ какихъ своевольствъ, оборонятся і такъ, не вступая в полские земли, опоръ учинить, чтобъ от подобныхъ наглостен воздержалис. А при томъ при всемъ, не надеясь на тамошнее одаление і будто бы затемъ о правде ведат нельзя, отнюдъ начинщиками бы не были. А что в техъ местахъ происходитъ станетъ і какие ведомости в получении у васъ будутъ, о томъ намъ всегда со обстоятелствы доносить. Дать в Москве.

Юня 7 дня 1744 году.

На подлинномъ подписано тако: По ея імператорского величества указу графъ Алексей Беззубовъ-Рюминъ

Скрипа: «С подлиннымъ читаль // каптенармусъ Константинъ Лыстинъ». Помітка олівцемъ почеркомъ XIX ст.: «№3. Ново-Архангельск на р.Синюхѣ[. . .]²».

Арк. 7. Копія.

№ 343 1744 р., серпня 23. Москва. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни Військові Запорозькому про видачу щорічного жалування, врегулювання взаємних суперечок за землі з миргородським полковником Капністом і Військом Донським, про звільнення від сплати мита і видачу нових клейнодів

Бжію млстію мы, Елисаветъ Первая, імператрица и самодержица всероссийская и прочая, и прочая, и прочая ншего імператорского величества подданному Низового Волска Запорожского кошево[му]¹ атаману Якиму Игнатовичу и всему ншему [Войску] Запорожскому

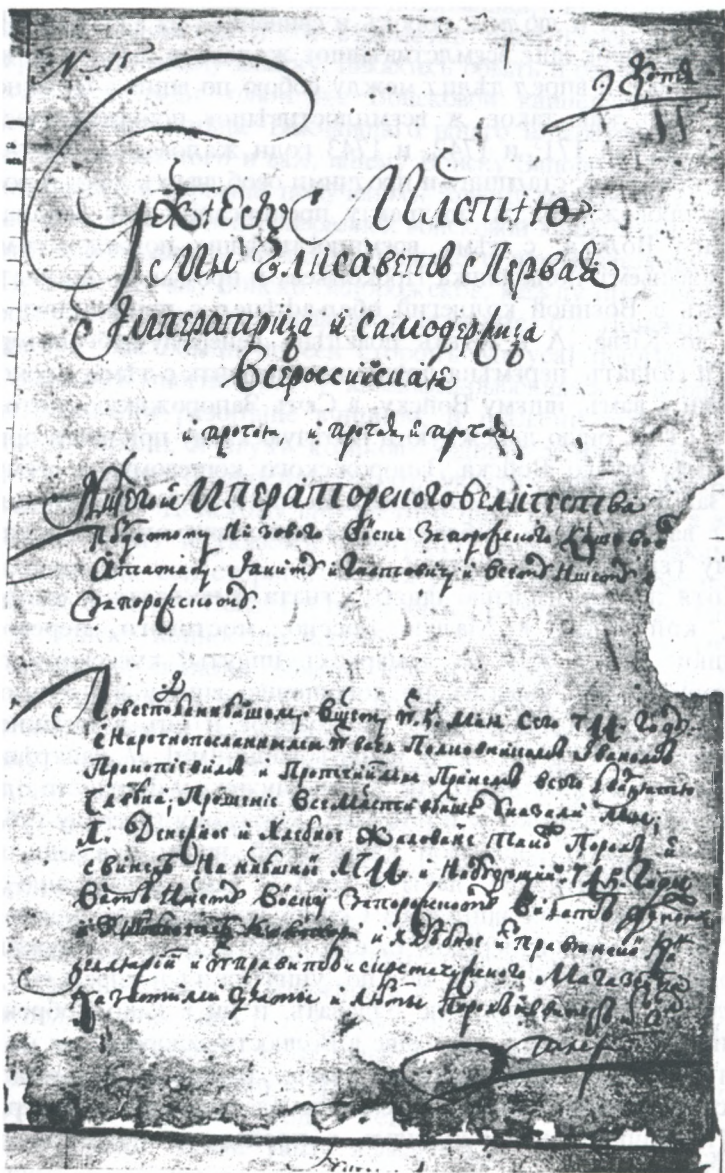
По всеподданѣйшому вшему от 5 мая сего 744 году съ нарочнопосланными от васъ полковникомъ Иваномъ Прокопѣевичемъ и протчїими при немъ, всего двадцатю члвка, прошеніе всемілствѣйше указамы мы:

1. Денежное и хлебное жалованье^a, такожъ порохъ и свинець на нѣшный 1744-и и на будущий 745 годы вамъ, ншему Войску Запорожскому, видать – денежное ²из Штатсъ-канторы² и хлѣбное из

²Далі текст не прочитано.

¹Текст пошкоджено.

²Написано замість витертого тексту.

1744 р., травня 7. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни киявському генерал-губернатору Михайлу Леонтьєву. Док № 342.

1 3в. Правянской канцеляри^б – и отправить ис кремечужского магазейна казенными судами и людми, порохъ и свинець – из аллерий^в [!] // изъ алтилерий. Которое нше всемлстивѣйшее жаловае имѣете вы какъ ннѣ раздѣлить, такъ и впредъ дѣлит между собою по вшимъ обыкновеніямъ и противъ того, какъ такое жъ всемлстивѣйшее пожалованное отъ насъ вамъ на прошлый 171³ и 1742, и 1743 годи жалованъ і раздѣлили, не требуя на кошевого, сталшину и прочими особливихъ дачъ и росписанія. А для препровожденія жъ по тракту предписанихъ ннѣ присланныхъ отъ васъ, нашего Войска, с тѣмъ всемлстивѣйше пожаловатимъ отъ насъ вамъ жалованьемъ полковника Прокопѣва и прочиихъ по указу ншему о правленъ зъ Военной коллегіи обер-афѣцеръ с приличнымъ числомъ солдатъ до Кіева. А в Кувѣ повелѣно генералу-губернатору оногю афѣцера и салдаты, перемѣня другими, о править с тѣмъ Прокопѣвимъ и прочими к вамъ, ншему Войску, в Сечь Запорожскую, которимъ, по приездѣ в Сечь, оную денежную и прочую казну при тѣхъ присланныхъ оудать вамъ, ншего Войска Запорожского кошевому, и всему ншему Войску Запорожскому всемъ обще в целости и, взявъ в принятіи тоѣ казни отъ васъ росписку, объявить для присилки оную в нашъ Сенатъ кувескому генералу-губернатору.

2 2. Хотя по опредѣленію ншего Сената о не взятѣ зъ запорожскихъ козаковъ, кой ездятъ в Малую Россію, мостового, перевозного и погребелного, тако жъ и на ярмаркахъ индукты⁴ кувескому генералу-губернатору ншимъ указомъ по доношенію вшему в прошломъ 1743 году, августа 26 подтверждено, на которое и онъ в ннѣшнемъ 1744 году репортоваль, и отъ него найкрѣпчайши[ми] // найкрѣпчайшими переволочанскому камерданту на Кременчужскомъ фартлосте ордерами о томъ предложено, однако жъ и ннѣ вамъ, кувескому генералу-губернатору, такъ и Генеральной войсковой канцеляри^и ншимъ указами отъ ншаго Сената еще подтверждено, дабы в томъ с вами поступанно было по силѣ прежде писанныхъ ншихъ изъ Сената указовъ непременно.

3. Старосамарской перевоз, ежели в немъ должноѣ нужды нетъ и безъ него в проїзди обойтися можно, уничтожитъ и впредъ ему не быть, и на оудкупъ того перевозу не оудавать, и ни в какоѣ оброкъ его не класть, и старосамарцамъ, что б оніе в Волности запорожския не мешалис, запрети т. Напротивъ того а вамъ, Войску Запорожском[у], всемлстивѣйше повелѣваемъ и всемъ под[данним] ншего імператорского величес[тва] иностраннымъ купцямъ в проїздахъ ни[каких] обыдѣ не показивать же.

4. О показанн[ихъ] в ннѣшнемъ вшемъ прошеніи полков[ником] Капнистомъ запорожскимъ козакамъ обы[даха] и разореніяхъ накрѣпко изслѣдова т Генеральной войсковой канцеляри^и, и что по следствію яви тся въ ншѣ Правителствующий сенатъ репортова т. Да что б впредъ принадлежащихъ вшихъ владеніяхъ никто селится не дерзаль, паче же оной полковникъ Капнисть ни малѣйшей вамъ, запорожцямъ, обиди не приключалъ бы, той же Генеральной войсковоѣ канцеляри^и всемирно

³1741

⁴индукты

запретить. И что не токмо от одного полковника,⁵ ни от других⁵ никого, состоящих в вѣдомствѣ // ⁶в вѣдомствѣ оной Генеральной войсковой канцеляріи, вамъ, ншѣму Воиску, никакихъ обыдѣ и озлоблѣній послѣдова^т не могло, того ради⁷ оной же Войсковой канцеляріи наблюда^т под опасеніемъ за несмотрѣніе тяжчаишаго ншего імператорского величества гнѣва. Напротивъ же того и вам, ншѣму Воиску Запорожскому, яко ншимъ вѣрноподданнымъ в строеній полученныхъ ⁸оному полковнику Капнисту по представленію означенной Генеральной войсковой канцеляріи, что и ншимъ Сенатомъ опробованное, крѣпосте [н]икакого помѣшателства не чинит.

5. При томъ же вы, Войско Запорожское, между прочимъ объявляли. [Запо]рожскимъ вшм-де козакамъ немалые от Донского [Войска] прошедшего года обыди по сей сторонѣ Ми[уса] послѣдовали^т. И по косамъ морскимъ многимъ [. . .]⁹ козакамъ-рыбовлямъ [!] донцы знатнымъ найздомъ наихавши разорѣніе вчинили, и шалаши огнемъ пожгли, и пожитки разобрали, и двухъ козаковъ одного убили и другога огнемъ сожгли до смерти. И просили, чтобъ указамъ ншего імператорского величества Войску Донскому впредь того чинитъ запретить, а за учинное разорѣніе наградитъ и указомъ подтвердитъ, дабы они козакамъ вшмъ запорожскимъ по сей сторонѣ Миуса рыбу ловитъ не препяствовали.

А понеж в шемъ¹⁰ Сенатѣ в прошломъ 741 году вы жъ, Запорожское Войско // Войско приносили жалобу на Донское Войско, что чинятся вшмъ козакамъ немалія обыди, ибо и с Кальмиуса, и Миуса, и речекъ, и з прочнихъ мѣсть они, донцы, рибаловныхъ и буллоловнихъ [?] (кой зверь ловят)¹¹ козаковъ отганяютъ и тѣмъ весьма теснятъ. И по посланому з нашего Сената въ Военную коллегію того жъ году указу велѣнно той коллегіи Войску Донскому накрѣпко по твердитъ, дабы донские козаки вамъ запорожцы^т [!] в ловленій в выше помянутыхъ мѣстахъ риби и звира никакова препятствія и обыдѣ отнюдь не чинили под тяжкимъ штрафомъ.

А Военная коллегія в томъ 743 году в нашъ Сенатъ представляли, что Войско [Дон]ское на васъ запорожцовъ приносили жалобу во мног[их] обыдахъ, грабитолствахъ и разореніяхъ и что ви [запо]рожцы вступаесть немало в подлежащія вамъ [. . .] и зверинія ловли, в тамошнихъ мѣстахъ состо[ящие, в] Кальмиусе, в Калчики и Яланчики, а особливо ва[. . .] [. . .]. Для того по посланному к брага[диру] крѣпости Стія Анни коменданту Виробову того же 743 году, сентября от 30 дня из нашего Правительствующаго сената указу веленю ему, Виробову, между вами Запорожскимъ [!], Донскимъ Воисками в рѣкахъ, в лѣсахъ и в степнихъ мѣстахъ, и в прочнихъ угодіяхъ разобратъ по сущей справедливости по имѣющимся у в[ас] писменнихъ¹² документовъ¹², ежели есть. Буди же

⁵Правлено.

⁶Текст скопировано іншим почерком.

⁷Написано над рядком.

⁸порученихъ

⁹Текст пошкоджено на одно слово.

¹⁰в ншемъ

¹¹Дужки авт.

¹²Закінчення виправлено.

иногда письменных⁶ документов нѣтъ, то со обоихъ сторонъ старимы // старимы знающими старшиною и козакамъ и о тѣхъ вза[т]. Запорожцямъ 3 для довольствія шшего рибнїя и зверинїя лов[ли], такожъ степи и протчїя угоди тѣ, которїи ви прежде сего будучи подъ российскою державою владѣли, а в рибнїя и зверинїя ловли, и степи, и протчїя угоди, принадлежащїя² Донскому Войску, отнюдъ не визжать. И какїе именно земли, рѣки и лѣси для довольствїя рибное и звериное ловлями и степи, и другїя угоди будутъ вамъ, запорожцямъ, означенїи и о тведенни оноу отводъ с вернимъ планомъ для конфирмацій прислать в нашъ Сенатъ за руками, о чемъ к вамъ и Донскому Войску грамоти были посланни.

А оной бригадиръ Вирубовъ репортоваль, что онъ за показанными в томъ рѣпортѣ обстоятелстви того размежованїя учинит не можетъ. [...] и тѣ-де мѣста, гдѣ надлежитъ размежоват обстоят [...] нѣсколко сотъ верстъ и требовать отъ брегадира о томъ [...] му по отбытїи его коменду поручить опредѣле[но]. Того ради нѣ для разобранїя вышшеписан[ного] между вами с тѣмъ Войскомъ Донскимъ ссор и показанного размежованїя в рѣкахъ, в лѣсахъ и другїхъ мѣстахъ всемилостивѣйше повелѣли мы отправити ншей Военной коллегїи оз[!] обрѣтающихся тамо полковниковъ штафъ-афѣцера доброго и надежного челоуѣка, которому в томъ поступа т и о всемъ учинит по самоу сущей справедливости какъ прежде было повелѣнно вышшеписанному бригадиру Вирубову. И что имъ учиненно будет, о том в нашъ Правительствующїи Сенат репортоват, о чемъ в Военную Коллегию и указъ посла т.

А вам, Войску Запорожскому, найкрѣпчайше подтверждается // 4 подтверждается, даби ви между собою с Войскомъ Донскимъ никакихъ ссор и другу обидъ не приносили, понеже в тѣ мѣста, кому которїе не принадлежат, отнюдъ не заїжали, а всякой бы тѣмъ ползовался, чемъ кто прежде икъстаири¹³ владѣл и ползовался, о чемъ и прозписаному [!] ншему Войску Донскому из шшего Сената грамотою по лверждено.

6. Прислани отъ васъ, Войска Запорожского, полковнику и протчїими, всего двадцати члвкомъ, на призздъ в Москву¹⁴ для ихъ в Москве пребиванїя виданно шшего всемилостивѣйшаго жалованье на кормъ и пить[е], такожъ дрова и свечи, всемъ обще по отправленїи в Сечь двести рублевъ. А при ннѣгшнемъ ихъ [...] Москвы до Сечѣ отездъ жалованїе и кормовїе д[енегъ] виданихъ, а имено полковнику Прокопшеву, пяддеся т, писару и асаулу по тридцати и по шести, старшигѣ семнадцати члвкъ по осмнадцати рублевъ каждому; имъ же всемъ и по сказки до Києва— на двадцят подводъ прогони.

7. Здѣланїе вамъ, ншему Войску Запорожскому, вновъ клейноти имѣете ви получи т от шшего генерала-кавалера киевского генерала- // 4 генерала-губернатора Леонтиева (которїя к нему от шшего Сената с нарочнимъ курнеромъ и посланны)¹¹, для принятїя которїхъ и при томъ на онїе ншей всемилостивѣйшей за подписанїемъ шшего Сената грамот надлежит по сообщенному от него Леонтиева к вамъ извѣстїе бы т в Києв вамъ, шшего Войска Запорожского кошевому атаману, или по разсмотрѣнїю шшему прислать достойнихъ от старшинъ.

¹³исъстари

¹⁴Лїтеру у виправлено з іншої літери.

И Войску ншѣму Запорожскому о том вѣдат и чинить по сему ншѣму імператорского величества указу, а куда надлежало о вышеписаном ншы указы послани.
Данъ в Москвѣ с Правительствующаго сената.
Августа 23 дня 1744 года.

По указу ея вмператорского величества:

5

Генерал и сенатор, и кавалеръ, подполковникъ и кавалер,
арафъ¹⁵ Ушаков^а
Генераль и сенатор, и лейбгвардїй подполковникъ,
графъ А.Румянцовъ
Дѣйствительной таино совѣтникъ, кавалер и сенаторъ
Александръ Нарышковъ^е
Генерал и сенаторъ, и кавалеръ, и дѣйствительной каме[ргеръ]
Александръ Бутурлима^{16е}
Генераль-лейтнантъ, кавалеръ и сенаторъ
князь Михайло Голицинъ^ж
Генераль-лейтнантъ, сенаторъ и кавалеръ
Иванъ Бахмутинъвъ [!]
Генераль-лейтнантъ, сенаторъ і действительной камеръгоръ [!]
и лейбвъ-компанїй подпоручикъ і кавалеръ
Петръ Шуваловъ^з

В подленном подписано тако:

Оберь-секретаръ Павелъ Севергин^а
Секретаръ Иванъ Судаковъ

Помітки на арк.1: «№18».

Арк. 1–5. Діловодна копія¹⁷. О публ.: Эварницкий Д.И. Источники для истории запорожских козаков. – Влад., 1903. – Т.2. – С.1394–1398

№ 344 1745 р., червня 11. Москва. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни Військові Запорозькому про заборону ловити рибу в татарських володіннях на Азовському морі та про врегулювання відносин з Військом Донським

Копія 6

Божиею милостию мы, Елисаветъ Первая, императрица і самодержища всероссійская и прочая, и прочая, и прочая нашего императорского величества Войска Запорожского Низового кошовому атаману Григориеву и всему Войску Запорожскому

Въ нашъ Правителствующій сенатъ Военная коллегия по отписке въ ту коллегію от Донского Войска доносила о здѣланных от васъ и

¹⁵графъ

¹⁶Бутурлима

¹⁷Копію виготовлено у Військовій канцелярії Коша. Канцелярист погано володів російською мовою, про це свідчить ряд українців і не прочитаних ним слів.

другими рускими людми для лову риби въ барьерѣ [!] Чубурской Сазалнищкой и Ачаковской и в границе турецькой на Яйской косахъ по Кубанской сторонѣ моря^а шишахъ¹, гдѣ и стоятъ немалыми ватагами. І с чего-де опасно, какъ би запорожскіе козаки не могли о твагою учинить произжающимъ сухопутно и на суд[ах]² какихъ обидъ, а кубанскимъ людемъ въ рыбномъ отправле[нии], по учиненной между обоими имперіями какой в друж[бе]^б холодности, а паче напраснихъ ссоръ.

И по указу наше[го] імператорского величества в нашемъ Правителст[вую]щемъ сенатѣ опредѣлено к вамъ, Войску Запорожскому, послать грамоту, в которой написать, что б ви для рыбних ловель по Кубанской сторонѣ моря не в принадлежащія Россійской імперіи мѣста отнюдь не вѣжали и тѣмъ кубанцамъ яко сосѣднимъ людемъ обидъ не чинили і ссоръ с ними не имѣли, а ползуются вамъ и владѣтъ тѣмъ, чемъ ви прежде іостари владѣли і пользовались, і для того
6 построения на показанныхъ косахъ запорожскими козаками // шиши¹
зв. все зжечь. Посланному із нашей Военной коллегіи в прошломъ 744-м году для размежевания между Донскимъ і вашимъ Войсками в рѣкахъ, в лѣсахъ и в другихъ мѣстахъ и для разобранія ссоръ на мѣсто брегадира и крѣпости Святия Анни комеданта Вирубова, штабъ-афѣцера, чрезъ нарочно посланныхъ от него і Войска Запорожского Низового кошовому атаману Василло Григориеву і всему Войску Запорожскому о томъ вѣдать и чинить по сему нашего імператорского величества указу.
Июня 11 д. 1745 года.

На подлинной тако:

По указу ея императорского величества фелдмаршалъ і сенатор
князь Долгорукой^в

Генераль і сенаторъ подполковникъ гвардіи і кавалеръ
графъ Ушаков

Генерал і сенаторъ кавалеръ і гвардіи подполковникъ
графъ Румянцов

Генерал і сенаторъ і кавалеръ і камергеръ
Александръ Бутурлимъ [!]

Генерал-лейтенантъ, сенаторъ і кавалеръ
Иванъ Бахметевъ^г

Генерал-лейтенантъ, сенаторъ, дѣйствителній камергеръ,
лейбъ-компанѣи подпорутчикъ Петръ Шуваловъ

Тайній совѣтникъ, сенаторъ і кавалеръ,
князь Алексѣй Голицинъ

Оберъ секретарь Павелъ Севергинъ
Секретарь Михайло Новоторжцовъ

Помітки на арк. 6: «№ 15», арк. 6зв.: «[№]-ом 3843»

Скрипа на арк. 6 і 6 зв.: «Читалъ // войсковій канцеляристъ Семенъ Маецкій»

Арк. 6. Діловодна копія.

¹шалашахъ

²Текст пошкоджено.

Справа 8

Аттестаты разныхъ годовъ
зъ 1745-го по 1771-й, тут же и 1771 годъ.
№ 27

1

№ 345 1754 р., липня 23. – Аттестат товарища Поповичівського куреня Діонісія Гуржія

Аттестать¹

2

754 года, июля 22 д. Войска Запорожского Низового куреня Поповичѣвского товарищъ Дионисій Гуржѣй в Кошѣ Войска Запорожского Низового былъ челомъ и представилъ. В прошедшемъ-де [в]ъ 731 году пришлоъ онъ в Сѣчь Запорожскую², а в 732, [7]33 і 734 годѣхъ былъ в полскомъ походѣ и тамо надлежащую службу отправлялъ³. А в 1735-мъ⁴ годѣ з козакамы запорожскими былъ онъ⁵ в походѣ противъ Нагайскоѣ орды^{5 а}, [за] Лозѣрною к Рогачику, и тамо запорожци, ⁶в якомъ числѣ и онъ Гуржѣй находилъся⁶, з неприятелскихъ татарскихъ шпигоновъ 7 человекъ поймали⁷ и фетмаршалу Миниху отдали. И в томъ [п]оходѣ онъ, Гуржѣй, до возвращенія російскоѣ арміи [н]еоблѣчно служилъ. А в 736-м годѣ билъ в Крымскомъ походѣ⁶. За приходомъ к Казикермену отправлены были запорожские козаки⁸ [о]т арміи российской в партію на Черну Долину⁹ для [в]зятія языка^г, в котороѣ партіи и онъ, Гуржѣй, былъ в командѣ кошевого атамана ⁶Ивана Малашевича⁶. И тамо, при нападеніи хана Крымскоѣ орды на оную партію, в оборонѣ, хотя немалое кровопролитое было, однакъ в плѣнъ двойхъ мурзъ козаки запорожскіе, ⁶между койми онъ, Гуржѣй, билъ⁶, взяли и к Миниху фертмаршалу отправлено.

А по прибытій з Черной Долины арміи под Перекопъ тожъ отправлены были⁹ запорожскіе козаки в партію за Сивашъ для провѣданія обращеній неприятелскихъ. И в томъ разведаннѣи учинилос на ихъ гаждѣ¹⁰, силное

¹Лівий край документа пошкоджено.

²Далі закреслено а в сѣм.

³Далі закреслено а в 175.

⁴Далі закреслено додѣ.

⁵Написано над рядкомъ замість закресленого на нагаи.

⁶Написано над рядкомъ.

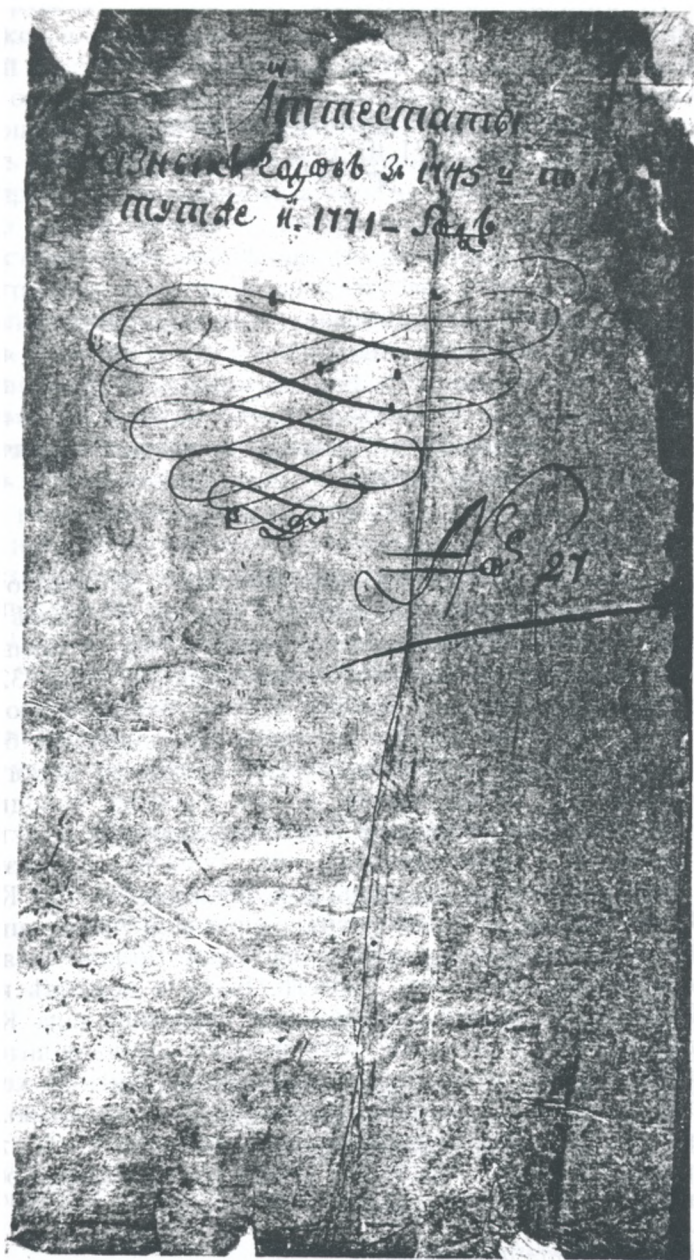
⁷Далі закреслено тако.

⁸Далі закреслено і онъ между ними.

⁹Далі закреслено в партію

¹⁰Далі закреслено к нѣп.

Діловодна обкладинка до спр. 8.

от неприятелей нападеніе¹¹, // коєму нападенію запорожские козаки, в томъ числѣ и онъ, Гуржѣй, оувѣтъ делали неуступно. И при взятій Перекопу нео ллучно билъ вместе с протчїими козакамы. В том же-де 736-мъ годѣ, по взятій Перекопу, егда армія, следуючи к Козлеву¹², імѣла свою ставку у Камяного Мосту, то от оного мосту при генералу Гейну отправлена з арміей партія на рѣчку Самарчикъ, в коєй партїи и онъ былъ. И із случившеюся тамо ордою великое сраженіе імѣли, и оную орду¹² разбыли. И нерадинъ-султана убыли, а кленноти, бунчукъ⁶ и болшую⁶ короговъ з булавою, взяли и оніе до фертмаршела Мѣнниха⁶ кошовїй атаманъ¹³ Малашевичъ⁶ отдалъ. А после того онъ, Гуржѣй, в Козлеву и в Бакцисарай, и при всехъ сраженїях с неприятелемъ¹⁴, а сверхъ того в Очаковском, Днѣстровскомъ і Хотѣнскомъ походах¹⁴, в коїхъ¹⁵ и рани принялъ¹⁴, даже до самого окончанїя воинских обращенїи билъ.

А по возвращенїи російской арміи и Запорожского Войска в свой граници, прибилъ онъ, Гуржѣй, з Войскомъ Запорожским в Сѣчь. И егда в Кошѣ донесено¹⁶, что ханъ кримскїй з немалою ордою многие російскому народу в російских границах приключаетъ разоренїя і в плѣнъ людей захвачиваетъ, // то-де от оного Войска послана¹⁷ партія,³ ⁶в томъ числѣ и онъ послал[анъ] билъ⁶ навстрѣчу той орди, которой немалоє число партія запорожских козаковъ смерти предала и четири прапери, да¹⁸ четирах мурзъ плѣнила, з коїхъ єдного заколото и онихъ ⁶же трохъ мурзъ⁶ к фертмаршелу Миниху¹⁹, а прапери в Кошѣ отправлено²⁰. ⁶И при всех⁶ вишреченних походахъ обращался онъ-де, Гуржѣй⁶, с другими запорожскими казаками в службѣ вѣрно и радѣтельно^{21, 22} служилъ²³.

І просилъ онъ, Дионисїй Гуржѣй, о техъ своихъ службахъ ⁶видачн с Коша⁶ засвѣдителействования²⁴. А понеже²⁵ онъ, Гуржѣй⁶ з 731 года чрез все битїе его²⁷ при Сѣчи Запорожской²⁸ находился честно, без всякого порока²⁹, и в вишеписанныхъ по учиненноѣ в Кошѣ справки

¹¹ Далі закреслено пр.

¹² Далі закреслено ранзб.

¹³ Далі закреслено с протчими козаками.

¹⁴ Далі закреслено былъ.

¹⁵ Далі закреслено и раненъ бы.

¹⁶ Далі закреслено что хан.

¹⁷ Далі закреслено была.

¹⁸ Далі закреслено трой.

¹⁹ Далі закреслено отправлено.

²⁰ Далі закреслено і во всехъ.

²¹ Над рядком закреслено не закрывая себе противъ неприятельского оружия.

²² Далі закреслено по должности присятних всероссийскому ім. престолу.

²³ Далі закреслено безпорочно.

²⁴ Далі закреслено для полученїя за оніе засвѣдителействования награжденїя.

²⁵ Далі над рядком закреслено ми Запорож. Низо.Войско вѣдаючи что.

²⁶ Далі закреслено до р.

²⁷ Далі закреслено в службѣ.

²⁸ Далі закреслено в вишеписанныхъ службах.

²⁹ Далі закреслено мѣ.

походах¹⁴ служилъ³⁰ непобѣдимому⁶ російському імператорському³¹ престолу вѣрно и ревностно, не щадя в потребномъ случай живота своего, какъ доброй и вѣрноприсяжній ея ім.всва рабъ и подданій, и в
3 зв. техъ походах от неприятеля рани³² принамаль, того ради // о вишеписаннихъ оного Гуржѣя в бившихъ походахъ, службахъ, кой онъ несъ терпеливно до самага техъ походовъ окончанія, Кошъ Воиска Запорожского Низового свѣдѣтельствуєть. Во увѣреніе чего и сей³³ аттестатъ⁶ ему, Гуржѣю, с утверждѣніемъ войсковою³⁴ Запорожского Низового Войска⁶ обикновенноѣ печати выданъ з Коша.

Ея ім. всва Воиска Запорожского Низового кошови а. Яким Игнатовичъ с товариством
1754 года, июля в 23 день.

Арк. 2, 3. Відпуск.

4 № 346 1768 р., березня 8. – Ордер Коша кодацькому полковникові Назарові Поперечному про удовільнення претензій козаків Нижчестеблівського куреня за спаш сіна^а

№ 347 1754 р., листопада 1. – Лист кошового отамана Якима Игнатовича до генерального військового писаря Андрія Безбородька про надання козакові Леонтію Синьогубу звання військового товариша

18 Высокороднийѣ і вел. ¹гене в.п.⁻¹ Андрей Яковлевичъ^а, млтвиѣѣ патроне нашъ

Отпущенного² при аттестатѣ отсел пред поручителя сего Леонтія Синьгуба³ в пропении не оставлением, против про тчих, пожалованием в войсковіе товарищы по его возможности, и в ходу ⁴в Малоѣ Россіи⁴ в дому не послѣднийѣ чиновнийѣ і честнийѣ⁵. І по особливому извѣстному всему Кошу его⁴ из дѣтска при Воиске доброо бходительству и постоянству порядочному и в содержаніи себя и служеб достоинноѣ исправности⁶ вашей велможности млстивого патрона я зъ старшиною войсковою⁷ всепокорниѣше прошу оттеческоє млсдіє к нему явит и как и про тчих сей млсти доставит⁸ и предлода т високую [п]омочь і пребиваем в надеждѣ.
1754 года, ноября 1 д.

Арк. 18. Відпуск.

³⁰ Далі закреслено слу.

³¹ Далі закреслено отечества своего.

³² Далі закреслено получаль.

³³ Далі закреслено открытій листъ же.

³⁴ Далі закреслено войска войска.

¹ генеральный військовий писар.

² Выправлено з отпущении.

³ Див. док. № 361.

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі закреслено с моего.

⁶ Далі закреслено я.

⁷ Далі закреслено і атаманами.

⁸ Далі закреслено и пожаловат.

№ 348 1754 р., грудня 8. – Атестат знатного товарища
Щербинівського куреня військового осавула Василя
Золотаревського

Аттестать

5

Воиска Запорожского Низового куреня Щербиновского знатній тов[а]ришг¹ Василій² Ивановъ синъ² Золотаревскій, являсь в Кошѣ, намъ словесно представилъ. Родился-де онъ в Сѣчи Запорожско⁴ и от малолѣтства своего жилъ при ономъ Во⁵ску до начатія турецко⁶ войны⁶. А во время наступленія оной в прошедшемъ 736-мъ году взятъ билъ в плѣнъ Кримскою ордою, в коемъ плѣну находился близко года. Егда же російская армия в Крим вступила³, тогда реченній Василю Золотаревскій⁷, французским² консуломъ прозваемымъ Лявровским, от того плѣна освобожденъ и в російскую армию приведенъ. По полученіи такимъ образомъ з оног² свободи⁸ от Во⁵ска Запорожского Низового билъ на баталѣяхъ: в Кримском, Очаковском, Днѣстровом и в послѣднемъ, Кримскомъ же, походахъ. А по окончаній тѣхъ походо⁹ в ономъ же Во⁵ску Запорожскомъ билъ во⁵сковимъ асаулом¹⁰. По томъ же для полученія на Во⁵ско Запорожское¹¹ все-милостивѣйшого жалованія¹¹ в 754 году ко¹² всевисочайшему ея им. вса двору он посиланъ билъ¹³. I просил онъ, Золотаревскій, о тѣхъ его службахъ показанных при Во⁵ску Запорожском от Воиска Запорожского Низового засвѣдительствованія. // I понеже о предписанных его, Золотаревского, на реченных баталѣяхъ, оказанных ко всевисочайшему ея ім.с. вса¹⁴ двору службахъ, Воиско Запорожское Низовое задовльно извѣстно¹⁵,¹¹-на койхъ¹¹ баталѣяхъ онъ, Золотаревскій, поступалъ по присяжно¹¹ его должности ревностно, не щадя живота своего¹⁶, і поручаєміе ему интересніе дѣла, з охраненіем оних, какъ должно ісправлял, тако ж и чрез все бігіе его¹⁷ при Воиску Запорожском и донинѣ велъ себе честно, постоянно, какъ доброму чело¹⁷вѣку приличествуе т, того ради Воиско Запорожское Низовое о предписанных его,

5
зв.

¹ Див. док. № 349, № 350.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено в Кошѣ.

⁴ Далі закреслено и от малолѣтства.

⁵ Далі закреслено и.

⁶ Далі закреслено бадался он купеческим промыслом.

⁷ Далі закреслено полским.

⁸ Далі закреслено от Воиска Запорожского Низового.

⁹ Далі закреслено то ж жилъ при Воиску Запорожскомъ и разним купеческим промыслом бадался.

¹⁰ Далі закреслено а.

¹¹ Написано на полі.

¹² Далі закреслено всемилостивѣйшему.

¹³ Далі закреслено нинѣ же імѣет он намѣреніе.

¹⁴ Далі закреслено дворах сл.

¹⁵ Далі закреслено і на тѣхъ.

¹⁶ Далі закреслено і чрез и чрез все.

¹⁷ Далі закреслено при.

Золотаревского¹⁸, ревностних службах¹⁹, ²кому о сѣмъ вѣдать будеть
потребно, свѣдѣтельствуя²; покорно просим: ему, Золотаревскому, на
всяким урадѣ, ¹¹всяких дѣлах¹¹ яко вѣрноприсяжному ея ім. вса
подданому рабу, вѣрит. Во утвержденіе²⁰ чего сѣй нашъ воѣсковій лист
ему, Василю Золотаревскому, за печатю воѣсковою данъ в Кошѣ 1754
года, декабра въ 8 день.

К.А. Іаким Ігнатовичъ с товариством.

На арк. 5 на полі проба пера: «в Кримъ посланъ [?]»

Арк.5. Відпуск.

№ 349 1755 р., квітня 21. – Лист кошового отамана Григорія Федорова до генерального військового обозного Семена Кочубея про зачислення осавула Війська Запорозького Василя Золотаревського у військові товариші

6 Велможній і високородній мсцѣ пне обозниї войсковій генералній, млстивонадежній добродѣю мой.

Вашей велможности, отдая нижайшей мой поклонъ, покорнѣнше прошу сего листа вашей велможности подателя Войска Запорожского Низового знатного товариша¹ Василя Золотаревского², которой³ в Войску Запорожском от рождения своего поннѣ жилъ⁴ і в минувшую⁵ турецкую войну⁶ в походахъ⁷ ³і в плѣну³, ⁸а в прошлом 753 году войсковим асаулом билъ и чрез все свое битие zde при Войску без всякого порока⁹ обходительно і постоянно¹⁰ находился¹¹ о чемъ особливо¹² вашей велможности онъ, Золотаревскій, атестать представит імѣеть, своею патронскою млстиею безволокитно³ в его прошеній¹³ об опредѣленій в войсковіе товарищи¹⁴ не оставитъ.

Я же, в повелѣніяхъ вашей велможности, по моеї возможности

¹⁸ Далі закреслено слу.

¹⁹ Далі закреслено свѣдѣтельству на всяко.

²⁰ Написано над рядком замість закресленого во увѣреніе.

¹ Див. док. № 348, № 350.

² Далі закреслено яко онъ.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено и в прощ.

⁵ Далі закреслено войну.

⁶ Далі закреслено в бе.

⁷ Далі закреслено а не.

⁸ Далі над рядком закреслено одне слово.

⁹ Далі закреслено че.

¹⁰ Далі закреслено велъ.

¹¹ Далі закреслено якъ.

¹² Далі закреслено онъ.

¹³ Далі закреслено безволокитно и безобидно не оставитъ і в войсковіе товарищи поста и хо.

¹⁴ Далі над рядком закреслено безволокитно не оставит.

служит долженствую и при том предпоручась млстивому вашей велможности респекту, навсегда пребиваю.

Вашей велможности млстивонадежного добродѣя моего¹⁵

21 д. априля 1755 году.

Помітка: Кочубей Семень Василиевичъ^а
Якубовичъ Яковъ Демяновичъ^б
Безбородко Андрей Семеновичъ^{16, 17}

6
зв.

Адресат: Велможному і високородному гайдну генерал. войсков[о]му обозному, млстивонадежному добродѣви Семену Василиевичу, его високородию Кочубею покорнѣше

Арк. 6. Відпуск

№ 350 1755 р. травня 10. – Проханья Коша до гетьмана Кирила Розумовського про зачислення у військові товариші колишнього осавула Війська Запорозького Василя Золотаревського

По титулѣ ясневелможного гайдна гетмана
Покорнѣшишее прошение

7

Бившій в Воиске Низовом Запорожском войсковим асауломъ Васил Золотаревски¹, которий от рождения своего в оном Войске служил безъ і малѣйшего порока і поминования і произведе^н бил за ту службу войсковим старшиною², в сем 755 году в Лубежском полку, местечку Ромнѣ на дочери полкового отставного того полку хорунжаго Воротеляка женился і по прошению его³ ннѣ от одного Войска уволенъ, і на всѣ его в Войске Запорожском долговременно от рождения понесенние служби аттестатом снабде^н. І просил мене с товариством, яко он в Малой Россіи желаетъ жителство иметь і по вѣрно³ присяжной своей должности // ея і ва службу отправлять, о неоставленіи его пожалования в число малорос- сійского войскового товариства к вашей ясневелможности представ- ления.

7
зв.

Того ради я с старшиною і товариством, дѣйствително вѣдая его, Золотаревского, вѣрнопонесенние служби і честное постоянство, чрезъ сие нижайше в. я. в.⁴ представляя, прошу одного Золотаревского високим³ в.я.в.³ пожалованием в войсковое товариство млстиво не оставит, такъ какъ і протчие одного Воиска товариство, кой³ вѣрно і

¹⁵ Далі закреслено вседоброжелательніи і покорнѣшишен слу.

¹⁶ Помилка. Повинно бути Андрей Яковлевич.

¹⁷ Умовірно до цих осіб також надсилались подібні листи.

¹ Див. док. № 348, № 349.

² Далі закреслено ннѣ в прошед.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено прошу.

честно тутъ³ службу о^тправляли⁵, в Малой Росіи старшинами⁶ ⁷в полках і войсковими товарищами⁷ многие⁸ пожаловани. 1755 году⁹, мая 10 д.

В.я.в. нижайший слуга к.а. Г.Ф.с.

Арк. 7, 11а. Відпуск.

№ 351 1755 р., травня. – Атестат товарища Кальниболоцького куреня Сидора Юхи

8 Аттестать

Войска Запорожского Низового¹ товарищъ куреня Калниболоцкого² Сидор Семенов³ Юха, являс в Кошѣ, намъ словесно представил. Родился-де онъ малороссийского Лубенского полку в городѣ Ромнѣ и зайшолъ на Запорожє съ⁴ 1735-го⁵ года. И живучи в оном Запорожскомъ Войску по сей 1755 годъ, билъ в походахъ на баталѣи ⁶в турецкую⁷ минув[шую] войну⁶ и всякие в Войску Запорожском Низовом⁸ повинности по ея і.в. указам о^тправлял радѣтельно⁹.

А ннѣ¹⁰ онъ, Юха, возимѣлъ¹¹ по намѣрению своему от Войска Низового Запорожского¹² отлучитис і жителство имет, оженя⁸ в Малой Росіи, і по его присяжнои должности високомонаршую службу о^тправоват имѣет. І просил онъ, Юха, о тѣх его показаних при Войску Запорожскомъ службах, от Войска Низового Запорожского засвѣдителействования. А понеже о предписаних его, Юхи, на реченних баталѣях, оказаних ко всевисочайшему ея ім. ве.¹³ престолу службах Войска Запорожское Низовое задоволено известно, на коих баталѣях онъ, Юха, поступал по присяжной его должности, ревностно, не щадя живота своего¹⁴, // і чрез все¹⁵ битие его при Войску Запорожскомъ і доннѣ велѣ себе честню, постоянно, ⁸без всякого порока⁸, какъ доброму

8 зв.

⁵ *Виправлено з слова отправляющие.*

⁶ *Виправлено з слова старшинством.*

⁷ *Написано на арк. 11а.*

⁸ *Далі закреслено снабдени и.*

⁹ *Далі закреслено априля 30 д.*

¹⁰ *Далі закреслено знатний.*

¹¹ *Далі закреслено Се.*

¹² *Далі закреслено синѣ.*

¹³ *Далі закреслено 1755.*

¹⁴ *Далі закреслено год.*

¹⁵ *Написано на полі, текст пошкоджено.*

¹⁶ *Далі закреслено перво в Очаковскому і в турецкомъ, когда война была на Чорной Долинѣ.*

¹⁷ *Написано над рядком.*

¹⁸ *Далі закреслено і просить.*

¹⁹ *Далі закреслено в.*

²⁰ *Далі закреслено на.*

²¹ *Далі закреслено отлучас.*

²² *Далі закреслено у д.*

²³ *Далі закреслено і поручаємие ему интересіе дѣла за хранением оних какъ должно ісправлять.*

²⁴ *Далі закреслено свле.*

члвкѣ приличествуєт, того рады Воиско Запорожское Низовое о предписанных его, Юхи, ревностных службах¹⁶, кому о семь вѣдат потребно будет, свѣдѣтельствуя¹⁷, покорно просим ему¹⁸, Сидору Юсѣ, на всяком урядѣ¹⁹ в дѣлах яко вѣрноприсяжному ея і. ве. подданому рабу вѣрит. І во утверждение сего і сеи нашгъ воисковиѣ лист ему, Сидору Юсѣ²⁰, съ приложением обикновенноѣ войсковоѣ печати дангъ в Кошѣ мая, дня²¹ 1755 году.

Ея і.в.Воиска Запорского [!] Низового атаман
кошовиѣ Григории Федоров с товариством

Проба пера: виконано у стовбчик дѣя віднімання «1757 - 70 = 1687 і 11
7266 - 7196 = 70»; «Полковиѣ лубежскиѣ канцелярист...»²²; 3в.
«Полковникъ»; «Атестаты».

Арк. 8, 11 зв. Відпуск.

№ 352 1755 р., червня 22. – Атестат козака Куцѣвського куреня,
еврея Василя Перехриста

Атестать

9

Воиска Запорожского Низового куреня Куцѣвського козакѣ Василь Перехристь в Кошѣ Воиска Запорожского Низового мѣгъ словесно представилъ. Что родился онгъ Полской области, губерниѣ Чигринской в мѣстечку Чигрингѣ от еврейна Айзика и въ 1748 году будучимъ тамо по купеческому промыслу Воиска Запорожского Низового козакомъ куреня Пластунивского Яковомъ Коваленкомъ его, Перехриста, отголь с Чигрина, з добровольного его согласія в Сѣчѣ Запорожскую вивезенно. Где в Сѣчи Запорожской будучимъ в то время началникомъ Киево–Мижигорского монастыря иеромонахомъ Парфунтиемъ Яснополскимъ, при чемъ были восприемники Воиска Запорожского Низового, товариство куреней: Куцѣвського Лаврѣи Горбѣ, Дядковского Гаврило Шаріи и Пластунивского Иванъ Маркович, в церквѣ сѣчевой Покрова Пресвятыя Богоматере окрещень^а ¹. // І в вишеписаномъ Куцѣвскомъ куренѣ ² служилъ², і касающіеся ³ по очередѣ³ по воѣсковимъ ³ і курѣннимъ³ ³ дѣламъ услужности безпреткновенно чинилъ. И просилъ онгъ, Перехристь, о выдачи ему на вишеписанніе учиненіе при Воиску Запорожскомъ Низовомъ ³ і означенном куренѣ³ услуги от Коша

9
зв.

¹⁶ Далі закреслено кому свѣдѣтельствования.

¹⁷ Выправлено з слова свѣдѣтельствования.

¹⁸ Далі закреслено ю.

¹⁹ Далі закреслено і во всяких.

²⁰ Далі закреслено при.

²¹ Дату не проставлено.

²² Далі 3 слова не прочитано, закресні папером під час реставрації.

¹ Далі закреслено и виконавши в тоѣ же церквѣ на вѣрность ея імператорскому величеству всероссійскому отеческому наслѣдному престолу присягу в Воѣску Запорожскомъ.

² Далі закреслено и всякіє.

³ Написано над рядком.

Войска Запорожского засвѣдѣтелствованія, по якому его, Перехриста, прощению⁴, узнавши³ ⁵ по засвѣдѣтелствованію того кушѣвского куреного атамана Григорія Холодного с товариством⁵ о добромъ его состояніи и добропорядочныхъ поступкахъ, велѣли сей атестать видать, чрезъ которій гсидъ, команду имѣющихъ малороссійскихъ старшинъ, и всякаго званія людей пріятно прошу: ему, Перехристу⁶, надлежащее благодѣяніе, где онъ пожелаетъ жителство свое имѣть, ⁷яко іностранцу⁷ оказывать. ⁸А на вѣрность ея і. вса к присяги ³его, Василя⁹, еще должно³ привести⁸. Чего для во вѣрность при нашей обыкновенной войсковой печати сей атестать ему, Перехристу, виданъ¹⁰ в Кошѣ іюня 22 дня 1755 года.

Ея імператорскаго величества Войска Запорожского
Низового атамана кошовій Григорій Федоровъ
с товариствомъ

Арк. 9, 10. Відпуск.

№ 353 1755 р., червня 22. – Атестат козака Кушівського куреня
еврея Василя Перехриста

Атестать

150

Войска Запорожского Низового куреня Кушѣвского козакъ Василь Перехристъ в Кошѣ Войска Запорожского Низового мнѣ¹ словесно представилъ.

Что родился онъ Полской области, губерній Чигринской, в мѣстечку Чигринѣ от еврейна Айзика. И в 1748 году будучимъ тамо по купеческому промыслу Войска Запорожского Низового козакомъ куреня Пластунѣвского Яковомъ Коваленкомъ его, Перехриста, оттоль с Чигрина, з добровольного его согласія в Сѣчь Запорожскую введено². Где³ в Сѣчи Запорожской будучимъ в то время начальникомъ Киево-Мижигорского монастыра неромонахомъ Пафнутиемъ Яснополскимъ, при чемъ были восприемники Войска Запорожского Низового товариство¹ куреней: Кушѣвского – Лаврѣнъ Горбъ, // Дядковского – Гаврило Шарій и Пластунѣвского – Иванъ Маркович в церквѣ сѣчево# Покрова пресвятія Богоматере окрещень. И виконавши в той же церквѣ на вѣрность ея імператорскому во всероссійскому отеческому наслѣдному престолу присягу, в Войску Запорожскомъ в вишеписанномъ Кушѣвскомъ куренѣ служилъ и всякіе касающіеся по воѣсковимъ дѣламъ услужности

150
зв.

⁴ Далі закреслено вѣдая.

⁵ Написано на полі, перед цим там же закреслено слово.

⁶ Далі закреслено во всякихъ дѣлахъ яко присяжному члвку вѣритъ і.

⁷ Написано на полі і частково на арк.10.

⁸ Написано на арк.10.

⁹ Далі закреслено до.

¹⁰ Див. Також док. № 353.

¹ Написано над рядкомъ.

² Виправлено з слова привезли.

³ Далі закреслено вой.

безпреткновено¹ чиниль⁴. И просиль онъ, Перехристь, о выдачи ему на вищеписание⁵ учинение¹ при Воѣску Запорожскомъ Низовомъ услуги от Коша¹ Войска Запорожского засвѣдителействования⁶. ¹По якому¹ его. Перехриста, прошенію, вѣдая о добромъ его состояній и добропорядочних 151 поступках, велѣли сей ⁷атестать¹ видать, чрезъ которіѣ // гспдъ команду имѣющихъ малоросійскихъ старшинъ и всякого званія людей, приятно прошу ему, Перехристу, во всякихъ дѣлахъ⁸ яко присяжному человѣку вѣрить и⁹ надлежащее¹ благодѣяніе, ¹⁰гдѣ онъ пожелаетъ жителство свое имѣть¹⁰, оказивать. ¹¹Чего для¹ во вѣрность¹¹ при нашей обикновенной воѣсковоѣ печати сей атестать ему, Перехристу, виданъ в Кошѣ ионя 22 д. 1755 году.

Ея ім. вва В.З.Н.а. кошовій атаманъ
Григорій Федоров с товариствомъ

Помітка на арк. 150 зверху написано і закреслено «80-к».

Арк. 150, 151. Чернетка.

№ 354 1755 р., вересня 28. – Атестат козака Брюховецького куреня Федора Лати

12 Атестать

Войска Запорожского Низового куреня Бруховецкого козакъ Федоръ Лата, являсь в Кошѣ намъ, атаману кошовому ис товариствомъ, словесно представилъ. Пришполь-де онъ в Сѣчь Запорожскую прошлаго 1744 года. И из того года¹, ²живучи³ при Воѣску Запорожскомъ, билъ² в сѣчевой школтѣ атаманомъ⁴, а потомъ в Воѣсковоѣ Войска Запорожского Низового канцелярій во услуженій находилсѣ. И всякіе, якъ при Войсковоѣ канцелярій, такъ и из куреня⁴ з протчими запорожскими козаками, послылкы по указамъ ея императорскаго в.⁵ отправляль радѣтелно, по вѣрноприсяжной своей должности. За якіе его добропорядочніе и безпорочніе услуги по усмотренію его годности⁶ от 12 Войска Запорожского⁷ минушого 751-го году // на войсковій Никитинскій 3в. перевозъ, при шафару Федору Товстоногу, для собранія в Скарбъ войсковій денегъ опредѣленъ писаремъ и въ ономъ до урочитого, по

⁴ Далі закреслено и велъ.

⁵ Далі закреслено бывшую.

⁶ Далі закреслено и понеже предписаний о предреченомъ.

⁷ Далі закреслено откритій листъ.

⁸ Далі закреслено вѣрить и.

⁹ Далі закреслено всякое.

¹⁰ Написано на полі.

¹¹ Далі закреслено из.

¹ Далі закреслено будучи.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено всѣ.

⁴ Далі закреслено в разнихъ.

⁵ величества

⁶ Далі закреслено от Коша.

⁷ Далі закреслено про

войсковому обычаю, времени велъ себе чѣстно и постоянно. Нинѣ же подданства² Войска Запорожского, в селѣ Самарчику до тамошней⁸ Святія живоначалнія и нераздѣлимия Троицы² церкви, по общому находящогось при той церквѣ за вѣкарія иерея Иосифа Иосифова, такожъ ктитореи и прихожанъ⁹ желанію, на мѣсто бившого при той церквѣ настоятеля, иерея² Іоана Петрова от Войска Запорожского (ѣжель на немъ, Латѣ, Божіе и архипастирское благословеніе будетъ)¹⁰ избранъ в вишеписаное село Самарчикъ до означеной церкви за настоятеля. ¹¹И просиль онъ, Лата, о добропоряднихъ его, Лати, поступкахъ от Войска Запорожского Низового атѣстата¹¹. И ми, атаманъ кошовій з старшиною воѣсковою и товариствомъ, вѣдая о вишереченихъ добропорядочнихъ¹² его, Лати, поступкахъ и услугахъ¹³, велѣли² сей атѣс[татъ]¹⁴ [...] // Черезъ которій глѣдъ командующихъ старшинъ 13 приятнѣйше просимъ: оному Латѣ во всякыхъ¹⁵ дѣлахъ² яко постоянному и доброму человѣку вѣритъ.

Чего ради во вѣрность при подписѣ имени моего и с притисненіемъ обикновеной войсковои печати сей атѣстатъ ему, Латѣ, з Коша Воѣска Запорожского Низового виданъ сентябра 28 д. 1755 году.

Ея і.в.В.З.Н. атаман к. Григоріѣ Федоров
с товариствомъ

Помітка: на арк. 13 зв. «Атѣстаты».

Арк. 12, 13. Відпуск.

№ 355 1755 р., жовтня 4. – Атѣстат знатного товариша
Титарівського куреня Тимофія Горкушенка

Атѣстатъ

14

Войска Запорожского Низового куреня Титаровского знатній товаришъ Тимофѣй Горкушенко, являсь в Кошѣ мѣгъ, атаману кошовому, и товариству представил. Что приишоль онъ в Сѣчу Запорожскую назадъ тому болѣе тридцати годъ и будучи при Войску Запорожскомъ, по указу ея імператорскаго величества Войска Запорожского з козаками всѣ Кримскіе походи ходилъ и противъ неприятеля ¹на баталѣ^{-1,2}, не щадя в потребныхъ случаяхъ живота своего, оказиваль себе по вѣрноприсяжной своей должности ревностно. І для поймки татарского языка, по ордерамъ правящаго арміею³ фелтмаршала фонъ Минѣха,

⁸ Далі закреслено церкви.

⁹ Далі закреслено тої церкви.

¹⁰ Дужки авт.

¹¹ Написано на полі.

¹² Далі закреслено при.

¹³ Далі закреслено вѣдая.

¹⁴ Далі текст пошкоджено на один рядок.

¹⁵ Виправлено з всемъ.

¹ Написано над рядком.

² Далі над рядком закреслено в сраженіяхъ.

³ Далі закреслено ген.

14 15
3в. обще з запорожскіми козаками неоднократно⁴ посланъ⁴. И дѣйствителный поискъ в поймки языка чиненъ билъ, которихъ // по поймки о тдавано было оному фонъ Минѣху. По учиненій же между имперіями Російскою и⁵ Турецкою¹ Вѣчнаго мира⁶ находилъя всегда при Войску Запорожскомъ и касающіея по войсковимъ приказамъ дѣла з запорожскіми козаками о правлялъ радѣително, без всякого порока. За якіе его вѣрніе⁷ к височайшому ея і. ва отеческому наслѣдному престолу услуги от Войска Запорожского Низового в ономъ Титаровскомъ куренѣ⁸ поставленъ атаманомъ. И в ономъ⁹ чину билъ чрезъ два года. А нинѣ¹⁰ на тѣ свой¹⁰ при Войску Запорожскомъ¹ оказаніе вѣрніе¹ служби просилъ в насъ, атамана кошового¹¹, // засвѣдителействованія. И понеже о предписаніяхъ его, Горкушенка, кримскихъ баталѣяхъ, оказанихъ ко всевисочайшому ея і. ва. двору службахъ Войско Запорожское Низовое задоволено извѣстно, на койхъ баталѣях и онъ, Горкушенко¹², поступал по присяжной его должности равносно¹³, не щадя живота своего, и поручаеміе ему илтересніе дѣла, з охраненіемъ оних как должно ісправлял, тако ж и чрез все битіе его при Войску Запорожскомъ и донинѣ велъ себе чѣстно, постоянно, какъ доброму¹⁴ члвѣку приличествуєт, того ради Войско Запорожское Низовое о предписанихъ его, Горкушенка¹⁵, ревностнихъ службах, кому о семъ вѣда т будеть по требно, свѣдителействуя, покорно просимъ ему, Горкушенку¹⁶ на всякомъ урадѣ и во всякихъ дѣлах, яко присяжному ея ім.ва. поданому рабу, вѣрить. Во утверждение чего і сей нашъ¹⁷ атестатъ¹ ему²⁰,¹⁸ Тимофѣю Горушенку¹⁸, за печатю войсковою виданъ, в Кошѣ 1755 году, октября 4 д.¹⁹

Ея і.В.З.Н.а.кошовиѣ Григорій Федоров
с товариствомъ

Арк. 14, 15. Відпуск.

⁴ Далі закреслено былъ и настояще.

⁵ Далі закреслено татарскою.

⁶ Далі закреслено билъ.

⁷ Далі закреслено услуги.

⁸ Далі закреслено опре и обранъ.

⁹ Далі закреслено году.

¹⁰ Написано над рядком замість закресленого не могучи за слабость здоровья своего.

¹¹ Далі закреслено атестата.

¹² Написано над рядком замість закресленого Золотаревскій.

¹³ ревностно

¹⁴ Виправлено з доброй.

¹⁵ Написано над рядком замість закресленого Золотаревского.

¹⁶ Написано на полі замість закресленого Золотаревскому.

¹⁷ Далі закреслено войсковий лист.

¹⁸ Написано над рядком замість закресленого Василю ему Золотаревскому.

¹⁹ Далі закреслено кошовий.

№ 356 1755 р., грудня 12. – Атестат знатного товариша
Нижчестеблівського куреня Кузьми Мишури

Аттестать

16

Войска Запорожского Низового, куреня Нижестеблѣвского знатній товаришъ
Косма Мышура сего декабря 12 дня 755 году¹, являсь в Кошѣ, мнѣ,
атаману кошовому, и товариству, представилъ. Прийшоль-де онъ, Мишура,
в Сѣчь Запорожскую прошлаго 1735 году и, будучи при Воѣску
Запорожскомъ, по указу ея і.в. с козаками Войска Запорожского Низового
всѣ Кримские походи ходилъ и против неприятеля на баталѣяхъ, не щадя
в потребнихъ случаяхъ живота своего оказывалъ себе по вѣрноприсяжной
своей должности ревностно. И для поймки татарского языка, по ордерамъ
правлящего армією фелтмаршала фон Минѣха, обще з запорожскими
козаками неоднократно посиланъ. И дѣйствительній поискъ в поймки языка
чиненъ билъ, которихъ по поймки отдавано било // оному фелтмаршалу
фон Минѣху. По учиненій же между имперіями Россійскою и Турецкою
Вѣчного мира находился завсегда при Воѣску Запорожскомъ и касающиеся
по войсковимъ приказамъ дѣла² з запорожскими козаками отправлять
радѣтельно, без всякого порока до сего времени.

16
зв.

А нинѣ, на тѣ свой оказаніе при Воѣску Запорожскомъ служби,
просилъ в насъ, атамана кошового с товариствомъ, засвѣдителействанія.
И понеже о предписанихъ его, Мишури, кримскихъ баталѣяхъ, оказанихъ
ко всевисочайшому еі.в.двору службахъ Войско Запорожское Низовое
задоволено ізвѣстно, на койхъ баталѣяхъ онъ, Мишура, поступалъ по
присяжной его должности равностно [!], не щадя живота своего, и
поручаеміе ему интересніе дѣла, з охраненіемъ онихъ какъ долъжно
исправлялъ, також и чрезъ все // битіе его при Воѣску Запорожскомъ
и донинѣ велъ себе честно і постоянно, какъ доброму члвку
приличествуе т, того ради Войско Запорожское Низовое о предписанихъ
его, Мишури, ревлюстнихъ службахъ, кому о семъ вѣдатъ будетъ по требно,
свѣдителействуя, покорно просимъ ему, Мишури, на ѡякомъ урадѣ і во
всякихъ дѣлахъ, яко присяжному ея ім.в.поданому рабу, вѣрит. Во
утвержденіе чего і сей нашъ аттестать ему, Кузмѣ Мишурѣ, за печатю
войсковой виданъ в Кошѣ 1755 году, декабря 12 д.

17

Ея. і.в.В.З.Н.а.кошовиѣ Григориѣ Федоров
с товариством

Арк. 16, 17. Відпуск.

№ 357 1757 р., квітня 4. – Атестат козака Канівського куреня
Павла Носа

Аттестать

19

Войска Запорожского Низового, куреня Канѣвского козакъ Павелъ
Носъ мнѣ, атаману кошовому, ис товариствомъ сего априля 3 дня
представилъ. Что прийшоль онъ в Войско Запорожское Низовое прошлаго

¹Далі закреслено являвъ.

²Далі над рядком закреслено и в партій.

1743¹ и, будучи при ономъ Войску, с означенного² по сей 757 годы служилъ. И в силъ ея і.в.указовъ³, з Киевской губернской и Генеральной войсковоѣ крѣй в Кошъ Войска Запорожского Низового⁵ присилаемыхъ⁴ ордеровъ, по опредѣленію куреня Канѣвского атамана для пойску и поймки воровъ^{5. а} в партій ходилъ. И другіе⁶ услужности⁷ вѣрно, радѣтельно, без всякого порока оказывалъ. На якіе свой⁸ при Войску Запорожскомъ оказаніе услуги и постоянство⁹ вишписанного куреня⁴ Канѣвского атамана⁴ Ивана Щербину во свѣдѣтельство поставя, просилъ от мене¹⁰, атамана кошового, засвѣдѣтельствованія.

19 20 Того для я, атаманъ кошовый, с товариствомъ⁴ велѣли сей атѣстать ему, Павлу Носу, видать, чрезъ которіи⁴ гадъ малоросійскихъ старшинъ и кому о семъ вѣдать потребно покорно прошу ему, Носу, во всякихъ¹¹ // зв. ¹³и вѣрному ея імператорскаго величества рабу¹³, вѣрнѣ. В засвѣдѣтельствованіе чего, при подписѣ імене моего обикновеною войсковою печатю сей атѣстать⁴ отвержень¹⁴ в Кошъ априля 4¹⁵ д. 1757 году.

[Ея ім.]¹⁶ величества Войска З.Н.атаманъ к. Данило Стефановъ с товариствомъ

25 Проби пера: «¹⁷Николай имя знаменито¹⁷ побѣгом»; «В Кошѣ Войск . . .»; «В Кошѣ Войска Запорожского». «Коликия слави минѣ зри»; «У насъ горѣлка полинновая, в москаля – в скринцѣ у бутылочки имѣе тся. Пане Яковѣ, вотъ горѣлки нѣтъ»; «Кухарь козакъ куреня Левушкѣвского»; «Николай»¹⁸, Поряд маленок собаки і запис: «Явитель». Арк. 19, 25. Відпуск.

№ 358 1757 р. квітя 17. – Атѣстат козака Дінського куреня Василя Лозовського

21 Атѣстать

Данъ сей атѣстать із Коша Войска¹ Запорожского Низового Донского куреня бившему козаку Василию Лозовскому в том².

¹ Далі закреслено году.

² Далі закреслено в куренѣ Канѣвскомъ.

³ Далі закреслено присилаемыхъ от високихъ.

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі над рядком поверх закресленого в партии закреслено и в другіе.

⁶ Далі закреслено по повелѣніямъ его команди.

⁷ Далі закреслено оказив.

⁸ Далі закреслено услуги.

⁹ Далі закреслено про атамана.

¹⁰ Далі закреслено в насъ.

¹¹ Далі закреслено судакъ.

¹² Далі закреслено в.

¹³ Написано над рядком.

¹⁴ Выправлено з ствержаемъ.

¹⁵ Выправлено з цифри 3.

¹⁶ Текст пошкоджено.

¹⁷ Речення повторено тричі.

¹⁸ Кілька слів не прочитано.

¹ Далі закреслено Запорожского Низо.

² Далі закреслено по чѣо чѣт.

Онъ, Василь Лозовской, представлялъ мнѣ, нижеіменованному, что³ в Войске Запорожском⁴ з 746 по 752 года при куренѣ Донском⁵ в числѣ того Донского куреня козаковъ счислялся, и что касалось до справленія з того куреня должной служби оноѣ Лозовскій с протчїими козаками по очереди билъ в розездах при границѣ, проводивая о сосѣдственныхъ предприятияхъ и намеренїяхъ, и для поиску и поймки, и разгнати гайдамацки партиї, по силѣ высокихъ велѣній, от того ж куреня посланъ былъ⁷. По томъ в войсковихъ самарскихъ волностяхъ, купеческимъ промыслимъ тож, отправляя должность козакою, бодался. А жилъ⁸ честно безъ подозрѣнїя⁹. И просилъ для всякихъ случаевъ о его бывшей в Войске Запорожскомъ службѣ и добромъ обхожденїи от Войска Запорожского Низового засвѣдителействованїя. А понеже бывший Войска Запорожского Низового войсковой¹¹ судїя и того ж Донского куреня курѣннїи атаманъ, // реченного 21 Лозовского роднїи дядя, Прокопъ Процикъ, в Коше предо мною⁵ зв. засвѣдителействовал, что онїи Лозовскїи¹² з 746¹³ по 752 года при немъ, Процику, в зимовникѣ жилъ и в вишписаннїи розездахъ былъ. И что касалось до услужности¹⁴, какъ по войсковимъ, такъ и курѣннїи делам¹⁵, онъ того по очереди не миновал, но еще⁵ со всякїмъ радѣнїемъ тое⁵ исправлялъ.

Велъ же себѣ честно, постоянно і безподозрительно. Для чего и онъ, Процикъ¹⁶, просилъ выдачи вишеписанному Лозовскому его, Процика, племяннику в вишеписанномъ свѣдѣтельствѣ.

Сего рады по вишеписанному за силу ея ім.в.сва указовъ, кому о семъ вѣда т буде т надлежит, что онъ, Лозовскїи, честенъ и постоянноѣ человекъ, и в битїе свое при Войске Запорожскомъ, нѣкоторую услугу показалъ свѣдѣтельству и покорно прошу¹⁷, ему, яко честному человеку¹⁸, в делахъ вѣрїть¹⁹, для чего ⁵во свѣдѣтельство⁵ сей атастать[!] с утверждениемъ обикновенной войсковой печати при подписанїи імени моего ему, Лозовскому данъ з Коша 1757 года, априля 17 д.

Ея і.в.сва Войска Запорожского Низового атаманъ
кошовїи Данило Стефановъ с товариствомъ

Сїе читанно г. кошовому Данилу Стефанову. ²⁰Мѣсто печати²⁰.

Арк. 21. Відпуск.

³ Далі закреслено онъ.

⁴ Далі закреслено з прошедших з 75.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено и у.

⁷ Далі закреслено а жилъ честно постоянно безъ подозрительства.

⁸ Далі закреслено чт.

⁹ Далі закреслено д для.

¹⁰ Далі закреслено слу.

¹¹ Далі закреслено суд.

¹² Далі закреслено з 75.

¹³ Далі закреслено года.

¹⁴ Далі закреслено п.

¹⁵ Далі закреслено оноѣ.

¹⁶ Далі закреслено проси.

¹⁷ Далі закреслено во всем.

¹⁸ Далі закреслено во всяких.

¹⁹ Далі закреслено не оставит его.

²⁰ Запис взято у коло.

20 Аттестатъ

Из Коша Войска Запорожского Низового данъ сей аттестатъ¹ Войска Запорожского Низового² Сергѣевскаго куреня² козаку³ Федору Колотнечѣ в томъ. Прийшолъ онъ, Колотнеча, з Малой Россій в Войско Запорожское прошлаго⁴ 1735 году и, исчисляясь в куренѣ Сергѣевскомъ, с протчїими Войска Запорожского козаками⁵ и в походахъ⁶: Кримскомъ, Очаковскомъ, Днѣстровомъ и послѣднемъ Кримскомъ же⁶ билъ. И в случающихся в тѣхъ⁷ походахъ⁸ противъ неприятеля сраженїяхъ⁹ о тпори², не щадя живота своего, всероссійскому ея імператорскаго величества⁹ престолу оказивалъ ревностно¹⁰ по присяжноѣ должности. А по окончанїи тѣхъ Кримскихъ походовъ¹¹ разниѣ¹² от Войска Запорожского¹³ за силу високих¹⁴ велѣній послїлки¹⁵ и⁸ в розезди^{16а} при границѣхъ провѣдивая¹⁷ с неприятелскихъ сосѣдственныхъ² предпрїятїяхъ и намѣренїяхъ. И для поїску и поїмки, и разгнати гайдамацкихъ партїи послїланъ билъ.

20 3в. Что все отправлялъ // по должности своей нелѣпно, без всякаго порока, и о вишеписанихъ оказанихъ² намъ Колотнечою² при Войску Запорожскомъ службахъ, услугахъ² и безпорочною битїи², того жъ Сергѣевскаго куреня атамана Андрея Порохню¹⁹ і козаковъ во свѣдѣтельство поставя²⁰, просилъ² і от Войска З.Н.² в мене, атамана кошового²¹, засвѣдѣтельствования. І того для¹⁸ я, атаманъ кошовїи, ²²с

¹ Далі закреслено бившому.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено а нинѣшному самарчицкому жит.

⁴ Далі закреслено 1753.

⁵ Далі закреслено на баталїяхъ в.

⁶ Далі закреслено походахъ.

⁷ Виправлено з томъ.

⁸ Далі закреслено с противною.

⁹ Далі закреслено наслѣдному.

¹⁰ Виправлено з ревностні, далі закреслено отпори.

¹¹ Далі закреслено в.

¹² Виправлено з разниѣ, далі закреслено от куреня Серѣев от войска.

¹³ Далі закреслено послїлках.

¹⁴ Виправлено з височайших.

¹⁵ Виправлено з послїлкам, далі над рядком закреслено в комисїи бахмуцкую из Полтавскимъ полком, далі на полі закреслено, в комисїи яко то з Донскимъ Войскомъ в Бахмутѣ и из Полтавскимъ полкомъ за землѣ самарскїе производимїе і протчїиши козаками запорожскими, далі закреслено неоднократно отправлялъ и для поїмки воровъ.

¹⁶ Виправлено з розездахъ.

¹⁷ Далі закреслено о сосѣдственныхъ.

¹⁸ Далі закреслено и.

¹⁹ Далі закреслено и стариних.

²⁰ Виправлено з поставилъ.

²¹ Над рядком закреслено і старшини, далі закреслено о предявленомъ.

²² Написано на арк. 24.

товариством²², ²³о вищперечених его²⁴ Колотнечы ревностних службах²⁵
²⁶будучи задовольно вѣстимъ²⁶, кому о семь вѣдать будетъ потрібно,
свѣдѣтельствуя, покорно прошу: ²оному Колотнечѣ² на всякомъ урядѣ²⁷
яко честному постояному человѣку і вѣрному ея і.в. рабу вѣрить²⁸. Для
чего и сей атестатъ ему, Федору Колотнечѣ²⁹, печатю войсковою¹⁸ при
подписаній імени моего³⁰ стверждень².
Мая 31 д. 1757 году.

Ея і. в. В. З. Н. атаманъ к. Данило Стефанов
с товариствомъ

Самарчицкій Федоръ Колотнеча в куренѣ Сергѣевскомъ зъ 735 24
года началь³¹ служитъ. І іс куреня и во всѣхъ Крымскихъ походах³², 3в.
яко то: Крымскомъ³³, Днѣстровомъ и остатнемъ Крымскомъ походѣ
былъ.

Арк. 20, 24 зв. Відпуск.

№ 360 1757 р., вересня 25. – Атестат товарища Дерев'янківського
куреня Тимофія Вишневецкого

Аттестатъ

22

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожского Низового оного ж Войска
куреня Деревянковского товарищу Тимофію Вишневецкому.

Онъ, Тимофіѣй Вишневецкій, по засвѣдѣствованію и
представленію вишеписанного Деревянковского куреня ¹атамана Николая
Тимофѣева і других¹ знатнихъ и старыхъ товарищѣй въ ономъ
Запорожскомъ Низовомъ Войске начальъ служитъ 17 ... ² года. И в
государственныхъ службах, и воинскихъ посллкахъ случающихся партияхъ
по наряду с того куреня находился, и всѣ курѣннне на [до]бности³
отправлял вѣрно, радѣтелно и безпоткновено. И досѣлѣ жителство
свое провождалъ честно, добропорядочно, без и малѣйшого порока,
питаясь своїми собственными трудами ⁴и промыслом⁵ торговимъ⁴ при
Сѣчи и в Константинополь. Чрезъ единъ годъ⁶, в проходѣ⁷ воднимъ

²³ Далі закреслено і ойскомъ з Войскомъ Запорожскимъ.

²⁴ Далі закреслено Гор.

²⁵ Далі закреслено вѣдая.

²⁶ Написано над рядком і частково на арк.24.

²⁷ Далі закреслено и во всяких дѣлахъ.

²⁸ Далі закреслено во утверждѣніе.

²⁹ Далі закреслено за.

³⁰ Далі закреслено данъ з Коша.

³¹ Далі закреслено Пр.

³² Далі закреслено былъ.

³³ Написано над рядком замість закресленого Хотинскимъ.

¹ Написано на полі.

² Точну дату не вказано.

³ Текст пошкоджено.

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі закреслено купеческим.

⁶ Далі закреслено и.

⁷ Далі закреслено го.

- 22 путемъ по Черному и ⁴Бѣлому морю^{4а} туда и обратно⁸, // ⁹ гдѣ⁴, ⁶с
 зв. добропорядочныхъ его ж ⁴в Отаманскоѣ Портѣ⁴ поступкахъ, въ
 ненарушений ¹⁰и неподачѣ¹ і малѣйшего порока, повѣренни¹⁰
 Отечеству ¹²¹¹резидующий¹³ въ Константинополь ⁴министръ российский⁴
 гсидъ¹⁵ статскій¹⁰ совѣтникъ Обресков¹⁶ рекомендовал⁴. І ему, і
 Вишневецкому, ⁴под охранение⁴ ¹⁷от плѣна спасшихъ 5 душъ⁶ ¹⁸і при
 писмѣ¹⁹ особливомъ своемъ¹⁸ ко отсылки в Киевъ²⁰, вручил⁵ і вещи²¹
 23 разниѣ⁴ в Кошъ²² ¹⁸прислалъ, якие от него в цѣлости і приняты и
 куда надлежало о правленни¹⁸. ²³. А онъ, Вишневецкій, з тѣхъ вывезенныхъ
 нимъ плѣнныхъ душъ на бухгарскоѣ²⁴ ⁴одной дочери⁴ дѣвицѣ²⁵ женился.
 И ннѣ возимѣлъ намѣрение жителствова²⁶ в Малой Россіи²⁷. ¹И просилъ
 от Войска Н.З. увольнения.¹. ²⁸ // По чему я з старшиною и войскомъ
 уволить его, Вишневецкого, и ис показан[ого] ку. от служебъ исключитъ,
 а на добропо[рядо]чное его здѣ битиѣ и служби⁴, по вишепоказано[му]²⁹
 засвѣдѣтелствованию сей (к неостановленію его³⁰ в ⁴Малой Россіи⁴
 воинскою ж непослѣднею службою по заслугѣ его пропи[са]нной и
 возможности⁴)³¹ дат аттестатъ за по[д]писомъ и с приложениемъ вой.
 печати, в разсуждений отсель его отхода по законноѣ причинѣ
 опредѣли[ли] и видали з Коша 1757 года, сентября 25 д.
 Арк. 22, 23. Відпуск.

⁸ Далі закреслено і о благополучномъ.

⁹ Перед цим закреслено его походѣ, далі над рядком закреслено не прочитане одне слово.

¹⁰ Написано на арк. 23.

¹¹ Далі закреслено і неподачѣ.

¹² Далі закреслено своего(му), далі над рядком закреслено я их с чем.

¹³ Далі на полі закреслено от Россійской імперіи.

¹⁴ Далі закреслено танний.

¹⁵ Далі закреслено присланим в Кошъ.

¹⁶ Далі закреслено засвѣдѣтелствовали и вручение.

¹⁷ Далі закреслено от его ж гсидна Обрескова.

¹⁸ Написано над рядком і частково на арк. 23.

¹⁹ Далі закреслено на арк. 23 того ж министра.

²⁰ Далі закреслено и прочіе.

²¹ Далі закреслено в целости.

²² Далі закреслено представилъ.

²³ Далі закреслено а ннѣ по желанію доброхотному.

²⁴ Далі закреслено уроженя на дочери на.

²⁵ Далі закреслено Аннѣ Петровнѣ.

²⁶ Выправлено з жити, далі закреслено свое.

²⁷ Далі закреслено провождат.

²⁸ Далі закреслено а о вишписанныхъ его при Войску Запорожскомъ вѣрнихъ службахъ и добромъ обхожденіи просилъ у нас атамана кошового и старшины войсковоѣ и всего товариства в засвѣдѣтелствовани в потребныхъ случаяхъ выдачи сего листа.

²⁹ Далі закреслено того куреня.

³⁰ Далі закреслено гдѣ жителствоватимет.

³¹ Дужки авт.

Аттестатъ

26

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожскаго Низового оного жъ Войска товаришу куреня Сергѣевского Леонтию ¹Иванову сну¹ Синюгубу.

Онъ, Леонтьи Синюгуб, по засвѣдительствованію і представленію вишшеписанного Сергѣевского куреня атамана² і другихъ знатнихъ і старихъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служить зъ 1743³ года. І в государственныхъ службахъ, і в войсковихъ послілкахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находился і всѣ войскові¹ і курѣнніе надобности⁴ і службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно і безпоткновенно⁵. ¹И все¹ жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходително¹, без і малѣйшего порока⁶.

А ннѣ⁷ возимѣль - ¹де точное¹ намѣрени ⁸и проискъ⁸, оженяс, в Малой Россій жителствовать⁹. І просиль от Войска Запорожскаго Низового увольнення, ¹а на добропорядочніе¹⁰ служби¹¹ атестата¹. По чему я з старшиною войсковою ¹и с присудствующимъ товариством¹ увольнить его, Синюгуба, и ис показанного куреня от службъ исключить, а на¹² честное¹ его здѣ битіе і служби ¹ревностіи и непорочніе¹ по вишшепоказанному засвѣдительствованію і знанію ¹собою и всѣмъ Кошем¹, довольно¹³ сей (к неоставленію его в Малой¹⁴ Россій ея і. ва⁹ войскою жъ непослѣднею службою, по заслуге ¹⁴[и ре]вности, его прописанной возможности)¹⁵ дать // аттестатъ за подписомъ и с приложениемъ войсковою печати в
разсужденій ¹⁶и знаній за подлѣнно вишшеписанныхъ его службъ вѣрнихъ,
обходительства и постоянства доброго¹⁶, і отсель¹⁷ отхода ¹по желателству
¹к законной причинѣ опредѣлили вида т. И чрезъ онихъ гсидѣ¹ високих¹⁸
¹⁹и подсудствующих¹⁹ властей²⁰, нижа¹⁹ше просим²¹ по его, Синюгуба¹,

26
зв.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено Андрея Порохиѣ.

³ Цифра 3 виправлена з 5.

⁴ Над рядком закреслено одне слово, не прочитано.

⁵ Далі закреслено і доселѣ.

⁶ Далі закреслено питаєсь съвоими собственными трудами и промыслом торговим.

⁷ Далі закреслено онъ Синюгуб.

⁸ Написано на полі.

⁹ Далі закреслено где уже в сотника нехворощаньского Каленика Прокопиева и дочь в супружество точно приговориль.

¹⁰ Далі закреслено его.

¹¹ Далі закреслено сего.

¹² Далі закреслено добропорядочное.

¹³ Далі закреслено приношу.

¹⁴ Написано на полі і пошкоджено.

¹⁵ Дужки автора.

¹⁶ Написано на полі і на арк. 29.

¹⁷ Далі закреслено его.

¹⁸ Далі закреслено домендующих.

¹⁹ Написано над рядком і частково на арк. 29.

²⁰ Далі закреслено и всякого.

²¹ Далі закреслено гдѣ подлежити.

желанию и ревности²² определением¹ в Малой России¹ к службѣ ея і. ва¹⁶ і производением¹ его¹ за прѣжпрописаніе служби и возможность достоѣную¹ к продолженію²³ всегдашнему оноѣ совершенною исправности¹⁶, такъ какъ и прочіихъ изъ Войска²⁴ сего З.Н. при атестатахъ випущенныхъ, особливою высочайшею¹ млстию²⁵, пожалова^т не оставитъ Дань²¹ зъ Коша охтябра 30 дня 1757 года.

Слѣд печати.

Помѣтка на арк. 26, зверху: «Термѣна».

29 Проби пера: «Куреня Минскаго Степану Скуло, то в Турецкую войну зв. в походахъ Очаковскомъ і Днѣстровскомъ».

Арк. 26, 29 зв. Відпуск.

149 № 362 1757 р., жовтня 30. – Атестат козака Сергіївського куреня Леонтія Синьогуба [див. №361]^a

№ 363 1758 р., травня 27. – Атестат козака Мінського куреня, єврея Дем'яна Перехриста

27 А аттестатъ

Дань сей аттестатъ изъ Воиска Запорожскаго Низового оногъ ж Воиска козаку куреня Минскаго Дем'яну¹ 2-Петрову сну² Перехристу.

Онъ, Дем'янь³ Перехристъ², по засвѣдѣтельствуванію и представленію вишписанного Мѣнскаго куреня атамана і другихъ знатныхъ і старихъ товаришей, в оногъ Запорожскомъ Низовомъ Войске, ⁴по принятіи зде в Сечи святаго крещенія⁴, началъ служитъ зъ 1746⁵ года. І в государственниихъ службахъ⁶, воісковихъ послѣжахъ, случаяющихся партияхъ по наряду с того куреня находилсѣ⁷. 2И тѣ² воісковіе і курѣнніе надобности і службу о правлялъ вѣрно, радѣтельно і безпотковенно. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходительно, без і малѣйшаго порока.

А ннѣ, ⁸оженясь в Переясловскомъ полку въ мѣстечку Золотоношѣ на дочерѣ тамо бывшаго компанѣйскаго полковаго обознаго Мелеса⁸, возимѣль⁹ намѣрение¹⁰ // в Малой Россіи жителствова^т.

27 зв.

²² Далі закреслено во.

²³ Далі закреслено оноѣ.

²⁴ Далі закреслено ѿ.

²⁵ Далі закреслено и производениемъ.

¹ Далі закреслено Перехристу.

² Написано над рядкомъ.

³ Далі закреслено Перехристъ.

⁴ Написано на полі.

⁵ Цифру «б» виправлено з іншої цифри.

⁶ Далі закреслено і в.

⁷ Далі закреслено і всѣ.

⁸ Написано над рядкомъ і на полі.

27

⁹ Далі закреслено точное.

зв.

¹⁰ Далі закреслено і проискъ // оженясь.

І просил от Воиска Запорожского Низового уволения, а на добропорядочные службы атестата. По чему я з старшиною войсковою и с присудствующимъ товариствомъ уволилт его, Перехриста¹¹, і ис показанного куреня от служеб ісключит, а на честное его здѣ битіе и службы¹² непорочные, по вишепоказанному засвѣдительствованию і знанію¹³ Кошем¹⁴, сеи (к неоставленію его в Малой Россій ея ім. вва. войскового ж¹⁵ службою¹⁶, ²-по возможности его прописанной)¹⁷ да дать атестать за подписѣмъ і приложениемъ войсковой печати¹⁸, в разсуждений¹⁹ вишеписанных его служеб²⁰, обходительства і постоянства доброго // і 28
отсель отхода по желателству, к законной причинѣ опредѣлили видать. А чрезъ оной гпдѣ високих и подсудствующихъ властей²¹ просим по его²² желанію и ревности определениемъ в Малой Россій к служебѣ ея і. вва.²³ к продолженію всегдашнему оной, совершенною ісправностію, так какъ і протчийхъ із Воиска сего З.Н. при таковых атестатахъ выпущенных²⁴, а особливо по іностранству его, височайшею млстію пожаловать, не оставит.
Данъ з Коша мая 27 д. 1758 году.
Арк. 27, 28. Відпуск.

№ 364 1758 р., травень. – Атестат товарища Шкуринського куреня Василя Тарана

Аттестать

30

Данъ сей аттестать із Воиска Запорожского Н. оного ж Воиска товарищу куреня Шкуринского Василию Маѣимову сну Тарану.

Онъ, Василь Маѣимов сынъ Таранъ¹, по засвѣдительствованію и представленію вишеписаного Шкуринского куреня атамана, ¹а особливо¹ по рекомендаціи ²дядѣ его², гпдна³ войскового старшини ²судии бывшего² Павла Кирилова, и другихъ знатных и старыхъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служитъ зъ 1740 года. И в государственныхъ службахъ, и войсковыхъ послілкахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находился. И всѣ войсковіе и курѣніе надобности

¹¹ Написано над рядкомъ замість закресленого Перехриста.

¹² Далі закреслено ревностные і.

¹³ Далі закреслено собою і всѣмъ.

¹⁴ Далі закреслено довольно.

¹⁵ Далі закреслено непоследнею.

¹⁶ Далі закреслено по заслуге і ревности его.

¹⁷ Далі закреслено і возможности да, дужки авт.

¹⁸ Далі закреслено сн.

¹⁹ Далі закреслено і знаний заподлѣнно.

²⁰ Далі закреслено вѣрнихъ.

²¹ Далі закреслено нижайше.

²² Далі закреслено Перехриста.

²³ Далі закреслено і произвождениемъ его за предписаніе службы і возможность достойную.

²⁴ Далі закреслено особливою.

¹ Написано над рядкомъ.

² Написано на полі.

и службу о правлял вѣрно, радѣтельно і безпоткновежно. И все жителство свое провождал честно, добропорядочно, обходительно, безъ и малѣйшого порока⁴. // І с прошѣдшего 752-го года⁵ оженясь в Малороссіи, жителствуєт¹ в городѣ Миргородѣ¹.

И просиль от Войска Запорожского Низового⁶ а на добропорядочніе бившіе тут его¹ служби атестата. По чему я з старшиною войсковою и з присутствующим товариствомъ его, Маѣимова⁷, с показанного куреня от службъ исключить, а на честное его здѣ битіе и служби ревностніе и непорочніе, по вишепоказаному засвидѣтелствованию и знанію собою и всѣм Кошемъ, довольно сей (к неоставленію его тамо в Малої Россіи⁸ ея ім. вва войскою жъ непослѣднею службою, по заслугѣ и верности его прописаної, і возможности)⁹ дать ннѣ¹ атестать // за подписом и с приложеніем войскової печати, в разсужденіи и знаніи за подлинно вишеозначенных его службъ вѣрных, обходительства и постоянства и доброго отсель отхода¹⁰ опредѣлили¹¹. И чрезъ оный гсидь високих і подсудствующих властей нижайше просим по его, Маѣимова, желанію и ревности опредѣленіем въ Малої Россіи к службѣ ея ім. вса, и произвожденіем его за предъпрописаніе служби и возможность достойную к продолженію всегдашнему оної совершенною исправностию, такъ какъ и протчих із Войска сего З.Н. при атестатахъ выпущеных.

²Кромѣ ж того, ради многих от давних лѣтъ о правляемых, довольно извесных, предписанным его дядею¹, войсковим старшиною Кириловим¹, всероссийскому непоколѣбимому високославному імператорскому престолу непорочно, дѣйствительно военныхъ¹ вѣрных службъ¹, особливою височайшою // млстію пожаловат не оставит.

31 Данъ в Кошѣ въ¹² день мая 1758году.

3в. Арк. 30, 31. Відпуск.

№ 365 1758 р., листопада 11. – Атестат товарища Щербинівського куреня Трохима Кияниці

32 Аттестать

Данъ сей аттестат из Войска Запорожскаго Низового оног ж Войска товарищу куреня Щербиновского Трохиму¹ сну Кияниці.

Онъ, Трохимъ Кияница, по засвѣдѣтелствованию и представлению вишеписаного Щербиновского куреня атамана и других знатных і старых товарищей, в оном Запорожском Низовом Войске начал служит зъ

³ Далі закреслено бивнаго.

⁴ Далі закреслено а ннѣ.

⁵ Далі закреслено возимѣтъ точное намѣреніе и проискъ.

⁶ Далі закреслено увольненія а.

⁷ Далі закреслено н и.

⁸ Далі закреслено вои.

⁹ Дужки авт.

¹⁰ Далі закреслено по желателству к законной причинѣ.

¹¹ Далі закреслено видат.

¹² Число не зазначено.

¹ Далі закреслено Кияниці.

1739 года і въ государственныхъ службахъ и в войсковыхъ послілкахъ, случающихся партіяхъ по наряду с того куреня находилъя. І всѣ войсковіе и курѣніе надобности і службу о правлял вѣрно, радѣтельно і безпожновенно. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, ²купеческими разными промысли бадаяс², обходительно, без и малѣйшого порока.

А нинѣ возимѣл-де точное намѣрение и проискъ, оженя с, в Росій жителствова т; просил от Войска Запорожского Н. уволенія, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я з старшиною войсковою і с присудствующимъ товариствомъ // уволнит его, Киянищо, і ис показаного куреня от служебъ исключит, ³а на честное³ его здѣ битие и службы ревностніе и непорочніе, по висшепоказанному засвѣдительствованію и знанію собою і всѣмъ Кошем, доволно сей (к неоставленію его в Малой Росій ея і.в. воинскою ж непослѣднею службою, по заслуге и ревности его прописанной, і возможности)⁴ дат аттестат за подписом і приложением войсковой печати, в разсуждений і знаний за подлѣнно висшеписаныхъ его служебъ вѣрныхъ, обходительства і постоянства добраго і отсел отхода по желателству, к законной причинѣ опредѣлили вида т. И чрез онии гдѣ высокихъ і подсудствующихъ властей нижайше просим по его, Кияницѣ, желанію и ревности опредѣленіем в Росіи к службѣ ея і.в.а, і произвожденіем его за предписание службы и возможность достойную к продолженію всегдашнему оной совершенною исправностию, такъ какъ і про тчійхъ из Войска сего З.Н. при аттестатахъ выпущеныхъ, // особливою височайшею милостию пожаловать не оставит.

Данъ з Коша ноября 11 д. 1758 году⁵.

Арк. 32, 33. Відпуск.

№ 366 1758 р., грудень. – Аттестат товарища Уманського куреня і полкового писаря Павла Зеленського

Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожского Н. оногъ жъ Войска¹ товарищу куреня Уманского¹ і полковому старшинѣ Павлу Семенову сину Зеленскому.

Онъ, Павелъ Зеленскій, по засвѣдительствованію и представленію висшеписанного Уманского куреня атамана и другихъ знатныхъ и старихъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служить зъ 1752 года. И в государственныхъ службахъ, и войсковыхъ послілкахъ, случающихся партіяхъ по наряду с того куреня находилъя, ¹и при канцеляріи В. служил¹. И за тѣ его вѣрніе служби ¹и годность¹ по усмотренію и опредѣленію от Коша писаремъ полковнымъ в Гарду 756, а в товщи Самарской 757 года при полковникахъ // ²билъ³, гдѣ¹ всѣ

¹Написано на полі.

²Написано над рядкомъ замість закресленого того ж слова.

⁴Дужки авт.

³Написано над рядкомъ.

¹Написано над рядкомъ.

²Далі закреслено по опредѣ.

³Далі закреслено н.

войсковіе⁴ надобности и службу по насилаемимъ от Коша, в силѣ височайших велѣній ордерамъ, исправлялъ ¹по должности своѣи¹ вѣрно, радѣтельно³, безпотковенно. І между тѣмъ, по нужнѣйшимъ і интересимъ дѣламъ в Крымскую сторону, ¹в город Баксисарай¹, посланъ ¹билъ въ сем 1758-м году ¹ и исправилъ⁵ по повелѣніямъ і всеподлеюще¹. Да і все жителство своѣ провозждалъ честно, добропорядочно и обходительно без і малѣйшого порока.

А нинѣ возимѣль-де точное намѣреніе⁶ ¹при своихъ⁷ наслѣднихъ грунтахъ¹ в Малой Россіи жителствовать, и просилъ от Войска Запорожскаго Н. уволненія, а на добропорядочніе службы аттестата. По чему я з старшиною войсковою // и присутствующимъ товариствомъ уволнить его⁸, Зеленского, и от службъ, от Войска З.Н. исключить, а на честное его здѣ битие и службы ревностніе и непорочніе, по вишепоказаному засвѣдительствованію и знанію собою і всѣмъ Кошемъ, довольно сей (к неоставленію его в Малой Россіи ея і. величества войскою жъ непослѣднею⁹ службою по заслугѣ и ревности его прописаннои, і возможности)¹⁰ дать аттестатъ за подписомъ і с приложениемъ войсковой печати, в разсужденій и знаній за подлѣнно вишеписанихъ службъ вѣрнихъ, обходительства и постоянства добраго и отсель отхода по желателству¹¹ опредѣлили видать. И чрезъ оній гадъ високихъ і подсудствующихъ властей нижайше просимъ по его, Зеленского, желанію и ревности опредѣленіемъ в Малой Россіи к службѣ е.і.в. и производеніемъ его за предпрописанію // службы и возможность достойную к продолженію всегдашнему оной совершеную исправностію, такъ какъ и прочіихъ из Войска сего¹ Запорожскаго Н. при аттестатахъ¹² випущенихъ, особливою височайшею милостию пожаловать не оставитъ.

Данъ з Коша декабра¹³ д. 1758 году.

Ея ім.величества В.З.Н. а.к.

Арк. 34, 35. Відпуск.

№ 367 1759 р., січня 3. – Аттестат козака Полтавського куреня Якова Козельського

153 Аттестатъ

[154] Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожскаго Низового малороссійскаго Полтавскаго полку полковому асаулу Якову Павлову¹ сину² Козельскому.

⁴ Далі закреслено и курѣнне.

⁵ Далі закреслено добропорядочно.

⁶ Далі закреслено и проискъ оженясь.

⁷ Далі закреслено отческих.

⁸ Далі закреслено си.

⁹ Далі закреслено жъ.

¹⁰ Дужки авт.

¹¹ Далі закреслено законной причинѣ, далі над рядком закреслено к вишеписанимъ грунтамъ.

¹² аттестатах

¹³ Число не зазначено.

¹ Виправлено з слова Павловичу.

² Написано над рядком.

[О]ной³ Яковъ Козелскій, по засвѣдѣтелствованію здѣшнѣго Полтавско^{го} куреня атамана и протчѣго товариства и стариковъ того ж куреня⁴, в котором і онъ, Козелскій, издавна считается, будучи² во время турецко^ѣ компаний⁶ в минувшіе походи, в Поднѣстра^{лском} і Хотѣ^{лском} въ 738-м і 739-м годѣхъ⁶, по своей⁷ истинно^ѣ, природно^ѣ ревности⁸ во многих случавшихся подездахъ за сискомъ языка⁹, і о неприятелском¹⁰ оброщеніи² посланихъ запорожскихъ парти[яхъ]², от малороссійскихъ командъ¹¹ доброволю² с козаками запорожскими² самонадежднѣишими в крайноужнѣиших и надобнѣиших указнихъ² потребностейъ з братомъ своимъ Никитою Козелскимъ нинѣшнимъ сотникомъ келебердянскимъ, кой совершенно в томъ же Полтавскомъ куренѣ і служилъ тогда² между запорожскими козаками¹², // ¹³в тѣхъ случаяхъ, ¹⁵³ не закрывая своего лица и жив[ота] не щадя, поступалъ ^{3в.} такъ, якъ доброго і вѣрноприсяжно^{го} Войска должность великъ⁶ во всемъ. Кроме тѣхъ засвѣдѣтелствований, я з протчѣими пры[сут]ствующими старщинами и стариками² тутешнѣго Коша² за вдоволю¹⁴ ⁶по битию в тѣхъ походахъ і самовидѣнной мною его¹⁵ вишпрописанно понесенной з козаками запорожскими служби извѣстенъ¹⁶. Нинѣ в битіи¹⁷ его, Козелско^{го}, в Сѣчи² в порученного от високой² ¹⁸команды дѣла¹⁸ о тѣхъ его¹⁹ вѣрнихъ² ко своему²⁰ отечеству ревностяхъ²¹ ²⁻и службахъ², вида^т ему ²²⁻по здѣшнѣму воисковому обикновению²² аттестатъ опредѣлили²⁰, коймъ справедливо²³ ²²⁻всѣмъ правительствомъ високимъ і нижнимъ, да і кому потребно будетъ о семъ вѣдать, увѣраемъ²² ²⁴.

⁶⁻За подписаніемъ і воисковою печатю⁶, оно^ѣ и дали ²⁻в Кошѣ² сего 1759 года, генвара въ 3 д²⁵.

Арк. 153. Відпуск.

³Текст пошкоджено.

⁴Далі закреслено во время турец.

⁵Далі закреслено ока.

⁶Написано на полі.

⁷Далі закреслено ревности.

⁸Далі закреслено и прямой верѣ.

⁹Далі закреслено и о протчемъ.

¹⁰Далі закреслено разведованій.

¹¹Далі закреслено отлучася с протчїими.

¹²Далі закреслено находился.

¹³Закреслено і.

¹⁴Далі на полі закреслено будучи.

¹⁵Далі закреслено служби.

¹⁶Далі закреслено о коняхъ.

¹⁷Виправлено з слова битию.

¹⁸Написано на арк. 156.

¹⁹Далі закреслено одне не прочитане слово.

²⁰Далі закреслено отѣ.

²¹Далі закреслено он селыми.

²²Написано над рядкомъ і частково на арк. 156.

²³Далі закреслено уверя.

²⁴Далі закреслено сим нашимъ аттестатомъ, которо^ѣ.

²⁵Далі закреслено с Коша в Кошѣ.

Аттестатъ

154

[155]

Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожского Низового оногъ жъ Войска товарищу куреня Батуринаского¹ Василю Герасимову сину Магру.

Онъ, Василь Магро, по засвѣдѣтельству и представлѣнню вишеписаного Батуринаского куреня атамана и другихъ знатныхъ и старихъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служитъ зъ 1739-го году². И в государственныхъ службахъ, и войсковыхъ послѣдкахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находился. И за тѣ его вѣрныя службы и угодность по усмотрѣнню и опредѣленню от Коша³ в Калмиосѣ 756-го² при палажкѣ² билъ, и правленіе тамошнее² полковое имѣлъ³, гдѣ² и во всей его службѣ² всѣ войсковыя надобности и службу⁴ в силѣ височайшихъ⁵ указовъ² і ордеровъ⁷ исправлялъ по должности своей вѣрно, радѣтельно і безпощадно⁶. // І все жителство свое провождалъ
154 зв. честно, добропорядочно и обходительно, безъ и малѣйшаго порока.

А нѣ во[зи]мѣлъ⁷-де точное намѣреніе в Малой Россіѣ жителствов[ать],⁸ [г]дѣ уже в горадѣ Ромнѣ женился⁸, и просилъ от Войска Запорожск[ого] Низового увольненія, а на добропорядочныя службы аттестата. По чему я з старшиною войсковою и присудствующимъ товариствомъ уволнить его, Магра, и от службъ от Во[й]ска Запорожского исключить, а на честное его здѣ битіе и службы ревностіе и непорочніе, по вишепоказанному засвѣдѣтельству и знанію собою и всѣмъ Кошемъ довольню (къ неоставленію его в Малой Россіѣ, ея императорскаго величества войсковою жъ не послѣднею службою по заслуге и ревности его прописаной и
155 возможности)⁹ дать атьтестатъ за подписомъ и с приложеніемъ // войсково[й]
[156] печати, въ разсужденіи и знаніи за подлѣно вишеписаныхъ службъ вѣрныхъ, обходительсва и постоянства доброго и отсель отхода по желательству явному⁸ опредѣлили видать. И чрезъ оный гадъ високихъ и подеудствующихъ властей нижайше просимъ: по его, Магра, желанію и ревности опредѣленіемъ в Малой Россіѣ к службѣ ея императорскаго величества и произвожденіемъ его за предпрописаніе службы и возможность достойную к продолженію всегдашнему оной совершенною исправностію, такъ какъ и протчихъ из Войска сего Запорожского Низового при аттестатахъ выпущеныхъ
155 особливою // височайшею милости[ю] пожаловать не остави[ить].

154 зв. Данъ з Коша мая 10 д. 1759-го году.

Ея и величества В.З.Н. а.кошевиі Алексѣй Бѣлицкиі
с товариствомъ

Помітка на арк.154: «З.В.К. под ном. 1601».

Арк. 154, 155. Відпуск.

¹ Далі закреслено і полковому старшинѣ.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено полковим старшиною.

⁴ Далі закреслено по насилаемимъ от Коша.

⁵ Далі закреслено велѣний.

⁶ Далі закреслено и между тѣмъ по нужнѣйшимъ.

⁷ Текст пошкоджено.

⁸ Написано на полі.

⁹ Дужки авт.

Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ ізъ Войска З.Н. оного жъ Войска куреня Мѣнского товаришу Степану Павлову¹ сну Триполскому.

157
[158]

Онъ, Стефанъ Трипольскій, по засвѣдѣлствованію и представленію вишеписанного Мѣнского куреня атамана и другихъ знатнихъ и старихъ товарищей въ ономъ З.Н.Войске началъ служить з 1738-го года. И въ гдрственнихъ службахъ, яко то въ Турецкую войну въ походахъ Очаковскомъ и Днѣстровскомъ, и въ воѣс. разних² посліахъ, случаючихся партияхъ³ і сраженіях³ по наряду съ того куреня находился. И всѣ войсковіе и курѣнніе надобности и службу осправлялъ вѣрно, радѣтелно и безъпоткновенно. И все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходително, безъ и малѣйшого порока.

А ннѣ⁴, оженясь, въ Малоѣ Россіи жителствуетъ. І просилъ от Войска З.Н. увольненія, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я // зъ старшиною воѣс. и присутствующимъ товариствомъ, 158
уволнить его и исъ показанного куреня отъ служебъ исключить, а на честное его здѣ битіе и служби ревностіе и непорочніе, по вишепоказанному засвѣдѣлствованію і знанію⁵ всѣмъ Кошемъ довольно сей (къ неоставленію его въ Малоѣ Россіи є.і.ва воинскою жъ и не послѣдною службою по заслуге и ревности его прописанноѣ і возможности) дать аттестатъ за подписомъ и съ приложеніемъ воѣс. печати, въ разсужденій і знаній за подлинно вишеписанныхъ его служебъ вѣрнихъ, обходителства и постоянства доброго и отсель отхода⁶ честного² опредѣлили вида т. И чрезъ оноѣ гспдъ высокихъ и подсудьствующихъ властей низажше просимъ: по его желанію и ревности опредѣленіемъ въ Малоѣ Россіи къ службѣ є.і.ва и произвожденіемъ его за предписаніе служби и возможность // достойную къ продолженію всегдашнему оноѣ совершенною 158
исправностію, такъ какъ і прочихъ ізъ Войска сего З.Н. при [159]
аттестатахъ випущенныхъ, особливою высочайшею млстію пожаловатъ не оставитъ.

Данъ зъ Коша⁷ іюня 23 1759 года.

Арк. 157, 158. Відпуск.

¹Виправлено з слова Павлу.

²Написано над рядком.

³Написано на полі.

⁴Далі закреслено возимѣль точное намѣреніе и проискъ.

⁵Далі закреслено собою и.

⁶Далі закреслено по желателству къ законноѣ причинѣ.

⁷Далі закреслено октября 3 д. 1759 году.

№ 370 1759 р., серпня 14. – Аттестат козака Левушківського куреня Григорія Щербини. №2810

Аттестать

159

[160]

Данъ сей аттестать из Войска Запорожского Низового оного ж Войска товаришу куреня Левушкѣвского Г[ри]горию¹ Маѣимову сну Щербинѣ.

Онъ, Григорий Щербина, по засвѣдительствованію и представл[е]нію вышшеписанного Левушкѣвского куреня атамана и других знатних и старих товаришей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Воиске началъ служить зъ 17...² года. И въ государственныхъ служб[ахъ], и в войскових послилках, случающихся партиях по наряду с того куреня находилс[я] и всѣ войсковіе и курѣнніе надобности² и службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно и безпожковенно. И все жителство свое проваждал честно, добропорядочно, обходително, без и малѣйшаго порока.

А нинѣ³, оже[н]ся, в Малой Россій жителствуеъ. И просилъ от Войска Запорожского Низового увольненія, а на добропорядочные служ[би] аттестата. По чему я з старшиною войсковою // і присутствующимъ товариств[омъ], увольнить его, Щербину и ис показанного куреня от служ[ебъ] исключить, а на честное его здѣ бытіе и службы ревностные и непорочные по вышшепоказанному засвѣдительствованію і знанію собою и всѣмъ Кошемъ⁴ сей (к неоставленію его в Малой Россій ея і.в. воинскою ж⁵ не послѣднею⁶ службою по заслуге и ревности его прописанной и возможности)⁷ дать аттестат за подписомъ и с приложениемъ войсковой печати, в разсужденій и знаній за подлѣнно вышшеписанных его служебъ вѣрных, обходительства и постоянства добраго и отсель отхода⁸ честного⁶, опредѣлили вида т, которий и видан ⁶в Кошг⁶ 1759 года, августа 14 дня.

Помітка: вих. «Ном. 2810 З.В.К.»

Арк. 159. Відпуск.

№ 371 1759 р., жовтня 2. – Аттестат козака Васюринського куреня Матвія Білого. № 1654

Аттестать

160

[161]

Дан сей аттестат из Воиска Запорожского Низового оного ж Воиска товаришу куреня Васюринского Матвѣю¹ Самоѣлову сну² Бѣлому.

¹Текст пошкоджено.

²Місце пропущено, дата повністю не вказана.

³Далі закреслено возимѣль-де точное намѣрение и проискъ.

⁴Далі закреслено довольно.

⁵Далі закреслено не послѣднею.

⁶Написано над рядком.

⁷Дужки авт.

⁸Далі закреслено по желателству к законной причинѣ.

¹Далі закреслено Маслиннику.

²Написано над рядком.

Онъ³, Матвѣй⁴ Бѣлий⁵, по засвѣдительствованію и представленію⁶ куреного атамана и других знатных и старых товарищей, в оном⁷ Запорожскомъ Ни. Войске началъ служить зъ⁸ года. І в государственныхъ службах, і в войскових послілках, случающихся партияхъ по наряду с того куреня⁹ находился. І всѣ куренніе надобности и службу о правляль вѣрно, радѣтельно і безпотковенно. І все жытелство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходытельно, без и малѣйшого порока.

А ннѣ возимѣль-де точное намѣрение и проискъ, // оженас, в Мало¹⁰ Россій жытелствоваг. И просил от Воиска За. Низового уволнения, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я з старшиною войсковою и с присудствующимъ товариствомъ уволниг его¹⁰, Бѣлого, і ис показанного куреня от служб исключитъ, а на честное его здѣ бытие и службы ревностніе и непорочніе, по вишепоказанному засвѣдительствованію и знанію собою і всѣмъ Кошемъ доволно сеи (к неоставленію его в Мало¹⁰ Россій ея і.ва. войнско ж не послѣднею службою по заслугѣ и ревности его прописанной, і возможности)¹¹ дать аттестатъ за подписомъ і с приложением // воисково¹⁰ печати, в разсужденій и знаній за подлѣнно вишеписаних его служб вѣрныхъ, обходительства и постоянства доброго¹² [162] опредѣлили выдать. И чрез оніи гсидъ високих і подсутствующих властей нижайше просимъ: по его¹⁰ Бѣлого², желанію і ревности опредѣленіемъ в Мало¹⁰ Россій к службѣ ея. і.ва. и произвождениемъ его за предпрописание службы, і возможность¹³ к продолженію всегдашнему оно¹⁰ совѣдпенною исправностию, такъ какъ и протчнйх из Воиска сего За. Н. при аттестатах выгущенных, // особливою височайшою милостыю пожаловать не оставить. Данъ з Коша¹⁴ октября 2¹⁴ дня 1759¹⁵ года. 161 зв.

Помітка на арк.160: вих. «Ном. 1654 З.В.К.».

Арк. 160, 161. Відпуск.

№ 372 1759 р., жовтня 21. – Свідоцтво, дане колишньому полковому писарю Василеві Кумпану

Во¹⁰. Войска З. Низового Крїй¹ товаришу куреня Джерелтѣвского² ³Василіо Кумпану³ дано сие свѣдительство въ томъ. [163]

³ Далі закреслено Леонтій.

⁴ Далі закреслено Маслинник.

⁵ Написано на полі.

⁶ Далі закреслено вишеписаного Васюринского.

⁷ Далі закреслено Запо.

⁸ Далі закреслено 17.

⁹ Далі закреслено наход.

¹⁰ Далі закреслено Маслинника.

¹¹ Дужки авт.

¹² Далі закреслено и отсел отхода по желателству к законной причинѣ.

¹³ Далі закреслено достойную.

¹⁴ Далі закреслено мая.

¹⁵ Выправлено з дати 1760.

¹ Далі закреслено здешнего войска.

² Далі закреслено Василіо и полковому старшинѣ.

³ Написано над рядком.

Онъ, Василь Кумпанъ, по приходу его⁴ з 751-го года въ Сѣчь З. первѣе при куренѣ Джерелѣвском, потомъ лѣтъ до семы при школѣ войсковоѣ З. служилъ и билъ в оной⁵ по заслугѣ³ атаманомъ. Въ семъ же 759-мъ годѣ за добропорядочные его⁶ службу и обхождение о т Коша удостоенъ билъ въ Кодакъ при кодацкомъ полковнику писаремъ полковим. Въ якоѣ писарскоѣ должности находясь, исправлялъ оную добропорядочно, честно и безъпоткновенно. И все жителство свое провождалъ безъпорочно, въ присягах на вѣрност⁷ билъ³ и никому ничего не долженъ. //

162 А ннѣ⁸ имѣтъ онъ, Кумпанъ, намѣрение при киевскихъ монастирахъ
зв. бить на послушаній и принять иноческій чинъ. И въ которомъ би онъ, Кумпанъ, пожелалъ би⁹ мнстрѣ на послушаній и принять иноческій чинъ, къ безсумнителному его въ тотъ мнстрѣ принятию, и сие ему свѣдѣтельство за подписомъ¹⁰ и приложением воѣ. печати дано. Въ Кошѣ. Октября 21 д. 1759 году.

Арк. 162. Відпуск.

№ 373 1759 р., грудня 7. – Атестат козака Канівського куреня Якима Чорномаза. № 4309

Аттестать

163

[164]

Данъ сей аттестать із Войска Запорожс[кого Низового]¹ оного жъ Войска товаришу куреня Канѣвского Якиму² Чорномазу.

Онъ, ³Яким Чорномаз³, по засвѣдѣствованію и представленію виписанного Канѣвско[го] куреня атамана⁴ і всѣх⁵ того куреня⁵ знатних и старых товар[ищей], началъ⁵ ея і. в Войске [Запорожскомъ Низовомъ]⁵ служить зъ [17 . . . года]. И в государственних службахъ, и в во[й]сковых послалках⁶, случающих[ся] партиях по наряду с того куреня⁷ находился, і всѣ войсковые, і курѣніе⁸ в Крымских¹⁰, Днѣстровском і Очаковском походах [б]иль. І как сраже[ни]ях противу неприятеля, такъ¹¹ службу о правлялъ вѣрно, радѣтельно і безъпоткновено, ⁵не закривая

⁴ Далі закреслено въ Сѣчу в оном.

⁵ Далі закреслено от товариства его удостоенъ.

⁶ Далі закреслено при куренѣ и школѣ.

⁷ Далі закреслено е.і.ву. билъ; их имѣъ высочествам.

⁸ Далі закреслено де.

⁹ Далі закреслено въ.

¹⁰ Далі закреслено воѣ.старшини руки.

¹ Текст пошкоджено.

² Далі закреслено Мазуру.

³ Написано над рядком замість закресленого Василь Мазуръ.

⁴ Далі закреслено и другихъ.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі над рядком закреслено сраже[ннихъ].

⁷ Далі закреслено атамана.

⁸ Далі закреслено надобности.

⁹ Написано на полі.

¹⁰ Далі закреслено походах.

¹¹ Далі закреслено і всѣх.

нѣгде себе⁵. И все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходително, без и малѣйшего порока.

А нинѣ¹², // оженясь, в Малой Росии жителствуетъ. И просилъ от 163
Войска Запорожского Н. уволненія, а на допропорядчнїе служби – зв.
аттестата. По чему я с старшиною войсковою и с присутствующимъ
товариствомъ уволнилъ его¹, Чорномаза¹³, и ис показаного куреня от
служебъ исключить, а на честное его здѣ битіе и служби ревностниє
и непорочнїе¹⁴ по вишепоказаному засвѣдительствованію¹⁵ ⁵і прошенію
Канѣ.ку. атамана и старшины⁵ (к неоставленію его в Малой Росий, ⁵за
понесеннїе⁵ ея і.вѣличества¹⁶ ⁵вѣрниє і доволнїе⁵ служби)¹⁷ // дать 164
аттестатъ за подписомъ и с прило[жениемъ] войсковоѣ печати, в
разсужден[іи и зна]нїи ⁵въ Кошѣ⁵ за подлѣнно висшепи[санихъ служебъ]
его вѣрнихъ обходит[елства и пос]тоянства доброго [и отсель отхода]¹⁸,
честного⁵ опредѣлили видать. И чрезъ [онїи] гадѣ высокихъ и
подсуд[ствующихъ]¹ властей нижайше просимъ¹⁹ ⁵оного Чорномаза [за
по]несеннїе¹ служби [висшепи]сание⁵ в Малой Росий²⁰ ⁵не оставитъ въ
его про[збахъ] потребнимъ⁵, ⁹такъ как і протчих⁹ із Войска сего
Запорожского Н. заслужею⁵ при аттестатахъ випущенихъ, особливою
височайшею милостію // пожаловано. 164
Данъ с Коша декабра 7 д. 1759 году. зв.

Помітка на арк. 163: вих. «Ном. 4309 З.В.К.»

Арк. 163, 164. Відпуск.

№ 374 1759 р., грудня 22. – Атестат козака Васюринського
куреня Онофрія Лати

Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожского Низового оного Войска
товаришу куреня Васюринского Онофрію Назарову сину Латѣ. [166]

Онѣ, Онофрїи Лата, началъ служить ¹ея і.ву.¹ в Войске
Запорожскомъ Низовомъ в куренѣ Васюринскомъ зъ 1739 года². И
какъ от того куреня засвѣдительствовано, так і я з войсковою старшиною
совершено знаю, что онѣ от вишеписаного года доселѣ отпавлялъ ¹в
ономъ 3-мъ Войске государственїе¹ служби, посллки і наряди войсковїе
¹и куренїе¹ вѣрно і ревностно, не закривая нигде ни в чемъ себе, какъ

¹² Далі закреслено возімѣль-де точное // [наме]рениє і проискъ. 163

¹³ Написано над рядкомъ замість закресленого Мазура. зв.

¹⁴ Виправлено з непорядочнїе.

¹⁵ Далі закреслено и знанію собою и всѣмъ Кошемъ довольно сей.

¹⁶ Далі закреслено ревности войсковою жѣ не послѣдняє.

¹⁷ Дужки авт.

¹⁸ Далі закреслено по желателству к за[конои] причинѣ.

¹⁹ Далі закреслено [по его], Мазура, желанію и ревнос[ты] опредѣленїемъ.

²⁰ Далі закреслено къ [службѣ] ея і.ва і производженїемъ[тъ] его за предписаннїе
служби и воз[мо]жность достойную к продолженію всегдашнему оной совершеною
испр[а]вностію, такъ какъ и протчихъ.

¹ Написано над рядкомъ.

² Далі закреслено і всѣ.

165 и протчіє добріє запорожскіє козаки. // Тако жъ і все жителство свое
зв. проваждалъ честно, обходително, без и малѣйшого порока, доволствуяся
собственными своїми знатними промысли.

А ниѣ желаетъ в Малой Росіи искать себѣ к женибѣ мѣста. И
просил на вишеписаніе понесеніе ни^м служби ¹вѣрніе и непорочніе¹
от Войска Запорожского аттестата³. По чему в разсужденій прописанихъ
его вѣрнихъ службъ, обходителства и постоянства доброго по подлѣнному
знанію, какъ и вишеозначенно, сей аттестатъ, к неоставленію его в
166 Малой Росіи войскою ж не послѣднею службою, видать // ми ¹за
[167] подписаніемъ¹ і за¹ войсковою печатю опредѣлили⁴. И чрез они¹
высококомандующихъ [!] властей⁵ нижайше просим: ¹в чем¹ он, Онуфри¹
Назарьев, будетъ искатъ къ производенію его в како#-либо чин или
уволненіе височайшею млстію⁶, равно какъ і другихъ із Запорожского
Воиска випущеннихъ товарищей при достойнихъ аттестатахъ, жалованно не
оставит. Для чего ¹ему Онофрею Назарьеву Латѣ в Кошѣ¹ сей аттестатъ
вида⁷ декабра 22 дня року 1759.

Ея і.ва В.З.Н.

166 Проби пера: «Атестатъ», «Аминь», «Спробовати».

зв. Арк. 165, 166. Відпуск.

№ 375 1759 р., грудня 24. – Прохання Війська Запорозького до
російської імператриці Єлизавети Петрівни про відзначення
за службу кошового отамана Олексія Більського

167 Всепресвѣтлѣйшая¹ державнѣйшая велик[ая]² государиня
[168] імператрица Елисаветъ Пе[тровна], самодержица всероссійская,
государиня все[милостивейшая]

Вашего імператорскаго величества всеподд[аннейше]го Низового
Запорожского [Войска] старшины, атаманы [і] все товариство бю[тъ]
челомъ. А в чемъ наше прошеніе, о томъ нижеслѣду[еть].

Оного Войска Запорожского кошевой атаманъ Алексій Григоріевъ
синь Бѣлскій³, вишедши с Полжкою [д]ержави⁴, началъ служить вашему
імператорскому величеству ⁵во Всероссійско# імперии⁵ в Войске
Запорожскомъ Низовомъ еще⁶ з 17...⁷ года. І между тѣмъ в турецкую
167 минувшую // войну во всѣхъ походахъ, а імено: Крымскомъ, Очаковскомъ,
зв.

³ Далі закреслено і уволненія.

⁴ Далі закреслено ко т [...], і виданъ 1759 год [...]ра дня . ея ва В.З.Н., текст пошкоджено.

⁵ Далі закреслено нижай.

⁶ Далі закреслено не оставит.

⁷ Далі закреслено 1759.

¹ Над першим рядком закреслено Аттестатъ.

² Тут і далі текст пошкоджено.

³ Виправлено з Бѣлцкій.

⁴ Написано на полі.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено с малихъ своихъ лѣтъ.

⁷ Місце пропушено, без запису.

Днѣстровскомъ и Хотѣнскомъ биль, гдѣ⁸ противъ непріятелиа с протчимъ
⁹Войска Запорожского Низового товариством⁹, не закривая нигде лица, на
 баталгяхъ і сраженияхъ поступалъ храбро. И в случающихся от Войска
 Запорожского по ордерамъ главнокомендующаго генералгѣтета послааемихъ¹⁰
 за поймкою языка партияхъ находился⁵ и имѣлъ ревностное попеченіе, і в
 нападенияхъ непріятелискихъ опоръ¹¹ по вѣрноприсяжной¹² // вашему 168
 імператорскому величеству должности не щадя¹³ живота своего чинилъ. [169]
 По окончаніи ж¹⁴ того в мирное¹⁵ время ⁵разніе войсковіе послужилъ⁵ і
 наряди¹⁶ о правлялъ так радѣтельно і порядочно¹⁷, что¹⁸ по усмо тренію¹⁹
 куренимъ²⁰ атаманомъ²¹ ⁵удостоенъ и билъ⁵ чрезъ нѣсколко годъ. А
 потомъ усмотря ми, всеподданѣйшее // вашего імператорскаго величества 168
 Войско Запорож[ское] Низовое, порядочніе его поступки ⁵и ревностную 3в.
 службу⁵, по²² желанію⁵ всего обще[ства]²³ избрали⁵ в чинъ войсковихъ
 старшинъ²⁴. ⁵И въ 1758 году, ген. въ 1 днѣ⁵ опредѣленъ воѣсковимъ
 судіею²⁵. И в ономъ чи[не]²⁶ обходителство і порядочность его²⁷ ⁵-
 рачителную по правленію соведѣненно признавши⁵ ⁴на доимке⁴ вашего
 імпер. ва всеподданѣйшимъ Запорожскимъ Низовимъ всѣмъ⁵ Войскомъ
 кошевымъ атаманомъ²⁸ ⁴і главнымъ комендиромъ ⁵съ 1759 года⁵ избранъ,
 от високой²⁹ команди за представлениемъ апробованъ. І оное³⁰ главно⁴
 правленіе такъ всѣмъ³¹ Кошемъ 3-мъ содержаючи³² // ⁴во всякихъ добрихъ 169
 [по]рядкахъ і в охраненіи³³ ко успокоенію пограничностей неусипное [170]

⁸ Далі закреслено в сраженияхъ.

⁹ Написано над рядкомъ замість закресленого козаками.

¹⁰ Далі закреслено парти.

¹¹ Далі закреслено не щадя.

¹² Далі закреслено его должности.

¹³ Далі закреслено в потребномъ случаи.

¹⁴ Далі закреслено послѣ же.

¹⁵ Далі закреслено уже.

¹⁶ Далі закреслено от того куреня Поповичевского с протчими козаками разніе
 послілки войсковіе і курѣніе послілки.

¹⁷ Далі закреслено за.

¹⁸ Далі закреслено от того куреня.

¹⁹ Далі закреслено его годности тогошнимъ.

²⁰ Далі закреслено товариствомъ поставленъ в ономъ куренѣ.

²¹ Далі закреслено і в томъ званіи находился.

²² Далі закреслено соизволенію.

²³ Далі закреслено удостоенъ.

²⁴ Далі закреслено і.

²⁵ Далі закреслено і в.

²⁶ Далі закреслено имѣя.

²⁷ Далі закреслено атамана кошевого прими Войско признавъ, не отпуская от
 правителства по здешнему Войска Запорожского Низового обычаю, не выпускну от
 пр[ави]телства поставленъ на до[...]

²⁸ Далі закреслено в якомъ чину будичи какъ всѣмъ Войскомъ.

²⁹ Далі закреслено нашеѣ.

³⁰ Далі закреслено знатное.

³¹ Далі закреслено 3-мъ Вой. Низов.

³² Далі закреслено такъ и по пограничности, і всякіе дѣла и порядки правиль
 радетелно. А нинѣ, по крайнѣйшему уже в томъ его пожелателству, от того чина
 уволнитъ. За якими его, атамана кошевого, при воѣску Запорожскомъ понесенными
 служби і правителствомъ, ми.

³³ Далі закреслено И ус.

[п]рилѣжаніе чинил по всѣмъ в.і.ва. указам і узаконеніям³⁴ повелѣнія исполнял³⁵. Чемъ мы, ⁴всеподданѣйшее Запорожское Н. Войско, ⁵довольні будучи о всѣмъ томъ⁵, дерзнули в. ім. ву сімъ нашимъ челомъбителемъ донести рабски⁵ и, падши предъ всевисочайшими⁵ стопами вашего ім.ва³⁶, рабски просимъ: его, атамана кошевого Бѣлского⁵, за³⁷ всѣ⁵ понесенніе³⁸ 169
3в. вишепрописанніе⁵ вѣрніе, непорочніе и ревностніе // служби, и добріе порядки височайшею вашего і.ва монаршею матернею милостию, гдѣ і в чемъ его, атамана кошевого, прошеніе будетъ, не оставитъ. Всемлтивѣшая гсдрня, просимъ в.і.ва³⁹ о сѣмъ нашемъ всеподданѣшемъ челомбит., где ⁵и когда⁵ надлежатимет, и куда взнесенно будетъ рѣшеніе всевисочайше повелѣтъ учинитъ.

Писано⁵ и сие⁵ подписанно, і войсковая печатъ приложена, ⁴и атаману к. Алексѣю, Григорьеву сну, Бѣлскому отъ всего Войска вручено⁴ в Кошѣ Запорожского Низового Войска.

1759 года, декабра 24 дня.

Арк. 167-169. Відпуск.

№ 376 1759 р., грудня 24 і 1761 р., липня 4. – «Просительный аттестат» військового писаря, вихідця з татарських мурз Івана Чугуївця

36 3в. Всепресвѣтлѣйшая державнѣйшая великая государыня императрица Елисаветъ Петровна, самодержица Всероссийская, государыня всемилостивѣйшая

Вашего императорскаго величества всеподданѣйшего Низового Запорожского Войска кошевіи атаманъ Алѣѣй Григориєвъ синъ Бѣлскіи, воисковіе старшини, атамани и все товариство бютъ челомъ. А в чемъ наше прошеніе, о томъ ниже слѣдуетъ.

36 3в. Оного Запорожского Низового Войска воисковіи писарь Іванъ Афанасьєвъ, уроженецъ с татарскихъ мурзъ, пришедшы началъ служить вашему императорскому величеству во Всероссийской имперіи, в Войске // 37 между тѣмъ находился онога Войска Запорожского в Воисковои канцеляріи в отправленіи писменныхъ дѣлъ довольное время. И опредѣляемъ, и посланъ былъ в разніе воисковіе нужніе и секретніе посылки и партій розездніе, да особенно на границахъ татарскихъ с комисари хана кримского, и в полской комисіи при городке Архангелскомъ депутатомъ, и писаремъ отъ Войска Запорожского находился не одиножди. И отъ всего Войска Запорожского Низового опредѣленъ за признатіе службы зъ 1750 года в полжовіе старшины полжовимъ писаремъ. // А въ 1755 и 1756 годахъ отъ онога Войска по выбору в Санкт-Пѣтербургѣ

³⁴ Далі закреслено іспол.

³⁵ Далі закреслено чемъ которою его вѣрностию.

³⁶ Далі закреслено нижайше.

³⁷ Далі закреслено означеніе.

³⁸ Далі закреслено нимъ при Войску Запорожскомъ Низовомъ.

³⁹ Далі закреслено по сему.

по воисковимъ дѣламъ в Правителствующемъ сенатѣ и в Государственной иностраннихъ дѣлъ коллегій з бившимъ кошовимъ атаманомъ Данилом Степановимъ и протчими старшины в прозбахъ искателство имѣлъ^а и посиланъ равно в числѣ воисковыхъ старшинъ. И какъ в оной послилки, такъ и во всѣхъ вышепрописанныхъ государственныхъ комиссияхъ, партияхъ и послилкахъ, будучи, такое во всемъ о правленій прилѣжаніе чинилъ и службу вашему императорскому величеству с неусипною вѣрностію // приносилъ, что многіе вашего императорскаго величества интересамъ и Воиску Запорожскому Низовому ползи слѣдовали. Что мы всеподданѣише вашего императорскаго величества рабы самимъ дѣйствомъ в службахъ оного Афанасева вѣрность вашему императорскому величеству и исправность дѣлную во всемъ признавши, удостойли его чиномъ воисковыхъ старшинъ и въ 1757-мъ году во всемъ вашего императорскаго величества Низовомъ Запорожскомъ Воиске воисковимъ писаремъ избрали¹ и к високой от вашего императорскаго величества всемилостивѣише // учрежденной над нами главной командѣ^б представили, откуда онъ и запробованъ. И ис того времени, с 1757 года, в томъ чину всѣ по воисковомъ правленію содержа дѣла внутренніе и заграничніе, с наисугубѣишимъ раченіемъ и особеннымъ изобрѣтениемъ добрихъ по Кошу и по всемъ воиску порядковъ, такожь и воисковыхъ прибытковъ умноженіемъ и поправленіемъ, и учрежденіемъ Войсковой канцелярій, артилерій и протчег^о ¹на должность¹, с подлежащею вашему императорскаго величества вѣрностію продолжалъ до сего 1760 года во всемъ исправно, какъ указы вашего императорскаго величества гласятъ и узаконенности требуютъ. Сверхъ же всего того, с начала его в оную должность к воисковимъ дѣламъ уступленія, даже доселѣ в важно нужнихъ заграничныхъ обращенияхъ, ²яко его ж оттол природа способствовала к тому², всегдашніе развѣдиваній и ко успокоенію продолжавшихся сосѣдственныхъ // от Криму и из-за реки Буга и другихъ мѣсть споровъ всякие наилучшіе примѣри сискивалъ и приводя к тому потребнихъ исполнять, ко охраненію высокихъ интересовъ и куда надлежало обо всемъ вносить и представлять докладуя и внушая обществу по здешней волности разнимн способы старался. Которими его всѣми предозначенными вѣрными службами и наиугоднѣйшими возстановъленными добрими здѣс порядки и всякими ползи мы, всеподданѣише Воиско Запорожское Низовое, многодоволиши будучи совершенно, ²з достолюбною³ похвалою², свѣдѣтельствуя о всемъ томъ, дерзнули вашему императорскому величеству сим нашимъ всенижайшимъ челобитемъ рабски донести. И падши предъ всевысочайшими стопамн вашего императорскаго величества, просимъ оного писаря воискового, Ивана Афанасева, за всѣ понесенные вышепрописаніе вѣрніе, непорочніе и ревностніе, особѣнно полезніе службы, к тому ж и по иностранной его непоследней природѣ, высочайшею вашего императорскаго величества // монаршею милостию, гдѣ и в чемъ его, писаря воискового, прощение 39
будеть, всемилостивѣише не оставить.

¹ Написано над рядком.

² Написано на полі.

³ Далі закреслено вѣрною в.

Всемилоствѣшная государыня, просимъ вашего императорскаго величества о семъ нашемъ всеподданнѣишемъ челобитиѣ, где и когда надлежатъ имѣть и куда внесено будетъ рѣшеніе, всемилоствѣише повелѣтъ учинить.

Пысано и сие подписанно, и воинская печать приложена, и писару воинскому Ивану Афанасьеву от мене и от всего Воиска врученно в Кошѣ Запорожского Низового Воиска 1759 году, декабря 24 дня.

* * *

- 39 Вишеписанноѣ воисковоѣ писар Иванъ Чугуевецъ, по способности и по необходимоѣ в нем Кошу 3-му надобности⁵, съ предпоказанного⁶ 759 года, декабря 24 д.⁷ при Коше еще¹ въ его должности воинским писаремъ і в пограничноѣ противъ татаръ с ханскими комисари⁸ по височайшимъ Правительствующаго сената указамъ комисии⁹ депутатомъ //⁹
- 39 чрезъ ввѣс 1760 и ннешнего 761 года, июля по 1-е число⁷ находилъ¹
- зв. і, противъ всего предпрописанного, наиревностнѣишимъ поважному обращению бывшему¹ в здешнихъ мѣстахъ пограничныхъ і воинскихъ¹⁰ нуждъ образомъ службу о правлялъ. Какъ будучи обще с нами во упомянутоѣ сенатарами до 761 года продолжавше¹я комисии к ползе високыхъ¹ интересовъ¹¹ труди доволниѣ прилагалъ, і конченна та комиссия добропорядочно і полезно, такъ с начала сего 1761 года, генвара съ 1 д., прибывши с тоѣ комисии пограничноѣ, по прошенію всего Коша 3-го, вступилши в должность¹² своего чина, войсковое правленіе¹³ во всякоѣ исправности и особеннихъ полезныхъ порядкахъ содержитъ старалъ¹ ж и неусишніѣ приложилъ труда, искусство и раченіе к воздержанію всего бывшего¹⁴ самовольства и за ихъ поступокъ и истребленія воровства, что все и пресекало¹², и успокоенніе границы і внутренности остались. // И многіе народи, подданіе российскіе такожъ і заграничніѣ, получили¹⁵ за все проиявѣдшиѣ¹⁶ обиди [. . .]¹⁷ фору порядочную, і по крии В-ѣ¹ всякими описканіями удовольства¹⁸ с особливаго его, Чугуевца, раченія обще с нами понесѣннаго. И вся почти ужасно происходившая худость искуснымъ его сисканіемъ к тому приемовъ, а нашимъ допоможеніемъ і повеленіемъ пресекала с і возстановили с такови полезніѣ порядки и приумноженія

⁴ Исправлено з слова необходимимъ.

⁵ Написано над рядкомъ замість закресленого нуждамъ.

⁶ Далі закреслено числа.

⁷ Далі закреслено билъ.

⁸ Далі закреслено комисии.

⁹ Далі закреслено по ннешне.

¹⁰ Далі закреслено дѣлъ.

¹¹ Далі закреслено старалъ і.

¹² Далі закреслено непрочитане слово.

¹³ Далі закреслено паче.

¹⁴ Далі закреслено при здо.

¹⁵ Далі закреслено і.

¹⁶ Далі закреслено разори.

¹⁷ Текст пошкоджено на пів-слова.

¹⁸ Далі закреслено в общ.

по Кошу ко всем пограничним і войсковим командам¹⁹, что навеки к содержанию могут быть единственно служащие²⁰ следи и фундаменти небивалие. При том же он, войписар Чугуевець, в пограничних делах¹ и секретних обращениях по здешней границе²¹, равно и нуждах²² содержа с нашего повеления, то в особом своем смотре^{ннн} прилагаль к охранению високих интересов і ко отвращению // тех заграничных 69
предприятия и отщени, к недопущению ко здешней стороны високим 3в.
і пограничним командам доставлял неопущенно и с того прилежного¹
смотрения ни чего и удержание осторожностей не оставалос здес без
всякого вреда и ущерба²³.

Нне ж он, писар Чугуевець, по нужнейшим войсковим и пограничним дѣлам от него Коша о правлен в Сажть-Петербурзь с представлениями по високим командам. И сего июля въ 1 день от должности его при Коше²⁴ в чину войскового первого старшини уволенъ. И егда где в високих правительствах проситиметь за его верние службы височайшей млсти і неоставления, то ми предовольни будучи его вернопонесянно²⁵ службою²⁶, на прежнем об нем просителюм аттестатъ засвѣдительствоват о вишпрописанных²⁷ ея і.в.у. его¹ продолжаемых верних службах и изобретенной пользи, здес немало и совершенно і верноподданически // дерзаем¹ и удобряем¹, и рабски просим, в чем би его¹ и где¹ прощение 70
взнесе па, по способности его¹ млстиво не¹ оставит. Во увѣрение подписуемъ і печатью в.²⁸ сущею ствержаем.

¹При Сѣчи¹ 1761 года, июля 4 дня.

Арк. 36–39, 69–70. Відпуск.

№ 377 1760 р., червня 14 і 1764 р., жовтень. – Атестат товарища Переяславського куреня Омеляна Барабаша. № 2205

Аттестатъ

142

Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожского Низового оног жъ Войска¹ зналюму² куреня Переясловского товарищу Емеляну Максимову сну Барабашу.

Онъ, Емелян Барабашъ, по засвидетельствовани³ вышеписаннаго куреня атамана², знатнихъ и старихъ товарищей, во ономъ Запорожском Низовомъ Войске началъ служитъ съ 1737 года. И в государственныхъ

¹⁹ командам

²⁰ Далі закреслено ни.

²¹ Далі закреслено весьма старался такой важ.

²² Над рядком закреслено слидя.

²³ Далі закреслено сего.

²⁴ Далі закреслено уволенъ і.

²⁵ Далі закреслено и зналюму.

²⁶ Далі закреслено совершено.

²⁷ Далі закреслено его.

²⁸ Далі закреслено и мои в пори.

¹ Далі закреслено куреня товарищу.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено и предъставлению.

службахъ, ⁴а именно в Очаковском походѣ при атаке въ сикурсѣ⁵ при генералѣ Штофелѣ^а, з прочим за.товариством^б находилсѣ⁷, где и рану в руку получили. И в разних⁴ войсковыхъ ²и военных² послкахъ, случающихся партияхъ⁸, ²не закрывая лица и не щадя живота² осправлялъ вѣрно, радѣтельно и безпоткновежно, ²какъ вѣрному рабу подлежит². И до селѣ жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, без и малѣшого порока⁹.

⁴А за тѣ его вѣрние² служби¹⁰ ко всевисочайшему¹¹ ея і.ва. двору за всемлтивѣшим жаловаем в правительствующий Сенат [сѣ]¹² прочим товариством в чину куренного атамана ²в Саж-Пѣтербургъ² въ 1755-м годѣ послан билъ от Воиска¹³. Да и послѣ² в Костянтинополѣ, чрезъ единъ годъ, в проходѣ воднимъ путемъ по Черному и Бѣлому морю¹⁴ ²по купечеству находился, о чем² в добропорядочнихъ в Отаманскоѣ Портѣ его жъ поступкахъ, в неподачѣ¹⁵ ²нарѣканія нѣ в чем² Отечеству резидующий в Костянтинополѣ министръ российский гднѣ статский совѣтникъ Обресков писаниемъ ²в Кошъ² рекомендовалъ і под охранение ему¹⁶ с товарицы // от плѣна спасшихъ 5 душъ и вещи разние ко осылки в Киевскѣ ²губерскую криво² вручилъ¹⁷, якиѣ ⁴им с товарищи⁴ в цѣлости¹⁸ привезені и куда надлежало осправлені.

⁴Нѣ ж он, Емельян² Барабаш, вознамѣрился-де искат служби і жителства в Малой Росіи¹⁹ и просилъ от Войска Низового Запорожского увольнення. По чему я з старшиною²⁰ ²войсковою і присудствующим товариством² уволнит его²¹, Барабаша², и ис показанного куреня от служебъ иключить[!] а на добропорядочное его здѣ битие²²²³ понесеніе служби вѣрніе, которіе вѣдая довольно². ³ к неостановленію его в

⁴Написано на полі.

⁵Далі закреслено з генералом.

⁶Далі закреслено по ея і.ва. указам.

⁷Далі закреслено и в разних.

⁸Далі закреслено по наряду с того куреня находился и всѣ войсковіе и курѣнные надобности.

⁹Далі закреслено питаяся своїми собственимъ трудамъ и промысломъ торговим при Сѣгѣ.

¹⁰Далі закреслено в от кура вишеписан с прочим товариством от Кош от в.З.Н.К.

¹¹Далі закреслено дв.

¹²Текст пошкоджено.

¹³Далі закреслено не прочитане слово.

¹⁴Далі закреслено туда и обратно.

¹⁵Написано над рядком замість закресленого нарушеніи.

¹⁶Далі закреслено Вишнецкий.

¹⁷Далі закреслено при пѣсмѣ в Кошѣ особливомъ своемъ в Кошѣ предлагалъ.

¹⁸Далі закреслено и.

¹⁹Далі закреслено а онѣ Вишневецкий з тѣхъ вивезеннихъ ним плѣнихъ душъ и булгарской одной дочери дѣвицѣ женился в ханѣ возимѣлъ намѣреніе жителствоваль в Малой Росіи.

²⁰Далі закреслено и воискомъ.

²¹Далі закреслено Вишневецкого.

²²Далі закреслено к службѣ вишепоказаного засвидѣлствованию.

²³Написано на полі і над рядком.

Малой России²⁴ ⁴⁻²⁵ ея і.ву. воинскою ж не последною службою⁴, по заслуге²⁶ его прописанной, дать за подпискомъ и с приложениемъ войсковой печати, в разсужденіи²⁷ доброобходителнои і порядочнои, вернои понесенной² его служъби²⁸ опредѣлили.

И даби он, Емелян²⁹ Барабашъ, яко³⁰ вѣрнозаслуженнии і знаиши, знающій и чиновнии товаришъ // удостоеніемъ в Малои России не послѣднего звания по его вѣрности і в томъ возможности³¹ билъ височайшею млтшо не оставлен³², ⁴тпдъ гпдъ [!] високих і нижнихъ властей⁴ я з воісковою старшиною і со всѣмъ З.Н-мъ Войскомъ нижайше прошу учинитъ призрѣніе и пожаловатъ его, такъ какъ и протчихъ верно і честно служивших³³, і при такихъ аттестатахъ із Низового З. Воіска випущенныхъ старшинъ і товарищей знатныхъ, для чего он, Емелян Барабашъ³⁴, із здешнего Коша³⁵ и уволенъ, и сей аттестатъ ему за подписомъ нашимъ и воісковою печатлю выданъ 1760 года, іюня 14 дня.

* * *

Вышеписаній запорожскій товаришъ Емели[янь] Барабашъ, по справки в Кошѣ [намъ] явилось, что онъ с получения сего аттестата, отъ прошедшого 1760 года еще в Низовомъ Запорож. Войске продолжалъ безо тлучно службу. В партию по границахъ посыланъ билъ, при куренѣ атаманскую должность правил не одиюжди ⁴і настоящимъ атаманомъ дважды билъ, і будучи в томъ чину порученіе дела ісправлялъ⁴ ревностно і порядочно. В чемъ о неоставлений его за такови верние служ[би], во всякой его прозбе и случаяхъ, мл[стию] ⁴отъ нигышнего⁴ при Кошѣ главного нашего правления свѣдѣтельствовать не упустили. І на семь же³⁶ аттестатѣ самимъ действомъ признавши і уверяя, подписуемъ ⁴і войсковою печатлю ствержаемъ. При Сѣчи⁴. 1764 г[ода], октября³⁷ дня³⁸.

Помітки на арк. 142: вих. «Ном. 2205»; на арк. 143 проба пера: «Аттестатъ».

Арк. 142, 143. Чернетка. Оубл.: Эварницкий Д.И. «Источники для истории запорожскихъ козаковъ» – Влад., 1903. – Т.2. – С. 1844–1845, 1845–1846.

²⁴ Далі закреслено не послѣднею службою.

²⁵ Далі закреслено воинскою.

²⁶ Далі над рядкомъ закреслено и вѣрности.

²⁷ Далі закреслено отъ сего его отхода по законной причинѣ опредѣлили и видали з Коша 1757 года, сентябра 25 дня.

²⁸ Далі закреслено при Кошѣ в Зм Н.Войске.

²⁹ Далі закреслено м.

³⁰ Далі закреслено здѣс.

³¹ Далі закреслено не б.

³² Далі на полі закреслено всѣхъ.

³³ Далі закреслено в в. войске Запор.

³⁴ Далі закреслено отъ Коша.

³⁵ Далі закреслено исключень.

³⁶ Далі закреслено ата.

³⁷ Виправлено з сентябра, дата не зазначена.

³⁸ Далі закреслено при.

42

Аттестать¹

Дань сей атестат із Войска Запорожского Низового оного ж Войска куреня² Канївского товарищу² Роману Федоровому сну Строцю.

Онъ, Роман Строць, по засвѣдительствованию вишеписанного³ куреня атамана, знатних і старих товарищей, в оном Запорожскомъ Низовом Воиске началъ служить з 17...⁴ года. И в государственниих службах и в войсковихъ посліжках, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находился, і всѣ войсковіе і курѣнниіе надобности и служби о правлял вѣрно, радѣтельно и безпотковенно. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходительно, без і малѣйшого порока.

А ннѣ⁵ в Малой Россій служби⁶ і жителство⁷ иска⁷ намѣрен, і просил от Войска Запорож. Н. увольненія, а на добропорядочниіе служби атестата. По чему я з старшиною воісковою і присутствующимъ
42 товариствомъ // ⁶уволнит его, Строця, ис показанного куреня, от
зв. службѣ ісключить, а на честное его здѣ битіе і служби ревностниіе и непорочниіе, по вишепоказанному засвѣдительствованию і знанию собою і всѣ Кошемъ довольно сей (к неоставлению его в Малой Россій⁸ ⁶-ей ім. вва.⁶ войскою ж не послѣднею службою, по заслуге і ревности его прописанной і возможности)⁹ дать атестать за подписомъ і с приложениемъ войсковою печати, в разсуждений і знаний за подлинно вишеписанниих его служб вѣрних, обходительства і постоянства доброго і отсель отхода по желателству честного опредѣлили вида т. І чрезъ оной гадць високих і подсудствующих властей нижайше просимъ по его, Строця, желанию і ревности опредѣленіем в Малой Россій к службѣ ея ім. вва і произвождениемъ его за предписанниіе служби, и
43 возможность достойную к продолженію // всегдашнему оной совершенною ісправностию, такъ какъ і протчиихъ знатниихъ товарищей із Войска сего Запорож.Н. при атестатахъ випущенниих, особливо височайшею милостию пожаловать не оставить. Онъ же, Строць, от сего числа от Войска Н. Запорожского увольнен і сей атестать ему за подписом і войсковою печатю дагъ в Кошѣ року тысяча сѣмьсот шестьдесятю, июня двадцять третого дня.

Помітка на арк. 42: вих. «Ном. 2207».

Арк. 42, 43. Відпуск.

¹Аттестать

²Написано над рядком.

³Далі закреслено кур.

⁴Повну дату не зазначено.

⁵Далі закреслено оженясь.

⁶Написано на полі.

⁷В кінці слова закреслено ват.

⁸Далі закреслено вой.

⁹Дужки авт.

Аттестатъ

40

Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожского Низового оног ж Войска¹
сталшинѣ^{2,3} куреня Переясловского товаришу знатному³ Петру Никитыну
сн⁴ Шабельнику.

Онъ, Петро Шабельник⁵, ⁶вишедши с Полскоѣ державѣ⁶, в
Запорожскомъ Ны-м. Войске начал служитъ⁷ года. И в государственных
службах, и в войсковых посылкахъ, случающихся партияхъ⁸ находылся,
і всѣ войсковіе і курѣніе надобности и службы отправля⁹ вѣрно,
радѣтельно і безпотковенно. І все жителство свое провождаль честно,
добропорядочно, обходительно, без і малѣйшаго // порока. ⁶И за всѣ тѣ 40
службы і обхождение честное от Коша избран бил полковником, бил 3в.
в куренѣ Переясловском атаманом¹⁰, и в оних чинах должность свою
ісправлял порядочно¹¹ и вернорачительно¹².

³А ннѣ³ в Малой Россіи ³или в слабодских полках³ жителствова т
і служит намѣрен. И просил от Воиска За-го. Н. увольнения, а на
добропорядочніе службы аттестата. По чему я з старшиною войсковою
и присутствующимъ товариствомъ уволнить его¹³ і исключит ³от Коша³,
а на честное его здѣ бытие и службы вишеписаніе³ ревностніе і
непорочніе¹⁴, по доволнимъ³ знанию собою і всѣ Кошемъ довольно сей
к неоставлению его¹⁵, ³где жителство возимѣт³, ея і.ва войскою не
последнею службою, по заслуге и ревности его прописанноѣ і
возможности, // дать аттестатъ за подписом и с приложением войсковоѣ 41
печати, в разсужденій і знаній за подлинно¹⁶ вишеписаных его служеб
вѣрных, обходительства і постоянства доброго и отсель отхода по
желателству честного опредѣлили вида т. И чрез оній гадѣ високих і
подсудствующих властей нижайше просимъ: по его, Шабельника, желанію
и ревности, ⁶да і по иностранству его⁶ опредѣленіемъ¹⁵ к службѣ ея
і.ва. і произвожденіемъ не последним⁶ ¹⁷за предписаніем службы его³, і

¹ Далі закреслено ку.

² Далі закреслено і атаману бывшему курени.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено Морскому.

⁵ Далі закреслено по засвѣдѣтелствованію вишеписаного куреня атамана знатнихъ
и старыхъ товарищей вѣ ономъ.

⁶ Написано на полі.

⁷ Далі пропуск, дату не означено.

⁸ Далі закреслено по наряду с того куреня.

⁹ Далі закреслено вѣрн.

¹⁰ Далі закреслено и всѣ.

¹¹ Далі закреслено і бѣ.

¹² Далі закреслено а ннѣ оженяс.

¹³ Далі закреслено и с показанного куреня от службѣ.

¹⁴ Далі закреслено по вишепоказаному засвѣдѣтелствованію.

¹⁵ Далі закреслено в Малой Россіи.

¹⁶ Далі закреслено и спра.

¹⁷ Далі закреслено его.

41
зв. возможность достойную к продолженію всегдашнему оной совершенною исправностію, такъ какъ и прочіихъ знатныхъ товарищей // і старшинъ із Воіска сего Запорожского Н. при атестатахъ выпущенихъ, особливо высочайшею милостію пожаловать не оставит. Онъ же, Шабелникъ, отъ сего числа отъ Воіска Н. Запорожского уволенъ і сей атестатъ ему, Шабелнику, за подписомъ і воісковою печатью данъ в Кошѣ року тысяча сѣмсотъ шістдесятомъ, іюня двадцятъ третого дня.

Помітка на арк. 40: вих. «Ном. 2208».

Арк. 40, 41. Відпуск.

№ 380 1760 р., липня 14. – Атестат товарища Величківського куреня, полкового писаря Остапа Малишевича. № 2537

44 По указу ея величества государыни імператрицы Єлисаветъ Петровны, самодержицы всероссійской і прочая, и прочая

Воіска Запорожского Низового куреня Величковского товарищъ, полковій старшина Остапъ Малишевичъ по представленію и по засвѣдѣтелствованію отъ того куреня, въ прошломъ 1751-мъ годѣ прышедъ зъ Малої Россіи, служилъ пры томъ куренію і при Воіскової запорожской канцеллярій, исправляя подлежащее радѣтелно. І за тѣ его вѣрніе і непорочніе ея імператорскому величеству службы опредѣленъ отъ Воіска Запорожского полковимъ писаремъ, въ якомъ званіи будучи, исправлялъ по высокимъ і войсковимъ зѣдешнимъ предложеніямъ ревностно.

А нинѣ, по намѣренію его, желая отлучится в Малую Россію на житье, просилъ отъ Воіска Запорожского Низового ісключенія, а на добропорядочное бытіе - свѣдѣтелства. По чему я зъ старшиною войсковою і присутствующимъ товариствомъ уволилъ его, Малишевича, і отъ служебъ, отъ Воіска Запорожского ісключить, а на честное его здѣ бытіе і службы непорочніе, по вишлепоказанному засвѣдѣтелствованію і знанію собою і со всѣмъ Кошемъ свѣдѣтелство дать за подписаніемъ і с прилженіемъ войскової печати, в разсужденій і знаній за подлѣнно вишлеписанныхъ бытія і служебъ вѣрныхъ, обходительства і постоянства доброго і отселъ отхода по желателству опредѣлили выдать. І чрезъ оное жъ глѣдъ высокихъ і подсудствующихъ властей нижайше просимъ: 44
зв. по его, Малишевича, // желанію опредѣленіемъ въ Малої Россіи къ службѣ пожаловать не оставитъ.

Данъ зъ Коша іюля 14 д. 1760 году.

Ея імператорскаго величества Воіска Запорожского
Низового 1-атаманъ кошовій Алексѣй Бѣлицкій
с войсковою старшиною і товариствомъ

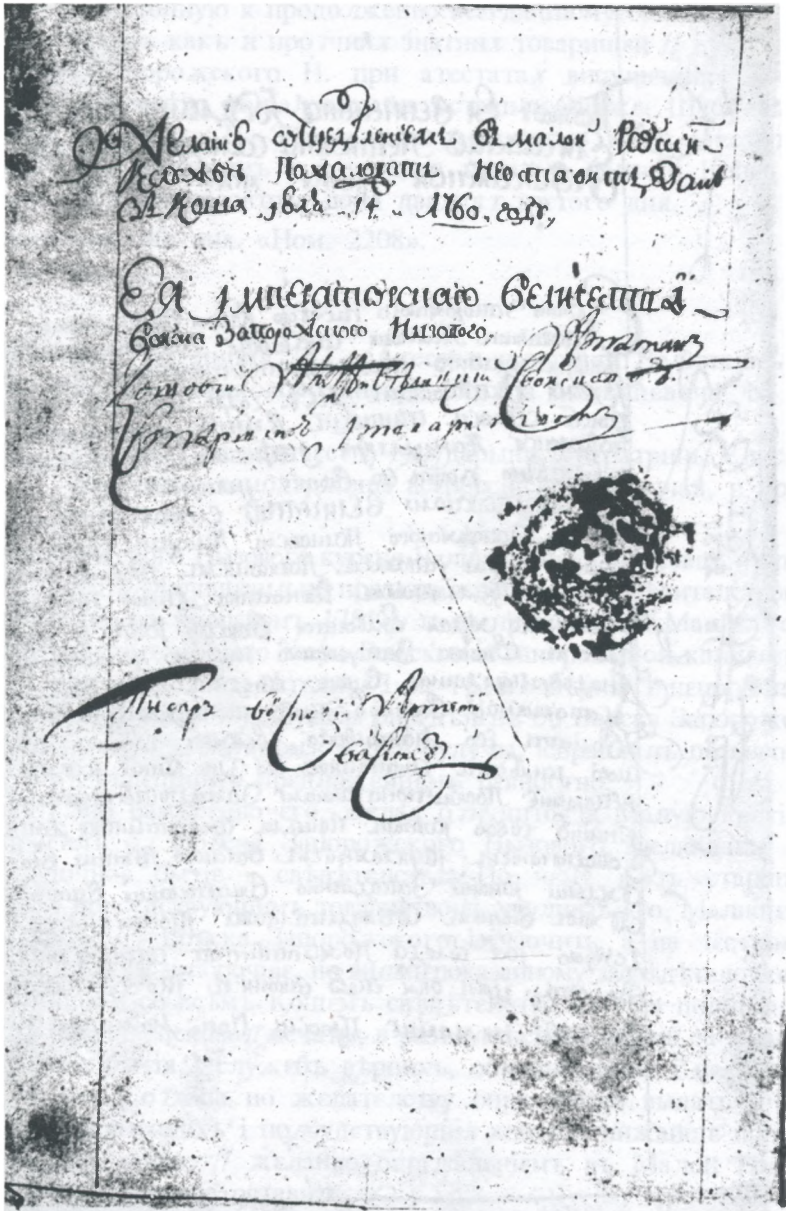
Слѣд печати.

Писарь воісковій Артемиѣ Василювъ

Помітка: «Под ном. 2537-семъ З.В.К.»

Арк. 44. Оригінал.

1760 р., липня 14. – Атестат товариша Величківського куреня, полкового писаря Остапа Малишевича. Док. № 380. (Закінчення).

Аттестатъ

45

Данъ сей аттестатъ з Войска Запорожского Низового оног ж Войска товаришу куреня Донского Андрѣю Лукянову сну Ляху.

Онъ, Андрѣй¹ Лукяновъ² синъ Ляхъ², ³въ 1733-м году во время битности на Украинѣ полской гспдина генерала фон Вейзбаха ²-з арміею² і кошевого атамана Івана Малашевича с старшиною, атаманами² и козаками, пришедши з Полской области в Сѣчь Запорожскую⁴, въ курѣнь Донскій, і по приводѣ на вѣрность всероссійскому ея императорскаго величества престолу началъ служить при Воѣску Запорожскомъ. І с козаками оног войска въ походахъ Очаковскомъ, Днѣстровском і остатнем Кримскомъ былъ, і противъ неприятеля на баталѣяхъ, не щадя в потребнихъ случаяхъ живота своего, оказивалъ себѣ по вѣрноприсяжной своей должности ревностно. Тако ж і в другихъ государственныхъ службахъ и войсковихъ посліахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находился и всѣ курѣнние надобности и службу отправлялъ вѣрно и безпотковенно. І все жителство // свое 45
проводилъ честно, добропорядочно, обходително, без і малѣишаго 3в.
порока. И в нѣшномъ 760-м году за его служби и годность в посліающѣ
от Войска Запорожского Низового в Санкт-Пѣтербургъ за всемилостивѣйшимъ ея императорскаго величества жалованемъ командѣ
асауломъ⁵ походнимъ опредѣленъ билъ и свою должность радѣтелно
исправиль.

А нѣ-де возимѣлъ онъ точное намѣрение в Малой Россій или в слободскихъ полкахъ жителствовать і просил от Войска Запорожского Низового увольнения, а на добропорядочные служби – аттестата. По чему я з старшиною войсковую и присутствующимъ товариствомъ увольнить его, Андрея Лукянова сина Ляха, с Войска Запорожского и ис показанного куреня от службъ исключить, а на честное его здѣ битие і служби ревностниі і непорочниі, по вишепоказанному засвѣдителействованию и знанию, собою и всѣмъ Кошемъ сей (к неоставлению его в Малой Россій ея императорскаго величества войскою ж непослѣднею службою)⁶ аттестатъ за подписомъ и с приложениемъ войсковой печати, в разсужденій і знаній заподлинно вишеписанныхъ его службъ вѣрныхъ, обходительства і постоянства доброго, опредѣлили // выдать. 46

И чрез оній гспдъ высокихъ і поддудствующихъ властей нижайше просим: по его, Андрея Ляха, желанию і ревности, да і по иностранству его, опредѣлениемъ в Малой Россій къ службѣ ея императорскаго величества і произвождениемъ его за предписанние служби і возможность к продолжению всегдашнему оноѣ совершенною исправностию, такъ

¹Далі закреслено Ляхъ.

²Написано над рядком.

³Далі закреслено полского шляхтича.

⁴Далі над рядком закреслено при оному к.Малашевичу.

⁵Далі закреслено полковимъ.

⁶Дужки авт.

какъ і протчійхъ из Войска Запорожского Низового при аттестатахъ випущеннихъ, особливою высочайшою милостию не оставитъ пожаловать. З Коша. Декабра 22 дня 1760-го году.

Ея імператорскаго величества Воіска Запорожского Низового атаман кошовій Алезей Бѣлицкій з старшиною воісковою, атаманами і товариствомъ

Помітка на арк. 45: вих. «Ном. 4183 В.Н.З.»

Арк. 45, 46. Відпуск.

№ 382 [1761 р.] січня 16. – Паспорт, виданий Кошем, козакові Кушівського куреня Іванові [...] для проїзду в Лівобережну Україну для торгівлі

77 Государыни императрицы Екатерины, [самодерж]ицы¹ всероссійской и прочая, и прочая и прочая

[Войска Запоро]жского Низового, куреня Кушѣвского казакъ Иванъ [...] ² двома вози, восемью лошады Малія [Росіи?] губерний в разниѣ мѣста за покупкою разних [...] здѣшняго войска козакамъ надобних. з сроком [...] пятий день олущень. Которому в оба пути [...] ѣ чинитъ свободный пропускъ. Во вѣрность [...] и печати войсковою, в благополучномъ от опасной [болезни].

[1761] году, генваря 16 дня.

[Ея імператорскаго величе]ства атаманъ [кошовий] с товариством

77 Проба пера: «сотник», «сполно», «спо».

зв. Арк. 77. Чернетка.

№ 383 1761 р., лютого 16. – Атестат козака Платниривського куреня Гаврила Кушівського. № 533

47 Аттестать

Данъ сей аттестат із Войска Запорожского Низового оног ж Воіска¹ козаку куреня Платнировского Гаврилу Кушѣвскому.

Онъ, Кушѣвский, по засвидѣтельствванію і представленію вишеписанного² Платнировского атамана и других знатныхъ і старихъ товарищей, в оном Запорожском Низовом Войске начал служит з 1751 году³. І в войскових послілках, случающихся партиях по наряду того куреня находилсѣ, и всѣ войсковіе кур.⁴ надобности і службу олправлял

47 вѣрно, радѣтельно // і безполюбно. І по усмотренію его годности⁵

зв.

¹Текст пошкоджено.

²Текст пошкоджено на одне слово.

³Далі закреслено товаришу.

⁴Далі закреслено Сержѣвского.

⁵Далі закреслено і в государственныхъ службах.

⁶куринні

опредѣлень⁶ билъ от Войска⁷ полковим писарем в Калмиюсъ, ⁶и какъ тамо, такъ⁶ и все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходительно, без і малѣйшего порока.

А ннѣ, оженя⁸ в Малоѣ Россій, просил от Войска З. Н-го на добропорядочниѣ службы аттестата. По чему я з старшиною воѣ. и с присуствующим товариством на честное его здѣ битие и службы ревности и непорочниѣ по вишепоказанному засвидѣтелствованию і знанию собою і всѣм Кошем, доволно сей (к неоставлению его // в Малоѣ Россій ея і втва воинскою ж⁸ службою, по заслугѣ и ревности его прописанноѣ і возможности) да т аттестат за подписом і приложением воѣсковоѣ печати, в разсужденнѣ і знаннѣ за подлинно⁹ вишеписанних его служб вѣрних, обходительства і постоянства доброгo і отсел отхода по желательству¹⁰ опредѣлили, ²котороѣ і² вида т с Коша¹¹ февраля 16 д. 1761 году.

Помітка на арк. 47: вих. «Ном. 533».

Арк. 47, 48. Відпуск.

№ 384 1761 р., квітня 5. – Аттестат товарища Мишастівського куреня Василя Поцилуйка. № 1466

Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожского Низового оногo ж Войска товаришу ¹и бывшему атаману¹ куреня Мишастовского Василю Поцилуйку.

Онъ, Васил² Поцилуйко, по засвидѣтелствованию и представлению вишеписанного куреня³ Мишастовского ннешнего² атамана и другихъ знатних и старих товарищей, в оном З-м Н-м Войске⁴ начал служит з 1739-го года. И в государственнѣх службахъ, и в войсковѣх послѣлкахъ, случаючѣхся партияхъ по наряду того куреня находилсѣ. И всѣ воѣсковѣ і курѣннѣ надобности і службу отправлял вѣрно, радѣтельно і безлѣткновенно. И по усмотрѣннѣю его годности опредѣлень билъ в том куренѣ в минувшом 1760-м году атаманомъ, и в том чинѣ будучи, служилъ⁵ добропорядочно, обходительно⁶. // И все жителство свое провождалъ честно, без і малѣйшего порока.

А ннѣ возимѣлъ намѣрениѣ, гдѣ пожелает, в Малоѣ Россій⁷

¹ Далі закреслено 752 году.

² Написано над рядком.

³ Написано на полі.

⁴ Далі закреслено непослѣднею.

⁵ Далі закреслено о.

⁶ Далі закреслено к законноѣ причинѣ.

⁷ Далі закреслено октя.

¹ Написано на полі і частково над рядком.

² Написано над рядком.

³ Написано на полі.

⁴ Виправлено з слова войскомъ.

⁵ Далі закреслено чест.

⁶ Далі, на звороті, аркуша, закреслено без і малѣйшего порока.

⁷ Далі закреслено оженясь.

жителства т. И просиль от Войска З.Н. на добропорядочниѣ служби аттестата. Почему я з с. войсковою и с присудствующим товариством на честное его здѣ битие и служби ревностниѣ і непорочниѣ, по вишепоказанному засвидѣтельствуванію и знанію собою і всѣмъ Кошемъ сеѣ (к неоставленію его в Малоѣ Россіи ея і. вта воинскою ж⁹ службою, по заслуге¹⁰ его прописанноѣ¹¹)¹² да т аттестать за подписом і приложеніем войсковоѣ печати, в разсуждений і знаній за подлинно вишеписанных его служб вѣрних, обходительства и постоянства доброго і отсель отхода по желательству // опредѣлили, котороѣ и видан с Коша априля 5 д. 1761 году.

Помітка на арк. 49: вих. «Номъ. 1466».

Арк. 49, 50. Відпуск.

№ 385 1761 р., квітня 14. – Донесення Коша гетьману Кирилові Розумовському з проханням зачислити на службу полкового старшину Василя Волинського. № 1728

51 По титулѣ до гетмана покорное доношение

Войска Запорожского Низового полковоѣ старшина Василь Волинскій по желанію его, за даннимъ от Коша ¹по вернопнесенним¹ і добропорядочним его при оном¹ Войске продолженним³ ¹ея і. ву.¹ службамъ аттестатом, олпривился⁴ в Малую Россію на наследственниѣ его¹ тамъ імеющіесь грунта къ пополненію з онихъ по наслѣдію ⁵ея ім. ва⁵ службъ⁶, ващен ясневелможности ⁷я з войсковою старшиною ⁷ покорнѣше просим: оного Волинского за его понесенниѣ при Войске З. верноревностниѣ⁸ служби⁹, по его доброобходительству¹⁰ і исправности¹¹ ¹по поручаемим дѣлам¹ милостивѣшим // въ его прошений пожалованіем ⁵¹ его¹ в чинъ¹², ¹како ѣ високою¹ ващею ясневелможностию¹³ ⁵апробован¹⁴ ^{зв.}

⁸ Далі закреслено доволно.

⁹ Далі закреслено не послѣднею.

¹⁰ Далі закреслено и ревности.

¹¹ Далі закреслено і возможности.

¹² Дужки авт.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено запорожском.

³ Далі закреслено честнихъ.

⁴ отправился

⁵ Написано на полі.

⁶ Далі закреслено а яко онъ, Волински.

⁷ Написано на полі поверх закресленого от всего З.Н.Во.

⁸ Написано на полі і частково над рядком.

⁹ Далі закреслено доб.

¹⁰ Далі над рядком закреслено і на равности во всем, далі закреслено о і к онымъ і годности.

¹¹ Далі закреслено во всѣмъ.

¹² Далі закреслено котороѣ.

¹³ Далі закреслено опредѣлит высоко благоповелитѣ, далі над рядком закреслено апробован и уже.

¹⁴ Над рядком закреслено не лишит.

і удостоен бит может⁵ ¹не лишит высокої оческої милости¹. Чтоб тотъ Волинский к¹⁵ воинским і гражданским службамъ¹⁶ ¹исправен и достоен¹, ми¹⁷ со всемъ Кошемъ, свѣдителямъ въ высокое вашеи ясневелможности отческоє¹⁸ милосердное¹ усмотрение¹⁹, нижайше представи²⁰ дерзаемъ.

1761 году, априля 14 д.

Помітка на арк. 51: вих. «Номъ. 1728 З.В.Н.»

Арк. 51. Відпуск.

№ 386 1761 р., квітня 14. – Лист Коша до генерального військового писаря Андрія Безбородька з проханням допомогти полковому старшині Василю Волинському влаштуватися на службу

Велможный и высокороднии гсиднь, гсиднь воисковий 52
генералний писарь Андрей Яковлевичь, мылостивої
нашъ патронъ

Воиска Запорожского полкової старшина Василь Волинский¹ по желанию своему за даннымъ от Воїска Запорожского о добропорядочних его тутъ продолженнихъ службахъ і честному обходительству в Малую Россию на наследственные свои грунта къ пополнению з онихъ службы от Воиска выпущень. Вашеи велможности со всѣмъ Кошемъ покорнѣше просимъ: в прозбѣ его, Волинского², дабы онъ в какої войскої³ ²і гражданской² чинъ⁴ без опредѣления не остался, высоко милостивѣше вашеї велможности високоє⁵ милосердіє² допоможение⁶ // отчески² 52
явит⁷ не оставит⁷. Которого в отческоє вашеи велможности призрѣние зв.
і, препоруча, в надеждѣ пребиваемъ.

В.В.

1761 году, априля 14 д.

Арк. 52. Відпуск.

¹⁵ Над рядком написано в.

¹⁶ Далі закреслено і во всемъ за себе ісправится можетъ, далі над рядком закреслено везде годится.

¹⁷ Далі закреслено от в.

¹⁸ Далі закреслено благопризрителное.

¹⁹ Далі закреслено его Волинского.

²⁰ Далі закреслено поручит.

¹ Далі закреслено по жел.

² Написано над рядком.

³ Далі над рядком закреслено или.

⁴ Далі закреслено б.

⁵ высокоє.

⁶ Далі закреслено: ісходотаствование // і писходотаиствование ему Волинскому 52
равно какъ і къ протчимъ отсель в Мал., далі над рядком закреслено и призрение. зв.

⁷ Написано на полі.

№ 387 1761 р., квітня 14. – Аттестат товариша Незамаївського куреня полкового писаря Василя Волинського. № 1729

53

Аттестатъ

Данъ¹ із Войска Запорожского Низового оного ж Войска товарищу куреня Незамаївского полковому старшинѣ Василю Иванову сину Волинскому.

Онъ, Васил Волинскій, по засвидѣтелствованію і представленію вишеписанного Незамаївского куреня атамана² і других знатних і старих товарищей, в оном За. Низовом Воѣске начал служит з 1746 года. И в государственнихъ службах, и в воѣскових послѣлках, случающихся партиях по наряду с того куреня находился. И за тѣ вѣрніе служби и годность, по усмотренію і опредѣленію от Коша, писарем полковим в Кодаки 1755² билъ. А в 1758 посланъ билъ^{4,2} ко всевисочайшему² ея ім. вса двору² в Санкт-Пѣтербургъ за всемилостивѣйшим жалованем⁶ св⁶ полковником // и курѣними атаманами, ²і старшиною по полковнику ^{зв.}первым² писарем. Такожъ і в 1760-м году⁷, в Самарѣ писарем же полковим былъ, где всѣ⁸ гдрственніе² воѣсковіе надобности и службу по насилаемим от Коша в силѣ высочайших велѣній ордером ісправлял по должности своєї вѣрно, радѣтельно, безпотковенно. И между тѣмъ по нужнѣйшим⁹ интересним² и секретним² дѣлам в кримскую сторону в 1759-м годѣ посланъ былъ и ісправилъ по повелѣніям все подлежащее. Да і все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно і обходительно, без і малѣйшого порока.

54

А ннѣ возимѣль-де точное намѣреніе при своихъ наслѣднихъ грунтах в Малоѣ Росіи жителствова¹⁰ і службу ея і. ву¹¹ продолжа¹⁰. І просил от Воѣска З.Н. увольненія, а на добропорядочніе служби аттестата. По чему я з старшиною воѣсковою і присутствующим товариством уволи^т его, Волинского, из служби¹² Воѣска З. Низового² исключит, // а на честное его здѣ битіе і служби ревностніе и непорочніе, по вышепоказанному засвидѣтелствованію і знанію, собою і всѣм Кошем доволно сеѣ (к неоставленію его в Малоѣ Росіи ея і. вса воінскою ж непослѣднею службою, по заслуге и ревности его прописанноѣ і возможности)¹³ да^т аттеста^т за подписом и приложеніем воѣ. печати в разсуждени^и і знани^и за подлинно вишеписанноѣ его² служби вѣрноѣ обходительства і постоянства доброго, і отселъ честного отхода, по

¹ Далі закреслено сеї аттестатъ.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено при полкови и въ Товщи Самарскоѣ 1760 годом при полковниках.

⁴ Далі закреслено за всемилостивѣйшим жалованем.

⁵ Далі закреслено писарем.

⁶ Выправлено з слова при.

⁷ Далі закреслено в Товщи.

⁸ Далі над рядком закреслено інгер.

⁹ Далі закреслено делам.

¹⁰ Написано на полі.

¹¹ Далі закреслено за [...].

¹² Выправлено з слів ис служеб, далі закреслено от.

¹³ Дужки авт.

желателству опредѣлили вида т. І чрез оній гсидь гсидь² високих и подсудствующих властей ниже просим: по его, Волинского, желанию и ревности опредѣлением в Малої Росіи к службѣ ея і. втѣ, і произвожденіем его за предпрописаніе служби, і возможность достоїную к продолженію // всегдашнему оної совершенной ісправностию, такъ 54
какъ і прочіихъ, із Войска сего Запор. Н. при аттестатахъ выпущеннихъ, 3в.
і достоенно² особливою высочайшою милостию² и главнокома дующихъ призрением² пожалова т не оставит.

Данъ с Коша² при Сѣчи² априля 14 д. 1761 году.

Помітка на арк. 53: вих. «Номъ. 1729 З.В.Н.»

Арк. 53, 54. Відпуск.

№ 388 1761 р., квітня 28. – Аттестат козака Коренівського куреня Павла Гаврилова. № 2042

Аттестать. Аттестать [!]

55

Данъ сей аттестать із Войска Запорожского Низового оного ж Войска козаку куреня Коренѣвского Павлу Гаврилову.

Онъ, Павло Гавриловъ, по засвѣдителействованію і представленію вышеписанного Коренѣвского куреня атамана і другихъ знатнихъ і старихъ козаковъ, въ оноѣ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служить съ 1749 года. І в государственныхъ службахъ, і в войсковихъ посліахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находилъ, і всѣ воѣсковіе і курѣнніе надобности і службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно і безъпоткновенно. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, купеческими разными промыслы бадаясь, обходително, без и малѣйшого порока.

А нинѣ¹ намѣрение імѣет^{2,3}, как² оженися⁴, жителствовать² где случица². И просиль от Войска Запорожского Низового уволненія, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я // зъ старшиною 55
воѣсковою і присудствующимъ товариствомъ уволнить его, Гаврилова, і 3в.
ис показанного куреня от службѣ ісключит, а на честное его здѣ бытіе і службы ревностныіе і непорочніе, по вышепказанному засвѣдителействованію і знанію, собою і всѣмъ Кошемъ доволно сей (к неоставленію его везде⁵ ея імператорскаго величества войскою жъ⁶ службою по заслуге і ревности его прописанной)⁷ дать аттестат за подписомъ і приложеніемъ воѣсковой печати, в разсужденій і знаній за подлинно вышеписаннохъ его службѣ вѣрнихъ, обходительства і постоянства добраго⁸ опредѣлили выдать. І чрезъ оній гсидь высокихъ

¹ Далі закреслено возимѣл-де точное.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено і проискъ.

⁴ Далі закреслено в Малої Россіи.

⁵ Написано над рядкомъ замість закресленого в Малої Россіи.

⁶ Далі закреслено не послѣднєю.

⁷ Далі закреслено і возможности, дужки авт.

⁸ Далі закреслено і отсель отхода по желателству и законної причинѣ.

- і подсудствующихъ властѣи⁹ нижайше просимъ: по его, Гаврилова, желанію⁹ в службѣ ея імператорскаго величества¹⁰ // і во всехъ его нуждахъ, ¹¹такъ какъ і протчихъ із Войска сего Запорожского Низового при аттестатахъ выпущеннихъ¹², млстію пожаловать не оставыть. Дан з Коша 1761 году, априля 28 дня. //
- 56 Проби пера: «По указу ея величества государини імператрици Єлисаветъ зв. Петровни, самодержици всероссийской і прочая, и прочая, и прочая. Сего явитель Войска Запорожского Низового козакъ куреня . . . ¹³» «Атестать».
- Помітка на арк. 55: «Под. номъ. 2042 З.В.К.Н.»
- Арк. 55, 56. Відпуск.

№ 389 1761 р., травня 20. – Атестат козака Нижчестеблівського куреня Леська Короткого. № 2592

57 Аттеста т

Данъ сей аттестат із Войска Запорожского Низового оног ж Войска козаку куреня Нижчестеблівского Леску Гаврилову сину¹ Короткому.

Онъ, Леско² Королки¹, по засвѣдительствованію и представленію висшеписанного Нижчестеблівского куреня атамана і другихъ знатнихъ і старихъ козаков, в ономъ Запорож. Н. Войске началъ служитъ зъ 1740 года. И в государственныхъ службахъ, і в войсковихъ посліахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находилъ, і всѣ войсковіе и курѣнніе надобности и службу о правлялъ вѣрно, радѣтельно и безпотковенно. І все житєслтво свое провождалъ честно, добропорядочно³, обходително, без и малѣйшого // порока.

- 57 зв. А нинѣ намѣрєніє имєєт, какъ женился, житєлствова т гдє случитъ. Просил от Войска Запорож. Н. увольнєнія, а на добропорядочнїє служби – аттєстата. По чему я з старшиною вой. и присуствующимъ товариствомъ увольнит его⁴, Королкого¹, и ис показанного куреня от службъ ісключит, и на честное его здѣ битіє и служби ревностнїє и непорочнїє, по висшепоказанному засвѣдительствованію и знанію собою і всѣмъ Кошемъ довольно сей (к неоставленію его вездє є. і. ва. войнскою жъ службою по заслуге і ревности его прописанной)⁵ да т аттєстат за подписомъ и приложеніємъ войсковоѣ печати, // в разсужденій и знаній за подлинно висшеписаннихъ его службъ вѣрнихъ, обходитєлства і

⁹ Далі закрєслєно і ревносты определєніємъ в Малоѣ Россіѣ.

¹⁰ Далі закрєслєно і произвожденіємъ его за предписаннїє служби.

¹¹ Перед цимъ закрєслєно і возможность достоѣную к продолженію всєгдашнему оной совершенною ісправностію.

¹² Далі закрєслєно особливую высочайшею.

¹³ Далі текст на одне слово не прочитано.

¹ Написано над рядкомъ.

² Далі закрєслєно Гавриловъ.

³ Далі закрєслєно купеческими разными промысли бадаяс.

⁴ Далі закрєслєно Гаврилова.

⁵ Дужки авт.

постоянства добраго опредѣлили вида т. И чрез ониѣ гспдъ високих и присутствующихъ властѣ⁶ просимъ по его⁴, Корожого¹ желанію в службѣ е.і. ва., и во всех его нуждахъ, такъ какъ и прочіимъ із Войска село Запорож. Н. при аттестатахъ випущенних, мілстію пожалова т не остави т.

Данъ з Коша мая 20 д. 1761 году.

Помітка на арк. 57: вих. «№-рѣ. 2592».

№ 390 1761 р., червня 6. – Аттестат товарища і колишнього отамана Рогівського куреня Мусія Губи № 2977

¹Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожско[го]² Низового оног ж Войска 59 товариш[у] куреня Рогѣвского Мойсѣю Прокопиеву сину Губѣ.

Онъ, Губа, по засвѣдѣтелствованію и представленію вишеписанного куреня Рогѣвского нинѣшного атамана і всего товариства и другихъ знатнихъ и старихъ товарищей, в ономъ 3-м Н-м Воиске началъ служить з 1739 году. І в государственныхіхъ службахъ, и воісковихъ посліакахъ, случающихся партияхъ по наряду того куреня находилъя. И все воісковіе и курѣніе надобности и службу отправлялъ вѣрно, радѣтелно и безлѣткновелно. И по усмотрѣнію его годности опредѣленъ билъ в томъ куренѣ атаманомъ, и находилъя неодинойди³ чрезъ нѣсколко годъ, // и в томъ чину будучи, служилъ добропорядочно, обходително. 59 И все жителство свое провождалъ честно, безъ и малѣшого порока. 3в.

А нинѣ возимѣл намѣреніе, где пожелаетъ, в Малоі Россіи жителствовать, и просилъ от Войска З.Н. на добропорядочній служби аттестата. По чему я з свої и з присутствующимъ товариствомъ⁴ на честное его здѣ битие и служби ревностніе и непорочніе, по вишепоказанному засвѣдѣтелствованію и знанію собою и всѣмъ Кошемъ сей (к неоставленію его в Малоі Россіи ея і. вса воинскою службою по заслуге его прописанных)⁵ дать аттестатъ за подпісомъ і приложеніемъ воіскової печати, в расужденіи⁶ ³и знаніи³ за подлѣнно вишеписанихъ его // вернихъ службъ⁷, обходителства и [посто]янства добраго і отсель 60 отхода честного³ по желат[е]лству предѣлили, которой и видан[ъ] з Коша июня 6 д. 1761 году.

Помітка на арк. 59: вих. «ном. 2977».

Арк. 59, 60. Відпуск.

⁶Далі закреслено нижайше.

¹На початку документа закреслено аттестатъ.

²Текст пошкоджено.

³Написано над рядком.

⁴Виправлено з товариши.

⁵Дужки авт.

⁶Далі закреслено знатних.

⁷Далі закреслено верноі.

64 Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ из Войска З.Н. оногo ж Войска товарищу куреня Канѣвскаго¹ і полковому старшинѣ Василию Романову сину Рецетовому.

Онъ, Василыі [!] Рецетовій², ³от родителя своего, военнослужащаго бившаго запорожского знатного козака, с малих лет съ 1740 года, пришед з местека [!] Золотоношѣ с Переяславского полку в Сечь Запорожскую, начал служит³ в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске ³-я і.в. всероссийскому престолу^{3,4}. ³І от тех времєн сперва³ в службахъ⁵ по войсковим послілкам, случающимся партиям⁶ по наряду с того куреня находился⁷. //

64 За якие его вѣрніє служби и годности по усмотренію и опредѣленію
зв. от Коша писаремъ ⁸при⁹ границе в Никитиноѣ бил^{8, 10}, где по³ насилаемимъ от Коша, в силѣ височайших велѣніи⁸ ордерамъ исправлялъ ³как пограничнїє, так і войсковїє дѣла³ по должности своей вѣрно, радѣтелно¹¹ и безоупснко¹². ³Послѣ ж того съ 1751 года³ по нужнѣишимъ интереснимъ ³и секретнимъ³ дѣламъ ³в Очаков і на Буджаки, в Белгородскую¹³, ³в Крымскую¹⁴ ³и Нагайскую орди³ неоднократно¹⁵ ³по височайшим указам ради важнѣиших провѣдивани¹³ посланъ¹⁶ ³от Коша и употребляяся по 1758 годъ^{1, 17} І по велѣніямъ¹⁸ подлежащим¹⁹ // и искусним образом исправлялъ, не щадя себе, в зимніє і опасніє времена ездиль^{8, 20} и дознаваль потребніє интереси и доставлялъ верно в Кошѣ, откуда и в высокіє команди доходило²¹ без отмени. А с 1759 года он, Рецетовоѣ, ревнуя заграничному достаточнѣшему знанію²² морем в Царград і въ бѣлоеморские города^a ездиль із Сечп З-ѣ, где таких жє

¹ Виправлено з уманского.

² Далі закреслено по засвѣдѣтелствованію и представленію вишеписаного Канѣвскаго куреня атамана и другикъ знатних и старих товарищєѣ.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено началъ служитъ, далі над рядком закреслено с малих лѣтъ, далі закреслено съ 174-мъ года і в государствених.

⁵ Далі закреслено в вой.

⁶ Далі закреслено по рязнаре.

⁷ Далі закреслено і при Войсковоѣ з. крий служил.

⁸ Написано на полі.

⁹ Далі закреслено Никитинскомъ перевозѣ, где войсковая сумма собирается, билъ.

¹⁰ Далі закреслено полковимъ, где і всѣ войсковїє надобности и службу.

¹¹ Далі закреслено безпоткновенно.

¹² Далі закреслено і между тѣмъ.

¹³ Далі закреслено орди.

¹⁴ Далі закреслено сторону.

¹⁵ Далі закреслено в городъ Бакчисарай и впротчїє тамошнїє мѣста.

¹⁶ Далі закреслено билъ.

¹⁷ Далі закреслено и исправлялъ по.

¹⁸ Далі закреслено все.

¹⁹ Виправлено з слова подлежащєе, далі закреслено, да і все.

²⁰ Далі закреслено і про.

²¹ Далі закреслено завсєгда.

²² Далі закреслено на.

Handwritten text in Cyrillic script, likely a historical document or certificate. The text is written in a cursive style and is partially obscured by a dark, irregular shadow or stain on the right side of the page. The document appears to be a certificate of a partner from the Kaniv tobacco company, dated June 1761.

1761 р., червень. – Атестат товариша Канівського куреня полкового старшини Василя Рецетового. Док. № 391.

інтересу полезностей порученно било ему от Коша применятца и
сознават, откуда он возвратя²³, благополучно спасших с плену
российских подданных несколько душъ под своимъ бережением и
страхом в Кошъ припровадилъ нанятых своих кораблях²⁴, о чем,
что он там поступалъ честно и во всем ко интересу²⁵, рачилъ от
65 гпдина резидєнта // в Царградѣ пребивающаго российского министра
3в. статского советника Обрескова в Кошъ з благодарением за его
65 верность писанно⁸. // ²⁶ 3. Тако ж і все при Запорожє³ свое²⁷ 3. житєлство
он, Рецетовій, провождалъ особенно³ честно, добропорядочно и
обходително, без и малѣйшого порока.

А нинѣ¹⁸, 1761 году, слободского Ахтирского полку в городѣ
Ахтирки оженясь, просилъ от Войска Запорожского Низового²⁹ на
те³ добропорядочные служби аттєстата. По чему я³⁰ 3. зо всею³
старшиною войсковою и с присутствующимъ товариствомъ³¹ его,
Рецетового³², 3. все вишеписанные ревностные служби довольно вѣдая и
упот³ребляя его ³к тому с нашего правления войскового //
65 засвѣдѣтелствованію ³еще и от куреня Канѣвского начальной его з
3в. самого прихода в Запорожє служби и честного состоянія³. ³⁴ (к
неоставленію его³⁵ є.і.в. войскою³⁶ службою, ³з достойным
награжденіем³ по заслуге довольно и ревности его прописаной³⁷),
дать аттєстатъ от всего Коша за подписомъ и с приложеніемъ
войсковою печатю, в разсужденій и знаній за подлѣно вишеписаной
его служби вѣрной, обходителства и постоянства доброго и отсель³⁸
63 честного отхода по желателству опредѣлили // видать. И чрезъ оной
гспдъ гспдъ [!] високих и подсудсвующих властей нижайше просимъ
по его³⁹, Рецетового⁴⁰, многопонесенной службе ревностной³
⁴¹награжденіем³ опредѣленіемъ⁴² к службѣ⁴³ ея і.в. и произвожденіемъ
его за предписаніе служби, и возможность достойную к продолженію
всегдашнему оной совершеною ісправностию, такъ какъ и протчійхъ

²³ *Виправлено з слова по возвращеніи, далі закрєслєно представилъ.*

²⁴ *Далі закрєслєно которіє.*

²⁵ *Далі закрєслєно потребно.*

²⁶ *Далі закрєслєно подлежащее да и все житєлство.*

²⁷ *Далі закрєслєно провождалъ.*

²⁸ *Далі закрєслєно возимѣл намѣрєнне.*

²⁹ *Далі закрєслєно увольнєннє а.*

³⁰ *Далі закрєслєно з.*

³¹ *Далі закрєслєно уволнитъ.*

³² *Далі закрєслєно из служби Войска З.Н. исклєчитъ, а на честное.*

³³ *Далі закрєслєно его здѣ битіє и служби ревностніє и непорочніє по вишеписаному.*

³⁴ *Далі закрєслєно и знанію собою и вѣм Кошемъ довольно сей.*

³⁵ *Далі закрєслєно в Малой Россіи.*

³⁶ *Далі закрєслєно жъ не послѣднею.*

³⁷ *Далі закрєслєно и возможности.*

³⁸ *Далі закрєслєно отхода.*

³⁹ *Далі закрєслєно воли на.*

⁴⁰ *Далі закрєслєно желанію и ревности.*

⁴¹ *Далі над рядком закрєслєно всегда загранич.*

⁴² *Далі закрєслєно в Малой Россіи.*

⁴³ *Далі закрєслєно таковой же, далі над рядком закрєслєно таковой же.*

из Войска⁴⁴ Запорожского при аттестатах випущених старшин³
удостоением⁴⁵ особливою височайшею⁴⁶ // милостию и главнокоман- 63
дующихъ призрѣниемъ пожаловать не оставитъ. зв.

Данъ с Коша при Сѣчи⁴⁷ іюня... д⁴⁸. 1761 году.

Проба пера: «Аттестатъ».

Арк. 64, 65. Відпуск.

№ 392 1761 р., червня 7. – Лист Коша командирові ландмілицького
корпусу генерал-лейтенанту Петрові Девіеру про сприяння
полковому старшині Василю Рецетовому влаштуватися
на службу

Сиятелнѣйшій графъ, високопревосходителнѣйшій гсдингъ 61
генералъ-лейтнантъ, двора его імператорскаго височества
камеръгеръ Петръ Антоновичъ, милостивій гсдръ

Опредѣленнїи по¹ сообщению² вашего сиятельства для заграничних³
²-высокихъ интересовъ² здешнїи полковии старшина Васил Рецетовии
за его вѣрнїе і добропорядочнїе при Воѣску Запорожском
отправленнїи² службы от всего Воѣска⁴ снабденъ аттестатом. И
какъ онъ⁵ в² Воѣску За. честно і во всемъ постоянно себе вел, и вѣрно
службу отправлял, ⁶с коего ваше си⁷. благосоизволите усмотрѣть⁶,
да і впредь отправлят в состоянїи, такъ² вашего сиятельства покорно
просим ⁶высокимъ призрѣнием² і снабдѣниемъ его не оставитъ⁶, // і в 61
особливо⁸ і ²отечестко⁹ млсти, не допуская его^{2 10}никому дорогому в зв.
команду¹¹, содержать¹², нижалше² со всѣм Коше¹³ о сѣм сообщит держаем
вашего с.

1761 году, іюня 7 д.

Арк. 61. Відпуск.

⁴⁴ Далі закреслено сего.

⁴⁵ Виправлено з слова удостоенїем.

⁴⁶ Виправлено з слова височайшей.

⁴⁷ Далі закреслено априля.

⁴⁸ Дату не вказано.

¹ Далі закреслено писму.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено по ландмилицькому корпусу надобностиѣ.

⁴ Далі закреслено еще.

⁵ Далі закреслено при.

⁶ Написано на полі.

⁷ Далі закреслено со.

⁸ Далі закреслено респектъ его не оставит.

⁹ Далі закреслено і содержат.

¹⁰ Далі закреслено и.

¹¹ Далі закреслено его не.

¹² Далі закреслено попускает просим.

¹³ Далі закреслено просим.

№ 393 1761 р., червня 13. – Лист Коша до лубенського полковника Івана Кулябки про сприяння колишньому запорозькому козакові Василю Бухтію. № 3248

68 Високородний¹ і високопочтенний гдиднь Лубенский полковникъ, гсдарь і всегдашний благодѣтель нашъ

Випущенного із Воиска Запорожского Низового² за атестатом² товариша³ Василя Бухтѣя⁴, ннѣ жиочого⁵ полжу² вашого в⁶. в городѣ Ромнѣ, по его честному состоянню і доброобходителству, і къ службѣ во всемъ могуществу і возможности, милостию і при зрѣніемъ⁷ і во всемъ в прозбѣ⁸ 2 его по желанію² 9 неоставленіем пожалова т¹⁰, такъ¹¹ что бонь мог¹² вашого высокомилость навеки чувствова т. А особливо¹³ 2 і ми² о т Воиска З. Ни. вашему в.⁶ о т службу¹⁴ 2 оказати могли б и в надеждѣ² пребит имеем навсегда при нашемъ уклонѣ. 1761 году, іюня 13 д.

Помітка зліва на полі: вих. «Ном. 3248».

Арк. 68. Відпуск.

№ 394 1761 р., червня 15. – Атестат запорозького товариша Онуфрія Лати

62 Вишписаннои⁴ Запорожскои товаришъ Онофрей Лата по справке в Кошѣ² нъне³ явилос, что он, с получения сего аттестата⁴ о т прошедшего 1759 года⁴ еще, в Низовом З-м Воиске продолжал безо тлучно службу, в партиях по границе послан бил. При куренѣ атаманскую должность правил неодинойдн ревностно и порядочно, в чем о неоставленіи его⁵ за такови верние служби, 4 во всякой его прозбе и случаяхъ⁴, і ми о т ннешнего при Кошѣ главноного нашего⁴ правления засвѣдительствова⁷ не опустили. І на сѣм же аттестатѣ⁷ 4 самим действом признавши и уверя⁴, подписуемся. 1761 года, іюня въ 15 день.

Арк. 62. Відпуск.

¹ Виправлено з слова высокоблагородний.

² Написано над рядком.

³ Далі закреслено к.

⁴ Далі закреслено ннѣ т.

⁵ Далі закреслено команди.

⁶ Далі закреслено б.

⁷ Далі закреслено жиловать.

⁸ Виправлено з слова прозбахъ.

⁹ Далі закреслено допо помощию.

¹⁰ Виправлено з слова жалова т.

¹¹ Написано над рядком замість закресленого за.

¹² Виправлено з слова можѣт, далі закреслено таковую.

¹³ Далі закреслено ж.

¹⁴ Виправлено з слова отслужено, далі закреслено будетъ с чемъ.

¹ Над текстом документа закреслено 1761 года, іюня въ 15 д.

² Далі закреслено яв.

³ Далі закреслено в Ко.

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі закреслено воі.

⁶ Далі закреслено не оставляем.

⁷ Далі закреслено дан.

№ 395 1761 р., червня 20. – Аттестат козака Величківського куреня Василя Бухтія. № 5820

Аттестатъ

66

Данъ сѣѣ аттестатъ із Воіска Запорожского Низового оного жъ Воіска козаку куреня Величковского Василю Филипову сину Бухтію.

Онъ, Василъ Бухтіѣ, по засвѣдѣтельствуванію і представленію вишеписанного Величковского куреня атамана і другихъ знатних і старих козаковъ, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Воіскѣ началъ служитъ зъ 1742 года. І в государственныхъ службахъ, і в воісковыхъ посліжкахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находилъя і всѣ воісковіе і курѣнниіе надобности і службу о правлялъ вѣрно, радѣтельно і безпожковенно. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, купеческими разними промысли бадаясь, обходително, без и малѣйшого порока. //

А ннѣ возимѣлде точное намѣрениіе, і проіскъ, оженясь, в Малоі Россіи жителствоватъ, и просилъ от Воіска Запорожского Низового увольненія, а на добропорядочниіе служби – аттестата. Почему я з старшиною воісковою и з присудствующимъ товариствомъ увольнитъ его, Бухтія, и ис показанного куреня от службъ ісключитъ. А на честное его здѣ бытіе и служби ревностниіе і непорочниіе по вишепоказанному засвѣдѣтельствуванію і знанію собою і всѣмъ Кошемъ довольно сѣѣ къ неоставленію его в Малоі Россіи ея і вва воинскою жъ не послѣднею службою по заслугѣ і ревности его прописанной і возможности, датъ аттестатъ за подписомъ і приложениемъ воісковоіи печати, в разсужденіи і знаніи за подлинно вишеписанниихъ // его службъ вѣрныхъ, обходителства і постоянства добраго і отсел отхода по желательству, к законноіи причинѣ определили вида т. І чрезъ ониѣ гадѣ високихъ і подсудствующихъ властеѣ нижеайше просимъ: по его, Бухтія, желанию і ревности, определениемъ в Россіи к службѣ ея і вва¹ і проізвождениемъ его за предписанниіе служби і възможностъ достоіиную к продолженію всегдашнему оноіи совѣдпенною ісправностию, такъ какъ і прочіихъ із Воіска сего З.Н. при аттестатахъ випущенниихъ, особливою высочайшею млостию пожаловат не оставитъ.

66
зв.

67

Данъ зъ Коша іюня 20 д. 1761 году.

Ея і вва.В.З.Н.а.к. Григоріѣ Федоровъ

Помітка на арк. 66: вих. «Ном. 5820»

Арк. 66, 67. Відпуск.

№ 396 1761 р., липня 10. – Аттестат товариша Корсунського куреня військового товмача Василя Швидкого. № 3451

Аттестатъ

71

Данъ сѣѣ аттестатъ из Воіска З.Н. оного жъ Воіска товаришу куреня Корсунского¹ Василю² Федорову сину Швидкому

¹Далі закреслено і произвождениемъ.

¹Виправлено з слова Канѣвского.

¹Написано поверх слова аттестату.

Запор. Н. В. атаманъ куреня Корсунского Иванъ³ да братъ его товаришъ того ж куреня Васил, Швидкиє, по данным в Кошъ доношениемъ представили. Что оцъ ихъ, Федоръ Швидкий, із давнихъ лѣтъ⁴ служилъ всероссійскому ея і.в. престолу⁵ вѣрно і непорочно. А под часъ бившой под Полтавою з шведомъ воѣни^а, жалованъ Полтавского полку в мѣстечко Бѣлики сотникомъ, гдѣ, будучи, такъ же служилъ вѣрно і радѣтельно, безъ всякого^б і малѣйшого поткновенія по жизнь свою. Они ж, Швидкиє, послѣдуя отца своего ревностнимъ
71 службамъ, начали служит при Воѣске Запорожскомъ Низовомъ // з
зв. малихъ своихъ лѣтъ. І с нихъ Иванъ Швидкий^в билъ в походахъ в 1735 году на урочищѣ Бѣлозорицѣ при умершому кошевому атаману Ивану Малашевичу, к отпору противъ неприятеля в командѣ гпдна генерала-аншефа и кавалера Михайла Леонтиева в 1736-мъ году во время Крымского походу в Кимбурѣ, в командѣ гпдъ генераловъ – вишепомянутого Леонтиева і Тараканова^б. В 1738 годѣ в погонѣ за ордою, которая ходила въ Малую Росію чрезъ Самару^в, в командѣ умершего кошового атамана Івана Бѣлицкого. В 1739-мъ году в
72 остатнемъ // Крымскомъ походе. І в ономъ походѣ будучи, по указу ея і.в.в. посланъ онъ билъ отъ фелтмаршала фонъ Лесія^г, при полковнику Воѣска Запорожского Онисиму Бѣлому за языкомъ, и в Казикермелѣ [!] языка, іменно Пезѣя [?] татарина з семи татари онъ, Швидкий^д. с про тчиими товарищи уловили и предписанному фелтмаршалу фонъ Лесію отдали. Да яко ж онъ, Швидкий^д, будучи в тѣхъ походахъ, в
72 разныхъ откомандированнїяхъ за языками, вѣрно і радѣтельно, по
зв. присяжно^д его къ ея і.в.в. должности повтиналъ и противъ неприятелеѣ, не щадя живота // своего храбро, не укриваяс, безъ боязни себѣ оказивалъ^е. Да 1747^ж году, генваря отъ 17 онъ же, Швидкий^д, посланъ билъ в Крымъ для провѣдованія о намѣренїи і о обращенїи Турецкоѣ Порту воѣскъ. І тамъ будучи, в Крыму, чрезъ пятъ недель нѣкоторые
72 требуемїе височайшимъ ея і.в.в. інтересомъ вѣдомости провѣдалъ, о
зв. койхъ к вишепомянутому гпдну генералу-аншефу и кавалеру, и киевскому губернатору Михайлу Леонтиеву и к гпдну генералу-лейтнанту Михайлу Философову обстоятельно с Коша представленно. ^зІ отъ того 747 года по сѣ^з 761 годѣ в Кошѣ онъ, Иванъ Швидкий^д, определенъ войсковимъ толмачомъ і завсегда по случаючимся нуждамъ в секретнихъ^и і заграничнихъ^к послїжахъ, какъ в Крым, в Очаков, такъ

³ Далі закреслено Швидкий.

⁴ Далі закреслено свойхъ.

⁵ Далі закреслено і у.

⁶ Далі закреслено по.

⁷ Далі закреслено да что.

⁸ Выправлено з 1744.

⁹ Написано на полі.

¹⁰ Далі закреслено послїжахъ.

¹¹ Далі закреслено при пр.

¹² Далі закреслено потрібнїе.

¹³ Далі закреслено рав.

¹⁴ Написано надъ рядкомъ.

і за реку Бугъ въ Ногайские орди многажди упо треблялся в опасное и нужнейшее часто время, не щадя живота своего всевысоким интересам потребное дознавалъ и, проводивая, совершенно в Кошъ З-й¹¹ доставлял, а от Коша во все¹² подлежащие места¹³ доносило било⁹. //

Такожь і Васил Швидки¹⁴ в Крымские места¹⁴ для [...] ⁷³
развѣдыванія о тамошнихъ обращенияхъ не единожды от Коша посланъ билъ і исправлялъ все¹⁶ ему повелѣваемое добропорядочно¹⁷, и доносилъ же в Кошъ вѣрно. Да кромѣ¹⁸ того¹⁹ в разныхъ комендирацияхъ и партияхъ²⁰ по наряду²¹ от куреня своего¹⁴ находился і все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно і обходительно, безъ і малѣйшого порока.

А ннѣ-де ¹⁴внѣ, Швидки¹⁴, возимѣлъ намѣрени¹⁴ брата своего меншого Василя⁴ в Мало¹⁴ Росий²² оженити¹⁴ і в службу ея і в сву²³ ¹⁴еще тамъ представить. И просилъ от Войска¹⁴ Запорожского на²⁴ вѣрнѣ и добропорядочнѣ их¹⁴ служби // за свѣдѣтельства і аттестата. По чему ⁷³
я з с.во¹⁴сковою і присутствующимъ товариствомъ, вѣдая²⁵ их²⁶ довольно²⁷ ^{зв.}
²⁸вишеписаннѣ вѣрнѣ, ревностнѣ і непорочнѣ²⁸ многопонесени²⁹ служби³⁰ ⁹и доволнѣ по интересамъ послужки, о которыхъ и по кри¹⁴ Исправкѣ чиненна і такъ совершенно і заподлѣнно естъ⁹, се¹⁴ (к неоставленно³¹ ¹⁴реченного Василя Ш.¹⁴ в Мало¹⁴ Росий войскою ж непоследнею службою за³² заслугу ¹⁴отца и брата его Івана¹⁴ и по ревности его ж³³ прописанно¹⁴, ⁹за достойнимъ млтвѣнимъ награжденнѣ³⁴, что³⁵ за таковы многознално і важно понесени³⁶ отца и брата его служби, яко наслѣдникъ, ихъ високо¹⁴ млтви, достоинства и награждения лишень не билъ⁹ ³⁷) аттестатъ за подписомъ і с приложениемъ во¹⁴ печати опредѣлили видат. І чрезъ они¹⁴ гадъ гадъ [!] високихъ и

¹⁵ Над рядкомъ не прочитано слово.

¹⁶ Далі закреслено в Кошѣ.

¹⁷ Далі закреслено и докладахъ.

¹⁸ Далі закреслено всего.

¹⁹ Далі закреслено от куреня.

²⁰ Далі закреслено посланъ билъ.

²¹ Далі закреслено с того в.

²² Далі закреслено жителствоват.

²³ Далі закреслено продолжат і прошли от войска.

²⁴ Далі закреслено добропоря . . . .

²⁵ Далі закреслено его.

²⁶ Далі закреслено заподлино.

²⁷ Далі закреслено вѣрнопонесени¹⁴ вишеозначени¹⁴ при войску з.

²⁸ Написано на полі та над рядкомъ.

²⁹ Виправлено з слова понесени¹⁴.

³⁰ Далі на полі закреслено и честное обходительство, а постоянство доброе и всегдаш.

³¹ Далі закреслено ихъ.

³² Виправлено з по.

³³ Далі над рядкомъ закреслено самого.

³⁴ Далі закреслено за пред означени¹⁴ отца его Василя ихъ і за.

³⁵ Далі закреслено не билъ лишень.

³⁶ Далі закреслено служби.

³⁷ Далі закреслено і возможности дат.

74 подствующих³⁸ власти и ниже просим³⁹: // ⁹по вышеписанному, где почему зайдет прошение, за действительно признат, и за все те верные и непорочные их, Швидких, служби⁹ особливою височайшею млстиею и главнокомандующих призрениемъ пожалова т не оставит.
Данъ с Коша при Сѣчи 1761 году, іюля [!] д. 10.

Помітка на арк. 71: вих. «Но-ръ 3451 З.В.Н.»

Арк. 71–74. Чернетка.

№ 397 1761 р., червня 9. – Лист Коша до генерального військового писаря Андрія Безбородька про сприяння запорозькому козакові Василю Швидкому влаштуватися на службу в Лівобережній Україні

75 Велможній и високородний гспднъ писар вой. енералний, млствий добродѣю нашъ.

Сего вел. вашей подносителя, выпущенного изъ Войска 3-го Н-го зъ аттестатом Василя Швидкого, покорнѣйше просимъ по его zde¹ честному обходительству и состоянию і за понесение²⁻³⁻⁴ оцемъ и братомъ его, атаманомъ кор. Іваномъ Швидкимъ, і нимъ самимъ служби отправлению, вперед оной по его³ могуществу и возможности, високою вел. вашей млстиею и призрѣниемъ и о всемъ в прозбѣ его неоставлениемъ пожалова т³к вѣчному его³⁻⁵ високой вел. вашей млсти⁶ памятованию⁷, імѣя ми несумѣнную⁸ на високую в.млсть надежду¹⁻⁹. Съ должнѣйшимъ почтениемъ іменуемомъ¹⁰

Вел. вашей млст. добродѣя нашего

1761 г., августа 9 д.

79 Проба пера: «Мылостивий високородный і высокопочтеній гспднъ бригадырь и крепости Святыя Елисаветы комендантъ¹¹»; «Иванъ Леонтиевъ Ковалевскій»; «Помощника милостивій гсдръ мой»; «Канцеляристь, гспднъ милости...»; «Гспднъ сотникъ кропивнянскій»; «О правлений от Коша в Перекопъ и Бакцисарай для провѣдавания тамошних

³⁸ Витравлено з предсудствующих.

74 ³⁹ Далі закреслено по их Швидких желанию и ревности опредѣлением // в Малої Россіи к службѣ ея і. вва і произвождением его за предписание служби і возможность достойную к продолженію всегдашнему оной совершенною исправностию такъ, как і о прочіихъ из Войска З.Н. при аттестатах выпущенных удостоено.

¹ Написано над рядом.

² Далі закреслено служби.

³ Написано на полі.

⁴ Далі закреслено нимъ.

⁵ Далі закреслено за его такъ чтоб онъ такъ.

⁶ Далі закреслено навѣки памятовать нию ему.

⁷ Далі закреслено в прочемъ, далі закреслено на полі вел. вашу упрощая.

⁸ Далі закреслено на вел. вашу.

⁹ Далі закреслено что сей Василь Швидкий въ прошенніи своем велмож. вашею отавленъ не будет.

¹⁰ Витравлено з імѣемъ, далі закреслено пребить.

обращеній»; «Атаманъ кошовый, высокородный, вашего, асауль, атаман к. Иван Таранъ, 3945»; «Ордеръ пану п.Стародубовскому Ивану [...]»; «Генерал-аншефть [...]»; «К дѣлу о аттестатах»; окремі літери, затерті слова і речення.

Арк. 75, 79 зв. Відпуск.

№ 398 1761 р., серпень. – Аттестат кошового отамана Григорія Федорова і його племінника – козака Рогівського куреня Семена Хитя. № 4008

Аттестать

76

Данъ сей аттестать із Войска Запорожского Низового оног ж Войска козаку куреня Рогѣвского Семену¹ Савину сину Хитю.

Предписани² Семень Хитъ³, по засвѣдителействовани⁴ его, гсидина атамана ко.⁴, въ оном Запорожском Низовом Войске⁵ при куренѣ Роговскомъ⁵ начал служить съ 1743 года. И в государственных службах, и въ воисковых посліах, случающихся партиях по наряду с того куреня находилса, и всѣ воисковіе и курѣнниѣ надобности и службу отправлял вѣрно, радѣтельно и безпопковенно. И все жителство свое провождал честно, добропорядочно⁶, // обходительно, без и малѣйшаго порока.

76
зв.

А ннѣ намѣрениѣ имѣть⁷, оженіа⁵, жителствovat где случитца⁸, ⁹и требоваль онъ, гсидинъ атаманъ кошовый⁹, от Войска Запорожского Низового⁵ ему, Хитю⁵, уволнения, а на добропорядочныѣ⁵ самого и племянника его службы – аттестата, ⁹обявля при томъ, что онъ, гсидинъ а.кошовый, іскать далнѣйше² за⁵ службы² свои⁵, кромѣ Воиску З.Н. по его уже старости не желателень⁹. По чему¹⁰ ми⁵ и присутствующим товариством¹¹ за повелѣніемъ его, гп а.к., и дозволеніемъ всего Коша¹¹, уволнит его, Хитя, и ис показанного куреня от служб исключит, а на честное его здѣ бытіе и службы ревностниѣ и непорочниѣ, по вишепоказанному засвѣдителействованию и знанию собою і всѣм Кошемъ довольно сей (къ неоставлению его везде ея і.в.войскою ж службою за ⁹оказаніе и многопосеніе дядею его, гсидиномъ атаманомъ кошевимъ, вѣрніе¹² и ревностніе⁵⁻¹² службы⁹ по заслугѣ¹³ его, Хитя⁵, прописанной)¹⁴

¹ Далі закреслено Хитю.

² Написано над рядком замість закресленого онъ.

³ Далі над рядком закреслено по.

⁴ Далі закреслено к представлению вишеписанного куреня атамана и других знатних и старих козаков.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено купеческими разными промисли бадаяс.

⁷ Далі закреслено какъ женитса.

⁸ Далі закреслено просил.

⁹ Написано на арк. 78.

¹⁰ Далі закреслено я зъ старшиною воисковою.

¹¹ Написано над рядком і частково на арк. 78.

¹² Далі над рядком закреслено вѣрной.

¹³ Далі закреслено и ревности.

¹⁴ Дужки авт.

78 *дат аттестат // за подписом и приложением войсковой печати, в разсуждений і знаний за подлинно виписанных его, ⁵дядѣ, і означеного Хитя⁵ служебъ вѣрныхъ, обходительства и постоянства добраго, опредѣлили выдать. И чрезъ оный гспдъ высоких і подсудствующих властей нижайше просим¹⁸ ¹⁶за понесеніе дядею его вѣрніе при Войску Запорожскомъ е. і.ву служби, о койхъ высокими правительствомъ ізвѣстно, и самого его, Хитя, до сего подолжаеміе¹⁶ ¹⁵по его, Хитя, желанію в службѣ ея ім.в. и во всех его нуждах, такъ какъ і прочіихъ із Войска сего Запорожского Низового при аттестатах¹⁷ випущенных, милостию ⁵и неоставлениемъ⁵ пожаловаѣ не оставитъ.*

Данъ з Коша 1761 году, августа 18 дня.

76 [P.S.] ¹⁶Гспдинъ атаманъ кошовоѣ Григорій Федоровъ всему полному собранію объявилъ, что онъ началъ служить при Войску Запорожскомъ Н. с малихъ еще лѣтъ и всѣ случающіеся курѣніе и войсковіе посланки, и наряды оуправлялъ. За что во время оуправления кримскихъ походовъ в куренѣ Роговскомъ атаманомъ опредѣленъ билъ⁵. И всѣ Кримскіе походы, не опустя ни единого, и случающіеся ⁵в нихъ⁵ за поймкою языковъ⁵ и провѣдованіемъ // неприятеля, с прочіими Войска З.Н. козаками наряд^{ду}⁹ опредѣляемъ билъ. И во всѣхъ приступак и сраженіях, не шадя живота своего ⁵и не закрывая лица⁵, оказывалъ себе ⁵вѣрноподданчески²⁰ по присяжной своей должности²⁰. А потомъ, послѣ Кримскихъ походовъ, в разніе комиссій от Войска З. с прочіими старшинами опредѣляемъ билъ. І за тѣ всѣ понесеніе его вѣрніе и непорочніе служби, ⁵проходя разніе опредѣляеміе ему чини⁵, в Войску З.Н. над всѣмъ Кошемъ главнымъ комендиромъ опредѣленъ. І в той должности вѣрное его ⁵и порядочное⁵ оуправленіе все Войско²¹ усмотрѣвъ, в ту должность не одиножди²² употребливалъ и высокими командами апробованъ⁵, шнѣ находится племѣникъ же его в томъ званіи¹⁶.

76
зв.

Помітка: на арк. 76: вих. «Ном. 4008».

Арк. 76, 78. Відпуск.

№ 399 1761 р., серпень. – Аттестат перекладача Колегії іноземних справ Іллі Муратова. №4235

80 Аттестатъ

Із Коша Воиска З. Н. данъ сей аттестат Государственноѣ коллегіи¹ іностранныхъ делъ² г. переводчику³ Ільї Івановичу Муратову^а.

¹⁵ Далі на полі закреслено и неоставление.

¹⁶ Написано на полі.

¹⁷ аттестатах

¹⁸ Число не зазначено.

¹⁹ Текст пошкоджено.

²⁰ Написано над рядком и нигде і малѣйше лица не закривалъ.

²¹ Далі закреслено призна.

²² Далі закреслено опредѣленъ и нинѣ.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено коллегий.

³ Далі закреслено находящемуся бывшему от крымской стороны при Никитинскоѣ заставѣ.

Онъ, г. переводчикъ Муратов, находившис пры погранично# Никитинской заставѣ⁴ ¹в роздачи указнихъ печатнихъ билетовъ⁶ ⁻¹, по нинѣшную его смену поступаль во все свое бытие во всемъ порядочно, честно і обходытельно со всеми проезжающими російскими і иностранными народы, // наблюдая высочайшыя інтересы, о чемъ Кошъ Запорожски# 80 от техъ приезжающихъ людей да і запорожскихъ козаковъ доволно уверенни, 3в. і ны от кого на него в Кошѣ жалобы не происходило ныкакой доселѣ. И запорожские козаки, да і весь Кошъ честнымъ его, г. переводчика Муравева[!], обходытелствомъ многодоволни. Сверхъ же того⁵ ⁶в случающихся бивало по Кошу Запорожскомъ дѣлахъ приходимие от кримского хана и от протчийхъ крымскихъ чиновниковъ, и очакожского пашѣ в Кошъ, и отсель туда отправливленне писми онъ, гсдинъ переводчикъ Муратовъ, переводилъ и что касалось надобное исправлялъ по его в томъ⁶ должности. Да і в прошломъ, 1760-мъ годѣ, в бывшей при границѣ в Никитиномъ⁷ с татарами комисеі, пры комисарахъ и депутатахъ російскихъ противъ кримского хана комисаровъ // много 81 онъ, г. переводчикъ Муратов, ⁶разговорами и переводами⁶ способствовалъ в охранение интереса і во всемъ допомагалъ. Да і при Никитинско# пограничной заставѣ в таковыхъ же пограничныхъ дѣлахъ раченіе имель і служылъ верносно, о чемъ мы, ⁶будучи при той комиссий депутатами⁶, совершенно признавшы пры подписаній нашего імены, воісковою печа по сей аттестатъ ствержаемъ в Кошѣ августа⁸ д. 1761 годѣ⁸. Помітка на арк.80: вих. «Ном. 4235; на арк. 81 зв. у нижній частині: «Къ аттестатамъ».

Арк. 80, 81. Відпуск. Оубл.: Андреевский А. Дела касающиеся запорожцев. – 1886. – Т.14. – С. 664–665

№ 400 [1761 р., не раніше серпня]¹. – Рапорт Коша Київській губерньській канцелярії про діяльність у Січі перекладача Колегії іноземнихъ справ Іллі Муратова. № 4230

В Киевскую губернскую к-рію репортъ

97

При ордерѣ оной² Киевской губернской крй, въ 15 минувшего іюня в Кошѣ полученомъ², на смѣну находящегося тутъ при Никитинской заставѣ⁴ Государственной коллегии² іностранихъ дѣлъ⁵ переводчика⁶

⁴ Далі закреслено какъ прежде такъ паче ннѣ от... – года, далі над рядком закреслено с прибития.

⁵ Виправлено з слова той, далі закреслено его.

⁶ Написано на полі.

⁷ Виправлено з слова Каменномъ, далі закреслено Затонѣ.

⁸ Число не зазначено.

¹ Дату встановлено за документом №339.

² Написано над рядком.

³ Виправлено з слова полученни.

⁴ Далі закреслено переводчика Или Муратова.

⁵ Далі над рядком закреслено коллегии.

⁶ Далі закреслено Или.

- Муратова, оной же колегий переводчикъ Юревъ⁷ прибыль тогда жъ, которому всякое вспоможеніе чинится імѣть. И что б проежающіе в Турецкую и Крымскую область для торгового промыслу и для протчихъ надобностей запорожскіе козаки в оного переводчика Юрева ²для
 97 взяты билетов² являлись, кому подлежало предложеніе // от Коша, в
 зв. силѣ оного Киевскоѣ губ. крїи ордера учинено. Предписаній же переводчикъ Муратовъ отсель о правился в Киевскую губернскую крїю⁸. И что онъ во все битіе свое по нинѣшнѣю его смѣну поступалъ обходительно честно и постоянно¹⁹ со всѣми проежающими російскими і иностранными¹⁰ народи, наблюдая височайший интересъ, о чемъ Кошъ от тѣхъ¹¹ проежающих¹² людей і запорожскихъ козаковъ много увѣренъ, и ни от кого на него доселѣ жалобы не происходило¹³. ²И тѣмъ² честнымъ его обхожденіемъ и во всехъ¹⁴ по его должности в переводахъ,
 98 і в протчемъ, // что принадлежало по ко[...] ¹⁵ в наблюденіи пограничностей і височайшего интереса поступкахъ¹⁶, да и¹⁷ за оказание его в прошломъ 760 году в бившей при границѣ в Никитиномъ с татарами комиссії при комисарахъ і депутатахъ російскихъ противъ крымского хана комисаровъ, многіе в разговорахъ и переводахъ¹⁸ во охранение интереса способства запорожскіе козаки и Кошъ весь, будучи доволнимъ, Киевскоѣ гу.крїи покорнѣйше доносимъ. И даби впредь здешнее пограничное¹⁹ мѣсто по нинѣшнему многодѣлю оставлявано таковыми честными людми² не било, куда надлежитъ // взнестъ просимъ.
 98 Помітка на арк.97: вих. «Ном. 4230»; на арк. 98 зв.: «Аттестаты»,
 зв. «Взнестъ просимъ», «Въ мѣ [. . .]»²⁰.

Арк. 97, 98. Відпуск.

№ 401 1761 р., – Аттестат лікаря ландмілицького Тамбовського полку Христофора Фігнера. № 4249

96 Аттестатъ

Із Коша Войска Запорожского Низового данъ сей аттестат ландмилищкого Тамбовского¹ полку ²гидну полковому² лекару³ Хрыстофору Самойлову сину⁴ Фигнеру.

¹ Слово підкреслено олівцем.

⁸ Далі закреслено и как.

⁹ Далі закреслено и.

¹⁰ Далі закреслено людми.

¹¹ Слово правлено.

¹² Далі закреслено увѣренъ.

¹³ Далі над рядком закреслено и запорожскіе козаки, далі закреслено да и весь Кошъ.

¹⁴ Далі закреслено его.

¹⁵ Текст пошкоджено.

¹⁶ Далі закреслено будучи.

¹⁷ Далі закреслено что.

¹⁸ Далі закреслено способства.

¹⁹ Далі закреслено по нинѣшнему многодѣлю.

²⁰ 2 слова не прочитано.

¹ Виправлено з Тягтадуrowsкого.

² Написано над рядком замість закресленого находящомуся при Новосечанскоѣ заставѣ.

³ Далі закреслено Фигнер.

⁴ Написано над рядком.

1761 р. Аттестат лікаря ландміліцького Тамбовського полку
 Христофора Фігнера. Док. № 401.

[The image shows a handwritten document in Cyrillic script, likely a medical certificate or attestation from 1761. The text is written in an old, cursive hand and is somewhat faded and difficult to read. It appears to be a formal document, possibly a medical certificate or a record of a military doctor's service. The document is written on aged, yellowed paper with some ink bleed-through from the reverse side. The text is organized into several lines, with some words written in larger, more decorative letters. The overall appearance is that of a historical archival document.]

1761 р. – Аттестат лікаря ландміліцького Тамбовського полку Христофора Фігнера. Док. № 401.

Онъ, лекар Фигнер⁵, находившись при⁶ ⁴Новосѣченском ретранж⁴.
⁷Лантимилицко^{го} корпуса опредѣлен при командѣ, при пропускахъ чрезъ
Никитинскую заставу⁷ по нинѣшнюю его смену поступаль, во все свое
битіе, во всемъ порядочно, честно і обходительно⁸, наблюдая высочайшіе
інтересы, о чемъ Кошъ Войска Запорожского *Н.*⁹ от стар. и козаков
доволно уверени, і ни от кого на его в Кошѣ жалобы не происходило
⁴доселѣ⁴ никакой. ⁴Сверхъ же того, в бившей в прошломъ 760-мъ
году ⁴при Никитинномъ⁴ ¹⁰на границѣ с татарами комисій при комисарахъ
депутатахъ російскихъ противъ крымского хана [ко]мисаровъ асистенцій
и в прочемъ, сверхъ должности его, в наблюденіе высочайшего интереса
способствовалъ, и к ползованію в здешнемъ войску старшинъ [и] козаковъ
по его іскуству много употреблялся, чемъ⁷ запорожскіе козаки¹² і ввесь
96 Кошъ, честнимъ // его, лекара, обходительством¹³ і искуствомъ
зв. многодволни¹⁴. І мы то⁴, совершенно признавши при подписаній нашего
имены, войсковою печатю сей аттестатъ сътвержаемъ.

Е. і. ва Войскакъ З.Н. атаманъ к. Г.Ф.с.

1761 году.

Помітка на арк. 96: вих. «Ном. 4249»; на арк. 96 зв.: «Къ аттестатамъ».

Арк. 96. Чернетка

№ 402 1761 р., вересня 4. – Свідощтво Коша перекладачеві з
турецької мови Василю Петровичу. № 4299

82 Свѣдѣтелство

Изъ Коша Воіска З.Н. дано сые свѣдѣтелство Васылю Петровичу.

Онъ, Васылъ Петровычъ, началъ житъ в Сѣчи з 1759 года, і между
темъ в многіе касающіеся к Кошу інтересныя надобности, по знанію
турецкого языка, употребляемъ былъ. І чрезъ все тоє зде бытыє велъ
себе честно, постоянно, безъ порока и малѣйшего. О чемъ в
засвѣдѣтелствованые за подпысаныемъ воісковою печатью сые
стверъжаемъ в Кошѣ 1761 года, сентября 4 д.

У нижній частині арк. 82 зв.: «Къ даваемимъ аттестата[там].»¹

Помітка вих. «Ном. 4299»:

Арк. 82. Відпуск.

⁵Написано над рядкомъ замість закресленого Кристофоровъ.

⁶Далі закреслено оной заставѣ по у по употребленію его отъ Коша къ ползованію
здешнихъ запорожскихъ старшинъ и козаковъ ползоваль іскусно и.

⁷Написано на полі.

⁸Далі закреслено во вс.

⁹Далі закреслено отъ ко.

¹⁰Далі закреслено онъ гспдинъ лѣкарь Фигнеръ по.

¹¹Текстъ пошкоджено.

¹²Далі закреслено да.

¹³Далі закреслено много, а паче.

¹⁴Далі закреслено онъ же Кристофоровъ при тоѣ заставѣ по касающіимся к нему
дѣламъ раченіе имель и служилъ верностно, о чемъ о чемъ.

¹Текстъ пошкоджено.

Аттестат

83

Данъ сей аттестат ізъ Коша Войска 3-го Н-го товарищу куреня Брюховецького Михайлу Дмитриеву сну Рогулѣ.

Онъ, Рогуля, по засвѣдѣлствованіи вишписанного Брюхов. куреня атамана и всего товариства и другихъ знатныхъ и старихъ товарищей, началъ служить въ Войске 3-м Н-м счисляясь въ означ¹. Брюховецькомъ куренѣ зъ 1727-го году, и билъ первѣе по затыгу, чрезъ полпретя года, въ бившомъ Полскомъ походѣ², а оттоль поворотяс, въ 1730-м и 731-м годѣхъ съ сначатия Крымскихъ походоувъ, посланъ билъ съ протчимы² в Крымскую област под Озов² для провѣданиа обращениа и поимки языка, гдѣ имъ з бившимы при немъ до нѣсколка человѣкъ языка татаръ симано и представлено до Коша, когда и раненъ въ голову и ногу. Потом же во всѣхъ Крымскихъ походах, Ачаковскомъ, Днѣстровскомъ и Хотѣнскомъ, билъ. И³ как⁴ тамо², так⁵ при Сѣчи по нарядамъ означ.⁴ Брух.⁶ куреня⁷ въ гдрствѣнних⁸ службахъ и войсковихъ послилкахъ, случаючихся партняхъ⁹ исправлялся вѣрно, радѣтелно и безпожновенно. // За¹⁰ якне его вѣрние службы и годности опредѣляемъ билъ въ разніе звания старшинские. И во всехъ тѣхъ званияхъ все жителство свое проваждалъ честно і непорочно. И просилъ от Войска 3.Н. на добропорядочніе службы аттестата.

83
зв.

Почему я з стар. вои. и присутствующимъ товариствомъ, на чести[ое]¹¹ его здѣ битие и службы ревности[ие] і непорочніе, по вишшепоказанному засвѣдѣлствованию і знанию собою і всѣмъ Кошемъ, сей (къ неоставле[нню] его въ Малоі Россіи¹² и гдѣ бъ онъ¹³ ни пожелалъ, сискавъ мѣсто, жить е.і. в. воишкою службою) дать сей аттестатъ за подписомъ и приложениемъ вои. печати, въ разсужденіи и знаніи за подлинно вишписанныхъ вѣрной службы, обходителствъ і постоянства добраго, и отсель отхода честнаго по желателству опредѣлили, которому і виданъ з Коша¹⁴ сентябра 12 д. 1761 году.

Помітка: вих. «Ном. 4433 з.в.к.»; в нижній частині арк.83^а зв. «Къ аттестатамъ».

Арк. 83. Чернетка.

¹ означеном

² Написано на полі.

³ Далі закреслено всѣ.

⁴ Написано над рядком.

⁵ Далі закреслено по походам уже оставаяс.

⁶ Брюховецького

⁷ Далі закреслено поручаємие ему дѣла ещо поправлялѣ.

⁸ Далі закреслено походахъ.

⁹ Далі закреслено служб.

¹⁰ Далі закреслено что.

¹¹ Текст пошкоджено.

¹² Далі закреслено и ч.

¹³ Далі закреслено жить.

¹⁴ Далі закреслено июня.

№ 404 1761 р., вересня 17. – Лист кошового отамана до генерального військового писаря Андрія Безбородька про сприяння колишньому курінному отаманові Мусію Губі влаштуватися на службу в Лівобережній Україні

84 Велможний і високородний гсиднь, гднь [!] воисковий генералний писар Андрей Яковлевичь, млстивий нашъ патронъ

¹Племяникъ мой, ¹ Войска Запорожского ² куреня Рогѣвского ³ ¹бывшии# атаманъ ¹ Мусѣй Губа, по желанію своему, за данним от Войска Запорожского о добропорядочних его тутъ продолженныхъ службахъ і честному обходительству атестатомъ ¹, в Малую Россію ⁴ от Войска выпущень. Вашей велможности со всѣмъ Кошемъ покорнѣйше просим: в прозбѣ его ⁵, Губи ¹, даби онъ ⁶ ⁷противъ протчїихъ отсель выпущенихъ в какой ⁷ ⁸чинъ без опредѣленія не остался, високомилостивѣйшее вашей велможности ⁸ высокое милосердіе і допоможеніе отчески явитъ не оставитъ. // Которого ⁸ в отческое вашей велможности призрѣніе і, препоруча, в надеждѣ пребиваем.

Вашей велможности

1761 году, сентября 17 д.

Помітка на арк.86: «Из сего написать в равной силѣ къ гсдам воисковим генералним старшинам писма, къ гсидну обозному Кочубею да къ гсидну судѣй Журману».

Арк. 84, 86. Чернетка.

№ 405 1761 р., вересень. – Проханія Коша до гетьмана Кирила Розумовського про сприяння колишньому отаманові Мусію Губі влаштуватися на службу в Лівобережній Україні

85 По титулѣ ясневелможного покорное доношеніе

Войска Запорожского Низового бывшии# атаман куреня Рогѣвского Мусѣй Губа по желанія его, за даннимъ от Коша по вернопнесеннимъ и добропорядочнимъ его при ономъ Войске продолженнымъ ея імс. всю службам атестатом, отправился в Малую Росію к проискама где-либо там места. ¹Такого, что ¹, оставаясь на ономъ ², могль о правля т ея імс. вву верніе службы. Вашеи ясневел. с вой. старшиною покорнѣйше просим оного Губу за его понесеніе при Войске Запорожском

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено бывший товарищ в.

³Далі закреслено атаманъ.

⁴Далі закреслено на наследственные свой грунта к пополнению з оних службы.

⁵Далі закреслено Волинского.

⁶Далі на полі закреслено в званію какомъ.

⁷Написано на полі.

⁸Далі закреслено воисковой і гражданской.

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено т.

верноревностніе службы по его доброобходительству //³ в его прошении 85
пожалованием его в чинъ, какой ви и ваше ясневелмож. апробован и 3в.
удостоенъ бит может, не лиши т отческою милостию. Что жъ тот Губа⁴
к службам исправен и достоенъ, ми со всем Кошем, свѣдителямъ в
високоє вашей ясневелмож. отческоє милосердное усмотреніе нижайше
представит дерзаемъ.

1761 году, сентября⁵ д.

Арк. 85. Чернетка.

№ 406 1761 р., жовтня 3. – Аттестат козака Дінського куреня
Семена Бардадима. № 4770

Аттестать

87

Данъ сей аттестать із Коша Войска Запорожского Низового козаку
куреня Донского Семену Пантимионову сину Бардадиму.

Онъ, Бардадимъ, по засвѣдительствованію вышеписанного Донского
куреня атамана и всего товариства и других знатныхъ и старихъ
товаришей, начал служить въ Войске Запорожскомъ Низовомъ, счисляясь
в означенномъ Донском куренѣ зъ 1720 году. И билъ во всѣхъ Крымскихъ
походахъ. И какъ тамо, ¹не щадя живота своего¹, такъ и при Сѣчѣ по
наряду означенного Донского куреня будучи употребляемъ в разніе
войсковіе партии и послужки, и все порученное ему справлялъ верно,
радѣтельно и безпощадно. За якіе его верніе службы и годности
определяемъ билъ в званія разніе старшинские. Въ 745-м же году,
оженясь волностей Войска Запорожского Низового в² Новомъ Кодаке,
так же в случающихся с тамошними полковниками // и козаками 87
партияхъ и в другихъ по войсковымъ деламъ касающихся исправленияхъ 3в.
употребляемъ, ³и в ономъ Кодаке над козаками атаманомъ³ ⁴билъ по
нѣшней 1761 годъ. И на добропорядочіе его службы⁵, ³постоянство
и обходительство честное³ просилъ от Войска Запорожского Низового⁶
аттестата. По чему я зъ старшиною войсковою и присутствующимъ
товариствомъ, на честное его битіе и службы ревностніе і непорочне,
по вышеписанному засвѣдительствованію и знанію собою и всѣмъ
Кошемъ сей (къ неоставленію его в Малой Россій, и гдѣ б онъ не
пожелалъ сискавъ мѣсто жить и службу ея імператорскаго величества
отправлять)⁷, за подписомъ и приложениемъ войсковой печати, в
разъсуждений і знаній за подлѣнно вышеписанной службы, обходительствѣ

³Перед цим закреслено і исправности по поручаемым делам.

⁴Далі закреслено к войским и гражданским.

⁵Число не зазначено.

¹Написано на полі.

²Далі закреслено селѣ.

³Написано над рядком.

⁴Далі над рядком закреслено билъ.

⁵Далі закреслено удостоенъ былъ в Кодаке над оженившимися козаками атаманомъ и.

⁶Далі закреслено на добропорядочіе его службы.

⁷Далі над рядком закреслено аттестать видать и пре, далі закреслено которому сей
аттестать.

88 і постоялства // доброго⁸ опредѣлили видать⁹. ³И чрезъ оной гдѣ въ высокихъ і подсутствующихъ властей пріятно просимъ³: ¹оного Бардадима какъ і протчихъ отсель випущенихъ при атестатахъ запорожскихъ¹⁰ козаковъ войскою ея і.в.а. ¹не послѣднею службою, по возможности его¹¹ к вяшшому оной оуправленія пожаловать не оставитъ¹.
З Коша. Октябра 3 дня, 1761 года.

Ея императорского величества
Войска Запорожского Низового

Помітка на арк. 87: «Под ном. 4770 З.В.Н.».

Арк. 87, 88. Відпуск.

№ 407 1761 р., листопада 31. – Атестат полкового старшини Григорія Шрама. № 5298

89 По указу ея величества государыны імператрицы Єлисаветъ Петровны, самодержыцы всероссійской и прочая, и прочая, и прочая

Войска Запорож. Низового куреня Леушколского товариш полковій старшина Григорыи Иванов синъ Шрам по представленію его¹ и по засвѣдительствованію от того куреня, въ прошломъ 1747-м году пришедъ з Малои Россій, служит при том куренію и при Воісковой запорож. канцелярій, ісправляя подлежащее радѣтелно. И за тѣ его верние и непорочни е.і.ву службы опредѣлень билъ от Воіска Запорож. полковым писаремъ ¹въ Кодакъ¹ въ 757-м году. В яком званый будучи, справлял подлежащее² по высоким и воісковим здешнымъ предложеніямъ ревностно.

89 А ннѣ, по намѣренію его, желает олучитя в Малую Россію на
3в. житє. І просил от Воіска 3-го Н-го // ісключенія, а на добропорядочноє битые во¹ свѣдительство⁶ – аттестата¹. По чему я з старшиною воісковою и присудствующимъ товариствомъ уволнит его, Шрама³ і от служб от Воіска Запорож. ісключитъ, а на честное его здѣ бытє и служби непорочные, по высшепоказаніюму засвѣдительствованію и знанію собою і со всѣмъ Кошемъ аттестать⁴ дат за подписаніемъ и с приложениемъ воісковой печати⁵, в разсужденый и знаный за подлѣнно висшеписанныхъ бития і службъ вѣрнихъ, обходительства і постоялства доброго и отсель отхода по желательству опредѣлили ¹сей аттестать¹ видат. И чрезъ оней гдѣ въ высокихъ и подсутствующихъ властей ныжалше просимъ: по его, Шрама,
90 желанію // опредѣленіемъ в Малои Россій ²к военной не послѣдней²

⁸ Далі закреслено и отсель отхода честного по желательству.

⁹ Далі закреслено и при войсковой печати за подписомъ и видань.

¹⁰ Далі закреслено старіе.

¹¹ Далі закреслено не ос.

¹ Написано надъ рядкомъ.

² Написано на полі.

³ Написано надъ рядкомъ закресленого Малишевича.

⁴ Написано надъ рядкомъ замість закресленого свѣдительство.

⁵ Далі закреслено по чему.

⁶ Далі закреслено къ.

службѣ, ¹какъ і протчийхъ отсель при атестатахъ випущенихъ¹, пожалова т не оставитъ⁷.

В Кошѣ Войска З. Низового виданъ ему, Шраму, ноября⁸ 31 д. 1761 году.
Е. і. ва. Воиска Запорожского Низового
атаманъ к. Г. Ф. с.

Помітка на арк. 89: вих. «Ном. 5298 З.В.К.».

Арк. 89, 90. Відпуск.

№ 408 1761 р., грудня 15. – Атестат козака Брюховецького куреня Андрія Ковалевського. № 5824

Аттестать

91

Данъ сей аттестать із Войска Запорожского Низового козаку куреня Брюховецького Андрію Василюву сну Ковалевскому.

Онъ, Андрей Василювъ снъ Ковалевскій, по засвидѣтелствованію и представленію курѣнного атамана и другихъ знатныхъ и старихъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Воѣске началъ служить зъ 1747 года. И в государственныхъ службахъ, и в воѣсковихъ посылкахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находился, і всѣ курѣнние надобности и службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно і безпотковенно. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходително, без і малѣйшого порока.

А ннѣ¹ по² точному намѣренію і проіску ³его, как і представиль³, ²в Новой Водолаги² оженясь, жителствовать в Малоѣ Россіи или в слободскихъ полкахъ, где сищеть мѣсто. І просиль от Воѣска Запорожского Низового уволнення, а на добропорядочніе службы–аттестата. Почему я зъ старшиною воѣсковою і присудствующимъ товариствомъ уволнить его, Ковалевского, и іс показанного куреня от служеб ісключит, // а на честное его зде бытие и службы ревностіе в непорочіе, по вышепоказанному засвидѣтелствованію и знанію собою і всѣм Кошемъ доволно сей (к неоставленію его, где пожелаетъ жить, ея імператорскаго величества войскою ж непослѣднею службою по заслуге і ревности его прописанноѣ і возможности)⁴ дать аттестать за подписом і с приложениемъ воѣсковоѣ печати, в разсужденій и знаній за подлѣнно вищеписанныхъ его служеб вѣрнихъ, обходителства і постоянства доброго, ²и отсель отхода честного², опредѣлили видать. И чрезъ оній глѣдъ высокихъ и подсутствующихъ властей нижайше просимъ: по его, Ковалевского, желанію и ревности опредѣленіем в Малоѣ Россіи или в Слободскихъ полкахъ, где пожелаетъ жить, к службѣ ея імператорскаго величества, і произвожденіемъ его за

91
зв.

¹ Далі закреслено дан, далі над рядком закреслено виданъ.

⁸ Виправлено з октябрю.

¹ Далі закреслено возимѣль-де.

² Написано над рядком.

³ Написано на полі.

⁴ Дужки авт.

предписаніе службы и возможность к продолженію всегдашнему оноѣ совѣдѣнной исправностию, такъ какъ і протчїихъ із Войска Запорожского Низового при аттестатахъ випущеннихъ, особливо высочайшею млстію

92 пожаловат // не оставитъ.

Данъ зъ Коша декабра 15 дня 1761 года.

Ея імператорскаго величества Войска
Запорожского Низового

Помітка на арк. 91: «Записано в книгу под ном. 5824».

Арк. 91, 92. Відпуск.

№ 409 1761 р., грудня 19. – Аттестат козака Коренівського куреня Якова Губи. № 5882

93 Аттестатъ

Данъ сей аттестат із¹ Войска Запорожского Низового козаку куреня Коренївского Якову сину Губѣ.

Онъ², Яковъ синъ³ Губа³, по засвѣдѣтелствованію и представленію курѣннаго атамана и другихъ знатнихъ і старихъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служить зъ 1742 году. И в государственныхъ службахъ, і⁴ войсковихъ посліахъ, случающихся партїяхъ по наряду с того куреня находился, і всѣ курѣннїе надобности і службу о правлял вѣрно, радѣтелно і безпо тковенно. І все жителство свое проваждалъ честно, добропорядочно, обходително, без и малѣйшого порока.

93 94 3в. А ннѣ, по точному намѣренію і происку его, какъ и представил⁵, // жителствовать в Малой Россїи іли в Слободскихъ полкахъ, где сище т мѣсто, ⁶предпрїял⁶ і просил от Войска З. Н. увольненїя, а на добропорядочные службы – аттестата. По чему я з старшиною войсковою і присудствующимъ товариствомъ уволнит его, Губу, и ис показаного куреня от служебъ ісключит, а на честное его zde битие и службы ревностные и непорочные, по вышепоказаному засвѣдѣтелствованію і знанію собою і всѣмъ Кошемъ довольно сей к неоставленію его, где пожелаетъ жит, ея ім. ва войскою ж не послѣднею службою // по заслуге і ревности его⁷ прописанной і возможности, і дать аттестатъ за подписомъ і с приложениемъ войсковою печати, в разсуждений і знанїи за подлѣнно вышеписанныхъ его служебъ вѣрныхъ, обходительства і постоянства доброго и отсель отхода честного, опредѣлили видат. И чрезъ онїи гдѣтъ высокихъ и подсуствующихъ властейъ нижайше просим: по его, Губи, желанію и ревности опредѣлениемъ в Малой Россїи іли⁸

¹ Далі закреслено Коша.

² Далі закреслено Губа.

³ Написано над рядкомъ.

⁴ Далі закреслено в.

⁵ Далі закреслено в Новой Водолаги оженяс.

⁶ Написано на полі.

⁷ Далі закреслено гдѣ пожелаетъ.

⁸ Далі закреслено в слободскихъ полкахъ.

где пожелаетъ жить, к службѣ ея ім. ва и произвождениемъ его // за 94
предписанніе службы по⁹ возможности к продолженію всегдашнему¹¹ зв.
оной¹¹, такъ какъ і протчих із войска Запорож. Н. при атестатах
выпуш[ених]¹², особливо височайшею млс[тию] пожаловат не оставит.
Дань з Коша декабра 19¹ д. 1761 г[ода].

Е. і. в. Воиска З. а.

Помітка на арк. 93: «Ном. 5882».

Арк. 93, 94. Відпуск.

№ 410 1761 р., грудня 29. – Атестат козака Поповичівського
куреня Якова Андрієвського. № 5969

Аттестать

95

Дань сей аттестать із¹ Войска Запорожского Нызового² товаришу³
куреня Поповичѣвского Якову Андрѣеву сину Андрѣевскому.

Онъ, Яковъ Андрѣев синъ Андрѣевский, по засвѣдителействованію
вышписанного Поповичѣвского куреня атамана⁴, всего товариства і
другыхъ знатныхъ і старыхъ товарищеѣ, началъ служит в Воѣске
Запорожскомъ Нызовомъ, счисляясь въ означенном Поповичѣвскомъ
куренѣ зъ 1737-го года. І былъ во всѣхъ Крымскихъ походахъ. І какъ
тамо ³на сраженияхъ, приступах и в послаемых за языкомъ партиях³,
не щадя живота своего, ⁵не закрывая лица, [ре]вности⁶ оказы[ва]лъ
себе⁵, такъ⁷ ³и послѣ того при³ Сѣчы по наряду означенного
Поповичѣвского куреня будучы употребляемъ в разніе воѣсковіе партій⁴,
посилки, і все порученное ему справлялъ верно, радѣтельно⁸ і
безпотковенно.

І на оніе его добропорядочніе службу, постояяства и обходительства⁹,
³по желателству отсель отхода³, просиль от Воѣска Запорожского
Нызового аттестата. По чѣму я з старшиною воѣсковою і
присутствующымъ товариствомъ на честное его бытіе // и службы 95
ревностніе и непорочніе, по вышписанному засвѣдителействованію и знанію, зв.
собою и всѣмъ Кошем¹⁰ к неоставленію его¹¹, гдѣ бь онъ ні пожелалъ,¹²

⁹ Далі закреслено і.

¹⁰ Далі закреслено оной.

¹¹ Далі закреслено совершеною і справностію.

¹² Текст пошкоджено.

¹ Далі закреслено Коша.

² Далі закреслено козаку.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено і.

⁵ Написано на полі.

⁶ Текст пошкоджено.

⁷ Далі закреслено і при.

⁸ Далі над рядком закреслено добропорядочно.

⁹ Далі над рядком закреслено и отсель.

¹⁰ Далі закреслено сей.

¹¹ Далі закреслено в Малої Россій.

¹² Далі закреслено бытъ.

сискавъши мѣсто, жыть и службу ея императорскаго величества о правлят, за подписомъ і приложеніемъ воѣсковоѣ печати, в разсужденіи і знаніи за подлинно выпеписанноѣ службы, обходителства и постоянства доброгo и о тсюда отхода честного, выдать сей аттестатъ опредѣлили. И чрезъ оній гсидь высоких и подсутствующих властеѣ приятно просим: оногo Андрѣевского ¹³ за его вѣрніе, радѣтелніе и непорочніе тутъ при Войску З. Н. служби¹³, какъ и прочійхъ отсель выпущенныхъ пры аттестатахъ запорожскихъ козаков, войнскою ея императорскаго величества не послѣднею службою¹⁴ по возможности его к вящшему оноѣ о правленію пожаловат не оставыть.

З Коша. Декабря 29 д. 1761 году.

Ея і. величества Войска Запорожскаго
Н. а. кошовоѣ

Арк. 95. Відпуск

№ 411 1762 р., січня 3. – Атестат козака Конелівського куреня Михайла Довбні. № 112

99 Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ із¹ Воѣска Запорожскаго Н. товаришу куреня Конеловскаго Мыхайлу Артемову сину Довбнѣ.

Онъ, Довбня, по засвѣдителействованію выпеписанного Конеловскаго куреня атамана і всего товариства і другихъ знатних і старихъ товаришеѣ, началъ служитъ въ Воѣске Запорожскомъ Н. счислѣс в означенномъ куренѣ зъ 1718 году². І с начатія Крымскихъ походовъ посланъ былъ в Крымскую область, под Озов, для провѣданиа обращениѣ і поимки языка, гдѣ имъ з бившими при немъ до нѣсколка человѣкъ козаками³ татар³ для языка³ симано і представлено до Коша. Потомъ же⁵ в Крымских // походахъ⁶, Очаковскомъ, Днѣпровском и Хотѣнскомъ, ⁹⁹ ^{зв.} былъ. І какъ тамо, ⁷ не щадя живота своего, на приступах и сраженіяхъ. не закрывая лица, поступалъ ревностно, такъ⁷ і при Сѣчы по нарядамъ означенного⁸ Конеловскаго куреня в гсдрственнихъ службах і воѣсковихъ посліахъ, случаючихся партіях і справлялся вѣрно, радѣтелно і безпоткновенно, за якіе его вѣрніе службы і годности опредѣляемъ былъ в разніе званія старшинскіе. І во всѣхъ тѣхъ званіях все жителство свое провождалъ честно і непорочно. І просиль от Воѣ. За. Ни. на добропорядочніе службы аттестата.

¹³ Написано над рядком і частково на полі.

¹⁴ Далі над рядком закреслено и особливо височайшею милостию.

¹ Далі закреслено Коша.

² Далі закреслено і былъ.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено языка.

⁵ Далі закреслено во всѣхъ.

⁶ Далі над рядком закреслено такожъ.

⁷ Написано на полі.

⁸ Далі закреслено б.

По чому я з старшиною воѣ. і присутствующим товариством на
честн[ое]⁹ его здѣ битіє і служби // ревностніє і непорочніє по 100
вишепоказанному засвѣдителействованію і знанію собою и всѣмъ Кошемъ
сей (к неоставленію его в Малоѣ Россій, і гдѣ бѣ онъ ни пожелал,
сискавъ мѣсто, житъ, ея ім. в. войскою службою) дать сей аттестать
за подписомъ і приложенієм воѣ. печати, в разсужденій і знаній за
подлѣнно вишеписанноѣ вѣрно¹⁰ службы, исправности³, обходительства
і постоянства доброго і отсель отхода честного, по желателству
опредѣлили, которому і выданъ з Коша генваря 3 д. 1762 году.

Помітка на арк. 99: вих. «Ном. 112».

Арк. 99, 100. Відпуск.

№ 412 1762 р., лютого 25. – Аттестат козака Нижчестеблїївського
куреня Герасима Голодного. № 648

Аттестать

101

Данъ сей аттестат из Войска Запорожского Низового ¹оного Войска¹
куреня Нижчестеблѣвского Герасиму сину¹ Голодному.

Онъ, Герасимъ Голодный, по засвѣдителействованію и представленію
курѣнного атамана и другихъ знатных и старихъ товарищей, в ономъ
Запорожскомъ Низовомъ Войске начал служит зъ 1744 году. И в
государственныхъ службах, и войсковыхъ посліахъ, случающихся
партияхъ по наряду с того куреня находился. И всѣ курѣнние надобности
и службу о првлял вѣрно, радѣтельно и безпотковенно. И все жителство
свое проваждалъ честно, добропорядочно, обходительно, // без малѣйшого 101
порока. зв.

А нинѣ, по точному намѣренію и происку его, какъ и представил,
²что в Новослободскомъ поселеній женился і ² жителствова т в Малоѣ
Россій или в слободскихъ полкахъ, где сищет мѣсто, предпріялъ. И
просилъ от Войска Запорожского Низового увольнения, а на
добропорядочніє служби – аттестата. По чому я з старшиною воѣсковою
и присуствующим товариством уволнить его, Голодного, и ис показанного
куреня от службѣ ісключит, а на честное его здѣ битіє и служби
ревностніє и непорочніє, по вишепоказанному засвѣдителействованію і
знанію собою и всѣмъ Кошемъ довольно сей (к неоставленію его, где
пожелает жит, его ім. ва войскою жъ // не послѣднею службою по 102
заслу[ге]³ и ревности его прописанн[их] и возможности) дать аттестат
за подписом и приложенієм воѣсковой печати, в разсуждений и знаній
за подлѣнно вишеписанних его службѣ вѣрних, обходительства и
постоянства доброго, и отсель отхода честного опредѣлили выдат. И
чрез оній гсидѣ высоких и подсудствующих властей нижайше просимъ:

⁹Текст пошкоджено.

¹⁰Далі закреслено и честной.

¹Написано над рядком.

²Написано на полі.

³Текст пошкоджено.

по *его*, Голодного, желанію и ревности опредѣленіемъ в Мало# Россій или где пожелает жит к службѣ его ім. ва и произвожденіемъ его за предписанніе службы, по возможности к продолженію всегдашнему
102 оно#, такъ какъ и прочих из Воиска Запорожского // Низового при атестатахъ выпущенныхъ, особливо[ю] высочайшею милости[ю] пожаловать не ост[а]вить.

Данъ с Коша февраля 25 дня 1762 году.

Его ім. в. В. З. Н.

Помітка на арк. 101: вих. «Ном. 648 З.В.К.»

Арк. 101–102. Відпуск.

№ 413 1762 р., березня 13. – Прохання Запорозького Війська до Петра III про допомогу колишньому військовому писарю Артемію Васильеву. № 877

103 Всепресвѣтлѣйшій державнѣйшій великій государь императоръ Петръ Феодоровичъ^а, самодержецъ всероссійській, государь всемилостивѣйшій

Вашего императорского величества всеподданнѣйшего Низового Запорожского Воиска кошевій атаманъ Григорій Федоровъ, воисковіе старшини, атамани и все товариство бють челомъ. А в чемъ наше прошеніе о томъ ниже слѣдуетъ.

Оного Запорожского Низового Воиска воисковій пысарь Артеміій Василювъ служитъ вашему императорскому величеству в Воиске Запорожскомъ Низовомъ в куренѣ Уманскомъ з 1740-го года. И между темъ находился оного Запорожского Воиска в Воисково# канцелярій в о правленій писмелныхъ дѣлъ немалое время. И опредѣляемъ, и посланъ
103 былъ в разніе // воисковій и секретніе посланки и партій разездніе. И от
зв. всего Воиска Запорожского Низового опредѣленъ за признанніе службы з 1749-го года в полковіе старшини полжовимъ писаремъ. И в томъ старшинствѣ будучи с партиями другихъ запорожскихъ старшинъ и козаковъ при границахъ турецкихъ и татарскихъ, при рекахъ Бугу и Громоклей, и Конскихъ Водъ для разведованія татарскихъ воровскихъ кримскихъ, джамбулуцкихъ и едисанскихъ нагайцовъ, и недопущенія онихъ вриватся в россійскіе границы для злодействительного своего россійскимъ подданнимъ злоприключенія, находился в 1752-мъ году на границахъ россійскихъ при Никитиномъ, а турецкой – в Камяного Затону с комисари от россійско# стороны и депутатами^б, а от кримско# //
104 стороны перекопскимъ калмакамомъ фета-эфендіемъ, от Воиска Запорожского Низового депутатомъ и писаремъ находился неединожди. В 753-мъ году, по височайшимъ вашего императорскаго величества указамъ, въ Очаковѣ по пограничнимъ секретнымъ и несекретнымъ дѣламъ обще с полковникомъ запорожскимъ чрезъ пять мцей во время битности тамо в Очаковѣ двобунчучного Абди, а потомъ требунчучного Агметъ Конурлу¹-оглу пашей безо тлучно находилъся. И что касалось по

¹Написано на полі замість закресленого Ксонурми.

височайшимъ вашего императорскаго величества указамъ к разведиванию турецкихъ и татарскихъ предприятий и приуготовлений, такожъ и защищенія тамо в Очаковѣ бивающихъ по *и*нтереснимъ пограничнимъ дѣламъ и по купечеству подданихъ вашего императорскаго величества разнаго званія людей, в томъ // числѣ и запорожскихъ козаковъ, онъ, 104
Василиевъ, поступать вѣрно и радѣтельно по присяжной своей должности. 3в.

Что мы, всеподданнѣйшіе вашего императорскаго величества раби, самимъ дѣйствомъ в службахъ оного Василиева верность вашему императорскому величеству и исправность дѣлую во всемъ признавши, удосѣтоили его воисковимъ старшиною и избрали в 1754-мъ годѣ во всемъ вашего императорскаго величества Запорожскомъ Низовомъ Воиске воисковимъ писаремъ. В которомъ званій двожди² онъ, Василиевъ, будучи, всякіе по височайшимъ вашего императорскаго величества указамъ и високимъ ордерамъ самонужнѣйшіе секретніе пограничніе и другіе, тако ж и здешніе воисковіе дѣла порядочно и верно исправляль. В 1757-м он же, Василіевъ, по указамъ // вашего императорскаго величества і високих 105
командъ ордерамъ посланъ билъ в Очаков – в Едисанскую и за Днѣстръ – в Буджацкую орди, в Бѣльгородъ и в другіе тамошніе мѣста, под образомъ прошенія и домагателства у сераскерь-султана Сеадеть-Гирая³ удоволствія и успокоенія пограничнихъ, тогда бившихъ, для разведиванія тамошнихъ обращеній. А потомъ, з 758-го году, з воисковими здешними старшинами Павломъ Кириловимъ и Петромъ Калнишевскимъ, в силѣ вашего императорскаго величества височайшихъ Правителствующаго сената указовъ, отправлясь от Воиска Запорожского Низового, в Санкт-Пѣтербургѣ при Сенатѣ до февраля мця минуваго 760-го года находился по воисковимъ здешнимъ дѣламъ^г. Да он же, писарь воисковій Артемій Василиевъ, по поворотѣ его // з Санкт- 105
Пѣтербурга к Воиску, что порученное ему с прочіими по Правителствующему сенату, исправил подлежаще, без всякого и малѣйшого упущенія. Паки в званіе войскового писара прошлаго 1760-го году, июня в 24 д. опредѣленъ билъ. В якомъ находясь, осправляль то званіе ревностно, верно и непожковенно. И по крайнему его в томъ званій болше бить нежеланію в I-е число генвара 1761-го года уволненъ. 3в.

Феврала жъ от 4-го 761³ года от Коша послан билъ в Глуховъ к его ясневелможности високоповелителному гайдну, гайдну гетману и многихъ ординовъ кавалеру, и в Генералную воисковую канцелярию по воисковимъ самонужнѣйшимъ дѣламъ для сисканія по онимъ резолюцій, и исправя по всей порученности полезное, поворотился ⁴того году⁴ июля 8⁵. В 17 д. же по опредѣленію // Коша посланъ билъ в разніе 106
кримскіе мѣста: Перекопъ, Бахчесарай, Балаклеву и Козлевъ для развѣдиванія тамошнихъ обращеній, под образомъ сисканія у хана кримского Кирымъ-Гирея россійскому купечеству во остаючихся ихъ на кримскихъ жителяхъ и купцахъ кредитахъ удоволства^а, что все совершено

²Витравлено з слова трожди.

³Написано над рядком замість закресленого сего.

⁴Написано над рядком замість закресленого прошлаго.

⁵Далі закреслено д и того жъ июля.

черезь домагателстви исправиль. И поворотясь, в Кошѣ декабра 4 д. донесль. Которими его всѣми предозначєнными вѣрными службами ми, всеподданнѣйшее Войско Запорожское Низовое, многодовольни будучи, совершенно свидѣтельствуя симъ нашимъ всєнижайшимъ
106 прошеніємъ рабски донести, и падши предъ височайшими // стопами
3в. вашего імператорскаго величества просимъ оногo писара войскового Артемия Василиева за всѣ понесєннїе высшепрописаннїе вѣрнїе, непорочнїе и ревностнїе, особенно полезнїе служби не послѣднею височайшею вашею імператорскаго величества отчєскою млстїю, гдѣ в чємъ его, писара войскоавого, прошенїе будєть, всемилостивѣйше не оставить.

Всемилоствѣйшїй государь, просимъ вашего імператорскаго величества о семъ нашемъ всеподданнѣйшемъ прошенїи, гдє и когда
107 надлежатимєть, и куда взнесєнно // будєть, рѣшенїе⁶ повелѣть учинить.

Писанно и сїє подписанно, и войсковая печать приложенна, и войсковому писарю Артему Василиеву отъ всего Войска врученно 1762-го году, марта 13 дня

Вашего імператорскаго величества всеподданнѣйшего⁷
Войска Запорожского Низового

Помітка на арк. 103: вих. «Ном. 877».

Арк. 103-107. Відпуск.

№ 414 1762 р., травня 17. – Атєстат козака Переяславського курєня Омєляна Трезвинського. № 2275

108 Аттєстать¹

Данъ сєй атєстатъ изъ Войска З. Низового² Войска З. Н. козаку курєня Переясловского, а нинѣшнему² житєлю полку Гадяцкого, города Гадячого, товаришу² Ємєляну Трезвинскому.

Онѣ, Ємєлянѣ Трезвинскїй, ⁴по засвѣдїтелствованїю курєня Переясловского атамана і другихъ старинихъ знатнихъ козаковъ⁴ ^{5в} Запорожскомъ Низовомъ Войску в курєнѣ Переясловскомъ [с]лужи⁶ началь² ^{7з} 1738 году и, служа, билѣ в государственнихъ [с]лужбахъ и войсковихъ поси[лк]ахъ, случающихся партїяхъ [п]о наряду с того курєня⁸ і всѣ курѣннїе [н]адобности и службу о правлял вѣрно, радѣтельно і безпот[кн]овєнно. И все житєльство [св]ое провождал чєстно, [до]бропорядочно, обходитєльно, [бє]з и малѣйшого порока по⁹ 1758 годѣ. Яко за вишеписанную

⁶ Далі закрєслєно всеподданнѣйшее.

⁷ Написано над рядкомъ замѣсть закрєслєного самодєржца всєроссїйского.

¹ аттєстать

² Написано над рядкомъ.

³ знатному

⁴ Написано на полі.

⁵ Далі закрєслєно одного.

⁶ Текст пошкоджєно.

⁷ Далі закрєслєно чрєз шєстнадцять годѣ.

⁸ Далі закрєслєно находилсѣ.

⁹ Далі закрєслєно 176.

про[до]лженную чрез прописанное [вре]мя нимъ, Трезвинским, [п]ри
Войску З. службу никакова [зас]вѣдительства¹⁰ за отлучкою его в Малую
Росію // ⁴от Войска⁴ не имѣть, для того² по прошенію его і по 108
засвѣдительствованію вищеписаному²¹¹на честное его zde битіе и служби 3в.
ревностніе і непорочное¹² обхожденіе опредѣлили: ⁴за подписомъ і
приложеніемъ воисковой печати⁴ видать аттестать¹³, чрезъ коториѣ
высокихъ и нижнихъ властей просимъ его, Трезвинского, ⁴в Малой Росіи
или где жителствовать будетъ, сверхъ уже опредѣленого в Генер. в.
крий от званія⁴ ¹⁴не оставитъ, ⁴какъ і прочихъ с Войска З. Н.
выпущеныхъ Запорожского Войска козаковъ⁴, не послѣднею і. ва службою¹⁵.
И ²во время² чего и сей ему Трезвинскому² аттеста т¹⁶ данъ¹⁷ 1762 г.,
мая 17 с Коша марта [!].

Помітка: вих. «Ном. 2275»

Арк. 108. Відпуск.

№ 415 1762 р., травня 18. – Аттестат козака Коренівського куреня
Андрія Ковалевського

Аттестать

109

Данъ сей аттестать із Войска Запорожского Низового оного Войска
козаку куреня Коренѣвского Андрѣю Самоѣлову сину Ковалевскому.
Онъ, Андрѣй Самоѣловъ синъ Ковалевскій, по засвѣдительствованію и
представленію курѣнного атамана и другихъ знатныхъ и старихъ
товарищей, въ ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служить
зъ 1735 году. И в государственныхъ службахъ, и воѣсковыхъ посліахъ,
случающихся партіяхъ по наряду с того куреня находилъсѣ, и всѣ
курѣнніе надобности и службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно і
безъполковенно. И все жителство свое провождалъ честно,
добропорядочно, обходительно, безъ и малѣйшаго порока.

А ннѣ, по точному намѣренію и происку его, какъ і представилъ,
жителствовать въ Малой Росіи или в слободскихъ // полкахъ, где 109
сищеть мѣсто, предпріять. И просилъ от Войска Запорожского Низового 3в.
уволненія, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я зъ
старшиною и присутствующимъ товариствомъ уволнить его, Андрѣя
Ковалевского, і ис показанного куреня от служебъ исключить, а на
честное его zde битіе и служби ревностніе и непорочніе, по

¹⁰ Далі закреслено не имѣть.

¹¹ Далі закреслено курѣнного переяславского атамана и другихъ знатныхъ старихъ
товарищей, далі на полі закреслено в вищеписанной его службѣ.

¹² Далі закреслено по вищепоказанному засвѣдительствованію.

¹³ Далі закреслено и чрезъ оній глѣдъ высокихъ і подудствующихъ властей просимъ
по его Трезвинского, которіи і виданъ с Коша мая 16 д 1762 году.

¹⁴ Далі закреслено въ м годѣ бѣ онъ ни остался жителствомъ.

¹⁵ Далі закреслено в в крий утверждение.

¹⁶ Далі закреслено з приложеніемъ вой. печати и с приложеніе и с подписомъ
нашего імени.

¹⁷ Далі закреслено ему повеля.

вышшепоказанному засвѣдительствованію и знанію собою и всѣмъ Кошемъ довольно сей, къ неоставленію его, где пожелаетъ жить, его императорскаго величества войскою жъ не послѣднею службою, по заслугѣ и ревности его прописаннои и возможности дать аттестатъ за подписомъ и приложеніемъ войсковои печати, въ разсужденій и знаній за подлинно вышшеписанныхъ его службъ вѣрнихъ¹, обходительства и постоянства доброго и отсель отхода честнаго опредѣлили выдать. И чрезъ оныи гдѣ высокихъ и подсутвующихъ властей нижеише просимъ: // по его, Андрѣя Ковалевскаго, ²желанію, вѣрности² и ревности опредѣленіемъ въ Малои Россіи или гдѣ пожелаетъ жить, къ службѣ его императорскаго величества і произвожденіемъ его за предписанніе службы, по возможности к продолженію всегдашнему оной, такъ какъ и протчійхъ изъ Войска Запорожскаго Низоваго при аттестатахъ выпущенныхъ, особливо высочайшею милостию пожаловать не оставыть. Данъ с Коша мая 18 дня 1762 году.

Его императорскаго величества Войска
Запорожско Низоваго

Арк. 109, 110. Відпуск.

№ 416 1762 р., травня 29. – Аттестат козака Переяславського куреня Івана Гардового. № 2535

111 Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожскаго Низоваго товаришу куреня Переясловскаго Івану Афанасієву сну Гардовому.

Онъ, Іванъ Афанасієвъ син Гардовій, по засвѣдительствованію вишеписаннаго Переясловскаго куреня атамана², всего товариства и другихъ знатнихъ и старихъ товарищей, началъ служитъ въ Войске Запорожскомъ Низовомъ, счисляясъ въ означенномъ Переясловскомъ куренѣ, с малыхъ лѣтъ. І билъ по нарядамъ отъ того куреня⁴ ⁵в разніе воисковіе⁵

111 партиі⁶ і послілки употребляемъ. // И все порученное ему ісправлял
зв. верно, радѣтельно і безпоткновено. І на оные его⁷ добропорядочніе службы, постоянства і обходительства, по желательству его отсель отхода, просилъ отъ Войска Запорожскаго Низоваго аттестата. По чему я з старшиною войсковою и присудствующимъ товариствомъ на честное его битіе и службы ревностніе і непорочніе, по вишеписанному засвѣдительствованію і знанію собою і всѣмъ Кошемъ, к неоставленію 112 его, гдѣ б онъ ни пожелалъ, // сискавши мѣсто, жить і службу его ім.

¹Далі закреслено и.

²Написано над рядком.

¹Далі закреслено Панасенку.

²Далі закреслено і.

³Далі закреслено во всѣхъ.

⁴Далі закреслено в случающихся.

⁵Написано над рядком.

⁶Виправлено з слова партияхъ.

⁷Далі закреслено ве.

ва отпраплят, за подписом і приложеніємъ воѣсковоѣ печати, в
разсуждений і знаній за подлинно вишеписанноѣ служби, обходительства
и постоянства добраго і отсель отхода честнаго видать сей аттестат
опредѣлили. И чрезъ оный гдѣдь високих і подсуствующих властей
приятно просим: оного Панаселка, сына Гардоваго, за его вѣрніе,
радѣтелніе і непорочніе тутъ при Воѣску Запорожскомъ Низовом
понесеніе⁵ службі, // какъ і прочіихъ отсель випущеных при аттестатах⁸ 112
запо[ро]жских козаков, воѣскою его імго ва не послѣднею служб[ою], 3в.
по возможности ег[о] к вящшему оно[й] отправлению, п[о]жаловать не
ост[а]вить.

С Коша маія 29 д. 1762 году.

Его імго. в. Воиска З. Н.

Помітка на арк.111: вих. «Ном. 9535».

Арк. 111, 112. Відпуск.

№ 417 1762 р., червня 1. – Атестат козака Рогівського куреня
Корнія Шуенка. № 2558

Аттестать

113

Данъ сей аттестать из Войска Запорожского Низового оного ж Воиска
товаришу куреня Рогѣвского Корнѣю Иванову сину Шуенку.
Онъ, Корнѣѣ Шуенко, по засвѣдѣтельствуванію и представленію
вишеписанного Рогѣвского куреня атамана и всѣхъ того куреня знатных
и старих товарищей, начал его і. ву в Воиске¹ Запорожскомъ Низовомъ
служить з 1744 года. И в государственных службахъ, и в воѣсковых
посилках, случающихся партиях по наряду с того куреня находилъ. И
всѣ воѣсковіе и курѣнніе служби отпраплял вѣрно, радѣтелно и
безпожковенно, не закривая нѣгде себе. И все жителство свое провождал
честно, добропорядочно, обходително, без и малѣѣшого порока.

А нѣѣ, оженясь в Малой Россій, в полжу [...] ² Прилуцкомъ, // в 113
первоѣ полжовоѣ сотнѣ жителствуетъ, и просиль от Воѣска З. Низового 3в.
уволнения, а на добропорядочніе служби – аттестата. По чему я з
старшиною воисковою и с присутствующимъ товариством уволнить его,
Шуенка, и ис показанного куреня от служебъ исключит, а на честное
его здѣ битіе и служби ревностніе і непорочніе, по вишепоказанному
засвѣдѣтельствуванію и прошенію Рогѣвского куреня атамана и стариков
к неоставленію его в Малоѣ Россій за понесеніе его і. ву вѣрніе и
довольніе служби, дат сей аттестат за подписом и с приложеніємъ³
воисковоѣ печати, в разсуждений и знаній в Кошѣ за подлѣнно 114
вишеписаных служебъ его вѣрнихъ, обходительства // и постоянства
добраго и отсель отхода честнаго, опредѣлили вида т. И чрезъ оный гдѣдь

⁵аттестатах

⁹Текст пошкоджено.

¹Виправлено з слова воисковіе.

²Далі текст пошкоджено на 1-2 слова.

³Далі закреслено воис.

високихъ и подсуствующихъ властей нижайше просимъ: оногo Шуенка, за понесенни службы висшеписание, в Малой Россiй не оставитъ в его прозбахъ потребнимъ, такъ какъ и прочихъ из Воиска сего Запорожскаго Низового заслуженнихъ, при атестатахъ випущеннихъ, особливою височайшою млстiю жалова т.

Данъ с Коша⁴ ионя⁵ 1 д. 1762 году.

Помітка на арк. 113: вих. «Ном. 2558».

Арк. 113, 114. Відпуск.

№ 418 1762 р., червня 19. – Свідощтво Коша, видане козакові Рогівського куреня Івану Тупиці. № 2764м

115 Свѣдѣтелство

Воиска Запорожскаго Н. бившій ку. Роговскогo козакъ Іванъ Тупиця, являсь в Кошѣ, нам словесно представилъ. Зайшполь-де онъ в Запороже с 1725 года и, живучи в оном Воиску З., билъ в походахъ на баталѣй в Турецкую минувшую войну, где в то время, какъ город Перекопъ взятъ, в плѣнъ онъ, Іванъ Тупиця¹, кримскими татарами захвачень¹, оданъ в Цариградъ на суда Порти Отоманской², на яких судахъ в плѣну онъ, Тупиця, находился чрезъ четири года. А по примиренiй тогд Кримской войны, бившимъ тогда в Цариградѣ российскимъ резидентомъ гсдиномъ Вишняковымъ с плѣна освобожденъ. І по освобожденiй, пакн в Воиску З.Н. счисляясь, при том же Роговском куренѣ служилъ і в разниѣ воисковие // партiй і послѣнки употребляемъ бил.

115 зв. Назад же тому годовъ з восемъ какъ он, Тупиця, оллучась із Воиска Н. З., в Малой Россiй в местечку Бѣликахъ оженясь, жителствует, где тамошная старшина к посполству привлекаеть. І просил онъ, Тупиця, о тѣхъ его показанныхъ при Воиску Запорож. службахъ от Воиск З. Н. засвѣдѣтелствования. А понеже о предписанныхъ его, Тупицѣ², на³ баталѣа оказанных⁴ всевисочайшему его ім. вва престолу, ⁵і послѣ походовъ будучи⁶ при куренѣ Роговском⁵ понесеннихъ службахъ³, і битио его в плѣну³, ⁷вишписанногд Роговскогo куреня ⁸атаманъ і все товариство^{8, 9 3} в Кошъ засвѣдѣтельствовали, о чемъ Кошъ^{3 5} довольно извѣстенъ^{5, 10, 11} //

⁴ Далі закреслено декабра.

⁵ Написано над рядком.

¹ Далі закреслено захвачень.

² Далі закреслено на реченних.

³ Написано над рядком.

⁴ Далі закреслено ко.

⁵ Написано на полі.

⁶ Далі над рядком закреслено в вшм.

⁷ Далі закреслено по засвѣдѣтелствованию.

⁸ Виправлено з слів атамана і всего товариства.

⁹ Далі закреслено і другихъ знатнихъ і старихъ товарищѣй в Кошъ довольно извѣстно і для того к неоставлянио его, Івана Тупицѣ, тамо в Малогд Россѣи войскою ж козацкою службою.

116 ¹⁰ Далі на полі закреслено будучи просимъ да благоволятъ в Малой Россiи гпда, собено бѣлицкое правление // і кому о семъ принадлежитъ вѣдать, о предписаныхъ при Воиску З. оказанныхъ службахъ вѣдать і привлекать его и войскою козацкою службою.

⁵Для того¹² в засвѣдителейство вшеписанихъ его тутъ при 116
Войску Запорожскому службъ і в полону претерпѣніе, і даби онъ в
Малой Росій і гдѣ жителствовать будеть войскою непослѣднею службою
оставлень не билъ и не лишень би билъ козачого званія⁶ ⁵. ¹³ за
подписаниемъ і приложеніемъ ¹⁴войсковой печати ³-ему, Тупицѣ, сие³
¹⁵данно 1762 году, іюня 19 дня.

Помітки на арк. 115 вих. «Ном. 2764».

Проба пера на арк.116 зв.: «Свѣдитель»

Арк. 115, 116. Відпуск.

116

зв.

№ 419 1762 р., червня 22. – Аттестат козака Іркліівського куреня,
еврея Василя Перехриста. № 2811

Аттестатъ

117

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожского Низового¹ оного Воиска
куреня Ірклѣвского² товарищу Василю Павлову сину Перехристу.

Онъ, Василій Павлов Перехристь, по засвѣдителействованію і
представленію вшеписанного Ірклѣвского куреня атамана і всѣхъ того
куреня знатнихъ і старихъ товарищей, ³еще с малихъ лѣтъ во время
Кримскихъ походовъ³ в Сѣчь Запорожскую с Полскои области⁴
запорожскими козаками вивезень. ³И что породы билъ жидовской, по
желанію его принять християнскій законъ³, ⁵окрещелъ^а і грамоти
обучень. І достигши ⁶при Войску З.⁶ в возрастъ совершенній⁷, в
Войске З. Н. с куреня Ірклѣвского ⁸государственние служби, послжи
и наряди войсковие и курѣлніе вѣрно і ревностно, не закривая нигде ни
в чемъ себе, равно какъ і протчіе⁹ Войска⁶ З. козаки, // отправляль 117
також. І все жителство свое провозждалъ честно, обходительно, без і 3в.
малѣшого порока, доволствуюсь¹⁰ купеческимъ⁶ промисломъ.

---

¹¹Далі закреслено для того даби благоволенного оного Івана Тупицю с козачого
званія, под коймъ онъ ннѣ жителствомъ находится, к посполитимъ повинностямъ не
привлекат, но в войскую козачу службу, яко онъ і тутъ какъ вшеписано, в той
службѣ служил вѣрно, радѣтельно і исправно, причислитъ сие от Коша В.З.Н. на
предписанни его служби.

¹²Далі закреслено о тѣх.

¹³Далі закреслено и сие свѣдителейство.

¹⁴Далі закреслено обикновенной.

¹⁵Далі закреслено свѣдителейство.

¹Далі закреслено бившому.

²Далі закреслено коза.

³Написано на полі.

⁴Далі закреслено с малихъ лѣтъ, чему будеть годовъ болѣе до сорока.

⁵Далі на полі закреслено в Сѣчѣ Запорожской.

⁶Написано над рядком.

⁷Далі закреслено началъ служить его ім. вву.

⁸Далі закреслено зъ года и.

⁹Далі закреслено добре.

¹⁰Далі закреслено собственными своими знатными.

А прошлого 751-го года, в Малой Россіи¹¹ 6-Лубенского полку в мѣстечку⁶ Ромнѣ оженясь, жителствуетъ. И просить от Войска Н. З. о вишеписанных понесенных ним вѣрных і непорочных службах и битио при Войску в засвѣдителействованіе аттестата. По чему, в разсужденій прописанных его вѣрных службѣх, обходительства і постоянства доброго³ и охель отхода честного³, по вишеписанному засвѣдителействованію і прошенію Ірклѣвского куреня атамана с товариствомъ, сей аттестатъ к неоставленію его в Мало# Россіи войскою ж непослѣднею службою 118 мы, за подписаніемъ // і за воісковою печатю, видать⁶ опредѣлили. І чрезъ оній гадѣхъ високихъ і подсудствующихъ властей¹² просимъ: ³ означенного Василя Павлова Перехриста за его при Войску продолженіе служби, паче жъ по иностранству, какъ по желанію его войскою³ 13 его в. ва ³ такъ і благодѣяніе во всехъ его нуждахъ і надобностяхъ оказывать і во всемъ оног¹⁴ желаній и прошеній по возможности его такъ какъ и протчійхъ³, із Войска Запорож. Н. при аттестатахъ выпущенных, ¹⁵ службою не оставити¹⁵ млстиво пожалован¹⁶. Дан в Кошѣ іюня в 22 день 1762 году.

Помітка: вх. «Номъ. 2811 З.В.К.»

Арк. 117, 118. Відпуск.

№ 420 1762 р., липня 1. – Атестат козака Шкуринського куреня Матвія Демидова Мачилатова. № 2886

119

Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ ¹ из Войска З.Н. оног¹ Войска¹ козаку куреня Шкуринского Матвѣю² Демидову¹ сину Мачилатову.

Онъ, Матвѣ# Демидов³, по засвѣдителействованію и представленію курѣнного атамана і другихъ знатныхъ и старих⁴ товарищѣхъ, в ономъ За. Ни. Войске началъ служит ¹ з малих⁵ лѣтъ свойхъ¹ заразъ послѣ Крымскихъ походо⁶. І в государственныхъ службахъ, и в войсковыхъ посліахъ, случающихся партіяхъ по наряду с того куреня находился і всѣ курѣнніе надобности и службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно і безпотковенно. І все жителство свое⁷ провождалъ честно, добропорядочно, обходительно, без и малѣйшого порока.

¹¹ Далі закреслено в городѣ.

¹² Далі закреслено нижайше.

¹³ Далі закреслено по его Перехриста желанію в службѣ.

¹⁴ Далі закреслено его.

¹⁵ Написано над рядкомъ замість закресленого во всехъ его нуждахъ такъ какъ і протчійхъ.

¹⁶ Далі закреслено не оставитъ.

¹ Написано над рядкомъ.

² Далі закреслено Адамову.

³ Выправлено з слова Адамовъ.

⁴ Далі закреслено не.

⁵ Далі закреслено св.

⁶ Далі закреслено баталѣй.

⁷ Далі закреслено продолжалъ.

А инѣ^{8, 9} оженясь¹⁰, в Малой Россіи¹¹ жителствова^т¹² і службу нест¹³ тамо желаєть^{-11, 4}. І просиль от Войска З.Ни. увольнения, а на добропорядочниі ¹понесенниі при Войску З.Нм.⁻¹ службы – аттестата. По чему я з старшиною войсковою і присутствующимъ товариством увольнит его¹⁵, Димидова¹, и ис показанного куреня от служебъ ісключит^т¹⁶, а на честное его zde битіе и службы ревностніе і непорочніе, по вишепоказанному засвѣдительствованию и знанию собою і всѣмъ Кошемъ довольно сей к неоставлению его, где пожелаетъ, его им. вва войскою жъ // непослѣдною службою по заслугѣ и ревности его прописанной и 120 возможности дать аттестатъ за подписомъ и с приложеніемъ войсковой печати, в разсужденій и знаній за подлѣнно вишеписанныхъ его служебъ вѣрнихъ, обходительства и постоянства доброго, и отсель отхода честного опредѣлили видать. И чрезъ оній гадъ високихъ и подсутствующихъ властей нижайше просим: по его, Димидова¹⁷, желанію и ревности опредѣленіемъ в Малой Россіи¹⁸ или где пожелаетъ жить, к службѣ его им. вва и произвожденіемъ его за предписанніе службы и возможность к продолженію всегдашнему оной совершенною исправностію, такъ какъ и прочіихъ из Войска Запорожского Низового // при аттестатах 120 випущенныхъ, особливою височайшею милостию¹⁹ пожаловать не оставить. 3в. Данъ з Коша июля 1 д. 1762 году.

Помітка на арк.119: вих «Ном. 2886».

Арк. 119, 120. Відпуск.

№ 421 1762 р., липня 6. – Аттестат полкового писаря Григорія Швидкого. № 2939

Аттестатъ

121

Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожского Низового оного Войска старшинѣ полковому и товаришу куреня Корсунского Григорию¹ Швидкому².

Онѣ, Григорій³ Швидкий², началъ служить его імператорскому величеству в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске зъ 1750 году. И от того времени при канцеляріи войсковой в службахъ войсковыхъ, посылкахъ и партияхъ всегда находился. И за тѣ его вѣрніе службы и

⁸ Далі закреслено по точному.

⁹ Далі закреслено намѣренію і происку его какъ і представиль.

¹⁰ Далі закреслено жителствова^л.

¹¹ Написано на полі.

¹² Далі закреслено і высочайшую.

¹³ Далі закреслено імѣт.

¹⁴ Далі закреслено в слободских полках или где сишетъ мѣсто.

¹⁵ Далі закреслено Адамова.

¹⁶ Далі закреслено а по.

¹⁷ Виправлено з слова Адамова.

¹⁸ Далі закреслено или в слободских полкахъ.

¹⁹ Далі закреслено по за.

¹ Далі закреслено Моспанову.

² Написано над рядком.

121 годность по опредѣленію Коша писаремъ полковимъ в Калмиосѣ с
3в. прошлого 761 году билъ, где несъ ту должность и службу вѣрно и
безпоткновенно. И употребляемъ билъ тамъ при Калмиосе в разніе с
командою по границе турецкой разведи и в искорененій по той же
границе шалостников^а. По даннымъ от Коша Запорожского //
наставленіямъ (когда о воздержаній и добромъ покой Кошъ Запорожскій
особливо старался, какъ то последовало и о томъ известно)⁴ то і онъ
при томъ Калмиосе, яко далнемъ и пограничномъ месте повеленное
учрежденіе наблюдалъ и трудился внушать и исполнять, приводя к
тому незнающіхъ, а противящихся покаянію и послушанію склонилъ.
А сверхъ того, не одиножди в Крымъ и в Очаковъ с Коша посланъ для
секретнихъ развѣдиваній. Какъ и сего 1762 году, мая от I числа о
ненешномъ хана Крымского ис Крыму за реку Бугъ походъ с войскомъ^б,
онъ по всему Крыму и степъ татарскомъ под протѣзтомъ непонятнимъ
ездилъ и примечалъ. И по совершенному уже отходу с войскомъ хана
с Перекопа до Очакова в Кошъ потребное известіе и что дозналъ
представилъ вскорѣ, о чемъ тогда жъ вездѣ донесенно с Коша и
крепкіе приняты осторожности.

122 А ннѣ онъ Моспанов[!] // представилъ: что желаетъ женитца и
служить в Малой Россій, и просилъ от Воиска Запорожского Низового
на добропорядочніе те службы аттестата. По чему я з старшиною и
товариствомъ, зная со всѣмъ Кошемъ довольно о всехъ его, Моспанова,
висшеписанныхъ службахъ вернихъ и рачительнихъ и добромъ обхожденій,
даби онъ не оставленъ билъ за то в далнейей его імператорскому
величеству службѣ, по заслуге и ревности его прописанной, награжденіемъ
какого чина и достоинства дать сей аттестатъ за подписомъ и
приложеніемъ войсковою печати, в разсужденій его службы вѣрной и
постоянства доброго опредѣлили видать. И чрез оній гадъ високихъ и
подсуствующихъ властей нижайше просимъ: по его, Моспанова, желанію,
вѣрности и ревности опредѣленіемъ в Малой Россій или гдѣ пожелаетъ
жить, к службѣ его імператорскаго величества и произвожденіемъ //
122 3в. его, какъ и предписанно за верніе службы, по возможности к
продолженію всегдашнему оной, такъ какъ и протчійхъ из Воиска
Запорожского Низового при аттестатахъ випущеннихъ старшинъ, особливо
высочайшою милостию пожаловать не оставить.
Данъ с Коша июля 6 дня 1762 году.

Его імператорскаго величества Воиска
Запорожского атаманъ кошовій Григорій Федоровъ
с войсковою старшиною і товариствомъ

Під підписом справа слід круглої воскової печатки.

Помітка на арк. 121: вих. «Ном. 2939 в.»

Арк. 121, 122. Оригінал.

³ Далі закреслено Моспановъ.

⁴ Дужки авт.

Аттестатъ

123

Данъ сей аттестат из Войска Запорожского Низового оногo Войска козаку куреня Сергѣевского Михайлу Шраму.

Онъ, Михайло Шрамъ, по засвѣдѣтельствуванію и представленію курѣннаго атамана и другихъ знатнихъ и старихъ товарищей, в ономъ Запорож. Низовомъ Войскѣ началъ служитъ съ 17...¹. И в государственныхъ службахъ, и в войсковыхъ послалкахъ, случающихся партіяхъ по наряду с того куреня находился. И всѣ курѣнніе надобности и службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно и безпотковенно. И все жителство свое провоздалъ честно, добропорядочно, обходительно, без и малѣйшого порока.

А нинѣ², по точному намѣренію и происку его, какъ и представил, оженяс, в Малой Россій жителствовать и службу несть тамо // желаетъ³. Просиль от Войска Запорожского Низового увольненія, а на добропорядочніе, понесеніе при Войску З. Низовомъ служби – аттестата. По чему я з старшиною войсковою и присуствующимъ товариствомъ уволнитъ его, Шрама, и ис показанного куреня от службъ ісключить, а на честное его zde битіе и служби ревностніе і непорочніе, по вищепоказаному засвѣдѣтельствуванію и знанію собою і всѣмъ Кошемъ довольно, сей к неоставленію его, где пожелаетъ ея і. ва войсковою жъ непоследнею службою, по заслуге и ревности его прописанной и возможности⁴, за подписаниемъ і с приложеніемъ войсковою печати, в разсужденій и знаній за подлѣнно вищеписанныхъ его службъ вѣрныхъ, обходительства и постоянства добраго // и отсель отхода честного опредѣлили видать аттестат. И чрезъ оной гспдъ високихъ и подсуствующихъ властей нижайше просимъ: по его, Шрама, желанію и ревности, опредѣленіемъ в Малой Россій или где пожелаетъ жить, к службѣ ея и. ва. и произвожденіемъ его за предписаніе служби и возможности к продолженію всегдашнему оной совершенною исправностію, такъ какъ і прочіихъ из Войска Запорожского Низового при аттестатахъ выпущенныхъ, особливо височайшею милостію пожалова т не оставит.

123

зв.

124

Данъ с Коша сентября 21 д. 1762 году.

Помітка на арк. 123: вих. «Ном. 3847.»

Арк. 123, 124. Відпуск.

¹Далі закреслено онъ.

²Далі закреслено и.

⁴Далі закреслено дать аттестатъ.

№ 423 1762 р., жовтня 23. – Аттестат козака Кушцівського куреня Михайла Лозовського. № 4068

125 Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ ¹из Коша В.З.Н.¹ Полской области шляхтычу Михайлу Лозовскому².

Онъ³, Михайло Лозовскій, ⁴ в битност его¹ в Сѣчи Запорожской⁵ ¹по его доброму постоянству¹ і честному⁶ ¹обходительству¹ і желанию⁷ в⁸ и службѣ¹ в Войско Запорожское⁹ ¹в число¹ ⁹куреня Кушѣвского товариства¹ ¹⁰принять і в реестръ курѣнноѣ вписанъ, // ¹¹ ¹²в чем ему, а особливо о честном его при Коше в битность в Сѣчи продо[...]¹³ дителстве і добропор[...] их поступкахъ¹², сей атьтестатъ із Коша В.З.Н. за подписом¹⁴ і при¹⁵ воѣсковоѣ печати вида т¹⁶.
Октября 23 дня 1762 году.

Помітка: вих. «Ном. 4068».

Арк. 125. Відпуск.

№ 424 1762 р., жовтня 24. – Аттестат козака Васюринського куреня Івана Великого. № 4076

126 Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ із Воѣска Запорожского Низового оного жъ Воѣска товаришу куреня Васюринского Івану Іванову сину Великому.

Онъ, Іван Великийѣ, по засвѣдительствованио і представлению вышеписанного Васюринского куреня атамана і другихъ знатнихъ і старих¹ товарищеѣ, в оном Запорожском Низовом Воѣске началъ служи². ³. ⁴зъ 1739 года. І в государственныхн службахъ, і в воѣсковихъ посилкахъ,

¹Написано над рядком.

²Далі закреслено в том что.

³Далі закреслено Миха.

⁴Далі закреслено будучи.

⁵Далі закреслено велъ себе.

⁶Далі закреслено обходительно постоянно без и малѣйшого полн порока.

⁷Далі закреслено его.

⁸Далі закреслено число.

⁹Далі закреслено в.

¹⁰Далі закреслено между тѣ того куреня товариство.

¹¹Перед цим закреслено и что онъ Лозовскій в Воѣске Запорожском при том курѣне вчислятъ до і служит будетъ для того ему і.

¹²Написано над рядком і частково на полі.

¹³Текст пошкоджено на півслова.

¹⁴Далі закреслено руки.

¹⁵Далі закреслено ложеніємъ.

¹⁶Далі над рядком закреслено с Коша.

¹Далі закреслено козаковъ.

²Далі над рядком закреслено от кримскихъ виходовъ.

³Далі на полі закреслено от кримскихъ походов а имянно.

⁴Далі закреслено зъ 1.

случаючихся партихъ⁵ по наряду с того куреня находилъся. І всѣ войсковіе і курѣнніе надобности і службу отправлялъ вѣрно, радѣтельно і безпотковенно. І все жителство свое // провождалъ чѣстно, 126
добропорядочно, обходительно, без и малѣйшого порока. зв.

А ннѣ, женись, в Мало# Россій жителствуєть, і просиль от Войска Запорожского Низового уволнения, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я з старшиною войсковою і присутствующим товариством уволнил его, Великого, і ис показанного куреня от служеб ісключить, а на честное его здѣ битие і службы ревностніе і непорочніе, по вишепоказанному засвѣдительствованию і знанию⁶ собою і всѣм Кошемъ довольно сей (к неоставлению его в Мало# Россій ея ім.вва войскою жъ непоследнею службою по заслуге і ревности его прописанно# // і возможности)⁷ аттестать⁸ за подписомъ і с приложением 127 войсково# обикновенно# печати, в разсужденій і знаній за подлѣнно вышписанных его служеб вѣрних, обходительства і постоянства доброго, і отсель отхода чѣстного опредѣли выдать⁹. І чрезъ оный¹⁰ гспдъ високих і подсудствующих властей нижайше просим: по его, Великого, желанію і ревности опредѣленіем в Мало# Россій іли где пожелаетъ жить, к службѣ ея ім.втва і произвожденіем его за предъписанніе службы і возможность к продолженію всегдашнему оно# совершенною // ісправностию, такъ какъ і пр[от]¹⁰чихъ Войска З[апо]рожского Низового 127 при аттестатахъ випущенныхъ, особли[вою] высочайшею млстію зв. пожаловать не оставитъ.

Данъ з Коша 1762 году, октябра 24 д.

Помітка на арк. 126: вих. «Ном. 4076».

Арк. 126, 127. Відпуск.

№ 425 1762 р., листопада 24. – Аттестат козака Переяславського куреня Данила Дядька. № 4313

Аттестатъ

128

Данъ сей аттестатъ із Войска Запорожского Низового оног ж Войска товаришу куреня Переясловского Данылу Андрееву сину Дядку.

Онъ, Данило¹ Андрѣев² снъ¹ Дядко, по засвѣдительствованию і представлению вышписанного Переясловского куреня атамана і других знатных і старых товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Войске началъ служить с малих лѣтъ. І в государственныхъ службахъ, і войсковыхъ посліахъ, случаючихся партиях по наряду с того куреня находилъся. І всѣ войсковіе і курѣнніе надобности и службу о правлялъ

⁵ партияхъ

⁶ Далі закреслено довольно.

⁷ Дужки авт.

⁸ Написано над рядком замість закресленого датъ аттестатъ.

⁹ Далі закреслено аттестатъ, которій і виданъ в Кошѣ 1762 году, октябра 23 д.

¹⁰ Текст пошкоджено.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено Великого.

вѣрно, радѣтелно и безпожковенно. И все жителство свое провождал
честно, добропорядочно і обходительно, без и малѣйшого порока.

- 128 А ннѣ, оженясь в Малоѣ Россій, пол. Полтавского // в мѣстечку
зв. Старом Санжаровѣ жителствуєтъ. І просил от Войска Запорожского
Низового ¹и от служеб¹ увольнения, а на добропорядочное ¹и честное
зде битие¹ и служби – аттестата. По чему я з старшиною войсковою
і присутствующимъ товариствомъ уволнить его, Дядка, и ис показаного
куреня от служебъ исключить, а на честное его здѣ битие и служби
ревностниє и непорочниє, по вишепоказаному засвѣдѣтельствуванію и
знанію собою і всѣм Кошемъ довольно сей (к неоставленію его в
Малой Россій ея ім.і ва войскою жъ непослѣднею службою, по заслуге
и ревности его прописаноѣ и возможности)³ за подписомъ и с
129 за подлѣбно вишеписанных его служебъ // вѣрнихъ, обходительства і
постоянства доброго і отсел отхода честного опредѣлили видать аттестат¹.
І чрезъ оный глодъ високих⁴ і подсудствующих властей⁵ покорно¹
просимъ: по его, Дядка, желанію и ревности опредѣленіемъ в Малоѣ
Россій или где пожелаетъ жит, к службѣ ея ім. і ва [!] и произвождениемъ
его за предписаніє служби и возможность к продолженію всегдашнему
оноѣ совершеною исправностию, такъ какъ и протчихъ из Войска
Запорожского Низового при аттестатахъ випущенихъ, особливо
височайшею млстію пожаловать не оставит.
Данъ з Коша ноября 24 д. [1762]⁶ году⁷.

Помітки на арк.128: вих. «Ном. 4313».

- 129 Проба пера: «Войсковий канц».
зв. Арк. 128, 129. Відпуск.

№ 426 1763 р., квітня 10. – Аттестат козака Кушівського куреня
Івана Филимонова. № 1028

- 130 Аттестатъ

Данъ сей аттестатъ из Войска Запорожского Низового оног¹ Войска
Запорожского² бившему ¹козаку куреня Кущѣвского, а нинѣшнему
жителю³ города Полтава Івану Филимонову.

Онъ, Іванъ Филимонов, по засвѣдѣтельствуванію куреня Кущѣвского
атамана и других старинних знатних козаковъ, в Запорожскомъ
Низовомъ Войску⁴ при¹ куренѣ Кущѣвскомъ жить⁵ началъ⁶ зъ 1756 году.

³ Дужки авт.

⁴ Далі закреслено властей.

⁵ Далі закреслено нижайше.

⁶ Текст пошкоджено.

⁷ Далі закреслено не оставитъ. Данъ з Коша 1762 году. ноября 22 дня.

¹ Написано над рядком.

² Далі закреслено Низового.

³ Далі закреслено Пол.

⁴ Далі закреслено в.

⁵ Виправлено з слова служить.

⁶ Далі закреслено зъ І.

⁷І живучи при Сечи⁸, по искуству своему делаю золотарское мастерство і іс оноґо приспособляя себе в сем^{7,9}, і войсковіе посліжки, і случающіеся⁷ ¹по граници здешной¹ партии, и по наряду с того куреня всѣ ¹войсковіе і¹ курѣнніе надобности и службу о лправляль вѣднѣ, радѣтельно и безо жновено. І все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно і обходително, без и малѣйшого // порока по 17...¹⁰ годѣ. ⁷А том 130
 году женясь, в городѣ Поллавѣ жителствуетъ, і ниґѣ, являсь в Кошѣ, зв.
 просиль^{7,11} на вишеписанніе продолженніе ¹²нимѣ, Филимоновим, при
 Войску Запорожскомѣ служби¹³. ¹і честное обходительство¹
 засвѣдителяванія¹⁴. Для того по ¹тому его¹ прошению¹⁵ и по
 засвидетелствованию вишеписаному, ⁷і совершенному Кошем об
 добропорядочном его обхожденіи знанію⁷ на честное его зде ¹при
 Войске¹ бытіе¹⁶ и непорочное обхожденіе, опредѣлили за подписомѣ
 и приложеніемѣ войсковой печати выдать аттестать. Чрез которіи
 высоких и нижних властей просимъ: его, Филимонова, в Малой Россіи
 или гдѣ жителствовать будетъ¹⁷ не оставить, какъ¹⁸ // и протчих с 131
 Войска [За]¹⁹порожского. Низо.²⁰ ¹при атестатах¹ выпущенных Запорожского
 Войска козаковѣ, не послѣднею ея и. ва службою. Во увѣреніе чего и
 сей ему, Филимонову, аттестать данъ з Коша 1763 году, априля д. 10 д.
 Ея імператорскаго величества Войска
 Запорожского Низового

Помітка на арк. 130: вих. «Номъ. 1028 З.В.К.»

Арк. 130, 131. Відпуск.

№ 427   1763 р., квітня 10. – Атестат козака Сергіївського куреня
 Івана Порохні. № 1048

Аттестать

132

Данъ сей аттестать из Войска Запо[рож]ского Низового оноґо ж
 Войска товарищу куреня Сергѣевского Івану Порохнѣ.

Онѣ, Іванѣ Порохнѣ, по засвѣдительствованию и представлению
 вишеписаного Сергѣевского куреня атамана и всѣхъ того куреня знатних

⁷ Написано на полі.

⁸ Далі закреслено і справляль ісправно золотарское ремесло і.

⁹ Далі закреслено и служба былъ и в государственныхъ службах.

¹⁰ Повністю дату не вказано.

¹¹ Далі закреслено и яко.

¹² Далі закреслено чрез прописаніе время.

¹³ Далі закреслено никакова.

¹⁴ Далі закреслено за отлучкою его в Малую Россію от войска не имѣть.

¹⁵ Далі закреслено его.

¹⁶ Далі закреслено и служби ревностніе.

¹⁷ Далі закреслено сверхъ уже опредѣленного от Генер. вой. канцелярій сузванія.

¹⁸ Далі закреслено какъ.

¹⁹ Текст пошкоджено.

²⁰ Запорожского Низового

¹ Текст пошкоджено.

и старих товарищей, началь² ея и.в.у. в Воиске Запорожскомъ Низовом служитъ зъ 1742 года. И в государственныхъ службахъ³, воисковихъ послалкахъ і случаючихся партняхъ по наряду с того куреня находился, и всѣ войсковіе и курѣніе служби отправлял вѣрно, радѣтельно и безпоткновено, не закривая нѣде себѣ. И все жителство свое провождалъ честно, добропорядочно, обходительно, без и малѣишаго порока.

132 А нѣ [!], оженяс, в слободскихъ полкахъ в государственной волчинѣ слободе Новоѣ Водолгаѣ жителствуетъ, и просил от Войска // 3в. Запорож. Низового увольнения, а на добропорядочніе служби-аттестата. По чему я з старшиною воисковою и присутствующимъ товариствомъ опредѣлили⁴ его, Порохню, і ис показаного куреня от служебъ исключить, на честное его здѣ бытие и служби ревностніе і непорочніе, по вишепоказаному засвѣдительствованию и прошенію Сѣргѣевского куреня атамана і стариковъ⁵ і совершенному об онихъ всѣмъ Кошемъ знанію⁵, к неоставленію его, где жителствоватъ будетъ, за понесеніе². ея і.м.в.у вѣрніе и доволніе служби⁶ за подписомъ и приложеніемъ войсковой печати, в разсужденій і знаній в Кошѣ за подлѣно вишеписанихъ⁷ его вѣрнихъ⁸ служебъ⁹, обходительства и постоянства добраго, и отсел отхода честного¹⁰ вида⁵ сѣй аттестат⁵. ¹¹Чрезъ¹² 133 коториѣ⁹ гспдѣ высокихъ и подсуствующихъ властей¹³ покорно⁵ // просимъ оного Порохню за [по]несеніе служби вишеписание, где жителствоватъ будетъ, не оставитъ в его прозбахъ¹⁴ і, какъ¹¹ протчихъ из Войска сего Запорожскаго Низового за служби при аттестатахъ выпущенихъ, особливою высочайшою⁵ е.і.в.а⁵ млстію жаловатъ. Данъ с Коша 1763 году, априля 10 д.

Помітка на арк.132 зліва на полі: вих. «Ном. 1048».

133 Проби пера: численні повтори слова «списки»; «Писарь сотеній 3в. Остаповский».

Арк. 132, 133. Відпуск.

² Далі закреслено его.

³ Далі закреслено и в.

⁴ Написано над рядкомъ замість закресленого увольнит.

⁵ Написано над рядкомъ.

⁶ Далі закреслено дат сѣй аттестатъ.

⁷ Далі закреслено служеб.

⁸ Далі закреслено объ.

⁹ Написано на полі.

¹⁰ Далі закреслено опредѣлили.

¹¹ Далі закреслено и.

¹² Далі закреслено оній.

¹³ Далі закреслено нижайше.

¹⁴ Далі закреслено потребнимъ. Такъ.

№ 428 1763 р., травня 20. – Аттестат козака Шкуринського куреня Григорія Тютюнника

Аттестат

134

Дань сей аттестат із Коша Войска З.Н. товарищу куреня Шкуринського Григор[ио]¹ Тютюннику.

Онъ, Тютюнникъ, по засвидѣтелствованію вышписанного Шкуринського куреня атамана і всего товариства и другихъ знатнихъ и старыхъ товарищей, началъ служить в Войске Запорожскомъ Низовом, счисляясь въ означенномъ Шкуриискомъ куренѣ зъ 739 году. Чрезъ всѣ тѣ года государственныхъ службахъ и в войсковыхъ послілках, случающихся партіяхъ по наряду оногo куреня находилъсѧ. І всѣ курѣнніе надобности и службу о правлялъ вѣрно, радѣтельно і безпоткнувенно. И чрезъ всю битность свою велъ себе честно, добропорядочно, обходително, безъ и малѣшого порока.

А ннѣ, по объявленію его, нашихъ войсковыхъ волностей в селѣ Романковомъ аженясь, жителствова т в Малой Россій или в слободскихъ полкахъ, где бъ мѣсто себѣ сискать могль, вознамѣрилъ. І просилъ от Войска Запорожского Низового уволенія, а на добропорядочніе службы – аттестата. // По чему я з старшиною войсковою и присутствующимъ товариствомъ уволнит его, Тютюнника, і ис показанного куреня от служб² исключитъ, а на честное его зде бытіе и службы, по вышпоказанному засвѣдѣтелствованію і знанію собою і всѣмъ Кошемъ, видать аттестать за подписомъ і с приложеніемъ войсковою печати опредѣлили. И чрезъ оній гсидъ высокихъ и подсудствующихъ властей нижайше просимъ: по его, Тютюнника, желанію и ревности опредѣленіемъ в Малой Россій или в слободскихъ полкахъ, где пожелаетъ жить, къ службѣ ея ім. втва и произвожденіемъ его за предписанніе службы и возможности к продолженію всегдашнему онои, совершенною исправностію, такъ какъ і протчійхъ із Войска Запорожского Низового при аттестатахъ випущеннихъ, особливо высочайшою милостію пожалова т не оставитъ. Дань з Коша мая 20 д. 1763 году.

Арк. 134. Відпуск.

№ 429 1763 р., травня 25. – Аттестат козака Дядьківського куреня Гаврила Крутя

Аттестать

135

[Дань]¹ сей аттестат із Воиска Запорожского Низового козаку куреня Дядковського Гаврилу Круто.

[О]нъ, Гаврило Крутъ, по засвидѣтелствованію и представленію курѣнного атамана и другихъ знатнихъ и старыхъ товарищей, в ономъ Запорожскомъ Низовомъ Воиску началъ служить зъ 17...² году. И в

¹Текст пошкоджено.

¹Текст пошкоджено.

²Повністю дату не вказано.

государственных службахъ, въ войсковихъ послѣжкахъ и случающихся партияхъ по нарядѣ с того куреня находилъся. И всѣ курѣннѣ надобности и службу о правлялъ вѣрно, радѣтельно и безпотковенно. Все жителство все жителство [!] свое провождалъ честно, добропорядочно, без и малѣйшаго порока.

А нинѣ, оженясь, жителствовать в Малой Россіи или в слободскихъ полкахъ, гдѣ сицетъ мѣсто, вознамѣрилъ. И просилъ от Войска Запорожскаго Низоваго увольненія, а на добропорядочнѣ службы аттестата. По чемъ я з старшиною войсковою и присутствующимъ товариствомъ увольнить его, Крутя, и ис показаннаго куреня от службъ исключить, а на честное его здѣ битіе, // службы ревностнѣ по [вишепоказанному] засвѣдѣтельствуванію и [знанію] всѣмъ Кошемъ довольно за подписомъ и с приложениемъ войсковою печати виданъ³ опредѣлили. И чрезъ оной господъ височайшихъ и подсудствующихъ властей нижайше просимъ: по его, Крутя, желанію и ревности опредѣленіемъ в Малой Россіи или в слободскихъ полкахъ, гдѣ пожелаетъ жить, к службѣ ея императорскаго величества и произвожденіемъ его за предписаніе службы и возможность к продолженію всегдѣшнему оной совершенною исправностію, такъ какъ и протчихъ из Войска Запорожскаго Низоваго при аттестатахъ выпущенныхъ, особливо височайшою милостию пожаловать не оставитъ. Данъ с Коша мая 25 дня 1763 году.

Ея императорскаго величества Войска
Запорожскаго Низоваго

Арк. 135. Відпуск.

№ 430 1763 р., червня 28. – Аттестат полковаго писаря-товариша Полтавскаго куреня Йосипа Сербинова. № 3436

Аттестатъ

Данъ¹ из Войска Запорожскаго Низоваго о[ного ж]² Войска товарищу кур[еня] Полтавскаго и полковому старшинѣ Йосифу Иванову сину Сербинову.

Онъ, Йосифъ Сербиновъ, по засвѣдѣтельствуванію и представленію вишеписаннаго Полтавскаго куреня атамана и другихъ знатныхъ же и старихъ товарищей, в ономъ За. Низовомъ Воѣске началъ служитъ зъ 1743 года. И в государственныхъ службахъ, и в войсковихъ послѣжкахъ, случающихся партияхъ по наряду с того куреня находилъся,³ и всѣ курѣннѣ надобности и службы о правлялъ вѣрно и добропорядочно³. И за тѣ его вѣрнѣ службы и годности, по усмотренію и опредѣленію от Коша, писаремъ полковимъ⁴ при границѣ⁴ в Калмиосѣ 1756-го бил. А въ 759-мъ году // в
136 зв. Самарѣ писаремъ же полковимъ бил, гдѣ всѣ государственіе пограничнѣ⁴

³видать

¹Далі закреслено сеѣ.

²Текст пошкоджено.

³Написано на полі.

⁴Написано над рядком.

и войс[ко]вие надобности и слу[жбу] по насилаемым от Коша в силѣ височайшихъ велѣній ордерам исправлять по должности своей вѣрно, радѣтельно, безпожновенно⁵ і без всякого упуцения⁵. Да и все жителство свое⁶ честно, добропорядочно и обходительно, без и малѣйшого порока провождал⁷.

А нинѣ⁷ по точному намѣренію и происку его, какъ и представил⁷, на Украинскоѣ льнѣи, ⁸в Белевскоѣ⁸ крѣпости оженяс⁴, жителствует. И просил от Войска З.Н. увольненія³, а на добропорядочніе службы – аттестата. По чему я з стар. войсковою и присудствующимъ // товариством его, 137 Сербинова, ³с Войска З. с показанного куреня от службъ исключит³, а на честное здѣ и службы ревностніе и непорочніе, по вишепоказанному засвѣдительствованію и знанію собою и всѣмъ Кошемъ, доволно сей (к неоставленію его, ⁹где пожелает жит³ ея ім.ва войсковою ж не по слѣднею службою по заслугѣ и ревности его прописанноѣ и возможности)¹⁰ да т аттестат за подписомъ и приложеніемъ вой. печати, в разсуждений и знаній за подлѣнно вишеписанноѣ его службы, вѣрного обходительства и постоянства доброго, и отсел¹¹ отхода честного³ по желателству // опредѣлили видат. И чрезъ оной гадѣ [висо]ких и 137 подсудствующихъ вл[астей]¹² просим: по его, Сербинова, желанію и зв. [рев]²ности опредѣленіем в Малоѣ Россіи к службѣ ея ім.ва. и произвожденіемъ его за предписание службы и возможность достоѣную к продолженію всегдашнему оноѣ совершенною исправностию, такъ какъ и про тѣх из Войска сего З.Н. при аттестатахъ выпущенныхъ, особливою височайшою милостию пожаловат не оставит.

Данъ с Коша іюня 28 д. 1763 году.

Помітка на арк. 136: вих. «Ном. 3436».

Арк. 136, 137. Відпуск.

№ 431 1763 р., серпня 10. – Аттестат перекладача Державної колегії іноземних справ Василя Рубанова. № 1364

Аттестать

138

Із Коша Войска Запорожско[го]¹ Н. данъ² Государственной коллегіи иностранныхъ делъ г. переводчику Василию Рубанову.

Онъ, г. переводчикъ Рубановий, находившись при пограничной Никитинской заставѣ в роздачи указныхъ печатныхъ билетовъ по нинѣшнюю его смену поступалъ чрезъ все свое битіе во всемъ порядочно,

⁵ Написано над рядкомъ замість закресленого и между тѣмъ.

⁶ Далі закреслено провожал.

⁷ Написано на полі замість закресленого возимѣл-де точное.

⁸ Написано над рядкомъ замість закресленого в десятой Белевск. намѣреніе оженяс.

⁹ Написано на полі замість закресленого в Малой Россіи.

¹⁰ Дужки авт.

¹¹ Далі закреслено честного.

¹² Далі закреслено нижайше.

¹ Текст пошкоджено.

² Далі закреслено сей аттестат.

138 честно и обходительно со всеми проежжающими російскими и иностранными
зв. народи, наблюдая ³во всем³ височайшие интереси. О чемъ Кошъ Запорожской
от техъ проежжающихъ людей, да и запорожскихъ козаковъ // довольно
зв. уверень ³і известенъ [...] ³. Сверхъ же того, в случающихся⁴ по Кошу
Запорожскомъ делахъ, приходиміе от кримского хана и прочнихъ
кримскихъ командировъ в Кошъ и отсель туда о правленіе писма онъ,
гсиднъ Рубановъ, переводилъ ⁵ісправно с крайним в том рачителним к
смежноі полезности поспешеніем⁵. И ми, и весь Кошъ таковым честним
и добропорядочним его обхожденіем⁶ ³і в делах совершенною
ісправностию³, будучи доволни, сей ему атеста т за подписом нашим
при войсковой здешнеі⁸ печати вида т определили. С Коша августа 10 д.
1763 году.

Помітка на арк. 138: вих. «Ном. 1364». Там же проби пера: «Панъ
атаманъ кашевій воіско».

141 Проби пера: «Козакъ, репортъ, полковникъ».
зв. Арк. 138, 141. Відпуск.

№ 432 1763 р., вересень. – Проханія Коша до гетьмана Кирила
Розумовського про сприяння колишньому козакові
Шкуринського куреня Григорієві Тютюннику влаштуватися
на службу в Лівобережній Україні

139 Високоснятелнѣшій графъ, високопо[чте]нѣшій¹ гднъ,
гднъ Малия Россій² [обоихъ] сторонъ Днепра и Войска
Запорожскихъ ге[тманъ], сенаторъ, генераль-фелдмаршалъ,
³генераль-адютантъ³ и многихъ ординовъ кавалеръ,
високомилостівѣшій батку нашъ⁴.

В Войски Запорожскомъ ³Низовом при³ ⁵курене Шкуринском⁶ ³с малих
же³ летъ ⁷честно і ревностно, со всяким постоянством служившоі⁷ ³і с
Воіска З. за атестатом⁸ випущенниі⁸ ³козакъ Григорій Тютюнникъ³
нинѣ, по оженитѣе его³ в Малой Россій въ Нѣжинском полку¹⁰,
жителствова т и службу нест вознамѣрилъ³, о чем онъ особое свое

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено бивало.

⁵Написано над рядком і на арк. 141 замість закресленого и что касалос надобное
исправляль.

⁶Далі закреслено и рев.

⁷Текст пошкоджено.

⁸Далі закреслено и оо.

⁹Написано над рядком.

⁴Далі закреслено сего подносителъ Григорій Тютюнникъ при в здешнемъ.

⁵Далі над рядком закреслено в числѣ.

⁶Далі закреслено товариства чрезъ.

⁷Написано над рядком замість закресленого находясь государственные службы и
всякіе повинности отбуваль вѣрно і радѣтелно а.

⁸Далі закреслено честно.

⁹Далі над рядком закреслено Григорі того войска.

¹⁰Далі закреслено на имѣючимся тамо его наслѣдственному грунту.

прошеніє в.в.г.с. представит імеєть³. І ми доволно єго, Тютюнника, // честное и добропорядочноє¹¹ обхожденіє, ³[по]несенніє при Воѣски 139
рев[нос]тние служби, і в предъ[лож]ином могутество і годност³ вѣдая, зв.
о неоставленій єго¹² високою³ вашего високографского сиятельства ³в
тоѣ прозбе єго отческою³ милостию, ¹³какъ і протчих с // Воѣска 140
Запорожского честно випедших козакоѣ¹³, всенижайше¹⁴ ³в.в.г.
сиятельству¹⁵ просимъ³ и єго, Тютюнника³, вашему високографскому
сиятельству ¹⁶при сем во оческое високое благоразмотреніє¹⁶ представит
держаем, пребывая з глубочайшим покоренієм вечно.

Вашего в. г. с. високомилостивѣйшого
батка нашего

1763 году, сѣнтатра¹⁷ д.

Проба пера: «До атестата сего писма».

140
зв.

Арк. 139, 140. Чернетка.

№ 433 1764 р., жовтень. – Донсенія кошового отамана Пилипа Федорова гетьманові Кирилу Розумовському про увільнення з військової служби козака Канівського куреня Семена Суботи і прохання надати йому чин значкового товариша і звільнити від повинностей

Титуль ясневелможного¹

144

Нижайшого доношеніє

Плѣмянникъ мой², Воѣска Запорож-го Низового³ курѣня Канѣвско-го козаць⁴
⁵Семень Субота⁵, по долговременноѣ єго при Воѣске Запорож.
многопונесенноѣ вѣрноѣ і безпоткнувенной службѣ⁷, в малорос. Гадяцкомъ
полку в мѣстечку Ковалѣвки⁸ ⁵оженясь, от Воѣска З.⁹ з данимъ єму¹⁰
свѣдѣтельствомъ уволился і нинѣ в ономъ мѣ⁵ ¹¹[стѣч]ку¹² Ковалѣвки
жител[ствуєть]¹¹ и в дворѣ тестя¹³ своего о прав[ляєть] ⁵[...]ини єго⁵

¹ Далі над рядком закреслено при войски.

² Далі закреслено височайшею.

³ Текст написано на арк. 140.

⁴ Далі закреслено прозбу нашу вѣнестъ причину возимели.

⁵ Далі закреслено трудямъ.

⁶ Написано над рядком і частково на арк. 140.

⁷ Дату не проставлено.

⁸ Не прочитано слово.

⁹ Написано замість закресленого В Генералную воѣсковую канцелярию покорное.

² Далі закреслено бившій при.

³ Далі закреслено пр.

⁴ Далі закреслено а нинѣ.

⁵ Написано над рядком.

⁶ Далі закреслено службе.

⁷ Далі закреслено остаюційся по женитбѣ жителством.

⁸ Далі закреслено жи племянникъ мой Семень Василювѣ сынъ Субота при прозбѣ.

⁹ Далі закреслено уволился.

¹⁰ Далі закреслено от войска.

¹¹ Написано на полі.

¹² Текст пошкоджено.

¹³ Далі закреслено [при он]омъ тестъ свое.

должность значко[вого] товарища по неимѣнию в его тамо грунтовъ [насл]ѣдственных і по его безрод[ству и] одиночеству о правлять [служби] той і прочийхъ по[вино]стей несть⁶ не в состояній [прихо]дить к крайнему убоже[ству]. А яко я зъ малихъ [своих]ъ лѣтъ¹⁴ жител[ств]уя в Войски Запорожскомъ [Низо]вомъ о правлять і нинѣ [в отпра]вленіи ея і. ву служби [нахо]жусь и билъ во всехъ¹⁵ турецко# компа[ній] походахъ, где¹⁶ [в случ]ающихся сраженияхъ, [прис]тупах и поймки язи[ка] партиях¹⁷ [без] малѣйшей приостанов[ки] ⁵[...]овался и по
144 усмо трѣнію Войскомъ⁵, проходя все чини¹⁸ // ¹⁹ здешние, нахожусь
зв. нинѣ²⁰ главнымъ здешнимъ командиромъ і какъ тогда, такъ і нинѣ по чину моему здешніе распорядки і в бережений пограничностей неусипное
145 стараніе і попеченіе имею, за тѣ ж // мой служби, по старосты моеї, и крайнему²⁰ оной ослабѣванію, і какъ себѣ в Малой Россій²¹ какъ²² давнѣхъ годовъ Войска З.Н. командири от антищесоров вашей ясневелможности²³ в Малой Россій чинами і маетности жаловани были, ничего не намѣренъ і не желаю.

Того ради, вашей ясневелможности нижайше прошу предписаного моего племянника²⁴, ⁵Семена Суботи⁵, респектомъ мойхъ і его служебъ²⁵ с чиномъ ему значкового товарищества дворъ его¹¹, в которомъ онъ
145 жителствовать будетъ¹¹, ²⁶ от всѣхъ служебъ // і повиностей²⁷ уволить
зв. и о томъ кому надлежитъ предложеніе учинить, а мене милостивою резолюцією не оставитъ.

Помітки на арк. 144 вгорі почерком кінця 19 – поч. 20 ст. «Филиппъ Федоров».

Арк. 144, 145. Відпуск.

¹⁴ Далі закреслено служби.

¹⁵ Далі закреслено кри[мско]#.

¹⁶ Далі закреслено во всѣхъ.

¹⁷ Далі закреслено находилсѧ.

¹⁸ Далі закреслено на оние многопосенние его при Войске З-м служби просил от Коша Войска За. Н. атестата (якій по засвѣдительствованию куреня Канѣвского атамана і знатнихъ старыхъ товарищей ему, Суботѣ, за подписом і воѣсковою печатю виданъ) надставляя, что онъ в Малой Россій в вышеписанномъ местечке Ковалѣвки жителствуя, в дворѣ остається однооким[!] житъ продолжать с прочими тамошними жителями общенародно#.

¹⁹ Закреслено служби не можетъ. Просил куда надлежит от Коша Войска З.Н. представлени съ прошеніемъ, что б. А жаляетъ от той увол. за вышеписанние много при Войске За. Н-м понесение доволние служби уволнения. Для чего от Войска З. і Коша Войска З.Н. просил освобожденій его, Суботи, в Мало# Россій от продолжаемой нинѣ тамо служби о уволненій его от всѣхъ служеб і податей уволнено било от Коша Войска З., куда надлежитъ взнестъ. Того ради і Кошъ Войска З.Н., вѣдая тѣ им многопосенние вѣрніе и радѣтелние службы, Генералю# вой. крий представляя, покорно просить оногo Суботу от всѣхъ биваемых в Мало# Россій служебъ и повиностей, а домъ его от постоев за вѣрнопосенние им много при Войске Запорож. служби с чиномъ значкового товарища уволнить и что послѣдует насъ не оставитъ. 1764 году, октября ... д.

²⁰ Далі закреслено глав.

²¹ Далі закреслено лѣтъ.

²² Далі закреслено ничего не намѣренъ і не желаю.

²³ Далі закреслено прежни.

²⁴ Далі закреслено темъ оставляеми.

²⁵ Далі закреслено за многопосенние.

²⁶ Далі закреслено дворъ.

²⁷ Далі закреслено когда еще.

²⁸ Далі закреслено і ика.

№ 434 1765 р., грудня 17. – Лист дядька Василя Рецетового до Костянтина Федоровича з подякою за добре ставлення до нього і племінника

Высокомилостивѣишій патронъ и отецъ
Кон[стантинъ]¹ Фѣдоровичъ.

146

О высокомилостивомъ в. в. п. ко мнѣ [дове]рителстве¹ и незабвеніи ме[ня], и от сего подносителя, пле[мя]ника моего Василя Романовича Рецетового, с приказа[нія] в. в. увѣдомленъ. И за т[у]² високою в. в. п. ко мнѣ отческую милость, смель чрез сие принест мою всениж[ай]шую в. в. п. благодарност. Причемъ дерзаю в. в. п. покорнѣише просит³ о неостановленіи оногo моего племянника Рецетового високою в. в. п. патронскою в его нуждах⁴ милостию, в которую его ввергая, именуясь вечнимъ в. в. п.

1765 году, декабря 17 д. В.в.п [?]

Арк. 146. Відпуск.

№ 435 1765 р., грудня 20. – Прохання Коша до малоросійського генерал-губернатора графа Петра Румянцева про зарахування на військову службу колишнього полкового старшину Запорозького Війська Василя Рецетового

Высокосиятелнѣишій графъ Пѣтръ Александровичъ,
высокомилостивый ба тку и патронъ нашъ

147

С нижайшимъ нашимъ упокоениемъ ваше высокограф. сиятельство дерзаемъ трудить [вас]¹ следующимъ.

Подноситель сего бывший Войска Запорож. полковый старшина, жителство нне имеющий в Ахтирки, Васил Рецетовій, с малих летъ при Воиски Запорож. какъ продолжалъ добропорядочно службу и многопо требляемъ былъ по здешней пограничности в важных интересах в заграничны² разведивания, которые и достовлял в ползу гсдрственную с презрителнимъ живота своего радениемъ, о чемъ Кіевская губернская крия известна состоит, такъ честно і с Войска З. по его желанию для женитби в Малую Россію з даннымъ ему ³о тѣх его⁴ верних і усердних служба³ аттестатомъ // [от]пущень. А по тому, в награждение тѣх его ³служеб, от его высокографского ситѣлства⁵ гсцдна генерал-фелдмаршала ³і разних ординовъ кавалера³ Кирилли Григориевича Разумовского, по

147

3в.

¹Текст пошкоджено.

²Далі закреслено высу.

³Далі закреслено о неостановленій.

⁴Далі закреслено ми.

¹Текст пошкоджено.

²Далі закреслено интереса.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено служ.

⁵сиятелства

битности его гетманомъ, пожалован во полжовые абшитованные асаули и состоит в высокой вашего высокограф. сиятельства дирекцій, кой и нынѣ в такови жъ в интересах заграничные послужки, по его к тому искусству и доволному обращеній знанию от Кіевской губернской крѣи употребляется и навсегда способнымъ к тому состоятъ.

Нине ж, по следующимъ ему⁶ утѣснениямъ и по его желанию и горячести к службѣ военной, в опредѣлений его к оной у вашего высокографского сиятельства имеетъ³ онъ намереніе³ представит прозбу. Мы, его рады честных и ревностных при Воиски продолженных с
148 малых лет служеб, при [...] ⁷ // вашего высокограф. сиятельства всенижа[ише] просимъ⁸ неоставленій³ высоко милости[вим] и призраительным вашего высо[ко]граф.¹ сиятельства⁹ в той его, Рецетового, прозбе¹⁰ пожалованіем³, почему б¹⁰ онъ найревностнее к продолженію всегдашней[му] служби имѣл усердіе. А такое милостивое над нимъ призраительство¹² выдя, прочие здешние козаки ревностию и усердіемъ, и службах наилучше поощрени быт могли. При чемъ ми его, Рецетового¹³, равно и все здешнее Низовое³ Запорож. Войско, в високоблагомилостивое отеческое вашего высокограф. сиятел. призраение¹⁴ представляя³ с нашего глубочайшей преданостию именуемы на вѣкъ.

В.в.графского сиятельства, высомлстивого
балка и патрона ншего

1765 году, декабра 20¹⁵ д.

Арк. 147, 148. Відпуск.

---

⁶ Далі закреслено тамъ.

⁷ Нижній рядок тексту на 3–4 слова пошкоджений [зрізаний].

⁸ Далі над рядком закреслено неі.

⁹ Далі закреслено пожаловані[ем].

¹⁰ Далі закреслено явс.

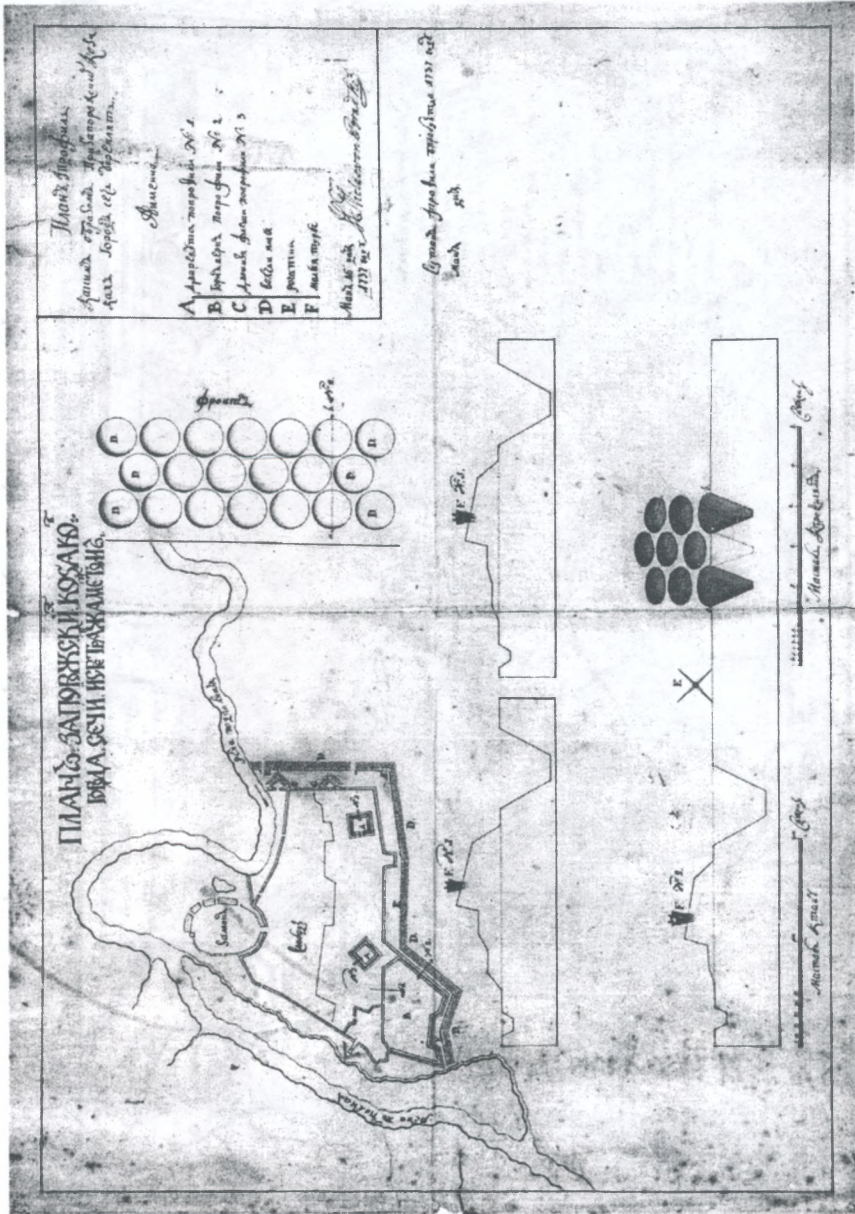
¹¹ Далі закреслено и.

¹² Далі над рядком закреслено і нео.

¹³ Далі закреслено такъ.

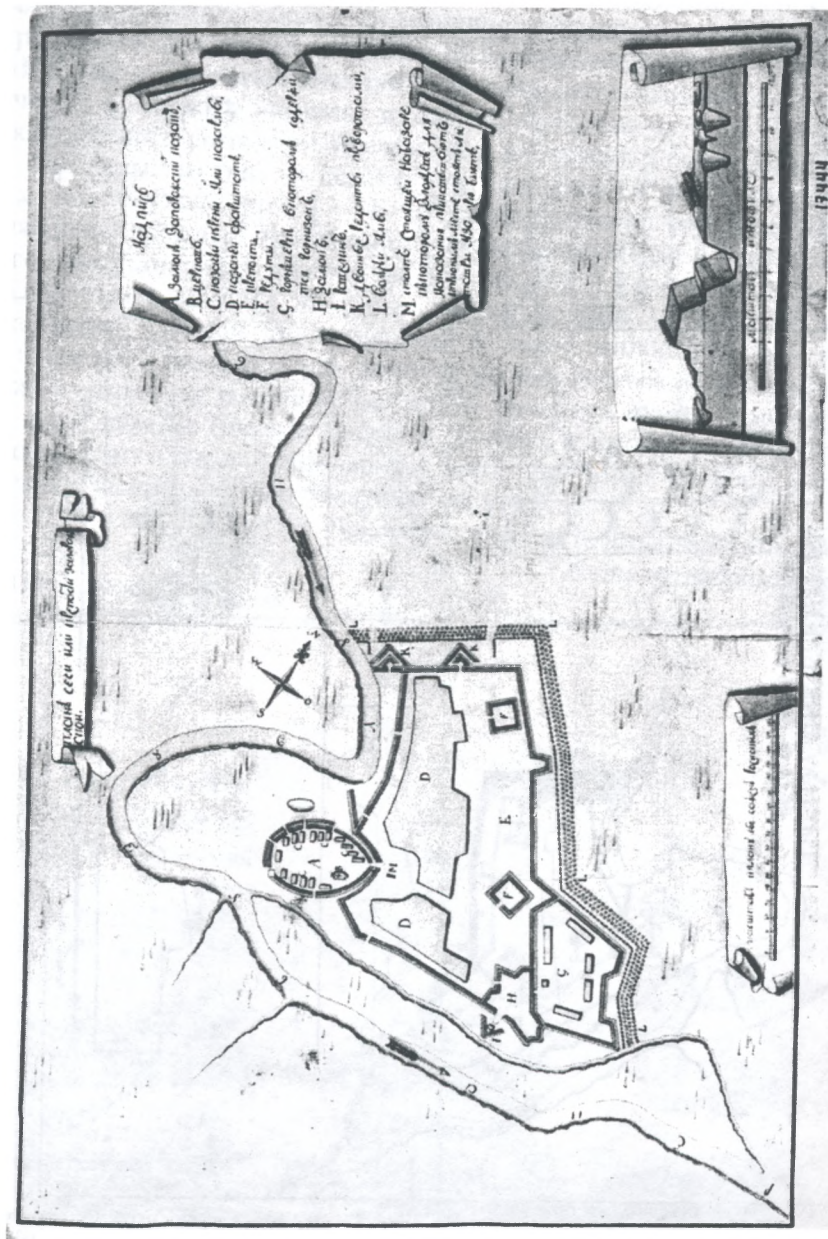
¹⁴ Далі закреслено повергая.

¹⁵ Дату виправлено з числа 25.

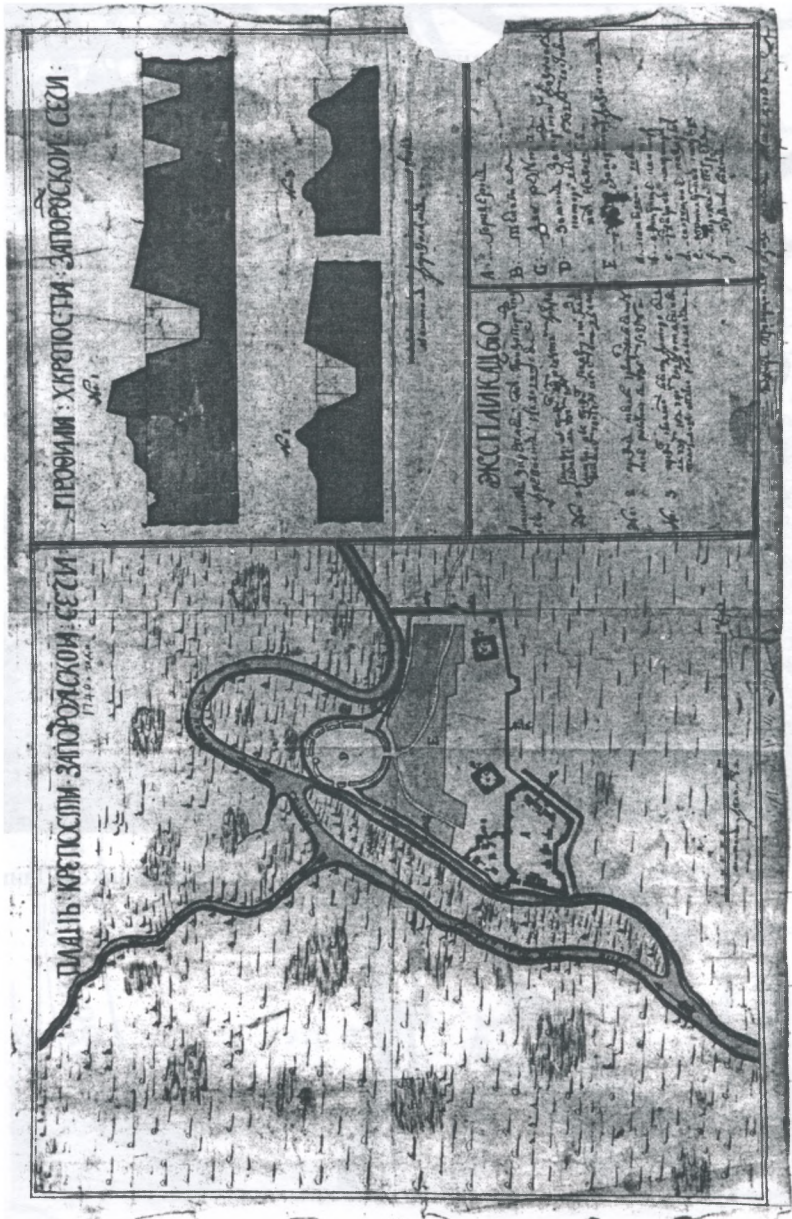

План Запорозької Січі, 1737 р. Завізований генерал-лейтенантом М. Фон-Брадкє 16 травня 1737 р. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7451.

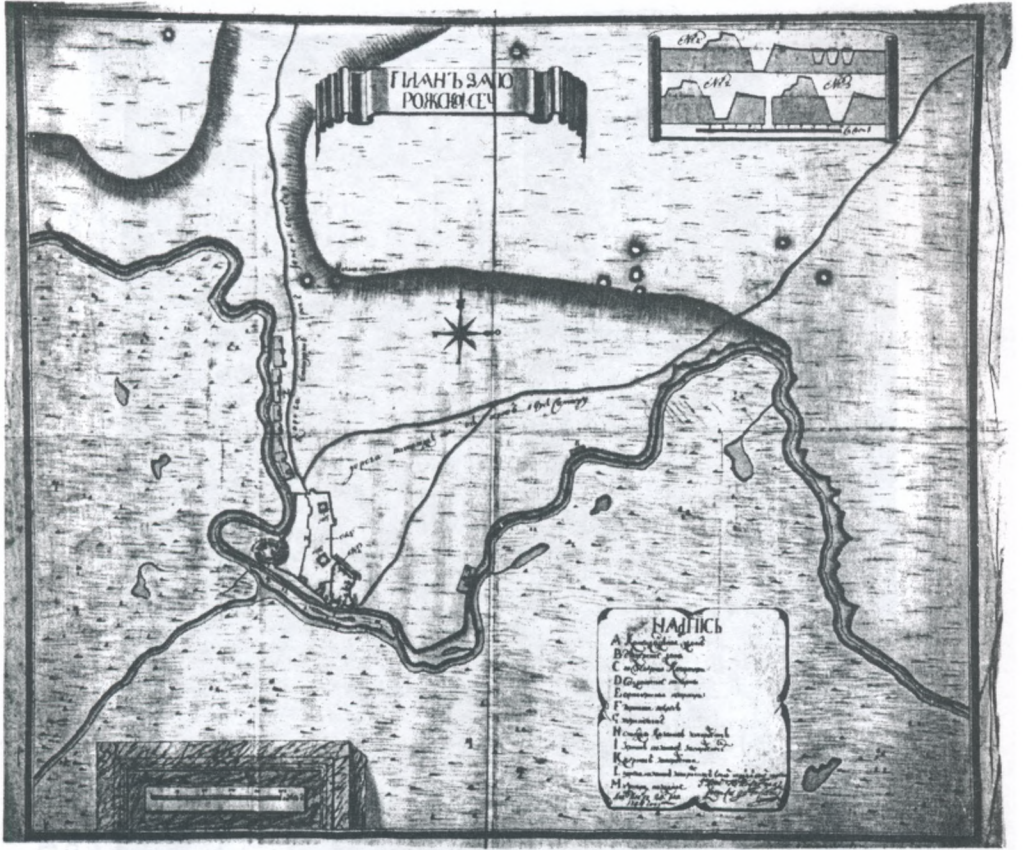

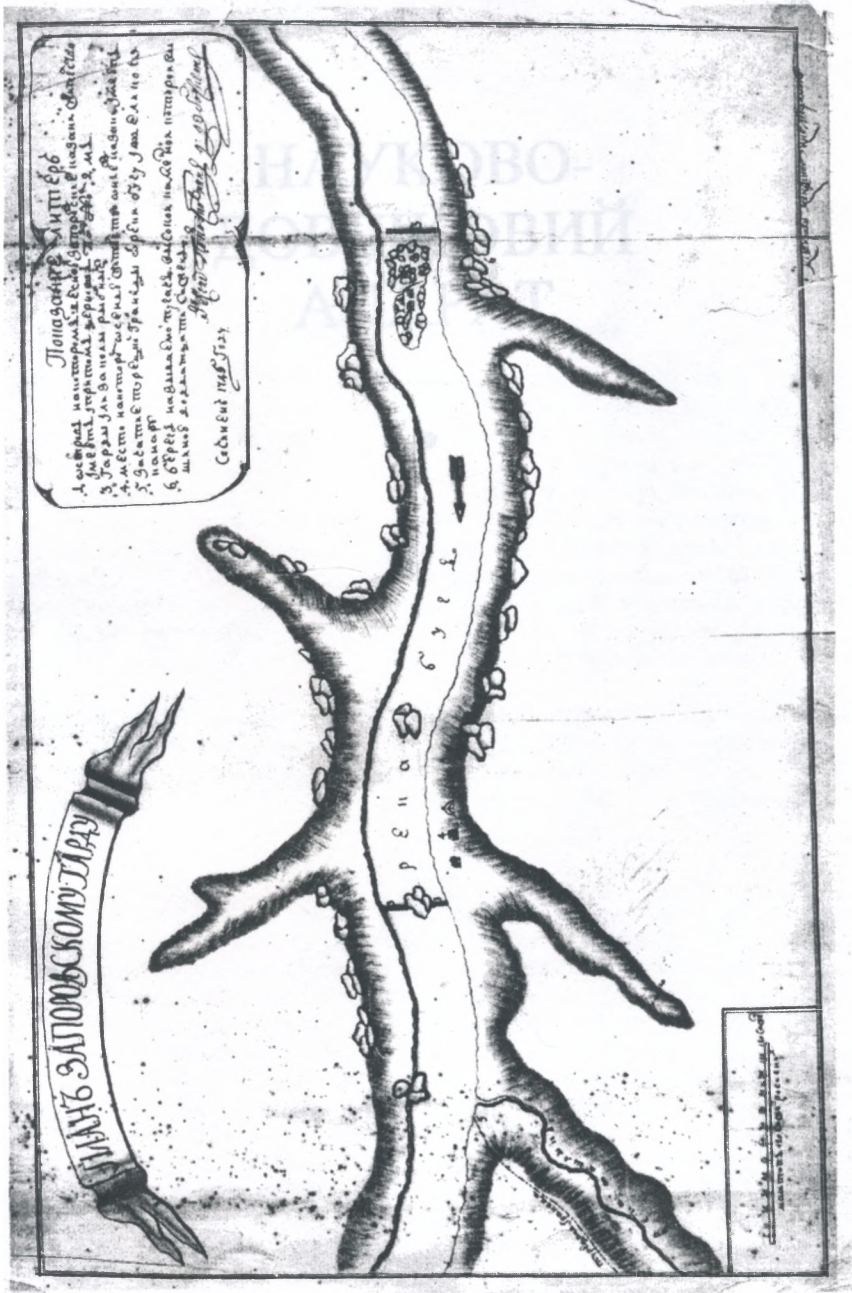
План Запорозької Січі, 1738 р. – ЦНБ НАН України ім. В. Вернадського, відділ картографії, од. зб. 17444.

План Запорозької Січі, 1740 р. Укладений інженер-прапорщиком князем Семеном Мишецьким. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7452.

План Запорозької Січі, 1745 р. Завізований інженер-підполковником Данилом Дебоскетом у Києві 20 листопада 1745 р. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7455.

План Запорозького Гарду, 1745 р. Завізований інженер-підполковником Данилом Дебоскетом. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7464.

НАУКОВО-
ДОВІДКОВИЙ
АПАРАТ

КОМЕНТАРІ

До діловодного заголовку справи 1

^aКиєво-Межигірський Спасо-Преображенський монастир («Білий Спас», поблизу Вишгорода під Києвом) - за переказами засновано 988р., 1240р. зруйнований монголо-татарами, згодом відбудований; згадки в документах – з 16ст., ставропігійний – з 1609р. З тих часів монастир став козацьким, Січ утримувала його своїм коштом. Звідси на Запорозьку Січ призначали священників, тут у шпиталі (засновано 1672р.) проживали старі й хворі запорожці. У 1691р. до нього було приєднано Самарський, Лебединський та ін. монастирі, що розміщувалися на території Запорозжя. У 1717 і 1764рр. страждав від великих пожеж. У 1774р. коштом кошового отамана Петра Калнишевського в ньому зведено кам'яну Петропавлівську церкву. Після зруйнування Січі (1775р.) монастир за царським указом 1786р. перенесено у Таврію. У результаті пожежі 1787р., яка виникла тут, перестав існувати.

^bЙдеться про Абоський трактат 1743р., яким закінчилася російсько-шведська війна 1743р. Зафіксував поразку Швеції у війні. Через те не справдилися надії Пилипа Орлика і його сина Григорія на вирішення українського питання з допомогою антиросійської коаліції: під час обговорення умов мирного договору воно навіть не ставилося.

№ 1

^aСкоропадський Іван Ілліч (1646–1722рр.) – гетьман Лівобережної України. Обраний на цю посаду замість І.Мазепи у Глухові 6 листопада 1708р., обіймав її до 1722р. Його гетьманська діяльність зазнала різних обмежень з боку російського уряду (див. про це в наступному коментарі про Петра І). За таких складних умов робив усе можливе для оборони прав української держави та її населення.

^bПетро І Олексійович (1672–1725рр.), російський цар (з 1682р.), імператор (1721–1725рр.). Проводив політику обмеження політичної автономії Лівобережної і Слобідської України: 1709р. при гетьмані Іванові Скоропадському було встановлено посаду резидента, 1722р. – створено Малоросійську колегію; після смерті І.Скоропадського (1722р.) Петро І заборонив вибори нового гетьмана. На початку листопада 1708р., в ході російсько-шведської (Північної) війни 1700–1721рр., після того, як запорожці підтримали лінію гетьмана Івана Мазепи на відрив України від Росії й союз з шведським королем Карлом XII за наказом Петра І гетьманську столицю Батурин було знищено, а все її населення вирізано, у травні 1709р. зруйновано і Запорозьку Січ. За його правління тисячі українських козаків і селян загинуло на будівництві Петербурга, спорудженні каналів - Ладозького і між Волгою й Доном тощо. На Україні стали постоем російські війська. Проводив політику перекачування кращих наукових і культурних сил України в Петербург і Москву. В 1721р. заборонив друкувати Святе письмо українською мовою.

^bОлексій Михайлович (1629–1676рр.), московський цар (1645–1676рр.), батько Петра І. За його царювання відбулося приєднання України до Росії (1654р.). Включення Лівобережної України й Сіверської землі з Черніговом і Стародубом

до Росії було підтверджено Андрусівським перемир'ям 1667р. після російсько-польської війни 1654–1667рр.

[†]Іваненко Петро (Петрик), старший військовий канцелярист. У 1692р. прибув на Запорожжя і почав агітувати проти гетьмана Івана Мазепи і Москви. У травні того року приїхав у Крим, де від імені «Удільного Князівства Київського, Чернігівського і всього Війська Запорозького городового і народу малоросійського» уклав з ханом договір (трактат) про «вічний мир і братерство» і спільну оборону від Москви й Польщі. Кримський хан визнав Петрика гетьманом, надав йому військову допомогу; його підтримувала й частина запорожців. Здійснив кілька походів на Лівобережну Україну – у липні 1692р., січні 1693р. (саме тоді дійшов аж до Полтави), 1694, 1696рр. У 1696–1712рр. з перервами – гетьман так званої Ханської України (частина південної України між Бугом і Дністром), яка належала до Кримського ханства.

[‡]Полтавський полк – адміністративно-територіальна одиниця Лівобережної України у 1648–1775рр., полкове місто – Полтава. Першим серед полків Гетьманської України ліквідований Росією (решта – 1782р.)

[§]Йдеться про Північну (російсько-шведську) війну 1700–1721рр. У воєнних діях, зокрема в Прибалтиці, брали участь українські козацькі полки. У вересні 1708р. шведські війська на чолі з Карлом XII вступили на Лівобережну Україну. У жовтні 1708р. на бік шведського короля перейшов гетьман Іван Мазепа, в березні 1709р. – кошовий отаман Запорозької Січі Костянтин Гордієнко з частиною лівобережного й запорозького війська. Після перемог Петра I влітку 1709р. під Полтавою і Переволочною рештки шведського й українського війська відступили до Молдови. Російсько-шведська війна закінчилася перемогою Росії та підписанням Ніштадтського мирного договору 1721р.

[¶]Тридцятилітній мир – це мирний договір, укладений у Константинополі 3 червня 1700р. між Росією і Туреччиною. Ним закінчилася російсько-турецька війна 1696–1700рр. До Росії відійшли Азов і узбережжя Азовського моря до р.Міус, від претензій на Керч вона відмовилася.

^{**}Після укладення Константинопольського договору 1700р. (див. про це попередній коментар) Росія сконцентрувала свої сили на війні зі Швецією (Північна війна 1700–1721рр.) і була зацікавлена в збереженні миру на півдні. Запорозькі ж козаки порушували мирні угоди. Так, 1 червня 1701р. вони напали на константинопольських купців на р.Ігул і відібрали в них велику партію товарів. Ймовірно, в документі йдеться саме про цей епізод.

^{‡‡}Мазепа Іван Степанович (1639–1709рр.) – гетьман Лівобережної України у 1687–1709рр. Спочатку орієнтувався на Російську державу, сподіваючись на об'єднання на ґрунті політичної автономії Лівобережної і Правобережної України. Переконавшись, що це не входить у наміри Петра I, під час Північної війни 1700–1721рр. переорієнтувався на Швецію, у 1708–1709рр. виступив за відокремлення України від Росії. Його підтримала й частина запорожців. Після Полтавської битви 1709р. перейшов на територію Молдови, до турецької фортеці Бендери, де й помер.

^{§§}Булавін Кіндрат Опанасович (бл.1660–1708рр.) – керівник селянсько-козацького виступу в Росії і на Україні (1707–1709рр.), донський козак. Повстання почалося у жовтні 1707р. Зиму 1707–1708рр. К.О.Булавін провів у Запорозькій Січі, де до нього приєдналося близько 3 тис. запорожців, після чого вирушив на Дон. Виступ охопив і частину Слобідської України. Основні сили повстанців розгромлено влітку 1708р., окремі загони діяли до початку 1709р.

^{¶¶}Шведським королем з 1697р. був Карл XII (1682–1718рр.). Очоловав шведську армію під час Північної війни 1700–1718рр. Восени 1708р. вступив на територію України. Тут до нього приєдналися гетьман Мазепа і кошовий отаман Костянтин Гордієнко. Після поразки у Полтавській битві 1709р. всі вони перейшли до Бендер (територія сучасної Молдови). Після смерті Івана Мазепи Карл XII вступив у союз з гетьманом Пилипом Орликом, намагався організувати напад на Росію турецької армії з півдня, а шведської – з півночі.

^іМається на увазі «Грамота, данная Запорожскому Войську – на избрание нового гетмана на место изменившего России гетмана Мазепы; с обнадеживанием подтвердить оному войску прежние права его и привилегии» від 1 листопада 1708р. Опублікована в «Полном собрании законов Российской империи с 1649г. (Далі ПСЗ)» Спб., 1830, IV, №2210, стр.424-425.

^жГордієнко Костянтин (р.н. невід. – п.1733р.) – кошовий отаман Запорозької Січі. Підтримав курс гетьмана Івана Мазепи на вихід України зі складу Російської держави з допомогою шведського короля Карла XII. З загоном запорожців у кінці березня 1709р. прибув до І.Мазепи в Диканьку, а потім у Великих Будищах присягнув Карлові XII. Тримав у своїх руках головні міста вздовж р.Ворскли до Переволочної. Після Полтавської битви 1709р. разом з І.Мазепою і Карлом XII перейшов на територію Молдови у Бендери. Після смерті І.Мазепи став прибічником гетьмана Пилипа Орлика, разом з ним брав участь у поході 1711р. під Білу Церкву. Згодом кошовий отаман Олешківської Січі.

^{к-л}Глухів – столиця Лівобережної України у 1708–1781рр. (тепер Сумської обл.), став нею після зруйнування російськими військами Батурина (тепер Чернігівської обл.). У 1708–1722, 1727–1734 і 1750–1764рр. – резиденція гетьманів Лівобережної України.

^{м-н}Савич Василь (р.н. невід. – п. 1714р.) – представник відомого козацько-старшинського роду, з 1695р. – сотник, у 1708–1714рр. – полковник Лубенського полку.

^оКроковський Іоасаф (р.н. невід. – п. 1718р.) – митрополит київський. Вчився у Київській колегії та в Італії. З 1690р. – ігумен Микола-Пустинського монастиря і ректор Києво-Могилянської колегії, з 1697р. – архимандрит киево-печерський. Став митрополитом київським замість Варлаама Ясинського (помер 1707р.), висвячений Стефаном Яворським, митрополитом рязанським, блостителем патріаршого престолу. 11 листопада 1708р. І.Кроковського було доставлено у Глухів, де він змушений був узяти участь у проголошенні анафемами гетьманові Іванові Мазепі (одночасно це зробив в Успенському Соборі в Москві Стефан Яворський). Згодом І.Кроковського, запідозреного в опозиції до Петра I, викликали до Петербурга, але він туди не поїхав. Помер при загадкових обставинах у Твері. Після його смерті аж до 1745р. російський уряд не дозволяв вибирати нового митрополита, щоб звести Україну на становище звичайної єпархії.

^пЖураховський Іродіон (р.н. невід. – п. 1736р.) – відомий церковний діяч. У 1709р. будучи ієромонахом Києво-Межигірського монастиря, направлений у Січ, щоб відмовити запорожців від підтримки Івана Мазепи. Того року став архимандритом Києво-Межигірського монастиря. У 1721р. обраний київським митрополитом, з наступного – чернігівський архієпископ і був ним до 1734р, коли його знову перевели до Межигірського монастиря. Сприяв відновленню колишніх стосунків монастиря й Січі після повернення запорожців під протекцію Росії 1734р.

^рПісля переходу на бік Карла XII гетьман Іван Мазепа направив у Січ універсал і листа зі зверненням до всього Запорозького Низового Війська. В них він обгрунтував свою прошевську орієнтацію, закликав запорожців приєднатися до нього, щоб скинути московське іго. У листі-відповіді Запорозьке Військо повідомляло про принципову згоду підтримати гетьмана затвердженням цього рішення загальною Військовою радою. Запорожці також вимагали гарантій від шведського і польського королів щодо своїх «прав і вольностей».

^сЛещинський Станіслав (1677–1766рр.) – польський король у 1704–1711р. і 1733–1734рр. Обраний королем під тиском Швеції (після вторгнення в Польщу 1702р. війська Карла XII), уклав договір з гетьманом Іваном Мазепою. З 1709р. – у Франції. В 1733р. при підтримці Франції та інших держав вдруге став польським королем, але 1734р. змушений був зректися престолу (див. про це коментар № 11). Після цього жив у Франції, мав зв'язки з Пилипом і Григорієм Орликами.

^тУ кінці грудня 1708р. з України до Криму було послано бунчукового товариша Івана Черняка з повідомленням про обрання гетьманом Івана

Скоропадського. Прибувши на Січ, І.Черняк передав кошовому отаманові Костянтину Гордієнкові лист І.Скоропадського, в якому той закликав запорожців не довіряти Іванові Мазепі. Запорожці передали через І.Черняка й свого листа до кримського хана, в якому виясняли подальші наміри орди. К.Гордієнко затримав І.Черняка в Січі під час повернення з Криму за те, що той начебто оголосив Військові не всі гетьманські листи, які віз до Криму, згодом його відправили в табір І.Мазепи.

^уПро бій поблизу містечка Сокілки: за повідомленням О.Д.Меншикова Петру І від 11 квітня 1709р., загін шведського генерала Крузе і запорожці, переправившись через Ворсклу, хотіли атакувати російське військо з корпусу генерала Ренне, який стояв поблизу Сокілок, але росіяни перші кинулися в бій і поклали на місці 800 чоловік, не рахуючи тих, хто потонув у річці. Втрати росіян були незначними. О.Д.Меншиков трактував наслідки битви на користь росіян.

По-іншому висвітлив ці події шведський історик Нордберг. Шведський генерал Крузе зібрав поблизу Нових Санжар близько 3 тис. кінноти, 500 лівобережних козаків і 3 тис. запорожців на чолі з Костянтином Гордієнком. Вони й вчинили напад на 7-тисячний російський корпус генерала Ренне. Українські козаки в битві особливої активності не виявили. Втрати росіян становили 400 чоловік убитими і понад 1 тис. пораненими, у їхнього противника – незначні.

^фМеншиков Олександр Данилович (1673–1729рр.) – сподвижник Петра І, воєначальник під час Північної війни 1700–1721рр., генералісімус (з 1727р.). У 1708–1709рр. вів воєнні дії проти шведів на Україні. На початку листопада 1708р. російські війська на чолі з О.Д.Меншиковим захопили гетьманську резиденцію Батурин, зруйнували і спалили його разом з гетьманським палацом, знищили населення. Мав значні маєтності на Україні (зокрема Батурин).

^аОчевидно, йдеться про події 1702–1703рр., коли запорозькі козаки, невдоволені спорудженням російських фортець на Дніпрі, звернулися до кримського хана з пропозицією про спільний військовий похід на Москву.

^бНа той час послом Росії у Туреччині був відомий російський державний діяч граф Петро Андрійович Толстой (1645–1729рр.), який обіймав цю посаду з кінця 1701 до 1714р. Його син, П.П.Толстой, зять гетьмана Івана Скоропадського, у 1719–1727рр. обіймав посаду полковника Ніжинського полку (фактично був призначений за наказом Петра І).

^вЯковлев Петро Іванович, полковник російської армії, учасник Північної війни 1700–1721рр. В 1709р. П.І.Яковлев очолив військо, яке за наказом Петра І вирушило на руйнування Запорозької (Чортомлицької) Січі. По дорозі на Запорожжя відбулися битви з запорожцями під Переволочною і Старим та Новим Кодаком. 14 травня 1709р. з допомогою компанійського полковника Гната Галагана російські війська вдерлися на Січ, захопили тут значні трофеї, зруйнували січові укріплення, стратили багатьох із захоплених козаків.

^гПереволочна – містечко-фортеця на лівому березі Дніпра, поблизу гирла р.Ворскли. У 1660, 1663–1764рр. – центр сотні Полтавського полку. Тут була найзручніша переправа через Дніпро. Навесні 1709р., йдучи на розорення Січі, Переволочну знищило російське військо на чолі з П.І.Яковлевим. Трагедію Переволочної за масштабами й значенням можна порівняти до знищення Батурина в листопаді 1708р. В кінці червня 1709р., після розгрому під Полтавою, сюди прибули рештки шведсько-українського війська. Частина його зуміла переправитися через Дніпро до підходу російської армії на чолі з О.Д.Меншиковим (згодом сюди прибув і Петро І), решта – капітулювала. Частина полонених тут запорожців страчено, решту відправлено до Сибіру.

^дКодак – фортеця, заснована 1635р. на правому березі Дніпра напроти Кодацького порога. Знищено за умовами Прутського трактату 1711р. (див. коментар № 11^ф). За Нової Січі (1734–1775рр.) слобода Кодак була центром Кодацької паланки.

⁵⁰Галаган Гнат Іванович (р.н. невід. – п. 1748р.) – полковник Війська Запорозького (1706р.), компанійський полковник, полковник чигиринський (1709–1714рр.), з кінця 1724р. – полковник прилуцький. У жовтні 1708р. разом з гетьманом Іваном Мазепою перейшов на бік шведів, але невдовзі з'явився з повинною до Петра І. У травні 1709р. надав значну допомогу російському військові на чолі з П.І.Яковлевим у зруйнуванні Запорозької Січі. В нагороду дістав значні маєтності у Чигиринському полку.

№ 3

⁵¹Катерина І (1684–1727рр.) – російська імператриця у 1725–1727рр. Фактичним правителем держави був О.Д.Меншиков (див. коментар № 1^ф). У 1727р. скасувала 1-у Малоросійську колегію (див. коментар № 11^о) і відновила гетьманство на Лівобережній Україні.

⁵²Чернишов Захар Петрович (1672–1745рр.) – один з сподвижників Петра І, російський державний і військовий діяч, генерал-аншеф (1730р.). Мав значну політичну вагу в період правління імператриці Анни Іоанівни (1730–1740рр.) і Єлизавети Петрівни (1741–1761рр.).

⁵³Азовська губернія – утворена 1708р. з частини Слобідської України і Війська Донського. Центр – м.Азов, після Прутського трактату 1711р. – м.Воронеж. У 1725р. перейменована на Воронежську. З 1775р. – знову Азовська з центром в м. Азові. 1783р. її ліквідовано і включено до Катеринославського намісництва.

⁵⁴Йдеться про Олешківську Січ, засновану в урочищі Олешки в пониззі Дніпра (тепер Херсонська обл.) після зруйнування 1709р. російськими військами Чортомлицької Січі. Територія належала до володінь Кримського ханства. Її замінила Нова (Підпільненська) Січ, офіційно заснована 1734р.

⁵⁵Сенат – один з найвищих державних органів у Російській імперії, утворений 1711р. Мав право видавати укази від імені царя, йому підпорядковували (у цивільних справах) Малоросійську колегію (див. коментар № 11^о). Після смерті гетьмана Данила Апостола на початку 1734р. Сенат до 1749р. здійснював вище управління Лівобережною Україною. З січня 1756р. Лівобережню Україну й гетьмана знову підпорядковували Сенатові.

⁵⁶Іноземна колегія, Державна колегія іноземних справ – утворена 1718р. у числі інших колегій – центральних галузевих органів державного управління Росії, замість Посольського приказу. В 1749–1756рр. їй підпорядковувалася Лівобережна Україна. Контролювала стосунки Запорожжя з сусідніми країнами.

№ 4

¹1. 1708, листопада 1. – Грамота, даная Запорожскому Войску на избрание нового гетмана на мѣсто измѣнившаго Россіи гетмана Мазепы. 9

зв.

2. 1708, листопада 7. – Грамота гетману Івану Скоропадському¹ о бѣжавшихъ съ измѣнникомъ Мазепою малороссійскихъ старшинахъ и всякого званія людяхъ, о прощеніи и возвращеніи имъ имущества и чиновъ, если, оставивъ шведовъ, придутъ съ раскаяніемъ въ Росс. государство; и о наказаніи ихъ въ противномъ случаѣ смертію.

Бежали: генеральная старшина и 3 полковники – миргородскій, прилуцкій и лубенскій.

²3. 1708 года, листопада 9. – Грамота царя Петра Великаго малороссійскому народу о вооруженіи противъ короля шведскаго и о предостереженіи малороссійскаго народа отъ коварныхъ обѣщаній измѣнника гетмана Мазепы.

4. 1708, листопада 12. – О преданіи Мазепы проклятію и объ избраніи Скоропадскаго.

– Всі перелічені грамоти надруковані в ПСЗ, т.4, №№2210, 2211, 2212, 2213 (стор. 424–432).

¹Написано на полі.

²Пункт третій розміщено перед першим пунктом.

№ 5

^аКаптан-Гірей I – кримський хан у 1707–1709, 1713–1716 і 1730–1736рр.

№ 7

^аКопія, зроблена можливо А.О.Скалковським від слів: «Атамани курґінные» до «жадной драчки». Є пропущені слова. У томі не друкується.

№ 8

^аБахчисарай (Бакцыс) – з середини 15ст. столиця Кримського ханства. З 1783р. – у складі Росії.

№ 9

^аВейсбах Йоганн Бернгард (р.н. невід. – п. 1735р.), граф, – народився в Богемії. З 1707р. – на військовій службі в Росії. У Полтавській битві 1709р. командував російською кавалерією правого флангу. З 1720р. Вейсбах – командуючий російським військом в Україні. З кінця 1731р. – київський генерал-губернатор. Сприяв поверненню Війська Запорозького під протекцію Росії в 1734р. (Нова Січ).

№ 10

^аЧичерін Василь Іванович (1700–1793рр.) обіймав посаду коменданта м. Полтави в зазначений у документі час.

^бЙдеться про «вічний мир» між Росією і Туреччиною, укладений в Константинополі 5 листопада 1720р. (трактат опубліковано в ПСЗ, т. VI, № 3671). Замінив Андріанопольський мирний договір 1713р., яким закінчилася російсько-турецька війна 1700–1713рр. Цим договором Росія забезпечувала свій тил на півдні на завершальному етапі Північної війни 1700–1721рр. (зі Швецією).

^вЦю грамоту про прийняття запорожців під владу Росії було відправлено в Січ на ім'я кошового отамана 31 серпня 1733р.

№ 11

^аОрлик Пилип Степанович (1672–1742рр.) – гетьман України в еміграції (1710–1742рр.) З 1706р. – генеральний військовий писар, найближчий помічник гетьмана Івана Мазепи. Після Полтавської битви 1709р. разом з ним перейшов у Бендери. Там після смерті І.Мазепи П.Орлика обрано гетьманом. Склав «Конституцію» (1710р.). У 1711р. здійснив похід на Правобережну Україну. З 1714р. перебував у Швеції, Німеччині, Польщі, Франції, Туреччині, намагаючись висунути українську справу на міжнародну арену, організувати нову антиросійську коаліцію. Прагнув організувати й власну Військову силу і підняти Запорозжя проти Росії. З 1722р. і до кінця життя фактично перебував у володіннях Туреччини (Салоніки, Каушани, Ясси).

^бСалоніки – місто на території Османської імперії (тепер Греції). З листопада 1722р. до кінця лютого 1734р. було визначено місцем проживання гетьмана Пилипа Орлика (див. про нього попередній коментар).

^в28 березня 1709р. після прибуття до гетьмана Івана Мазепи загону запорожців на чолі з кошовим отаманом Костянтином Гордієнком, лівобережні й запорозькі козаки уклали у Великих Будищах (Полтавщина) між собою письмовий договір, за яким зобов'язалися допомагати один одному і діяти спільно проти ворога – російського царя, за визволення України. Від лівобережних козаків договір підтвердив І.Мазепа і генеральний писар Пилип Орлик; Костянтин Гордієнко і запорожці склали присягу в будищанській церкві.

^гКороль французький – Людовік XV (1710–1774рр.).

^дКороль іспанський – Філіп V (1700–1746рр.).

^еКороль сардинський – Карл-Емануель (1700–1773рр.).

^жАвстрійський імператор (цісар) – Карл VI (1711–1740рр.).

*Королівство Ломбардійське розміщувалося на півночі Італії. З 16 ст. – під владою Іспанії, з 18 – Австрії, з 1861р. – в Італійському королівстві.

³Княжіння Медіоланське – Міланське герцогство, розташоване на півночі Італії. З 1535р. – під владою Іспанії, 1760р. захоплене Австрією. Згодом входило до складу Пизальпінської та Італійської республік, з 1861р. – Італійського королівства.

⁴Княжіння Мантуанське – розміщувалося на півночі Італії. У кінці 19ст. ввійшло до Італійського королівства.

Події, про які йдеться в цій частині листа Пилипа Орлика, стосуються війни за «польську спадщину» (1733–1735рр.). В основі цього міжнародного конфлікту, який торкався й інтересів України, була тривала боротьба за польський трон між Станіславом Лещинським і Августом III Саксонським. Перший з них мав підтримку Франції (при цьому і претендент на трон, і уряд Франції обіцяли Пилипові Орлику свою підтримку у визволенні України з-під влади Росії, а гетьман зголошувався підняти антиросійське повстання на Україні), другий – союзників Росії, Австрії і Саксонії, договір між якими у серпні 1733р. послужив підставою для введення в Польщу російського війська. Польським королем став прихильник Росії Август III. Це означало провал задуму Пилипа Орлика, до того ж йому так і не вдалося залучити на свій бік запорожців, які в березні 1734р. знову перейшли під протекторат Росії. В результаті цих подій загострилися російсько-турецькі відносини, що призвело до війни 1735–1739рр. (воєнні дії в основному велися на півдні України).

¹Під час штурму Чортомлицької Січі російськими військами 14 травня 1709р. полковник Гнат Галаган поклявся запорожцям, що їм всім буде помилування, якщо вони складуть зброю. Коли ж козаки, повіривши Галаганові, виконали цю вимогу, росіяни вчинили над ними (в полон було взято 300 запорожців) криваву розправу, а Січ зруйнували. (Див. також коментарі № 1^а і № 1^б).

²Кизикермен (Казикирмен) – турецька фортеця, споруджена 1596р. на правому березі Дніпра, щоб створити перешкоду запорожцям для виходу в Чорне море (тепер тут м.Берислав Херсонської обл.). Був також плацдармом для нападів татар на Лівобережну Україну.

³З 1688р. російський уряд почав будівництво фортець на р.Самарі. Мета – захистити кордони Росії від нападів татар, а також встановити контроль над запорозькими козаками. Першу фортецю – Новобогородську, споруджено того ж 1688р., наступного 1689р. – Новосергіївську фортецю. В 1700р. було вирішено побудувати фортецю на Дніпрі навпроти Микитиноного Рогу, в урочищі Кам'яний Затон. Ці заходи викликали велике незадоволення запорожців.

⁴У спорудженні Санкт-Петербурга, що почалося в травні 1703р., брали участь тисячі українських селян і козаків, у т.ч. й запорожці; більшість з них там загинула.

⁵Хмельницький Богдан Зиновій (бл. 1595–1657рр.) – гетьман Війська Запорозького у 1648–1657рр, засновник Української козацької держави.

⁶Ймовірно, йдеться про указ Петра I від 18 січня 1721р. «О постановке драгунских полков на винтер-квартиры в городах гетьманского регимента, не обходя никого» (ПСЗ, т. 6, с.312–313).

⁷Перша Малоросійська колегія утворена 1722р. Петром I замість гетьманського уряду як державний орган Росії у справах Лівобережної України, контролювала діяльність старшини й українських установ, зокрема Генеральної військової канцелярії. Розміщувалася в Глухові, підпорядковувалася Сенатові, а у військових справах – головнокомандуючому російськими військами на Україні. До 1726р. її очолював С.Л.Вельямінов; складалася з 6 офіцерів дислокованих на Україні російських полків і прокурора. Ліквідовано 1728р. у зв'язку з відновленням гетьманства.

⁸Полуботок Павло Леонтіївич (бл. 1660р. – 1724р.), ставши 1722р. наказним гетьманом, увійшов в конфлікт з російським урядом, виступивши проти брутального

втручання в українські справи президента 1-ї Малоросійської колегії С.Л.Вельямінова. Це, а також подання Коломацьких чолобитних (див. коментар № 11*), стало приводом до виклику П.Полуботка з кількома старшинами в Петербург (прибули туди в серпні 1723р.) Вони подали цареві ще одну чолобитну. 10 листопада 1723р. їх ув'язнили в Петропавлівській фортеці. П.Полуботок помер в ув'язненні. Після смерті Петра I (січень 1725р.) ув'язнену старшину було звільнено й інтерновано в Петербург. Через кілька років декому з них дозволили повернутися в Україну.

^РАпостол Данило Павлович (1654–1734рр.) – останній виборний гетьман Лівобережної України (1727–1734рр.), миргородський полковник (1693–1727рр.). Один з найавторитетніших українських воєначальників початку 18 ст. За його гетьманування відновлено ліквідоване Петром I виборне управління, Військовий скаרב і суд. У кінці його правління російський уряд дозволив запросямцям повернутися з турецьких володінь у межі Російської держави. «Кривоприсяжцею» в документі його названо через те, що він не підтримав Івана Мазепу 1708р.

^СПетро I широко практикував примусові роботи й службу, до яких насильно залучалося й українське населення. З 1703р. українці брали участь у спорудженні Петербурга (див. коментар № 11*). У 1716р. 10 тис. козаків під проводом генерального хорунжого Івана Сулими вислано копати канал між Волгою й Доном поблизу Царицина. У 1718р. туди відряджено новий загін козаків, ще частину їх вислано будувати укріплену лінію над р.Терек на Кавказі. В 1721р. на спорудження обхідного Ладозького каналу відправлено 12 тис. козаків, наступного року – ще стільки ж. У 1721р., з початком т.зв. Перського походу Петра I, під Дербент було послано 10 тис. українських козаків на чолі з Данилом Апостолом, згодом – ще стільки ж на чолі з Адрієм Марковичем тощо. Таку політику продовжували й наступники Петра I. Значна кількість українських козаків загинула на чужині.

^ІЙдеться про відмову Петра I дати дозвіл на вибори гетьмана 1722р. і його негативну реакцію на Коломацькі чолобитні (1723р.) – «просительні» пункти, представлені наказним гетьманом Павлом Полуботком цареві від імені української старшини, якими порушувалося питання про відновлення гетьманства на Україні й ліквідацію 1-ї Малоросійської колегії (див. коментар № 11*).

^УПеребування російського гарнізону в Києві було визначено ще й Березневими статтями 1654р. Богдана Хмельницького, в Переяславі й Чернігові – Переяславськими статтями Юрія Хмельницького. Поступово російський уряд добивався збільшення кількості українських міст, у яких перебувало російське військо. Зокрема, у Полтаві російський гарнізон осаджено відповідно до Московських статей 1665р. Івана Брюховецького.

^ФМова йде про мирні договори, укладені в ході й після закінчення російсько-турецької війни 1710–1713рр.:

Прутський трактат укладено 12 липня 1711р. поблизу Ясс після невдалого для Росії Прутського походу 1711р. Росія повертала Туреччині Азов з прилеглою територією, зобов'язувалася зруйнувати фортеці – Таганрог на Азовському морі, Кам'яний Затон на Дніпрі й Новобогородицьку в гирлі р.Самари. Росія зобов'язалася не втручатися в справи Речі Посполитої й відмовлялася від Запорожжя й Правобережної України.

Константинопольським договором 5 квітня 1712р. підтверджувалися умови Прутського трактату 1711р. Росія зобов'язувалася протягом 3 місяців вивести війська з Правобережної України й Польщі. За Росією залипався Київ з прилеглою територією. Таким чином, Правобережна Україна потрапляла до рук Польщі.

Андріанопольський договір 13 червня 1713р. підтверджував умови двох попередніх договорів. Між обома державами визначався кордон по річках Орелі й Самарі. Невдовзі після його укладення російський уряд закликав населення Правобережної України переселитися на лівий берег Дніпра; хто не погоджувався – переселяли силою. У народі цю операцію названо згоном.

^ХПольська Україна – назва в документах Правобережної України, що в 1667–1793рр. входила до складу Речі Посполитої.

^пКарловицький договір – сепаратна мирна угода, укладена союзниками Росії – Австрією, Венецією та Річчю Посполитою з Туреччиною на Карловицькому конгресі 1696–1699рр.; через це Росія змушена була на цьому конгресі підписати перемир'я у війні 1696–1700р. з Туреччиною на два роки. Війна закінчилася Константинопольським мирним договором 1700р. (див. про це коментар № 1⁶).

^чЙмовірно, йдеться про пропозицію австрійського цісаря Йосифа I російському цареві Петру I вислати або знищити козаків й заселити Україну німцями. Копія листа з викладом цієї пропозиції потрапила до шведського короля Карла XII, а той ознайомив з нею Пилипа Орлика.

^шАфонська гора розміщена на одному з трьох виступів Халкідонського півострова в Егейське море (Греція), висота – понад 2 тис. метрів. Цю територію виключно займав союз монастирів: тут, зокрема, були Карейська лавра, Ватопедський монастир, скит Святого Андрія, монастир Святого Пантелеймона (належав росіянам), український скит Святого пророка Іллі тощо.

^шКаушани – містечко в Бессарабії (тепер це територія Молдови), літня резиденція кримських ханів і центральна ставка ногайських сераскерів Буджацької орди. Сюди у березні 1734р., під час війни за «польську спадщину» 1733–1735рр. (див. про це у коментарі № 11⁴) переїхав з Салонік гетьман Пилип Орлик. Звідси він 23 квітня 1734р. звернувся з листом до запорожців, у якому переконував їх не переходити під протекторат Росії й підтримати його план.

№ 12

^аАдиль-Гірей (сераскер Буджацької орди, згодом калга хана Каплан-Гірея), в кінці 1727р. підняв повстання орди проти Менглі-Гірея II і змусив запорожців приєднатися до нього. Розгромивши бунтівників, Менглі-Гірей II жорстоко покарав запорожців. Виходячи зі змісту документу, іменем Белі-Гірея названо Менглі-Гірея II (1724–1730; 1737–1739рр.).

^бБілгородщина – область сучасного міста Білгорода-Дністровського (тепер Одеської обл.). Тут розмішувалась Білгородська орда (див. наступний коментар).

^бБілгородська орда, Буджацька орда, Добруджська орда – одна з ногайських орд, що перебувала у васальній залежності від Кримського ханства. Назва – від м.Білгорода (тепер м.Білгород-Дністровський Одеської обл. Див. також коментар № 14^а).

№ 13

^аВ 1728р. запорожці повернулися з Олешківської Січі (див. коментар № 3^г) до Старої, Чортомлицької Січі в межі Російської держави. Протягом двох років вони добивалися від російського уряду офіційного дозволу на повернення під її владу. Не отримавши його, вони 1730р. змушені були повернутися під протекцію кримського хана.

№ 14

^аНогайська орда – татарське державне утворення, що виникло в кінці 14ст. внаслідок розпаду і на місці Золотої Орди. У середині 16ст. розпалася на три орди, одна з яких, Мала Ногайська орда, в 2-й половині 16ст. перекочувала до південно-українських степів, де у 20-х рр. 17ст. розпалася на Білгородську, Єдисанську, Джамбулуцьку та Єдичкульську орди, які були васалами Кримського ханства. З 1770р. – під протекторатом Росії, невдовзі їх ліквідовано.

^бПід час війни за «польську спадщину» (1733–1735рр., див. коментар № 11⁴) прибічники Станіслава Лещинського звернулися за допомогою до турецького султана, а також кримського хана, який 1734р. видав наказ про мобілізацію запорожців (участі у війні вони не брали, невдовзі перейшли у підданство Росії).

№ 15

^аЙдеться про підготовку спільного походу запорожців і російського війська проти кримських татар. Але 1734р. з різних причин цей похід не відбувся і справа обмежилася тільки козацькою розвідкою намірів противника.

№ 16

^аПовернувшись у березні 1734р. в межі Російської держави, Військо Запорозьке стало кошем на своїх старих землях на р.Підпільній в урочищі Базавлук. На ці землі претендувала Порта згідно з російсько-турецькими договорами 1711–1713рр. (див. коментар № 11^а). Спірне питання між двома державами з'ясовувалося тривалий час, що не завадило запорожцям залишитися на тому самому місці.

№ 18

^аГейн – генерал-майор російської армії. У 1736р. служив в армії Б.Х.Мініха.
^бМиргородський полк – адміністративно-територіальна одиниця Лівобережної України у 1648–1782рр. Полкове місто – Миргород (тепер Полтавської обл.). У 40-х рр. 18 ст. поширився на Правобережжя.

№ 19

^аЦей витяг із статті був надрукований А.О.Скальковським в «Истории Новой Сечи или последнего Коша Запорожского». Одеса, 1885, ч. 2, с. 59–62. При цьому зазначалося, що автором цієї статті є Л.Максимович, який помістив її в своєму географічному словнику. А.Скальковський відзначав також, що Л.Максимович під час написання даної роботи широко використовував праці Бюшпінга та Міллера.

Максимович Лев (рр. життя і смерті невід.) навчався в Московському університеті. Склав «Географический словарь Российского государства» (1789р.). В 1808р. видав руські законодавчі збірники («Русскую Правду», «Судебник царя Ивана Васильевича», «Уложение царя Алексея Михайловича»). Крім того, Л.Максимович склав «Указатель российских законов (1803–1812рр.).

39 Запорожъе. Прибавленіе къ статье о возвращении в Россию. «Къ запорожцамъ
[31] отправленъ былъ офицеръ съ объявленіемъ всевысочайшей император. милости и съ подтвержденіемъ оныя, данною всемилостивейшею грамотою. При семъ велено взять съ нихъ присягу и нѣсколько тысячъ руб. отдать на построение Новой Сѣчи. Невозможно довольно описать, какую радость в запорожскихъ козакахъ сіе произвело. Отправленный къ нимъ офицеръ принятъ былъ какъ знатный посолъ. Кошевой со старшинами и нѣсколько тысячъ простыхъ козаковъ вышли ему навстрѣчу и стали отъ Сѣчи по обѣимъ сторонамъ дороги на 2 версты рядомъ такъ, что офицеръ промежъ ихъ ѣхалъ. Они поздравляли его ружейною и пушечною пальбою, везде раздавались голоса литавръ, трубъ, барабановъ и флейтъ, а найпаче народныя восклицанія, которыми больше, нежели всѣмъ прочимъ, общая радость изъяслялася. Какъ офицеръ прибылъ в Сѣчу и прежде всего пошелъ въ церковь, то въ свѣльхъ одеждахъ встрѣтило его духовенство съ пеніемъ, благодарственный молебень отправленъ при пушечной пальбе. По окончаннн божіей службы собрался весь народъ въ великой кругъ и прочтена была грамота, содержащая в себѣ обнадеживаніе всевысочайшей е.и.в. милости. Потомъ взята
39 была съ нихъ присяга. И остатокъ дня препровождъ // день былъ въ всякихъ
зв. увеселеніяхъ.

Турецкой двор о сей перемѣнѣ, прежде нежели она учинилась, получилъ извѣстіе. Диванъ въ Константинополе думалъ сіе несчастливое приключеніе отвратить тѣмъ, ежели онъ пошлѣтъ къ запорожцамъ посланника со многими подарками и чрезъ него ихъ увѣритъ о высокой милости султанской. Посланникъ прибылъ съ великой свитой знатныхъ турковъ и янычаръ въ Сѣчу, въ то же время, когда находился еще тамъ російской офицеръ. Онъ привезъ съ собою множество денегъ, которые ему велено было раздать народу. Но козаки приняли его безъ

всякой чести. Какъ онъ свой приходъ къ Сѣчи объявилъ пушечнымъ выстреломъ, то они отвѣчали ему только однимъ уже выстреломъ. Онъ привезъ письмо отъ великаго султана и другое отъ самозванца, гетмана Орлика, кои прочтены въ великомъ собраніи народа, причѣмъ былъ росій. офицеръ. Какъ великой султанъ, такъ и Орликъ увѣщевали козаковъ, чтобъ онъ въ прежнемъ послушаніи Порты и крымскаго хана пребывали завсегда и не соглашались бы ни на какія чужіе обещанія. Напротивъ того надѣялись бы на высокую милость султана, которой хочеть имъ давать ежегодное знатное жалованіе. При выслушаніи сего, вдругъ поднялся великой крикъ, которіи народъ оказывалъ всеобщее свое неудовольствіе въ прежнихъ отъ татаръ имъ оказанныхъ обидахъ, а особливо ругали жестоко измѣнника и богоотступника Орлика. И тѣмъ окончили, что они все христіане не хотяъ больше // бытъ подъ нехристіанскимъ владѣніемъ, но заключили единогласно служить Россійс. государству вѣчно, какъ вѣрнымъ рабамъ подобаеть. [33] 40

Потомъ обратился кошевой со старшинами и прочими знатными козаками къ російскому офицеру и подтвердилъ со всею подданностью уже прежде данную присягу. Видивъ и слышавъ сіе, турецкій посланникъ почель за излишнее долго жить въ Сѣчи, не токмо требовалъ на султанское письмо отъ козаковъ письменного отвѣта, который ему немедленно и изготовили, но съ такими выраженіями, кои еще больше общее неудовольствіе на хана и Орлика, такъ же и на турецкихъ придворныхъ служителей, державшихъ ханскую и Орликову сторону, изъяснили. Съ сими отвѣтомъ выѣхалъ посланникъ со всею своею свитою. Но козаки знали, что онъ привезъ къ нимъ деньги, кои должно ему было имъ раздать и, розсердясь, что они уже довольно ихъ заслужили прежними своими услугами, погнались за турками и тѣ деньги у нихъ отняли. Всякъ самъ себѣ представить можетъ гнѣвъ турецкаго двора по полученіи сего извѣстія отъ посланника. Тотъ же часъ посланъ былъ указъ къ крымскому хану, чтобъ онъ всѣхъ запорож. козаковъ какъ возможно ловилъ и отсылалъ бы въ тяжкую работу, что и делалось со многими, что въ то время находились въ Крыму для своихъ промысловъ. Но и козаки отомстили туркамъ и татарамъ, находившимся въ Сѣчи, и порубили оныхъ // безъ 40
всякаго милосердія. зв.

Между тѣмъ Сѣчь перенесли на прежнее мѣсто. Тако же и росій. офицеръ пробылъ до сего времени у козаковъ, а потомъ обратно въ С.Петербургъ отправился. Турецкій дворъ хотѣлъ было присвоить себе право владенія на это мѣсто, где они Сѣчь устроили, говоря чрезъ своего посланнаго, чтобы они, когда уже покорились Россіи, выѣхали въ Русские границы. Но козаки не послушались, они отвѣтствовали, что они жили издревле въ сихъ странахъ и оны издавна принадлежали Россійскому государству, что оттуда не выступаютъ и что никакихъ угрозъ не боятся при покровительствѣ Россіи.

«Первая служба запорожцевъ была противу, противу [!] Полтавы, куда ихъ отправили для вреда...»¹

Арк. 39–40. Копія 19 ст., можливо її зробив А.О.Скальковський.

До діловодного заголовку справи 2

³Похід, що про нього йдеться в заголовку цієї справи, – це російсько-турецька війна 1735–1739рр., яка відбулася через загострення суперечностей між двома країнами у війні за «польську спадщину» 1733–1735рр. (див. коментар № 11¹). Воєнні дії почалися восени 1735р. без оголошення Росією війни Туреччині. Похід у Крим здійснила російська армія на чолі з М.І.Леонтєвим. Через нестачу кормів, морози, епідемії похід довелося припинити на підступах до Кам'яного Затоку. 12 квітня 1736р. Росія офіційно оголосила війну Туреччині. Воєнні дії вели дві російські армії – Донська (командуючий П.П.Лассі, діяла під Азовом) і

¹Два рядки написано нерозбірливо.

Дніпровська на чолі з Б.Х.Мініхом, яка в квітні вирушила в похід на Крим і оволоділа Перекопом, Бахчисараєм, Кінбурном та ін. Воєнні дії 1737р. теж велися двома арміями: одна (під командуванням П.П.Лассі) діяла в Криму, друга (командуючий Б.Х.Мініх) – проти турецької фортеці Очаків (капітулювала 3 серпня). Того року у війну проти Туреччини на боці Росії вступила Австрія. В кампанію 1738р. Дніпровська армія діяла в напрямку Бендер, Донська – в Криму. Російські війська залишили Очаків і Кінбурн. За планом воєнних дій 1739р. російське військо вело наступ на Хотин (капітулював 19 серпня), після чого перейшло р.Прут і вступило в Молдову.

Війна закінчилася укладенням 18 вересня 1739р. Белградського трактату між Росією і Туреччиною. До Росії було приєднано запорозькі території, які й після цього залишалися в розпорядженні Війська Запорозького. Особливо тяжко виявилася війна для України. Всього до стройової, обозної служби було притягнуто 157300 козаків і 205 тис. селян, з них загинуло 34200 чол. (це при населенні приблизно в 1 млн. чол.). Знищено багато худоби, коней і волів (тільки коней загинуло близько 47 тис.), через що Україна вкрай зuboжила. Втрати її визначилися величезною на той час сумою – 1,5 млн. крб. Наслідки цієї руїни відчувалися кілька десятиліть.

⁶Мініх фон Бургард Христофор (1683–1767рр.) – генерал-фельдмаршал (з 1732р.), за національністю німець. На військовій службі в Росії з 1721р. Командував російським військом у Криму і Бесарабії під час війни з Туреччиною 1735–1739рр. Володів великими маєтками на Лівобережній Україні, домагався скасування її політичної автономії.

⁸Леонт'єв Михайло Іванович (1682–1752рр.) – генерал-аншеф (з 1741р.), київський генерал-губернатор (з 1738р.). Учасник Північної війни 1700–1721рр., зокрема Полтавської битви 1709р. У 1726–1731рр. командував драгунською дивізією на Україні. Під час російсько-турецької війни 1735–1739рр. очолював російську армію у Кримському поході 1735р., у 1736р. брав участь у взятті Перекопа і Кінбурну, наступного року – в оволодінні Очаковом. Ставши київським генерал-губернатором, подав у Сенат проект ліквідації запорозького самоврядування (проект було визнано несвоєчасним). У 1741р. близько семи місяців був президентом Малоросійської колегії (після Кейта перед Неплюєвим) у Глухові, після чого повернувся на попередню посаду до Києва й обіймав її до смерті.

№ 20

⁹Йдеться про підготовку Кримським ханством походу проти Польщі на користь Станіслава Лещинського під час війни за «польську спадщину» (1733–1735рр.); див про це коментарі № 1^а і № 11^а.

⁶Хотин – місто і фортеця, з 1711р. – у володінні Туреччини. Центр адміністративного району – райі. У 1739р. фортецею оволоділи російські війська, під час її штурму було захоплено в полон турецького пашу. За Белградським миром 1739р. Хотин залишився за Туреччиною. Знову захоплений Росією 1769р. в ході російсько-турецької війни 1768–1774рр. остаточно в її складі – з 1812р. Тепер центр району Чернівецької обл. України

⁸Польська область – те саме, що Польська Україна (див. коментар № 11^а)

⁷У кінці березня 1734р. запорожці заходами гетьмана Данила Апостола дістали офіційний дозвіл повернутися на давні місця на р.Підпільній, де й заснували Нову (Підпільненську) Січ. (Див. про це також коментарі № 3^а і № 16^а).

⁹Українська лінія – система укріплень, споруджена для оборони південних кордонів Російської держави, Лівобережної і Слобідської України. Будувалася у 1731–1733рр. під керівництвом генерал-майора А.Дебриньї (див. коментар № 39^а), протягом 30–60-х років 18 ст. постійно удосконалювалася. Щорічно на лінії працювало близько 40 тис. посполитих і козаків. Лінія проходила вздовж течії р.Оріль та її притоки Берестової, далі по р.Берека до її впадіння в Сіверський Дінець. Загальна її довжина перевищувала 285 км. Складалася з 16 фортець і

понад 200 редутив та інших фортифікаційних укріплень, з'єднаних між собою суцільним земляним валом з ровом. Фортеці лінії, що спочатку позначалася числовими або географічними назвами (Перпа, Бузова тощо), згодом перейменували на честь ландміліцьких чи слобідських полків, що її обороняли, або на честь святих – покровителів полків. Вони розміщувалися так (від Дніпра): Борисоглібська, Лівненська, Васильківська, Рясківська, Св.Федора, Козловська, Білівська, Св.Іоанна, Орловська, Св.Парасковії, Єфремовська, Св.Олексія, Св.Михайла, Слобідська, Тамбовська, Св.Петра. Біля них влаштовувалися полкові слободи, які поклали початок поселенням, що існують дотепер. Військово-адміністративним центром Української лінії була Білівська фортеця (згодом м.Костянтинівград, тепер м.Красноград Харківської обл.). Охороняли її ландміліцькі полки. Втратила стратегічне значення під час російсько-турецької війни 1768–1774рр. коли в зв'язку з переміщенням державних кордонів Російської імперії було споруджено Дніпровську лінію.

№ 23

^аЙдеться, очевидно, про Прутський трактат 1711р. та інші мирні договори, укладені під час і після закінчення російсько-турецької війни 1710–1713рр. (див. коментар № 11^а).

№ 27

^аАхмет-Гірей, калга-султан, син кримського хана Каплан-Гірея, призначений сераскером Буджацької орди, ставав старшим серед вождів ногайських орд. (Див. також коментарі № 12^а і № 14^а).

^бТурецький султан Махмуд I (1730–1754рр.) прийшов до влади внаслідок повстання яничарів у Константинополі. Започаткував політику зближення Туреччини з Європою.

^вВ 20–30-х рр. 18 ст. Росія, Туреччина й Іран стали учасниками міжнародного конфлікту, який торкався й інтересів України. Аrenoю конфлікту став Близький і Середній Схід. Росія, не мирячись з турецькими зазіханнями на іранські володіння на Кавказі, влітку 1722р. організувала Перський похід своєї армії, в якому брали участь 10 тис. українських козаків (полковники Д.Апостол, А.Танський, Г.Галаган). У зв'язку з турецько-іранською війною (почалася навесні 1723р.), 12 вересня 1723р. у Петербурзі було укладено трактат між Росією та Іраном, за яким до Росії відійшли значні території на Кавказі. Це настільки загострило російсько-турецькі відносини, що воєнного конфлікту ледь вдалося уникнути. За Константинопольським договором 1724р. за Росією залишилася смуга узбережжя Каспійського моря, а за Туреччиною – землі Грузії та Вірменії. Все ж відносини між двома державами й далі були напруженими, зокрема через Гілянський похід 1726р. російської армії на Кавказ (у ньому брало участь 7 тис. українських козаків); конфлікт ще більше загострився в ході війни за «польську спадщину» (1733–1735рр.; див. коментар № 11^а). Загроза війни з Туреччиною змусила Росію врегулювати відносини з Іраном. Повернувши йому значні території за Рештським 1732р. і Генджинським 1735р. договорами, російський уряд уклав з Іраном воєнний союз, спрямований проти Туреччини. На цьому тлі й розгортаються події, про які йдеться в документі, і які передували початкові російсько-турецької війни 1735–1739рр.

Домгас-Кулхан – це Надір-шах (першопочатково Надір-Кули і Тахмаси-Кули), шах Ірану в 1736–1747рр. Під час турецько-іранської війни (1730–1736рр.) вів успішні бойові дії проти турків.

№ 29

^аВеликий Луг – назва в 16–18ст. дніпровських плавнів нижче від порогів у пониззі Дніпра. Тяглися вздовж його лівого берега від о.Хортиці вниз аж до урочища Паліївщина, вище Микитиноного Рогу. Ставлення запорожців до цих плавнів висловлено в приказці «Січ-мати, а Великий Луг-батько, от там й треба умирати».

№ 30

^a«Станиславовы согласники» – це прибічники Станіслава Лещинського (див. коментар № 1^c).

№ 34

^aЙдеться про будівництво укріплень Нової Січі на р.Підпільній.

№ 38

^aУсть-Самарський ретрашемент побудований росіянами на землях Війська Запорозького в гирлі р.Самари 1736р. Тут було споруджено кілька редутив.

№ 39

^aДерби́ні (Дебри́ній) Андріян (р.н. невід. – 1747р.) – генерал-лейтенант російської армії. У 1732р. був відряджений на Українську лінію в ландміліцькі полки на посаду інженера. Під час російсько-турецької війни 1735–1739рр. під керівництвом фельдмаршала П.П.Лассі вів облогу Азова (1736р.). Після цього Дебри́ні було направлено в Усть-Самару, де він брав участь у створенні форпостів. Учасник походів на Крим у 1737–1739рр. З 1742р. і до смерті був при Українському корпусі командиром ландміліцьких полків.

№ 41

^aОчевидно, йдеться про участь запорожців у поході об'єднаної російсько-української армії під командуванням Б.Х.Мініха проти турецької фортеці Очаків (див. коментарі * і ^b до заголовка справи № 2).

^bЙдеться про російський гарнізон у Січі. М.І.Леонтьєв ще на початку російсько-турецької війни, 1735р. надіслав у Кіш «для допомоги» російського офіцера з батальйоном. З 1736р. російський полковник або штаб-офіцер постійно перебували на Січі, командуючи гарнізоном новоутвореного укріплення – Новосіченського ретрашементу.

№ 42

^aКейзерлінг Герман-Карл (1695 або 1696 – 1764рр.) – російський державний діяч. Був дипломатичним представником Росії в різних країнах, у т.ч. в Польщі.

№ 43

^aА.О.Скальковський датує цей лист листопадом 1738р. і вважає, що в ньому йдеться про так званий Дніпровський похід 1738р. (в напрямку Бендер) під час російсько-турецької війни 1735–1739рр., коли Запорозьке Військо зазнало відчутних втрат. У самій же Січі відчувалася нестача хліба і припасів, поширилася епідемія чуми.

До діловодного заголовку справи 3

^aІларіон, Кондратковський Іларіон – архімандрит Києво-Межигірського монастиря у 1772–1774рр. При ньому 1774р. коштом кошового отамана Петра Калнишевського у монастирі споруджено Петропавлівську церкву.

^bСокальський Володимир (Межигорець, Запорозький; р.н. невід. – п. 1790р.) – архімандрит (за указом від 21 червня 1774р.), відомий релігійний діяч Запорозької Січі. Спочатку – чернець Києво-Межигірського монастиря, згодом – начальник Самарського Пустинно-Миколаївського монастиря. Двічі призначався начальником січових церков. Мав великий авторитет серед козацтва; саме завдяки його втручанню вдалося значною мірою запобігти кровопролиттю під час ліквідації Січі російськими військами 1775р. В листопаді того року В.Сокальський отримав наказ Київської консисторії негайно виїхати до Батурина, куди його було призначено настоятелем

Миколаївського Крупицького монастиря. На цій посаді він і перебував до смерті. ⁵Гавриїл (Кременецький Григорій Федорович; р.н. невід. – п. 1783р.). З 1738р. ректор Олександрівської семінарії, з 1748р. – архимандрит Новоспаського московського монастиря, з 1762р. – Санкт-Петербурзький архієпископ. У 1770р. призначений київським митрополитом (був ним до смерті). Титулувався, крім київського, ще й галицьким і всієї Малої Росії митрополитом. Проводив політику русифікації церкви на Україні.

№ 44

⁶Іоаким (1620–1690рр.) – дев'ятий патріарх всеросійський. У 1655р. залишив військову службу і постригся в ченці в Києво-Межигірському монастирі. В 1674р. зайняв московський патріарший престол. Виділявся антиукраїнськими настроями. При його активному сприянні київського митрополита було введено з підпорядкування константинопольського патріарха й підпорядковано московському. На церковному соборі 1690р. добився заборони багатьох українських книжок, зокрема С.Полоцького, І.Галатювського, П.Могили, Д.Барановича та ін. Собор наклав на них «прокляття й анафему».

⁶Згадувана книга призначалася для запису копій; заведена, очевидно, після переходу Війська Запорозького під протекцію Росії. Безперечно, що і тоді виникало питання про підпорядкування Запорожжя київський митрополії, яке було вирішено на користь Києво-Межигірського монастиря. Адже в той час Січ у військово-адміністративних питаннях підлягала Колегії іноземних справ, а не установам Лівобережної України, оскільки царизмові було вигідно тримати запорозьке і лівобережне козацтво на відстані одне від одного.

До книги вписано як документи, що зберігалися в архіві монастиря, так і в архіві Коша. Це свідчить, що між монастирем і Кошем у 30-х рр. не було розбіжностей у питанні підпорядкування. Документи в книзі записані у порядку змістовної значимості. При публікації проведено пересистематизацію документів, згідно з канцелярською скріпою, яка є на аркушах книги.

№ 45

⁶Ставропігійний монастир – такий, що не підлягає владі місцевого митрополита. Ставропігія, або хрестовоздвиження, означає право патріарха на безпосереднє керівництво монастирем у якому він сам або його представник водружав хрест. Ставропігія Києво-Межигірському монастиреві обмежувала втручання київського митрополита у справи запорожців.

⁶Гедеон (Григорій Святополк-Четвертинський; р.н. невід. – п. 1690р.) митрополит київський, галицький і Малої Росії (до того часу було «... и всея Россіи») з 1685р. Висвячувався в сан митрополита в Москві. У 1686р. фактично порвав зв'язки з константинопольським патріархом, якому підпорядковувалася православна церква на Україні, і визнав зверхність над нею московського патріарха (формально ще деякий час вважалося, що Київська митрополія не підпорядковується московському патріарху, а перебуває під його благословенням). Українське духовництво активно протестувало проти кандидатури і дій Гедеона. В 1686р. Гедеон включив Запорожжя до Київської єпархії і вимагав, щоб Києво-Межигірський монастир відкликав звідти своїх ченців, оскільки він сам буде призначати туди духовництво. У відповідь на це Січ ченців не відпустила і з рішенням Гедеона не погодилась. А наступного 1687р. патріарх Іоаким підтвердив грамотою рішення Запорожжя і ставропігію Києво-Межигірського монастиря.

⁶Малая, Белая, Черная Россія.

Мала Русь – цей термін згадується у документах 14 ст. для позначення Галицько-Волинської землі (пізніше й Придніпров'я). У 18 ст. означає назву України.

Біла Русь – назва білоруських земель.

Чорна Русь – у 13–14ст. назва давньоруських земель у басейні верхньої течії р.Німану з містами Новгородком, Слонімом, Волковиськом, Здітовом, Несвіжем.

№ 46

^аАгаряни – арабський народ (мусульмани), за Біблією – нащадки Агарі, рабині-наложниці Авраама. Ворогували з ізраїльтянами. У переносному значенні – невірні. Саме в цьому значенні в документі вжито щодо татар.

№ 47

^аСіч над Чортомликом (Чортомлищка, Стара, Базавлушка Січ). Заснована після зруйнування кримськими татарами 1593р. Томаківської Січі біля гирла р.Чортомлик, що впадає в Дніпро, з правого боку, нижче Микитиноного Рогу на о.Чортомлик або Базавлук. Зруйнована 1709р. російськими військами (див. про це коментар № 11^а). Після цього запорозькі козаки перейшли в межі Туреччини й Криму.

^бСірко Іван Дмитрович (н. між 1605 і 1610рр. – п. 1680р.) – кошовий отаман Війська Запорозького з 1663р. (обирався ним багато разів), визначний військовий діяч. Учасник визвольної війни українського народу під керівництвом Б.Хмельницького, вінницький полковник (1658–1660рр.). Відзначився багатьма походами на Кримське ханство і причорноморські турецькі фортеці (про це складено багато переказів і дум). Як політик часто міняв орієнтацію. У 1672р. претендував на гетьманську булаву. Після перемоги І.Самойловича був висланий до Тобольська, повернувся на Україну через кілька місяців, 1673р. До кінця життя залишався противником Московської держави та І.Самойловича.

№ 49

^аЙдеться про Нову, або Підпільненську Січ (див. про це коментар № 16^а).

№ 54

^аАнна Іоанівна (1693–1740рр.) – російська імператриця з 1730р., племінниця Петра I. За її правління Військо Запорозьке повернулося в підданство Росії (1734р.) і заснувало на своїх землях Нову, або Підпільненську Січ (див. про це коментар № 16^а).

№ 59

^аПаланка у запорожців – це адміністративно-територіальна одиниця (округ) у Новій Січі (1734–1775рр.) Напередодні ліквідації Січі їх було 8: на правому березі Дніпра – Кодацька, Бугогардівська й Інгульська, на лівому – Протовчанська, Орільська, Самарська, Кальміуська, в гирлі Дніпра – Прогнойська. В документах цього періоду згадується ще одна паланка –Личківська: її точне місцезнаходження невідоме. На чолі паланки стояв полковник, що його призначав Кіш; мав військово-адміністративні і судові функції.

№ 60

^аСамарська товща – великий масив вікового, переважно дубового лісу понад р.Самарчиком, притокою р.Самари. Неподалік нього знаходилося м.Самар (сучасний Новомосковськ Дніпропетровської обл.) – центр Самарської паланки, яка розміщувалась по обох берегах р.Самари, лівої притоки Дніпра. Інколи замість Самарської паланки вживали назву «Самарська товща».

№ 61

^аСинод – у Росії найвищий орган управління православною церквою. Утворений 1721р. замість патріаршества Петром I, який підпорядкував його світській владі: Синод юридично урівнювався з Сенатом, але фактично підлягав останньому. Функції Синоду зводилися до призначення на посади духовництва, суду в культових і шлюбних злочинах, боротьбі з ересями, управлінню церковними навчальними закладами, виданню церковної літератури. Законотворча роль Синода обмежувалася релігійними правилами і обрядами.

№ 62

^аДимитрій Ростовський (Данило Савич Туптало; 1651–1709рр.), церковний і культурний діяч, митрополит Ростовський (з 1702р.). Народився у Макаріві (терпер Київської обл.) в родині козака. Навчався в Києво-Могилянській академії (1662–1665рр.). До призначення митрополитом був ігуменом у монастирях Батурина, Глухова, Києва, Чернігова, Новгород-Сіверського. Серед численних його творів – чотиритомний збірник «Четґи-Мінеї» («Книга житій святих»). У 1757р. його канонізовано. На його честь 1761р. названо фортецю (сучасне місто Ростов-на-Дону).

№ 63

^аСеред різноманітних промислів на Запорозжі розвивалося і звіроловство. Ним займалася група людей, яка жила переважно на території Бугогардівської паланки. Ці люди мали окремий курінний устрій і підлягали обраному з свого середовища отаманові. Їх називали лисичниками через те, що головним об'єктом їхнього полювання була лисиця. Проте це не виключало полювання і на інших хутряних звірів. Базарниками на Запорозжі називали торговців і ремісників, які жили в передмісті Січі.

№ 66

^аЛопухін Володимир Іванович (1705–1797рр.) – російський військовий діяч, генерал-майор. У 1756р. призначений обер-комендантом Києво-Печерської фортеці, у 1759р. – київським військовим губернатором замість І.І.Костюрина (деякий час виконував функції губернатора і після призначення 1761р. на цю посаду І.Ф.Глебова).

^бСофійський київський монастир – при Софійському соборі в Києві з часу його заснування (1036р.) була митрополича кафедра – монастир. З кінця 17ст. він став архієрейським кафедральним монастирем. У 1786р. його перейменовано на кафедральний собор київського митрополита.

^вБатуринський монастир – перший монастир у Батурині, який було засновано в 15 ст. У 1636р. неподалік його існував – Миколаївський Крупицький монастир. Зазнав руйнувань 1708р. під час знищення Батурина російськими військами (див. коментарі № 1^а і 1^б). У 1775р. настоятелем Миколаївського Крупицького монастиря став Володимир Сокальський (див. коментар № 43^а).

^гАрсеній, Могилянський Арсеній (світське ім'я – Олексій; р.н. невід. – п. 1770р.) – митрополит київський у 1757–1770рр. Вихованець Києво-Могилянської академії й Харківського колеґіуму. З його участю було складено «Пункты о выгодиности малороссийского духовенства» (1767р.), де йшлося про відновлення автономних прав церкви на Україні.

№ 69

^аШтатс-контора – одна з центральних державних установ Росії у 18 ст. Її засновано, як і інші колеґії, 1717р., під назвою Штатс-контор-колеґія. З 1730р. існувала як Штатс-контора, виконувала роль державного казначейства. Ліквідована на початку 80-х р. 18 ст.

№ 70

^а25 жовтня 1730р. указом Анни Іоанівни підтверджено заборону монастирям купувати землю. 11 лютого 1736р. цю заборону поширено і на українські монастирі.

№ 72

^аЙдеться про Трьохсвятительську церкву в Києві, споруджену 1183р. як церкву Св.Василя. Розміщувалась поблизу Михайлівського монастиря. Петро Могила (1596–1647рр.) передав церкву Братському монастиреві. Її присвятили свягим – Василеві Великому, Григорієві Богослову і Іоанну Златоусту – трьом святителям (звідси назва). У 1658–1660рр. зазнала великих руйнувань, до 1707р. – відбудована.

У 2-й пол. 18 ст. Військо Запорозьке поставило своїм коштом невелику каплицю – прибудову до церкви і новий іконостас у стилі рококо. Церкву розібрали в 1934–1935рр.

№ 73

^аПанін Петро Іванович (1721–1789рр.) – російський військовий діяч, генерал-аншеф, граф. Під час російсько-турецької війни 1768–1774рр. деякий період командував Другою російською армією, в складі якої діяли загони запорозьких козаків.

^бОсновною метою воєнної кампанії 1770р. у російсько-турецькій війні 1768–1774рр. було оволодіння фортецею Бендери на Дністрі (сучасна Молдова) силами 2-ї Армії на чолі з П.І.Паніним (див. коментар № 96^а).

№ 74

Документ не відповідає змістові спр. 3, можливо, належить до спр. 264.

24

^аОрдер находящейся в Никитиномеъ козачей запорожской ставки козакамъ

14 зв. Какъ скоро прибудеть куреня Коренѣвского товарищъ Корнѣй Ивановъ¹ с лошадами, того жъ момента, не замедля ничего, на ту сторону перевезть, ибо онъ по самонужнѣйшему гсдрству интересу отправился в корпусъ господина генераль-порутчика и кавалера Максима Васильевича Берха. Такъ // когда і оного корпуса буду т приезди т гонци, і тѣхъ перевозит, куда они потребуют денно і ношно, опасаяся² силнѣйшаго гнѣва і непомилованія войскового.

1770 года, сентября 14 д.

Помітка: вих: «№2011³».

Арк. 14 зв., 24. Відпуск.

№ 75

^а10 вересня 1770р. запорозькі козаки вели розвідку під м.Очаковом. Зіткнувшись з солдатами турецького гарнізону фортеці, козаки спільно з російським військом завдали нищівної поразки ворогові й захопили багату здобич (див. коментар № 96^а).

№ 76

^аСамарський Пустинно-Миколаївський військовий монастир – засновано 1672р. поблизу слободи Самарчик (тепер м.Новомосковськ Дніпропетровської обл.). Підпорядковувався Кошеві Запорозької Січі. Тут був шпиталь для козаків. Кіш надав монастиреві великі земельні володіння, а монастир постачав на Січ хліб та інші продукти. Припинив існування після ліквідації Запорозької Січі, коли був приєднаний до Києво-Межигірського монастиря.

№ 77

^аДокумент не відповідає змістові спр. 3, можливо, належить до спр. 278.

135

[321]

Высокомлстивій гдръ Иван Яковлевичъ

Я всегда будучи доволним млстию Вашей велможности, которая так же во всякое время чувствительна мнѣ, осмеливаюсь трудить вашу велможность і в семъ случай. Не оставте подателя сего, Прокопа Бобошка, уволнить его ашпитомъ з служби Войска Запорожского, которой тутъ обовязанъ и женою, и дѣтми. Тепер же по указу Малоросійской коллегий велено в Войско высылать для службы, а онъ человекъ убогъ. Я сие почитать буду за особеяную ко мнѣ вашей велможности

¹Далі закреслено с конѣ.

²Далі закреслено же.

³Другу цифру 1 виправлено з 3.

млсть. Яко же и есть навсегда вашей велможности, высокомлтивого моего гдра
нижайший слуга и всегдашней бгомалець, села Петровки іерей Петръ Оранский#
1773 году, сентября 30 д.

Село Петровка.

Помітка: «Пол. 1773г., ноября 28».

Арк. 135. Оригінал.

№ 78

³Документ не відповідає змістові спр. 3, можливо, належить до спр. 278

Пречестній ¹мцѣ оґче Петръ¹, іерей церкви²
Петровскої#, батюшка и добродѣю мой.

135
зв.

Почтенное вашей пречестности писание я імѣль честь получить. Онимъ, а
особенно вашею приязнью за неоставление приношу мою вам благодарность.
Чтожь предлежитъ до Бобоха, то онъ надобнимъ согласно его желанию снабденъ.
Пребывая при уклонѣ съ надлежащимъ почтениемъ

Вашей пречестности, моего добродѣя
покорнѣйший слу[га]⁴ Иван Глоба

1773 году, ноября 28 д.

Арк. 135 зв. Відпуск.

№ 79

⁴Гард – спеціально перегороджене місце на р.Буг для рибної ловлі.
Найзначніше з усіх рибних місць запорозьких козаків. Слова «Гард» часто
вживали й у значенні «Бугогардівська паланка».

№ 82

⁴Паспорт у Російській імперії використовувався для здійснення контролю
за переміщенням населення. Його необхідно було отримувати і для в'їзду в
деякі міста імперії.

№ 86

⁴Нехворощанський Успенський монастир – заснований у 2-й пол. 17 ст. на
р.Орелі навпроти Нехворощі, сотенного містечка Полтавського полку. Перебував
під опікою Війська Запорозького. Занепав після ліквідації Січі, остаточно
ліквідований 1786р.

⁶Личківська паланка – див. коментар № 59^а.

№ 90

⁴Межигорець – Сокальський Володимир. (Див. про нього коментар № 43^а.)

№ 96

⁴Йдеться про російсько-турецьку війну 1768–1774рр. Почала її Туреччина
за несприятливих для Росії обставин. На Правобережній Україні, що входила
до Польщі, почали збройну боротьбу конфедерати, спалахнула Коліївщина.
Туреччина передбачала величезною армією виступити з району Хотина на
Правобережну Україну і далі на Київ, Смоленськ. Російський уряд для ведення
війни створив дві армії: 1-у (командуючий О.М.Голицин; дислокувалася в
Києві), 2-у (командуючий П.О.Румянцев – між Полтавою і Бахмачем). Для дій
на Кубані й Кавказі призначався окремий корпус. У середині січня 1769р.

¹Написано над рядком.

²Написано над рядком замість закресленого непрочитаного слова

³Склад -скої замість складу -ки; далі закреслено мой.

⁴Текст пошкоджено.

татарська кіннота вдерлася в межі Новоросійської губ. і Запорожжя. Основні сили татар на чолі з ханом Крим-Гіреєм з району Балти вторглися в Єлизаветградську провінцію і далі на Правобережну Україну. Це був останній в історії напад татар на Правобережну Україну. Під час кампанії 1769р. 1-а Армія діяла в районі Хотина, 2-а – у Північному Приазов'ї. У 1770р. 2-а Армія (командуючий П.І.Панін) діяла в районі фортеці Бендери (її облога тривала два місяці, штурмом оволоділи нею 16 вересня). 1-а Армія на чолі з П.О.Румянцевим здобула перемогу в урочищі Ряба Могила, на р.Ларга, поблизу оз.Кагул, зайняла фортеці Ізмаїл, Акерман і Браїлу, в листопаді вступила в Бухарест. У 1771р. головні сили 2-ї Армії (командуючий В.М.Долгоруков) діяли в Криму, 1-а – на Дунаї. Мирні переговори, що почалися між двома країнами у травні 1772р., закінчилися безрезультатно. Росія тільки уклала договір з Кримським ханством. У 1773р. воєнні дії продовжувалися на Дунаї. У 1774р. російське військо на чолі з О.В.Суворовим завдало тут туркам ряд поразок. Турецький уряд запросив миру, що його було укладено 10 липня 1774р. у Кючук-Кайнарджі. Росія здобула частину Чорноморського узбережжя. Туреччина визнала незалежність Кримського ханства. Вона зберегла за собою Очаків з прилеглою територією. Впродовж усіх років війни регулярні війська, сформовані на Україні, а також лівобережні й запорозькі козаки брали активну участь у воєнних діях. Успішно діяла й запорозька флотилія.

№ 107

^аДокумент не відповідає змістові спр. 3, можливо належить до спр. 278.

65

^аМилостивий добродію Іванъ Яковлевичъ.

Керекеша сего дня обявилъ, что у двора вашего панъ судья, будучи троха, не думаетъ ли их, достроѣвши амбара, себѣ забрать хату робить. Сильно недобре будет, якъ отсюдова оторвутъ. Не малее помѣшателство здѣлается. А в нас іще будки не зачинались. Складрика пора прислать, нехай би окошка готовиль. А хату зачали покривать. // Здѣсь прилагаю от олда начальника писмо. Онъ обявлял, что с присланными к нимъ з Мижигорья обикновенними возами били какиѣ-то писма – одно къ пану кошовому, а другее – до общества. За сими писмами – знать-то чего-нибудь они стоили-мижигорцѣ, одумавшис, вслѣд нарочного прислали і велѣли самарскому начальнику от послжки сюда приостановит. А писма уже било в Самарскую паланку на почту подани. Сиѣ бѣ писма можно еше, пока //

65
зв.

68

обратно в монастырь повернутя, сискать от самарского начальника. В протчемъ, отдавши мои должноѣ уклон, пребуду

Вашему високблагородию покорним слугою.

Данило Балицкіѣ

Іюня 23 д. 1774 году.

Помітка: «Пол. июня 26 д. 1774г.»

Арк. 65, 68. Оригінал.

№ 110

^аЗапорожскій – Сокальскій Володимир. (див. про нього коментар № 43^б).

№ 114

^аДуховна консисторія – державна установа, яка діяла під безпосереднім керівництвом єпархіяльного архієрея. Утворена не пізніше 1700р. Була адміністративним органом православної церкви у межах єпархії. Їй належала адміністративна, виконавча і судова влада. Ліквідована в березні 1919р.

№ 116

^аВоєйков Федір Матвійович (1703–1778рр.) – російський державний і військовий діяч, генерал-аншеф. З 1766р. – київський та новоросійський генерал-губернатор і головний начальник військ, що розміщувались там. З 1775р. – у відставці.

№ 117

³Йдеться про Кючук-Кайнарджійський мир, яким закінчилася російсько-турецька війна 1768–1774рр. (див. коментар № 96*).

№ 123

³Потьомкін Григорій Олександрович (1739–1791рр.) – російський державний та військовий діяч, генерал-фельдмаршал (з 1784р.), князь Таврійський. Брав участь в російсько-турецькій війні (1768–1774рр.). У 1772р. з політичних міркувань записався в козаки Кушівського куреня Війська Запорозького. Серед запорожців мав прізвисько Грицько Нечеса. Був одним з ініціаторів ліквідації Запорозької Січі. Деякий час був генерал-губернатором Новоросійської губернії.

№ 124

Документ не відповідає змістові спр. 3.

⁴Промеморія

из Коша Войска Запорожского Низового в елисаветградскую провинциальную канцелярию

91
зв.

Оной елисаветградской провинциальной канцелярий промеморія от 24 июля под № 4751 получена. И оною подговоренными содержащимися там колодниками Клочниченкомъ и Набокомъ Савкою, Головскимъ Павломъ, Клокомъ и Михайломъ Цалкою в покраже у отставного капрала Ивана Семенова до сорока штукъ рогатого скота виислѣдования, а потому и удовольства обидимому въ виновних хотя требуется, но какъ с той промеморий не видится того, каких куреней обговоренние, и зѣмовники их в какомъ точно урочище находятся, и то затѣмъ и не можно не толь виислѣдовать, но и справки забрать без полного оговорившими оговоренимъ куреней и урочищъ обиталищей показанія, и для того елисаветградская провинциальная канцелярия благоволиг, забравши съ оговорителми справку, каких точно куреней оговоренние, и в какомъ именно урочище рѣчки Базавлука их обиталища, о семъ Кошгъ увѣдомит, по получений коего будетъ и учиненно надлежащее.

1774 года, августа 4 д.

Арк. 91 зв. Чернетку закреслено.

№ 126

³Зосим, Валькевич Зосим (р.н. невід – п. 1793р.) – архімандрит Києво-Печерської лаври з 1762р. Звільнений від управління нею 1786р.

№ 131

³Йдеться про російсько-турецьку війну 1768–1774рр. Туреччина оголосила війну Росії 14 жовтня 1768р., а 18 листопада видано маніфест Катерини II «Про початок війни з Отаманською Портою»

(Полн. собр. законов Российской империи с 1649 года. М., 1830, т. XVIII, стр. 758-763). Про війну див. коментар № 96*.

№ 134

³Одним з видів монастирських прибутків був так званий карнавковий. Для збирання пожертввань приватних осіб у монастирях біля ікон, мощей і т.п. розставлялися спеціальні карнавки. Києво-Межигірський монастир таких карнавок не мав.

№ 162

³Село Самарчик (тепер м.Новомосковськ Дніпропетровської області) засноване 1688р. Центр Самарської паланки з 30-х р. 18 ст. Жителів – 9227 чоловік (середина 18 ст.). Церкву споруджено після 1734р.

№ 163

^аСлобідсько-Українська губернія – створена 1765р. Адміністративний центр – м.Харків. Складалася з Ізюмської, Охтирської, Острозької, Сумської й Харківської провінцій. Ліквідовано 1780р. Відновлено 1796–1835рр.

№ 166

^аПіхотні полки – регулярні армійські (польові) полки російської армії. Деякі з них певний час дислокувалися на Україні. У документах справ № 4, 4а, а згадуються, зокрема, Брянський і Муромський (назва обох – з 1727р.), Володимирський (з 1711р.), Сибірський (під такою назвою було два армійські полки – кавалерійський і піхотний).

^бПід час війни за «польську спадщину» 1733–1735рр. (див. коментар № 11^а) у 1734р. російський уряд, виступивши на боці польського короля Августа III, вислав своє військо до Польщі. Українських козаків у ньому було 20 тис. – під проводом Ливогуба і Галагана. Вони облягли місто Гданськ, де залишився Станіслав Лещинський (див. коментар № 1^а) з військом. Місто було здобуте, а Лещинський втік.

№ 167

^аТрубецької Микита Юрійович (1699–1767рр.) – генерал-фельдмаршал, князь. Під час війни за «польську спадщину», з 1733р. – генерал-інтендант діючої російської армії. У 1735р. М.Ю.Трубецькому було доручено заготівлю у слобідських полках запасів продовольства для очікуваної війни з Туреччиною.

^бДрагунські полки мали постійні зимові квартири на Україні з 1721р., коли 10 з них було розміщено в різних містах Гетьманщини. Кількість таких полків, розквартированих і на Слобожанщині, змінювалася (залежно від політики Росії щодо Туреччини та Криму), але обов'язок утримання їх не скасовувався. З 1736р. на Слобожанщині на утримання цих полків збирався ще й окремий податок. Драгуни ніколи не підлягали гетьманові, окрім тих, хто був у його особистій охороні. В документах справ № 4 і 4а згадується, зокрема, Новгородський, Ревельський і Рязанський драгунські полки.

№ 170

^аДуглас – граф, генерал-лейтенант російської армії. У 1737р. був в армії фельдмаршала П.П.Лассі, що діяла в Криму. 13 липня Дуглас оволодів містом Карасубазар (сучасне м.Білогірськ автономної республіки Крим).

^бОхочекомонні, охотницькі (наймані, з добровольців) полки сформовані гетьманським урядом у 70-х рр. 17ст. Комплектувалися з вихідців з різних частин України. Поділялися на піхотні (сердюки) і кінні компанійські полки. Одержували за службу платню, забезпечувалися всім необхідним. Використовувалися для служби; мали й поліцейські функції. Поділялись на сотні, сотні – на курені. Одночасно було 3–4 компанійські полки по 500–600 козаків у кожному. Існували до 70-х рр. 18 ст.

№ 173

^аЙдеться про тимчасове Малоросійське правління (або Канцелярія міністерського правління) – так зване Правління гетьманського уряду – орган, створений російським урядом 1734 року. Складалося з шести осіб – 3 росіян та 3 українців, фактичним його головою став царський резидент О.І.Шаховський. З 1742р. чільне місце в Правлінні посідав І.І. Бібиков Діяло до 1750р.

^бБібиков Іван Іванович (р.н. невід. – п. 1745р.) – обер-прокурор Сенату, останній головний командир України часів міжгетьманства (1734–1750рр.).

^в«Учрежденная в Малой России о тресоттысячной рублевой сумме за волю денег и о протчих делах Комиссия» створена згідно з указом Сенату від 13 жовтня 1742р. для розкриття порушень, допущених козацькою старшиною при

використанні 300 тис. крб., асигнованих 1738р. для оплати волів, які реквізувалися у 1737–1739рр., під час російсько-турецької війни 1735–1739рр. на потреби регулярної армії. Приводом для створення комісії був донос бунчукового товариша Івана Коропця. До її складу спочатку входили три російські офіцери і троє старшин, з грудня 1750р. – тільки старшина. До 1745р. комісія підпорядковувалася правителем Лівобережної України, після смерті генерал-лейтенанта Бібікова перейшла у відання Канцелярії міністерського правління, а після відновлення гетьманату – до Генеральної військової канцелярії. Діяла до кінця 1752р.

[†]Генеральна військова канцелярія – центральна установа гетьманського уряду на Україні 17–18ст. Перша згадка – в документах за 1650р. Зосереджувала військове, адміністративне, судове й фінансове управління. У ній засідала генеральна старшина. Очолював генеральний писар. Перебувала в гетьманських столицях. У 1720р. була позбавлена фінансових і судових прав. У 1722р. її функції було значно обмежено, у зв'язку з створенням Малоросійської колегії (див. коментар № 11^о), якій Генеральна військова канцелярія була підпорядкована. Під час гетьманування Д.Апостола (див. коментар № 11^р) у 1727-1734рр. відновлено більшість її прав і компетенцій. Після смерті гетьмана Д.Апостола у 1734р. знову звужено її функції, тоді ж підпорядковано Правлінню гетьманського уряду. З 1750р. діяла при гетьмані К.Розумовському. Остаточо ліквідована 21 листопада 1764р.

№ 174

^аОчевидно, це козацький Азовський і калмицький Козловський полки, що розміщувалися при фортеці Св.Анни і були у відомстві Низового корпусу (Війська Донського).

№ 176

^аФілософов Михайло Іванович (р.н. невід. – п. 1748р.) – генерал-лейтенант, сенатор. З 1742р. і до смерті – смоленський губернатор. У згаданий в документі час – командир Українського ландміліцького корпусу.

^бЗ 1741р. уряд Анни Іоанівни дозволив селитися на пільгових умовах у задніпровських степах втікачам з України і Росії, що перебували в Криму, Молдавії й Польщі. Засновані ними слободи виникли також поблизу напівзруйнованого Ненасицького ретрашементу. Причислили їх в основному до Полтавського полку.

№ 177

^аЄлизаветградський пікінерський полк – сформований за наказом Катерини II від 22 березня 1764р. із Новослобідського козацького полку при утворенні Новоросійської губернії. Мав статус поселенського, який передбачав наділення усіх членів землею і наявність приписних селян. Штаб-квартира – у м.Мішурин Ріг. Формувався з населення Єлизаветинської провінції – місця розселення полку, а також з волонтерів з інших місць України, зокрема з іноземних поселенців (сербів, хорватів, угорців, болгар та ін.) З 1765р. – у складі Новоросійської губернії.

^бІсаков Олександр Степанович (р.н. невід. – п. 1770р.) – російський військовий діяч, генерал-майор. У 1764р. був комендантом фортеці Св.Єлизавети, фактично керував Новоросійською губернією, утвореною 1764р. (її начальник, генерал-поручик О.П.Мельгунов, жив у Петербурзі).

№ 178

^аФортецю Св.Єлизавети засновано 1754р. у верхів'ях р.Ігул. Стала центром Нової Сербії (адміністративно-територіальної одиниці на Правобережній Україні; тут, зокрема, оселилися переселенці – серби, болгары, волохи, греки, угорці тощо). У фортеці розміщувався гарнізон на чолі з обер-комендантом, якому підпорядковувався і Новослобідський козацький полк. З 1775р. – м.Єлизаветград, тепер м.Кіровоград.

⁶Новоросійська губернія – утворена 1764р. як військовий округ. У її складі були Нова Сербія, Новослобідське козацьке поселення, Слов'яносербія, Українська лінія, 13 сотень Полтавського і дві сотні Миргородського полків, Бахмутський повіт. Адміністративний центр – м.Кременчук. Населення губернії було всенізованим і приписаним до гусарських і пікінерських полків. На кінець 1765р. складалася з Єлизаветградської провінції (Чорний і Жовтий гусарські полки, Єлизаветградський пікінерський полк і новопоселені слободи розкольників), Катерининської провінції (Донецький і Дніпровський пікінерські полки, державні слободи Нові й Малі Водолаги, Українська лінія, що мала 21 слободу однодвірців) і Бахмутського повіту (Бахмутський і Самарський гусарський полки, Луганський пікінерський полк, державні і поміщицькі села). У 1775р. до губернії приєднано частину земель Запорожжя, а Бахмутський повіт передано до Азовської губернії. У 1783р. її ліквідовано і включено до Катеринославського намісництва. Командир губернії – О.П.Мельгунов, а як його помічник на місці – О.С.Ісаков. Існувала й у 1796–1802рр.

№ 179

^аВ документі, який не відповідає змістові спр. 4а і який написаний на діловодній обкладинці, йдеться про виступ сіроми на Запорожжі в грудні 1768р., пов'язаний з гайдамацьким повстанням (Коліївщиною). Захоплення гайдамаків-повстанців російським військом і видання їх полякам на розправу обурило запорожців і проти поляків, і проти російського уряду. І коли 26 грудня 1768р. кошований отаман Петро Калнишевський став перед Радою і прочитав указ царіці про війну з Туреччиною, запорожці почали його ляяти зрадником за те, що лишив Україну під час Коліївщини без допомоги. Повсталі розгромили будинки старшини, декого навіть убили, одімкнувши пушкарню, випустили на волю своїх товаришів, ув'язнених за гайдамацтво. Повстання було жорстоко придушене солдатами Новосіченського ретраншементу і вірними П.Калнишевському козаками. Велика кількість повстанців загинула. У січні 1769р. П.О.Румянцев, зацікавлений у участі запорожців у російсько-турецькій війні, яка щойно розпочалася, звернувся до козаків з закликом покоритися і продовжити «неустанние свои попечения об отражении стремлений врагов отечеству...»

7 Генерала аншефа Малоросійського генераль-губернатора і кавал'єра графа зв. Румянцева.

[19] Всѣмъ вообще козакамъ Сѣчи Запорожской.

[Поряд]окъ¹ и благоразумне, коими завсегда славилось общество ваше, [не]вѣроятнымъ почты дѣлають тотъ поступокъ, котороѣ од]накож, к сожалѣнію, учинили нѣкоторіе: не изъ первоѣ вашеѣ братіи въ 26 д. окончившогось декабра, возставши противъ своего кошевого и другихъ старшинъ с наглостію возмущенія. Я слышу, что при семъ случаѣ произошли дерзости необыкновенныя, то есть изъ тюрьмы выпущеніе всѣхъ преступники, заключеніе въ оноѣ по осужденіямъ, имѣнія старшинския разграбленны и саміе квартири ихъ разломаны; такъ что при семъ воздвигнутомъ отъ своевольныхъ насилій едва могъ атаманъ кошевой и нѣкоторые старшини побѣгомъ спасти свою жизнь. Не считая, чтобъ сему приключенію были другіе причины, кромѣ поползновенія однихъ только своевольныхъ и неразумныхъ людей і паче, не знавши вашихъ взаимныхъ несогласій между старшинами и собою, по какому огорченію или неудовольствію возгорѣлись оніе, посылаю к вамъ зъ симъ гсидна асаула генеральной артилерій Кологривого сказать въ повтореніяхъ отъ имени моего то же, что я и самъ тутъ вамъ² ізясняю.

Ежели вы имѣте какіе обиды или пригѣсненія³ отъ кошевого и своѣхъ старшинъ или на ихъ вѣрность [по]дозрѣніе, чрезъ сего посланного при писиме [!] о томъ

¹Тут і далі текст пошкоджено і відновлено за копією (ф. 229, оп. 1, стр. 233, арк. 1 зв. 2, 15. Див. також ф. 54, оп. 3, стр. 14158 «Дело о подавлении козацкого восстания на Запорожской Сечи»).

²Написано над рядком.

³Далі закреслено от кошевого.

своѣ // мнѣ прозбы, в чемъ удовлетвореніе, конечно, восп[оследует]. Но когда чимъ-либо коварствомъ и чрезъ злія внушенія приведенни вы до предънамѣреній законопреступникъ и во[здасть] противъ своѣхъ старшинъ, и ежели про этое токмо н[е]послушаніе, то предразсудите себѣ, koliko зла вамъ принесетъ сіе нетерпимое волненіе и погубы въ слѣдств[іяхъ] своѣхъ.

Я, воображая всегда общество ваше содружнимъ по[вѣрѣ] и обязательствахъ займимъ, не могу довольно по до[. . .] произшедшемъ между вами, но какой бы ис[точникъ] смятенія настоящія въ васъ ны имѣли, ско[лко] продерзостию своею виновни вы тому ни за[служивали] достойнаго наказанія, есть еще однакож вс[ѣмъ вамъ] время, обозрѣвъ свое заблужденіе и раскаясь [об оноmъ], принести сущее повиновеніе и покорство своимъ [. . .], показавши изъ между себя повиннихъ руководителей к содѣянному. Можетъ всякъ еще, я говорю, по[ви]нувшись сему увѣщанію, которое провождая к вамъ со властію вѣвѣренною мнѣ высочайше отъ ея императорскаго величества, получить въ сией продерзости прощеніе и загладитъ оную вѣя[шщю] преданостію, какъ и саміе возмутители споконствія и тишины уменьшеніе заслуженнаго ими наказанія. Но ежели вы хотя мало моему предложенію со[про]тивни будете, то вѣдайте, что я подви[гну мѣры] жестокой крайности, въ которихъ власте[нъ] // по волѣ всемыслостивѣйшей нашей государыни. Долженъ вамъ сію непреложную истину сказать, хотя отнюдь не ожидаю, чтоб вы схотѣли привес[тъ] меня въпорствомъ ко исполненію оноmъ или вопреки болше себя вашимъ благоразуміемъ, вѣ[рнос]тію и усердіямъ къ высочайшему престолу заставятъ васъ непремѣнно. И паче⁴ в то[м] случаѣ, гдѣ непріятель враждующий имени христ[іанскаго] предстоитъ въ глазахъ нашихъ, вообразите гибел[нныя] слѣдствія междусобнія при[!] И прогоняя наве[дннн]е помраченіе свѣтомъ разума, продолжите не[уста]ніе свой попеченія об отраженій стремлени[и] враговъ отечеству и обще с оными нашихъ сущихъ враговъ, в чемъ одна есть теперь должность всѣхъ синовъ вѣрнихъ отечества.

На подлинномъ тако:

Генераль, г.⁵Румянцовъ

Мѣсто печати.

От ч. 4 генвара 1769 году.

Глуховъ.

Арк. 7, 1 зв. Копія.

№ 185–186

⁴Малоросійську колегію (другу) відновлено 1764р., після остаточної ліквідації гетьманства, на тих самих засадах, що й першу (див. коментар № 11^о). До неї увійшло 4 генеральських, штаб-офіцерських чинів російської армії і 4 – з козацької старшини. Її президентом і одночасно малоросійським генерал-губернатором призначено П.О.Румянцева; розмішувалася в Глухові. Основне завдання – знищення залишків самоврядування на Україні, вишукування нових джерел прибутків для поповнення царської казни. П.О.Румянцев мав необмежену владу в управлінні Лівобережною Україною і підпорядковувався безпосередньо імператриці й Сенатові. Ліквідовано 1786р.

⁶Лизогуби – український козацько-старшинський рід. Лизогуб Петро Семенович (бл. 1725р. – р.см.невід.) – військовий канцелярист, бунчуковий товариш (1760–1773рр.). Його батько, Семен Семенович Лизогуб (бл. 1708р. – р.см.невід.), навчався в Київській академії, був бунчуковим товаришем (1742–1760рр.). Мати, Ганна Василівна, була дочкою Василя Танського, переяславського полковника у 1726–1734рр.

⁸Прилуцький полк – адміністративно-територіальна одиниця Лівобережної Гетьманщини у 1648–1782рр. Полкове місто – Прилуки (тепер Чернігівської обл).

⁴Далі закреслено и паче.

⁵граф

¹Чернігівський полк – існував у 1648–1782рр. Полкове місто – Чернігів.

²Київська губернія – адміністративно-територіальна одиниця Російської імперії, утворена в грудні 1708р. До неї входили території сучасних Чернігівської, Орловської, Курської і Брянської областей. У 1719р. її поділено на 4 провінції: Белгородську, Севську, Орловську й Київську. Ліквідовано 1781р. у зв'язку з утворенням Київського намісництва (губернія існувала і в 1797–1825рр., але це вже була територія Правобережної України).

³Малоросійські полки – в документах йдеться про полковосотенний устрій Лівобережної Гетьманщини 1648–1782рр. (такий самий адміністративно-територіальний устрій мала вся Гетьманська Україна). За весь згадуваний період існувало 20 полків. У 18 ст. їх було 10: Гадяцький, Лубенський, Миргородський, Ніжинський, Переяславський, Полтавський, Прилуцький, Стародубський і Чернігівський; на Лівобережжі містився й Київський полк.

⁴Журавка (Жоравка) Іван Тимофійович (р.н. невід. – п. після 1792р.). На військовій службі з 1737р.; бунчуковий товариш у 1747–1765рр., генеральний осавул у 1765–1781р. Член 2-ї Малоросійської колегії з 1764р., мав ранг підполковника, згодом (з 1771р.) – полковника російської армії. З 1779р. – статський радник.

№ 189

¹Більовський піхотний полк – створений, як і інші ландміліцькі полки, 1722р. З 1734р. – на Українській лінії. Брав участь у російсько-турецькій війні 1735–1739рр. З 1736р., як і решта таких полків, – кінний і включений до складу т.зв. Української дивізії – царських військ, розміщених на території Лівобережної України. У 1769р. всі ландміліцькі полки перетворено на регулярні.

²Далке Георгій, фон (1713–1771рр.) – генерал-поручик у російській армії. Учасник російсько-турецьких воєн 1735–1739 і 1769–1774рр., Семилітньої війни 1756–1763рр. У 1763р., отримавши чин генерал-лейтенанта, прибув на Україну.

№ 190

¹Самарський гусарський полк – сформований 1765р. з Молдавського гусарського полку, який у свою чергу, був створений під час Семилітньої війни 1756–1763рр., з молдаван і сербів. З 1764р. полк був розквартирований в Києві, а також на Українській лінії і мав статус поселенського гусарського полку (по р.Самарі).

№ 196

¹Український корпус, український ландміліцький корпус – утворений 1736р., коли в нього організаційно звели всю ландміліцію – 16 кінних і 4 піхотних полки. Військові, судові, економічні та ін. питання вирішували канцелярія Українського ландміліцького корпусу, Ландміліцька комісія, Генеральний ландміліцький військовий суд і полкові ландміліцькі канцелярії. Канцелярія корпусу містилася у Білівській фортеці (тепер м.Красноград Харківської обл.).

№ 197

¹Румянцев (Румянцев-Задунайський) Петро Олександрович (1725–1796рр.) – російський полководець, генерал-фельдмаршал (з 1770р.), граф. З 1764р. – президент другої Малоросійської колегії і генерал-губернатор України. Проводив політику ліквідації політичної автономії України. Організував перепис майнового стану населення (Генеральний опис) Лівобережної України. Прихильник ліквідації Запорозької Січі. За його правління на Україну було поширено загальноросійську систему адміністративно-територіального поділу, остаточно покріпачено українське селянство (1783р.). Під час російсько-турецької війни 1768–1774рр. призначений командуючим 2-ї, згодом 1-ї армій.

№ 205

³На Лівобережній Україні, в т.ч. у Переяславі, гродські суди почали діяти згідно з судовою реформою 1763р. (крім гродських, діяли ще й земські та підкоморські суди; апеляційною інстанцією для них був Генеральний військовий суд). Розглядали кримінальні справи. Ліквідовані 1782р.

№ 207

³Переяславський полк – адміністративно-територіальна одиниця Лівобережної Гетьманщини у 1648–1782рр. Полкове місто – Переяслав (тепер Переяслав-Хмельницький Київської обл.).

№ 208

³Жовтий гусарський полк – 12 березня 1764р., при утворенні Новоросійської губернії, на території колишньої Нової Сербії сформовано три поселенські полки: два гусарських і один пікінерський. Всі ці полки мали білий верхній одяг (кафтани та епанчі), а нижній одяг (камзол і штани) – різнокольорові, залежно від полку: в одному гусарському полку вони були жовтого кольору, другому – чорного. Звідси – назви цих полків. Жовтий гусарський полк (стара назва – Пандурський) був розквартирований поблизу фортеці Св.Єлизавети.

⁶Провінційні канцелярії – у Російській імперії запроваджено 1719р. з утворенням провінцій як складових частин губерній на Слобідській Україні спочатку для російського, а згодом і для українського населення. На Слобідській Україні вводилися за царським указом від 28 липня 1765р. замість полкових канцелярій. Ліквідовані 1780р.

№ 213

³Микитинська застава, Микитинський перевіз, Микитине (селище) – прикордонний і митний пункт на кордоні з Кримським ханством. Розміщувалася на місці сучасного м.Нікополя Дніпропетровської області.

⁶Новосіченський ретрашемент, Новосіченська фортеця – споруджена 1735р. за 2–3 км від Січі, в самому центрі Запорозьких вольностей. Це було велике укріплення, де розміщено частини ландміліції: дві піші роти і артилерійську команду з 6 гарматами. Призначена була ця фортеця «для удержання козаків в надлежашем порядку». Комендантом її став російський штаб-офіцер, підпорядкований київському генерал-губернаторові. Мета – посилення контролю за діями запорожців.

№ 216

³Документ не відповідає змістові спр. 4а.

Приятель і братъ, пане

60
зв.

Что просимое¹ мною от вас получено, значащее дѣйством произвествъ. По писанію² я от гпдна Григорія Ивановича подлежаще ходотаиль³, но по тому нічого за огложеніемъ того до далшого разсмотренія не изискалъ. Что ж имеющему бить еще⁴ впредь о семъ моему старателству произойдетъ, васъ увѣдомитъ не преміну, о чемъ обявиль⁶, желая вамъ здравія і доброго [...] оставался протчемъ [...].

Арк. 60 зв. Чернетка.

¹Написано над рядком замість закресленого значащем.

²Далі закреслено вашему о написанномъ въ ономъ.

³У середині слова після а закреслено йства.

⁴Написано над рядком.

⁵Дописано над рядком замість закресленого і темъ.

⁶Далі закреслено есмъ.

⁷Слово не прочитано.

№ 226

¹Ландміліцькі полки (ландміліція: від нім. Land – країна і лат. militia – військо) – поселенське військо, створене у 18 ст. для оборони південних кордонів Російської держави. У 1713р. на Лівобережній Україні сформовано 5 таких полків; невдовзі їх було розформовано, а 1722р. знову створено. У зв'язку з будівництвом Української лінії (див. коментар № 20^а) кількість полків збільшено до 20 (16 кінних і 4 піхотних), укомплектованих з однодвірців, з них на лінії було поселено 9 (5 кінних і 4 піхотних; Борислоглібський, Лівненський, Рязкий, Козловський, Біловський, Орловський, Єфремівський, Слобідський і Тамбовський). У 1736р. всю ландміліцію зведено в Український корпус (див. коментар № 196^а). З початком російсько-турецької війни 1735–1739рр. всі полки стали кінними. На 1764р. їх налічувалося 10 (з них 3 – на лінії), у 1769р. їх перетворено на мушкетерські, наступного року – злито з регулярним військом.

⁶Для боротьби з гайдамацьким рухом уряд Польщі створив особливе військо. Воно поділялося на 2 частини: литовську й польську. Польська частина складалася з 4 дивізій або «партій»: великопольської, малопольської, сандомирської та української. Керували ними особливі начальники, які мали титул регіментаря, у разі їхньої відсутності їх обов'язки виконували наказні регіментарі.

№ 227

¹Гетьман – у Польщі 15–18 ст. вищий воєначальник. Спочатку це були постійні начальники найманого війська, яких при королівському дворі називали польними гетьманами. З 1539р. існувало два гетьмани – великий коронний і польний. У 1744р. польним гетьманом був І.К.Браницький (1689–1771рр.), який 1752р. став великим коронним гетьманом.

№ 229

²2 липня 1737р., в ході російсько-турецької війни 1735–1739рр. (див. коментар^а до заголовка справи № 2) російські війська, до складу яких входили і загони запорозьких козаків, оволоділи турецькою фортецею Очаків.

⁶У 1738р., під час російсько-турецької війни 1735–1739рр. (див. коментар^а до заголовка справи №2), запорозькі козаки діяли над Бугом і Дністром (Дністровський похід) проти турецьких фортець Акерман (тепер м.Білгород-Дністровський) і Бендери. Запорожці зазнали значних втрат.

⁸Губернатор у Польщі – за часів Речі Посполитої управитель губернії – володінь польських магнатів. У прикордонних з Кримським ханством територіях йому надавалася міліція.

№ 231

¹Старовство – адміністративно-територіальна і господарська одиниця в державних володіннях у Великому князівстві Литовському, Речі Посполитій та на українських землях, що входили до їх складу. До старовства входило одне і більше міст і містечок і кілька сіл. Надавалися вищим урядовцям (магнатам, багатій шляхті) за службу. На Лівобережній Україні ліквідовані на початку народно-визвольної війни під керівництвом Б.Хмельницького.

№ 235

¹Коронний крайчий – почесний титул для представників вищого дворянства у Польщі.

⁶Артинський (Ортинський), Станіслав-Костка – командир надвірної міліції м.Умані.

№ 244

¹Київське воєводство – адміністративно-територіальна одиниця на Україні 1471–1793рр. у складі литовсько-польської держави. Після Андрусівського перемир'я

1667р. частина території воєводства (Лівобережжя і Київ) відійшла до Росії. Адміністративним центром його став Житомир.

№ 256

^аСпеціальну комісію для розв'язання взаємних претензій між Запорожжям і Кримом утворено 1749р. В засіданнях комісії (конференціях) брали участь і російські комісари. Сама конференція тривала з 8 квітня до 16 травня 1749р. Матеріали конференції складають справу № 11 Архіву Коша й увійдуть до другого тому даного видання.

№ 265

^аКиївську губернську канцелярію засновано згідно з указом Петра I від 18 грудня 1708р. як вищий адміністративний і військовий орган російського управління на території Київської губернії. В її компетенції були охорона кордонів, організація прикордонних застав, збирання мита, ремонт мостів і доріг, видання паспортів, вирішення прикордонних конфліктів тощо. Ліквідовано указом Сенату 1775р., фактично діяла до 1782р. За царською грамотою від 31 серпня 1733р. їй було підпорядковано Запорозьку Січ. За указом Сенату від 19 жовтня 1750р. вона підлягала також гетьманові. Отже, Запорозька Січ мала подвійне підпорядкування, а з 1756р. вона підлягала ще й Сенатові. Така ситуація існувала до скасування гетьманату 1764р.

№ 272

^аОчевидно, йдеться про Брацлавську прикордонну комісію, утворену 1748р. у зв'язку з активізацією гайдамацького руху на захопленій Польщею Правобережній Україні. Під час розгляду російських претензій до Польщі комісія засідала у с.Торговиці, а при розгляді польських претензій до Росії – у м.Архангелогородку (Архангельську), іноді – в м.Крилові. Ймовірно, діяла до 1793р., коли відбувся другий поділ Речі Посполитої.

№ 282

^аОчевидно, йдеться про Київську прикордонну комісію, утворену згідно з указом Сенату від 31 грудня 1737р., для врегулювання прикордонних конфліктів між Росією і Польщею. Місцем засідань комісії, які відбувалися двічі на рік – у січні й липні, було обрано м.Мотовилівку. Діяла, ймовірно, до 1793р., коли відбувся другий поділ Речі Посполитої.

№ 291

^аНогайці часто-густо нападали на Запорожжя, не зважаючи на встановлені 1742р. кордони між Росією і Туреччиною. Вони керувалися давніми трактатами, укладеними між Османською імперією і Польщею.

№ 301

^аБрацлавське воєводство – адміністративно-територіальна одиниця на Правобережній Україні, утворена польським урядом після Люблінської унії 1569р. Існувало до 1793р., коли замість нього російський уряд утворив Брацлавське намісництво.

^бВ зазначений період у Росії користувалися юліанським календарем, а в Польщі – григоріанським.

^вТрактат Гримултовський – це т.зв. вічний мир – мирний договір між Росією і Польщею (1686р.). Підтверджував умови Андрусівського перемир'я 1667р. За Російською державою було остаточно закріплено Лівобережну Україну, Київ з невеликою прилеглою територією (за нього Польща одержала 146 тис.крб. компенсації), Запорожжя (з 1676р. належало Туреччині), Чернігово-Сіверську

землю, Смоленщину. Середню Київщину вирішено було залишити незаселеною. Західна Україна, Волинь і Південна Київщина відходили до Польщі (Поділля перебувало під владою Туреччини, а в 1699р. відійшло до Польщі). Росія, уклавши воєнний союз з Польщею, розірвала договори з Туреччиною і Кримським ханством.

Можливо, назва трактату походить від прізвища польського посла К.Гримультовського, підпис якого стоїть першим після підпису короля Яна III. Ян III (Собеський; Jan Sobieski; 1629–1696рр.), польський полководець, великий коронний гетьман, з 1674р., після перемоги над Турками під Хотиним – король. Вів успішні війни з Туреччиною, вигіснивши її майже з усього Поділля (крім Кам'янця). Відновив тут Українське козацтво, вів щодо нього протекціоністську політику.

№ 302

⁴Тамбовський полк – ландміліцький кінний полк. Під цією назвою відомий з 1732р.

⁶Військова колегія – центральна державна установа в Росії. Заснована Петром I 1719р. Її призначення полягало в керуванні військово-сухопутними силами. Відала рекрутськими наборами, підготовкою офіцерів, фінансуванням армії, її озброєнням, постачанням, будівництвом військових споруд. Проіснувала до 1812р.

№ 303

Документ не відповідає змістові справи №5.

141

*Реєстр Гаврилковой [...] ¹забратою орлянскою старшиною худоби.

И онои Гаврилко при Канцелярии Войска Запорожского сего 1741 года, июля 9д. объявил что чего забрато. По сему значит:

Солы осмь бочекъ, цена по двадцяти рублей, а за полбочки 9[?] шест рублей

За коней 2 – десят рублей

За кавярь – десят рублей

За коня, котораго покойний сотникъ орлянскій взяли, – пятнадцат рублей

Ручницъ пара – цена онимъ по семи копъ

З² ручница – пят рублей

Шабля – семъ рублей

Байбаракъ – осмь рублей

Каптанъ – осмь рублей

Жупанъ бѣлый – осмь рублей

Поясъ чирвоный – шест рублей

Футро сѣбѣрковое, накрыто матерією – три рублѣ

Жени Гаврилковой кафанъ – пятнадцат рублей

І другій кафанъ матеріальный – десят рублей

Намиста женского – за двадцят рублей

Кафанъ китаевий – три рублѣ

Заячье футро, покрытое – пят рублей

Жупан бѣлий – два рублѣ

Фартухов два – шест рублей

Голубій жупанъ – осмь рублей

Чирвоный жупанъ – осмь рублей

Кафан голевій – десят рублей //

141

зв.³ Кафан голевій, матеріальный – четири рублѣ

зв.³

Поясъ болшій - полдесяти рубля

Сукна голубого два локти - цена по два талыри

¹Текст пошкоджено на 2-3 слова.

²З-яя.

³Початок аркуша пошкоджено на 4-5 рядків.

Тебеньки [!] – єдень рубль

І того в порахунку забору: двѣстѣ девядесят одинь руб[ль] і девядесять копѣекъ.

Все то Воликъ, орлянский житель, от него Гаврилка, орлянского ж Пархомова, позабирали.

Арк. 141. Оригінал.

№ 306

^аРозумовський Кирило Григорович (1728–1803рр.) – російський генерал-фельдмаршал, граф, останній гетьман Лівобережної України (1750–1764рр.). Був президентом Російської Академії Наук. Ставив питання про надання гетьманському урядові права дипломатичних зносин, чинив спроби перебудови Гетьманщини на українську державу європейського типу. Йому було підпорядковано Січ. Добився збільшення жалування для запорозьких козаків. У 1764р. на вимогу Катерини II зрікся булави. Кілька років провів за кордоном, згодом оселився в Батурині.

№ 308

^аМагістрат – орган управління у містах, що мали магдебурзьке право. Відав адміністративними, господарськими, фінансовими, поліцейськими й судовими справами. Складався з двох колегій – ради, що відала судовими (цивільними) й адміністративними справами, та лави (лавного суду) – вів кримінальні справи. На чолі магістрату стояв вїйт, у складі – бурмистри, райці, лавники. Діяли в Західній Україні (Львів) – з 14 ст., на Правобережжі – з 15–17ст., Лівобережжі з 1-ї пол. 17 ст. (з 1782р. – городові), магістрати на Слобідській Україні – з 1724р. В Росії з 1720р. Остаточо ліквідовані 1866р.

№ 312

^аСелямет-Гірей – кримський хан у 1740–1743рр.

^бЙдеться про М.І.Леонтєва (див. коментар * до заголовка справи № 2).

^вПоселення Кардашин вірогідно розміщувалося у районі сучасного села Велика Кардашинка Голопристанського району Херсонської області.

№ 314

^аКейт Джеймс (1698–1758рр.) – генерал-аншеф російської армії. В 1740р. деякий час очолював «Правління гетьманського уряду» (див. коментар № 173^а).

^бЗа Белградським мирним договором 1739р. і розмежуванням 1742р. кордон між Росією і Туреччиною проходив від Дніпра з гирла р.Кінські Води й далі від Берди до гирла р.Міус (тепер це територія Запорізької, Луганської та Донецької областей). У результаті цього озера, де запорожці традиційно добували сіль, потрапили у турецьке володіння. Озера ці називалися «Кінбурнські» (Кінбурн – поселення на південь від сучасного м.Очаків), або «Прогної», тобто озера з солоною, занесеною з моря водою, які висихали, гноїлися і осаджували сіль. Запорожці продовжували за звичкою брати тут сіль, що викликало претензії з боку Кримського ханства.

^вОчевидно, Роман Товмач не пройшов карантину, який встановлювався для приїжджих з Криму для попередження епідемій. Тому спілкування з ним канівського курінного відбулося на відстані.

^гБелградський мирний договір 1739р. між Росією і Туреччиною, поклавши край війні між ними (1735–1739рр.), не зняв напруження у відношеннях двох країн. Збирання відомостей про настрої у Кримському ханстві входило в обов'язок Запорозького Війська.

№ 315

^аВ 40–50-х рр. 18 ст. невеликі татарські загони чинили напади на Запорозжя: зокрема на зимівники, розміщені на крайньому півдні. У відповідь запорозькі козаки організовували експедиції в степ і захоплювали у татар худобу. Для вирішення запорозько-татарських конфліктів створювалися комісії.

^б30 грудня 1742р. кількасот польських вершників вчинили напад на запорозькі зимівники, розміщені поблизу Гарду на кордоні з Польщею. Трьох козаків було вбито, чотирьох – поранено, решту захоплено в полон, забрано коней та інше майно. На запит російського уряду, польська сторона повідомила, що напад було вчинено через вбивство козаками у Польщі 1741р. колишнього запорозьця Савки Чаленка (Сави Чалого), який перейшов на бік Польщі і допомагав у боротьбі проти гайдамаків.

^вОчевидно, мається на увазі Юзеф Потоцький (р.н. невід. – п. 1751р.) – каштелян краківський і великий коронний гетьман. Спочатку підтримував Станіслава Лещинського, згодом визнав владу Августа III, хоч і не схвалював його політики (див. коментар № 11^а). Намагався створити союз антиросійського спрямування з Туреччиною, згодом з Швецією, але невдало.

№ 316

^аНавесні 1743р. за наказом регіментаря Української партії Франца Ксаверія Нитославського польська команда перейшла р.Синюху (тоді по ній проходив кордон Польщі з Росією), стала табором на р.Мертві Води й знищила кілька запорозьких зимівників.

^бКордон між Росією і Польщею в 40-і рр. 18 ст. не був чітко встановлений і тому тут часто виникали конфлікти. За умовами «Вічного» миру 1686р. Росія закріпила за собою землі на правому березі Дніпра до р.Тясмин. Але й пізніше землі переходили з рук у руки, зокрема, у 1732 та 1739р. В 1740р. встановлено кордон від Дніпра та гирла Тясмину до верхів'їв і гирла Синюхи та до Бугу. Генерал-губернатор М.І.Леонтьєв у грудні 1743р. в рапорті до Колегії іноземних справ писав про невизначеність кордону, насамперед в районі Синюхи. Фактично ця територія заселялась українцями і контролювалася запорозькими козаками.

^вЗа умовами договору 1700р. Туреччина зобов'язувалася знищити місто Кизикермен (див. коментар № 11^а). На цій підставі Кримське ханство не мало права будувати Кизикерменський перевіз, але фактично – зробило це. І татари, і запорожці намагалися використовувати цей перевіз у власних інтересах, у результаті чого виникали конфлікти. Тому царський уряд, підтвердивши чинність трактату 1700р., наказав козакам припинити діяльність на перевозі.

№ 318

^аКапіст Василь Петрович (р.н. невід. – п. 1757р.) – засновник українського дворянського роду, грек за національністю. На військовій службі в Росії з 1711р. служив на території України. З 1726р. – ізюмський сотник. У 1734р. в чині сотника слобідського полку захищав м.Ізюм від калмиків. Учасник основних кампаній російсько-турецької війни 1735–1739рр. У 1737–1750рр. – полковник Миргородського полку потім – бригадир російської армії. Загинув у бою під Грос-Єгерсдорфом під час Семилітньої війни 1756–1763рр. Його син – письменник В.В.Капіст.

№ 319

^аЗапорозькій Січі належала особлива роль у постачанні російської армії породистими кіньми.

№ 320

^аУ листопаді 1744р. під приводом розшуку 3 калмиків – російських підданих, які втекли з ногайського полону, ногайський Дзяун-Мурза вчинив напад на Гард, завдавши там великих руйнувань.

⁶Назва (дундуківці) походить від імен ханів Дондук-омбо (правив 1735–1741рр.) та Дондук (1741–1761рр.).

№ 322

^аБєлградським договором між Росією і Туреччиною 1739р. сторони взяли на себе зобов'язання повернути полонених, крім тих, які добровільно змінили релігію. У справі повернення полонених виникали конфлікти. Для їхнього розгляду до Кримського ханства було надіслано поручика Неведомського (в Бахчисараї до нього звернулося 15 полонених). У Константинополі цими питаннями займався російський резидент Вєшняков, а після його смерті 1745р. – Нєплюєв (див. коментар № 324*).

№ 323

^аЙдеться про хана Сєлім-Гірея II (Твердого) сина Каплан-Гірея, – кримського хана з листопада 1743р. до травня 1746р. Підтримував мир з Російською імперією. Сприяв поверненню російських полонених на батьківщину. Водночас за його наказом з Криму висилалися козаки, а також ногайці і калмики – піддані Росії.

^бПолкова канцелярія – місцева установа на Україні 2-ї пол. 17–18 ст. в компетенцію якої входили адміністративні, військові й судові справи на території полку. Очолювалася полковником і полковим писарем, підпорядковувалася Генеральній військовій канцелярії, а з 1764р. – Другій Малоросійській колегії. Ліквідована 1782р. відповідно до указу Сенату від 16.09.1781р. у зв'язку з створенням намісницьких правлінь. (Про Миргородський полк див. коментар № 18*).

^вЧасто розбійники видавали себе за запорозьких козаків, але бувало, що й козаки займалися грабежем. Як правило, це були неодружені козаки, які працювали на рибних або звіриних ловах у віддалених від Коша районах. Інколи це робилося з відома курінного отамана.

№ 324

^аНєплюєв Андріан Іванович (1712–1750рр.) – російський резидент у Константинополі з 1745р. Вів переговори про повернення полонених у російсько-турецькій війні 1735–1739рр. (див. коментар № 322*). У жовтні 1746р., повідомивши про укладення миру між Персією і Туреччиною, попередив про можливий напад Туреччини на Запорожжя і необхідність у зв'язку з цим пересунути російські війська до кордону. Це допомогло уникнути війни з Османською імперією.

^бІрако-турецька війна 1743–1746рр. велася під релігійними гаслами між шиїтським Іраном та сунітською Туреччиною за контроль над стратегічними шляхами в Закавказзі і Мєсопотамії. 4 вересня 1746р. було підписано мирну угоду.

^вХалат – у східних народів верхній одяг, згодом почесне вбрання, яке надавалося володарем на знак особливої прихильності до підданого. Звичай жалувати халати існував у мусульманських народів з давніх часів, у Персії і Туреччині зберігся по 19 ст. У даному випадку йдеться про кримського хана Сєлім-Гірея.

^гЙдеться про епідемію чуми, що лютувала з кінця 30-х рр. 18 ст. У зв'язку з цим на кордонах з Туреччиною було встановлено карантини.

№ 325

^аУ кінці 1746 – лютому 1747р. кримський хан Сєлім-Гірей II здійснював поїздку до Константинополя для зустрічі з султаном. У зв'язку з підготовкою до поїздки (зокрема, ногайці відгодували коней для проїзду хана) на Запорожжі поширилися чутки про можливий напад татар. Через це російський резидент у Константинополі А.І.Нєплюєв зробив дипломатичний запит.

№ 326

^аМожливо, це капітан новгородського драгунського полку Клішов, надісланий до Новосіченської фортеці для нагляду за діями запорозьких козаків.

^бКінбурн – турецька фортеця з 15 ст. на Кінбурнській косі (тепер Херсонська обл.). В 1736р., під час російсько-турецької війни 1735–1739рр. її захопили і зруйнували російські війська. Згодом територія знову відійшла до Туреччини, яка відбудувала тут фортецю. У складі Росії – за Кючук-Кайнарджійським миром 1774р.

№ 329

^аВ 1747р. кримський хан Селім-Гірей II звернувся через свого посланця Халім-Буллок-башу до кошового отамана Павла Козелецького з проханням захопити його ворога – Шагін-Гірея, калгу-султана, який з 18 прибічниками намагався перейти з Польщі (де він мав притулок) через запорозькі землі в Черкесію або на Кубань (Кобан). У разі опору хан дозволяв вбити Шагін-Гірея.

^бШагін-Гірей – кримський калга (престолонаслідник), політичний суперник кримського хана Селім-Гірея II. Лідер татарської аристократії, незадоволеної твердим правлінням хана. На початку 1747р. Шагін-Гірей був позбавлений ханом звання калги.

^вЙдеться про Белградський мир 1739р., яким закінчилася російсько-турецька війна 1735–1739рр. (див. коментар ^а до заголовка справи № 2).

№ 334

^аУ 1747 році ногайці з 60 табунами перейшли кордон і зайняли запорозькі степи на річках Берда, Каратиш, Коротян, Зелена та Комишувата. З ними прийшло 7 мурз і 100 татар з отарами овець, які зайняли луки на р.Кальміус. Кіш наказав полковнику Кальміуської паланки Маркові Усу зберігати спокій й чекати рішення цариці. Арслан-Гірей (наступник Селім-Гірея II) погоджувався з виведенням татар з цих земель, але вказував, що не має змоги їх контролювати.

^бСлідча комісія у місті Бахмуті (тепер м.Артемівськ Донецької обл.) створена 1744р. для розгляду взаємних претензій Запорозького і Донського військ. Очолював комісію полковник Новгородського драгунського полку Федір Рязанов. Діяла до 1749р. Матеріали комісії складають справу № 10 Архіву Коша й увійдуть до другого тому видання.

^вСписок цих 34 козаків див. ЦДАК України, ф. 229, оп. 1, спр. № 10, арк. 8, 9, 9 зв.

№ 339

^аБісмарк фон Рудольф Август (1683–1750рр.) – генерал-аншеф російської армії (з 1737р.). 28 квітня 1747р. призначений головнокомандуючим Південною (Українською) армією.

^бСлобідські полки – сформовано з переселенців з Лівобережної і Правобережної України на Слобожанщину. У 50-х рр. 17 ст. створено Острогозький (Рибинський), Охтирський, Сумський і Харківський, 1685р. – Ізюмський полки. У 1719р. полки підпорядковано Белгородській провінційній канцелярії, 1726р. передано у відання Військової колегії. Полково-сотенний устрій на території Слобідської України ліквідовано 1765р. і створено Слобідсько-Українську губернію. Замість слобідських козацьких полків утворено регулярні Харківський уланський, Сумський, Острогозький, Охтирський та Ізюмський гусарські полки.

^вФортеця Св.Анни – її будівництво розпочато 1730р. поблизу міста Черкаська в районі сучасного міста Новочеркаська (Росія).

^гЄфремов Данило (рр. н. і см. невід.) – отаман Війська Донського (з 1738р.). До цього кілька разів призначався похідним отаманом. З 1753р. – генерал-майор, призначений командуючим Військом Донським.

№ 340

^аУсачов – офіцер російської армії, направлений у Січ для участі в роботі комісії з питань взаємних претензій запорозьких козаків і кримців, створеної 1749р.

^б23 вересня 1752р. запорозький козак Григорій Карованець доносив, що 4–7 вересня 1752р. кримський хан Арслан-Гірей прибув до міста Перекопа з 10 тисячами вершників і великим числом піхоти. Частина татар займалася відновленням ровів поблизу Перекопа. Ця фортеця розміщувалась за 2 км від сучасного села Перекоп Автономної республіки Крим. Турецька назва – Ор-Капу.

^вЛівненська фортеця розміщувалася на Українській лінії (див. коментар № 20^г) на р.Оріль нижче Нехворощі. Назва – від російського м.Лівни (так називався розміщений тут полк).

№ 342

^аЄлизавета Петрівна (1709–1761рр.) – російська імператриця з 1741 р., дочка Петра I. Відновила гетьманство на Україні (гетьманом став Кирило Розумовський, брат Олексія Розумовського, який перебував у морганатичному шлюбі з імператрицею).

^бУ відповідь на спорудження укріплень на запорозьких землях поблизу польського кордону (керував будівництвом миргородський полковник Василь Капніст; див. коментар № 318^а) польські прикордонні команди вдалися до зброї. У 1743р. вони перейшли р.Синюху поблизу м.Торговиці, навпроти якого розміщувалась перша з цих фортець (шанців) – Архангелородка, і дійшли до верхів'їв р.Мертві Води, зруйнувавши запорозькі зимівники. У відповідь на скаргу про це кошового отамана Івана Малашевича київському генерал-губуренаторові М.І.Леонтєву російський уряд надіслав відповідну ноту до Варшави. Поляки погрожували помстою.

Колегія іноземних справ надіслала цю грамоту у зв'язку з викладеними подіями, а також на вимогу Василя Капніста збільшити кількість козаків для охорони будівництва.

^вПольським королем з 1736р. був Август III (1696–1763рр.).

^гБестужев-Рюмін Олексій Петрович (1693–1768рр.) – російський державний діяч і дипломат. За Єлизавети Петрівни спочатку віце-канцлер, з 1744р. – канцлер. Керував зовнішньою політикою Росії до 1758р.

№ 343

^а4 серпня 1742р. Сенат Російської імперії розпорядився щорічно виплачувати жалування Запорозькому Війську. Жалування повинно було надходити з Статс-контори (див. коментар № 69^а) і Провіантської канцелярії.

^бПровіантську канцелярію в Російській імперії створено 1716р. за наказом Петра I для постачання військ борошном і крупою. Очоловав її генерал-провіантмейстер. З 1791р. дістала назву Провіантського департаменту.

^вМається на увазі Канцелярія Генеральної артилерії. Відомостей про час її заснування немає. У документах згадується з 30-х років 18 ст. Канцелярію очолював генеральний обозний, у її складі були осавул і писар генеральної артилерії, інколи – хорунжий генеральної артилерії та бунчукові і військові товариші. До її компетенції входила організація бойової і технічної частини артилерії, їй належали ливарні й порохові заводи, також постачання і виробництво селітри, нагляд за маєтностями, призначеними для утримання артилерії, нагляд за укріпленням фортець. У полках їй підпорядковувалися полкові обозні. Припинила існування 1781р.

^гПісля зруйнування 1709р. Чортомлицької Січі російськими військами і переходу запорожців у турецькі володіння козаки-донці зайняли залишені ними угіддя по річках Калміус і Берда і місця рибної ловлі на косах Азовського моря. До

1740р. ці володіння нікому конкретно не належали. Повернувшись, запорожці витіснили донців з калміуських земель. Спалахнула ворожнеча. Щоб запобігти цьому, Єлизавета Петрівна наказом від 10 жовтня 1743р. (ПСЗ, т. 11, стр. 935) звеліла комендантові фортеці Св.Анни бригадиру Вирубову розібратися на місці з взаємними претензіями обох Військ. Розмежування їхніх володінь оформлено наказом від 30 квітня 1746р. (ПСЗ, т. 12, стр. 544–545). Обидва Війська претендували і на узбережжя й коси кубанської сторони Азовського моря – місце, де кочувала ногайська Кубанська орда (тепер це район міст Маріуполь і Бердянськ). Кримський хан не раз скаржився у Петербург на запорожців, які самовільно влітку займалися тут мисливством і рибальством. Імператорські накази про заборону таких промислів періодично надходили до Коша, починаючи з 1743р.

³Ушаков Андрій Іванович (1672–1747рр.) – російський державний діяч, начальник Канцелярії таємних розшуків справ.

⁶Наришкін Олександр Львович (1694–1745рр.) – російський державний діяч, президент Камер-колегії.

⁶Бутурлін Олександр Борисович (1694–1767рр.) – генерал-фельдмаршал (з 1756р.) граф (з 1760р.). При Єлизаветі Петрівні 1742р. протягом кількох місяців очолював Правління гетьманського уряду (див. коментар № 173⁶). Головнокомандуючий російської армії в Семилітній війні 1756–1763рр.

^{*}Голіцин Михайло Михайлович (1681–1764рр.) – генерал-адмірал (з 1756р.). З 1732р. президент Юстиц-колегії, потім керував витратами на утримання військ та інспектування їх.

³Шувалов Петро Іванович (1710–1762рр.) – російський державний і військовий діяч, генерал-фельдмаршал. За Єлизавети Петрівни фактично керував урядом. Автор ряду проектів – скасування внутрішніх митниць, створення мережі банків, проведення генерального межування тощо.

№ 344

⁶Очевидно, це кордон, визначений 1740р. за Нісськими (м.Ніца) конвенціями між Росією і Туреччиною. Лінія цього кордону проходила від витоків р.Кінські Води до притоків р.Берда. Вся територія на південь від цього кордону належала Туреччині, на північ – Росії. Таким чином Землі Війська Запорозького опинилися у складі Російської імперії, хоч запорожці вважали їх своїми.

⁶Ідеться очевидно, про Белградський мирний договір 1739р. й уточнюючі його Константинопольські конвенції того ж року (див. ПСЗ, т.10, стор. 899–904 та 986–988).

⁶Долгоруков Василь Володимирович (1667–1746рр.) – генерал-фельдмаршал (з 1728р.). За Єлизавети Петрівни – президент Військової колегії.

⁷Бахметєв Іван Іванович (1690–1780рр.) – генерал-лейтенант, обер-прокурор Сенату.

№ 345

⁶Ідеться про участь запорозьких козаків (2 тис.) у поході російського війська на володіння кримського хана, в т.ч. ногайців, у жовтні 1733р. в умовах, коли частина кримського війська воювала проти Персії, інша – брала участь у боротьбі за польську спадщину.

⁶У цьому і багатьох інших атестатах у справі, коли йдеться про участь запорожців у воєнних діях (у «турецькій війні», «походах», «Кримському, Очаківському, Дністровському, Хотинському й останньому Кримському поході», в боях за Перекоп тощо), мається на увазі російсько-турецька війна 1735–1739рр., її окремі кампанії та бойові операції. «Миром», «вічним миром» названо Белградський мирний договір 1739р. Коментар про війну див. до заголовка справи 2.

⁶Чорна Долина – урочище, розташоване за 40 км на північ від Перекопу, 7–8 травня 1736р. тут відбувалися сутички з татарами.

¹Під час російсько-турецької війни 1735–1739р. фактично вся розвідка покладалася на українських козаків. Для цього було сформовано 3 загони.

²Йдеться про здобуття російською армією, в т.ч. й запорожцями, 1736р., в ході російсько-турецької війни 1735–1739рр. Козлова (Гезлева; тепер м.Євпаторія, Крим).

№ 346

³Зміст документа не відповідає змістові справи, текст закреслено

Гдину полковнику кодацкому
Назарю Поперечному зь старшиною
Орде¹

4
зв.

По занесеной въ Кошѣ куреня Нижестеблѣвского Иваном Вѣвчариком с товаришы на козака курѣнного калнибощкого Петра Сохацкого, якобы¹ в спашѣ имъ своимъ лошадеинымъ табуномъ состоящего в речки Сухой Суре их ста тридцати копенъ сѣна, жалобе съ пропениемъ за тот спашѣ денгами 130-ти рублями удоволства, онѣ, Сохаченко, въ томъ спашѣ не претится, но толко при томъ представляетъ, что не самон его Сахацкого табуи тот спаш учинил, но еще і жителствующих тамо козаков куреней¹: Нижестеблѣвского – Таранов, Рогѣвского – Мартина Круглого, Джерелѣвского – Христянина, да Вишестеблѣвского – Носенка, Гардowego // - 4
[...], [С]торчака лошади были [...]

Для того повелѣваемъ вамъ [...], созвал реченних по сему ор[деру] значащихся козаков, в т[ом] учинить за тот спаш сѣна[а] виислѣдование. И буди то слѣдствие противъ [...] козака Сохацкого предста[вле]нія сходственнымъ [то...] мѣстѣ с нимъ Сохацкимъ по[...] нои части, денгами за тот спаш сѣна тѣх козаков [удо]волствоват велѣтъ непр[е]мѣнно.

1768 году, марта 8 д.

З Коша.

Арк. 4. Чернетка.

№ 347

⁴Безбородько Андрій Якович (1711–1780рр.) – служив у Генеральній військовій канцелярії спочатку військовим канцеляристом, згодом – генеральним писарем. З 1762р. – генеральний суддя.

№ 348

⁵Це сталося 1738р.

№ 349

⁶Кочубей Семен Васильович (1725–1779рр.) – представник українського старшинського роду. З 1746р. – полковник Ніжинського полку, з 1751р. – генеральний обозний, з 1771р. – член 2-ї Малоросійської колегії.

⁷Якубович Яків Дем'янович (р.н. невід. – п. 1757р.) – визначний діяч Гетьманщини, генеральний осавул.

№ 352

⁸Церква Січова Покрови Пресвятої Богоматері – будівництво її почалося одразу після заснування Коша Нової Запорозької Січі, але тривало воно ще 1743р. Після ліквідації Січі 1775р. й утворення на її місці с.Покровського церква поступово руйнувалася, і нарешті 1798р. її було розібрано. Поряд споруджено новий мурований храм.

¹Написано над рядком.

²Текст пошкоджено (правий край аркуша обірвано).

№ 354

^аУ запорозьких школах (існували на Січі і в паланках) навчалися козацькі діти з паланкових населених пунктів, а також джури-підлітки, яких брали на виховання досвідчені козаки й військова старшина з України. В них навчали письму, церковному читанню, військовій справі, співу й музиці.

Загальноосвітня січова школа мала самоврядування, подібне до січового. Школярі мали двох виборних отаманів, спільні кошти.

№ 357

^аМаються на увазі гайдамаки.

№ 359

^аРоз'їзди були важливою частиною прикордонної служби запорозьких козаків, тісно пов'язаною з системою форпостів (укріплені; саме з них організовувалися роз'їзди). Через роз'їзди контролювалася та місцевість, що не підпадала під спостереження бекетів (сторожових команд). Крім того, роз'їзди, з'єднуючи пости, що перебували на значній відстані один від одного, створювали суцільну оборонну лінію.

№ 360

^аТобто Мармурове море.

^бЗа мирною угодою між Росією і Туреччиною 1739р. сторони зобов'язалися повернути полонених, крім тих, хто добровільно змінив релігію. У Константинополі цією справою займався Олексій Михайлович Обресков (1720–1787рр.), російський резидент у 1751–1768рр.

№ 362

Вилучено чернетку док. № 361.

149

^аАтестатъ

Данъ сей атестатъ із Воиска Запорожського
Низового оного жъ Воиска товарищу куреня
Сергѣевского Леонтию Синіюгубу.

Онъ, Леонтии Синіюгуб, по засвѣдигелствованию и представлению¹ вишеписаного Сергѣевского куреня атамана² ³и других³ знатних и старих товарищей, въ оном Запорожскомъ Низовомъ Воиске начал служить⁴ года. И в государственных службах, и воисковых послалках, случающихся партиях по наряду с того куреня находился и всѣ курѣниѣ воисковие³ [на] добности⁵ ³и службу³ отправлял вѣрно, радѣтельно и безпоткновенно⁶. ³И все³ жителство свое провождал честно, до[бропоря]дочно, обходително³, без и малѣиш[его порока]⁷.//

149

⁸А ннѣ, возимѣль-¹⁰де точноѣ-¹⁰ намѣрениѣ ³и проискъ³ оженя с, в Малои зв. Россій жителствоват¹¹. И просил от Воиска Запорожского Низового уволения,

¹Далі закреслено атамана Сергѣевского.

²Далі закреслено Андрея Порохнѣ и других.

³Написано над рядком.

⁴Далі закреслено съ 1745.

⁵Текст пошкоджено.

⁶Далі закреслено и доселѣ.

⁷Далі закреслено питая с своими собст[веними].

⁸Далі закреслено трудами и промыслом торговим.

⁹Далі закреслено онъ Синіюгуб в.

¹⁰Написано на арк. 152.

¹¹Далі на полі закреслено гдѣ в сотника Нехворощанского Каленика Прокофиева дочь в супружество точно приговорил.

³а на добропорядочніє служби³ – аттестата¹⁰. По чему я з старшиною войсковою ¹²и присутствующим товариством¹² уволнить его, Синюгуба, и ис показанно го куреня от служебъ исключить, а на¹³ честное³ его здѣ битие и служби¹² ревностіе и непорочніе¹², по вишепоказанному к свѣдѣтельствуванію ¹²и знанію¹⁴ собою і всѣмъ Кошемъ довольно¹²сей (к неоставленію его в Малой Россіи ³ѣ.і.ва³ войскою ж не послѣднєю службою по заслугѣ ³и ревности³ его прописанно // возможности)¹⁵ дать аттестатъ за подписомъ и с приложениемъ войсковой печати и разсуждений ¹⁰и зданій за подлѣнно вышечисаних его служебъ верних, обходителства и постоянства доброго¹⁰ і отсел¹⁶ ³по желателству³ отхода¹⁷ к законо// причине опредѣлили ³видаг. ¹⁰Чрез оный гпдъ високих и подсуствующих власте// нижайше просим по его желанію и ревности опредѣленіемъ в Малой Россіи к службѣ ѣ.і.ва. и произвождемъ его за предписание служби и возможность достойную к продолженію всегдашнему оной совершенной исправностию, такъ какъ и протчійх із Войска сего З.Н. при аттестатахъ випущених, особливо височайшею милостию [по]⁶ жаловать не оставитъ¹⁹. [Дань] з Коша. Октября 30 д. 1757 году
Арк. 149. Відпуск.

№ 368

⁸Тобто був полковим старшиною.

№ 376

⁸Делегация Запорозького Війська у складі колишнього кошового отамана Данила Гладкого, старшини Петра Калнишевського і військового писаря Івана Чугуївця перебувала в Петербурзі з травня 1755р. до липня 1756р. з метою добитися безмитного вивозу з Запорозької Січі солі, риби, рогатої худоби, шкір тварин і безмитного ввозу з Гетьманщини борошна, сала, тканин, одягу, зброї і пороху; підвищення хлібної і грошової платні запорожцям, підтвердження запорозьких володінь. Вдалося отримати згоду лише на безмитну торгівлю.

⁶Указом Сенату Російської імперії від 19 жовтня 1750р. Запорозьке військо було підпорядковане гетьманові, яким став Кирило Розумовський.

⁸Навесні 1759р. за наказом хана Крим-Гірея велика кількість ногайських татар була переселена з району Бендер на схід до південних кордонів Запорожжя. У результаті виникали конфлікти козаків з татарами. Для їхнього залагодження створювалися комісії. Депутат від Запорожжя Іван Чугуївець брав участь у комісії 1760р. в поселенні Кам'яний Базар. Комісія змушена була припинити свою діяльність у зв'язку з спалахом епідемії чуми.

⁷Йдеться про розвідувальну діяльність, яку вели запорожці з метою своєчасного виявлення намірів ворогів вторгнутися у межі України. Поширеною формою цієї діяльності було засилання до Криму і Туреччини агентів.

№ 377

⁸Штофельн Федір – 1737р. в чині генерал-майора був обер-комендантом фортеці Очаків. У жовтні 1737р. витримав раптову облогу з боку турків. До 1741р. командував російськими військами на Україні.

¹²Написано над рядком і частково на арк. 152.

¹³Далі закреслено добропорядочное.

¹⁴Далі закреслено собою довольно по Кошу.

¹⁵Дужки авт.

¹⁶Далі закреслено его.

¹⁷Далі закреслено по.

¹⁸Далі закреслено и.

¹⁹Написано на полі.

№ 391

^аМіста на березі Мармурового моря.

№ 396

^аЙдеться про Полтавську битву 1709р.

^бТараканов Олексій Іванович, генерал-лейтенант, сенатор. З 1732р. разом з Дебрині керував спорудженням укріплень на Українській лінії. У 1736р. в чині генерал-майора командував 5-ю колоною армії Б.Х.Мініха.

^вНа початку весни 1738р. на Україну вдерлися татари. Їх переслідували запорожці на чолі з кошовим Іваном Білицьким.

^гЛассі, фон Петро Петрович (1676–1751рр.) – генерал-фельдмаршал російської армії з 1736р. Під час російсько-турецької війни 1735–1739рр. командував окремим корпусом. Брав участь у здобутті Азова 1736р., діях у Криму 1737–1738рр. У 1739р. прикривав відхід військ з Криму, під його керівництвом були запорозькі козаки.

№ 399

^аМуратов Ілля Іванович (рр. н. і см. невід.) – з 1748р. учень Державної колегії іноземних справ Російської імперії, вивчав турецьку і татарську мови. В 1750р. отримав чин актуаріуса, а з 1760р. перекладач у ранзі поручика. Служив у Москві, з 1758р. – на Запорозжжі, на Микитинській заставі. Видавав державні білети, був перекладачем під час роботи прикордонної комісії, отримував донесення від агентурної розвідки в Кримському ханстві. В 1761р. переведений у Київську губернську канцелярію.

^бДокумент, який надавав право перебувати на території Російської імперії і займатися торгівлею. Осіб, які не мали таких білетів, вважали підозрілими і затримували на кордоні.

^вДо підпису під документом: у виданих О.О.Андрієвським «Матеріалах для истории Южнорусского края в XVIII столетии» (Одеса, 1886, с.382-383) цей документ опубліковано з датою і підписом: «Кошъ. Августа 31-го дня 1761 году. Ея иъ-ва Войска Запор. Низ. атаманъ, войсковій писар Иван Глоба, асауль войсковій Лукьянъ Ивановъ, атаманы курѣнние и вся товариство».

№ 403

^аОчевидно, помилка. Так званий польський похід, в якому брали участь запорожці, відбувся в 1734р., коли йшла війна 1733–1734рр. за «польську спадщину» (див. про це коментар № 11^а).

№ 413

^аПетро III (1728–1762рр.) – російський імператор у 1761–1762рр. онук Петра I. Загинув у результаті дворцевого перевороту, коли імператрицею стала його дружина Катерина II.

^бОчевидно йдеться про другу комісію для розв'язання претензій між запорожцями і Кримом, яка відбувалася з 31 жовтня до 10 листопада 1752р. Її матеріали увійшли до справи № 14 Архіву Коша Нової Запорозької Січі і будуть надруковані у наступному томі цього видання.

^вСеадет-Гірей – військовий керівник Буджацької орди, якому Туреччина доручила залагодження прикордонного конфлікту.

^гУ 1758р. до Санкт-Петербурга з Запорозжжя відправлено делегацію (перебувала там до 1760р.) у складі колишніх суддів Павла Кирилова і Петра Калнишевського й військового писаря Артемія Васильєва. Розглядалися питання: підвищення платні; звільнення від мита на українських митницях; забезпечення артилерією; підтвердження прав на землі. Гетьман Кирило Розумовський задовольнив вимоги щодо платні і гармат. Указом Сенату від 18 січня 1760р. було дозволено безмитну торгівлю в межах Російської імперії всіма товарами, крім солі, та

використовувати паспорти Запорозького Війська. Призначено проведення нового опису запорозьких володінь.

³Хан Крим-Гірей (1758–1764рр.) чинив перешкоди російській торгівлі. Водночас він погодився на перебування російського консула в Кримському ханстві.

№ 418

⁴Значна кількість полонених турками чоловіків потрапляла на галери – «каторги». На кожному судні знаходилося близько 300 прикутих ланцюгами полонених. Спали і їли галерники позмінно.

⁶Питання про належність до козацького стану вирішувала Генеральна військова канцелярія. У разі непідтвердження цього звання претендент переводився у селянський стан.

№ 419

⁵Запорозькі козаки охоче приймали на Січ людей різних національностей і віросповідання. Однак вони повинні були прийняти православну віру.

№ 421

⁷Вірогідно, йдеться про конфлікти з ногайцями.

⁸Йдеться про поїздку хана Крим-Гірея на чолі 2-х тисячного війська за маршрутом Бахчисарай–Перекоп–Очаків у травні–серпні 1762р. Офіційна мета цієї поїздки – лагодження укріплень Очакова. Запорожці і російська влада вжили заходів для попередження можливого нападу з їхнього боку.

СЛОВНИК ЗАСТАРЛИХ ТА РІДКОВЖИВАНИХ СЛІВ

абисте – щоб ви, аби ви
абшит – відпустка, відставка; документ про відставку
абшитований – відставний, звільнений; обов'язково додавалося до чину старшини у відставці
автентичний – справжній, достовірний
ага – ввічливе звертання в Османській імперії; глава сім'ї чи роду; господар, дворянин; компонент назв службових посад в Османській імперії; в українських документах агами часто називаються яничарські офіцери та командири загонів
аглинський – англійський
ажеби – щоб
акциденція – приналежність
албо – або
амофор – (омофор чи нарамник) - церковний одяг архієрея, що покриває плечі; це - плат, що спадає одним кінцем спереду, а другим - ззаду
амуніція – на Україні – спорядження військового, включаючи зброю; в Росії – спорядження військового, окрім зброї та одягу
антецесор – попередник
антиминс – плат, на якому можна відправляти богослуження, бо він замінює престол. На антиминсі зображено покладення Христа в домовину. В антиминс вкладають частку святих мощів
апробувати – схвалити
артикули – статті, статут
архidiaкон – старший, перший головний дякон серед чинців-дяконів; при богослужінні має право носити особливий довгий орарь
архієрей – у православній церкві один з рангів вищих священнослужителів.

Очолює церковно-адміністративний округ – єпархію
архімандрит – у православній церкві вище духовне звання у ченців; титул настоятеля (ігумена) великого чоловічого монастиря
аршин – міра довжини, у 18 ст. дорівнювала 71,12 см
асаул – див. осавул
асесор – засідатель, судовий працівник, урядовець поліції
асигнація – визначення, постанова
асистенція – супровід, особиста охорона, військова частина, яка виконувала спеціальне доручення
атлас – шовкова тканина
аттестат, агестат – посвідчення, послужний список з біографічними даними
аудитор, авдитор – учень, призначений учителем перевіряти, як вивчили урок його товариші; чиновник у військовому суді, який сполучав функції прокурора, секретаря і діловода
афект – прихильність
афектація – бажання
бадаться – займатися
байдак – великий дерев'яний човен (довжиною 45–60 м, шириною 6–12 м)
баранка – овчина
бардзо – дуже, надто
бей – титул князя у тюркських народів; компонент титулів посадових осіб
битність – перебування, буття
бискуп – римсько-католицький єпископ
білет – свідоцтво
благочестіє – православ'я
благочинний – духовний сановник з адміністративно-судовою владою, призначався керівництвом, духовна посада середньої ланки

бляга – дошка для малювання на ній олійними фарбами
бригадир – командир бригади (військової одиниці) у російській армії
бунгь – в'язка, сувій, пачка або тюк якихось матеріалів (ниток, шовку, тютюну)
бунчук - військова регалія, що складалася з палиці довжиною до 2,5 м з кулею або іншою прикрасою на верхньому кінці, до якого прикріплювалося біле чи пофарбоване волосся з турячого або кінського хвоста, а також китиці (дві срібні або інші). У 16–18 ст. - символ влади гетьманської та полковницької. Гетьманські бунчуки охороняли і зберігали члени генеральної старшини – генеральні бунчужні
бунчуковий товариш, підбунчужний – почесна посада в українському козацькому війську з кін. 17 ст. до 1764р. Формально вважався помічником генерального бунчужного. Як правило, бунчукові товариші походили з багатих старшинських сімей
бусурманин – іновірець, переважно магометанин, у неприязному значенні
буга – міра ріднини. У 18 ст. дорівнювала 100–200 «государевих» відер. Російське відро – 12420г.
бутук – колода, стовбур дерева, призначені для розпилювання на дошки

ваій неділя – вербна неділя
ваія – гілка фінікової або палестинської пальми. За легендою, ними народ вітав Ісуса Христа під час його в'їзду до Єрусалима
ведле – біля, коло, поряд
ведлуг – через, з причини, згідно, відповідно
Велика субота – останній день Великого посту
Великий піст – за християнським календарем період між М'ясоїдом і Пасхою, кінець березня - початок травня
вельце – вельми
верста – давня міра довжини, що застосовувалася для виміру великих віддалей на Україні, в Росії, Білорусії, Польщі. Величина версти не була

сталою; у різні часи мала від 500 до 1000 сажнів. Наприкінці 18 ст. верста становила 500 сажнів (1066,8м)
весь – село
вздлуж – уздовж
внесеніся – піднесення
вибійка – набивна тканина
виборні козаки – привілейована група лівобережних і слобідських козаків у 18 ст. Ті, хто увійшов до козацьких компутів (списків), несли військову службу на власний кошт, за що звільнялися від повинностей і податків
вигін – простора вільна ділянка поблизу або в селі, куди виганяють пастися худобу, птицю; збірне місце для череди, звідки її женуть на віддаленіше пасовище
видолати – подолати, витримати, вчинити опір, здужати
виказитися (чим) – пред'явити (що)
вимовлятися – виправдовуватися
вина – повинність або грошовий штраф; пеня; вина заручная – запурука; різновид судової оплати
виправуватим – від відправляти, направляти
візир – титул міністра і вищого сановника в Османській імперії та Кримському ханстві
військова асистенція – військова частина, яка виконувала спеціальне доручення (переважно фізичне покарання)
військовий канцелярист – нижчий чиновник канцелярії Генеральної військової або полкової; перший ступінь служби знатних козаків
військовий товариш – почесне звання, яке надавалося представникам козацької верхівки за військові заслуги (2-а пол. 17–18 ст.) Перебували під юрисдикцією гетьмана або установи, що його заміняла. Не займаючи постійних службових посад, виконували окремі доручення вищої влади
вікарій – заступник або помічник архієрея у православній церкві; єпископа, священника – у католицькій
вінтер – квартири – зимовий постій
вінчура – бурка, волохата шапка з вовни для негоди
воеводство – адміністративно-територіальна одиниця у Речі Посполитій

вольності – території, що перебували у володінні Коша Запорозької Січі на правах займанщини. Розміри їх весь час змінювалися

вонтпити – сумніватися, хитатися

востатку – наостанку

вотчина – у Російській державі до 1714р.

вид феодального землеволодіння, що передавалося у спадщину. Вотчину можна було продавати, обмінювати, дарувати тощо. У 18 ст. – дворянська земельна власність

Всеїдна неділя – останній тиждень перед Великим постом

вспішнений – згаданий

вставленіся – заступництво

вцале – повністю

вшелякий – всякий

в्याщий – більший, значніший

гайдамака – людина, що переслідує; у 18 ст. на українських землях, що входили до складу Польщі, так польська шляхта називала учасників народно-визвольної боротьби, у тому числі Коліївщини (1768р.)

гамазей – магазин для складування та зберігання хліба, майна

гамовати – стримувати, припиняти

гарус – біла чи кольорова вовняна пряжа, що використовується для вишивання, в'язання і ткання грубих тканин

где-колвек – де-небудь

генерал-аншеф – вищий генеральський чин у російській армії

генерал-губернатор – вищий урядовий чиновник російської адміністрації на місцях, у руках якого зосереджувалася цивільна і військова влада; найчастіше він очолював генерал-губернаторство, до складу якого входили одна або кілька губерній, розташованих на кордоні держави; підпорядковувався безпосередньо царю

генеральна старшина – вища військова і цивільна адміністрація на Лівобережній Україні у 2-й пол. 17–18 ст., складалася з генерального обозного, генерального судді, генерального писаря, генеральних осавулів, генерального хорунжого, генерального підскарбія і генерального бунчужного; становила старшинську раду при гетьманові

голевий кафтан – верхній одяг з непокритої тканиною шкури, хутром в середину

гони – українська старовинна народна міра довжини; добрі гони – 120 сажнів, середні – 80, малі – 60

грамота – акт правового значення. Грамоти складалися князями й царями (або за їхнім дорученням), а також церквою. Розрізняють жалувані, уставні й судні грамоти

гранітура – цупка шовкова тканина. Виготовлялася лише однокольоровою – темно-синя, темно-зелена, темно-бузова

граф – почесний титул у царській Росії, запроваджений Петром I

гренадери – рід піхоти в армії 17–20 ст. У Росії гренадерські частини утворено у 1694р. У кінці 18 ст. гренадери перетворилися на добірні за складом війська

гривеник – російська срібна монета вартістю 10 копійок, з'явилася в обігу 1701р. З 2-ї пол. 18 ст. гривеник чеканився також з міді

гривня – мідна монета 2,5 копійки

губернатор – вищий урядовий чиновник адміністративно-територіальної одиниці – губернії

губернія – вища адміністративно-територіальна одиниця в Росії у 18 – поч. 20 ст.

гаждь, гажа – пан, старшина, багатий купець

гард – місце на березі річки, влаштоване для риболовлі або для полегшення переправи

гвалтом – силоміць, насильно

гишпанець – іспанець

голдovati – бути підданими, васалами

гурджій – грузин

даби – щоб

дев'ята п'ятниця – п'ятниця на дев'ятому тижні після Трійці

державні селяни – селяни, які перебували у феодальній залежності від держави; не тільки користувалися закріпленою за ними землею, а й номінально володіли нею, за що платили подушний податок і

відбували інші повинності на користь держави, вважалися особисто вільними

десятина – земельна міра, яка, згідно з Межовою інструкцією 1754р., дорівнювала 2400 кв. сажням, тобто 1,09 га

деташмент – військовий загін, споряджений з певною метою

дзигарки – годинники

диван – дорадчий орган у колишній султанській Туреччині, що складався з міністрів і вищих сановників

дикос – культова приналежність у формі блюда (іноді на ніжці або підставці)

диспозиція – розпорядження, писемний наказ військам для бою або виконання похідного руху (маршу) в бойовій обстановці

дідич – землевласник, поміщик, який володів маєтком

дійсний статський радник – чиновник 4-го класу

довбиш – особа на Січі, яка відала військовими литаврами, котрими скликалися запорожці на Раду та інші зібрання, виконував також поліцейські функції

доднесь – тепер, до цих пір

докука – надокучливість, докучання, неспокій

доімка – борг при сплаті податків

донеле – доки

допряма – справді

драча – непомірний податок

драгуни – вид кавалерії, призначений вести бій у кінному і пішому строю; згодом у більшості армій драгуни стали відрізнятися від інших кавалерійських частин лише формою одягу. В Росії перший драгунський полк сформовано 1631р.

дуб – великий човен, видовбаний з суцільного дерева

дуванити – розподіляти

еклесиарх – особлива посадова особа східної церкви, яка доглядає за порядком у храмі

економ – дякон, помічник єпископа, який видав церковним майном

експедиція – похід, відправлення, висилання

екстракт – короткий виклад справи з наведенням витягів із документів

експес – бешкет

епитрахиль – одяг священика, що його він носить під ризою, під час служби

етап – пункт на шляху пересування війська; арештантська партія з конвоєм, пункт для ночівлі групи арештантів

ефенді – одна з форм ввічливого звертання до чоловіка у Туреччині

ефес – держак холодної зброї – шаблі, шпаги тощо

євфимок – талер, західноєвропейська монета, що використовувалася в грошовому обізі Росії

єпанча – верхній захисний одяг, широкий плащ без рукавів

єпархія – церковна адміністративно-територіальна одиниця, якою керував архієрей

жаден – жоден

же – що

жеби – щоб

железа – кайдани

живот – життя

животи – майно

жолнерський – солдатський

жупан – кафтан, каптан, верхній чоловічий одяг, оздоблений хутром та позументом, заможних верств на Україні

зав'язанняся – заснування

загамовати – задержати

зазналення – скарга

заказати – заборонити

законник – чернець

залицати – доручати, рекомендувати

заподлинно – істинно, точно

запорозькі дачі – землі, які перебували у загальновійськовій власності Запорозької Січі і за «білетом» Коша могли бути відведені під зимівники

заруки – застава, запурука

застава – місце в'їзду в місто, яке охоронялося сторожею і де перевіряли документи та збирали мито

затяг – призов

затяги – набирання військових добровольців
зачим – отже, тому, таким чином
звляжство – перемога, хоробрість
звлаша – особливо, найпаче
згодний – мирний
зискovati – набувати, відшукати
зелo – дуже, сильно, міцно, багато
зіпун – верхній одяг типу кафтана, без коміра, з довгими рукавами та розкошеними донизу полами. Шили з грубого домотканого сукна
зимівники – хутори (господарства) старшини і багатих козаків на землях Запорозжя, починаючи з 1-ї пол. 16 ст. Власники зимівників виконували повинності і сплачували податки на користь Коша Запорозької Січі, який давав дозвіл на будівництво зимівників. У 18 ст. старшинські зимівники перетворилися у великі феодалні господарства, в яких, крім скотарства, розвивалося землеробство, бджільництво тощо, застосовувалась наймана праця
зіплити, злечити – доручити
злотий польський – побутова назва срібної монети вартістю 30 польських грошів або 15 російських копійок, що була в обігу на Правобережній Україні у 18 ст.
значковий товариш – звання привілейованої верхівки заможного козацтва в полках Лівобережної України 18 ст. Значкові товариші були невідкладні місцеві сотенні адміністрації, перебували під юрисдикцією виключно полковників або полкових канцелярій. Значкові товариші берегли полкові прапори та сотенні хоругви
золотар – золотих справ майстер
золотник – старовинна російська міра ваги. Дорівнювала 1/96 фунта або 4,267 г.
зуполний – повний, спільний
ігумен – начальник монастиря; настоятель або помічник настоятеля православного монастиря
ієромонах – чернець, який має сан священника
ієрей – священник

іже – який
ізвет – лист, донос
ізумруд (смарагд) – дорогоцінний камінь яскраво-зеленого кольору
ізустно – особисто
іконостас – у церкві художньо оздоблена стіна – перегородка зі вставленими в неї іконами, що відділяє вівтар від центральної частини
іле – скільки
імая – маючи
імен – службовець, який збирав мито на соляних промислах
іменний указ – документ, яким оформлялося особисте розпорядження глави держави – ним підписаний
імоверен – впевнений, ймовірний
імператор – почесний титул глави держави, надавався главам найбільших монархій, у Росії – з 1721р.
індиктіон – період у 15 років, з допомогою якого історики минулого обчислювали епохи різних подій
індута (індукта) – мито, яке стягували за ввезення товарів. На Україні мито віддавали на відкуп. У 1745р. при Єлизаветі Петрівні внутрішні митні збори ліквідовано; мито та довізні товари
інтенція – намір, бажання
інтерцесія – юридичне втручання шляхом прийняття на себе чужого боргу, поручительства тощо
інфантерія – піхота
іспоткатися – зустрітись
кав'яр – ікра (паюсна, зернова)
каденція – термін засідання вищих судових інстанцій у середньовічній Литві й Польщі
казенна палата – губернський орган Міністерства фінансів у царській Росії
казенний – державний
каймакам – в Османській імперії офіційна особа, яка заміщає тимчасово відсутню особу на її посаді; у Кримському ханстві 18 ст. стали оформлятися адміністративно-територіальні одиниці-каймакамства на чолі з каймакамами, тобто губернаторами
каламайка – цупка густа льняна тканина
калга, калга-султан – спадкоємець

престолу в Кримському ханстві, офіційно призначався разом з призначенням хана. Друга після хана особа в ханстві

камергер – придворне звання у царській Росії

камзол – давній чоловічий одяг з сукна без рукавів і до колін, який щільно облягав тулуб; військовий одяг, який одягали під кафтан

камінь – пуд

камка – давня іранська тонка шовкова тканина ручного виробництва з двобічним кольоровим візерунком (як правило, однобарвна); головний жіночий убір

камлот – вовняна або напіввовняна тканина з верблужої або напівгрубої овечої вовни

компанійський полк – компанійці – наймане військо, кінні з'єднання на Лівобережній Україні 60-х рр. 17 ст.– 70-х рр. 18 ст.

канони воскресенские – книга, що вміщує співи для недільної церковної відправи

канонік – священослужитель єпархіального кафедрального собору

кангаржей – зберігач ваг

капрал – молодший унтер-офіцер

каптан (сукман, жупан, рос.кафтан) – верхній чоловічий одяг з довгими полами

каптанка – верхній одяг типу кофти; піджак з вибілки

каптенармус – чин у російській армії 18 ст., відав ротним або ескадронним майном і провіантом; унтер-офіцерське звання між капралом і сержантом

каптурка – кашпошон, чоловічий головний убір; вовняний ковпак у вигляді усіченого конуса

кашпук – гаманець, мішечок

карабінери – вид легкої піхоти

караезя – рідка та груба вовняна тканина

караул – місце розміщення варти, сторожі; озброєна варта, сторожа; вартування

кармазин – червоний; східні сукна червоного кольору

каргеч – снаряд для артилерійської стрільби, складався з дрібних куль, вміщених у тонкостінну циліндричну оболонку, яка при пострілі розривалася

каюк – невеликий плоскодонний човен з двома веслами

квартимейстер – військовослужбовець, який відав розміщенням військ по квартирах; особа яка очолювала оперативний відділ штабу

квасці – гапун, солодкувата на смак сіль, що використовувалась для виготовлення ліків, у ремеслах

кибитка – критий візок у кочових народів

киндяк – східна бавовняна тканина з набивним візерунком

кирея, кобеняк, сіряк – старовинний український чоловічий і жіночий верхній одяг з грубого домотканого темно-коричневого або сірого сукна. Була довга і широка, бо її взимку одягали і на верхній одяг (для негоди). До киреї пришивали кашпошон

китайка – густа, переважно синя шовкова гладкофарбована тканина полотняного переплетення, яку завозили з Китаю

кірасири – вид важкої кавалерії. У Росії існували з 1731р. Були захищені кірасою, мали на озброєнні палаш, карабін, пістолет

Кіш – військове товариство, громада козаків Запорозької Січі; центральний орган управління Запорозької Січі, що відав адміністративними, військовими, фінансовими, судовими та іншими справами запорожців, центр управління Січі

клейноди – військові знаки та атрибути української козацької влади, старшини запорозького козацтва у 16–18 ст. До клейнодів належали корогва (прапор), бунчук, булава та її різновиди (палиця й пернач), військова печатка, литаври, духові труби, значки. Поділялися на гетьманські (вручалися спочатку польським королем, згодом – російським царем), полковницькі й сотенні (вручалися гетьманом) на Запорозькій Січі – кошові (вручалися Військовою радою), курінні (вручалися курінною радою, паланкові (вручалися кошовим отаманом). Клейноди зберігалися у військовій скарбниці або у Січовій Покровській церкві. Вперше пожалувані Війську Запорозькому у 1576р. Стефаном Баторієм. Клейноди

жалували й російські царі: 1708р. – Петро I, 1734р. – Анна Іоанівна, 1763р. – Катерина П.
князь – у 18 ст. дарований або спадковий титул у царській Росії
кожух – чоловічий і жіночий верхній зимовий одяг з непокритої тканиною овечини, оберненої хутром у середину
колезький асесор – чиновник 8-го класу
колезький радник – чиновник 6-го класу
колодки – дерев'яні кайдани
колодник – арештант, якому надягали дерев'яні колодки
кольми – паче – тим більше, особливо
комендант – начальник залоги у фортеці або укріпленого району
комісар – посадова особа, якій урядом надано особливі повноваження для виконання тимчасового або постійного доручення чи попереднього розроблення будь-якого питання
комісія – група осіб, якій доручено попереднє розроблення та розв'язання певних питань
комонні – кінні
комора – митниця
коморник – судовий урядовець у підкоморському і земському судах; помічник судді; митний наглядач
компанійці – козаки найманих військових підрозділів – компанійських полків на Лівобережній Україні з поч. 70-х рр. 17 ст. до 70-х рр. 18 ст. Одночасно було по 3–4 компанійські полки. Використовувалися для охорони гетьмана і його резиденції, сторожової служби тощо
компут – розрахунок, число, реєстр
кондиція – стан, становище, умова
кондуктор – кресляр і художник з нижчих чинів унтер-офіцерського звання
конечно-доконче, обов'язково
консистовати – ставити на постій
консисторія – адміністративно-судова установа при архієпископі або єпископі
консул – службова особа однієї держави, що за згодою іншої держави постійно перебуває в певному її пункті та здійснює там представництво й захист економічних і юридичних інтересів своєї держави, її громадян або юридичних осіб

контентуватися – задовольнятися
конфірмація – утвердження, рішення, затвердження; затвердження вищою владою судового вироку
копа – одиниця грошової лічби поділялася на 3 роди: у купівлі і продажу на торгах і ярмарках вважалася за 50 коп.; у судових вироках при розслідуванні акцидентів містила у собі 6 золотих чи 120 коп.; копа правова, якою за законом накладали штраф, містила 22,5 золотих або 450 коп.
копанка – човен
копіїст – служитель канцелярії; переписував папери, складені канцеляристом
кормові – гроші, які отримували козаки під час виконання доручень за межами Січі
корогва – бойовий прапор; підрозділ кінноти з 100–200 чоловік у польсько-литовській армії та козацьких військах
Корона Польська – дипломатичний вислів, щодо власне польських територій
коронне військо – державне польське військо
кошовий суддя – у Запорозькій Січі 16–18 ст. службова особа, яка розглядала кримінальні й цивільні справи. Обирався на козацькій раді на один рік. Вироки кошового судді затверджував кошовий отаман, а смертні вироки – козацька рада. Знаком влади кошового судді була срібна печатка, якою він скріплював підпис кошового отамана та рішення козацької ради
ктитор – церковний староста, який обирався на 3 роки парафією для порядкування церковним майном; затверджувався єпархіальними архієреями
кульбака – сідло
кунтуш – верхній розпашний жіночий і чоловічий одяг. Мав вигляд каптана з рукавами, в яких були прорізи для рук або розрізи до плеча. Одягали кунтуш поверх жупана, підперезували барвистим поясом, що зав'язувався спереду
курінний отаман – виборна особа, яка очолювала курінь. На Запорозькій Січі

16–18 ст. обирався на курінних сходках на один рік. Курінний отаман відав господарством, коштами куреня і здійснював управління його справами. У куренях, що були нижчими ланками адміністративно-територіальної системи Лівобережної України у 17–18 ст., курінний отаман відав лише військовими справами. Призначався сотенною і полковою адміністрацією. Призначення курінного отамана оформлялося гетьманським універсалом курінь – у 16–18 ст. військово-адміністративна одиниця Запорозької Січі, що складалася з кількисот козаків. Очоловав його курінний отаман. Кожен козак входив до певного куреня. Нова Січ поділялася на 38 куренів. Найчастіше назва куреневі надавалася за місцевістю, з якої походили козаки цього куреня, у 18 ст. цей принцип порушувався кутаси – китиці на одязі для прикраси кушак – пояс або широка тасьма, полотнище з китицями на кінцях

ладан – ароматична смола, добувається з тропічного дерева босвелії. При спалюванні дає приємний запах. Застосовується при релігійних відправах

ладунка – ладівниця, патронташ

латвось – уміння, старанність

лев – турецька монета – піастр

левада – ділянка річкової долини, обсаджена деревами, яку використовують як сіножать, пасовище, частково під городи

левки (таляр левковий) – дещо нижчої ціни ніж таляр

лейб-гвардія – добірне військо, яке охороняло родину російських царів

лимар – майстер, який виготовляє ремінну зброю

лист заручний – лист-зобов'язання

литаври – перетинковий ударний музичний інструмент давнього походження. У Запорозькому Війську з кінця 15 ст. були поширені литаври-тулумбаси як сигнальний інструмент. Має казаноподібний корпус, верх якого затягнуто шкірою

літургія – церковна відправа, під час

якої виконуються обряди, пов'язані з таїнством причащення. В православії – це обідня, у католицизмі і лютеранстві – меса

лжица (ложица) – священний посуд з хрестом на держаку, що використовують для причащення

лот – торговельна одиниця ваги у 18 ст., що становила 3 золотники і дорівнювала 12,801 г.

люстрин – вовняна або напіввовняна (з додатком бавовни) тканина з глясковою блискучою поверхнею, яка з'являється внаслідок спеціальної обробки готової тканини

лядская сторона – польська сторона

магазин – приміщення для зберігання провіанту, боєприпасів та ін.

магістрат – орган самоврядування в містах, що мали магдебурзьке право, здійснював адміністративно-судову владу в межах своєї компетенції. У Львові – з 14 ст., на Правобережжі – з 15–17 ст., на Лівобережжі – у 1 пол. 17 ст., на Слобожанщині – з 1724р.

магнат – великий землевласник – феодал
Масляниця, Мясниця, Масляна – шоста неділя після хрещення, остання неділя перед постом (кінець лютого або початок березня). Побутує як народне свято проводів зими
миля – одиниця довжини в неметричній системі мір. Стара російська миля – 7 верст – 7467,6 м.

миряни – люди, які не мають духовного звання і не належать до духовного сану

митра – головний убір у вигляді корони, який вище православне і католицьке духовенство одягає під час богослужіння. Нею нагороджують середнє духівництво

митрополит – вище звання у православній та уніатській церквах (другий після патріарха)

мостове, мостовщина – мито за право провозу товару через міст. Служили люди та гіпці звільнялися від цього мита. Збирання його часто віддавали на відкуп. Ліквідоване 1754р.

мурза – знатний титул у Кримському ханстві

муsulбес – турецька бавовняна тканина на підшивки
мушкет – ручна вогнепальна зброя з гнотовим затвором
мушкетери – вид піхоти, спочатку озброєної мушкетами, згодом – кременною рушницею
М'ясниці – певний період після посту, коли за законами православної церкви дозволяється вживати м'ясу їжу, одружуватися тощо
М'ясопуст – дні, коли за приписами церкви дозволялося їсти м'ясо

набиток – майно, набуття
нагольний – про кожух: некритий
найбарзій – найбільше
наказний – виконуючий обов'язки
наказний сотник – сотник, обраний чи призначений на час походу або відсутності сотника
намісник – помічник настоятеля
наритник – частина кінської зброї, що утримує хомут або шлею від сповзання на шию (під час спуску з гори і т.ін.)
нарочний – особа, послана з терміновим завданням, донесенням, повідомленням; гонець, кур'єр
настоятель – те саме, що ігумен
натруска – посудина, з якої насипали порох на полицку давньої рушниці;
ріг – порохівниця
неділя усіх святих – 22 березня
недоїмка – не сплачена вчасно частина податку чи якогось збору; заборгованність
незаповідні товари – товари, не заборонені для ввезення у країну
неотриновенно – невідривно
неполецений – не рекомендований
непретимся – не заборонена
нестачечність – нестачість, нетривкість
ниже – аніскільки, ні навіть
ніякий – деякий, який-небудь

обаче – уважно
обер-командат – начальник гарнізону
обер-офіцери – нижча група офіцерських чинів російської армії до капітана включно
обер-секретар – старший секретар Сенату

або Синоду в Російській державі
обитель – монастир
обличне – особливо
обозний – начальник обозу й артилерії, начальник штабу
обозний генеральний – службова особа гетьманської адміністрації на Лівобережній Україні з 17 до кінця 18 ст., входив до складу генеральної старшини, відповідав за артилерію і постачання війська
обозний полковий – заступник полковника в козацькому війську, керував полковою артилерією; пізніше-почесний титул
оказія – незвичайна подія; зручний момент, випадок, нагода; випадковий транспорт
оклад – грошовий державний річний податок визначеного розміру з кожної податкової одиниці
око – міра ваги, дорівнює 1282 г.
олтар – східна частина храму, де міститься престол
отправка – формальний дозвіл на від'їзд, одержання подорожньої та прогінних грошей
онамо – від нього
опанча, опачина – старовинний український верхній жіночий і чоловічий одяг, з рукавами, з пришитою до коміра великою відлогою (як у киреї), з облятковою орда – у тюркських і монгольських народів в епоху середньовіччя - столиця правителів, а також назва їхніх держав і державних утворень
ордер – офіційний документ, що містив наказ, розпорядження
ординовати – посилати, відправляти
осавул – представник козацької старшини, виборна службова особа на Україні в 17–18 ст. Були генеральні, полкові й сотенні артилерійські (при генеральній артилерії)
осталець – решта, відносно не велика територія, що збереглася від руйнування
острог – постійний чи тимчасовий пункт, обнесений подвійним або потрійним рядом міцних дерев'яних зверху заострених стовпців. Іноді простір між їх рядами заповнювався землею, в інших випадках стовпи з'єднувались плотом

оттуля – звідти
охотние татари – добровільні волонтери,
з яких складалося наймане військо
охоческомонний – нерегулярний; який
належав до вільної кавалерії;
наймана кіннота
очкур, учкур – шнурок, що його
просували у пояс штанів, щоб їх
підтримувати

падше – у просторіччі падишах, тобто
турецький султан

паланка – адміністративно-територіальна
одиниця в Запорозькій Січі;
укріплення, місце перебування
полкової адміністрації; місце
сінокосу

палаш – давня холодна рубаюча і
колюча ручна зброя з довгим
прямим на кінці двосічним клинком,
з 18 ст. в металевих піхвах. У Росії
був на озброєнні кірасирських полків
до кін. 19 ст.

палиця – чотирикутний плат
квадратної форми з зображенням
хреста, що укріплювався на одязі
архімандрита

палуб – віз із верхом

пально – допитати, посадивши на палю
панахида – заупокійна служба, відправа
по померлим

паникадило (полікадило) – підвісна
церковна люстра; підставка для
свічок чи лампад, яких може бути
більше ніж 12

партикулярний – приватний, цивільний
партикулярное письмо – приватний,
цивільний лист

партія – група осіб, об'єднаних
спільністю мети, прихильники,
однодумці, військова група

патрон – начальник, хазяїн, покровитель
паче чайнія – несподівано, неочікувано,
понад сподівання

паче – краще, тим більше, особливо

паша – титул вищих, цивільних і
військових сановників в Османській
імперії, мав три ранги (одно-, дво-
та трьохбунчужний паша –
відповідно до того, скільки бунчуків
декорували присутність володаря
титулу)

перевіз, перевізне – проїзне мито, яке

стягували з купців за перевезення
товарів. У 1754р. на Україні було
ліквідовано; місце переправи

перехрист – вихрест, на Запорожжі
найчастіше ними ставали євреї, які
переходили в православ'я
перша неділя Великого посту – десята
неділя від початку року або шоста
неділя перед Пасхою

Петрів піст – з 17 червня (28) по 28
червня (9 липня) включно

пильність – офіційна заява застережного
змісту

писар генеральний – службова особа
гетьманської адміністрації на
Лівобережній Україні з 17 до кінця
18 ст.; член генеральної старшини,
вів справи гетьманського уряду й
очолював Генеральну військову
канцелярію

писар полковий – службова особа
полкової адміністрації на Лівобережній
Україні з 2-ї пол. 17 до кінця 18 ст.

Вів справи полкового уряду
письмовий вид – письмовий дозвіл на
виїзд, постій тощо

питоменний – споконвічний

півкопи – двадцять п'ять копійок

підканцелярист – служитель канцелярії;
переписувач паперів, складених
канцеляристом

підпомічники – незаможний прошарок
козацтва Лівобережної України у 18 ст.,
позбавлений козацьких привілеїв (на
відміну від виборних козаків).
Допомагали виборним козакам нести
військову службу. Виконували
натуральні повинності й сплачували
грошові податки втричі менші, ніж
відповідні майнові категорії
посполитих

підпоручик – обер-офіцерський чин в
армії

піка – різновид довгого полегшеного
спіса з гострим металевим ніконечником

пікет – передовий, сторожовий пост,
заства

пікінери, пікінерські полки –
військовопоселенські полки на Україні,
утворені російським урядом з козаків
Новоросійської губернії. Пікінери були
озброєні рушницями і списами
(піками)

пірнач – срібна чи позолочена булава,

іноді прикрашена кінським хвостом;
одна з зовнішніх ознак отаманського звання
площадно – публічно
плахта – давній український жіночий одяг, складається з двох зшитих вздовж до половини полотнищ різнокольорової, переважно вовняної тканини. Носили поверх сорочки
побусурманити – повернути у мусульманство
поважність – чинність, законність
повелець – кинадальний повалець, волосяний аркан
повинная – лист, в якому козак винився у скоєному
погребельне – мито за користування гроблею
подлуг – внаслідок
подорожня – письмовий дозвіл на виїзд; документ з розпорядженням урядової адміністрації про надання підвід або видання подорожніх грошей певній особі
под претекстом – під приводом
подсудствующіе власти – підвідомчі
поелику – оскільки, через те що
пожиток – прибуток
позумент – гаптована сріблом тасьма для оздоблення одягу, м'яких меблів тощо
полковник – у 16–18 ст. на Україні одна з найвищих посад козацької старшини. Спочатку обирався на козацьких радах або призначався гетьманом. З часів визвольної війни українського народу під керівництвом Б.Хмельницького був начальником полку. З початку 18 ст. затвердження полковників оформлялося царськими грамотами
половий – жовтий, кольору стиглого жита; полова масть – ясю-руда; сіра з жовтим полиском
полтретя року – два з половиною року
полуження – покриття металу тонким шаром олова
полустава – святці, молитовник з к а л е н д а р е м - м і с я ц е с л о в о м (календарний список християнських святих і свят на їхню честь)
полутабенюк – різновид шовкової тканини
полшеста – п'ять з половиною
помисл – намір
поміркване приятелское – полубовна угода

поневаж – оскільки, тому що
понеже – оскільки
пономар – церковний служитель, головним обов'язком якого було бити в дзвони, брати участь у крилосному співі, прислуговувати при богослужінні
портупея – плечовий або поясний ремінь для пристібування холодної зброї, польової сумки тощо
поручі чи нарукавники – входять до одягу священників, ними стягували рукави підрізника
посесор – власник взятого у посесію маєтку чи підприємства
посох чи патериця (патерисса) – жезл, що його вручають архієрею після висвячення його в архієрейський сан: ознака духовної влади над монастирем
поспільство – народ, народні маси, простий люд, незаможні і бідні козаки, що не мали власного житла і господарства
постов (постав) – штука, відрізок сукна, в середньому від 1,5 до 2 м
послушник – особа, яка готувалася стати ченцем і відбувала іспитовий термін
потамисть – доти
потатчик – той, що потакає, тобто дозволяє комусь іншому робити те, що повинен би заборонити
потибеньки – шкіряні лопати з обох боків сідла, інколи з кипеннями
потир – чаша, з якої православні віруючі причащаються
погязати – примушувати, притягати
похощете – бажаєте, побажаєте
предглаголаній – напророчений
предречаний – вищезгаданий
презентовати – з'являтися особисто
прелесть – приваблювання
прелестні листи – спокусливі листи, написані ворогом
преречаний – вищезгаданий
престол – невід'ємна частина вітваря християнського храму; стіл, встановлений посередині вітваря, накритий двома ризами
прийдоша – прийти
приличній – причетний
приписні до військовослужбовців – у Росії 18 ст. державні селяни, які приписувалися до поселених військовослужбовців (пikінерів) для виконання допоміжних господарських робіт

присяжна должность – посада на яку людина складала присягу
приход – парафія, церковний округ, поселення, що має свій храм з пригочом
причетник – нижчий церковний служитель, крім священника; обов'язками причетника були: спів на крилосі, читання богослужбних книг
промеморія – різновид документів, якими обмінювалися інстанції однакового рівня (рівні за положенням установи, не підпорядковані одна одній)
протоіерей – старший духовний сан у православної церкви
публікувати – оголошувати, обнародувати
пуд – неметрична одиниця ваги і маси в Росії і на Україні. Дорівнює 16,3805 кг
пункти – статті, угода
пушкар – артилерист

радеть – піклуватися, опікуватися
рака – гробниця; спеціально обладнане вмістилище, куди клали тіла покійних праведників
рангові селяни – селяни рангових маєтностей. У 2-й пол. 17 – 1-й пол. 18 ст. ці маєтності (військові, згодом державні) надавалися на утримання старшині Лівобережної України відповідно до її посад (рангів). У 2-й пол. 18 ст. ці маєтності здебільшого перейшли у приватну власність старшини, а селяни стали особисто залежними від неї
ранговий – наданий на службу відповідно до посади, рангу
ратні люди – військові
ратуша – орган міського самоврядування у невеликих містах і містечках; які не мали магдебурського права, будинок, де містилися органи міського самоврядування
раченіє – старанність
ревізія – перепис населення Російської держави, у т.ч. Лівобережної України, зобов'язаного платити податки і відбувати військову службу
ревнити – прагнути до чогось
регіментар (рейментар) – полководець, керівник війська

регістр – список, перелік, книга для ведення обліку
редут – замкнуте квадратне або багатовугне земляне польове укріплення з бруствером і ровами, пристосоване для самостійної кругової оборони
реєстр – список, перелік, опис, список українських козаків узятих у 2-й пол. 16 – 1-й пол. 17 ст. польсько-шляхетським урядом на військову службу (реєстрові козаки)
резет (грязет, грезет) – однотонна вовняна чи низькосортна шовкова тканина з дрібним квітковим малюнком звичайно сірого кольору з сірим тканим візерунком
резидент – посол, уповноважений резидуючий – той, хто проживає
рейтари – вид найманої кінноти, озброєної вогнепальною й холодною зброєю. У Російській державі існували з 1632р. до поч. 18 ст.
реляція – донесення, повідомлення
ремент – полк, ескадрон; урядування, влада
реплікувати – відповідати
респект – повага, пошана
ретраншемент – військове укріплення, яке розміщувалося позаду головної позиції того, хто обороняється
риза, фелонь – культовий одяг священослужителя у вигляді накидки (без рукавів). Виготовлялася з коштовних тканин і виділялася художнім оздобленням
родзинки – ізіом
ронд – кінська військова блискача зброя
росмотр – розшук, слідство
ротмістр – капітан у кінноті, командир ескадрону
рублевика – московська срібна монета вартістю в 1 карбованець
ручниця, рушниця – тип, ручної вогнепальної зброї
рушення – виступ, відступ
сажень – давня одиниця довжини. Прямий сажень дорівнював приблизно 152 і 176 см. Навкисний – 216 і 248 см.
сакос (саккось) – верхній архієрейський одяг, схожий на туніку
сапфір – коштовний камінь синього або блакитного кольору

сап'янці – чоботи з спеціально обробленої, високого гатунку шкіри
саскі – саксонські
світла Неділя, світлий тиждень, Пасха-тиждень перед великднем; припадає між 22 березня (2 квітня) – 25 квітня (6 травня)
свита – довгий, просторий кафтан без коміра старовинний український чоловічий і жіночий верхній одяг з рукавами. Застібалася на гаплички. Здебільшого свити виготовляли з коричневого (чоловічу) і білого (жіночу) сукна
седмиця – тиждень
сеймен, сейман, сексан – особистий охоронець
секвестр – арешт на майно; місце ув'язнення
секунд-майор – молодший штаб-офіцерський чин у російській армії
сераскір – 1) головнокомандуючий, сераскір-паша - військовий міністр в Османській імперії; 2) намісник кримського хана і головнокомандуючий у татарських ордах поза межами Криму
серем'яжний – сиром'яць – шкіра, що видублена квасцями
сермяж – сірячина, сіряк, свита з домотканої тканини
сікурс, сукурс – допомога, підмога
сказка – вид документа, свідчення
скарб військовий – казна Запорозького Війська
скольник – школяр
скоп – натовп
скрепа – затвердження підписом; підпис
слобода – нове поселення, в якому населення звільнялося на деякий час від податків і повинностей
смушок – шкурка ягняти у віці 1–3 дів
снолкові червонці – церковні червонці, тобто золоті карбованці, монети вартістю в один карбованець
созріти – побачити
сорокоуст – сорокоденна заупокійна церковна служба
сотник – особа, яка очолювала військову й адміністративно-територіальну одиницю - сотню на Лівобережній і Слобідській Україні і 2-й пол. 17–18 ст.; військове звання в реєстровому козацькому війську

сотня – адміністративно-територіальна і військова одиниця на Лівобережній і Слобідській Україні в 2-й пол. 17–18ст. Складова частина полку. Охоплювала територію 10 і більше сіл. Сотню очолював сотник з сотенною старшиною
Спасів піст – з 1(12) до 15(26) серпня включно
спаш – пошкодження посівів худобою на полях, потрава
список – списане з документа, копія сполчення – збивання повіті
ставропігійний монастир – підпорядкований не єпископові, а безпосередньо патріархові або Синоду
стамедь – вовняна в діагональ тканина
стан – становище, постій
старшина полкова і сотенна – керівна верхівка українського козацтва, яка очолювала місцеві органи влади в полках і сотнях
статок – майно, худоба
статут – звід законів
стольник – почесний титул у Речі Посполитій
сулка – невеликий рушник
султан – титул верховного правителя у деяких мусульманських країнах, зокрема в Туреччині
суплікувати – просити, подавати прохання
супесь – ґрунт з великими домішками піску
суперінтендант – митний чиновник у Польщі; начальник митниці
суть – тут: вони є

табанієць – той, хто табанить, тобто гребець на кормі
таємний радник – за «Табелем про ранги» чиновник 3-го класу в царській Росії
таляр – велика срібна високопробна монета багатьох європейських країн: у грошовому обігу в Україні була в 16–18 ст.; дорівнювала трьом польським злотим
тафта – шовкова тканина полотняного переплетення
ташка – шкіряна дорожня сумка, яку носили на паску через плече, прикрашена мідними гудзиками й іншими мідними прикрасами

тебенюк – шкіряні лопати, які підвішувалися на пряжках по боках сідла
теди – отже, тому
тергиця – дошка
тил, тилко – тільки
титул – спадкове або надане монархом почесне звання
товща – густий ліс, нетрі
токмо – тільки, лише, але
толмач, товмач – перекладач з усної мови
торгові лоди – купці
тоцію – лише, тільки
тракт – міжнародний договір, угода, документ, яким оформлялася угода
третично – втретє
Трійця – церковне свято, що припадає на 8-й тиждень після Пасхи
тринога – підставка на трьох ніжках
трость – палиця, ознака влади. На Запорозжі трость мав кошовий отаман
туми – нащадки змішених українсько-татарських шлюбів
тясьма – слід

удавати – обмовляти
удатися – податися, направитися
указ – вказівка, указання
улус – татарське селище
універсал – 1) розпорядчий акт адміністративно-політичного характеру польських королів та українських гетьманів; 2) наказ гетьмана, полковника, звернений до всього населення
унтер-офіцер – звання молодшого командного складу в російській армії
уповательно – можливо
упосліджений – покривджений
управа – розправа, суд
урядження – влаштування
усильно – насильно
усиловний – насильний
установник – чернець, який наглядає за порядком служби
установ – закон
установленіся – заступництво
уфундувати – заснувати

фельдмаршал – найвищий генеральський військовий чин у царській Росії (з 1699р.)
фантини – речі; щось з одягу;

коштовності, прикраси; рухоме майно
фініфть – живописна емаль для покриття металевих виробів
флейщик – гравець на флейті
флінга – рід зброї
фора – компенсація
форпост – передовий пост, передова позиція. Складалися зі спеціальних приміщень – казарм з конюшнями, а також редутив. На форпостах на підвищенні стояли «фігури», маяки-піраміди з просмолених бочок, які запалювали при наблизенні ворога. Форпостна команда складалася з 20–30 чоловік
фузея – рушниця 8-лінійного калібру, мала кремнійовий замок та тригранний штик (багнет). Існували до 2-ї пол. 18 ст.
фунт – одиниця ваги (маси). Дорівнював 409-512 г.
футери – хутро

хан – тюркський і монгольський титул, спочатку означав вождя племені, в Османській імперії титул хана мали султани; верховний титул правителя Криму
харциз – розбійник, так донські козаки називали гайдамаків
хорунжий – особа, що входила до складу генеральної старшини, виконувала функції інспектора військової справи; певною мірою – ад'ютанта, охоронця особи гетьмана. Полкові і сотенні хорунжі відали строювою частиною; на них покладалася також охорона полкового, малого прапора (хорогви, хоругви)
хосен – користь
хощешь – бажаеш
хрящ – щецень, каміння; найтовще грубе полотно
худоба – і майно; вівці, рогатий скот

цале – цілком
цигар – годинник
цидула – записка, короткий лист
цілковий – золоті карбованці
цуг – ряд, валка, коні, воли і т.ін. запряжений поодиноці або парами один за одним; ряд, валка возів, саней і т.ін., які йдуть услід одне одному

цуговий (кінь) – підходящий для
запрягання у віз

частівник – сторожовий, вартовий
чаяти – надіятись, сподіватися

чекмінь (черкеска) – старовинний верхній
чоловічий одяг, у кавказьких народів
суконний напівкаптан у талію із
складками ззаду

четверток – четвер

чолобигна – заява, скарга або прохання
окремої особи або соціальної групи
чотиридесятниця – сороковина від чисеїс
смерті

шалевий пояс – пояс, вив'язаний, мов
шаль, із шерсті

шальк – шовк

шатость – бунт, заворушення, неспокій
шафар – збирач податків і мита на
Січі, перевозах; вів прибутково-
видаткові книги, мав при собі козацькі
команди, наглядав за порядком під
час перевезення вантажів через
переправи

шинкар – власник шинку або продавець
у ньому

шлями – міх

шляхта – привілейований стан у Польщі

шнур великих королей – низка коралів

шнурівка – корсет

шпаковатий – (людина) сивий, (кінь)
темносірий

шпіцрутен – довга гнучка лозина, що

застосовувалася для тілесних
покарань у російському війську

штоф – колишня російська міра рідини,
що дорівнює 1/10 відра, або 1,5374
літра; важка шовкова тканина,
переважно з крупним тканим
візерунком

штуцер – рушниця, ручна вогнепальна
зброя з двома чи більше нарізками
всередині ствола

щоколвек – що-небудь, будь-що, трохи,
дещо

юпка – верхній жіночий одяг у вигляді
довгої корсетки, переважно з рукавами
юже – вже

язычные люди – не християни

яничари – регулярна турецька піхота
(2-а пол. 14 ст. – 1826р.) Комплектува-
лися спочатку з юнаків-рабів, згодом –
шляхом насильницького набору з
примусово повернутого в іслам
християнського населення підкорених
країн

ярлик – в монгольських ханствах –
писаний указ хана; документ
дипломатичний або внутрішньодер-
жавного управління у Кримському
ханстві

яхонт – прозорий різновид мінералу
корунду, сапфір, рубін

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ У ДОКУМЕНТАХ

До списку увійшли скорочені (усічені) слова і словосполучення, які зустрічаються в текстах документів два або більше разів. Залежно від походження і мови документів, вживані в них скорочення розшифровуються українською або російською мовами. Іншими мовами – мовою скорочення, або документа, де вони вжиті. Велика кількість слів і словосполучень скорочується у документах кількома варіантами довільно. Всі вживані варіанти скорочень включено до списку гніздами за алфавітом першої форми скорочення.

Українською і російською мовами

ав. – август	Вой.З.Н., Вой.За.Ни – Войско
а. – атаман	Запорожское Низовое
ата.к. – атаман кошевой	всег. – всегдашний
а.к. – атаман кошевой	в.стар., вой.стар. – військова, войскова
а.к.Я.І.с. – атаман кошовий Яким	старшина
Ігнатович с [товариством]	в.высокпр., в.высокопре. – ваше
б. – бывший	высокопреподобие;
благодѣ. – благодетель	в.я.в. – ваша ясновельможність
б.м.З.Кошъ – благополучное место	гене. – генеральный
Запорожский Кошъ	генер.в., генерал.вой – генеральна
бунч. – бунчуковий	військова, генеральная войсковая
в. – вал	ген., ген. – генварь
в. – військовий	г. – год
в.б. – ваше благородие	г. – господин, Господа
в.б. – высокоблагородие	гп. а.к. – господин атаман кошевой
в.в. графское – ваше высокографское	гр. – гривна
в.в.г.с. – ваше высокографское	г., гу, губ. – губерньська
сиятельство	г. криі, гу.криі – губерньської канцелярії
в.в.п. – ваше высокопревосходительство;	д. – день
в.п. – ваше превосходительство;	декаб. – декабрь
вел. – вельможный	з., за. – запорозький
В.З. – Військо Запорозьке	за-го – запорозького
В.З.Н. – Військо Запорозьке Низове	з-м – запорозьким
В.З.Н.а.к. – Войска Запорожского	Запорож. – запорожский
Низового атамана кошевой	Запорож.Н. – Запорожское Низовое
в.ім.в. – ваша імператорська величність	З.В.К. – Запорозька Військова Канцелярія
В.к.за. – Військова канцелярія запорозька	З.Н., За. Ни. – Запорозьке Низове
в.мл. – ваша милість	Запор.Н.В. – Запорозьке Низове Військо
в.м.сцѣ м.пну – вашій милості моему	З.н-го, З-го Н-го – Запорозького
пану	Низового
В.Н.За. – Військо Низове Запорозьке	З-м Н-м, З.Н-м – Запорозьким Низовим
вой., войс. – войсковой	З.В.Н. – Запорозьке Військо Низове

З.в.к.н. – Запорозька військова канцелярія
низова
Е.і.в-а – ее імператорського величества
Е.і.в-а В.З.Н.а.к. – ее імператорського
величества Войска Запорозького
Низового атаман кошевой
е.м.пна – его милости пана
и. – імператорський
и.в-а – імператорського величества
і.в. – імператорська величність
і.в-а, і. в-ва, і. ве., ім.в-а, імі. в-а, і. вс-
а, ім. вс-ва, і. вт-ва, ім. вт-ва, імпр. в-
а – імператорського величества;
і.в-у, ім.в-у, ім.в-ву, і.вс-ву –
імператорському величеству;
і.в-а. В.З.Н.а., ім.в-ва В.З.Н. –
імператорського величества Войска
Запорозького Низового атаман
ім.в.В.З.Н. – імператорської величності
Війська Запорозького Низового
к. – кошовий
к.а. – кошевой атаман
К.а.Г.Ф.с. – кошевой атаман Григорий
Федоров с [товариством]
к.Г.Ф.с. – кошевой Григорий Федоров с
[товариством]
к. – копійка
К.-П.лавра – Києво-Печерська лавра
крия – канцелярія
крій, криї – канцелярії
криі в-ї – канцелярії військовой
м. – монастир

м.б. – место благополучное
м.г. – милостивый государь
мл. – милость
м.пна, м.пну. – милостивого пана,
милостивому пану
н. ни – низовий
н-м., н-ым – низовим, низовым
н.з. – низовий запорозький
ном, номъ, но., но-р. – номер
н-м – номером
но-ми – номерами
нояб. – ноябрь
окт. – октябрь
октов. – октоврий
п., пол., полу. – получено
п.В.к. – похідна Військова канцелярія
П.К., П.Кал., Петръ Кал., П.Калнишевск.-
Петро Калнишевський
покор. – покорный
пол. – полковник
превелеб. – превелебный
преп., преподоб. – преподобие
руб. – рубль
с. – свягий
Самар. – самарський
Самар.м. – Самарський монастир
с., стар. – старшина
с.воі. – старшина войскова
т., товар., товариств. – товариство
ч. – число
челомбит. – челомбитъ
ясневел., ясневелмож. – ясновельможність

У документах польською мовою

g., gr., gry. – гривна (гривна)
Eff. – Efficit (лат: загалом, загальна сума)
кор. – коріжка (копійка)
m., mo. – моно (лат. одиниця, штука)
Nom. – numerus (лат. номер)

P., pr., – pretij (ціна, вартість)
R. – rubl (рубль)
V. – voleni (коштувати, цінитися)
V.R. – volenti rubl (ціна в рублях)

СПИСОК СЛІВ ПІД ТИТЛАМИ

До списку увійшли всі слова під титлами, що зустрічаються в текстах документів. Залежно від походження і мови документів, вживані в них слова під титлами розшифровуються українською або російською мовами. Оскільки слова під титлами в документах вживаються не тільки в загальноприйнятих формах, але й мають варіанти написання, ці варіанти наведені в списку. Більшість слів під титлами вживається в текстах у різних відмінкових формах однини і множини. В тих випадках, коли ці форми відрізняються лише закінченнями, що не стосується власне титлів, то слова у списку подаються в називному відмінку однини. Часто слово під титлом входить як основа до складу однокорінних слів. Оскільки в цьому разі інші корені, префікси, суфікси, закінчення, за допомогою яких йде словотворення, теж не стосуються власне титлів, то до списку входить лише основа під тилом.

Бгъ – Бог
Бже – Боже
Бгмалець, бгомалець – богомалець,
богомалець
блго – благо
влчство – величство
вмст – ваша милість
впдбие – високопреподобие
впдство, вспдво – високопревосхо-
дительство
вшъ – ваш
гпдн, гпднъ, гпдинъ, гсднъ, гспднъ,
гспдинъ – господин
Гпдъ, Гподъ, Гспдъ – Господь
Гспдъ Бгъ – Господь Бог
гспдней – господней
гсдръ – государ[ь]
дріе – другіе
днги – деньги
Дху Стомъ – [в] Дусі Святому
Дх – Дух
дшъ – душ
Евнгелій – Євангелії
епскп – єпископ
Ииса Христа, Иисъ Хрыста – Ісуса Христа
Иисъ – Ісус
кнзъ – князь

кнжество – княжество
крвы – крові
млть – милість
мнстръ, мнстирь – монастир
мсць – місяць
мцеѣй – місяців
мсцѣ, мцѣ – милостивий
нбса – небеса
нне, ннѣ – ныне, нині
ншъ – наш
отцъ – отець
оцу – отцу
остивъ – освятив
Престой Бцы – Пресвятой Богородицы
пнъ – пан
пнскоѣ – панської
постить – посвятить
снъ – син
спскоѣ – спаскої
ст – свят
сщел – священ
хрст – Христос
црква – церква
црскій – царський
Цръград – Царгород
члвкъ, члвк – чоловік, человек

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- авт. – авторський
адм. – адміністративний
арк. – аркуш
бл. – близько
Брацлав. – Брацлавське
в. – воєводство
в. – волость
вип. – випуск
вих. – вихідний
ВУАН – Всеукраїнська
Академія наук
вх. – вхідний
Гадяц. – Гадяцький
гг – года
Д – діаметр
див. – дивись
док. – документ
е.и.в. – еє імператорського
величества
зав. – завідуючий
загол. – заголовок
Запор. Низ. – Запорожское
Низовое
зв. – зворот
и.в-во – імператорское
величество
Ізюм. – Ізюмський
ім. – імені
ін. – інше
к. – коментарі
кв. – квадратний
КДУ – Київський держав-
ний університет
Київ. – Київський
кн. – князь
коп. – копія
крб. – карбованець
Крим. – Кримське
Л. – Львів
лат. – латинський
Лубен. – Лубенський
м. – місто
Миргород. – Миргород-
ський
м-ко – містечко
млн. – мільйон
невід. – невідомий
Ніжин. – Ніжинський
нім. – німецький
Новорос. – Новоросійська
н.п. – не пізніше
н.р. – не раніше
о. – острів
обл. – область
од.зб. – одиниця зберігання
оз. – озеро
ОІА – Одеський історич-
ний архів
ОКІА – Одеський крайо-
вий історичний архів
оп. – опис
п. – передмова
п. – полк
п. – полковник
п. – помер
Переяслав. – Переяслав-
ський
нобл. – поблизу
пол. – половина
Полтав. – Полтавський
пос. – поселення
поч. – початок
ПСЗ – Полное Собрание
Законов
р. – рік
р. – ріка
р.н. – рік народження
р.р. – річки
рр. – роки
р.см. – рік смерті
руб. – рубль
с. – село
с. – сторінка
Св. – святий
сл. – слобода
Спб – Санкт-Петербург
спр. – справа
ст. – століття
стр. – сторінка
т. – том
таб. – таблиця
тер. – територіальна
т.зв. – так званий
тис. – тисяча
т.ін. – таке інше
т.ч. – в тому числі
Уман. – Уманський
уроч. – урочище
УРСР – Українська Ра-
дянська Соціалістична
Республіка
УСРР – Українська Со-
ціалістична Радянська
Республіка
ф. – фонд
ф. – фортеця
хут. – хутір
ЦАДА – Центральний
архів давніх актів у
м.Харкові
ЦДА, ЦДАК – Цент-
ральний державний
історичний архів у
м.Києві
ЦЛМРД – Центральна
лабораторія мікрофіль-
мування і реставрації
ч. – частина
чв. – чверть
Чернігів. – Чернігівський
чол. – чоловік

**ПЕРЕЛІК ФІЛІГРАНЕЙ ТА ВОДЯНИХ ЗНАКІВ
НА ПАПЕРІ НА ЯКОМУ НАПИСАНО
ДОКУМЕНТИ СПРАВ № 1 □ 8**

Опис філіграней та їх розміщення на аркушах справ		Дата використання паперу за справами	№ справи	№ аркушів у справі	№ позиції в альбомах
ліва сторона	права сторона				
Двоглавий орел, увінчаний короною, з серцем на грудях і ключами у пазурах	відсутня	1731р.	1	17	К.-В. №680
У щиті складної форми лапчастий хрест. Щит увінчано короною.	відсутня	1734р.	1	18	
У щиті складної форми вписані у стовп три андріївські хреста. Щит увінчаний імператорською короною. Щитотримачі: леви, що стоять на підніжжі.	відсутня ліва сторона	1734р.	2	4	
Юрій Змієборець у короні, вписаний у коло з орнаментом	відсутня	1735р.	2	17	
PP/Pro Patria	відсутня	1735р.	1 2 4	34 10 7	Мац. №620
Amsterdam	відсутня	1735р.	1 2 4	36, 37 4, 13, 19, 20, 21, 22 1, 4, 8	К.-В. №979
НГ	відсутня	1735р.	2	5, 11, 12, 18	Кл. №26
КНАР	відсутня	1735р.	2	6, 7, 17	
Волота	Волота	1735, 1736, 1746-1749, 1753-1755, 1759, 1761, 1764,	2 3 4	17, 23, 24 1, 23-15, 30-27, 53-50, 107-103, 43, 59 67, 82, 100, 124, 129, 136 6, 11	Ліх. №3566 /6/ 3567 /6/ 3568 /6/ 3569 /6/

Опис філіграней та їх розміщення на аркушах справ		Дата використання паперу за справами	№ справи	№ аркушів у справі	№ позиції в альбомах
ліва сторона	права сторона				
		1766, 1773-1775	4а 5	19, 21, 27 49-50, 55, 59, 73, 76, 78, 94, 96, 101, 103, 105, 123, 124, 127, 128, 130, 138, 139, 147, 148, 151, 156, 157, 169, 170, 172	
			6 8	10, 22, 32, 34 1, 2, 6, 8, 95, 144, 169	
АГ	відсутня	1735, 1755, 1759, 1761, 1762, 1766, 1774р.	2 3 4а 5 8	9 32, 107, 108, 110, 130, 136, 138, 140 53 131, 144, 145 82, 85, 125, 162	Кл. №26
Чоловік і жінка з келихами простягають один до одного руки. Між ними квітка /осцѣпленок/	відсутня	1735р.	1	11, 20, 21, 25	
РФ у прямокутнику, що вписаний в картуш	відсутня	1736, 1748р.	2 5	25 47	Кл. №661
Юрій Змієборець, вписаний у дволінійне коло	відсутня	1737р.	2	26	
РФ у прямокутнику	ІЯ здвоєний вензель у картуші	1738р.	2	28-29	Кл. №675
РФ у прямокутнику, що вписаний в картуш	АС вензель між двох гілок, вписаний у картуш	1738р.	3	38-29	Кл.№661
РФ у прямокутнику	відсутня	1742, 1744, 1747, 1748, 1751р.	5	9, 25, 46, 56, 141 1, 20, 25	Кл.№675
РФ у прямокутнику в картуші	АГ у прямокутнику в картуші	1743, 1745р.	5	5-6, 8-2, 7-4	Кл.№654
А крупно	зображення немає	1743, 1747р.	6	5, 16	
РФ у прямокутнику	АГ вензель	1744р.	5	10-11	Кл.№675

Опис філіграней та їх розміщення на аркушах справ		Дата викорис-тання паперу за справами	№ спра-ви	№ аркушів у справі	№ позиції в альбомах
ліва сторона	права сторона				
ЯМСЯ	Герб	1744,	3	3, 4, 6	Кл.№1074
	Ярославля	1745рр.			
ЯӨЗ	відсутня	1744р.	7	1, 2, 5	
відсутня	вс. курсивні	1746р.	5	16	Кл.№663
Чоловік з келихом про- стягає руку до священ- ника з жезлом; між ними квітка	відсутня	1746р.	4	9	
АГ в прямокутнику	відсутня	1747р.	6	29	
відсутня	АГ вензель	1747р.	6	19, 24	Кл.№661
	між двох гі- лок, вписа- ний в картуш				
відсутня	АГ у прямо- кутнику в картуші	1747р.	6	21	Кл.№654
РӨ	вс. курсивні	1747р.	6	14-15	Кл.№663
ФАГ	відсутня	1747, 1749, 1755р.	5	23, 54, 82, 102, 120, 125, 126, 134	Кл.№932
			6	30, 31	
АГБ	відсутня	1747, 1749, 1755, 1761р.	5	75, 79, 80, 117, 121, 135, 159, 160, 173	
			6	23	
РР/БАГ	АГ вензель	1747, 1749р.	5	37-34, 40-31, 68-64	Кл.№79
			6	33-13	
БАГ	АГ вензель	1747р.	5	70-61	
Нимен	відсутня	1747р.	3	97	
ФАГ	АГ вензель	1749р.	5	38-33, 71-60, 88- 85, 86-87, 89-84, 90-83, 92-74, 113-108, 114-107, 115-106, 167-163, 168-162	Кл. №933
АГБ	АГ вензель	1749, 1761р.	5	91-81	
РР	Волота	1749р.	5	116-104	
РР/АГБ	відсутня	1749, 1761р.	5	72, 122, 155	
РР/АГБ	Волота	1749, 1754- 1757, 1759- 1761р.	3	22-19, 39-27	Кл. №120
			5	72, 122, 155	
			8	16-17, 22-23, 29- 26, 39-36, 37-38, 45-46, 152-149	

Опис філіграней та їх розміщення на аркушах справ		Дата використання паперу за справами	№ справи	№ аркушів у справі	№ познші в альбомах
ліва сторона	права сторона				
РФ	відсутня	1751, 1754р.	5	139	Кл. №826
АГБФ	Волюта	1751-1752, 1754-1755р.	8	5, 6	
			3 5	20-21, 140-141, 153-154	
ЯМЗ	Герб Ярославля [тип 3]	1752р.	8	11-8, 12-13, 14-15	Кл. №1070
			6	36-37	
РФ у прямокутнику [С]ФА[В]	АГ вензель зображення немає	1755р.	5	132-133	Кл. №826
			5	48	Кл. №771
РФ	АГ	1755р.	8	9-10, 11а-7, 150-151	
ЯМАЗ	Герб Ярославля	1759-1762, 1765, 1766, 1769р.	3	25-13	Кл. №120
			4а	7-1	
АГ	Волюта	1759, 1761-1763, 1765-1766, 1770, 1773-1774р.	8	146-143	Ліх.№3568
			3	59-60, 121-122	
			5	23-15, 37-30, 53-50, 107-103	
			4а	17-8, 15-12, 43-38, 42-39, 60-51, 59-52	
			5	159-149, 176-171, 174-175	
			8	25-19, 24-20, 27-28, 35-32, 43-40, 50-47, 54-51, 57-58, 67-61, 74-69, 79-75, 78-76, 80-81, 83-83а, 86-84, 89-90, 93-94, 96-96а, 102-99, 108-103, 109-107, 105-106, 111-112, 113-114, 115-116, 117-118, 119-120, 123-124, 126-127, 128-129, 130-131, 132-133, 145-145, 154, 155, 156-153, 157-158, 160-161, 165-166, 167-168	

Опис філіграней та їх розміщення на аркушах справ		Дата використання паперу за справами	№ справи	№ аркушів у справі	№ позиції в альбомах
ліва сторона	права сторона				
ЯМАЗ	відсутня	1760-1761р.	3	12	Кл. №1054
			5	142	
			8	159	
Я лігатура Е	відсутня	1761, 1765р.	4а	2	Кл. №707
			8	77	
РР/АГ	Волжота	1761-1762,	3	44-45, 74-57, 109-101,	Кл. №120
		1761-1762,	3	44-45, 74-57, 109-101,	
		1766, 1773-1774р.	4а	121-122	
			8	44-36, 15-9	
Р лігатура Ф	ГР	1764,	4а	87-88, 91-92, 109-110	Кл. №707
К лігатура П		1766р.	8	28-18, 49-45, 30-32, 47-37, 33-34	
РФ на гербовому щиті	зображення немає	1766р.	4а	147-148	
РМ	ДЗ	1766р.	4а	50	Ліх. №3559
				35-31, 26-20, 40-41, 48-46, 57-58, 64-62	
РМ відсутня	відсутня	1766р.	4а	29, 54	Ліх. №3560
РМ корабель трищогловий	ДЗ	1766р.	4а	55, 61, 63	
РР/АГ	ДЗ	1766р.	4а	25-23	Ліх. №3560
	відсутня	1766,	3	34, 75, 80, 120, 134, 135	Кл. №176
		1774р.	4а	3,4	
ЯМСЯ	відсутня	1773-1775р.	3	65, 66, 96, 113, 132, 137	Кл. №1076
ЯМСЯ	Герб Ярославля [тип 7]	1774, 1775р.	3	11-2, 8-5, 6-7, 9-4, 73-58, 93-83, 92-84, 91-85, 87-88, 72-61, 127-123	
Л лігатура К	відсутня	1774р.	1	32	Кл. №33
			4	12	
АГ прями літери	відсутня	1775р.	3	130	

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ, ВЖИВАНИХ В ТАБЛИЦІ

АГ - «Афанасий Гончаров»	РМ - «Русская Мануфактура»
АГ - «Афанасий Гончаров»	РМДЗ - «Русская Мануфактура Данилы Земского»
АГБ - «Афанасия Гончарова Бумага»	РФ - «Русская фабрика»
АГФБ - «Афанасия Гончарова Фабрика Бумажная»	РФ - «Русская фабрика»
БАГ - «Бумага Афанасия Гончарова»	РФАГ - «Русская Фабрика Гончарова»
БАГ - «Бумага Афанасия Гончарова»	РФАГ - «Русская Фабрика Афанасия Гончарова»
ве - «Василий Евреинов»	Рфве - «Русская Фабрика Василия Евреинова»
ДЗ - «Данила Земский»	РФКПР - «Русская Фабрика Князя Петра Репнина»
ІЯ - «Іван Яковлев»	[С]ФА[В] - [Содержатель фабрики Андрей Воронцов]
К.-В. - І.Каманін, О.Вітвицька. Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVIIвв. /1556-1651/. К., 1923.	ФАГ - «Фабрика Афанасия Гончарова»
Кл. - Клепиков С.А. Филигрانی и штемпели на бумаге русского и иностранного производства XVIII - начала XX века. М., 1978.	ЯЕ - «Яков Евреинов»
Ліх. - Лихачев Н.П. Палеографическое значение бумажных водяных знаков. СПб., 1899. Т3.	ЯМАЗ - «Ярославская Мануфактура Алексея Затрапезного»
Мац. - Мацюк О.Я. Папір та філіграні на українських землях /XVI - початок XXст./ К., 1974.	ЯМЗ - «Ярославская Мануфактура Затрапезного»
НГ - «Николай Гончаров»	ЯМСЯ - «Ярославская Мануфактура Саввы Яковлева»
	ЯФЗ - «Ярославская фабрика Затрапезного»
	РР - зображення знака «Pro Patria»
	Pro Patria /РР - знак «Pro Patria» з девізом.

У даній таблиці опубліковані й описані всі філіграні та водяні знаки, що є на папері справ № 1-8. Запропонований в таблиці метод опису філіграней та водяних знаків дозволяє в невеликому об'ємі сконцентрувати відомості, що дають більш чітке уявлення про розташування елементів філіграней. В перших двох графах таблиці подається опис філіграней та водяних знаків (ліва та права частини окремо). В третій графі вказується дата використання паперу з цією філігранню. Філіграні та водяні знаки розміщені у таблиці за хронологічним принципом.

Четверта та п'ята графи містять номери справ та аркушів документів з даним водяним знаком або філігранню. Остання, шоста графа таблиці вказує назву альбому та номер філіграні, яка там знаходиться.

На ряді філіграней позначено прізвища власників, орендарів і папірників тільки початковими літерами. Цю аббревіатуру, що подається в першій та другій графах таблиці, розшифровано в словнику умовних скорочень. Таблиця філіграней наглядно показує, що описано неповний аркуш (половина), повний, чи аркуш з порожньою другою половиною. Треба відзначити, що в справах часто відсутня права сторона документів, що сталося через вилучення паперу без тексту для реставрації документів у 30-х і 50-х роках 20ст.

**ПЕРЕЛІК ПЕЧАТОК, ПОСТАВЛЕНИХ
НА ДОКУМЕНТАХ СПРАВ № 1-8**

Кому належить печатка	Зовнішні особливості печаток	Зображення	Дата документу, на якому відбита печатка	№ справи	№ аркуша
Печатка Переяславського гродського суду ¹	Паперово-воскова, перснева, червона, кругла. Д=30мм. Пошкоджена	Вежа, над нею корона, праворуч лапчастий хрест, ліворуч - півмісяць. Напис: «П[ЕЧАТЬ] СУДА [ГРОДСЬКОГО] ПЕРЕЯСЛАВСЬКОГО»	25 лютого 1766 року	4а	42зв.
Печатка Вейзбаха Іогана Бернгарда, кийвського генерал-губернатора	Сургучева, перснева, червона, овальна. Розмір 20х23мм	Щит французької форми перетято і скошено зправа і зліва, у центрі - щиток французької форми, на якому зображена голова бика. У 1-ій і 6-ій частинах щита - рука з мечем, у 3-ій і 4-ій частинах - розгорнуті прапори. Фігури розташовані симметрично. У 2-ій частині - орел, у 5-ій - лев, що крокує. Щит увінчано графською короною. Над нею - три рицарські шоломи з клейнодами. Намет. Щитотримачі - леви, що стоять на підніжжі.	26 серпня 1731 року	1	17зв.
Печатка Ключковського Михайла, польського шляхтича	Паперово-воскова, перснева, червона, овальна. Розмір 16х13мм	У щиті овальної форми півмісяць догори рогами, зверху і знизу від нього по хресту («trzaska»). Щит увінчаний	23 липня 1746 року	5	20зв.

¹ Ніна Грабова. Печатки адміністративно-судових установ Лівобережної України 18 ст. // Записки наукового товариства ім. Шевченка. Л. - 1991, Т.22, с.280.

Кому належить печатка	Зовнішні особливості печаток	Зображення	Дата документу, на якому відбита печатка	№ справи	№ аркуша
		рицарським шоломом з шляхетською короною. Клейнод: три павячих пір'їни, на яких повторено фігури герба. Намет. Над гербом обабіч клейноду літери «М» і «К». М[ИХАЙЛО] К[ЛЕЧКОВСЬКИЙ]			
Печатка Кальміуської паланки	Сургучева, перснева, червона, восьмикутна. Розмір 20х17мм. Пошкоджена	Зображення нечітке.	16 травня 1754 року	3	21зв.
Печатка Сокальського Володимира, ієромонаха, начальника запорозьких січових церков	Сургучева, перснева, червона, овальна. Розмір 20х17мм. Пошкоджена	В овалі, оздобленому з боків орнаментом, зображено дві перехрещені нагайки. Над ними корона і літери «К» та «М». Під овалом літери «І» та «В» К[ИЄВО]-М[ЕЖИГІРСЬКИЙ] І[ЄРОМОНАХ] В[ОЛОДИМИР]	24 грудня 1773 року 14 жовтня 1773 року 17 червня 1774 року 3 травня 1774 року 2 серпня 1774 року	3	53зв. 55зв. 69зв. 70зв. 90
Власника печатки не встановлено	Паперово-воскова, зелена, овальна. Розмір 47х40мм. Пошкоджена	Зображення нечітке	9 лютого 1754 року	3	19
Печатка Інгульської паланки	Паперово-воскова, перснева, червона. Пошкоджена	У центрі серце у щиті складної форми під короною	20 лютого 1766 року	4а	44
Печатка Єлисаветградського пікінерного полку	Сургучева, перснева, червона овальна. Розмір 30х20мм. Пошкоджена	Зображення нечітке	18 лютого 1766 року	4а	43зв.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

- Абда, двобунчужний папа 518
Август III Саксонський, польський король 557, 572, 582
Автономов Д.Л., автор 36
Авраам, родоначальник єврейського народу 566
Агарі, рабinya-наложниця Авраама 566
Агафонов Іван, канцелярист Київської губернської канцелярії 302, 425
Агмед див. Ахмед-паша
Адамов, запорожець [?] 526, 527
Аджні, татарин 390
Адиль-Гірей, калга-султан 67, 72, 559
Айзик, єврей, батько Перехриста Василя 447, 449
Алексєєв Микола, капітан лейб-гвардії Преображенського полку 152
Алексій, святий московський 106, 107
Алі-ага, посланець хана [?] 50
Алі-паша, верховний візир Туреччини 87
Амляшов Сергій, майор Єлизаветградського пікінерського полку 228, 255, 260
Анатолій, див. Мелес Анатолій
Андрис Лєсько, козак Конелівського куреня 329
Андрієвський Андрій, батько Андрієвського Якова 515
Андрієвський Олексій Олександрович, український педагог та історик, автор 23, 590
Андрієвський Яків, козак Поповичівського куреня, син Андрієвського Андрія 515, 516
Андрій, козак Левушківського куреня 329
Анна Іоанівна, російська імператриця 118, 555, 566, 567, 573
Антін 171
Антоній, ієромонах, кафедральний писар Київської митрополії 120
Апанович О.М., автор 10, 28, 36
Апостол Данило Петрович, полковник Миргород.п., з 1727р. по 1734р. гетьман Лівобережної України 60, 555, 558, 562, 563, 573
Аркадій, ієромонах, писар Києво-Межигірського монастиря 190, 201, 202
Арсеній див. Могилянський Арсеній
Арсеній, митрополит ростовський і ярославський 128
Арслан-Гірей, кримський хан 584, 585
Аргинський (Гординський, Ординський, Оржинський, Оргинський, Orzynski) Станіслав-Костка, уманський полковник, ротмістр польського війська 284, 285, 287, 288, 294, 319-322, 324-326, 329, 332, 334, 335, 359, 361-365, 373, 380-382, 578
Асадчий Аксентій див. Осадчий Оксентій
Асаулін (зять) Ігнат див. Осаулін Ігнат
Аслан Схочки, татарин 416-419
Аслан, татарин, посланець кримського хана 397
Афанасєєв Іван див. Чугуївець Іван Опанасович
Ахмет-Гірей, султан, сераскір Буджацької орди, син Каплан-Гірея 97, 563
Ахмет Конулу-огли, трибунчужний папа 518
Ахмет-паша, орський паша, сераскір турецьких військ 87
Бабин Василь, рейтар, посланець київського генерал-губернатора 430
Бабох Григорій див. Бабох Григорій
Бабох Каленик див. Бабох Каленик
Бабошко Іван, козак Пашківського куреня 318
Бабчинський Петро, козак-гайдамака 287
Багацький Василь див. Богацький Василь

- Багно Микола, старшина Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 336, 337, 341, 342, 366
- Балалаєв, сержант першої мушкетерської роти Севського піхотного полку 241, 242
- Балицький Данило, управитель господарством Глоби Івана Яковича 167, 570
- Балченко (Корованчик), запорожець 327
- Бандура Павло, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Барабаш Максим, батько Барабаша Омеляна 477
- Барабаш Омелян (Ємилян), отаман, значний товариш Переяславського куреня 477-479
- Баран Іван див. Білий Іван
- Баранович Лазар, український церковний, літературний і політичний діяч 565
- Барановський Федір, дворовий, кріпак підполковника Петра Стрешньова 219
- Бардадим Пангелеймон, батько Бардадима Семена 511
- Бардадим Семен, козак Брюховецького куреня 511, 512
- Баскаков, підполковник Муромського піхотного полку 214
- Бахметєв (Бахмунтєв) Іван Іванович, генерал-лейтенант, обер-прокурор Сенату 437, 438, 586
- Бегун (Бугун) Іван, козак Рогівського куреня 303, 310, 311
- Безбородий Лаврін, козак Сергіївського куреня 274, 346
- Безбородко Андрій Якович, генеральний писар Лівобережної України 442, 445, 489, 502, 510, 587
- Безіменний Василь, козак Мінського куреня 374
- Безрідний (Безродний) Яків (Яцько) (Трут), козак Батуринського і Титарівського куреня 297, 303, 310-313, 327-329, 340
- Безрукавий, козак Брюховецького куреня 327, 328
- Безрукавий, козак-гайдамака, житель с.Брагинець 373
- Безрукавий Мартин, козак Батуринського куреня 361
- Безрукавий Степан (Стефан), житель м-ка Ставище 373
- Бейгул Опанас (Панас), служитель козака Рудя Трохима 357
- Белі-Гірей, див. Менглі-Гірей
- Беное (Бенве) Павло, польський комісар в Комісії по розмежуванню кордонів з Туреччиною 267
- Берко, польський підданий 291, 294
- Берлинський Прокіп (Процько), козак-гайдамака 287
- Берг (Берх) Максим Васильович, генерал-поручик російського війська 141, 568
- Бестужев-Рюмін Олексій Петрович, російський державний діяч і дипломат 432, 585
- Бздун (Бздун) Іван, козак Левушківського куреня 276
- Бичок Андрій, козак Пашківського куреня 277, 348
- Бібиков Іван Іванович, генерал-лейтенант російського війська 219, 572
- Бігдан (Богдан) Данило, козак Корсунського куреня 211-213
- Біднов В., історик 112
- Білий Гарасим (Герасим), козак Конелівського куреня 297, 339, 352
- Білий Данило, козак Тимошівського куреня 278, 351
- Білий Дмитро, козак Коренівського куреня 273, 344
- Білий Дмитро, козак Мишастівського куреня 274, 345, 354
- Білий (Баран) Іван, козак Дінського куреня 88
- Білий (Чередниченко) Іван, козак Пластунівського куреня 327-329
- Білий Йосип (Осиф), козак Левушківського куреня 372
- Білий-Ковбаска Іван, козак Левушківського куреня 328
- Білий Кузьма, козак Канівського куреня 276, 346
- Білий Матвій, козак Васюринського куреня, син Білого Самійла 468, 469
- Білий Омелян (Омелько), козак Величківського куреня 303, 310, 311
- Білий Онисим, полковник Війська Запорозького 500
- Білий Опанас (Афанасій), козак Дінського куреня 88
- Білий Остап, козак Брюховецького куреня 274, 346
- Білий Самійло, батько Білого Матвія 468
- Білий Федір, полковник Самарської паланки 230, 244, 246-248, 250, 251, 256
- Білий Яків (Яцько), козак Левушківського куреня 276
- Білінський Яків, полковник польського війська 268, 270, 271
- Білицький Григорій, батько Білицького Олексія 472, 474

- Білицький Іван Григорович, кошовий отаман Війська Запорозького 74-76, 100, 101, 500, 590
- Білицький (Більський) Олексій Григорович, курінний отаман, суддя Війська Запорозького, кошовий отаман Війська Запорозького, син Білицького Григорія 134, 136, 137, 139, 466, 472, 474, 482
- Білявський Яків, протоієрей Києво-Подільської Притиско-Микільської церкви 180, 190
- Біляков (Біляк) Михайло, канцелярист Київської духовної консисторії 172, 173, 180, 190, 195
- Більський Олексій, див. Білицький Олексій
- Бісмарк фон Рудольф Август, генерал російського війська 427, 584
- Бобох див. Бобошко Прокіп
- Бобох Василь, козак Титарівського куреня 273, 343
- Бобох (Бабох) Григорій (Грицько), козак Кальниболоцького куреня 296, 339, 352
- Бобох (Бабох) Каленик, козак Джерелівського куреня 296, 339, 352
- Бобошко, козак Джерелівського куреня 392
- Бобошко Микита, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Бобошко (Бобох) Прокіп, запорожець 143, 568, 569
- Бобошко Яків, козак Пашківського куреня 277, 348, 371
- Бовть Гарасим (Герасим), козак Платнівського куреня 274, 346
- Богацький (Багацький) Василь, старшина Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 323, 324
- Богдан Данило див. Бігдан Данило
- Богуш, польський шляхтич 328
- Бодавка Ілля (Ілько), козак Ведмедівського куреня 361
- Бойко Андрій, козак Пашківського куреня 361
- Бойко Іван, козак Уманського куреня 276, 347
- Бойко Лаврін, козак Коренівського куреня 273, 343
- Бойко Омелян (Гомелько), козак Кальниболоцького куреня 276, 346
- Бойко Павло, козак Крилівського куреня 278, 350
- Бойко Самійло, козак Кальниболоцького куреня 276, 346
- Бойсько Лаврін, козак Коренівського куреня 273
- Боплан Гійом Левассер де, французький військовий інженер, автор записок про Україну 9, 16
- Борзак Палладій, ієродиякон Києво-Межигірського монастиря 146, 148, 175
- Боровий С.Я. історик 23
- Бородавка, полковник Війська Запорозького 154
- Борщик Яків, полковник Війська Запорозького в пос.Кічкас Кодацької паланки 141
- Боцький, полковник Інгульської паланки 141
- Брагарник Василь, козак Крилівського куреня 278, 350
- Браницький І.К., польний гетьман, великий коронний гетьман Польщі 578
- Браславець Петро, козак Кущівського куреня 276, 347
- Браткін фон, генерал-майор російського війська 101
- Бриндюк (Бриндюженко) Іван, запорожець 289, 292
- Брюховецький Іван Мартинович, гетьман Лівобережної України 558
- Бугаєвський див. Гуня
- Бугун Іван див. Бегун Іван
- Будник Михайло, канцелярист Київської духовної консисторії 192
- Буковський, регіментар української партії польського війська 305, 307
- Булава (Булавка) Василь, козак Мінського куреня 274, 345
- Булава (Булашенко) Павло, козак Мінського куреня 274, 345
- Булавін Кіндрат Опанасович, донський козак, керівник селянсько-козацького виступу 1707-1709рр. 40, 552
- Булавка Василь див. Булава Василь
- Булавка, козак Мінського куреня 367, 368, 370
- Булдюг (Бургун) Іван, козак Полтавського куреня 296, 339, 352
- Бурніс Іван, військовий суддя 140, 164
- Бутич І.Л., автор 4
- Бутурлін Олександр Борисович, генерал-фельдмаршал, сенатор 437, 438, 586
- Бухтій Василь, козак Величківського куреня, син Бухтія Пилипа 498, 499
- Бухтій Пилип, батько Бухтія Василя 499
- Буяльський, губернатор м.Сміла 88
- Бюшинг А.-Ф., німецький географ 560
- Валькевич Зосим, архімандрит Києво-Печерської Лаври 181, 183, 206, 209, 571

- Варсоній, ієросхимонах Нехвороцанського військового монастиря 147
 Василь Великий, святий 567
 Василь Григорович, див. Сич Василь Григорович
 Василь, козак Ведмедівського куреня 392
 Василь, козак Поповичівського куреня 318
 Василь, козак Титарівського куреня 318
 Василь, козак Щербинівського куреня 328
 Василь, осавул Бугогардівської паланки 392
 Василь Петрович, козак-тлумач 508
 Василь, потерпілий від гайдамаків 329
 Васильєв Артемій, козак Уманського куреня, канцелярист, полковий писар, писар Війська Запорозького 482, 518-520, 590
 Васильєв Іоанн, ієрей Новокодацької церкви, зять Терпила Іоанна 120
 Васильєв Матвій, отаман Платнирівського куреня 92
 Васьковський Феодосій, ігумен Києво-Межигірського монастиря 105, 107, 111
 Ватажка Пилип (Пилипко), козак Канівського куреня 318-320
 Вебильний Зінець див. Весільний Зеновій
 Ведель фон, генерал-майор, барон, командир гарнізону фортеці Св.Анни 427
 Ведмеденко Харитон (Харко), житель м-ка Володарка 373
 Ведмедик Михайло, козак Пашківського куреня 278, 350
 Вейсбах (Вейзбах; Weisbach) фон Йоганн Бернгард, київський генерал-губернатор 53, 55, 73-79, 81-89, 112, 115, 116, 214, 216-218, 485, 556
 Велегура Петро, козак Щербинівського куреня 122
 Великий Іван, батько Великого Івана, козака Левушківського куреня 530
 Великий Іван, козак Васюринського куреня 530, 531
 Великий Іван, козак Левушківського куреня, син Великого Івана 276
 Великий Сава (Савко), козак Канівського куреня 276, 346
 Величко Іван, табунщик Короткого Леонтія 227-230
 Величко Максим, козак Коренівського куреня 273, 344
 Величковський Карпо, запорожець 297, 340, 353
 Вельямінов С.Л., президент Першої Малоросійської колегії 557, 558
 Веприк Іцько, орендар м-ка Маньківка Київ.в. 328
 Вербецький (Вербицький) Андрій, наказний отаман 119, 153, 154
 Верцоха (Верцаха) Іван, козак Ведмедівського куреня 276, 347
 Весільний (Вебильний) Зеновій (Зінець), козак Титарівського куреня 298, 340, 353
 Вешняков (Вишняков), російський резидент в Стамбулі 524, 583
 Виробов див. Вирубов
 Вирозуб Гарасим (Герасим), козак Дерев'янківського куреня 382, 383
 Вирубов (Виробов), бригадир, комендант фортеці Св.Анни 435, 436, 438, 586
 Вишневецька Ганна Петрівна, дружина Вишневецького Тимофія 458
 Вишневецький О., староста черкаський і канівський 11
 Вишневецький Тимофій, козак Дерев'янківського куреня 457, 458
 Вишняков Василь, прапорщик Єлизаветградської провінційної канцелярії 261
 Вишняков, див. Вешняков
 Вівчарик Іван, козак Нижчестеблівського куреня 587
 Вірменко (Мальований) Олексій, ктитор [Січової церкви] 143
 Вітвіцька О., автор, таб. 611
 Власьєв Іван, київський віце-губернатор 386
 Воейков Федір Матвійович, російський надзвичайний посланець до Польщі, київський генерал-губернатор 173, 384, 570
 Волик, житель м-ка Орли 581
 Волик Семен див. Волок Семен
 Волинський Василь, полковий старшина, колишній полковий писар Кодацької і Самарської паланок, син Волинського Івана 488-491
 Волинський Іван, батько Волинського Василя 490
 Володимир див. Сокальський Володимир
 Волок (Волик) Семен, козак Мишастівського куреня 274, 345, 581
 Волошин Ананій, ротмістр польського війська 268, 271
 Волошин Андрій, козак-гайдамака 287
 Волошин Данило, козак Пашківського куреня 372
 Волошин Мусій, козак Кисляківського куреня 274, 346
 Вольєр Франсуа Марі Аруе 16
 Воронцов Андрій, власник паперової фабрики таб. 614

- Воронцов Михайло Семенович, новоросійський генерал-губернатор 22
- Воротеляк, полковий хорунжий Лубен. п. у відставці, тесть Золотаревського Василя 445
- Воскобойников (Каншуренко) Мартин, запорожець, син Каншуренка 384-387
- Востров (Вострий, Острий) Гаврило, козак Пашківського куреня 241, 242, 244, 248, 256
- Гавриїл, архімандрит Покровської церкви 115
- Гавриїл, архімандрит Симонового монастиря 128
- Гавриїл, див. Кременецький Гавриїл
- Гавриїл, дякон Києво-Межигірського монастиря 105
- Гавриїл, Санкт-Петербурзький архієпископ 157
- Гавриленко В.О., автор 10
- Гаврилко, житель м-ка Орли 580, 581
- Гаврилов Нестор, писар, козак Васюринського куреня 378
- Гаврилов Павло, козак Коренівського куреня 491, 492
- Гайдай Іван, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Гайдук Семен, житель м-ка Крилів 299, 300
- Галайченко Тимофій (Тиміш), козак Пашківського куреня 277, 349
- Галасій, див. Геласій
- Галисевич, полковник польського війська 317
- Галатовський Іоанікій, український письменник, громадсько-політичний і культурний діяч 565
- Ганна Василівна див. Лизогуб Ганна Василівна
- Ганна Петрівна див. Вишневецька Ганна Петрівна
- Гапон, отаман Дядківського куреня 92
- Гарасим, запорожець 416
- Гараченко Максим див. Гораченко Максим
- Гараченко Микита див. Гораченко Микита
- Гаркуша (Горкуша) Петро, козак Кушівського куреня 331, 356
- Геден див. Святополк-Четвертинський Геден
- Гейн (Геїн, Гейне), генерал-майор російського війська 77, 81, 560
- Геласій (Галасій), ієромонах Пустинного Самарсько-Миколаївського монастиря 146, 159
- Гелегенко Ілля, потерпілий від гайдамаків 368
- Гелех Степан, осавул Війська Запорозького 164
- Герман, ієромонах Пустинного Самарсько-Миколаївського монастиря 146
- Гирич Т.Ю., автор 36
- Гіцова Л.З., автор 23, 28, 29, 36, 64, 68
- Гладкий Василь, козак Кропив'янської сотні Переяслав. п. 250, 252-254, 265
- Гладкий Данило, кошовий отаман Війська Запорозького 121, 122, 589
- Глеваський Степан, сотник польського війська 385
- Глебов, підполковник Володимирського піхотного полку 221
- Глебов Іван Федорович, київський військовий губернатор 567
- Глоба Іван Якович, писар Війська Запорозького 21, 143, 149, 164-169, 175, 203, 205, 568-570, 590
- Глухий Іван, полковник Бугогардівської паланки 359, 361, 362, 364
- Гнат (Ігнат), отаман Ведмедівського куреня 392
- Говоруха Микита, козак-гайдамака 385
- Голицин Михайло Михайлович, князь, генерал-лейтенант, сенатор 437, 438, 586
- Голицин Олексій Михайлович, російський військовий діяч, генерал-адмірал 438, 569
- Голобуцький В., історик 23
- Голова (Головка) Іван, козак Корсунського куреня 274, 346
- Головатий Павло Фролович, суддя Війська Запорозького 21, 177, 179, 223, 225, 235, 236, 239, 240
- Головка Іван див. Голова Іван
- Головка Іван, козак Ірклівського куреня 346
- Головка Марко, козак Мінського куреня 274
- Головський Павло, запорожець 571
- Голодний Герасим (Герасим) козак Нижчестеблівського куреня 517, 518
- Голуб Григорій (Грицько) див. Голубка Григорій
- Голубець, козак Мінського куреня 280
- Голубка (Голуб) Григорій (Грицько), козак Мінського куреня 274, 345
- Гончар Мартин, козак Дінського куреня 298, 341, 346
- Гончар Павло, козак Мишастівського куреня 274, 345
- Гончар Семен, козак Мінського куреня 353

- Гончар Степан, козак-гайдамака 345
Гончаренко Семен, козак Мінського куреня 274, 345
Гончаров Микола, власник паперової фабрики таб. 611
Гончаров Афанасій, власник паперової фабрики таб. 612-615
Гораченко (Гараченко) Максим, козак Пашківського куреня, брат Гораченко Микити 309, 313
Гораченко (Гараченко) Микита, козак Пашківського куреня 309, 313
Горб Лаврін, козак Кушівського куреня 447, 449
Горб Мусій, козак Івонівського куреня 274, 346
Гординський див. Артинський Станіслав-Костка
Гордієнко Костянтин (Кость), кошовий отаман Війська Запорозького 41-44, 552-554, 556
Горжевський, полковник, комендант м.Тульчин 284, 285, 287
Гробжницький [?], архімандрит Київської духовної консисторії 192
Горкуша Петро див. Гаркуша Петро
Горкуша Самійло, козак Величківського куреня 316
Горкушенко Тимофій, отаман, значний товариш Титарівського куреня 451, 452
Горчаков, секретар генерала Йоганна Вейсбаха 216
Готов, аудитор Самарського гусарського полку 237-239, 266
Грабова Ніна, автор, таб. 618
Грабовецький В.В., автор 10
Гребінь Гарасим (Герасим), козак Сергіївського куреня 274, 346
Греков В., історик 23
Григор Григорій (Грицько), козак Ведмедівського куреня 276, 347
Григораш (Григораш) Григорій (Грицько), козак Мишастівського куреня 274, 345
Григорій Богослов, святий 567
Григорій Іванович 259, 577
Григорій Іванович, отаман Війська Запорозького 76, 111
Григорій Федорович див. Лантух Григорій Федорович
Григорович Василь див. Сич Василь Григорович
Гримутьовський, польський посол 580
Грицько, козак Ірклівського куреня 318
Грицько, козак Мінського куреня 361
Грицько, козак Пластунівського куреня 327, 328
Грицинецький Іван, козак-гайдамака 287
Гришний Василь, козак Левушківського куреня 276
Грушевський Михайло Сергійович, автор, український історик 6, 8, 24
Губа Андрій, козак Дядківського куреня 278
Губа Мусій (Мойсей), отаман Рогівського куреня, син Губи Прокопа 493, 510, 511
Губа Прокіп, батько Губи Мусія 493
Губа Яків, козак Коренівського куреня 514
Гуім Онисим (Онисько), козак Батуринського куреня 351
Гунька Федір, козак Пашківського куреня 277, 348
Гуртовий Яків, писар Бугогардівської паланки 361, 363
Газі-Мехмет (Мехмет-Газі), перекопський хан 413
Галаган Гнат Іванович, полковник Чигирин.п. 44, 60, 554, 555, 557, 563, 572
Гардовий (Панасенко) Іван, козак Переяславського куреня, син Гардового Опанаса 522, 523
Гардовий, козак Вишестеблівського куреня
Гардовий Опанас (Афанасій), батько Гардового Івана 522, 523
Гардовий, полковник Бугогардівської паланки 300
Гардовий (Гордовий) Федір, козак Сергіївського куреня 297, 340, 354
Гедеон, архімандрит Києво-Межигірського монастиря 153, 154
Гедеон, див. Святополк-Четвертинський Гедеон
Гергель (Герглей) Мартин, козак Корсунського куреня 296, 339, 352
Гесен-Гомбурзький Людовик, генерал-фельдцехмейстер, князь 95
Гордовий Федір див. Гардовий Федір
Григораш Грицько див. Григораш Григорій
Гуржій Василь, козак Канівського куреня 276, 346
Гуржій Діонісій, значний товариш Поповичівського куреня 439, 441, 442
Гуржій Трохим (Трофим), запорожець 268, 273
Далке фон Георгій, генерал-поручик від інфантерії 236, 245, 246, 576
Данило див. Степанов Данило

- Дараган Петро, полковник Переяслав.п. 252
- Дахненко Микита, козак Коренівського куреня 304, 305
- Дашенко-Нескладний Терентій (Терешко), козак Конелівського куреня 315, 316
- Джевага Каленик, козак Левушківського куреня 372
- Джурей, житель м.Маньківка Київ. в. 328
- Дзвіногородський Давид див. Звенигородський Давид
- Дзюба О.М., автор 9
- Дзяун-Мурза, ногайський мурза 403, 582
- Дебрині (Дебрині) Андріян, генерал-квартирмейстер російського війська 96, 562, 564
- Девієр Петро Антонович, генерал-лейтенант російського війська, камергер 497
- Дейнека Михайло, козак Пашківського куреня 278, 350
- Демид, отаман в с.Романків Кодацької паланки 225, 226
- Демидов див. Мачиталов Матвій
- Демченко Л.Я., автор 23
- Дикий Лесько, козак Поповичівського куреня 278, 350
- Димитрій Ростовський див. Туптало Данило Савич
- Діброва (Дуброва) Самійло, козак Рогівського куреня 297, 340, 353, 354
- Дмитро, житель Уманської губернії 388
- Добридень Тимофій (Тимко), козак Левушківського куреня 88
- Довбиш Григорій 313
- Довбищенко Григорій (Грицько), козак Брюховецького куреня 279, 351
- Довбищенко М.В., автор 36
- Довбня Артем, батько Довбні Михайла 516
- Довбня Михайло, запорожець 315
- Довбня Михайло, козак Конелівського куреня, старшина Війська Запорозького, син Довбні Артема 516
- Довгий (Долгий) Михайло, козак Дінського куреня 298, 341, 346
- Довод (Довид) Петро, осавул Бугогардівської паланки 319, 330, 331
- Долгий Михайло див. Довгий Михайло
- Долгоруков Василь Володимирович, російський військовий діяч, генерал-фельдмаршал 438, 586
- Долгоруков Василь Михайлович, генерал-аншеф російського війська 570
- Домгас Кулі, див. Надір-шах
- Дон Андрій, запорожець 298, 341, 346
- Дон Василь, козак, польський підданий 382
- Дон Конон, козак Івонівського куреня 274, 346
- Дондук-омбо, хан 583
- Дондук, хан 583
- Дормидонт, ієромонах 158, 159
- Дорошенко Петро Дорофійович, гетьман Правобережної України 12
- Драбина Василь, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Дроб'яз, житель м.Переяслав 304, 305
- Дрозд Є.І., автор 36
- Дуброва, козак Ведмедівського куреня 373
- Дуброва Самійло див. Діброва Самійло
- Дуглас, генерал-лейтенант російського війська 217, 572
- Лука Григорій (Грицько), козак Левушківського куреня 327
- Дума (Дум) Федір, козак Уманського куреня 276, 346
- Дунін, полковник Білгородського кінного полку 81
- Дядько Андрій, батько Дядька Данила 531
- Дядько Данило, козак Переяславського куреня 531, 532
- Евлія Челебі, географ та мандрівник 16
- Енгель Й.Х., історик 16
- Євреїнов Василь, власник паперової фабрики таб. 613
- Євреїнов Яків, власник паперової фабрики таб. 615
- Єдлінська І.Я., автор 28
- Єлизавета Петрівна (Єлизавета Перша), російська імператриця 19, 35, 430, 432, 433, 437, 472, 474, 482, 486, 492, 555, 585, 586
- Єльчанінов, поручик, інженер-капітан російського війська 398
- Ємельянов, полковник російського війська 403
- Єремеев Никифор, житель слободи Тишківка Єлизаветградського пікінерського полку 252-255, 265
- Єсей див. Іссейт
- Єфремов Данило, отаман Війська Донського 427, 584
- Жайворонков Антін, старший канцелярист Генеральної військової канцелярії 232
- Жайворонко Семен, козак Пашківського куреня 372

Жаломка Степан, див. Жоломка Степан
Жоболда Дмитро, козак Батурицького
куреня 221
Жоломка (Жаломка) Степан, козак
Корсунського куреня 296, 339, 352
Жоравка Іван див. Журавко Іван
Жукович П., автор 10
Жульциньський, польський шляхтич 329
Жупинос (Жупенас) Опанас, козак
Полтавського куреня 278, 350
Журавель, козак Мінського куреня 327,
328
Журавка (Жоравка) Іван Тимофійович,
генеральний осавул Лівобережної
України, підполковник російського
війська 232, 576
Жураховський Іродіон (Ірадіон), архіман-
дрит, начальник Києво-Межигірського
монастиря, єпископ чернігівський, нов-
городський і всього Сівера 41, 105,
112-114, 116-120, 553
Журман, генеральний суддя Лівобе-
режної України 510

Забіла Захарій, компанійський полковник
Лівобережної України 232, 235
Заборовський Рафаїл, архієпископ,
київський митрополит 114-117
Завединський, губернатор м.Білої Церкви
371
Загубій Мартин, козак Крилівського
куреня 278, 350
Заєць Семен, козак Мишпаствіського
куреня 274, 345
Заїка Григорій (Грицько), козак Ведмедів-
ського куреня 276, 347
Заїка Іван, отаман запорозького загону
303
Заїка Михайло, козак Лубен. п. 260-262
Зайченко Данило (Дацько), козак Левуш-
ківського куреня 276, 290, 293
Зайченко Семен, міщанин з м.Умань 290,
293
Закревський Михайло (Михалко), по-
ручник польського війська 295, 297,
298, 340, 353, 355
Залізняк Максим, керівник гайдамаць-
кого повстання 20
Запінний (Запінний) Іван, козак Крилів-
ського куреня 278, 350
Запорозький Володимир див. Сокаль-
ський Володимир
Затрапезний Олексій, власник паперової
фабрики таб. 613-615
Збарзький (Збарах) Василь, козак
Корсунського куреня 210-213

Збарлеський Клим, полковник Пласту-
нівського куреня 327
Звенигородський (Дзвенигородський)
Давид, сотник Цибулівської сотні
Миргород. п. 308
Зеленський (Зеленко, Чаленко) Василь,
старшина Війська Запорозького,
депутат до Комісії прикордонної з
Польщею 336, 337, 358, 366
Зеленський Павло Семенович, полковий
старшина, товариш Уманського ку-
реня, писар Бугогардівської паланки
і Самарської Товші, син Зеленського
Семена 463, 464
Зеленський Семен, батько Зеленського
Павла 463
Земський Данило, власник паперової
фабрики таб. 615
Зінець, козак Бугогардівської паланки
290, 293
Золотаревський Василь, значний товариш
Щербинівського куреня, осавул
Війська Запорозького, син Золотаре-
вського Івана, тесть Воротеляка-443-
445, 452
Золотаревський Іван, батько Золотаре-
вського Василя 443
Зосим, див. Валькевич Зосим
Зралка Олексій, запорожець 290, 292

Іассон, ієромонах, помічник начальника
запорозьких церков 148
Іван 166
Іван, див. Маньківський Іван
Іван Васильович, московський цар 560
Іван, житель м.Лисянка, зять Мельнички
214
Іван, козак Батурицького куреня 318
Іван, козак Брюховецького куреня 373
Іван [...], козак Кушівського куреня
486
Іван, кримський купець 406
Іван, солдат Севського піхотного полку
243
Іван Якович див. Глоба Іван Якович
Іваненко Петро (Петрик), гетьман 40, 552
Іваника Федір, кошовий отаман Війська
Запорозького 108
Іванов Василь, священик м-ка Глинськ
Лубенськ. п. 300
Іванов Гнат (Ігнатій), штабний писар
Севського піхотного полку 243
Іванов Корній, козак Коренівського
куреня 568
Іванов Лук'ян, осавул Війська Запорозь-
кого 429, 590

- Іванов Павло, кошовий отаман Війська Запорозького 429
- Іванченко Іван, бурмістр фортеці Св.Єлизавети 382, 383
- Івашина Іван, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Ігнат див. Гнат
- Ігнатій, ігумен Нехворощанського військового монастиря 147, 148
- Ігнатович Яким див. Малий Яким Гнатович
- Ієремівич Семен, кошовий отаман Війська Запорозького 393
- Ієсей (Єсей), ієромонах, начальник Пустинного Самарсько-Михайлівського монастиря 148-150, 159, 167-169, 209
- Ізмайлов, візник Севського піхотного полку 243
- Іларіон, див. Кондратковський Іларіон
- Ілляшенко Григорій, отаман в пос.Петровий Острів 282
- Ілляшенко Іван, запорожець, брат Ілляшенка Тихона 217
- Ілляшенко Тихін (Тичко [!], Тимко [?]), брат Ілляшенка Івана 217
- Ільєнко Фодосій (Федос), канцелярист Генеральної військової канцелярії 232, 234
- Інокентій, архієпископ псковський і ризький 157
- Іоаким, патріарх московський і всієї Русі 103, 105, 107, 191, 194, 565
- Іоанн III, див. Ян III Собеський
- Іоанн Златоуст, святий 567
- Іона, святий московський 106, 107
- Іосифов Іосиф, вікарій церкви Св.Трійці в с.Самарчик 451
- Іродіон, див. Жураховський Іродіон
- Іршович Мошко, міщанин з м. Богуслав, орендар з м.Черкаси та Канів 281
- Ісай, житель Богуславського староства 281
- Ісайя, архімандрит ніжинський 173
- Ісаков Олександр Степанович, генерал-майор, новоросійський генерал-губернатор 223, 225, 227, 573, 574
- Іскандер-Гірей, Кримський хан 20
- Йосиф I, австрійський цісар 559
- Кавальчук див. Ковальчук
- Кажанов (Кожанов) Марко, знатний товариш Неземаївського куреня 399, 401
- Казимир Остап, канцелярист Єлизаветградського пікінерського полку 228
- Калішський, підпоручик російського війська 376
- Калнишевський Петро Іванович, суддя, кошовий отаман Війська Запорозького 19, 21, 23, 140, 141, 144-146, 148-152, 154, 157-159, 161, 163, 164, 167, 168, 172, 174, 176-179, 181-184, 193, 196, 202, 206, 208, 388, 519, 551, 564, 574, 589, 590
- Калмик Яким, козак-гайдамака 287
- Каломок (Коломок) Петро, довбиш Війська Запорозького 89
- Каманін З., автор, таб. 611
- Канавенко Данило, козак Ведмедівського полку 276, 347
- Канашевич див. Конашевич
- Канівський Іван, писар Переяславського полку 252
- Канцуренко, батько Воскобойникова Мартина 384, 385
- Канцуренко Мартин див. Воскобойников Мартин
- Каплан-Гірей, кримський хан, батько Ахмет-Гірея 20, 46-52, 68-71, 556, 559, 563, 583
- Капніст Василь Васильович, український письменник, син Капніста Василя Петровича 582, 585
- Капніст Василь Петрович, полковник Миргород. п. батько Капніста Василя Васильовича 402, 430, 432, 434, 435, 582
- Карамишев, капітан ландміліцького Козловського полку 412
- Карапча, отаман Величківського куреня 327
- Карл-Емануель, сардинський король 556
- Карл VI, австрійський імператор 556
- Карл XII, шведський король 12, 39, 551-553, 559
- Карованець Григорій, козак Брюховецького куреня 429, 585
- Карпо, ієромонах Пустинного Самарсько-Михайлівського монастиря 146
- Кас'янов (Кос'яненко) Іван, козак Пашківського куреня 241, 242, 244, 248, 256
- Катерина I, російська імператриця 45, 555
- Катерина II, російська імператриця 9, 16, 19, 155, 156, 171, 205, 571, 573, 581, 590
- Катунін (Котунін) Яків, солдат Білшовського піхотного полку 245, 246, 250, 257

- Каштанов С.М., автор 28
 Квак Олекса, козак Крилівського куреня 278, 350
 Кейзерлінг фон, Герман-Карл, генерал-майор російського війська, барон 99, 267, 427, 564
 Кейт Джемс, генерал-аншеф російського війська 393, 395, 562, 581
 Келеберда Іван, запорожець 406
 Кешпін Карл-Густав Якович, золотар, міщанин м.Глухів 138-140
 Керекеша 570
 Киносенко Остап, козак Коренівського куреня 373
 Киприян див. Кошман Купріян
 Кирилов Павло, суддя Війська Запорозького, дядько Тарана Василя 461, 462, 519, 590
 Кирим-Гірей, див. Крим-Гірей
 Кириченко Марко, житель с.Торговища 330, 331
 Кирпанча Іван, козак Уманського куреня 361
 Кисіль Семен, житель м-ка Крилів 299, 300
 Кисленський Гаврило, царський стольник 41
 Кислий Федір, козак Ведмедівського куреня 124
 Кичкін, козак Поповичівського куреня 280
 Кишенський Василь, старшина Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 323, 324
 Кияниця Трохим, козак Щербинівського куреня 462, 463
 Кіндрат (Кондрат), ієромонах, скарбник Києво-Межигірського монастиря 201, 202
 Кіт (Кот) Дмитро, козак Іркліївського куреня 276, 346
 Клецковський Михайло, польський шляхтич 280, 281
 Клепиков С.А., автор таб. 611-615
 Клим, козак Пашківського куреня 372
 Клішов, капітан російського війська 409, 584
 Клок, запорожець 571
 Ключниченко, запорожець 571
 Коба Сава, отаман Корсунського куреня 177, 178
 Кобзар Яків, козак Кисляківського куреня 274, 346
 Кобезча Андрій, див. Кобижча Андрій
 Кобезчин Сава див. Кобижчин Сава
 Кобелецький Олексій, житель сл.Белецьківка Новоросійської губернії 254
 Кобеляцький, козак Пашківського куреня 254, 372
 Кобеняк Гаврило, козак Пашківського куреня 277, 348, 371
 Кобижча (Кобезча, Кобіжча) Андрій, козак Вишестеблівського куреня 254, 260-264
 Кобижчин (Кобезчин) Сава, полковник Самарської паланки 210-212
 Кобизев Андрій, погонич Білівського піхотного полку 236, 246, 247, 256, 257
 Ковалевський Андрій, козак Брюховецького куреня, син Ковалевського Василя 513
 Ковалевський Андрій, козак Коренівського куреня, син Ковалевського Самійла 521, 522
 Ковалевський Василь, батько Ковалевського Андрія 513
 Ковалевський Іван Леонтіївич, комендант фортеці Св.Єлизавети 502
 Ковалевський Самійло, батько Ковалевського Андрія 521
 Коваленко, надвірний козак Михайла Клецковського 280
 Коваленко Яків, козак Пластунівського куреня 447, 449
 Коваль Іван, отаман [?] Величківського куреня 303
 Коваль Петро, полковник Війська Запорозького 392
 Коваль Феодосій (Фесько), козак Крилівського куреня 278, 350
 Коваль Яким, приписний Єлизаветградського пікінерського полку 223, 225-227, 239, 240
 Коваль Яків (Ясько), козак Конелівського куреня 327
 Ковальчук (Кавальчук), сотник Війська Запорозького 85
 Ковбаса Василь, козак Іркліївського куреня 276, 346
 Ковбаска (Колбаска), козак Пашківського куреня 327
 Ковтун, полковник Бугогардівської паланки 318-320, 328
 Кожанов Марко, див. Кажанов Марко
 Кожин Василь, полковник російського війська 219
 Козел Степан (Стефан), козак Корсунського куреня 361
 Козелецький Павло Кирилович (Семенович), кошовий отаман Війська Запорозького 299, 399, 412, 422-424, 426, 427, 584
 Козелецький, польський шляхтич 282

- Козельський Микита, козак Полтавського куреня, згодом сотник Келебердянської сотні Полтав. п. син Козельського Павла, брат Козельського Якова 465
- Козельський Павло, батько Козельських Микити та Якова 464
- Козельський Яків, козак Полтавського куреня 464, 465
- Колбаска див. Ковбаска
- Колесник Федір, козак Стеблівського (!) куреня 327, 328
- Колмик Іван, козак Батуринаського куреня 318
- Кологривий, осавул генеральної артилерії 574
- Колодка Остап, запорожець 327
- Коломієць Василь, козак Кисляківського куреня 274, 346
- Коломієць (Коломейць) Йосип (Юсько), міщанин з м.Умані 329
- Коломійцев Семен (Семон), канцелярист Єлисаветградського пікінерського полку 260
- Коломок Петро, див. Каломок Петро
- Колотнеча Федір, козак Сергіївського куреня 456, 457
- Комейгородський Матвій, козак Бугогардівської паланки 289, 292
- Конашевич (Канашевич), ієродиякон Києво-Межигірського монастиря 158, 159
- Кондей Кіндрат, козак Іркліівського куреня 276, 346
- Кондрат див. Кіндрат
- Кондратковський Іларіон, архимандрит Києво-Межигірського монастиря 33, 101, 144, 145, 148, 149, 153, 154, 158, 161-164, 167, 168, 176, 181-183, 185-187, 189, 191, 193, 194, 199, 202-205, 208, 564
- Кондратов Марко див. Ус Марко Кіндратович
- Коник Наум, козак Брюховецького куреня 274, 346
- Константинович (Константиєвич) Леонтій, писар Війська Запорозького 111
- Коптяш-ага, посланець кримського хана 390
- Корж Лаврін, козак Крилівського куреня 278, 350
- Корній, козак Канівського куреня 373
- Коробін, поручик російського війська 91, 93
- Корованчик див. Балченко
- Коропеш Іван, бунчуковий товариш 573
- Короткий Гаврило, батько Короткого Леска 492
- Короткий Леонтій, пікінер 6-ї Омельницької роти Єлисаветградського пікінерського полку 227-230
- Короткий Леско, козак Нижчестеблівського куреня 492, 493
- Корячка (Коряк) Мусій, козак Платнірівського куреня 274, 346
- Косап Микола Тимофійович, суддя Війська Запорозького (див. також Тимофіїв Микола) 146-148
- Косий Матвій, козак Джерелівського куреня 316
- Костира (Костирка) Степан, козак Платнірівського куреня 274, 346
- Костюрин Іван Іванович, київський віце-губернатор 376, 377, 567
- Костянтин Федорович 541
- Кос'яненко Іван див. Кас'янов Іван
- Кот Дмитро див. Кіт Дмитро
- Котунін Яків див. Катунін Яків
- Кочубей Семен Васильович, генеральний обозний Лівобережної України 445, 510, 587
- Кошман, козак Незамаївського куреня 372
- Кошман Купріян, ієромонах Києво-Межигірського монастиря 33, 103, 146, 158, 159
- Кравець Кіндрат, козак Мінського куреня 354
- Кравець Онисим див. Кривицький Онисим
- Кравець Степан, козак Мінського куреня 274
- Кравець Тарас, полковник Інгульської паланки 248-250
- Кравець Федір, козак Іркліівського куреня 276, 346
- Красноштан Іван, козак Коренівського куреня 381
- Красовський Антін, полковник Кодацької паланки 226
- Крачко, полковник Бугогардівської паланки 392
- Кременецький Гавриїл, митрополит київський, галицький і всієї Малої Росії 33, 103, 115, 116, 157, 170, 171, 173, 174, 177, 180, 183-186, 189, 191, 193-195, 198, 565
- Крепак Григорій, козак Коренівського куреня 304, 305
- Крецьмар, полковник Війська Запорозького 82
- Кривець Василь, отаман в пос.Петровий Острів 303
- Кривий Гаврило, козак Крилівського куреня 303, 310, 311

- Кривий (Швец) Данило, козак Пашківського куреня 277, 348, 371
- Кривицький (Кравець, Семенов) Онисим Семенович, старшина Війська Запорозького, будівничий військової церкви 134, 136-138, 140
- Криворотий Антін, козак Іркліівського куреня 276, 346
- Кривохатченко Антін, брат Кривохатченка Кирила 259, 260
- Кривохатченко (Кривохатко) Кирило, пікінер 12-ї Грузької роти Єлизаветградського пікінерського полку 259, 260
- Криловський Антін, козак Платнірівського куреня 274, 346
- Крим-Гірей (Кирим-Гірей) кримський хан 519, 589, 591
- Крип'якевич Іван Петрович, автор, український історик 11
- Криса Андрій, запорожець 214
- Криса Трохим, козак Мінського куреня 374
- Криса Федір, запорожець 396
- Кристовський [...], аудитор 243
- Кроковський Іоасаф, митрополит київський, галицький і всієї Малої Росії 41, 553
- Круглий Мартин, козак Рогівського куреня 587
- Крузе, генерал шведського війська 554
- Крупка Данило, козак Поповичівського куреня 299, 300
- Крутоголов Яків (Ясько), козак Кальніболоцького куреня 361
- Круть (Гаврило) Гавриїл, козак Дядківського куреня 535, 536
- Крячок Андрій Іванович, товариш Кущівського куреня, керівник січової школи 21
- Ксаверій Франц-Август, польський королевич, принц саксонський 302
- Куберський Василь див. Курський Василь
- Кудима, козак Бугогардівської паланки 291, 294
- Кудін Іван, козак Конелівського куреня 327, 328
- Кузнецов Яків, міщанин в м.Умані 289, 292
- Кузьма, козак Титарівського куреня 318
- Кузьомка Кузьма, козак Пашківського куреня 278, 350
- Кукса Роман, козак Мишастівського куреня 274, 345
- Куксенко Сергій, козак Мишастівського куреня 274, 345
- Кулик, козак Титарівського куреня 367
- Куликовський Максим, полковник Війська Запорозького 134, 136
- Куліш Степан, полковник Бугогардівської паланки, полковник [!] Конелівського куреня 307-311, 314-316, 328
- Кулябка Іван, полковник Лубен.п. 498
- Кумпман Василь, козак Джерелівського куреня, отаман січової школи, полковий писар Кодацької паланки 469, 470
- Куншман Яків (Яцько), козак Мишастівського куреня 355
- Купріян див.Кошман Купріян
- Куркула Іван, козак Канівського куреня 318
- Курський (Куберський) Василь, старшина в м.Умані 389
- Курузаков, підполковник ландміліцького полку 268
- Куций, козак Платнірівського куреня 372
- Кучер Корній див. Кучерявий Корній
- Кучер Остап, козак Брюховецького куреня 373
- Кучерявий (Кучер) Корній, козак Дінського куреня 298, 346
- Кущівський Гавриїл (Гаврило), козак Платнірівського куреня, полковий писар Бугогардівської паланки 486
- Лаврентій, ієродиякон, збирач пожертвувань на Києво-Межигірський монастир 140
- Лазаревський Олександр Матвійович, український історик 23
- Лазебник Данило, купець з м.Полтави 368
- Лазор, ротмістр польського війська 270
- Лантух Григорій Федорович (Федоров), кошовий отаман Війська Запорозького 126, 130, 131, 241, 376, 378, 380, 444, 447, 449-453, 499, 503, 504, 508, 513, 518, 528
- Лассі (Лесій) фон, Петро Петрович, фельдмаршал, командувач російським військом на Україні 500, 561, 562, 564, 572, 590
- Ласч, польський шляхтич 291, 293
- Лат див. Малій Микита
- Лат Назар, батько Лати Онуфрія 471
- Лат (Назар'єв) Онуфрій, козак, отаман Васюринського куреня 471, 472, 498
- Лат Федір, козак Брюховецького куреня, отаман Січової школи, скарбник Микитинського перевозу, настоятель церкви в с.Самарчик 450, 451

- Лашенко Х.Г., автор 36
- Лебединець (Лебединя), козак Корсунського куреня 310, 312
- Левицький Орест Іванович, український історик 23
- Легкочеревий Яків, козак Канівського куреня 276
- Лелях Омелян (Омелько), козак Іркліівського куреня 276, 346
- Ленченко В.О., автор 36
- Леонід, ієромонах, уставник Києво-Межигірського монастиря 186, 201, 202
- Леонтович Павло, писар канцелярії Єлизаветградського пікінерського полку 255, 260
- Леонтъев Михайло Іванович, генерал-аншеф російського війська, Київський генерал-губернатор 32, 35, 90-95, 219-222, 268, 272, 279, 283-286, 294, 295, 298, 303, 305-307, 309, 313-317, 320-323, 325, 332, 336, 357, 362, 364, 371, 396-398, 402-409, 412-414, 417, 422-426, 430, 433, 436, 500, 561, 562, 564, 581, 582, 585
- Леп'ятенко Федір, козак Батуринського куреня 373
- Лесій див. Лассі фон, Петро Петрович
- Летючий Кузьма (Козьма), пікінер Омельницької роти Єлизаветградського пікінерського полку 227-230
- Лечковський, губернатор м.Богуслава 279
- Лещинський див. Станіслав Лещинський
- Лизогуб (Лизогубова, Симонова, Танська, Танськовна) Ганна Василівна, дружина бунчукового товариша Лизогуба Семена, мати Лизогуба Петра, дочка Танського Василя 234-236, 247, 248, 252, 253, 575
- Лизогуб Іван, військовий товариш 231, 235
- Лизогуб Петро Семенович, військовий канцелярист Генеральної військової канцелярії, син Лизогуба Семена і Лизогуб Ганни 231, 232, 234, 236, 247, 248, 265, 575
- Лизогуб Семен Семенович, бунчуковий товариш, батько Лизогуба Петра, чоловік Лизогуб Ганни 231, 252, 253, 265, 575
- Лизогуб Тетяна, донька Лизогуб Ганни 252
- Лизогуб Яків Юхимович, наказний гетьман 572
- Липовий Іван, козак Крилівського куреня 316, 327
- Лисанович Василь, війт м.Умань 329
- Лисий Іван, запорожець 214
- Листін Костянтин, каптенармус Київської губернської канцелярії 432
- Лисянка, вахмістр російського війська 260
- Лисянський Іван, козак Корсунського куреня 278, 351
- Литвин Пантелеймон (Панько), козак Пашківського куреня 278, 350
- Литвин Петро, козак Брюховецького куреня 274, 346
- Литвинков (Литвинко) Павло, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Литвинов Василь, житель сл.Тишківка Єлизаветградського пікінерського полку 252-255, 265
- Литвинов Данило, козак сл.Новоселиці, Самарської паланки 245, 246, 250, 257
- Литвинов Іван, кріпак, українець, син Литвинова Олексія 237-239, 266
- Литвинов Олексій, батько Литвинова Івана 237-239, 266
- Литвинов Яким, колезький асесор, перший комісар від Росії в Комісії прикордонній з Польщею 377
- Лихачов Н.П., автор, таб. 611, 614, 615
- Лихонос Андрій, козак Кальниболоцького куреня, товариш Даценка-Нескладного Терентія 316
- Лихонос, козак Конелівського куреня 327
- Лібардовський Кирило, писар кафедрального управління Києво-Софійського монастиря 173
- Ліпницький Степан, суддя польського війська 318
- Лоб, полковник Кисляківського куреня 392
- Лобур, козак Коренівського куреня 381
- Лозовський Василь, козак Дінського куреня, племінник Процика Прокопа 454, 455
- Лозовський Михайло, козак Купцівського куреня, польський шляхтич 530
- Ломака Лук'ян, козак Полтавського куреня 276, 346
- Ломакін Михайло, секретар від Росії у Комісії прикордонній з Польщею 341, 366
- Ломаченко Іван, козак Бугогардівської паланки 290, 292
- Лопата Федір, козак Щербинівського куреня 122
- Лопухін Володимир Іванович, генерал російського війська 134, 567
- Лукановський Йосип (Юзеф), військовий товариш польського війська 317, 319

- Лукашенко Клим, козак Джерелівського куреня 296, 339, 352
- Лукін Олександр Денисович, генерал-майор, командувач Українським ланд-міліцьким корпусом 34, 375, 376
- Лук'ян, ієросхимонах-духівник 147
- Любомирський, князь, генерал кінної гвардії польського війська 279-281
- Людовік XV, французький король 556
- Люлька Самійло, козак Сергіївського куреня 297, 340, 354
- Лявровський, французький консул 443
- Ляда Андрій, козак Нижчестеблівського куреня 278, 350
- Лясота Еріх, австрійський дипломат, автор записок про Запорозьку Січ 9, 16
- Лях Андрій, козак Дінського куреня, син Ляха Лук'яна 485
- Лях Андрій, осавул Війська Запорозького 235
- Лях Іван, запорожець 406
- Лях(Сулістрович) Іван, козак Канівського куреня 317-320
- Лях Іван, козак Тимошівського куреня 318
- Лях Лук'ян, батько Ляха Андрія 485
- Лях Матвій, козак Величківського куреня 277, 349
- Лях Олексій, козак Кальніболоцького куреня 296, 339, 352
- Ляхович Григорій, канцелярист 389
- Ляшко (Ляшок) Василь, козак Кисляківського куреня 274, 346
- Магмет див. Махмет
- Магро Василь, козак Батуринського куреня, полковник Кальміуської паланки, син Герасима Магра 466
- Магро Герасим (Герасим), батько Магра Василя 466
- Маєвський, польський шляхтич 281, 282
- Маєцький Семен, військовий канцелярист 438
- Мазепа Іван Степанович, гетьман 12, 32, 39-44, 59, 67, 551-556, 558
- Мазур Василь, запорожець 470, 471
- Майборода Іван, приписний Єлизаветградського пікінерського полку 223
- Майгур Іван, козак Переяславського куреня 357, 358
- Макарій, ієромонах, начальник запорозьких церков 121, 122
- Макаров Михайло, канцелярист [?] 386
- Максим, козак Ведмедівського куреня 392
- Максимов див.Таран Василь
- Максимович Лев, російський історик та географ 78, 560
- Макуха Давид, козак Брюховецького куреня 274, 346
- Малашевич (Малишевич, Молошевич) Іван, кошовий отаман Війська Запорозького 53, 64-66, 68, 73, 74, 76, 79, 81-87, 89, 90, 92-94, 96, 99, 113, 115-117, 214, 216-218, 268, 396, 397, 439, 441, 485, 500, 512
- Малий, козак Джерелівського куреня 327
- Малий (Лат) Микита, козак Левушківського куреня 372
- Мали[й] Москаль (Маскаль), козак Величківського куреня 327
- Малий (Малій) Омелян (Омелько), козак Кисляківського куреня 355
- Малий Сава (Савка), козак Незамаївського куреня 372
- Малий Яким Гнатович (Яким Ігнатович, Єким Ігнатович), кошовий отаман Війська Запорозького 21, 219, 305-310, 312-315, 317, 320-325, 331, 332, 334, 336, 339, 341, 342, 359, 363, 365, 366, 375, 399, 402-405, 432, 442, 444
- Малиновський Данило, писар Кальміуської паланки 124
- Малиновський Никифор, отаман Крилівського куреня 303
- Малишевич Іван див. Малашевич Іван
- Малишевич Остап, значний товариш Величківського куреня, колишній полковий писар 483-485
- Малишпенко Михайло, козак Лубен. п. 260-262
- Малій Марко див. Мамай Марко
- Малій Омелян див. Малій Омелян
- Малоокій (Малоок) Максим, козак Дінського куреня 298, 341, 346
- Мальований див.Вірменко
- Мальований, житель м-ка Крилів, тесть Процика 299
- Мамай (Малій) Марко, козак Кушівського куреня 276, 347
- Мамай Павло, козак Сергіївського куреня 297, 340, 354
- Маммет див. Махмуд I
- Мандра Ігнат, козак Величківського куреня 316
- Мандренко Іван, козак Величківського куреня 297, 340, 353
- Маньківський Іван, козак-гайдамака брат Маньківського Йосипа 287, 328

- Маньківський Йосип (Ясько), козакайдамака, брат Маньківського Івана 287, 328
- Марія Богородиця (Богоматір) 106, 181
- Маркевич Павло, ієромонах Києво-Межигірського монастиря 118, 119
- Маркович Андрій, генеральний обозний Лівобережної України 558
- Маркович Іван, козак Пластунівського куреня 447, 449
- Марковський Степан, канцелярист Синоду 172, 186, 195
- Мартин, козак Батуринського куреня 327
- Марченко Кирик, отаман Війська Запорозького 76
- Марченко Тимофій (Тиміш), житель м-ка Крилів 299, 300
- Маскаль Григорій див. Москаль Григорій
- Маслиник Леонтій [?], козак Васюринського куреня 469
- Матвій, польський підданий, купець 379
- Матялкін, капітан, командир Микитинської застави Новосіченського ретраншементу 258, 265
- Махилча Василь Опанасович, підполковник, комендант фортеці Св.Єлизавети 254
- Махния Іван, приписний військово-службовців Єлизаветградського пікінерського полку 223, 225, 226
- Махмет (Магмет), ногаєць 363
- Махмут I (Маммет), турецький султан 86, 563
- Мацевич Данило, поручик польського війська, син Мацевич Пелагії 384, 387
- Мацевич (Мацевичова) Пелагія, мати Мацевича Данила 384, 387
- Мацевич, полковник польського війська 373
- Машок О.Я., автор, таб. 611
- Мачилатов Демид, батько Мачилатова Матвія 526
- Мачилатов (Демидов) Матвій Демидович, козак Шкуринського куреня 526, 527
- Межигорець Володимир див. Сокальський Володимир
- Мелес Анатолій, єпископ 133
- Мелес, обозний компанійського полку, тєсть Перехриста Дем'яна 460
- Мельничка, тєща Івана, жителя м.Лисянка 214
- Мельчунов Олексій Петрович, начальник Малоросійської губернії 573, 574
- Менглі-Гірей (Белі-Гірей), кримський хан 67, 72, 559
- Менжос, козак Сергіївського куреня 372
- Меншиков Олександр Данилович, генерал-майор, князь 43, 554, 555
- Мерджан, вірменин 416
- Меркулов Гавриїл, російський писар Комісії прикордонної з Польщею 326, 328, 330, 331
- Метелиця Григорій (Грицько), козак Конелівського куреня 316
- Мехмет-Газі див. Газі-Мехмет
- Меченко Григорій, суддя Війська Запорозького 111
- Микита (Никита), козак Платнірівського куреня 372
- Микола (Николай), козак Переяславського куреня 297, 340, 353
- Микола (Никола), Михалків син, ротмістр польського війська 268, 271
- Миклушшин Лаврентій, капітан, комендант Новосіченського ретраншементу 258, 259
- Миронов Аврам Петрович, полковник російського війська, прикордонний комісар 341, 366, 367
- Мирочник, козак Незамаївського куреня 372
- Мисаїл, ієродиякон Києво-Межигірського монастиря 148
- Миткевич Йосип, намісник Київського Софійського монастиря 134
- Михалко, батько Миколи 268, 271
- Мищура Кузьма (Косма), знатний товариш Нищестеблівського куреня 453
- Міллер Г.Ф., російський історик та археограф 560
- Міллер О., архіваріус 22
- Мініх Бургард Христовор, генерал-фельдмаршал російського війська, граф 32, 90, 95-97, 439, 441, 451-453, 560, 562, 564, 590
- Млодій, козак Джерелівського куреня 329
- Млотовський Йозеф-Броніслав, комісар Корсунського староства 281, 282
- Мовчан Данило, отаман Вищестеблівського куреня 388
- Могила Петро Симеонович, український церковний і освітній діяч 565
- Могила Федір, козак Кальніболоцького куреня 276, 346
- Могиланський Арсеній, митрополит київський, галицький і всієї Малої Росії 134, 136, 567
- Мокленський Євстафій, протопін 121
- Мокроновський, польський шляхтич 318
- Молошевич Іван див. Малашевич Іван

- Молчан, ротмістр 12 Грузької роти Єлизаветградського пікінерського полку 259, 260
- Молчан Степан, приписний військово-службовців Єлизаветградського пікінерського полку 223, 225
- Молчановський П., історик 23
- Морфинський, рожанський стольник, товариш знамя гусарського польського королевича Ксаверія Франца-Августа 301, 302
- Москаль (Маскаль) Григорій (Грицько), козак Іркліівського куреня 327
- Москаль Григорій (Грицько), козак Титарівського куреня 327
- Москаленко Петро, гайдамака 385
- Москаленко Федір, батько Москаленка Петра 385
- Москов, запорожець 83
- Моспанов див. Швидкий Григорій
- Моторний, козак Канівського куреня 327
- Мошенський, козак Вищестеблівського куреня 264
- Мудрий Максим, запорожець 214
- Музира, козак-гайдамака 282
- Муратов (Муравьов) Ілля Іванович, перекладач Колегії іноземних справ 504-506, 590
- Мурашка Дмитро, козак Платнірівського куреня 274, 346
- Муртаза-бей, очаківський бей 398
- М'який, полковий старшина Війська Запорозького 141
- Н.Б., автор 8
- Набока Антін, козак Канівського куреня 276, 346
- Набока Сава, запорожець 571
- Нагаєнко Іван, козак Брюховецького куреня 276, 348
- Нагаєць Федір, козак Кисляківського куреня 274, 346
- Надір-шах (Домгас-Кули, Домичас-Кулхан, Надір-Кули. Тахмаси-Кули), шах Ірану 87, 563
- Назар'єв див. Лат Онуфрій
- Наливайко Дмитро, автор 16, 17
- Наливайко, козак Пашківського куреня 372
- Наришкін (Наришков) Олександр Львович, дійсний таємний радник, сенатор 437, 586
- Насум, козак Дерев'янківського куреня 327
- Наумов Аполос, обер-секретар Синоду 172, 186, 195
- Неведомський, поручик російського війська 405, 406
- Негляд, козак Брюховецького куреня 327, 328
- Негребецький, губернатор м.Чигирин 357, 358
- Неділько Аврам, козак Кальниболотького куреня 276, 346
- Недоїд (Неденко) Опанас (Афанасій), полковник Інгульської паланки 296, 297, 339
- Недосекін Андрій, купець з м.Путівля, син Недосекіна Івана 370, 371
- Недосекін Іван, батько Недосекіна Андрія 370, 371
- Неклепаній Данило, козак Кисляківського куреня 274, 346
- Неплюєв Андріан Іванович, російський резидент у Константинополі, статський радник, президент Малоросійської колегії 407, 408, 562, 583
- Несповіданий Гарасим (Герасим), козак Величківського куреня 415, 416
- Нестеров, прапорщик російського війська 268
- Нетунський Антоній, військовий товариш польського війська 317, 319
- Нечаєнко Семен, козак-гайдамака 287
- Нечит, козак Пашківського куреня 372
- Нечеса Грицько див. Потьомкін Григорій Олександрович
- Нещасний Андрій, батько Нещасного Дениса 372
- Нещасний Денис, козак Бугогардівської паланки 372-374
- Неведомський, поручик російського війська 583
- Нижченко Василь, козак Корсунського куреня 274, 346
- Никанор, архімандрит Києво-Межигірського монастиря 121, 122, 132, 133
- Никифоров, поручик російського війська 405
- Никон, ієромонах, начальник церков Бугогардівської паланки 149
- Нитославський Франц-Ксаверій, наказний регіментар Української партії польського війська 396, 402, 430, 582
- Ніздра (Ноздра) Андрій, козак Кушівського куреня 276, 347
- Ніс (Нос) Павло, козак Канівського куреня 453, 454
- Ніс (Нос) Федір, козак Канівського куреня 373
- Ніс (Нос) Яків (Яцько), козак Коренівського куреня 406
- Новицький, польський шляхтич 299

Новицький Яків Павлович, український фольклорист та етнограф 22
Новоторжцов Михайло, секретар Сенату 438
Ноздра Андрій див. Нізра Андрій
Нордберг, шведський історик 554
Нос Павло див. Ніс Павло
Нос Федір див. Ніс Федір
Нос Яків див. Ніс Яків
Носатий (Нос) Гордій, козак Дінського куреня 298, 341, 346
Носенко, козак Вищестеблівського куреня 587
Носик, козак Крилівського куреня 361
Нумерас Іван, підполковник російського війська 427

Обортас Микола, полковник Бугогардівської паланки 272
Обресков Олексій Михайлович, російський резидент у Константинополі 458, 478, 588
Овдій, полковник Війська Запорозького 392
Овчар Василь, козак Дінського куреня 298, 340, 354
Овчар, козак Канівського куреня 373
Огоренко Максим, запорожець 214
Ожг, реґиментар польського війська 373
Окань, козак Кисляківського куреня 381
Окатий (Окатій) Опанас (Афанасій, Панас), козак Дінського куреня 298, 341, 346
Олексієнко Василь, отаман Крилівського куреня 111
Олексій Григорович див. Білицький
Олексій Григорович
Олексій, запорожець 416
Олексій Михайлович, московський цар 39, 551, 560
Омельницький Василь, козак Ведмедівського куреня 276, 347
Омельченко А.Ю., автор 36
Оранський Петро, ієрей церкви с.Петрівка 143, 569
Ординський див.Аргинський Станіслав-Костка
Оржинський див. Аргинський Станіслав-Костка
Орлик Григорій, син Орлика Пилипа 551, 553
Орлик Пилип, гетьман України 22, 31, 32, 39, 55, 57, 64, 65, 66, 70, 72, 74, 75, 76, 551-553, 556, 557, 559, 561
Орловський П., протоієрей 23
Оргинський див. Аргинський Станіслав-Костка

Осавулин (Асаулин) (зять) Ігнат, міщанин м.Умань 290, 293
Осадчий (Асадчий) Оксентій (Аксентій), міщанин з м.Умань 329
Осипович Сава (Савка), козак Дядьківського куреня 327
Ослан-Бек, кримський мурза 392
Остаповський, сотенний писар Війська Запорозького 534
Острий Гавриїл див. Востров Гавриїл
Остроух Петро, еклезіарх січової церкви 33, 210-213

Павло, апостол 106
Павло, єврей, батько Перехриста Василя 525, 526
Павло, житель Лівобережної України, товариш Товстоного Василя 373
Павло Кирилович див.Козелецький
Павло Кирилович
Павло, отаман Конелівського куреня 111
Павло Фролович див. Головатий Павло Фролович
Павлов див. Перехрист Василь
Павлов, полковник охочекомого компанійського полку 217, 218
Палладій див. Борзак Полладій
Палтєв (Полтєв), підполковник російського війська 396
Панасенко див. Гардовий Іван
Панін Петро Іванович, сенатор, генерал-аншеф, граф 141, 568, 570
Пантелеймон, ієромонах, економ Києво-Межигірського монастиря 201, 202
Панчошенко, козак-гайдамака 329
Панчошенки, три брати, жителі м-ка Кодак 327
Папа Юрій, козак Незамаївського куреня 372
Пархомов, житель м-ка Орли 376, 581
Пашковський Терентій (Терешко), запорожець, товариш Даценка-Нескладного Терентія 316
Пез, татарин-«язик» 500
Перехрист (Павлов) Василь, єврей, козак Ірклівського куреня, син Павла 525, 526
Перехрист Василь, єврей, козак Куцівського куреня, син Айзика 447-450
Перехрист Дем'ян, козак Мінського куреня, син Петра, зять Мелеса 460, 461
Перехрист Дмитро, житель с.Обухів 113, 117
Перехрист Федір, козак Мінського куреня 354

- Петрик див. Іваненко Петро
 Петро, батько Перехриста Дем'яна 460
 Петро, див. Оранський Петро
 Петро, див. Чернявський Петро
 Петро, запорожець 416
 Петро, єромонах помічник Нехворощанського військового монастиря 147
 Петро, козак Брюховецького куреня 327
 Петро, козак Пашківського куреня 318
 Петро, купець з м-ка Переволочна 367
 Петро, святий московський 106, 107
 Петро І Олексійович, російський цар та імператор 9, 12, 20, 39, 46, 61, 188, 191, 194, 551-555, 557-559, 566, 579, 580, 590
 Петро III Федорович, російський імператор 518, 590
 Петров Іоанн, настоятель церкви Святої Трійці в с.Самарчик 451
 Петров Йосип (Іосиф), писар суду м.Переяслав 252
 Петров, поручик російського війська 307-309, 321, 323, 324
 Петровський Іван, полковий канцелярист 252
 Пешак М.М., автор 28
 Пилипенко Микита, козак з Лівобережної України 261, 262
 Пилипко див. Ватажка Пилип
 Пиріг Пантелеймон (Панько), козак Ведмедівського куреня 276, 347
 Писанка, полковник Самарської паланки 141
 Писаренко Микола, козак Левушківського куреня 287, 327, 329
 Письменний Григорій (Грицько), козак Конелівського куреня 276, 297, 339, 352
 Письменний Лесько, міщанин м.Умань 290, 293
 Письменний Максим, козак Брюховецького куреня 276, 348
 Письменний Олексій, гайдамака, польський шляхтич 372
 Письменний Яків, полковник Війська Запорозького 221, 222
 Півень Гнат, козак Мишастівського куреня 274, 345
 Підпушкарний (Подпушкарний) Григорій (Грицько), козак Платнірівського куреня 372
 Платон, архієпископ тверський, кашинський, архімандрит Свято-Троїцької Сергієвої лаври 157
 Платуха Федір, див. Плотуха Федір
 Плиг Лаврін, запорожець 315
 Плисько (Плиска) Василь, козак Брюховецького куреня 276, 348
 Плоскоголов (Плоскоголовий) Максим, козак Кисляківського куреня 274, 346
 Плохота Федір див. Плохута Федір
 Плохута Степан (Стецько), козак Сергіївського куреня 274, 346
 Плохута (Плохута, Плохота) Федір, козак Вищестеблівського куреня 254, 260-264
 Плуталов, прапорщик Рязанського драгунського полку 221
 Поганий, козак Платнірівського куреня 372
 Погорілий Семен, козак Брюховецького куреня 274, 346
 Подпушкарний див. Підпушкарний Григорій
 Позняков, майор Новгородського драгунського полку 221, 222
 Покволитий Пилип (Філіп), наказний отаман війська Запорозького 99, 102
 Покотило Василь, козак Уманського куреня 372
 Поколитило Давид, козак Кисляківського куреня 274, 346
 Полегайлов О.Г., автор 36
 Полежаєнко Дем'ян див. Положаєвий Дем'ян
 Полежай Семен, козак Ведмедівського куреня 276, 347
 Полежай Тарас, козак Івонівського куреня 274, 346
 Положаєвий (Полежаєнко) Дем'ян (Демко), козак Івонівського куреня 274, 346
 Полозенко Яків, козак Вищестеблівського куреня 277, 349
 Полонська-Василенко Наталія, автор 16
 Полоцький Симеон, церковний діяч, письменник, педагог 565
 Полтев див. Палтев
 Полуботок Павло, полковник Чернігів. п., наказний гетьман 557, 558
 Полянський, підполковник російського війська 76
 Поперечний Назар, полковник Кодацької паланки 442, 587
 Попов[. . .] Іван, польський підданий, купець 379
 Порохня Андрій, отаман Сергіївського куреня 456, 459, 588
 Порохня Андрій, полковник Кальміуської паланки 122-125
 Порохня Григорій, намісник Старокодацького намісництва 141

- Порожня Іван, козак Сергіївського куреня 533, 534
- Постолов Конон, польський підданий 290, 293
- Потапенков Ярема, гусар Жовтого гусарського полку 254
- Потогривий, козак-гайдамака 328
- Потоцький Федір, козак Титарівського куреня 274, 345
- Потоцький Францішек-Сілезій, великий коронний крайчий 284, 285, 288, 294, 297, 321, 322, 324, 340, 354
- Потоцький [Юзеф], великий коронний гетьман 396, 582
- Потьомкін Григорій Олександрович (Нечеса Грицько), камергер, генерал-майор російського війська 179, 571
- Похил Іван, козак Джерелівського куреня 290, 292
- Похил, козак Джерелівського куреня 327
- Похил, козак Пашківського куреня 367
- Похил, козак Стеблівського [!] куреня 327
- Похил, козак Шербинівського куреня 367, 368, 370
- Похил (Похилит) Федір, козак Дінського куреня 298, 346
- Поцілуйко Василь, отаман Мишастівського куреня 487
- Почта Олексій, козак Пашківського куреня 316
- Пракофеї див. Федорів Прокопій
- Приблуда Григорій, міщанин з м.Глухів 138
- Прокоп див. Федорів Прокіп
- Прокопенко Матвій, житель с.Музичі 384, 385
- Прокоп'єв (Прокофієв) Каленик, сотник м-ка Нехвороша Полтав.п. 459, 588
- Прокопович (Прокоп'єв) Іван, полковник Війська Запорозького 432, 434, 436
- Прокоф'єв Каленик див. Прокоп'єв Каленик
- Проскурєнко Федір, житель м.Київ 385
- Проходченко Данило, приписний військовослужбовців Єлизаветградського пікінерського полку 223, 225
- Проценко Клим, війт м-ка Кишпанка 219
- Проценко Л.А., автор 28
- Процик, житель м-ка Крилів Київ.в., зять Мальованого
- Процик Прокіп, отаман Дінського куреня, суддя Війська Запорозького, дядько Лозовського Василя 455
- Прочухан Лесько, козак Нижчестеблівського куреня 276, 346
- Прушинський, наказний регіментар м-ка Вільпана 372
- Птуха Дем'ян (Демко), козак Коренівського куреня, брат Птухи Тимофія 273, 343
- Птуха Тимофій (Тимко), козак Коренівського куреня 273, 343
- Пурис Павло, козак Коренівського куреня, колишній писар Самарської Товщі 315
- Путогривий Іван, козак Конелівського куреня 327
- Пухтієнко Степан, житель м-ка Власівка Миргород.п. 304, 305
- Пучка Іван, запорожець 406
- Пучка, козак Пластунівського куреня, батько Пучки Івана 279
- Пучка Іван, козак Пластунівського куреня, син Пучки 279, 280
- Пятковський, правитель м.Умань 389
- Радзивіл (Радивіл), польський князь 379
- Раколіб (Раколиб) Гарасим (Герасим), козак Мінського куреня 274, 346
- Рамз, підполковник російського війська 97
- Расловлев (Раславлев) Ілля Петрович, підполковник російського війська 315, 320-326, 330, 334, 335, 365
- Рафаїл див.Заборовський Рафаїл
- Рева Федір, козак Іркліївського куреня 276, 346
- Ревенко Яків, правитель м.Умань 389
- Ренне, генерал російського війська 554
- Репнін Петро, власник паперової фабрики таб. 615
- Рецетовий Василь Романович, писар Микитинської застави, полковий старшина, син Рецетового Романа 494-497, 541, 452
- Рецетовий Роман, батько Рецетового Василя 494
- Решетило Степан (Стефан), суддя Війська Запорозького 75, 76, 97-99
- Резанов Федір, полковник, голова Бахмутської слідчої комісії 422
- Римарєв Данило, канцелярист 186, 187, 189
- Різниченко Петро, козак Ірліївського куреня 280
- Рогуля Дмитро, батько Рогулі Михайла 509
- Рогуля Михайло, козак Брюховецького куреня 509
- Розумовський Ілля (Ілько), козак Пашківського куреня 316

- Розумовський Кирило Григорович, гетьман Лівобережної України 376, 378, 385, 386, 445, 488, 510, 538, 539, 541, 573, 581, 585, 589, 590
- Розумовський Олексій Григорович, камергер, генерал-фельдмаршал 585
- Роман, житель Уманської губернії 388
- Роман, отаман Левушківського куреня 410
- Романовський Дмитро, старшина Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 323, 324, 341, 366, 378
- Росколупа Василь, козак Дерев'янківського куреня 382, 383
- Рототій (Ротатой) Кирило (Кирик), козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Роштик Іван, житель Правобережної України 235
- Рубанов (Рубановий) Василь, перекладач Колегії іноземних справ 537, 538
- Рудін, отаман Війська Запорозького 208
- Рудницький, губернатор м. Чигирин 371
- Рудь Григорій, сотник м-ка Крилів 300
- Рудь Каленик, козак Мишастівського куреня 354
- Рудь Максим, козак Мінського куреня 353
- Рудь Трохим, козак Джерелівського куреня 357
- Румянцев Петро Олександрович, генерал, сенатор, лейб-гвардії підполковник, малоросійський генерал-губернатор, командувач Українським корпусом, граф 226, 241, 244, 256, 437, 438, 541, 569, 570, 574-576
- Русанівський В.М., автор 28
- Рябокобила Семен, козак Мишастівського куреня 274, 345
- Рязанов Федір, полковник Новгородського полку 584
- Савва, ієромонах 140
- Сава, поручик польського віська 270
- Савич Василь, сотник м.Лубни 41, 553
- Савранський Василь, козак Конелівського куреня, брат Савранського Прокопа 327
- Савранський, невільник-втікач 97
- Савранський Прокіп, козак Конелівського куреня 327, 328
- Сагайдачний Петро Кононович, гетьман 10
- Сагайді, татарин 390
- Сагачка Роман, козак Корсунського куреня 277, 349
- Садило (Садиленко), козак Мінського куреня 367, 368, 370
- Сале-ага, перекопський каймакан 46
- Салогуб Авраам, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Самарець Семен, козак Брюховецького куреня 276, 348
- Самойлович Іван, гетьман Лівобережної України 566
- Самуїл, ієромонах, начальник Самарського монастиря, еклезіарх Києво-Межигірського монастиря 148, 201, 202
- Сараджин (Сараджин) Семен, козак Поповичівського куреня 327-329
- Сахацький див.Сохаченко
- Сашов Петро, козак-гайдамака 287
- Свердлик Степан (Стецько), козак Конелівського куреня 290, 293, 327, 328
- Святополк-Четвертинський Гedeон, митрополит Київський, галицький і всієї Малої Росії 105, 106, 565
- Сеадей-Гірей, сераскір, військовий керівник Буджацької орди 516, 590
- Севергін Павло, обер-секретар Сенату 437, 438
- Северигін Антін, канцелярист 341, 366
- Сегачка, козак Тимошівського куреня 318
- Седловський, полковник [!] Поповичівського куреня 327, 328
- Селе-ага, перекопський каймакан 416
- Селім-Гірей II (Тведий), кримський хан 35, 406, 412-414, 422, 425, 426, 583, 584
- Селямет-Гірей, кримський хан 390, 581
- Семен Іванович, отаман Війська Запорозького 76
- Семен, козак Ведмедівського куреня 392
- Семенинников Перфілій, дяк 107
- Семенов Андрій, козак Коренівського куреня 378
- Семенов Іван, капрал російського війська 571
- Семенович Онисим див. Кривицький Онисим
- Сербин Костянтин (Костя), козак Брюховецького куреня, перекладач з турецької мови 405
- Сербинов Іван, батько Сербинова Йосипа 536
- Сербинов Йосип, писар Кальміуської і Самарської паланок, полковий старшина, значний товариш Полтавського куреня 536, 537
- Сергійчук Т.С., автор 36
- Сильвестр, митрополит суздальський та юр'івський 128

- Симон, ієромонах, начальник церков Кальміуської паланки 125
- Симонова Ганна див. Лизогуб Ганна
- Синьогуб Іван, батько Синьогуба Леонтія 459
- Синьогуб Леонтій, козак Сергіївського куреня 442, 459, 460, 588, 589
- Сич Василь Григорович, кошовий отаман Війська Запорозького 220, 221, 272, 279, 281, 284, 285, 295, 336, 337, 406-410, 437, 438
- Сійський Паїсій, патріарший скарбник 107
- Сірій Іван, козак Брюховецького куреня 406
- Сірко Іван Дмитрович, кошовий отаман Війська Запорозького 111, 566
- Скальковський Аполлон Олександрович, автор, історик Запорозької Січі 8, 22, 27, 31, 32-35, 46, 48, 64, 68, 70, 73, 75, 90, 102, 138, 399, 556, 560, 561, 564
- Скирта, козак 280
- Скирта Сергій, козак Івонівського куреня 274, 346
- Скирта Федір, козак Платнірівського куреня 274, 346
- Скляр Василь, запорожець 305
- Скоропадський Іван Ілліч, гетьман Лівобережної України 39, 41, 42, 44, 551, 553-555
- Скубієнко, козак-гайдамака 290, 293
- Слабченко М.Є., історик 24
- Слинько Тихін, полковник Бугогардівської паланки 308, 310-314, 328, 330, 331
- Слін Василь, козак Пашківського куреня 277, 349
- Сліс (Слісар) Олексій, козак Івонівського куреня 274, 346
- Слугоцький Станіслав, регіментар польського війська 317, 329
- Смайло Данило, козак Дінського куреня 297, 340, 353
- Смолій В.А., автор 36
- Соберайський, командир прикордонного загону польського війська 309
- Собеський Якуб, коронний крайчий, воєвода белзький, руський, краківський каштелян 8
- Созонов, ротмістр Єлизаветградського пікінерського полку 260
- Сокальський (Запорозький, Межигорець, Сокольський) Володимир, ієромонах, архімандрит, начальник запорозьких січових церков 33, 103, 144-155, 157, 158, 160-169, 171-201, 205, 207-209, 564, 567, 569, 570
- Соколик Марко, козак Кущівського куреня 276, 347
- Соколов Яків, кріпак Горчакова 214
- Сокольський Володимир див. Сокальський Володимир
- Сокур (Сукур) Прокіп, козак Тимошівського куреня 327, 328
- Соловейко Іван, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Сологуб, польський шляхтич 318
- Солодкий Василь, козак Корсунського куреня 277, 349
- Солодуха Максим, козак Кальніболоцького куреня 276, 346
- Соломка Іван, козак Брюховецького куреня 276, 348
- Солоний (Солоній) Микола, козак Полтавського куреня 276, 346
- Солтик, краківський біскуп 384, 385
- Сопко Петро, козак Переяславського куреня 355
- Сорокін Гарасим (Герасим), писар обер-аудиторських справ 88
- Сорочинський Данило, отаман Війська Запорозького 214
- Сохань П.С., автор 36
- Сохаченко (Сахацький, Сохашький) козак Кальніболоцького куреня 587
- Спешнев Яків, підпрапорщик Сибірського полку 217
- Спичак, чиновник 22
- Стадник Марко, козак Мінського куреня 361
- Станіслав Лещинський, польський король 42, 43, 56, 64, 553, 557, 559, 562, 564, 572, 582
- Станкевич Іван, житель Чернігів.п. 231, 234, 235
- Старий Каленик, козак Мишастівського куреня 274, 345
- Старий Степан (Стецько), отаман Левушківського куреня 410
- Стафійчук В.В., автор 36
- Степан (Стефан), козак Батуринаського куреня 373
- Степан, козак Платнірівського куреня 392
- Степанов (Стефанов) Данило, кошовий отаман Війська Запорозького 122-126, 454, 455, 457, 475
- Степурін Пилип (Филип), київський рейтар, кур'єр 284, 286, 288
- Стеценко Іван, запорожець 214
- Стецький, київський ловчий 318
- Стецько див. Старий Степан
- Стінка, полковник Бугогардівської паланки 328, 329

- Стражев Павло, секретар Синоду 172, 186, 195
- Страшко В.В., автор 28
- Стрельник Павло, житель м-ка Переволочна 89
- Стрешньов Петро, підполковник Сибірського полку 218, 219
- Стрига Андрій, козак Дінського куреня 315, 316
- Стр[иже]нов Олексій, генеральний писар Єлизаветградської провінційної канцелярії 261
- Стромець Григорій (Грицько), козак Івонівського куреня 274, 346
- Строць Роман, козак Канівського куреня, син Строця Федора 480
- Строць Федір, батько Строця Романа 480
- Стунков син, вбитий гайдамаками 328
- Ступіс, козак Стеблівського [!] куреня 329
- Стягайло Іван, отаман Коренівського куреня 111
- Субан-каза, посланець турецького хана 50
- Субота Василь, батько Суботи Семена 539
- Субота Семен, козак Канівського куреня 539, 540
- Суворов Олександр Васильович, російський полководець 570
- Судаков Іван, секретар Сенату 437
- Сум Іван, козак Величківського куреня 277, 349
- Сукур Прокіп див. Сокур Прокіп
- Сулістрович Іван див. Лях Іван
- Сулима Іван, генеральний хорунжий Лівобережної України 558
- Супій, козак Стеблівського [!] куреня 327
- Суптений (Суптельний) Василь, козак Кисляківського куреня 274, 346
- Сухий Андрій, полковник Бугогардівської паланки 327, 328, 410, 411
- Сухиня, полковник Бугогардівської паланки 149
- Сухих Л.А., автор 36
- Табан Антін, комендант м.Умаць 274, 298, 329, 341, 345
- Табанець Андрій, козак Левушківського куреня 327-329
- Табанець Ісько, козак, польський підданий 359
- Табанець Юхим (Юсько), козак Батуринського куреня 291, 294, 355
- Табанець Яків (Ясько), козак Бугогардівської паланки 381, 382
- Танська (Танськова) Ганна див.Лизогуб Ганна
- Танський Антін, полковник Лівобережної України 563
- Танський Василь, полковник Переяслав.п. батько Лизогуб Ганни 575
- Тандора Михайло, козак Платнирівського куреня 274, 346
- Тараканов Олексій Іванович, генерал російського війська 500, 590
- Таран Антін, козак Титарівського куреня 273, 342
- Таран (Максимов) Василь, козак Шкуринського куреня, син Тарана Максима 461, 462
- Таран Гаврило (Гавриіл), козак Левушківського куреня 276
- Таран Григорій (Грицько), козак Дінського куреня 279, 298, 351, 354
- Таран Григорій (Грицько), козак Мінського куреня 340, 353
- Таран Іван, козак Брюховецького куреня 274, 346
- Таран Іван, козак Дінського куреня 298, 341, 346
- Таран Іван, козак Пашківського куреня 372
- Таран Іван, отаман Ірклівського куреня 355
- Таран, козак Платнирівського куреня 372
- Таран, козак Щербинівського куреня 328
- Таран Максим, батько Тарана Василя 461
- Таран Михайло, запорожець 396
- Таран Михайло, козак Канівського куреня 276, 346
- Таран Михайло, козак Пашківського куреня 278, 350
- Таран Онуфрій (Онопрій), козак Вищестеблівського куреня 277, 349
- Таран Пантелеймон (Панько), козак-гайдамака 287
- Таран Сава (Савка), козак Вищестеблівського куреня 331, 356
- Таран Федір, козак-гайдамака 282
- Таранов, козак Нижчестеблівського куреня 587
- Тарасій, священник Києво-Межигірського монастиря 107
- Тахмаси-Кули див. Надір-шах
- Теглев, прапорщик Козловського полку 220
- Текелі Петро, генерал-поручик російського війська 21

Теплицький Григорій, царський столітник 41
Терентій (Терешко), козак Пашківського куреня 327
Терпило Іоанн, ієрей Новокодацької церкви 120
Тесля Мартин, житель м-ка Володарка 373
Тилмач Роман див.Товмач Роман
Тимофіїв (Тимофеев) (Косап [?]) Микола, отаман Дерев'янківського куреня 457
Тимофіїв (Тимофеев) (Косап [?]), суддя Війська Запорозького 143
Товмач (Толмач) Конон, козак Івонівського куреня 303, 310, 311
Товмач (Тилмач, Толмач) Роман, козак Дінського куреня 316
Товмач (Тилмач) Роман, козак Канівського куреня 393
Товстони́г (Толстоно́г) Василь, козак Незамайвського куреня, син Товстонаго Тараса 372-374
Товстони́г Тарас, батько Товстонаго Василя 372
Товстони́г Федір, шафар Микитинського перевозу 382, 450
Толмач Конон див.Товмач Конон
Толмач Роман див. Товмач Роман
Толстий Максим, запорожець 214
Толстой Петро Андрійович, російський державний діяч, граф 554
Толстой П.П., полковник Ніжин.п. 554
Толстоног Василь див. Товстони́г Василь
Топило Григорій (Грицько), козак Мишастівського куреня 274, 345
Торчак, козак Вишестеблівського куреня 583
Точи́ло Андрій, козак Джерелівського куреня 357
Трезвинський Омелян, козак Переяславського куреня 520, 521
Тригуб Гарасим, козак Переяславського куреня 355
Тригубе́нь (Тригубе́нко) Семен, козак Мишастівського куреня 274, 345
Трипольський Павло, батько Трипольського Степана 467
Трипольський Степан, козак Мінського куреня 467
Тромсин Василь, козак Величківського куреня 295, 327
Трохим Васильович, суддя м.Прилуки 42
Трубецької Микита Юрійович, генерал-майор, князь 572
Трут див. Безри́дний Яків
Туз Іван, козак Батури́нського куреня 328, 355

Тукало Яків, отаман Коренівського куреня, суддя Війська Запорозького 92, 102
Тулубе́цький Семен, козак Івонівського куреня 274, 346
Тумка Василь, козак-гайдамака, польський підданий 319, 382
Тупиця Іван, козак Рогівського куреня 524, 525
Туптало Данило Савич (Димитрій), митрополит Ростовський 128-130, 567
Тур, козак Поповичівського куреня 318
Турченівський Андрій, ротмістр Омельницької роти Єлизаветградського пікінерського полку 227, 228
Тютю́нник Григорій, козак Шкури́нського куреня 535, 538, 539

Урней, полковник російського війська 44
Ус Йосип (Іосиф), козак Дядківського куреня 278
Ус Корній див.Усик Корній
Ус Марко Кіндратович (Кондратович), кошовий отаман Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 283, 304
Ус Марко, полковник Кальміуської паланки 382, 416, 423, 426
Ус Тимофій (Тимко), козак Кисляківського куреня 274, 346
Усачов, капітан російського війська 428, 585
Усик (Ус) Корній, козак Корсунського куреня 274, 346
Уступ Степан, козак Джерелівського куреня 392
Ухань Максим, отаман Івонівського куреня 303
Ушаков Андрій Іванович, російський державний діяч, сенатор, граф 437, 438, 586

Федір, запорожець 88
Федорів Прокопій (Пракофей), отаман 75, 76
Федоров Григорій див. Лантух Григорій Федорович
Федоров Филип (Филип), кошовий отаман Війська Запорозького [?] 540
Федоровський Олексій, кріпак підпрапорщика Стрешньова Якова 217
Феодорит (Фтеодорит), ієромонах, межигірський намісник 181, 186, 190, 198, 205-210

Феокист, ієромонах Києво-Межигірського монастиря 33, 103, 144, 148, 158
Феофан, ієромонах, грошовий шафар Києво-Межигірського монастиря 201, 202
Феофан, єрусалимський патріарх 10
Фетицев Іван, солдат Брянського піхотного полку 258, 259, 265
Феті-Гірей, турецький султан 50
Филимонов Іван, козак Кущівського куреня 532, 533
Филип, святий московський 106, 107
Филипенко Іов, житель м.Київ 385
Филипов Кирило, ієрей Новокодацької церкви 120
Фігнер Самійло, батько Фігнера Христофора 506
Фігнер Христофор, лікар ландміліцького Тамбовського полку 506-508
Філарет, монах Києво-Межигірського монастиря 105
Філіп V, іспанський король 556
Філософ Михайло Іванович, генерал-лейтенант російського війська, сенатор 221, 409, 410, 427, 500, 573
Фліверк, таємний радник 237-239, 266
Фролович Павло див.Головатий Павло Фролович
Фотєєв Олексій, секретар Комісії прикордонної з Польщею 287, 318
Фридеричський, підполковник російського війська 95, 97
Фролов, рейтар російського війська 316
Фтеодорит див. Феодорит

Халіл-будюк-баша, посланець кримського хана 414, 584
Халін, флейтист першої мушкетерської роти Севського піхотного полку 242
Хіть Сава, батько Хітя Семена 503
Хіть Семен, козак Рогівського куреня 503, 504
Хмара Денис, козак Кальніболоцького куреня 276, 346
Хмара, козак Левушківського куреня 367, 368, 370
Хмельницький Зиновій-Богдан, гетьман України 11, 59, 67, 557, 558, 566, 578
Хмельницький Юрій 558
Холодний Григорій, отаман Кущівського куреня 449
Холявка, міщанин з м.Київ 372
Хорошкевич А.Л., автор 28
Християнович (Христіанович) Яків,

підканцелярист Київської духовної консисторії 173, 180, 190
Христос Ісус 105, 107, 118, 130, 202, 203
Християнин, козак Джерелівського куреня 587

Цалька Михайло, запорожець 571
Целко Іван, козак Батуринського куреня 316
Цибуля Панас, козак Канівського куреня 276
Циган, надвірний козак поручика Закревського 297, 298, 340, 355
Циган Михайло, шинкар 290, 293
Циган Павло, козак Конелівського куреня 327
Циган Павло, козак Титарівського куреня 274, 344
Циганок Степан, житель м.Київ 385
Цимбал Т.Н., автор 36
Цимбал Тимофій (Тиміш), запорожець 392
Цифір Федір, цигір м.Богуслав, козак Батуринського куреня 373
Ціб (Ціба) Федір, козак Величківського куреня 277, 345
Ціб Федір, козак Мипастівського куреня 274, 349
Цісарський Матвій, осавул Війська Запорозького 111
Цмакало Лесько, козак Уманського куреня 276, 347

Чабан, козак Кисляківського куреня 373
Чабишев, полковник російського війська 95
Чалий (Чаленко) Сава (Савка), полковник польського війська 273, 343, 582
Челенко Василь див.Зеленко Василь
Чепишенко Сава (Савка), запорожець 214
Черевко, кошовий отаман [?] 371
Чередниченко див. Білий Іван
Черинков Микола, канцелярист Єлизаветградської провінційної канцелярії 261
Чернишов Захар Петрович, генерал-майор російського війська, генерал-губернатор Азовської губернії 45, 46, 555
Чернцов Дмитро, генерал-лейтенант російського війська, командувач ландміліцьким корпусом 428, 429

- Чернявський Василь, секретар 386
 Чернявський Петро, ієромонах, начальник запорозьких церков 148, 149, 152-154, 160, 200, 207
 Чернявський Петро, писар 345, 347, 354, 358, 359
 Черняк Іван, бунчуковий товариш 42, 553, 554
 Чечерін див. Чичерін
 Чиринов, полковник Ревельського драгунського полку 219
 Чичерін (Чечерін) Василь Іванович, полковник, комендант м.Полтава 53, 218, 556
 Чорненький (Чорній) Андрій, козак Канівського куреня 276, 346
 Чорний Гарасим (Герасим), козак Сергіївського куреня 297, 340, 354
 Чорний Григорій (Грицько), козак Титарівського куреня 318
 Чорний Давид, козак Ведмедівського куреня 124
 Чорний (Чорній) Іван, козак Уманського куреня 276, 347
 Чорний Михайло, козак Дерев'янківського куреня 124
 Чорний Мусій (Мойсей), полковник Кодацької паланки 225, 235, 236, 239, 240, 265, 266
 Чорний (Чорній) Петро, козак Кальниболоцького куреня 276, 346
 Чорний Роман, козак Пашківського куреня 309, 313
 Чорний Сафрон, осавул Війська Запорозького 142
 Чорний (Чорній) Степан, козак Корсунського куреня 274, 346
 Чорний Степан, козак Мишастівського куреня 274
 Чорний Тимофій (Тимко), козак Титарівського куреня 274, 345
 Чорний Трохим, козак Канівського куреня 276
 Чорний Федір, див. Чорній Федір
 Чорний Федір, козак Іркліївського куреня 276, 346
 Чорній Андрій див. Чорненький Андрій
 Чорній Іван, козак Вишестеблівського куреня 277, 349
 Чорній Микита, козак Переяславського куреня 277, 349
 Чорній Петро див. Чорний Петро
 Чорній Степан див. Чорний Степан
 Чорній Устим, запорожець 315
 Чорній (Чорній) Федір, козак Титарівського куреня 274, 345
 Чорнобит Тимофій (Тиміш), козак Титарівського куреня 273, 344
 Черномаз Яким, козак, згодом товариш Канівського куреня 381, 470, 471
 Чуб Йосип (Ісько, Юсько), козак Платнірівського куреня 274, 346
 Чуб, козак Кісляківського куреня 274, 346
 Чугувець Іван Опанасович (Афанасьєв, Афанасьєвич), писар Війська Запорозького 303, 474-477, 589
 Чуприна Василь, житель с.Сухин 316
 Чуприна Василь, козак Ведмедівського куреня 276, 347
 Чуприна, козак Бугогардівської паланки 288
- Шабельник Микита, батько Шабельника Петра 481
 Шабельник Петро, полковник Війська Запорозького, отаман Переяславського куреня 481, 482
 Шагін-Гірей (Шаган-Гером), кримський калга 413, 414, 422, 584
 Шамота Кирило, козак Пластунівського куреня 406
 Шамро Дмитро, козак Титарівського куреня 274, 345
 Шандра Йосип (Йосиф), козак Іркліївського куреня 373
 Шандра Павло, козак Ведмедівського куреня 236, 246, 247, 256, 257
 Шаповал (Шаповаленко) Іван, козак Мишастівського куреня 274, 345, 354
 Шаповал Лесько, козак Крилівського куреня 278, 350
 Шаповал Сава (Савка), козак Коренівського куреня 273, 344
 Шаповаленко Іван див. Шаповал Іван
 Шапочниченко (Шапошніченко) Григорій, козак Іркліївського куреня, син Шапочниченка Степана 372
 Шапошниченко Степан (Стефан), батько Шапочниченка Григорія 372
 Шарій Гавриіл (Гаврило), козак Дядьківського куреня 447, 449
 Шатравка Роман, козак Пашківського куреня 299, 300
 Шаховський Олексій Іванович, сенатор, генерал-аншеф, голова Тимчасового малоросійського правління 572
 Шашурин Макар, солдат Севського піхотного полку 241, 243, 244, 248, 256
 Швець Данило див. Кривий Данило
 Швець Іван, козак Кісляківського куреня 355

- Швець Кіндрат, козак Ведмедівського куреня 361
- Швець Макар, козак Івонівського куреня 274, 346
- Швець Онисим (Онисько), козак Крилівського куреня 278, 350
- Швець Тимофій (Тиміш), козак Титарівського куреня 298, 340, 353
- Швець Федір (Фесько), козак Діпського куреня 298, 346
- Швидкий Василь, запорожець 140
- Швидкий Василь, козак Корсунського куреня, син Швидкого Федора, брат Швидкого Івана 499-502
- Швидкий (Моспанов) Григорій, писар Кальміуської планки, старшина Війська Запорозького, значний товариш Корсунського куреня 527, 528
- Швидкий Іван, отаман Корсунського куреня, син Швидкого Федора, брат Швидкого Василя 500-502
- Швидкий Федір, батько Швидких Василя та Івана 499, 500
- Шевчик, запорожець 328
- Шелепов Іван, кріпак підполковника Стрешнева 219
- Шептохін, майор Новгородського драгунського полку 222
- Шерер Ж.-Б., історик 16, 17
- Шефер-Шамір, мурза 50
- Шивенко Іван див.Шитенко Іван
- Шинкеєв, майор російського війська, командир загону в м-ку Переволочна 81, 88
- Шипченко Давид, козак Ведмедівського куреня 276, 347
- Шитенко (Шивенко) Іван, малоросійський козак 261, 262
- Шипацький, кошовий отаман Війська Запорозького 300
- Шия Йосип (Юсько), козак Незамаївського куреня 372
- Школа Опанас (Афанасій), запорожець, син Школи Петра 87, 88
- Школа Петро, батько Школи Опанаса 88
- Шкура Іван, козак Левушківського куреня 276
- Шлохарський (Шлохаренко), польський підданий 291, 294
- Шостак Іван, отаман Васюринського куреня 399
- Шпак Микола, гусар Жовтого гусарського полку 254
- Шрам Григорій, військовий канцелярист, писар Кодацької паланки, полковий старшина, значний товариш Левушківського куреня, син Шрама Івана 512, 513
- Шрам Іван, батько Шрама Григорія 512
- Шрам Михайло, козак Сергіївського куреня 529
- Штань Дмитро, старшина Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 336, 337
- Штофельн Федір, генерал російського війська, обер-комендант фортеці Очаків 478, 589
- Шувалов Петро Іванович, російський державний і військовий діяч, генерал-фельдмаршал 437, 586
- Шуєнко Іван, батько Шуєнка Корнія 523
- Шуєнко Корній, козак Рогівського куреня 523, 524
- Шуй Кіндрат, отаман Рогівського куреня 303
- Шуй Федір, осавул Бугогардівської паланки 363
- Щербацький Тимофій, митрополит київський, галицький і всієї Малої Росії 121
- Щербина Григорій, козак Левушківського куреня, син Щербини Максима 468
- Щербина Григорій (Грицько), козак Титарівського куреня 406
- Щербина, запорожець 404, 405
- Щербина Іван, отаман Канівського куреня 454
- Щербина Максим, батько Щербини Григорія 468
- Щербина Остап, козак Пашківського куреня 277, 348
- Щербинівський Трохим, полковник Війська Запорозького 130, 132
- Щупка Олексій, козак Бугогардівської паланки 290, 293
- Юр'єв, осавул Війська Запорозького 214
- Юр'єв, перекладач Колегії іноземних справ 506
- Юрлов, бригадир, командир ландміліцького загону 268
- Юртак, гайдамака 329
- Юсько, гайдамака 328, 329
- Юсько Іван, козак Конелівського куреня 327
- Юха Сидір, козак Кальніболоцького куреня 446, 447
- Яворницький Дмитро Іванович, автор,

- історик Запорозької Січі 8, 12, 13-15, 23, 437, 479
- Яворський Стефан, митрополит рязанський, блжститель патріаршого престолу 553
- Яким Ігнатович див.Малий Яким Гнатович
- Яким, отаман Канівського куреня 410
- Якимов Григорій, старшина Війська Запорозького, депутат до Комісії прикордонної з Польщею 378
- Яків, житель Лівобережної України, товариш Товстоного Василя 373
- Яків, отаман Іркліївського куреня 111
- Яковлев Іван, власник паперової фабрики таб. 612
- Яковлев Петро Іванович, полковник російського війська 12, 43, 44, 554, 555
- Яковлев Сава, власник паперової фабрики таб. 613, 615
- Якубович Яків Дем'янович, генеральний осавул Лівобережної України 445, 587
- Якубовський Степан, підканцелярист Київської духовної консисторії 192
- Якушевич Ян див.Янушевич Ян
- Ян (Іоанн) III Собеський (Jan Sobieński) польський король 375, 580
- Яніковський Станіслав, наказний регіментар польського війська 358
- Янушевич (Якушевич) Ян, богуславський полковник, поручик польського війська 308, 317, 319, 329
- Яровий (Яровой) Трохим, запорожець 298, 341, 346
- Яртак Яків (Яцько), козак Дінського куреня 327
- Ясинський Варлаам, митрополит київський 553
- Яснопольський Парфунтій, ієромонах, начальник Києво-Межигірського монастиря 447, 449
- Ясько, козак Кисляківського куреня 393
- Яценко Лесько, козак Мінського куреня 274, 345
- Яшмва Джилал, мурза 50

ПРЕДМЕТНИЙ ПОКАЖЧИК

У предметному покажчику для зменшення кількості позицій деякі однорідні предмети об'єднано під узагальнюючою назвою. Наприклад, «кафтан» або «запаска» слід шукати у позиції «одяг», «митру» – в «облаченні (церковному)», «іконостас» – у «начинні церковному», «дуб, човен, шиш» – у позиції «судно водне» тощо.

адміністративно-територіальні одиниці:
воєводство 56, 58
земля (тер. одиниця у Польщі) 56, 58
паланка 140, 141
повіт (тер. одиниця у Польщі) 56, 58
антищесор 162, 163
арешт 220, 221, 244, 254-256, 260, 261,
312, 313, 315, 316, 331, 332, 384-386
артилерія 87, 434
артільник 125
атестат 439-542

бійка 221, 222
богомалець 112, 118, 188, 191
борг 76, 77, 220, 241, 242, 273, 281,
303, 305, 315, 330
будівництво:
житла 397
каналу 60, 428
церкви 121, 122, 125, 186
бунг (виступ під проводом К.О.Булавіна,
запорожців) 40

весілля 280
вибори гетьмана 41, 42, 60, 61;
гетьманського уряду 60, 61; кошового
отамана 42; польського короля 56;
старшини 42, 280
взуття 129, 219, 292, 331, 358, 368,
369, 376
відсіч збройна 81, 91, 402-404, 430, 432
відшкодування збитків 222, 279-285, 287,
288, 294, 295, 299, 300, 320, 329,
336, 337, 339, 362-365, 375, 384, 387

війна 55, 56, 58, 62, 77; Північна 39,
58-62, 499, 500; за «польську спад-
щину» 55, 56, 72, 73, 95, 214, 439,
441, 509; російсько-турецька (1735-
1739 рр.) 443-446, 460, 464, 465, 467,
472, 524, 539, 540; російсько-турецька
(1768-1774рр.) 163, 164, 181, 182 (див.
також «Похід військовий)»
військо Донське 427, 435, 437, 438;
іспанське 56, 64, 67; козацьке Лівобережне 445; комонне (кінне) 75, 91,
97, 101, 102; литовське 56, 58; піше
(запорожців) 64, 67; польське (див.
також посполите рушення) 56, 58;
російське 59, 60, 64, 67, 68, 75, 82,
84, 85, 88, 89, 92, 94, 140, 141, 393,
441, 443; сардинське 56, 58, 64, 67;
султанське 72, 77, 87, 407; французьке
56, 64, 67; ханське 72, 73; цісарське
(австрійське) 56, 64; шведське 56, 58,
64, 67
військове спорядження:
ладунка 282, 283, 301, 444
військовий товариш 444
віра 412; мусльманська 49; православна
41, 49, 67, 121, 122; римська і
уніатська 39, 49
влада («регімент») гетьмана 64, 67;
митрополита київського 105-108;
патріарха Московського 106; ханська
63, 64
владика див. духівництво: митрополит
київський
вольності Війська Запорозького 39, 58-
61, 68, 70; Речі Посполитої 56, 58;
татар 90; України, українського

народу (див. також «Права») 55, 56, 58-61, 63
«Вольності Війська Запорозького» (територія, що йому належала) 72, 73, 106
втеча на Запорожжя 216, 218, 223, 225, 227, 236-238, 240-242, 244-246, 250, 256, 257, 260, 262; з Криму 412; козаків з військової служби (дезертирство) 214, 216, 241
втікач-кріпак 218, 219, 237-239; поселенець 223, 225, 239, 240; солдат 241-243, 245, 250, 256, 258; табунщик 228-230; погонщик 246
втікачів розшук 216-221, 227-230, 237-240, 253-256, 258-260, 262, 263, 265, 266, 315, 413-416

гайдамаки 268, 279, 280, 282, 283, 285, 287, 288, 291, 292, 309-311, 313, 315, 332, 333, 373-375, 378-380, 384, 385
гарнізон бендерський 393; хотинський 407
гетьман війська польського 271; дубосарський 64, 67, 70, 72; України 39-41, 67, 68, 107, 139, 519
государ (цар) 107, 108
государиня 103, 461, 462
гроші 46, 48, 83, 130, 137, 143, 173, 187, 188, 198, 277, 279, 324, 331, 373, 560; вкрадені 232, 237, 279, 282, 285, 291, 298, 302, 316, 324, 339, 340, 343, 345, 347, 348, 350-352, 355-358, 381, 382, 388; «кормові» 436
грошові одиниці:
гривна, гривня 291, 292, 369
злотий 49, 88, 368, 369
золотник 370
кець 48, 49
лев 143, 370
рубль 55, 560
таляр 48
червонец 232, 271, 286, 331, 369
грунти 397, 398, 463, 488, 490, 510, 538, 539

дезертирство див. втеча з військової служби
депутати 76, 221, 222, 320-325, 334-337, 341, 342, 366, 376, 378, 404, 474, 475, 505, 506; «столичники» 207-209, 477, 478, 485, 490
диван 78, 560
диспозиція 84, 90, 427
договір мирний («мир») 54, 62, 83, 86,

402, 424, 426, 430, 432; між Туреччиною і Персією 407; Адріанопольський (1713р.) 61; Гримультовський (1686р.) 374, 375; Карловицький (1699р.) 61; Константинопольський (1712р.) 45; Прутський (1711р.) 45, 61; Стамбульський (1712р.) 61; шведський (Ніштадський 1721р.) 39

документів види:
атестат див. окрему позицію білет 505, 506, 537
грамота 39-45, 54, 59, 103, 106, 107, 121, 188, 191, 424, 430, 432, 437, 438, 560
довідка 264
донесення 128-130, 132, 137, 138, 272, 303, 310, 312, 313, 332-334, 362, 363, 393, 410, 414, 415, 423, 488, 539, 540
«запис духовний» (заповіт) 304, 305
записка 207
інструкція 45, 378
«крѣпость на землѣ запорожские» 157
лист див. окрему позицію
наказ 91, 96, 97, 311, 362, 386
«опредѣлення» 180
ордер 88, 90, 95-97, 140, 141, 149, 153, 160, 177, 209-212, 225, 234, 238, 240, 241, 244-246, 252, 258, 262, 268, 279, 284, 285, 305, 309, 313, 315, 317, 321, 365, 375, 376, 384, 396, 402-405, 407, 408, 412, 416, 424, 426, 505, 506
перепустка 486, 506, 508
повідомлення 429
подорожна 173, 175, 178
протокол допиту 241-243
промеморія 190, 227, 229, 237, 238, 250, 253-255, 259, 260, 263, 329, 335-337, 364, 366, 377
прохання 53, 74, 147, 155, 472, 474, 510, 518, 538, 541
рапорт 96, 122, 129, 130, 187, 189, 197, 211, 212, 230, 235, 239, 247, 248, 250, 256, 257, 265, 266, 283, 306, 307, 314, 319, 323, 387, 505
реєстр див. окрему позицію
розписка 138, 143, 175, 182, 209, 331, 415, 434
свідчення 213, 470, 508, 524
список polegлих 141
указ 79, 81, 84, 128, 171, 172, 185, 189, 191, 193, 194, 197, 231, 404
універсал 103, 111, 413
ухвала 198
цидула 157, 175, 179, 207
чолобитна 74, 108, 112

ярлик 46, 48-50
допит 87, 88, 217, 241
дуб - див. судно водне
духівництво (священники) 39, 41, 105,
115, 133, 134, 180, 184, 189, 190,
197, 560; безпашпортне 149
архидиякон 175
архієпископ 106
архієрей 103, 129, 178
архімандрит 106, 155, 157, 168, 169,
171, 172-179, 183, 188, 191-193, 196,
198, 200; новоспаський 137, 138
диякон 106, 112, 115, 116, 175
духівник 116, 119
єпископ 106, 119, 120
законник (чернець) 113-116
ігумен 106
ієродиякон 188, 191, 193-196, 200
ієромонах 106, 188, 191, 193-196, 200
митрополит київський 105, 106, 108,
186, 187
намісник 136, 186, 187, 202
патріарх 103, 105, 106, 108
послушник білий 106
чернець 63, 106, 188, 191, 193-196;
прийняття постригу 470

епідемія чуми 81, 82, 101

єретик 121

жалування 78, 89, 125, 138, 206, 432,
434; Війську Запорозькому (див.
також депутати) кримське 50, 68,
69, 72; царське 40-43, 78, 88, 89, 92,
138, 139, 432, 436, 443

загін див. команда військова
зброя

вогнепальна:
гармата 380
пістолет 231, 282, 295, 301, 304, 324,
372, 373, 388
рушниця 88, 260, 274, 277, 285, 287,
293, 298, 304, 324, 341, 343-345, 347-
351, 353-355, 357, 388, 389, 580
фузея 301
холодна:
кортик 301
палаш 301
піка 253, 255
спис 88, 293
шабля 282, 324, 368, 369, 373, 388,
389, 580

здобич 46, 143
зимівник (див. також хутір) 297, 399,
403, 455

імперія 413, 438
індукта див. мито
іноземець 449, 481, 485, 526
інтерцесія (див. також порука, борг)
114

калга-султан 67, 72

канцелярія:

артилерії Війська Запорозького 475
Війська Запорозького Низового
Канцелярія Військових справ 237, 238,
253, 261, 263, 264, 325, 329, 330,
368, 387, 450, 463, 470, 494, 501,
512, 518, 527
Генеральна військова канцелярія 219,
387, 434, 435, 454, 519, 520, 530, 540
губернська Київська 134, 307, 320,
321, 335, 365, 377, 384, 385, 396,
402-405, 408, 412, 415, 423, 424, 478,
505, 506, 541, 542
губернська Новоросійська 261-264
полкова Миргородська 406
посольська 43
провіантська 434
провінційна Єлизаветградська 254,
260-264
провінційна Ізюмська 242, 243
сотенна канцелярія (правління)
Білецька 525

карантин 81, 82

квартира див. станція

кіш похідний 97, 140, 141

клейноди військові 41, 42, 78, 101, 432,
436; татарські 441

книга 183, 199, 208; для запису актів
103, 105; «зашнурная» 160

книга релігійна 181; Біблія 125, 126;
Євангеліє 129; оклад (Євангелія) 129

князь лотарингський 56; німецький 56

Колегія воєнна 376, 434, 435, 436, 437,
438; іноземних справ 45, 272, 384,
396, 398, 402-405, 408, 413, 475, 504,
505, 537; Малоросійська 1-а (1722-
1727рр.) 59; Малоросійська 2-а (1764-
1782рр.) 231, 232, 235

коломацькі чолобигні 59

команда військова 81, 140, 141, 241,
242, 260, 261, 268, 270, 373, 476,
477; запорозька кінна 81; лівобережна
44, 465; прикордонна 476, 477;
російська 53, 54, 81, 95, 99

комісія з Військом Донським у Бахмуті 416, 422; «Комісія про тристатисячну рубльову суму грошей за воли» 219; прикордонна з ханськими комісарами (у Микитині, 1760р.) 476, 505, 506, 508; з поляками (1749р.) 320-327, 329, 330, 332, 333, 335-337, 341, 342, 376-378, 385, 386; з поляками в Архангельську 474; з татарами (1749р.) 312

компанент див. стація

«кондуктор від інженерії» 93

коні: випасання 138, 139; викрадення 88, 134, 138, 139, 169, 171, 180, 209, 227, 252-255, 259, 260, 262, 263, 268, 270, 273, 274, 277-280, 285, 286, 291-295, 297, 298, 300, 301, 303, 305, 306, 312-314, 317-320, 324, 329-331, 339-359, 372, 383, 388, 390, 392, 486, 584; купівля, продаж 48, 49, 64, 67, 72, 82-84, 403; табун 318, 320, 328, 423-425

консисторія духовна Київська 172, 173, 175, 180, 184, 189, 190, 191, 195-198, 200

копанка 79

корабель (див. також судно водне) 494, 496

кордон (рубіж) 45, 62, 77, 78, 107, 108, 404, 413, 414, 474, 536; земель Війська Запорозького 61, 561; охорона 74, 75, 90, 267, 408, 430; перехід 78, 86, 91, 92, 94, 267, 422-426, 438; розмежування 397, 398, 423, 435-438

король датський 56; іспанський 55, 56; польський 43, 56, 58, 62, 430, 432; пруський 56; сардинський 55, 56; французький 55, 56, 58, 62; «цісар» (імператор австро-угорський) 56; шведський 42, 43, 62

корпус 73; ландміліцький 497

крадіжка коней (див. коні)

крам (товар) 40, 45, 46, 48, 49, 64, 67, 72; вкрадений 291, 316, 390

кредит (див. також борг)

кров 62, 63, 67, 107, 108

кульбака див. предмети хатнього ...

сідло

купець (див. також промисел купецький) 62, 63, 81, 84, 85, 393; «вітчизняний» 45, 46; грецький 40; іноземний 45, 434; кримський 45, 81, 406; російський 53, 54, 288, 289; турецький 45

курінь 54, 55, 99, 101, 273, 303; Батуринський 466; Брюховецький 450, 451, 509, 513; Васюринський 468, 469, 471, 530; Величківський 482, 499;

Вишестеблівський 264; Джерелівський 292, 469, 470; Дінський 454, 455, 485, 511; Дядківський 138; Ірклівський 372, 525; Канівський 480, 494, 496; Конелівський 516; Коренівський 298, 470, 491, 514, 521; Корсунський 499-501; Кушівський 447, 530, 532, 533; Левушківський 372, 373, 468, 512; Мишастівський 487; Мінський (Менський) 460, 467; Неземаївський 490; Нижчестеблівський 264, 492, 517; Переяславський 520, 522, 531, 477, 478; Пластунівський 297; Платирівський 486; Полтавський 536, 537, 464, 465; Поповичівський 515; Рогівський 503, 523, 524; Сергіївський 529, 533, 534, 588; Уманський 463; Шкуринський 461, 526, 535, 538; Щербинівський 462, 463

лнсічник 132

лист «відкритий» 399; «воровській» (від іноземних королів) 43; «ласкателніє» (від І.Мазепи) 42, 39; партикулярний 103, 105; «прелестніє» (від Пилипа Орлика) 39, 64, 67, 68, 70, 74-76, 561

лікар 158, 159, 508

лови 435, 436

лоцман 99

магазин кременчуцький 432

магістрат Київський 385, 386

магнат польський 430

маєтності 67; роздача 59

майно 154

матеріал (сировина):

деревина 122, 124, 125

золото 207, 209, 210

овчина 88

смушок 88, 291, 292, 358, 359, 369

срібло 137, 138

фініфть 207

хутро 128, 129, 369, 406, 580

мінто (індукта) 430, 450

міністерство 408

міри

- ваги:

золотник 252

лот 138, 370

пуд 137

фунт 138, 260

- довжини:

аршин 140

бунт 368, 369

верста 93, 94, 242, 243, 436
миля 79
- об'єму:
бута 369
око 368, 369
млин 397
монастир 63, 149, 184, 189, 470; Батури-
ський 134, 136; Києво-Межигірський
39, 103, 105-108, 111-116, 119, 121,
134, 138, 139, 144, 146, 148, 149,
151-155, 157, 158, 160-164, 166-168,
177, 182, 183, 185-188, 190-195, 198-
203, 206, 207, 209; Києво-Печерська
лавра 181, 183, 206, 209, 210; Києво-
Трьохсвятительський 140; (див. духів-
ництво: чернець); Нехворощанський
147, 148; Пустинно-Самарський Микола-
ївський 121, 122, 142, 146, 148, 150,
151, 155, 157, 158, 167, 209; Троїце-
Сергієва лавра 157; Симонів (у Москві)
128; Софіївський в Києві 134, 136,
173; Яковлевський у м.Ростові 128
мощі святі 128, 129, 130
музичні інструменти:
барабан 560
лигавра 560
труба 560
флейта 560
мурза 72, 94, 413, 422, 423, 426, 474

напад, наїзд 285, 406; запорожців 40,
42, 43, 46, 48, 282, 305, 306, 372;
поляків 268, 297, 298, 359, 362-364;
татар 53, 54, 75, 362, 403; турків 77
народи і етноси:
болгари 458
вірмени 416
волохи 60
грузини, гурджії 412, 414
євреї (жиди) 48, 49, 60, 281, 293,
316, 372, 373, 525
калмики 220, 403, 412, 414
ногайці 53, 54, 64, 67, 72, 73, 83, 84,
86, 88, 310, 313, 363, 390, 392, 397,
408-410, 424, 518
перси (персіяне) 87
поляки (ляхи) 48, 49, 61, 62, 67, 68,
72, 73, 272-274, 277, 278, 296, 298,
332-334, 380, 402
росіяни (великоросійський народ,
москалі) 60, 61, 217
серби 60, 61
татари 45, 46, 61, 62, 64, 74, 75, 78,
79, 81, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 333,
397, 403, 405, 412, 414, 416, 422,
426, 500, 561; азовські 72; кримські

72, 83, 396, 397, 407, 408; кубанські
86, 438
туми 412, 414
турки 45, 61, 62, 74, 77-79, 83, 560,
561
українці (український, малоросійський)
народ, малороси, черкаси, хахли,
хохли) 59, 60, 79, 82, 237, 242
цигани 297
шведи 40-43, 59, 61
начиння церковне:
ангимінс 121, 124, 125
дискос 207
ікона 106, 128, 203, 233
іконостас 160
клирос (крилось) 108
міро 121, 122
панікадило 136, 137, 139
полатка 124
потір 207
свічка (церковна) 188, 191
сосуди священні 103, 206, 207, 209
невільники 72; кримські 64, 67; ногайські
64, 67; татарські 63; продаж 72, 73

Облачення (церковне)
амофор 128
епітрохіль 128
митра 103, 175, 177, 182, 207, 208
палиця 175, 177, 182
патериця 175, 177
поручі 128
посох 182
ризи 132
сакос 128
хрест, що його носять на шні
священики 103, 128, 157, 175, 177,
178, 182
одяг 95, 128, 130, 217-219, 231-234, 237,
238, 252, 253, 258, 260, 279, 280,
282, 286, 287, 293, 294, 302, 316,
324, 339, 340, 342-345, 347-358, 367,
368, 370, 372, 373, 388, 389, 580
опис зовнішності людини 216-219, 227,
228, 231, 234, 237, 238, 253, 258, 260
орда 39, 43, 58, 64, 67, 79, 81, 408, 409,
416, 441, 500; Бесарабська 96;
Білгородська (Едисанська) 64, 70, 72,
90, 97, 494, 519; Буджацька 70, 96,
519; Кримська 64, 70, 79, 439, 443;
Ногайська (див. також «ногайці») 70,
90, 96, 409, 416, 422-426, 494, 501;
Черкеська 70
орендар 328
осавул 132, 436; військовий 443; гардовий
285; полковий нарочний 167

особовий склад російського війська:

гренадери 54
драгуни 54, 83, 214, 221, 316
компанійці 318
обер-офіцер 434
офіцер 83, 560, 561
пікінери 223, 252, 254
рейтари 430
солдати 54, 434
штаб-офіцер 436, 438
отаман - 39, 55, 68, 70, 112, 114, 373;
(ватажок у загонах) 88, 373; кошовий
(не в зверненні) 160, 436; кошовий
наказний 43; курінний 46, 49, 74,
113, 178, 223, 226, 325, 332, 335,
452; січової школи 450
Отчизна (Україна) 55, 58, 60-63, 108

панування московське 60, 61

партія військова запорозька 96, 439, 441,
454, 457, 459, 498, 518; гайдамацька
315, 316, 455, 456; на дубах (див.
також команда) запорізька 95;
польська 273, 359; прикордонна 217;
«роз'їзна» (відрядження) 474, 511,
518; «Станіславових согласників» 88;
українське (військо польське) 319

пасіка 61

паспорт (видача) 144, 210, 211, 277
«перехід» Січі 68, 70, 72, 75, 77, 561
перекладач, толмач 86, 96, 413, 500,
504-506, 537

переправа:

міст 125

перевіз 289, 294, 295, 397, 398, 434

переселення з Правого берега 54

писар 125, 132, 136, 376, 436; військовий
132, 133, 136; гардовий 285;
татарський 94

піддані 295, 385, 412, 430; Речі Посполи-
тої 285, 430; російські 91, 294;
турецькі 40; татарські 40

підданство Війська Запорозького 48, 55,
64; міст і сіл 60; українського народу
39, 44, 62, 64, 67

піст 88, 372

повинності 60

пограбування 231, 406; запорожцями
ногайців 88; запорожцями польських
підданих 88, 279, 280, 316, 325, 328,
372, 374,

пожертвування 136, 140, 160, 188, 191,
196

поздоровлення з святом, подіями 181,
199, 201-205, 208

позика (грошей) 213

позов (до суду) 46

покарання 40, 41, 48, 59, 64, 214, 236,
241, 245, 246, 256, 257

киями 246, 250

шпіцрутенами 236, 246

вигнання 59

каторга 58, 64, 72

катування, тортури 59, 331

страта 44, 48, 64, 72

ув'язнення 60

полки армійські 75, 404; Архангело-
городський 83; Бутирський 95; драгун-
ські 427; кінний російського війська
77; Невський 95; Новгородський 221;
Ревельський 214; Рязанський 221;
охочекомонні компанійські 217;
пікінерський Єлезаветградський 223,
225, 227-230, 239, 252, 254, 255;
піхотні Більовський 236, 245, 246,
257; Брянський 258; Севський 241,
243

полки поселенські Бахмутський 456;
гусарські Жовтий 254, 261, 263;
Самарський 237, 238; козацькі Азов-
ський 220; Козловський 220, 412;
ландміліцькі 427; слобідські (як
військові з'єднання) 427; Тамбовський
506

полковник 39, 59, 140, 436; гардовий
262, 270, 271, 283, 293, 306, 327;
запорозький 39, 325, 333, 335, 386,
436; кальміуський 238, 252, 258, 262;
кодацький 226, 227, 238, 252, 258,
262; ліобережний 44; перевізький 258,
262; самарський 238, 252, 258, 262

полон 40, 42, 310, 311, 412, 441, 444;
російський (для запорожців) 44;
татарський 53, 67, 310, 403, 443, 524

полонений 405, 458, 477, 478, 496

пороги 67, 72, 93, 97

порука (за когось) 211, 212

посадові особи:

візир 43

воевода московський 60

генерал-губернатор київський 434

генерал московський 60

губернатор польський 276-278, 297,
347

дяк світський 108

каймакан перекопський 412

командуючий при регулярному
російському війську у Січі 97

комендант переволючнянський 434

начальник січових церков (як посада)

161-163, 167, 171, 174, 179, 184, 188,
190, 192-195

паша: вавилонський 87; очаківський 64, 505; порубіжний 45, 46; турецький 50; угорський 87; хотинський 414
сераскір турецький 87
уставник 108, 112
посланець 101, 136, 560, 561
посол 59, 43; російський в Царгороді
постачання армії (озброєння, провіант, фураж) 54, 58, 77, 81, 88, 89, 92-95, 99; монастиря 166
посполите рушення 58
похід військовий 54, 63, 97, 101, 149-151, 396, 407, 427, 441, 442, 444, 446, 478; Дністровський (1738р.) 274, 276, 298, 340, 441, 443, 456, 457, 460, 465, 467, 470, 473, 485, 509, 516; Кримський (1735р.) 73, 90-93; Кримський (1736р.) 439, 443, 451-453, 456, 457, 470, 472, 485, 500, 503, 509, 511, 515, 516, 525, 526; Очаківський (1737р.) 273, 441, 443, 446, 456, 457, 460, 467, 470, 472, 478, 485, 509, 516; Польський (1734р. - 1735р.) див. війна за «польську спадщину»; татар у Персію 64, 67, 84-86, 92, 441, 528; Хотинський (1739р.) 277, 441, 465, 472, 509, 516
пошта (порядок пересилання) 82, 85
права (див. також вольності) військові українські 59; суду і розправи 50
прапор (див. також клейноди) 441
предмети хатнього, господарського і особистого вжитку:
бочка 89
віз 166, 168, 175, 273, 274, 277, 278, 292, 293, 298, 324, 339, 340, 343-345, 348-357, 359, 369, 383, 388, 486
дзигарки кишенькові 179
дрова 436
збруя 297, 301, 392
келих 132
ножиці татарські (для стрижки овець) 88
підвода 78, 95, 436
сідло (кульбака) 88, 286, 292, 293, 295, 297, 340, 354, 358, 369, 372, 388
сулка 369
сундук 122
тебенюк 369
циновка 89
чарка срібна 166
претензії взаємні з поляками 267; війська Донського до запорожців 435, 436, 438; запорожців до Війська Донського 432, 435, 436, 438; запорожців до полків Гетьманщини 397, 398, 432; запорожців до татар 390, 397, 398,

404; татар до запорожців 390, 404
прикраси (коштовності) 130, 132, 232, 233, 282, 302, 358, 368, 376
присяга 44, 48, 49, 54, 55, 58, 60, 62, 72, 385, 447, 560, 561
провідник («провожатий») 81
продукти харчування: горілка 304, 454; кавяр (ікра) 376; родзинки 369
промисел 472; купецький 378, 443, 447, 449, 455, 457, 463, 478, 503, 519, 525, 588; мисливський 62, 64, 67, 72; рибальський 62, 75; чумацький 62, 264, 331
«протекція» (протекторат) Росії 53, 64, 72, 83, 90; Криму 64, 68, 70
пушкар 97
рада військова 64, 70, 111; «малоросійського народу» 41
ратуша 243
реєстр вкраденого майна 232, 233, 272, 286, 291, 292, 296, 297, 301, 324, 336, 339, 342, 368-370, 373, 376, 380, 388, 390, 392; втікачів-кріпаків 218; запорожців 326; полонених запорожців 297, 361, 380, 388; польських підданих козаків-гайдамаків 287; претензій 323; страчених запорожців 272, 273, 289, 296, 323, 324, 336, 339, 342, 361, 380, 388
ремісники:
гончар 291
золотар 138, 206
«цигирь» (дзигар) 373
рогатка 94, 221, 222
розвідка 84-86, 96, 393, 396, 407-409, 424, 427-429, 439, 494, 500, 518, 519, 528, 541
роз'їзди 101, 318, 319, 334, 455
розшук грабіжників 231, 234, 235, 247, 248, 250
ронд див. предмети хатнього ... збруя
свідчення (як повідомлення, див. також допит) 87, 88, 268, 317, 318, 328, 372, 429
свійські тварини:
вівці 67, 72
воли 88, 94, 95, 219, 263, 300, 317, 388, 392, 415, 416
корови 392
отара 422, 423
собака 454
стадо 40, 280
худоба (вкрадена) 46, 49, 50, 62, 64, 139, 209, 281, 282

свята релігійні 79, 88, 134, 291, 298, 340, 416, 515
священники (див. також духівництво) 103, 112, 115, 116, 142, 148, 154
секвестр (в'язниця) 299
село «українське» 295
Сенат 220, 282, 307, 334, 434-436, 438, 475, 519
Синод 113, 125, 128, 130, 157, 171, 185, 187, 188, 190, 192, 194
сідло див. предмети хатнього ...
сіна заготівля 147, 148
скарб військовий 198
скарбниця військова 112
слідство 130, 221, 222, 325, 326, 335, 374-376, 405
сотник 39; лівобережний 44; власівський (м.Власівка) 304
ставропігія (ставропігійон) 105, 107
станова приналежність:
люди військові 55, 59, 61; монастирські 147; посполиті 48, 49, 55, 56, 59, 61
міщани 138
обивателі 45, 46, 79, 397
поспільство (малоросійського народу) 39, 524
посполиті татари 414
старшина 55, 59, 101, 436; військова 41, 58; генеральна 39, 59; полкова 39; лівобережна 454
шляхта 48, 295, 530
Статс-контора 138, 432, 567
станція, постій 59, 60, 62, 63, 75, 86, 95
степ 333, 422-425; дніпровський 61, 64; кримський 409; угіддя степові 138, 436; як територія Війська Запорозького 72
«столічники» див. депутати
суд (як установа) 61; військовий Запорозький 404; військовий Української партії 317, 318; городський Переяславський 250, 253; «суд і право» (московське, запроваджене в Україні) 59; мусульманський (як установа) 48, 67, 72
суддя генеральний Війська Запорозького 49, 198
судно водне 78, 97, 99, 381, 434
султан 396, 413; турецький 40, 43, 50, 72, 79, 560, 561

табір військовий 93
територія Лівобережної України 45; польська 46, 48; Російської імперії 45, 46

тканини 367-369, 376
атлас 128
камка 128
мереживо 128
оксамит (бархат) 129, 179, 207
сукно 282, 331, 373; кармазинове 282, 373
тафта 128
тканина набивна 369, 370
шовк 128
штоф 132
товариство 58; «вище» 50; військово-низове 59; військово-городове 59; «меншое» 50, 55, 101; «нижче» 50; січове 101, 132; «старшое» 50, 55, 101
толмач див. перекладач
торгівля рибою 67, 72, 276-278, 296, 298, 331, 340, 373; ціна 83, 124, 207, 287, 291-293, 324, 331, 342, 343, 367-370, 381, 388, 389, 406
трактат див. договір
треби церковні 106, 122, 124, 141-143, 149, 164, 447
тютюн 369

укріплення 376; гарду 403; Січі 94
унія церковна 67
уряд 60; гетьманський 59, 60

фельдмаршал 99
флотилія 99
форпост (див. також у географічному покажчику за назвами) 82
фортеця (див. також у географічному покажчику за назвами) 45, 56, 101, 188, 435; будівництво 60, 93

хабар («подарунок», «чайові»), грошовий 85, 87, 175, 179, 271
хан кримський 42, 43, 46, 55, 58, 61-64, 67, 73, 74, 76, 84-86, 90, 92, 397, 403, 407-409, 424, 426, 428, 429, 441, 505, 538, 561
хліб (жнива) 86, 108, 188
хутір (див. також «зимівник») 54, 139, 140, 142, 143, 147, 309, 397

церква 44, 59, 67, 103, 105, 106, 130, 136, 137, 154, 155, 157, 184, 189, 190, 196, 560; Війська Запорозького 103, 105-107, 180, 184, 185, 190, 197, 200; гардова 130; Микільська в

Кальміусі 121, 122; Микільська Новокодацька 120; Петра і Павла 160; Преображенська Києво-Межигірського монастиря 160; Покрова Богородиці (в Січі) 103, 111, 112, 114-117, 122, 125, 126, 137, 141, 142, 206, 209, 447, 449; похідна 185; Троїцка Самарська 142, 451; Успення Богородиці (Успенський Собор у Кремлі) 106 (див. також будівництво)

церковно-адміністративні одиниці:
єпархія 185; катедра Київська 114, 116; Київська 173, 174, 180, 184, 187-189, 191, 193, 200; митрополія 105; наміснія Старокодацька 141, 142; парафія 108, 111, 112, 118, 120
єпископія 105

чабан 415, 422, 423
чин (присвоєння) 488, 503, 510, 528, 540
човен див. судно водне

шафар 397
шивнок 242
шип див. судно водне
шпигун 414
шпиталь 108, 111
штраф 297, 399, 435

«язик» (полонений) 96, 97, 451-453, 465, 473, 500, 503, 509, 540
яничари 560
ярмарок 280

**СПИСОК СТАРШИНИ ВІЙСЬКА ЗАПОРОЗЬКОГО,
ЯКА ЗГАДУЄТЬСЯ В ДОКУМЕНТАХ ТОМУ**

	Кошова старшина		
	Кошові отамани	1683	Військові писарі
		Н.р.1754	Костянтинович Леонтій
1659	Сірко Іван Дмитрович	н.п.1761	Васильєв Артемії
1683	Григорій Іванович	Н.р. 1757	Чугуївець Іван Опанасович
1686	Іваника Федір	1773-1775	Глоба Іван Якович
1708	Гордієнко Костянтин		
1731,	Малашевич Іван Олексі-		Військові осавули
1733-1737,	йович	1683	Пісарський Матвій
1741, 1743		Н.р.1739	Золотаревський Василь Іва-
1738	Білицький Іван Григорович	н.п.1753	нович
1742	Ієремієвич Яким Ігнатович	1749	Довод Петро
1743-1744,	Малий Яким Ігнатович		
1748-1749,			Старшина паланок
1751, 1754			Бугогардівська паланка
1745-1747	Сич Василь Григорович		<i>Полковники</i>
Н.п.1747	Швищський		Оборгас Микола
1747	Козелецький Павло Кирилович	1746	Гардовий
1747-1748	Ус Марко Кіндратович	1747	Сухий Андрій
1752	Іванов Павло	1747, 1749	Ковтун
1754-1756	Степанов Данило	1748, 1749	Куліш
1755, 1756	Лантух Григорій Федорович	1748	Стінка
1758, 1761,		1748	Глухий Іван
1762		1749	Слинько Тихін
1759-1760	Білицький Олексій Григо-	1749	Сухиня
	рович	1773	Крачко
[?]	Білицький Іван Григорович	[?]	
1770,	Калнишевський Петро Іва-		<i>Писарі</i>
1773-1775	нович		Гуртовий Яків
	Військові судді	1749	Кушівський Гавриїл
1683	Меченко Григорій	1752	Зеленський Павло Семе-
Н.п.1734	Решетило Степан	1758	нович
1734			
1738	Тукало Яків		<i>Осавули</i>
Н.п.1757	Процик Прокіп		Шуй Федір
Н.п.1758	Кирилов Павло	1749	Василь
1758	Білицький Олексій Григо-	[?]	
	рович		Старшина Ігульської
1765-1766	Головатий Павло Фролович		паланки
1774			<i>Полковники</i>
1774, 1773	Косап Микола Тимофійович		Недоїд [Недонка] Опанас
	(Тимофіїв)	1746	

1766	Кравець Тарас	1770	М'який, полковий старшина в пос.Перебойна
1770	Боцький		
1766	Лях Андрій		
Н.п. 1771	Чорний Сафрон		Старшина Кальміуської паланки
1774	Гелех Степан		Полковники
	<i>Військові довбиці</i>		
1735	Коломок Петро	1747	Ус Марко
	Полковники	1754	Порохня Андрій
		1756	Магро Василь Герасимович
1734	Крецман		Полкові писарі
1739	Білий Онисим	1754	Малиновський Данило
1744	Прокопович Іван	1756	Сербінов Йосип
1747[?]	Коваль Петро	Н.р.1761	Швидкий Григорій
1747[?]	Овдій		Старшина Кодацької паланки
1747	Письменний Яків		Полковники
1758	Щербинівський Трохим	Н.р.1766	Красовський Антін
1759	Куликовський Максим	1766	Чорний Мойсей
Н.п. 1760	Шабельник Петро Микитович	1768	Поперечний Назар
Н.р. 1773	Бородавка	1770	Борщик Яків, полковник Війська Запорозького в пос. Кічкас Кодацької паланки
	Кошова старшина		Полкові писарі
Н.р. 1739	Довбня Михайло Артемович	1755	Волинський Василь Іванович
Н.п. 1762		Н.р.1757	Шрам Григорій Іванович
1749	Багно Микола	1759	Кумпан Василь
1749	Богацький Василь	1761	Швидкий Григорій
1749	Зеленський Петро		Старшина Самарської паланки
1749	Киленський Василь		Полковники
1749, 1755	Романовський Дмитро	1766	Білий Федір
1749	Штань Дмитро	1770	Писанка
1751	Товстоніг Федір	1774	Кобижчин Сава
1751	Ус Марко Кіндратович		Полкові писарі
1751	Шафрановський Петро	1759	Сербінов Йосип
1755	Климов Григорій	1757	Зеленський Павло Семенович
1759-1760	Кривницький Онисим	1760	Волинський Василь Іванович
Н.р.1761	Швидкий Григорій		Полкові писарі невстановлених паланок
	Канцеляристи Військової канцелярії	1749	Васильєв Артемії
1740	Васильєв Артемії	Н.р.1750	Чугуївець Іван Опанасович
1745	Чугуївець Іван Опанасович	Н.р.1760	Малишевич Остап
[?]	Петровський Іван		Курінні отамани
	Шафарі Микитинського перевозу		Васюринський курінь
1740	Васильєв Артемії	1743	Шостак Іван
1745	Чугуївець Іван Опанасович	Н.р.1759,	Лат Онуфрій
[?]	Петровський Іван	н.р.1761	
	Скарбник Микитинського перевозу		
1735	Юрієв, осавул [?]		
	Писарі Микитинського перевозу		
Н.р.1740, н.п.1761	Рецетований Василь Рома- нович		

[?]	<i>Ведмедівський курінь</i> Гнат [Ігнат]	1735	<i>Платириівський курінь</i> Васильєв Матвій
1749	<i>Велгківський курінь</i> Карапча	Н.р.1739, Н.п.1761	<i>Рогівський курінь</i> Губа Мусій Прокопич
1757-1758	<i>Вищестеблівський курінь</i> Мовчан Данило	1748	Шуй Кіндрат
Н.п.1757	<i>Дерев'янківський курінь</i> Тимофіїв Микола [Косач?]	1757	<i>Сергіївський курінь</i> Порохня Андрій
Н.п.1752	<i>Діпський курінь</i> Процик Прокіп	Н.р.1739, н.п.1755 [на протя- зі двох років]	<i>Титарівський курінь</i> Горкушенко Тимофій
1748	<i>Іванівський курінь</i> Ухань Максим		<i>Куріпні полковники</i>
1683	<i>Ірклівський курінь</i> Яків	[?]	<i>Кисляківський курінь</i> Лоб
1747 1757	<i>Канівський курінь</i> Яким Шербина Іван	1748	<i>Конелівський курінь</i> Куліш Степан
1683	<i>Конелівський курінь</i> Павло	1749	<i>Пластуївський курінь</i> Збарлеский Клим
1683 1735	<i>Коренівський курінь</i> Стягайло Іван Тукало Іван	1749	<i>Поповичівський курінь</i> Седловський
1743 1761 1774	<i>Корсунський курінь</i> Козелецький Швидкий Іван Федорович Коба Сава	1735 1737 1738	<i>Отамани</i> <i>Наказні отамани</i> Вербецький Андрій Решетило Степан Покволий Пилип
1683 1748	<i>Крилівський курінь</i> Олексієнко Василь Малиновський Никифор	1734 1734 1734 1734	<i>Отамани</i> Григор Іванович Марченко Кирил Федорів Прокопій Семен Іванович
1755	<i>Кущівський курінь</i> Холодний Григорій	1735 1748 1775	Сорочинський Данило Заїка Іван Рудін
1747 1747	<i>Левушківський курінь</i> Роман Старий Степан		<i>Отамани в с.Петровий</i> <i>Острів</i> Ілляшенко Григорій Кривець
1760	<i>Мишастівський курінь</i> Поцілуйко Василь	1746 1748	<i>Сотники</i> Ковальчук
1743	<i>Незамайський курінь</i> Кожанов Марко	1735	<i>Отамани січової школи</i> Лат Онуфрій
1755 Н.п.1760	<i>Переяславський курінь</i> Барабаш Омелян Шабельник Петро	Н.р.1739, н.п.1751 Н.п.1759 1751	Кумпан Василь Товстоніг Федір

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- Австрія 10, 557, 559, 562
Азов (Озов), м., ф. 67, 86, 423, 509, 516, 552, 555, 558, 560, 564, 590
Азовська губернія 45, 46, 555, 574
Азовське (Озовське) море 424, 425, 437, 552, 558, 585, 586
Азовські коси 438
Акерман, м. (див. також Білгород-Дністровський) 570, 578
Алексєєв зимівник див. Олексіїв зимівник
Англія 56
Андрианополь, м. 61
Анни Святої ф. 427, 435, 438, 573, 584, 586
Ареля див.Оріль
Артемівськ, м.Донецької обл. (див. також Бахмут) 584
Архангел див. Новоархангельськ
Архангелогород див. Новоархангельськ
Архангельськ див. Новоархангельськ
Архангельське див. Новоархангельськ
Афонська гора 63, 559
Ахтирка див. Охтирка
Ахтирський полк див. Охтирський полк
Ачаков див. Очаків
Ачаковська коса див. Очаківська коса
- Бабині Лози, с.Київ. в. 279
Багмут див. Бахмут
Базавлук, р. 151, 560, 571
Базавлук, о. 566
Базавлук, уроч. 560
Базавлуцька Січ див. Стара Січ
Баксисарай див. Бахчисарай
Бакцисарай див. Бахчисарай
Бакціс див. Бахчисарай
Балаклава, м. 519
Балта, м. 570
Барвінська Стінка, паланка 12
Батурин, м. 11, 551, 553, 554, 564, 567, 580
Бахмач, м. 569
Бахмут (Багмут), м.Ізюм. п. (див. також Артемівськ) 237, 422, 456
Бахмутський повіт 574
Бахчисарай (Баксисарай, Бакцисарай, Бакціс), м., столиця Крим. ханства 46, 48-50, 368, 441, 464, 494, 502, 519, 556, 562, 583, 591
Белецьківка, сл. Новорос. губ. 261, 263
Бельовська фортеця див. Білівська фортеця
Бендери (Бендер), м., ф. 79, 97, 140, 141, 277, 552, 553, 556, 562, 564, 568, 570, 578, 589
Берда, р. 422-425, 581, 584-586
Бердянськ, м. 586
Березна, пос.Київ. в. 317, 318
Берека, р. 562
Берестова, р. 562
Берислав, м. (див. також Кизикирмен) 95, 557
Бессарабія 559, 562
Белгородська провінція 576
Бильовська фортеця див. Білівська фортеця
Біла Росія 105, 565
Біла Церква, м.Київ. в. 67, 76-78, 81-85, 112, 115, 116, 214, 277, 278, 348, 371, 553
Білгород (Білгород-Дністровський), м. (див. також Акерман) 72, 559, 578
Білгородщина 67, 409, 559
Біле море див. Мармурове море
Білики, м-ко Полтав. п. 500
Білівська (Бельовська, Бильовська), ф. 21, 241, 242, 244, 256, 375, 376, 409, 410, 537, 563, 576
Білогорськ (Карасубазар), м. 572
Білозірці, уроч. 500
Білосарайська коса, на Азовському морі 422, 423
Білоусівка, уроч. 363
Біркут, с.Полтав. п. 53
Близький Схід 563
Бовкун (Болкун) 318
Бог див. Буг
Богемія 556

- Богуслав (Бугуслав), м-ко Київ. в. 277, 279-281, 353
 Богуславське староство (Богуславський край) 280
 Болжун див. Бовжун
 Борисоглібська ф. 563
 Браїла, ф. 570
 Брацлав (Браслав, Браслауль, Бреславль), м. 67, 72, 273, 278, 342, 343
 Брацлавське воєводство 284, 285, 367, 579
 Брацлавське намісництво 579
 Брехарин зимівник 300
 Брянська обл. 576
 Буг (Бог) (Південний), р. 20, 61, 67, 72, 76, 271, 289, 294, 295, 331, 355, 363, 380, 381, 392, 396, 413, 414, 475, 501, 518, 528, 552, 578, 582
 Бугогардівська паланка (Гард) 12, 268, 270, 273, 283, 285, 287, 288, 290-292, 294, 297, 307-310, 316, 318-320, 328, 331, 340, 354, 373, 374, 382, 403, 404, 463, 566, 567, 569
 Бугогардівський перевіз 289, 294
 Бугуслав див. Богуслав
 Буджак 494
 Бужин, с.Київ, в. 273, 277, 343, 349
 Бузова, ф. 563
 Бухарест, м. 570
 Буюкдере, селище поблизу м.Константинополя, Туреччина 407

 Варшава, м. 384, 585
 Васильків, м. 61
 Васильківська, ф. 563
 Васильківський форпост 81, 82
 Ведмедівка див. Медведівка
 Велика Кардашинка, с.Голопританського району Херсонської обл. 581
 Велике князівство Литовське (Литовське Велике князівство, Литва) 58, 317, 578
 Великий Лиман 67, 72
 Великий Луг 88, 221, 563
 Великі Будища, с. 553, 556
 Венеція 559
 Вербове, пос.Київ. в. 313
 Виноградна коса, в гирлі р.Буг 331, 356
 Вишгород, м. 551
 Відень, м. 56
 Вільшана (Ольпана), м-ко Київ. в. 372
 Вільшанка Мала (Ольпанка Мала), р. 318
 Вільшанка, р. 315
 Вірменія 563
 Власівка, м-ко Миргород. п. 305
 Власівська сотня, Миргород п. 304, 357
 Войтівка, с.Брацлав. в. 329
 Волга, р. 62, 551, 558
 Волинь 580
 Волковиськ, м. 565
 Володарка, м-ко Київ. в. 372-374
 Волощина (див. також Молдова) 303
 Воронеж, м. 555
 Воронежська губернія 46, 555
 Ворскла, р. 553, 554
 В'язовок, м-ко на Правобережній Україні 88

 Гадяцький полк 520, 539, 576
 Гадяч, м. 520
 Галицько-Волинське князівство (Галицько-Волинська земля) 7, 10, 565
 Гданськ (Гданськ), м. 58, 572
 Гезлев див. Козлів
 Гетьманщина (Гетьманська Україна) 11, 29, 572, 575, 576, 589
 Глинськ, м. 300
 Глухів, м. 11, 41, 59, 60, 126, 137-140, 219, 226, 231, 232, 241, 384-386, 519, 551, 553, 557, 562, 567, 576
 Голландія (Нідерланди, Голяндія) 56
 Голопританський район Херсонської області 581
 Городець, пос. 414
 Городище, м-ко Київ. в. 316
 Громокля (Громокля), р. 310, 312, 518
 Грос-Єгерсдорф; пос. в Східній Пруссії 582
 Греція 21, 556, 559
 Грузія 21, 563
 Грунь, м-ко Гадяч. п. 243

 Гард див. Бугогардівська паланка
 Гард, м-ко, адм. центр Бугогардівської паланки 221, 229, 253, 259, 263, 268, 271, 272, 284, 307, 314, 355, 357, 359, 361-364, 386, 403, 404, 410, 582

 Дволучна (Двулучна), сл. 243
 Дербент, м. 558
 Джурилівка, с.Брацлав. в. 282
 Диканька, с. 553
 Дівки, уроч. 363
 Дніпро, р. 20, 21, 39, 41, 45, 54, 61, 62, 67, 70, 72, 75, 77, 81, 86, 93, 101, 108, 141, 189, 252, 254, 255, 268, 296, 339, 378, 385, 393, 396, 406, 409, 414, 430, 538, 554, 555, 557, 558, 563, 566, 581, 582

Дніпровська лінія 19
Дніпропетровська область 566, 568, 571,
577
Дністер, р. 32, 73, 79, 276, 407, 552,
568, 578
Домаха, р. 310, 312
Дон, р. 40, 242, 243, 409, 551, 558
Донецька область 581, 584
Донське Військо 432, 436-438
Дубосари, м-ко 79
Дунай, р. 21, 79, 570

Егейське море 559

Євпаторія м. (див. також Козлів) 587
Європа 16, 563, 587
Єйська (Яська) коса, на Азовському морі
438
Єлизаветград, м. (див. також Кіровоград)
573
Єлизаветградська провінція 210, 570, 573,
574
Єлизавети (Єлисавети) Святої ф. 22,
253-255, 265, 382, 383, 573, 579
Єнікале див. Новгородка
Єреван (Іриван), м. 87
Єфремовська, ф. 563

Жаботин, м-ко Київ. в. 355
Житомир, м. 579

Закавказзя 583
Запорізька область 581
Західна Україна див. Україна Західна
Звенигородка, м-ко Київ. в. 296, 339, 352,
357
Здітів, м. 565
Зелена, р. 297, 422-425, 584
Зелена, сл. Єлизаветградського пікінер-
ського полку 254
Золотоноша, м-ко 460, 494

Ізмаїл, ф. 570
Ізюм, м. 243
Ізюмська провінція 572
Ізюмський полк 584
Інгул, р. 268, 552, 573
Інгулець, р. 340, 353
Інгульська паланка (Інгул. Інгульське
відомство) 12, 229, 248, 250, 253, 259,
263, 297, 310, 312, 313, 566
Інгульська, сл. 259, 260

Іоанна Святого, ф. 563
Іран див. Персія
Іриван див. Єреван
Іспанія 557
Італія (Італійська республіка, Італійське
королівство) 56, 64, 553, 557

Кавказ 558, 563, 569
Кагарлик (Кагорлик), р. 309
Кагул, оз. 570
Казикермен див. Кизикермен
Казикерменський перевіз див. Кизикер-
менський перевіз
Казикермен див. Кизикермен
Калніболото (Калніболото), м-ко Київ.
в. 278
Кальміус, м-ко, адм. центр Кальміуської
паланки 121, 122, 229, 253, 259, 263,
528, 536
Кальміус (Калмус), р. 67, 72, 422, 423,
435, 584, 585
Кальміуська паланка (Кальміус) 12, 121,
122, 124, 125, 386, 466, 487, 528,
536, 566
Кальчик, р. 435
Камінче, пос. 329
Кам'яне (Кам'янка, Кам'яное), пос. побл.
Кизикерменського перевозу 399, 416,
505
Кам'янець, м. 580
Кам'яний Базар, пос. 589
Кам'яний Затон, уроч. 518, 557, 558,
560
Кам'яний (Каменський) Затон, ф. на
р. Дніпро 42, 58, 91, 92
Кам'яний міст 441
Кам'янка, р. 216
Кам'янка, с. 273, 344, 393
Кам'янка, с., адм. центр Інгульської
паланки 141, 151
Кам'янка, с. Самарської паланки
Кам'янська Січ 7
Кам'янувата Сугоклія (Сухоклія), р. 97,
99
Канівці (Каневці), пос. 221
Капустине (Капустино), с. Київ. в. 276,
347
Карабельна див. Карабельна
Карасу базар див. Білогірськ
Каратиш (Коротиш), р. 422-425, 584
Кардашин, пос. (див. також Велика Кар-
дашинка) 392, 581
Кардашинський лиман 70
Каспійське море 563
Катеринославське намісництво 555, 574
Катеринська провінція 574

- Каушани, м. 55, 64, 79, 86, 556, 559
 Кельчень див. Кільчень
 Керч, м. 86, 552
 Києво-Печерська фортеця 567
 Кизикермен (Казикермен, Казикирмен), м. (див. також Берислав) 58, 64, 95, 397, 439, 500, 557, 582
 Кизикерменський (Казикирменський) перевіз 399
 Київ (Київ) м. 22, 24, 27, 28, 33, 43, 45, 53, 55, 60, 61, 73-75, 81, 82, 89, 96, 97, 103, 106, 120, 132, 134, 136-140, 144, 146, 148, 159, 163, 169, 171-178, 183, 194, 198, 206-210, 220-222, 264, 279, 284, 286, 287, 295, 303, 306, 309, 311, 316-319, 321, 323, 365, 377, 384, 386, 390, 392, 396, 397, 402-407, 409, 413, 424, 425, 434, 436, 437, 551, 558, 562, 567, 569, 576, 579
 Київська губернія 232, 576, 579
 Київська єпархія 565
 Київська область 566, 579
 Київська провінція 576
 Київська Русь 10
 Київське воєводство 9, 299, 328
 Київське князівство 7
 Київське намісництво 576
 Київський полк 576
 Київщина (Середня, Південна) 580
 Кирдани, с.Київ. в. 372
 Китайгородка, м-ко 85
 Кишеньки (Кишанка, Кишенка), сотенне м-ко Полтав. п. 217-219
 Кільчень (Кельчень), р. 91
 Кільчень (Кельчень), уроч. побли р.Кільчень 92
 Кільченька (Кільчанка), р. 398
 Кінбурн (Кімбур), м. 20, 21, 409, 500, 562, 581, 584
 Кінбурнська коса 584
 Кінбурнські озера (Прогної) 581
 Кінські Води, р. 518, 581, 586
 Кіровоград, м. (див. також Єлизаветград) 573
 Кічкас, пос.Кодацької паланки 141
 Княжі Байраки 406
 Кубан див. Кубань
 Ковалівка, м-ко Гадяцьк. п. 539, 540
 Кодак (Кодаки), сл., адм. центр Кодацької паланки 44, 141, 151, 219, 229, 253, 259, 263, 327, 386, 490, 512, 554
 Кодак Новий, м-ко 121, 511, 554
 Кодак Старий, м-ко 490, 554
 Кодацька паланка (Кодак) 12, 225, 226, 265, 470, 490, 554, 566
 Кодацька (Койдацька) слобода 219
 Кодацький поріг 554
 Козиний мис 20
 Козлів (Козлев, Гезлев) м., (див. також Євпаторія) 368, 441, 519, 587
 Козловська, ф. 563
 Комишувата (Комишовата) балка 298, 340, 355
 Комишувата (Комишовата), р. 422, 423, 584
 Константинополь див. Царгород
 Корабельна (Карабельна, Корабильна), р. 359, 361, 363, 364
 Коротий див. Каратий
 Коротян, р. 422, 423, 584
 Корсунське староство 282
 Корсунь, м.Київ, в. 281, 282, 296, 297, 339, 340, 352
 Костове (Костовате), уроч. 340
 Костянтиноград див. Красноград
 Кочпорган, уроч. на р.Дністер 79
 Красноград (Костянтиноград), м.Харківської обл. 563, 576
 Кременчук (Кремінчук, Кременчук), м. 54, 85, 126, 223, 225, 260-263, 325, 574
 Кременчуцький (Кременчузький) форпост 82, 434
 Кривий острів 381
 Крилів, м-ко Київ. в. 88, 299, 366, 367, 376, 377, 379, 579
 Крилів, сотенне м-ко Миргород п. 300
 Крилівська слобода, Власівської сотні, Миргород. п. 315, 316, 320-322, 324
 Крим (Кримська область, Кримське панство, Кримське ханство, Татарська область) 9-12, 18, 20, 21, 25, 26, 28, 32, 35, 42, 45, 46, 48-50, 61, 64, 67, 68, 70, 72, 75, 79, 81, 82, 84-87, 90-93, 95, 367, 370, 390, 393, 396, 404-407, 409, 410, 412-414, 428, 443, 464, 475, 500, 506, 509, 516, 528, 552-556, 559, 560, 562, 564, 566, 570, 572, 573, 578-585, 587, 589-591
 Кріт, держава 16
 Кубань (Кобан) 409, 413, 414, 438, 569, 584
 Кузьмин, м-ко Брацлав. в. 354
 Курська область 576
 Куйдак, сл. 54
 Кючук-Кайнарджа, с. 570
 Ладозький канал 551, 558
 Ларга, р. 570
 Ленінград див. Санкт-Петербург
 Липовець, с.Київ. в. 305

Лисянка, м-ко Київ. в. 216, 274, 278, 279, 296, 298, 308, 339, 340, 344, 351, 352, 354, 355

Лигва див. Велике князівство Литовське
Литовське Велике князівство див. Велике князівство Литовське

Личківська паланка 147, 566, 569

Лівни, м. 585

Лівенська, ф. 428, 563

Лівобережжя див. Україна Лівобережна
Лівобережна Україна див. Україна Лівобережна

Лозірна, пос. 439

Ломбардія (Ломбардійське королівство) 56, 64, 556

Лубенський полк 88, 373, 445, 446, 526, 576

Лубни, м. 95, 96

Луганська область 581

Лусканове, уроч. 381

Лужкани, пос.Київ. в. 299

Львів, м. 581

Макарів, м. 567

Максі, болото 328

Мала Каратуль, с.Переяслав. п. 372

Мала Росія див. Україна

Мала Сміла, м-ко Київ. в. 351

Малі Водолаги, сл. 574

Малоросійські полки 576

Малоросія див. Україна

Малютинець, с.Пирятинської сотні,
Лубен. п. 373

Мантуанське князівство 56, 64, 557

Маньківка, м-ко Київ. в. 328

Маріуполь, м. 586

Мармурове (Біле) море 458, 478, 588, 590

Матяшівка, с. Київ. в. 274, 345

Маячка (Моячки), м-ко 217

Медведівка (Ведмедівка), м-ко 81, 82, 85-89, 214, 216, 217, 278

Медіоланське (Міланське) князівство (герцогство) 56, 64, 557

Межигір'я, с. Київ. п. 117-119, 132, 160, 164, 166, 167, 171, 181, 182, 186, 187, 199-203, 570

Мертві Води (Мертва Вода, Мяртві Води), р. 318-320, 358, 397, 398, 585

Месопотамія 583

Мечетка Мокра, р. 370

Мигії, уроч. 270

Микитин (Микитинський) Ріг 557, 563, 566

Микитине, селище Кодацької паланки (див. також Нікополь) 494, 505, 508, 518, 568, 577

Микитинська застава 258, 259, 265, 504, 505, 508, 538, 577, 590

Микитинська Січ 7

Микитинський перевіз 518, 577

Микитинський Ріг див. Микитин Ріг

Миколаївська (Ніколаєвська) сл. 385

Миргород, м. 462, 560

Миргород Сербський, м. 264

Миргородський полк 77, 304, 305, 342, 357, 560, 574, 576, 583

Михайла Святого, ф. 563

Мишури Ріг, м. 227, 228, 254, 255, 259, 260, 573

Міланське герцогство див. Медіоланське князівство

Миус (Миос), р. 435, 552, 581

Мокрець, с.Новогрудського в. Великого Литовського князівства 317

Молдова (див. також Волощина) 552, 553, 559, 562, 568, 573

Молочна, р. 86

Москва, м. 12, 24, 56, 58-63, 68, 105, 137, 138, 430, 432, 436, 551-554, 565, 590

Московська держава див. Росія

Мотовилівка, м. 579

Моячки див. Маячка

Музичі, с.Київ. в. 384

Мурзинка, сл. 261, 262

Мяртва Вода див. Мертві Води

Нагаї див. Ногайська орда

Наказня («деревня под Погребіщами») Київ. в. 301

Насташка, с.Київ. в. 374

Немирів, м-ко 214, 276, 331, 347, 354, 356

Ненасицький (Ненасицький) ретраншемент 221, 573

Несвіж, м. 565

Нехвороща, сотенне м-ко Полтав. п. 569, 585

Нечирвінці, уроч. побл. р.Буг 392

Нижній брід на р.Корабельна 361, 363, 364

Нідерланди див. Голландія

Німан, р. 565

Ніжин, м. 372

Ніжинський полк 372, 538, 576

Ніколаєвська сл. див. Миколаївська сл.

Нікополь, м.Дніпропетровської обл. (див. також Микитне) 577

Німеччина (Німецька держава) 56, 556

Ніцца, м. 586

Нова Сербія 15, 19, 573, 574, 579

Новгород-Сіверський, м. 567

Новгородок, м. 565
Нові Водолаги, сл. 574
Нові Санжари, сотенне м-ко Полтав. п. 554
Новоархангельськ (Архангел, Архангелогород, Архангельськ, Архангельське), м. 282, 285, 306, 321, 322, 325, 326, 329, 330, 332, 334, 402, 430, 432, 474, 579, 585
Новобородицька, ф. 557, 558
Новгородка (Єнікале), м-ко 86
Новогрудське (Новгородське), в. 317
Новомосковськ м. Дніпропетровської обл. 566, 568, 571 (див. також Самар)
Новоросійська губернія 15, 232, 570, 571, 573, 574, 579
Новоселиця (Новосіліця), сл.Самарської паланки 125, 245
Новосергіївська фортеця 557
Новосіченський ретраншемент (Новосіченська фортеця) 19, 22, 34, 258, 259, 375, 376, 412, 508, 564, 577, 584
Новослобідське, пос. 517, 574
Новослобідський полк 19
Новочеркаськ, м. 584
Ногайська орда (Нагаї) 390, 409, 416, 422-426, 501
Обухів, с. Київ. в. 279
Овнинка, пос. Єлизаветградського пікінерського полку 254
Одеса, м. 22
Одеська область 559
Озов див. Азов
Озовське море див. Азовське море
Олексіїв (Алексеев) зимівник 300
Олексія Святого ф. 21, 563
Олешківська Січ (Олешки) 7, 12, 20, 553, 555, 559
Олешки, уроч. 12, 70, 555
Ольпана див. Вільпана
Ольпанка Мала див. Вільпанка Мала
Ор-Капу див. Перекоп
Оріль (Ареля, Оріля), р. 40, 53, 61, 141, 241, 242, 244, 247, 256, 558, 562, 569, 585
Орільська паланка (Оріль) 12, 566
Орли, сотенне м-ко Полтав. п. 53, 81
Орловська область 576
Орловська провінція 576
Орловська, ф. 563
Орловці, с. Київ. в. 316
Осичне, пос.Київ. в. 317
Османська імперія див. Туреччина

Османська Порта див. Туреччина
Острозька провінція 572
Острозький (Рибинський) полк 584
Оттоманська Порта див. Туреччина
Охтирка (Ахтирка), м. 236, 496, 541
Охтирська провінція 572
Охтирський (Ахтирський) полк 496, 584
Очаків (Ачаков), м. ф. 18, 20, 21, 61, 142, 143, 289-293, 303, 396, 409, 410, 494, 500, 518, 519, 528, 562, 564, 568, 570, 578, 581, 589, 591
Очаківська (Ачаковська) коса 438
Очаківський степ 21
Паліївщина, уроч. 563
Параскові Святої ф. 563
Перебойна, пос. 141
Перевізька паланка 12
Перевізька (Перевозкая), м-ко 296, 339, 386
Переволочна, м-ко 44, 77, 81, 89, 367, 408, 552-554
Переволочанський (Переволочненський) форпост 82
Перекоп (Ор-Капу) м., ф., 393, 428, 429, 439, 441, 502, 519, 528, 562, 585, 586, 591
Перекоп, с. Республіки Крим (див. також Перекоп, м., ф.) 585
Переяслав (Переяславль), м., ф. 60, 77, 558, 577
Переяслав-Хмельницький, м. 579
Переяславський полк 253, 372, 460, 494, 576, 577
Персія (Іран) 60, 79, 84-86, 407, 563, 583, 586
Перша, ф. 563
Петра Святого, ф. 563
Петрівка, с. Протовчанської паланки 143, 569
Петровий Острів, пос. 282, 303, 306
Петровоострівський форпост 307-309
Петропавлівська фортеця 558
Південна Україна див. Україна Південна
Південно-Східна Україна див. Україна Південно-Східна
Підпільна, р. 12, 560, 562, 564
Пирятин, м-ко Лубен. п. 88
Пирятинська сотня Лубен. п. 373
Писарівка (Псярівка), с.Уман. п. Брацлав. в. 285, 291, 293, 294, 328
Пітербург див. Санкт-Петербург
Погребище (Погребища), с.Київ. в. 301, 302
Поділля 580

- Покровське, с. 587
 Полтава, м. 53, 59, 60, 90, 212, 218, 370, 427, 500, 533, 552, 554, 558, 560, 569
 Полтавська область 560
 Полтавський полк 40, 77, 218, 367, 456, 500, 532, 552, 569, 573, 574, 576
 Полтавщина 556
 Польща (Польська держава, Польська область, Польська Україна, Річ Посполита) 9-11, 14, 20, 25, 28, 32, 34, 56, 58, 61, 73, 79, 81, 82, 88, 214, 231, 235, 267, 283, 305, 307-309, 314, 317, 319, 330, 331-333, 335-337, 339, 341, 347, 355-358, 361, 362, 364-366, 371, 374, 378, 379, 382, 389, 397, 402, 413, 414, 422, 430, 472, 481, 552, 553, 556-559, 562, 564, 569, 572, 573, 578-580, 582, 584
 Порга див. Туреччина
 Порга Османська див. Туреччина
 Порга Оттоманська див. Туреччина
 Правобережна Україна див. Україна
 Правобережна
 Приазов'я 570
 Прибалтика 552
 Придніпров'я 565
 Прилуки, м. 372, 574
 Прилуцький полк 231, 234, 247, 248, 372, 523, 574, 576
 Прогної див. Кінбурнські Озера
 Прогоївська паланка 12, 566
 Протовчанська паланка (Протовча) 12, 141, 566
 Прусія (Пруси) 58
 Прут, р. 61, 562
 Псярівка див. Писарівка

 Рейн (Рен), р. 56
 Рибнів, м. 243
 Рим, держава 16
 Річ Посполита, див. Польща
 Рогачик, уроч. 367, 368, 370, 439
 Романків (Романівка), с. Кодацької паланки 31, 223, 225, 226, 239, 240
 Романків, уроч. 268
 Романкове, с. на Правобережній Україні 535
 Ромни (Ромна), м-ко Лубен. п. 445, 446, 466, 498, 526
 Росія (Російська імперія, Московська держава) 9, 10, 14, 18, 20, 21, 25-27, 30, 32, 45, 53, 55, 64, 72, 78, 82, 83, 90, 103, 105-107, 267, 359, 375, 385, 393, 438, 453, 472, 474, 499, 551-567, 569-573, 576-586, 590
 Росоховатий байрак 379
 Ростов (Ростов-на-Дону), м. 128, 130, 567
 Рудівка (Рудівський), хутір першої Прилуцької сотні Прилуц. п. 231, 234, 235, 247, 248
 Русь див. Україна Лівобережна
 Ряба Могила, уроч. 570
 Рязьківська (Рязька, Ряска), ф. 241, 242, 563

 Сагайдачне, уроч. 358
 Сазальницька коса 438
 Саксонія 557
 Саксагань, зимівник 290, 292
 Салоніки (Солунь-град), м. 55, 62-64, 70, 72, 556, 559
 Самара, р. 58, 61, 91-93, 217, 241-244, 256, 398, 500, 557, 558, 564, 566, 576
 Самарська паланка (Самара, Самар. Самарське відомство) 12, 31, 141, 168, 201, 211, 212, 217, 229, 230, 244, 246, 247, 315, 386, 490, 536, 566, 570, 571
 Самарська Товц (Товща) 124, 315, 463, 490, 566
 Самарський ретраншемент 96
 Самарчик, р. 441, 566
 Самар (Самарчик), м-ко адм. центр Самарської паланки (див. також Новомосковськ) 146, 168, 201, 210-212, 253, 256, 263, 451, 566, 568, 571
 Санкт-Петербург (Ленінград, Пітербург), м. 22, 24, 58, 60, 74-76, 125, 138, 139, 169, 171, 175, 185, 194, 280, 474, 477, 478, 485, 490, 519, 551, 553, 557, 558, 560, 563, 573, 586, 590
 Святове, уроч. 93
 Середній Схід 563
 Сєвська провінція 576
 Сибір 554
 Сиваш, оз. 428, 439
 Синюха (Синяха), р. 274, 345, 361, 363, 364, 432, 582, 585
 Синьоводський острів, на р.Буг 380
 Ситники, с. Корсун. староства Київ. в. 282
 Сіверські землі 551
 Сіверський Дінець, р. 562
 Сільове, оз. 393
 Слобідська, ф. 563
 Слобідська Україна див. Україна
 Слобідська
 Слобідсько-Українська губернія (Слобідська губернія) 211, 212, 232, 572, 584

Слобожанщина див. Україна Слобідська
Слов'яносербія 574
Слонім, м. 565
Сміла, м-ко Київ. в. 88, 273, 276-279,
297, 315, 316, 339, 343, 347-352
Смоленськ, м. 569
Смоленщина 580
Сокілки, м-ко 42, 554
Солунь-град див. Салоніки
Сорочинці, с. 406
Сорочинці, м-ко Миргород. п. 406
Спарта, держава 16
Ставище (Ставища), м-ко Київ. в. 373
Стамбул див. Царгород
Стара (Чортотлицька) (Базавлущка) Січ
7, 12, 20, 61, 64, 111, 554, 555, 557,
559, 566, 585
Старі Санжари (Старий Санжарів), м-
ко Полтав. п. 532
Стародуб, м. 551
Стародубський полк 576
Старосамарський перевіз 434
Стеблів, м-ко Київ. в. 276, 347
Сумська область 553
Сумська провінція 572
Сумський полк 584
Суша Сура, р. 587
Сухин (Сухіни), с. Київ. в. 316

Таборище, с. Власівської сотні Лубен.
п. 357
Таврія 551
Таганрог, ф. 558
Тамбовська, ф. 563
Татарська область див. Крим
Ташлик, р. 355
Ташлик, уроч. 355
Ташличка, р. 363, 364
Твер, м. 553
Терек, р. 558
Тобольськ, м. 566
Томаківка (Тумаківка, Тумаковця), р. 88
Томаківська Січ 7, 566
Торговиця, с. 330
Торговиця, м. 268, 270, 285, 288, 291,
293, 329, 579, 585
Тишківка, сл. Новорос. губ. 253-255,
265
Трансільванія 10
Трахтемирів, м. Київ. в. 8
Трипілля, м-ко Київ. в. 61
Тригузне (Тригузнове), с. на Запоріжжі
223, 225
Тумаківка див. Томаківка
Тумаковця див. Томаківка
Туреччина (Османська імперія, Оттоман-

ська Порта, Порта, Порта Османська,
Порта Оттоманська) 9, 10, 12, 18,
20, 21, 25, 32, 40, 45, 46, 58, 61, 62,
64, 70, 72, 74, 75, 77, 79, 81, 82, 174,
181, 267, 404, 407, 408, 413, 453,
458, 478, 500, 506, 524, 552, 554,
556, 558-563, 566, 569-572, 579-584,
586, 589, 590

Тясмин, р. 299, 582

Україна 6, 7, 10-12, 15, 17, 19, 22, 24,
26, 30, 32, 34, 43, 53, 59-62, 68, 94,
485, 551-554, 556, 558, 559, 562, 563,
565-567, 570, 572-576, 578, 582, 583,
585, 588-590

Україна Західна 580, 581

Україна Лівобережна (Мала Росія,
Малоросія, Малоросійський край,
Русь) 17, 18, 39-41, 43-45, 64, 88,
92, 105, 121, 125, 139, 176, 177,
184, 195, 197, 210-213, 219, 252,
254, 261, 263, 265, 315, 336, 337,
341, 378, 380, 393, 434, 442, 445,
446, 456, 458-464, 466-469, 471, 472,
478-482, 485-493, 496, 499-502, 509-
515, 517, 518, 521-529, 531-533, 535-
538, 540, 541, 551-553, 555, 557-
560, 562, 565, 572, 575-579, 581,
584, 588, 589

Україна Південна 15, 18, 267

Україна Південно-Східна 15

Україна Правобережна (Польська
область, Польська Україна, Польща)
14, 18, 20, 21, 61, 88, 231, 234, 235,
294, 299, 310, 311, 359, 362, 364,
365, 372-374, 383, 447, 485, 525, 530,
552, 556, 558, 560, 569, 570, 573,
576, 579, 581, 584

Україна Слобідська (Слобожанщина) 29,
213, 551, 552, 555, 562, 572, 577,
581, 584

Україна Ханська 552

Українська лінія 81, 85, 537

Уманська губернія 332, 335, 383, 388,
389

Уманський повіт 284, 285

Умань, м. 76, 267, 274, 277, 287, 288,
298, 328, 329, 341, 345, 348, 349,
361, 363, 364, 383, 578

Усть-Самарський (Усть-Самара) ретран-
шемент 95, 96, 219, 221, 222, 564

Фастів, м-ко Київ. в. 372

Федора Святого, ф. 563

Франція 553, 556, 557

Харків, м. 22, 27, 28, 32, 35, 36, 95, 572
Харківська область 563, 576
Харківська провінція 572
Харківський полк 584
Халкідонський п-ів 559
Херсонська область 555, 557, 581, 584
Хортиця, о. 99, 101, 563
Хортицька Січ 7
Хотин, м. 79, 562, 569, 580

Царгород (Константинополь, Стамбул),
м. 18, 43, 61, 79, 81, 407, 408, 457,
458, 478, 494, 496, 524, 552, 556,
560, 563, 583, 588

Царицин, м. 558

Царичанка, м-ко Полтав. п. 90, 94, 95,
218

Цибулів, с. Київ. в. 280

Цибулів, сл. 83

Цизальпінська республіка 557

Чаплинка, р. 217, 218

Червона коса 381

Черкаси (Черкаськ), м. Кнів. в. 122,
274, 278, 344, 350

Черкаськ, м. 584

Черкесія 413, 414, 584

Чернівецька область

Чернігів, м. 60, 112, 551, 558, 567, 576

Чернігівська область 553, 562, 574

Чернігівський полк 231, 234, 235, 576

Чернігово-Сіверська земля 579

Чигирин (Чигрин), м. 11, 276-278, 347-
350, 371, 447, 448

Чигиринська губернія 447, 448

Чигиринський полк 555

Чорна Долина, уроч. 439, 446, 586

Чорна Росія 105, 565

Чорне море 20, 21, 458, 478, 557

Чорноморське узбережжя 570

Чортомлик, о. 566

Чортомлик, р. 566

Чортомлицька Січ див. Стара Січ

Чубурська коса 438

Швеція 10, 58, 551-553, 556, 582

Шестакова коса 381

Ягорлик, м. 268

Яйська коса див. Єйська коса

Яланчик, р. 435

Ясси, м. 556, 558

Яцька балка 143

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕЛІК ДОКУМЕНТІВ

167[6]

Травня 28. – Лист Коша до ігумена Києво-Межигірського монастиря з проханням направити в Січ уставника та про ухвалу Запорозького Війська надавати монастиреві кошти на утримання шпиталю. № 47

1683

Жовтня 4. – Універсал Військової Ради про ухвалу Запорозького Війська підпорядкувати січову церкву Києво-Межигірському монастиреві. № 48

1686

Травня 29. – Лист Коша до ігумена Києво-Межигірського монастиря Феодосія Васьковського про бажання Війська Запорозького бути парафією тільки цього монастиря. № 46

1688

Березня 5. Москва. – Грамота московського патріарха Іоакима Києво-Межигірському монастиреві про підтвердження ставропігії, даної монастиреві у попередні роки, підпорядкування йому церкви Запорозького Війська і заборону київському митрополиту втручатися у справи запорозької церкви. № 45

1709

Травня 26. – Грамота російського царя Петра I гетьманові Івану Скоропадському про розшук і покарання запорозьких козаків, які воювали на боці гетьмана Івана Мазепи і шведського короля Карла XII. № 1

1712

Травня 5/15 – Витяг з третьої статті Константинопольського трактату 1711 року про втрату Росією території на лівому боці Дніпра, що належала Запорожжю. № 2

1713

[Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. Бахчисарай]. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про стягнення з запорозьких козаків грошей за наїзди на польську територію і про заборону наїздів. № 5

[Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. Бахчисарай]. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про заборону запорозьким козакам здійснювати наїзди на польську територію і встановлення покарань за порушення наказу. № 6

[Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. Бахчисарай]. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про стягнення з запорозьких козаків грошей за напад на польську територію і заборону наїздів. № 7

[Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р.]. Бахчисарай. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві про призначення до Війська Запорозького ханських представників з правом суду і розправи над козаками. № 8

1725

Квітня 22. – З інструкції російської імператриці Катерини I губернатору Азовської губернії Чернишову про порядок переїзду іноземних і вітчизняних купців через кордон і заборону жителям губернії мати стосунки з запорожцями. № 3

1731

Серпня 26. Полтава. – Лист командувача російськими військами на Україні Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про можливість за певних умов переходу Війська Запорозького під російську протекцію. № 9

1734

Лютого 12. Київ. – Лист генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про згоду Росії взяти під протекцію Військо Запорозьке, про вжиття заходів безпеки від татар. № 10

Квітня 19. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про необхідність розвідування намірів кримських татар і про спільні дії з російським військом. № 20

Квітня 23. Каушани. – Лист гетьмана Пилипа Орлика до Війська Запорозького з проханням переглянути своє рішення щодо повернення у підданство Росії. № 11

[Не раніше травня 6]. – Лист кошового отамана Івана Малашевича до гетьмана Пилипа Орлика про відмову Війська Запорозького повернутися під протекцію Крима і перехід у підданство Росії. № 12

[Не пізніше травня 8]. – Лист кримського хана Каплан-Гірея до Коша з пропозицією залишитися під протекцією Криму. № 13

Травня 8. – Лист Коша до кримського хана Каплан-Гірея з відмовою залишитися під протекцією Криму. № 14

Травня 20. Київ. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича з пропозицією Війську Запорозькому разом виступити проти кримського хана. № 15

Червня 22. Київ. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про прибуття делегації Війська Запорозького з чолобитною на ім'я російської імператриці та від'їзд делегації до Санкт-Петербурга, про зобов'язання надавати допомогу запорожцям в обороні проти турків і татар і про спільні дії проти них; рекомендації щодо листування з гетьманом Пилипом Орликом і кримським ханом. № 16

Серпня 11. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до Коша з рекомендацією не відповідати на листи гетьмана Пилипа Орлика; про прибуття запорозької делегації до Санкт-Петербурга й інше. № 17

Серпня 19. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про перепуск купців з Криму і Туреччини лише через Васильківський форпост поблизу Києва після витримання належного карагину. № 21

Вересня 8. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до Коша про готовність надати всебічну допомогу в разі нападу турецьких військ на запорожців. № 18

Вересня 9. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про спільний виступ Війська Запорозького і російського війська в похід на Польщу та порядок пересилання пошти. № 22

Грудня 23. – Лист Коша до чернігівського єпископа Іродіона Жураховського про згоду Війська Запорозького підпорядкувати січову церкву парафії Києво-Межигірського монастиря. № 49

1735

Березня 7. – Повідомлення київського архієпископа Рафаїла Заборовського настоятелю Києво-Межигірського монастиря Іродіону Жураховському про відправлення до Коша свого листа. № 50

Березня 7. – Лист київського архієпископа Рафаїла Заборовського Кошеві про повернення січової церкви у підпорядкування Києво-Межигірського монастиря. № 51

Березня 9. Межигір'я. – Лист настоятеля Києво-Межигірського монастиря, єпископа Іродіона Жураховського до кошового отамана Івана Малашевича про бажання монастиря мати січову церкву в своєму підпорядкуванні. № 54

Березня 9. Межигір'я. – Лист Києво-Межигірського монастиря Кошеві про направлення до Війська Запорозького ієромонаха Павла Маркевича для висловлення подяки Війську за бажання бути парафією монастиря. № 55

Березня 9. Межигір'я. – Лист настоятеля Києво-Межигірського монастиря, єпископа Іродіона Жураховського до наказного отамана Андрія Вербицького з висловленням подяки за турботу про монастир. № 56

Квітня 4. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до єпископа Рафаїла Заборовського щодо підпорядкування січової церкви Києво-Межигірському монастиреві. № 52

Квітня 8. – Лист київського архієпископа Рафаїла Заборовського до настоятеля Києво-Межигірського монастиря єпископа Іродіона Жураховського про підпорядкування січової церкви монастиреві та відправлення до Січі священнослужителів. № 53

Квітня 30. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення у Немирів затриманих запорожців, які втекли з польського походу. № 166

Травня 10. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про уточнення намірів ногайців щодо переходу під протекцію Росії. № 23

Червня 5. [Біла Церква]. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про купівлю в Січі коней для Архангелогородського драгунського полку та про особисту зустріч в сл.Цибулеві для обговорення подальших спільних дій. № 24

Червня 6. Біла Церква. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про підготовку Війська Запорозького до можливого походу проти кримських татар і про розслідування намірів – їхніх і ногайців. № 25

Червня 30. Медведівка. – Ордер київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха Кошеві з пропозицією підготуватися до походу на Польщу. № 30

Липня 8. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про розшук двох драгунів-втікачів з Ревельського полку. № 167

Липня 13. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про висилання до Криму розвідників для з'ясування намірів кримського хана щодо походу на Персію. № 26

Липня 13. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про розшук утікача Якова Соколова, служителя секретаря Горчакова. № 168

Липня 21. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича з проханням провести розвідування про похід кримського хана в Персію, про наміри ногайських татар тощо. № 27

Липня 21. Медведівка. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення до нього козака Опанаса Школи і копії свідчень останнього. № 28

Липня 21. [Медведівка]. – Свідчення козака Опанаса Школи про участь у нападі на ногайських татар і пограбування їх. № 29

Липня 21. Медведівка. – Лист не встановленої особи до Коша про розшук утікача Олексія Федоровського, кріпака підпрапорщика Сибірського полку Якова Спешнева, та шести кріпаків інших офіцерів. № 169

Серпня 3. Кишпанка Полтавського полку. – Лист київського генерал-губернатора Йоганна Вейсбаха до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення до Коша затриманого конокрада Івана Ілляшенка. № 170

Серпня 10. Переволочна. – Лист майора Шинкеєва до кошового отамана Івана Малашевича про відправлення на Січ одинадцяти діжок пороху й сорока пудів свинцю. № 31

Вересня 20. Табір поблизу Царичанки. – Лист підполковника Сибірського полку Петра Стрешньова до кошового отамана Івана Малашевича з проханням повернути кріпаків-втікачів, якщо їх затримують у Січі. № 171

[Не пізніше вересня 20]. Табір поблизу Царичанки. – Реєстр втікачів-кріпаків підполковника Сибірського полку Петра Стрешньова. № 172

Жовтня 3. Полтава. – Лист фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха до кошового отамана Івана Малашевича про виступ російських військ у Крим і про направлення від Війська Запорозького посланців для схилення Ногайської та Білгородської орд до переходу під протекцію Росії. № 32

Жовтня 3. У поході, від р.Кільчені. – Наказ генерал-лейтенанта Михайла Леонтєва Кошеві про негайний виступ у повній готовності на з'єднання з російськими військами для спільного походу на Крим. № 33

Жовтня 5. У поході, від р.Самари. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонтєва до кошового отамана Івана Малашевича про необхідність якнайшвидшого з'єднання загонів Війська Запорозького з російським військом для спільного походу на Крим. № 34

Жовтня 17. У поході, з урочища Святогого. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонтєва до кошового отамана Івана Малашевича про відступ російського війська з Криму через нестачу провіанту і фуражу та про особисту зустріч. № 35

Жовтня 18. У поході. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонтєва до кошового отамана Івана Малашевича про повернення російського війська на Україну, а Запорозького – в Січ. № 36

Листопада 6. Царичанка. – Лист генерал-лейтенанта Михайла Леонтєва до Коша про заготівлю провіанту для Війська Запорозького в Переволочні. № 37

[Не раніше 1735 р.]. – Книга для запису актів, даних московським патріархом, київськими архієреями, кошовими отаманами Війська Запорозького та ін. Києво-Межигірському монастиреві щодо підпорядкування січової церкви. № 44

1736

Жовтня 3. Лубни. – Ордер фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха Кошеві про забезпечення російської військової команди в Запорозькій Січі одягом і провіантом. № 38

Жовтня 14. [Лубни]. – Ордер фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха Кошеві

про відправлення з Січі перекладача з татарської та інших мов до Самарського та Усть-Самарського ретраншементів. № 39

Жовтня 17. Київ. – Ордер фельдмаршала Бургарда Христофора Мініха Кошеві про проведення постійного розвідування татарських намірів. № 40

1737

Червня 8. У поході, від р.Кам'януватой Сугоклії. – Ордер похідного Коша наказному отаманові Степану Решетилу про підготовку суден і піхоти до військового походу. № 41

1738

Жовтня 5. – Лист Германа-Карла Кейзерлінга до наказного отамана Пилипа Покволитого про відправлення у Січ провіанту, а з Січі на о.Хортицю – досвідчених лоцманів для супроводження флотилії. № 42

[Не раніше листопада 20]. – Лист Січового Коша до кошового отамана Івана Білицького про незадоволення січового товариства походом козаків і наказ повернутися на Січ. № 43

1740

[Не раніше 1740 р. – Не пізніше 1743 р.]. Крим. – Листи кримського хана Селямет-Гірея до Коша про повернення ногайцями коней та ін. запорожцям і про розшук серед козаків винних у захопленні коней та речей у ногайців. № 312

[...] – Реєстр запорозьких козаків, обвинувачених у захопленні коней і худоби у ногайських татар. № 313

1741

Травня 27. З-під Умані. – Лист краківського каштеляна Павла Беное [Бенве] до кошового отамана з проханням дозволити проїхати землями Війська Запорозького для участі в розмежуванні території Південної України між Польщею, Росією і Туреччиною. № 225

Липня 9. – Реєстр майна, коней та ін. захопленого старшиною Орлянської сотні Полтавського полку у Гаврила Пархомова. № 303

1742

Травня 10. – Донесення Коша генерал-аншефові Кейту про становище в Криму. № 314

1743

Лютого 15. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про розвідування намірів кримських татар, які перейшли від гирла р.Дніпро й переправилися через р.Буг, і про готовність запорозьких козаків до походу. № 315

Квітня 26. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про нагляд за пересуванням загонів, висланих від польського війська для затримання гайдамаків. № 226

Травня 13. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про врегулювання стосунків між запорожцями, кримськими та ногайськими татарами і поляками, про заборону татарам будувати перевіз поблизу Кизикермена, а старо-самарським жителям осаджувати хутори в Запорозьких вольностях тощо. № 316

Вересня 27. – Відкритий лист Коша до знатного товариша Незамаївського куреня Марка Кажанова та всіх поселених у Кам'янці козаків про всіляке сприяння курінним отаманам Павлові Козелецькому й Іванові Шостаку, посланим для з'ясування обставин відкриття татарами Кизикерменського перевозу. № 317

Травня 27. – Свідчення ротмістра польського війська Ананія Волошина у Коші про намір польського загону полковника Якова Білінського вчинити наїзд на м.Торговицю і Гард під приводом розшуку викрадених у них коней, про страту поляками двох козаків. № 227

Червня 7. Москва. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни київському генерал-губернатору Михайлу Леонт'єву про вжиття оборонних заходів проти поляків. № 342

Червня 14. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про відсіч у разі порушення поляками кордонів запорозьких земель. № 318

Липня 25. – Лист київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва до Кошового отамана Якіма Ігнатовича про купівлю для нього в Січі коней. № 319

Серпня 8. Усть-Самара. – Лист підполковника Василя Кожина до кошового отамана Якіма Ігнатовича про розшук і вислання до Глухова колишнього вїта містечка Кишанка Полтавського полку Кліма Проценка для свідчення в «Комісії про тристатисячну рубльову суму грошей за воли». № 173

Серпня 23. Москва. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни Військові Запорозькому про видачу щорічного жалування, врегулювання взаємних суперечок за землі з миргородським полковником Капністом і Військом Донським, про звільнення від сплати мита і видачу нових клейнодів. № 343

Грудня 16. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про укріплення Гарду і заходи безпеки проти нападів ногайських татар. № 320

Грудня 16. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про доцільність утворення комісії для розгляду взаємних претензій між запорожцями і татарами; про передавання справи козака Щербини на розгляд військовому судові. № 321

Грудня 29. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про розшук запорозьких козаків, які супроводжували в Криму поручика Неведомського, для з'ясування причини невзяття ним з собою полонених – російських підданих. № 322

1745

Червня 11. Москва. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни Військові Запорозькому про заборону ловити рибу в татарських володіннях на Азовському морі та про врегулювання відносин з Військом Донським. № 344

Листопада 3. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про необхідність повернення запорозькими козаками коней, грошей і майна, захоплених у жителів м.Богуслава і с.Обухова. № 230

1746

Липня 23. Богуслав. – Лист Михайла Клецьковського, уповноваженого кн.Любомирського, до кошового отамана з проханням повернути захоплені запорожцями-гайдамаками коней та відшкодувати заподіяні збитки. № 231

Липня 23. Богуслав. – Лист Михайла Клецьковського, уповноваженого кн.Любомирського, до кошового отамана з проханням сприяти у поверненні богуславському єврею Мошкові Іршовичу грошей, позичених ним запорозькому козаку Іркліївському куреня Петрові Різниченку. № 232

Липня 25. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про страчених поляками козаків і майню, захоплене у них в 1733–1746 рр. № 228

Липня 25. – Відомість про кількість страчених поляками козаків і майна, захопленого у них в 1733–1746 рр. № 229

Липня 29. Корсунь. – Лист комісара Корсунського староства Йозефа-Броніслава

Млотовського до кошового отамана Василя Григоровича про захоплення полковником Перевізької паланки у жителів Корсунського староства коней і прохання відшкодувати їхню вартість. № 233

Серпня 19. Сорочинці. – Лист Миргородської полкової канцелярії до Коша про непричетність затриманих у полку запорозьких козаків до нападу на кримського куща біля Княжих Байраків. № 323

Серпня 20. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про виплату грошового боргу козакам Азовського полку і калмикам. № 174

Листопада 15. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розвідування намірів кримських татар у зв'язку з укладенням миру між Портою і Персією. № 324

Грудня 13. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розвідування намірів залежних від Порти татарських орд. № 325

1747

Січень. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтьєву про відсутність відомостей щодо переховування в Бугогардівській паланці гайдамаків, які втекли з території Польщі. № 234

Квітня 28. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про необхідність повернення коней, захоплених запорожцями-гайдамаками у жителів Уманського повіту Брацлавського воеводства та про вжиття заходів для попередження наїздів запорожців на польських підданих. № 235

Квітня 28. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук і повернення коней, грошей і майна, захоплених запорожцями у жителів с.Писарівка [Псярівка] Уманського повіту Брацлавського воеводства та про повернення козаків польських підданих, які втекли на Запорожжя і приєдналися до гайдамаків. № 236

Квітня 28. – Реєстр захопленого майна, коней і грошей. № 237

Квітня 28. – Реєстр козаків-втікачів. № 238

Травня 8. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтьєва Кошеві про розшук колодника козака Батуринського куреня Дмитра Жоболди. № 175

Травня 20. Фортеця Білівська. – Ордер генерал-лейтенанта Михайла Філософова Кошеві про розвідування намірів кримського хана, який прибув з військом до Очакова. № 326

Травня 26. Гард. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Андрія Сухого Кошеві про свавілля і непокору деяких козаків, звинувачених у причетності до крадіжки коней спільно з ногайськими татарами, у козака Левушківського куреня Стецька Старого з товаришами. № 327

Травня 27. Умань. – Лист уманського ротмістра Станіслава-Костки Артинського до кошового отамана з проханням відшкодувати збитки, заподіяні запорожцями-гайдамаками жителям м.Умань і про повернення козаків польських підданих, які втекли на Запорожжя. № 239

Травня 27. Умань. – Реєстр захопленого гайдамаками майна, коней і грошей у 1746–1747 рр. № 240

[Травня 27]. Умань. – Реєстр захопленого гайдамаками майна, коней і грошей у 1746–1747 рр. № 241

Травня 30. – Лист Коша до уманського полковника Станіслава-Костки Артинського про неможливість вдовольнити його прохання і повернути польським підданим майно, захоплене запорожцями-гайдамаками, а також протест з приводу втрати польською шляхтою в містах і селах Правобережної України російських підданих-запорожців. № 242

- Травня 30. – Реєстр козаків страчених на Правобережжі у 1746–1747 рр. № 243
- Червня 8. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про надіслання запорозьких депутатів до Усть-Самари для розслідування бійки, що виникла між драгунами Ненаситецького ретраншементу і козаками полковника Якова Письменного. № 176
- Серпня 1. Крилів. – Лист Новицького до кошового отамана Павла Козелецького з проханням повернути жителю слобідки Крилівської Київського воеводства Тимофіїві Марченку коней, захоплених польськими підданими Семеном Гайдуком та Семеном Киселем і переданих запорозьким козакам Данилові Крупці, Романові Шатравці і Процику, зятєві Мальваного. № 244
- Серпня 3. Крилів Миргородського полку. – Лист крилівського сотника Григорія Рудя до кошового отамана про відібрання у козака Тимофія Марченка коня і передачу священникові м.Глинська Василю Іванову на відшкодування вартості забитого бугогардівськими козаками вола. № 245
- Серпня 21. – Лист київського митрополита Рафаїла Заборовського до Коша про неправомірність увільнення кошовим отаманом Івана Терпила від посади ієрея новокодацької церкви. № 57
- Серпня 30. – Реєстр майна, захопленого бугогардівськими козаками-гайдамаками у рожанського стольника Морфинського поблизу с.Погребища Київського повіту і воеводства. № 246
- Жовтня 27. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про розшук на Січі втікачів з Криму – тумів, калмика, татарина і грузина. № 328
- Жовтня 31. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонтєва Кошеві про відправлення посланців від Січі до Ногайської орди, що порушила кордони, з вимогою покинути запорозькі землі. № 336
- [Не раніше жовтня 31]. – Лист київського генерал-губернатора Леонтєва до кримського хана Селім-Гірея про негайне виведення Ногайської орди за межі Запорожжя. № 337
- Листопада 13. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтєву про відсутність на Січі втікачів з Криму – тумів, татарина, грузина і калмика. № 330
- Листопада 14. – Розписка чабана Аслана Схочки про його розрахунки за воли з козаком Величківського куреня Герасимом Несповіданим. № 331
- Документ вірменською мовою. № 332
- Листопада 19. – Ордер Коша кальміуському полковникові Маркові Усу про заходи, вжиті у зв'язку з порушенням кордонів Ногайською ордою, і надсилання в Слідчу комісію у Бахмуті реєстру козаків. № 334
- Листопада [не раніше 19 – не пізніше 25]. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтєву про порушення Ногайською ордою кордонів. № 335
- [Не пізніше листопада]. – Лист перекопського каймакана Селе-аги до кошового отамана про проведення розшуку волів, загублених запорозькими козаками. № 333
- [Восени]. Крим. – Лист кримського хана Селім-Гірея кошовому отаманові Павлу Козельському про допомогу в затриманні втікачів з Криму на територію Запорожжя і вжиття заходів для затримання калги-султана Шагін-Гірея при переході з Польщі на Кубань і до Черкесії. № 329
- Грудня 1. – Ордер Коша кальміуському полковникові Маркові Усу про відправлення ним до Ногайської орди посланців з вимогою відійти за межі Запорожжя. № 338
- Грудня 8. Полтава. – Пропозиція генерал-аншефа Р.А.фон Бісмарка кошовому отаманові Павлові Козелецькому про розвідування намірів закордонних сусідів і готовність Війська Запорозького до походу. № 339

[Не раніше січня 3]. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про неможливість вислати до Києва запорожців, звинувачених польською адміністрацією у наїзді на отамана пос.Петровий Острів Василя Кривця, через відсутність їх у куренях. № 247

Січня 14. – Лист Коша до сотника Власівської сотні Миргородського полку з проханням сприяти козакові Коренівського куреня Микиті Дахненку в стягненні боргу з жителя м.Власівка Степана Пухтієнка відповідно до духовного запису покійного козака Григорія Кріпака. № 248

[Січня 14]. – Лист Коша до полковника Миргородського полку з проханням сприяти козакові Коренівського куреня Микиті Дахненку в стягненні боргу з жителя м.Власівка того ж самого полку Степана Пухтієнка відповідно до духовного запису покійного козака Григорія Кріпака. № 249

Вересня 15. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про розпук і повернення коней, які належали двом корогвам регіментаря української партії польського війська Буковського, захоплених гайдамаками-запорожцями. № 250

Жовтня 25. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про отримання ордера і вжиття заходів щодо розшуку винних у захопленні коней, які належали двом корогвам української партії польського війська. № 251

Листопада 23. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про негайний розшук і повернення польській стороні коней, захоплених і пригнаних козаками в Гард. № 252

Грудня 16. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про розшук запорожців-гайдамаків Микити і Максима Гораченків, Романа Чорного та ін., причетних до захоплення коней з корогов української партії польського війська. № 254

Січня 3. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про продовження розшуку винних у захопленні коней з корогов регіментаря української партії польського війська Буковського. № 253

Січня 20. З Інгулу. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Тихона Слинька кошовому отаманові Якимові Ігнатовичу про неможливість розшукати і затримати козаків-гайдамаків, які захопили коней з двох корогов української партії польського війська, а також про взяття в полон ногайськими татарами трьох козаків у гирлі р.Інгул і поранення козака Лебединця поблизу р.Громоклії. № 255

Січня 27. – Наказ Коша полковникові Бугогардівської паланки Тихонові Слиньку про необхідність проведення розшуку козаків-гайдамаків і захоплених ними коней і про встановлення прізвищ запорожців, взятих у полон ногайськими татарами. № 256

Січня 28. З Інгулу. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Тихона Слинька кошовому отаманові Якимові Ігнатовичу про заходи вжиті для розшуку винних у захопленні коней у польських підданих і заяву Яцька Безрідного про непричетність його до цих подій. № 257

Лютого 10. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про розшук запорожців-гайдамаків Микити і Максима Гораченків, Романа Чорного та ін., причетних до захоплення коней з корогов української партії польського війська. № 258

Лютого 21. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про допит колишнього полковника Бугогардівської паланки Стефана Куліша і заперечення ним своєї причетності до захоплення коней з корогов української партії польського війська. № 259

Квітня 10. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про повернення польським підданям і російським купцям майна і грошей, захоплених гайдамаками під м.Сміла, і взяття під арешт козаків і полковника Бугогардівської паланки Стефана Куліша, звинувачених у переховуванні захопленого майна. № 261

Квітня 14. – Відкритий лист Коша до старшини Лівобережної України з проханням сприяти запорозьким козакам Лаврінові Плизі, Михайлові Довбні та Устимові Чорному у розшуку й затриманні козака Конелівського куреня, писаря Самарської паланки Павла Пуриса, звинуваченого у несплаченні боргів. № 260

Травня 6. – Zobов'язання Петра Довида і Тихона Слинька про повернення боргу. № 277

Червня 27. Умань. – Свідчення («Сказка») козака містечка Маньківка Київського воєводства Юська під час його допиту в м.Умань Київського воєводства про участь у наїздах запорожців-гайдамаків на польських підданих у 1747–1749 рр. № 274

Липня 4. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про відрядження до підполковника київського гарнізону Іллі Расловлева в сл.Крилівську депутатів, для участі в роботі комісії для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків. № 266

Липня 5. – Ордер київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про підтвердження затриманим польськими властями козаком Іваном Ляхом факту захоплення гайдамаками коней корогов української партії польського війська. № 262

Липня 5. – Свідчення Івана Ляха. № 263

Липня 15. – Рапорт Коша київському генерал-губернаторові Михайлові Леонт'єву про одержання копії свідчення козака-гайдамаки Івана Ляха і неправдивість звинувачень кошового отамана, висунутих ним проти полковника Бугогардівської паланки Ковтуна в причетності до переховування коней, викрадених у військово-службовців польського війська. № 264

Липня 15. [сл.Крилівська]. – Лист підполковника київського гарнізону Іллі Расловлева до кошового отамана про пересилку йому ордера київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва з пропозицією визначити депутатів для участі в комісії для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків. № 265

Липня 20. – Лист Коша до підполковника київського гарнізону Іллі Расловлева про отримання від нього листа щодо відрядження до Архангельська депутатів у комісію для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків. № 267

Липня [не раніше 25]. – Лист Коша до підполковника Київського гарнізону Іллі Расловлева про направлення депутатів у комісію для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків; відправлення йому для передачі київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву рапорту і реєстру страчених поляками запорожців у 1733–1749 рр. № 268

Липня [не раніше 25]. – Рапорт Коша київському генерал-губернатору Михайлові Леонт'єву про відрядження депутатів у сл.Крилівську Київського воєводства у комісію для розгляду взаємних претензій адміністрації і запорозьких козаків. № 269

Липня 25. – Реєстр страчених поляками запорожців і захопленого у них майна у 1733–1749 рр. № 270

Липня 31. – Лист Коша до підполковника Київського гарнізону Іллі Расловлева про відрядження депутатів у м.Архангельськ у комісію для розгляду взаємних претензій польської адміністрації і запорозьких козаків. № 271

Серпня 23. Архангельськ. – Промеморія Слідчої комісії Військовій канцелярії

- Коша про розшук і направлення в комісію для слідства козаків, звинувачених у наїздах на польських підданих. № 272
- Серпня 23. Архангельськ. – Реєстр запорожців, курінних отаманів і полковників, викликаних для слідства. № 273
- Серпня 24. Архангельськ. – Промеморія Слідчої комісії Військовій канцелярії Коша про розшук і повернення коней, захоплених бугогардівськими козаками у польських військовослужбовців. № 275
- Серпня 24. Архангельськ. – Промеморія Слідчої комісії Військовій канцелярії Коша про стягнення з осавула Петра Довида та полковника Бугогардівської паланки Тихона Слинька грошового боргу на користь жителя с.Торговиця Київського воєводства Марка Кириченка. № 276
- Вересня 9. – Лист кошового отамана Якіма Ігнатовича до немирівського губернатора з протестом проти несправедливого ув'язнення запорозьких козаків Сави Тарана і Петра Гаркуші та з вимогою повернути захоплених у них коней, гроші та ін. майно. № 278
- Вересня 11. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про відмову направити до слідчої комісії курінних отаманів і полковників, звинувачених польською стороною у сприянні гайдамакам, і прохання передати до Сенату реєстр претензій Коша, які польська сторона відмовляється розглядати на засіданнях комісії. № 279
- Вересня 13. – Лист полковника Київського гарнізону Іллі Расловлева до кошового отамана Якіма Ігнатовича з проханням повідомити, чи направлені депутати від Коша в м.Архангельськ для участі у роботі Слідчої комісії. № 280
- [Вересня] 15. Гард. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Івана Глухого кошовому отаманові Якіму Ігнатовичу про напад польського загону під керівництвом уманського полковника Станіслава-Костки Артинського на поселення козаків поблизу р.Корабельної. № 288
- [Вересня] 15. Гард. – Реєстр козаків, вбитих і поранених поляками. № 289
- Вересня 17. – Промеморія Коша Прикордонній слідчій комісії про відмову направити депутатів для участі в засіданнях, а також полковників і курінних отаманів, звинувачених у причетності до гайдамацьких наїздів. № 281
- Вересня 19. – Промеморія Коша Прикордонній комісії про визначення депутатів для участі в роботі комісії і складання Військовою канцелярією реєстра запорожців, страчених поляками у 1746–1747 рр. № 282
- Вересня [19]. – Промеморія Коша Прикордонній комісії про відрядження для участі в роботі комісії депутатів. № 283
- Вересня [19]. – Реєстр козаків, страчених поляками у 1746–1748 рр. № 284
- Вересня 22. – Лист кошового отамана Якіма Ігнатовича до полковника Аврама Миронова з проханням сприяти депутатам, відрядженим для участі в роботі Прикордонної комісії. № 285
- Вересня 23. – Лист кошового отамана Якіма Ігнатовича до сотника Крилівської сотні Миргородського полку з проханням сприяти запорозьким депутатам, направленим з Коша для участі в роботі Прикордонної комісії. № 286
- Вересня 24. – Реєстр страчених поляками запорозьких козаків і захопленого у них майна в 1733–1749 рр. № 287
- Вересня 30. – Ордер Київського генерал-губернатора Михайла Леонт'єва Кошеві про пересилання до Прикордонної комісії копії реєстру запорозьких претензій, які відмовилася розглядати польська сторона. № 293
- [Не раніше жовтня 10]. – Наказ Коша полковникові Бугогардівської паланки Іванові Глухому про необхідність відсічі польським і турецьким нападам. № 290
- Жовтня 10. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонт'єву про напади нагайських татар на поселення запорожців, а також польського

загону уманського полковника Станіслава-Костки Артинського та прохання переслати до Прикордонної комісії списки потерпілих. № 291

Жовтня 11. Крилів. – Промеморія Прикордонної комісії Кошеві про повернення на Січ депутатів у зв'язку з неприбуттям представників польської адміністрації для роботи в комісії. № 294

Жовтня 11. Крилів. – Лист полковника Аврама Мירוнова до кошового отамана Якіма Ігнатовича про повернення до Коша депутатів у зв'язку з неприбуттям представників польської адміністрації для роботи у Прикордонній комісії. № 295

Жовтня 12. – Промеморія Військової канцелярії Прикордонній комісії про наїзд уманського полковника Станіслава-Костки Артинського на поселення козаків поблизу рр.Ташлички і Корабельної та про відшкодування збитків. № 292

Листопада 8. – Реєстр речей, захоплених у купця м-ка Переволочна Полтавського полку Петра, Ікліна брата, козаками-гайдамаками Похилом, Хмарою, Садиленком і Булавкою поблизу урочища Рогачик. № 296

Листопада 15. – Реєстр речей, захоплених у [полтавського] купця Данила Лазебника запорозькими козаками-гайдамаками Похилом, Хмарою, Садилом і Булавкою поблизу урочища Рогачик. № 297

Грудня 20. – Реєстр речей, захоплених у путивльського купця Андрія Недосекіна козаками-гайдамаками Булавкою з товаришами поблизу р.Мечетка Мокра. № 298

[Не раніше 1749 р.] – Із реєстру про майно, відібране у запорозьців губернатором м.Біла Церква Завединським. № 299

1750

[1750 р.] – Свідчення козаків-гайдамаків Григорія Шапошниченка, Василя Товстоного, Дениса Нещасного та ін. про участь у наїздах на жителів містечок Фастів і Володарка. № 300

1751

Вересня 19. – Лист комісарів Брацлавського воєводства до Коша з проханням прислати своїх представників для участі у слідстві над гайдамаками, звинуваченими у наїздах на польських підданих, жителів Правобережної України. № 301

Грудня 10. Фортеця Білівська. – Ордер Канцелярії командуючого Українським ландміліцьким корпусом генерал-майора Олександра Лукіна Кошеві з вимогою заборонити козакам руйнувати вал і розбирати рогатки Новосіченського ретраншементу. № 302

1752

Вересня 16. Фортеця Лівненська. – Лист командувача ландміліцьким корпусом генерал-лейтенанта Дмитра Чернцова до Коша про з'ясування причини переходу кримського хана через Перекоп. № 340

Вересня 25. – Повідомлення Коша командувачу ландміліцьким корпусом генерал-лейтенанту Дмитру Чернцову про відправлення до нього свідчення запорозького козака, який повернувся з Перекопу. № 341

1753

Травня 19. – Лист протопопа Євстафія Мокленського до кошового отамана Данила Гладкого про підпорядкування церкви в сл. Новий Кодак місцевим священикам. № 58

1754

Лютого 9. – Грамота київського митрополита Тимофія Щербачького начальникові запорозьких церков, ієромонаху Макарію про початок будівництва церкви в Кальміусі. № 59

Травня 16. – Рапорт полковника Кальміуської паланки Андрія Порохні кошовому отаманові Данилу Стефанову про заготовілло необхідного матеріалу для будівництва церкви, придбання церковного начиння тощо. № 60

Липня 23. – Атестат товариша Поповичівського куреня Діонісія Гуржія. № 345

Листопада 1. – Лист кошового отамана Якіма Ігнатовича до генерального військового писаря Андрія Безбородька про надання козакові Леонтію Синьогубу звання військового товариша. № 347

Грудня 8. – Атестат знатного товариша Щербинівського куреня військового осавула Василя Золотаревського. № 348

1755

Квітня 19. – Ордер київського генерал-губернатора Івана Костюріна Кошеві про негайне відрядження депутатів і одного писаря з необхідними для слідства документами для участі в роботі Прикордонної комісії у м.Крилів Київського воєводства. № 304

Квітня 21. – Лист кошового отамана Григорія Федорова до генерального військового обозного Семена Кочубея про зачислення осавула Війська Запорозького Василя Золотаревського у військові товариші. № 349

Травня 10. – Промеморія Коша першому комісарові Прикордонної комісії Якимові Литвинову про відрядження Дмитра Романовського, Григорія Якімова і писаря Нестора Гаврилова до м.Крилів Київського воєводства для участі в роботі комісії. № 305

Травня 10. – Прохання Коша до гетьмана Кирила Розумовського про зачислення у військові товариші колишнього осавула Війська Запорозького Василя Золотаревського. № 350

Травня [не раніше 16]. – Інструкція Коша призначеним в депутати до Прикордонної брацлавської комісії запорозьким старшинам Дмитру Романовському і Григорію Якимову. № 306

Травень. – Атестат товариша Кальніболоцького куреня Сидора Юхи. № 351

Червня 22. – Атестат козака Кушівського куреня єврея Василя Перехриста. № 352

Червня 22. – Атестат козака Кушівського куреня єврея Василя Перехриста. № 353

Вересня 28. – Атестат козака Брюховецького куреня Федора Лати. № 354

Жовтня 4. – Атестат знатного товариша Титарівського куреня Тимофія Горкушенка. № 355

Грудня 12. – Атестат знатного товариша Нижчестеблівського куреня Кузьми Мишури. № 356

1756

Лютого 24. – Подяка Війська Запорозького Синодові за дарування Біблії у новому перекладі Січовій Покровській церкві. № 61

1757

[Не раніше січня 15]. – Донесення митрополита ростовського і ярославського Арсенія, митрополита суздальського і юр'ївського Сильвестра та архімандрита Симонова монастиря Гаврила Синоду про наслідки огляду ними мощей покійного митрополита Димитрія Ростовського в Яковлевському монастирі. № 62

Квітня 4. – Атестат козака Канівського куреня Павла Носа. № 357

Квітня 17. – Атестат козака Дінського куреня Василя Лозовського. № 358

Травня 31. – Атестат козака Сергіївського куреня Федора Колотнечі. № 359

Вересня 25. – Атестат товариша Дерев'янківського куреня Тимофія Вишневецького. № 360

Жовтня 30. – Атестат товариша Сергіївського куреня Леонтія Синьогуба. № 361
Жовтня 30. – Атестат козака Сергіївського куреня Леонтія Синьогуба. № 362
[Не раніше 1757 р.] – Реєстр убитих і захоплених у полон запорозьких козаків та їхнього майна. Доповнення до реєстру від 24 вересня 1749 р. № 307

1758

Травня 27. – Атестат козака Мінського куреня, єврея Дем'яна Перехриста. № 363
Травень. – Атестат товариша Шкуринського куреня Василя Тарана. № 364
Листопада 11. – Атестат товариша Щербинівського куреня Трохима Кияниці. № 365
Грудень. – Атестат товариша Уманського куреня і полкового писаря Павла Зеленського. № 366

[1758 р.] – Донесення козаків Бугогардівської паланки кошовому отаманові Григорію Федорову про звинувачення ними бугогардівського полковника у привласненні внеску на гардову церкву і прохання призначити на його місце полковником Трохима Щербинівського. № 63

1759

Січня 3. – Атестат козака Полтавського куреня Якова Козельського. № 367
Травня 10. – Атестат козака Батуринського куреня Василя Магра. № 368
Червня 1. Київ. – Лист полковника Максима Куликовського кошовому отаманові Олексію Білицькому про наслідки поїздки до Києва за дорученням Коша, про прийом його і будівничого військової церкви Онисима Кривицького кийвським митрополитом Арсенієм. № 66
Червня 2. [Київ]. – Лист військового писаря і будівничого військової церкви Онисима Кривицького до кошового отамана Олексія Білицького про зняття зразків панікадила Києво-Печерської Лаври для виготовлення за ними панікадила у військову церкву, і про сприяння посланцеві Софійського монастиря у збиранні пожертвувань на Запорозжі. № 67
Червня 19. – Лист кошового отамана Олексія Білицького до військового писаря і будівничого військової церкви Онисима Кривицького про зняття зразка з панікадила Києво-Печерської Лаври. № 68
Червня 23. – Атестат козака Мінського куреня Степана Трипольського. № 369
Серпня 14. – Атестат козака Левушківського куреня Григорія Щербини. № 370
Вересня 22. Глухів. – Донесення військового писаря і будівничого військової церкви Онисима Кривицького кошовому отаманові Олексію Білицькому про причини й умови виготовлення панікадила в м.Глухові, а не в Москві. № 69
Жовтня 2. – Атестат козака Васюринського куреня Матвія Білого. № 371
Жовтня 5. [Межигір'я]. – Лист Києво-Межигірського монастиря до Коша про сприяння в придбанні степових угідь для випасання коней, що належать монастиреві і приїжджим з Січі. № 70
Жовтня 21. – Свідоцтво, дане колишньому полковому писарю Василеві Кумпану. № 372
Грудня 7. – Атестат козака Канівського куреня Якіма Чорномаза. № 373
Грудня 22. – Атестат козака Васюринського куреня Онуфрія Лати. № 374
Грудня 24. – Прохання Війська Запорозького до російської імператриці Єлизавети Петрівни про відзначення за службу кошового отамана Олексія Більського. № 375
Грудня 24 і 1761 р., липня 4. – «Просительный аттестат» військового писаря, вихідця з татарських мурз Івана Чугуївця. № 376

Січня 13. Глухів. – Лист золотаря Карла Кепіна до кошового отамана Олексія Білицького про початок ним роботи над виготовленням панікадила для Січової Покровської церкви. № 71

Січня 23. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Никанора до військового писаря про безпідставність чуток, поширених серед запорозьких козаків, щодо погіршення стосунків між монастирем і Січчю. № 64

[Не раніше січня 23]. – Лист військового писаря до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Никанора про безпідставність його тривоги щодо можливого погіршення стосунків між монастирем і Січчю. № 65

Червня 14 і 1764 р., жовтень. – Атестат товариша Переяславського куреня Омеляна Барабаша. № 377

Червня 23. – Атестат товариша Канівського куреня Романа Строця. № 378

Червня 23. – Атестат знатного товариша Переяславського куреня Петра Шабельника. № 379

Липня 14. – Атестат товариша Величківського куреня, полкового писаря Остапа Малишевича. № 380

Грудня 22. – Атестат товариша Дінського куреня козака Андрія Ляха. № 381

1761

Січня 16. – Паспорт, виданий Кошем, козакові Кушівського куреня Іванові [...] для проїзду в Лівобережну Україну для торгівлі. № 382

Лютого 16. – Атестат козака Платнірівського куреня Гаврила Кушівського. № 383

Квітня 5. – Атестат товариша Мишпастівського куреня Василя Поцілуйка. № 384

Квітня 14. – Донесення Коша гетьману Кирилові Розумовському з проханням зачислити на службу полкового старшину Василя Волинського. № 385

Квітня 14. – Лист Коша до генерального військового писаря Андрія Безбородька з проханням допомогти полковому старшині Василю Волинському влаштуватися на службу. № 386

Квітня 14. – Атестат товариша Незамаївського куреня полкового писаря Василя Волинського. № 387

Квітня 28. – Атестат козака Коренівського куреня Павла Гаврилова. № 388

Травня 20. – Атестат козака Нижчестеблівського куреня Леська Короткого. № 389

Червня 6. – Атестат товариша і колишнього отамана Рогівського куреня Мусія Губи. № 390

Червня 7. – Лист Коша командирові ландміліцького корпусу генерал-лейтенанту Петрові Девієру про сприяння полковому старшині Василю Рецетовому влаштуватися на службу. № 392

Червня 9. – Лист Коша до генерального військового писаря Андрія Безбородька про сприяння запорозькому козакові Василю Швидкому влаштуватися на службу в Лівобережній Україні. № 397

Червня 13. – Лист Коша до лубенського полковника Івана Кулябки про сприяння колишньому запорозькому козакові Василю Бухтію. № 393

Червня 15. – Атестат запорозького товариша Онуфрія Лати. № 394

Червня 20. – Атестат козака Величківського куреня Василя Бухтія. № 395

Червень. – Атестат товариша Канівського куреня полкового старшини Василя Рецетового. № 391

Липня 10. – Атестат товариша Корсунського куреня військового товмача Василя Швидкого. № 396

Липня 28. – Ордер Київської губернської канцелярії Кошеві про розшук і відправлення до м.Глухова козака Мартина Канцуренка, він же Воскобойников, звинуваченого в наїзді спільно з гайдамаками на масток поручика польського коронного війська Данила Мацевича. № 308

Серпень. – Атестат кошового отамана Григорія Федорова і його племінника – козака Рогівського куреня Семена Хитя. № 398

Серпень. – Атестат перекладача Колегії іноземних справ Іллі Муратова. № 399 [Не раніше серпня]. – Рапорт Коша Київській губернській канцелярії про діяльність у Січі перекладача Колегії іноземних справ Іллі Муратова. № 400

Вересня 4. – Наказ Коша полковникам паланок про розшук і відправлення до м.Глухова козака Мартина Канцуренка. № 309

Вересня 4. – Свідощтво Коша перекладачеві з турецької мови Василю Петровичу. № 402

Вересня 12. – Атестат козака Брюховецького куреня Михайла Рогулі. № 403

Вересня 17. – Лист кошового отамана до генерального військового писаря Андрія Безбородька про сприяння колишньому курінному отаманові Мусію Губі влаштуватися на службу в Лівобережній Україні. № 404

Вересень. – Прохання Коша до гетьмана Кирила Разумовського про сприяння колишньому отаманові Мусію Губі влаштуватися на службу в Лівобережній Україні. № 405

Жовтня 3. – Атестат козака Дінського куреня Семена Бардадима. № 406

Жовтень. – Рапорт Коша Київській губернській канцелярії про організацію розшуку козака Мартина Канцуренка, звинуваченого в наїзді спільно з гайдамаками на масток поручика польського коронного війська Данила Мацевича. № 310

Листопада 31. – Атестат полкового старшини Григорія Шрама. № 407

Грудня 15. – Атестат козака Брюховецького куреня Андрія Ковалевського. № 408

Грудня 19. – Атестат козака Коренівського куреня Якова Губи. № 409

Грудня 29. – Атестат козака Поповичівського куреня Якова Андрієвського. № 410

1761 р. – Атестат лікаря ландміліцького Тамбовського полку Христофора Фігнера. № 401

1762

Січня 3. – Атестат козака Конелівського куреня Михайла Довбні. № 411

Лютого 25. – Атестат козака Нижчестеблівського куреня Герасима Голюдного. № 412

Березня 13. – Прохання Запорозького Війська до Петра III про допомогу колишньому військовому писарю Артемію Васильєву. № 413

Травня 17. – Атестат козака Переяславського куреня Омеляна Трезвинського. № 414

Травня 18. – Атестат козака Коренівського куреня Андрія Ковалевського. № 415

Травня 29. – Атестат козака Переяславського куреня Івана Гардового. № 416

Червня 1. – Атестат козака Рогівського куреня Корнія Шуенка. № 417

Червня 19. – Свідощтво Коша, видане козакові Рогівського куреня Івану Тупиці. № 418

Червня 22. – Атестат козака Ірклівського куреня, єврея Василя Перехриста. № 419

Липня 1. – Атестат козака Шкуринського куреня Матвія Демидова Мачилатова. № 420

Липня 6. – Атестат полкового писаря Григорія Швидкого. № 421
Вересня 21. – Атестат козака Сергіївського куреня Михайла Шрама. № 422
Жовтня 23. – Атестат козака Кушівського куреня Михайла Лозовського. № 423
Жовтня 24. – Атестат козака Васюринського куреня Івана Великого. № 424
Листопада 24. – Атестат козака Переяславського куреня Данила Дядька. № 425
[Не раніше 1762 р.] – Підсумковий запис до реєстру від 24 вересня 1749 р. і доповнень до нього та додатковий реєстр майна, викраденого польськими підданими жителями Уманської губернії Романом і Дмитром у отамана Вишестеблівського куреня Данила Мовчана в 1757 р. № 311

1763

Квітня 10. – Атестат козака Кушівського куреня Івана Филімонова. № 426
Квітня 10. – Атестат козака Сергіївського куреня Івана Порохні. № 427
Травня 20. – Атестат козака Шкуринського куреня Григорія Тютюнника. № 428
Травня 25. – Атестат козака Дядьківського куреня Гаврила Крутя. № 429
Червня 28. – Атестат полкового писаря товариша Полтавського куреня Йосипа Сербінова. № 430
Серпня 10. – Атестат перекладача Державної колегії іноземних справ Василя Рубанова. № 431
Вересень. – Прохання Коша до гетьмана Кирила Розумовського про сприяння колишньому козакові Шкуринського куреня Григорієві Тютюннику влаштуватися на службу в Лівобережній Україні. № 432

1764

Жовтень. – Донесення кошового отамана Пилипа Федорова гетьманові Кирилу Розумовському про увільнення з військової служби козака Канівського куреня Семена Суботи і прохання надати йому чин значкового товариша і звільнити від повинностей. № 433

1765

Листопада 11. – Протокол допиту втікача солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина. № 196
Грудня 6. Кременчук. – Лист новоросійського губернатора Олександра Ісакова до військового судді Павла Головатого про розшук поселенців Єлизаветградського пікінерського полку Івана Махині, Якіма Коваля та ін., які втекли на Запорожжя й оселились у селах Тритузнові і Романкові. № 177
Грудня 8. Мишуриг. – Промеморія Єлизаветградського пікінерського полку Кошеві про розшук втікача Івана Величка, табунщика пікінера Єлизаветградського пікінерського полку Леонтія Короткого. № 181
Грудня 17. Глухів. – Ордер малоросійського генерал-губернатора Петра Румянцева Кошеві про розшук і покарання козаків Івана Кас'янова і Гаврила Вострого за переховування втікача солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина. № 195
Грудня 17. – Лист дядька Василя Рецетового до Костянтина Федоровича з подякою за добре ставлення до нього і племінника. № 434
Грудня 19. Глухів. – Указ Малоросійської колегії Кошеві про розшук осіб, які пограбували і побили матір і сестру військового канцеляриста Петра Лизогуба на хуторі Рудівка Першої полкової сотні Прилуцького полку. № 185
[Не пізніше грудня 19]. – Реєстр речей, викрадених невідомими особами у Ганни Лизогуб під час наїзду на хуторі Рудівка Першої полкової сотні Прилуцького полку. № 186

Грудня 20. – Прохання Коша до малоросійського генерал-губернатора графа Петра Румянцева про зарахування на військову службу колишнього полкового старшину Запорозького Війська Василя Рецетового. № 435

1766

Січня 6. – Ордер Коша полковникам Кальміуської, Самарської, Кодацької, Інгульської та Бугогардівської паланок про розшук втікача Івана Величка, табунщика пікінера Єлизаветградського пікінерського полку Леонтія Короткого. № 182

Січня 8. – Ордер Коша полковникові Кодацької паланки Мусію Чорному про повернення втікачів-поселенців Єлизаветградського пікінерського полку Івана Махині, Якова Коваля та ін., які переховувалися в селах паланки. № 178

Січня 8. – Лист Коша до новоросійського губернатора Олександра Ісакова про надіслання розпорядження кодацькому полковникові щодо повернення втікача-поселенця Якіма Коваля з сім'єю до 6-ї Мишуринорізької роти Єлизаветградського пікінерського полку. № 180

Січня 8. – Промеморія Коша Єлизаветградському пікінерському полку про розшук втікача Івана Величка, табунщика пікінера Леонтія Короткого. № 183

Січня 12. Охтирка. – Лист генерал-поручика від інфантерії Георгія Далке до Коша з проханням покарати козака Ведмедівського куреня Павла Шандру за переховування втікача Андрія Кобизьва, погонщика Більовського піхотного полку. № 189

Січня 14. Бахмут. – Промеморія таємного радника Андрія Фліверка Військовій канцелярії Коша про розшук втікача-українця Івана Литвинова, кріпака аудитора Самарського гусарського полку Готова. № 190

Січня 17. – Лист генерал-поручика від інфантерії Георгія Далке до Коша про покарання козака с.Новоселиці Данила Литвинова за переховування втікача-солдата Більовського піхотного полку Якова Катуніна. № 198

Січня 19. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого про вжиті заходи для затримання Івана Величка, табунщика пікінера Омельницької роти Леонтія Короткого. № 184

Січня 19. – Промеморія Переяславського гродського суду канцелярії Війська Запорозького про розшук козака Кропив'янської сотні Василя Гладкого, обвинуваченого в пограбуванні Ганни Лизогуб. № 205

Січня 25. – Ордер Коша військовому осавулові Андрію Ляху й полковникам Самарської, Кодацької, Кальміуської, Бугогардівської і Перевізької паланок про розшук осіб, які пограбували Ганну Лизогуб на хуторі Рудівка Першої полкової сотні Прилуцького полку. № 187

Січня 30. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного військовому судді Павлу Головатому про одержання ордера Коша щодо розшуку осіб, які пограбували Ганну Лизогуб. № 188

Січня 30. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного військовому судді Павлу Головатому про розшук у с.Романкові втікача Якіма Коваля з сім'єю і повернення його в 10-у Мишуринорізьку роту Єлизаветградського пікінерського кінного полку. № 193

Лютого 6. – Ордер Коша полковникам Кодацької, Самарської і Кальміуської паланок про розшук втікача-українця Івана Литвинова, кріпака аудитора Самарського гусарського полку Готова. № 191

Лютого 7. – Промеморія Коша таємному раднику Андрію Фліверку про хід розшуку втікача-українця Івана Литвинова, кріпака аудитора Самарського гусарського полку Готова. № 192

Лютого 7. – Ордер Коша полковникові Кодацької паланки про прискорення

- повернення втікача Якіма Коваля до 10-ї Мишуринорізької роти Єлизаветградського пікінерського кінного полку. № 194
- Лютого 11. – Ордер Коша полковникові Самарської паланки Федору Білому про затримання і вислання до Коша козаків Івана Кас'янова і Гаврила Вострого за переховування втікача-солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина. № 197
- Лютого 11. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про одержання ордера щодо розшуку осіб, які пограбували Ганну Лизогуб на хуторі Рудівка Першої полкової сотні Прилуцького полку. № 201
- Лютого 16. – Ордер Коша полковникові Самарської паланки Федору Білому про покарання козака с.Новоселиці Данила Литвинова за переховування втікача-солдата Якова Катуніна і вжиття заходів до розшуку втікачів і виявлення осіб, які давали їм притулок. № 199
- Лютого 16. – Ордер Коша полковникові Самарської паланки Федору Білому про прислання у Кіш козака Ведмедівського куреня Павла Шандри для покарання за переховування втікача-погонщика Білівського піхотного полку Андрія Кобизева. № 200
- Лютого 18. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про вислання до Коша козаків Івана Кас'яненка і Гаврила Вострого за переховування втікача-солдата Севського піхотного полку Макара Шашурина. № 202
- Лютого 19. Мишурин Ріг. – Промеморія Єлизаветградського пікінерського полку Кошеві про розшук втікачів-жителів сл. Тишківка Никифора Єремєєва й Василя Литвинова, затриманих за переїзд Дніпра в забороненому місці. № 208
- Лютого 20. – Рапорт полковника Інгульської паланки Тараса Кравця Кошеві про вжиті заходи для розшуку осіб, які пограбували Ганну Лизогуб. № 203
- Лютого 22. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про покарання киями козака Данила Литвинова за переховування втікача-солдата Білівського піхотного полку Якова Катуніна. № 204
- Лютого 23. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві про затримання і відправлення до Коша козака Ведмедівського куреня Павла Шандри за переховування втікача-погонщика Білівського піхотного полку Андрія Кобизева. № 210
- Лютого 24. – Лист Коша до генерал-поручика від інфантерії Георгія фон Далке про покарання козаків Данила Литвинова і Павла Шандри за переховування втікачів – солдата Білівського піхотного полку Якова Катуніна і погонщика того ж полку Андрія Кобизева. № 212
- Лютого 25. – Ордер Коша полковникам Кальміуської, Самарської, Кодацької і Бугогардівської паланок про розшук втікачів-арештантів Никифора Єремєєва, Василя Литвинова, козака Кропив'янської сотні Переяславського полку Василя Гладкого. № 206
- Лютого 25. – Промеморія Військової канцелярії Переяславському гродському суду про вжиті заходи щодо розшуків втікача-арештанта Василя Гладкого, обвинуваченого у пограбуванні Ганни Лизогуб. № 207
- Лютого 25. – Преморія Коша Єлизаветградському пікінерському полку про вжиті заходи щодо розшуків втікачів-арештантів Никифора Єремєєва і Василя Литвинова. № 209
- Лютого 26. – Рапорт Коша президентові Другої Малоросійської колегії Петру Румянцеву про вжиті заходи для затримання втікачів і покарання козаків Івана Кас'яненка і Данила Вострого за переховування втікача-солдата Макара Шашурина. № 211
- Лютого 28. – Лист коменданта Новосіченського ретраншементу Лаврентія Микульщина Кошеві про розшук втікача-солдата Микитинської застави Івана Фетішева. № 213

Лютого 28. Мишурич Ріг. – Промеморія Єлизаветградського пікінерського полку Кошеві про розшук брата пікінера Кирила Кривохатка, жителя сл.Інгульської Антопа Кривохатченка. № 217

Березня 7. – Ордер Коша полковникам Кальміуської, Самарської, Кодацької, Інгульської і Бугогардівської паланок про розшук втікача-солдата Брянського піхотного полку Івана Фетищева. № 214

Березня 7. – Лист Коша до коменданга Новосіченського ретраншементу Лаврентія Микульщина про заходи, вжиті для пошуків втікача-солдата Івана Фетищева. № 215

Березня 9. – Промеморія Єлизаветградської провінційної канцелярії Військової канцелярії про розшук запорожців-колодників Федора Плохути й Андрія Кобижчі, які втекли під час супроводження їх до м.Кременчука. № 218

Березня 15. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного Кошеві про вжиті заходи щодо пошуків і затримання втікача-українця Івана Литвинова, служителя аудитора Готова. № 224

Березня 25. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного Кошеві про вжиті заходи щодо пошуків втікачів-арештантів Василя Литвинова, Никифора Єремеева і Василя Гладкого. № 223

Березня 26. – Рапорт полковника Кодацької паланки Мусія Чорного Кошеві про вжиті заходи щодо розшуку втікача-солдата Брянського піхотного полку Івана Фетищева. № 222

Березня 29. – Ордер Коша до полковників Кальміуської, Самарської, Кодацької, Інгульської та Бугогардівської паланок про розшук козаків Андрія Кобижчі та Федора Плохути, які втекли під час супроводження їх до м.Кременчука. № 219

Березня 29. – Промеморія Військової канцелярії Єлизаветградській провінційній канцелярії про заходи, вжиті для розшуків запорожців Федора Плохути й Андрія Кобижчі. № 220

[Не раніше 29 березня]. – Довідка складена у Військовій канцелярії про перебування козаків Андрія Кобижчі і Федора Плохути в Нижчестеблівському і Вишчестеблівському куренях. № 221

[1766 р.] – Лист невстановленої особи, яка на прохання якогось Григорія Івановича клопоталася справами. № 216

1768

Березня 8. – Ордер Коша кодацькому полковникові Назарові Поперечному про удовільнення претензій козаків Нижчестеблівського куреня за спаш сина. № 346

1769

Січня 4. Глухів. – Звернення малоросійського генерал-губернатора Петра Рум'янцева до запорожців з осудом їхнього виступу проти кошового отамана і старшини в грудні 1768 р. і заклик до покори. № 179

1770

Травня 27. – Лист ієромонаха і будівничого Києво-Трьохсвятительського монастиря Савви до військового судді Івана Бурноса про сприяння ієродиякону Лаврентію в збиранні пожертвувань на монастир у Січі. № 72

Вересня 14. – Ордер козакам Микитинської козачої запорозької ставки про термінову переправу через Дніпро військового гінця до корпусу генерал-поручика М.В.Берга, а також гінців від нього до Війська Запорозького. № 74

Вересня 24. – Ордер Коша полковникам паланок і команд про відправу молебня в запорозьких церквах у зв'язку з взяттям російською армією м.Бендер вночі проти 16 вересня. № 73

Вересня 24. – Ордер Коша намісникові Старокодацької наміснії Григорію Порохні про відправу панахиди по загиблих під Очаковом козаках. № 75

1771

[Серпня 14]. У поході. – Лист Коша до начальника Самарського Миколаївського монастиря про відправу панахиди по загиблому осавулу Софрону Чорному та включення його імені до списку полеглих. № 76

1772

Травня 20. – Розписка ктитора Олексія Вірменки про отримання грошей на церкву з «гардової добичі». № 79

Червня 1. – Запис про передання частини здобичі, отриманої в травні під Очаковом, ктитору Олексію Вірменці. № 80

1773

Квітня 14. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про повернення в монастир ієромонаха Феоктиста за недостойну поведінку. № 81

Червня 6. – Лист Коша до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про прискорення повернення на Січ з Києва начальника січових церков Володимира Сокальського. № 82

Червня 6. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про від'їзд до монастиря і необхідність якнайшвидшого повернення на Січ начальника січових церков Володимира Сокальського. № 83

Червня 13. – Лист військового судді Миколи Тимофійовича Косапа до начальника січових церков Володимира Сокальського про відрядження з Самарського монастиря в Січ ієромонаха Германа та про повернення в Києво-Межигірський монастир ієромонаха Купріяна Кошмана за недостойну поведінку. № 84

Червня 16. Самарський монастир. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до військового судді Миколи Тимофійовича Косапа про відправлення з Самарського монастиря в Січ ієромонаха Германа. № 85

Червня 21. – Прохання Нехворощанського монастиря до військового судді Миколи Тимофійовича Косапа дозволити заготівлю сіна на прилеглих до монастиря луках. № 86

Червня 25. – Лист військового судді Миколи Тимофійовича Косапа до ігумена Нехворощанського монастиря Ігнатія про пересилання кошовому отаманові Петру Калнишевському прохання монастиря щодо заготівлі сіна на прилеглих до нього луках. № 87

Вересня 4. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського про увільнення начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського та священнослужителів і призначення замість них ієромонаха Петра Чернявського та інших осіб. № 88

Вересня 30. с.Петрівка. – Лист ієрея церкви с.Петрівка Петра Оранського до військового писаря Івана Глоби про звільнення від служби у Війську Запорозькому Прокопа Бобошка. № 77

Жовтня 14. – Ордер Коша полковнику Бугогардівської паланки Івану Сухині про заборону відправляти церковні треби безпаспортним священнослужителям і повернення їх до своїх монастирів. № 89

Жовтня 14. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про від'їзд до Самарського монастиря для передання справ новому начальникові монастиря ієромонаху Ієссею. № 90

Жовтня 19. [У поході]. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до начальника січових церков Володимира Сокальського про небажаність його від'їзду в Самарський монастир з Січі до повернення війська з походу. № 91

Жовтня 30. Самарський монастир. – Лист ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського про необхідність прискорити прийняття рішення щодо його подальшої долі. № 92

Листопада 6. Кам'янка. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до ієромонаха Володимира Сокальського про бажаність особистої зустрічі в Кам'янці. № 93

Листопада 28. – Лист військового писаря Івана Глоби до ієрея церкви с.Петрівка Петра Оранського про звільнення Бобоха (Бобошка) від служби у Війську Запорозькому. № 78

Грудня 15. Січ. – Лист ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського з повідомленням про його повернення з Самарського монастиря на Січ. № 94

Грудня 24. [У поході]. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до ієромонаха Володимира Сокальського про поновлення його на посаді начальника січових церков. № 95

Грудня 24. [У поході]. – Ордер Коша наказному отаманові Андрію Вербицькому про усунення з посади начальника січових церков ієромонаха Петра Чернявського і поновлення на посаді ієромонаха Володимира Сокальського. № 96

1774

Березня 11. – Лист Коша до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про причини повернення ієромонаха Володимира Сокальського на посаду начальника січових церков. № 97

Березня 12. – Прохання Запорозького Війська до імператриці Катерини II про посвячення начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського в сан архімандрита. № 98

[Не пізніше березня 12]. – Цидула Коша київському митрополитові Гавриїлу про сприяння в посвяченні начальника запорозьких січових церков ієромонаха Володимира Сокальського в сан архімандрита. № 99

Березня 13. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про вислання з Січі до монастиря за недостойну поведінку ієромонахів Феоктиста, Купріяна, Дормидонта й ієродиякона Конашевича. № 100

Квітня 5. [Межигір'я.] – Ордер Києво-Межигірського монастиря ієромонахові Володимир Сокальському про відкликання його до монастиря з проханням повідомити про наслідки поїздки на Січ за грішми для монастирських потреб, зокрема, виготовлення іконостасу для церкви Петра і Павла. № 101

Травня 3. Січ. – Лист начальника січових запорозьких церков, ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про пересилання листа Києво-Межигірського монастиря і відправлення панахиди по Івану Бурносу. № 105

Травня [не пізніше 23]. Січ. – Лист начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського про вимогу з Києво-Межигірського монастиря щодо його повернення з Січі. № 102

Червня 9. [У поході]. – Лист Коша до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про підтвердження призначення ієромонаха Володимира

Сокальського на посаду начальника січових церков і неможливість відпустити його з Січі до повернення війська з походу. № 103

Червня 9. [У поході]. – Лист Коша до ієромонаха Володимира Сокальського про підтвердження його призначення на посаду начальника січових церков до закінчення російсько-турецької війни. № 104

Червня 13. [Межигір'я]. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського про згоду залишити ієромонаха Володимира Сокальського начальником січових церков згідно з рішенням Коша. № 109

Червня 17. Січ. – Лист начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про пересилання листа до Києво-Межигірського монастиря і господарські справи. № 106

Червня 23. – Лист Данила Балицького до [військового писаря Івана Глоби] про стан будівництва його двору. № 107

Червня 26. [Санкт-Петербург]. – Указ Синоду київському митрополитові Гавриїлу про посвячення начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського в сан архімандрита згідно з указом імператриці Катерини II. № 114

Червня 27. [У поході]. – Лист Коша до начальника військового Самарського монастиря Ієссея про пересилання листів з Києво-Межигірського монастиря до Похідного Коша. № 108

Червня 29. Січ. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби щодо взаємного інформування про листування з Києво-Межигірським монастирем. № 110

Липня 1. Самар. – Лист начальника військового Самарського монастиря ієромонаха Ієссея до кошового отамана Петра Калнишевського про повернення Києво-Межигірському монастиреві двох листів, помилково направлених отаману. № 111

[Не раніше липня 12]. – Лист військового писаря Івана Глоби до начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського про відправлення копій з двох листів архімандрита Києво-Межигірського монастиря. № 112

Липня 17. Січ. – Лист начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби про майбутню поїздку до Києва в зв'язку з посвяченням в сан архімандрита і з проханням допомогти придбати коней. № 113

Липня 26. – Указ Київської консисторії начальникові січових церков, ієромонаху Володимир Сокальському про негайний приїзд до Києва для посвячення в сан архімандрита. № 116

Липня 26. – Лист Київського митрополита Гавриїла до Коша про якнайшвидший приїзд до Києва начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського для посвячення в сан архімандрита і з поздоровленням з перемогою і встановленням миру з Туреччиною. № 117

Серпня 2. – Лист начальника січових церков, ієромонаха Володимира Сокальського до кошового отамана Петра Калнишевського про наділення його всім необхідним для поїздки до Києва в зв'язку з посвяченням в сан архімандрита. № 115

Серпня 2. Січ. – Лист і пидули начальника січових церков Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби у зв'язку з поїздкою до Києва для посвячення його в сан архімандрита з проханням про забезпечення всім необхідним й подарунками церковним сановникам. № 118

Серпня 4. – Промеморія Коша Єлизаветградській провінційній канцелярії про уточнення належності до куренів і місця перебування затриманих козаків, обвинувачуваних у крадіжці худоби. № 124

Серпня 5. – Лист Коша до київського митрополита Гавриїла про від'їзд до Києва начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського для посвячення в сан архімандрита. № 119

Серпня 5. – Лист Коша до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про надання у тимчасове користування церковних атрибутів, необхідних для посвячення начальника січових церков ієромонаха Володимира Сокальського в сан архімандрита. № 120

Серпня 5. – Ордер Похідного Коша військовому судді Павлу Головатому про супроводження отаманом Корсунського куреня Савою Кобою начальника січових церков Володимира Сокальського до Києва. № 121

Серпня 5. – Лист Коша до начальника січових церков Володимира Сокальського про забезпечення подорожною і призначення старшини для супроводження його до Києва для посвячення в сан архімандрита. № 122

Серпня 14. – Лист і цидули Похідного Коша до князя Григорія Потьомкіна з подякою за отримані подарунки і сприяння у наданні Володимиру Сокальському сану архімандрита. № 123

Серпня 28. – Ордер Коша самарському полковникові Саві Кобижчину про розслідування обставин отримання паспорта козаком Корсунського куреня Василям Збаразьким, який втік з церковними грішми. № 160

Вересня 9. – Лист архімандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича до кошового отамана Петра Калнишевського про пересилання релігійної літератури на Січ. № 126

Вересня 10. – Опреділення Київської консисторії начальникові січових церков Володимиру Сокальському про необхідність інформування київського митрополита Гавриїла щодо стану церковних справ на Запорозжі. № 125

Вересня 10. – Лист київського митрополита Гавриїла до Коша про посвячення начальника січових церков Володимира Сокальського в сан архімандрита. № 129

Вересня 13. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до Коша про відправлення на Січ ієромонаха Феодорита з поздоровленнями Військові Запорозькому в зв'язку з перемогою Росії у війні з Туреччиною. № 127

Вересня 13. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського про надання архімандритові Володимиру Сокальському деяких церковних атрибутів перед його від'їздом на Січ. № 128

Вересня 15. – Ордер Коша самарському полковникові Саві Кобижчину про прискорення виконання попереднього ордеру від 28 серпня. № 161

Вересня 27. [м.Самарчик]. – Рапорт самарського полковника Сави Кобижчина Колеві про відрядження на пошуки козака Корсунського куреня Василя Збаразького його поручника Данила Бігдана. № 162

Жовтня 13. [Санкт-Петербург]. – Указ Синоду архімандритові Києво-Межигірського монастиря Іларіону Кондратковському про доручення київському митрополитові Гавриїлу визначити і доповісти Синодові, чи може Києво-Межигірський монастир обійтися без матеріальної підтримки Війська Запорозького. № 132

Жовтня 13. [Санкт-Петербург]. – Указ Синоду київському митрополитові Гавриїлу про визначення можливостей Києво-Межигірського монастиря існувати без доходів з Січі. № 139

Листопада 5. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до архімандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича з подякою за прислану на Січ релігійну літературу. № 130

Листопада 9. – Лист Коша до київського митрополита Гавриїла про стан церковних справ на Запорозжжі. № 131

Листопада 12. – Указ Київської консисторії начальнику січових церков архімандриту Володимиру Сокальському про термінове надіслання рапорта щодо кількості церков на Запорозжжі. № 135

Листопада 13. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до намісника, межигірського ієромонаха Феодорита про неможливість існування монастиря без доходів з Січі. № 133

Листопада 19. – Указ Київської консисторії начальникові запорозьких січових церков архімандриту Володимиру Сокальському про термінове надіслання рапорта про стан церковних справ на Запорозжжі. № 137

Листопада 20. – Лист київського митрополита Гавриїла до Коша з запитом про кількість церков і священнослужителів і про можливість їхнього утримання на Запорозжжі. № 138

[Не раніше грудня 1]. Межигір'я. – Рапорт Києво-Межигірського монастиря Синодові про неможливість існування монастиря без доходів з Січі. № 134

Грудня 2. [м.Самарчик]. – Рапорт самарського полковника Сави Кобижчина Кошеві про невдалі результати пошуку втікача на Лівобережну Україну козака корсунського куреня Василя Збарзького. № 163

[Грудня 17]. – Лист ієромонаха Аркадія до намісника Києво-Межигірського монастиря, ієромонаха Феодорита про одержання указу Київської консисторії начальникові січових церков Володимиру Сокальському щодо стану церковних справ на Запорозжжі. № 136

Грудня 20. – Ордер Коша самарському полковникові Саві Кобижчину про направлення поручника Збарзького Данила Бігдана до Коша для подальшого розгляду справи. № 164

1775

Січня 13. – Лист Коша до київського митрополита Гавриїла про порядок утримання духівництва на Запорозжжі. № 140

[Не раніше січня 13]. – Рапорт начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського Київській консисторії про становище духівництва і загальний стан церковних справ на Запорозжжі. № 141

Січня 16. – Рапорт начальника січових церков Володимира Сокальського Київській консисторії про прийняття рішення Кошем і відправлення відповіді на лист консисторії від 19 листопада 1774 р. № 142

Січня 26. – Ухвала Військової Ради від 3 січня про виділення на утримання начальника січових церков Володимира Сокальського певної суми грошей з військового скарбу. № 143

Березня 4. – Лист начальника січових церков Володимира Сокальського до намісника Києво-Межигірського монастиря ієромонаха Феодорита про неможливість надіслати гроші для купівлі солі без дозволу Коша. № 144

Березня 18. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до начальника запорозьких церков Володимира Сокальського з святковими поздоровленнями і про надіслання в дарунок книг. № 145

Березня 18. Межигір'я. – Лист Києво-Межигірського монастиря до Коша з проханням і надалі утримувати монастир коштом Війська Запорозького. № 146

Березня 18. Межигір'я. – Лист Києво-Межигірського монастиря до начальника січових церков Володимира Сокальського з святковими поздоровленнями і

висловленням надії на клопотання перед кошовим отаманом щодо подальшого утримання монастиря Військом Запорозьким. № 147

Березня 18. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до кошового отамана Петра Калнишевського з поздоровленням з святом Воскресіння Христового і висловленням надії на прихильність Війська Запорозького до монастиря. № 148

Березня 18. Межигір'я. – Лист архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського до військового писаря Івана Глоби з поздоровленням з святом Воскресіння Христового. № 149

Квітня 16. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про одержання листів з святковими поздоровленнями. № 150

Квітня 16. – Лист військового писаря Івана Глоби до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про одержання листа з святковими поздоровленнями. № 151

Квітня 27. – Свідоцтво Коша козакові Корсунського куреня Данилу Бігдану про сприяння йому урядовцями Лівобережної і Слобідської України у розшуках козака Василя Збараха (Збараського). № 165

Квітня 29. – Лист Коша до Києво-Межигірського монастиря про виділення коштів для купівлі риби, солі та ін. для потреб монастиря. № 152

Квітня 30. – Лист Коша до архімандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича про сприяння намісникові Києво-Межигірського монастиря ієромонахові Феодориту в замовленні для Січової Покровської церкви золотого ритуального начиння на зразок лаврського. № 153

Травня 1. – Записка Коша намісникові Києво-Межигірського монастиря Феодориту про необхідність придбання в Києві деяких церковних атрибутів. № 154

Травня 12. – Лист начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського до Києво-Межигірського монастиря про передання грошей, зібраних на монастир, отцю Петру і виконання, по-можливості, прохань монастиря. № 155

Травня 12. – Лист начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського до архімандрита Києво-Межигірського монастиря Іларіона Кондратковського про одержання поздоровчого послання і книжок. № 156

Травня 13. – Лист кошового отамана Петра Калнишевського до намісника Києво-Межигірського монастиря ієромонаха Феодорита про відіслання 200 карбованців для виготовлення головних уборів для архієрея і архімандрита Володимира Сокальського. № 157

Травень. – Ордер Коша начальникові військового Самарського монастиря ієромонаху Ієссею про заборону віддавати Києво-Межигірському монастиреві коней, худобу та ін. без відома Війська Запорозького і начальника запорозьких січових церков Володимира Сокальського. № 158

Травень. – Лист Коша до архімандрита Києво-Печерської лаври Зосима Валькевича про відправлення до Києва золота для виготовлення з нього ритуального начиння на зразок лаврського для Січової Покровської церкви. № 159

1789

Витяг із статті в «Новом и полном географическом словаре Российского государства 1788–1789», складеного Л.Максимовичем, про повернення Війська Запорозького до Росії. № 19

19 ст.

[2 половина]. – Перелік, складений, очевидно, А.О.Скальковським, грамот царя Петра I, що стосувалися історії Запорозької Січі. № 4

СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

1. Діловодний заголовок до спр. 1.....	38
2. Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві. Док. № 5.	47
3. Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві. Док. № 8.	51
4. Не раніше 1713 р. – не пізніше 1716 р., або не раніше 1730 р. – не пізніше 1734 р. – Ярлик кримського хана Каплан-Гірея Кошеві. Док. № 8. (Закінчення).	52
5. 1734 р., квітня 23. – Лист гетьмана Пилипа Орлика до Війська Запорозького. Док № 11.	57
6. 1734 р., [не раніше травня 6]. – Лист кошового отамана Івана Малашевича до гетьмана Пилипа Орлика. Док. № 12.	65
7. 1734 р., [не раніше травня 6]. – Лист кошового отамана Івана Малашевича до гетьмана Пилипа Орлика. Док. № 12. (Закінчення)..	66
8. [1734 р., не пізніше травня 8]. – Лист кримського хана Каплан-Гірея до Коша. Док. № 13.	69
9. 1734 р., травня 8. – Лист Коша до кримського хана Каплан-Гірея. Док. № 14.	71
10. Обкладинка з Одеського історичного архіву до спр 2.	80
11. 1737 р., червня 8. – Ордер похідного Коша наказному отаманові Степану Решетилу. Док. № 41.	98
12. [1738 р., не раніше листопада 20]. – Лист Січового Коша до кошового отамана Івана Білицького. Док. № 43.	100
13. 1735 – 1775 рр. Діловодний заголовок до спр. 3.	104
14. 1683 р., жовтня 4. – Універсал Військової Ради. Док. № 48.	109
15. 1683 р., жовтня 4. – Універсал Військової Ради. Док. № 48. (Закінчення). ...	110
16. 1754 р., травня 16. – Рапорт полковника Кальміуської паланки Андрія Порохні кошовому отаманові Данилу Стефанову. Док. № 60.	123
17. 1754 р., травня 16. – Рапорт полковника Кальміуської паланки Андрія Порохні кошовому отаманові Данилу Стефанову. Конверт. Док. № 60.	124
18. 1756 р., лютого 24. – Подяка Війська Запорозького Синодові. Док № 61. ...	127
19. [1758 р.] – Донесення козаків Бугогардівської паланки кошовому отаманові Григорію Федорову. Док. № 63.	131
20. Панікаділо в Троїцькій надбрамній церкві Києво-Печерської лаври. 18 ст. Золото, срібло. До док. № 68.	135
21. 1774 р., березня 12. – Прохання Запорозького Війська до імператриці Катерини II. Док. № 98.	156
22. 1774 р., травня 3. – Лист начальника січових запорозьких церков, ієромонаха Володимира Сокальського до військового писаря Івана Глоби. Док. № 105.	165
23. Невідомий художник. Портрет митрополита Гавриїла Кременецького (? – 1783). Кін. 18 ст. Полотно, олія (із зібрання Києво-Печерського державного заповідника). До док. № 114 та інших.	170

24.	Обкладинка з Одеського історичного архіву. Спр. 4.	215
25.	Діловодна обкладинка до спр. 4а.	224
26.	1766 р., лютого 20. – Рапорт полковника Інгульської паланки Тараса Кравця Кошеві. Док. № 203.	249
27.	1766 р., лютого 22. – Рапорт полковника Самарської паланки Федора Білого Кошеві. Док. № 204.	251
28.	Обкладинка з Одеського історичного архіву до спр. 5.	269
29.	1746 р., липня 25. – Відомість про кількість страчених поляками козаків і майна, захопленого у них в 1733 – 1746 рр. Док. № 229.	275
30.	1749 р., вересня [19]. – Реєстр козаків, страчених поляками у 1746 – 1748 рр. Док. № 284.	338
31.	1749 р., [вересня] 15. – Реєстр козаків, вбитих і поранених поляками. Док. № 289.	360
32.	Обкладинка з Одеського історичного архіву до спр. 6.	391
33-34.	1742 р., травня 10. – Донесення Коша генерал-аншефові Кейту. Док № 314.	394-395
35-36.	1743 р., вересня 27. – Відкритий лист Коша до знатного товариша Незамайського куреня Марка Кожанова. Док. № 317.	400-401
37.	1747 р., травня 26. – Донесення полковника Бугогардівської паланки Андрія Сухого Кошеві. Док. № 327.	411
38.	1747 р., листопада 13. – Донесення Коша київському генерал-губернаторові Михайлу Леонтєву. Док. № 330.	415
39-40.	1747 р., листопада 14. – Розписка чабана Аслана Скочки. Док. № 331.	418-419
41-42.	Лист вірменською мовою. Док. № 332.	420-421
43.	Обкладинка з Одеського історичного архіву до спр. 7.	431
44.	1744 р., травня 7. – Грамота імператриці Єлизавети Петрівни київському генерал-губернатору Михайлу Леонтєву. Док № 342.	433
45.	Діловодна обкладинка до спр. 8.	440
46.	1755 р., червня 22. – Атестат козака Кушівського куреня, єврея Василя Перехриста. Док. № 352.	448
47.	1760 р., липня 14. – Атестат товариша Величківського куреня, полкового писаря Остапа Малишевича. Док. № 380.	483
48.	1760 р., липня 14. – Атестат товариша Величківського куреня, полкового писаря Остапа Малишевича. Док. № 380. (Закінчення).	484
49.	1761 р., червень. – Атестат товариша Канівського куреня полкового старшини Василя Речетового. Док. № 391.	495
50.	1761 р. – Атестат лікаря ландміліцького Тамбовського полку Христофора Фігнера. Док. № 401.	507
51.	План Запорозької Січі, 1737 р. Завізований генерал-лейтенантом М. Фон-Брадке 16 травня 1737 р. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7451.	543
52.	План Запорозької Січі, 1738 р. – ЦНБ ім. В. Вернадського НАН України, відділ картографії, од. зб. 17444.	544
53.	План Запорозької Січі, 1740 р. Укладений інженер-прапорщиком князем Семеном Мишецьким. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7452.	545
54.	План Запорозької Січі, 1745 р. Завізований інженер-підполковником Данилом Дебоскетом у Києві 20 листопада 1745 р. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7455.	546
55.	План Запорозького Гарду, 1745 р. Завізований інженер-підполковником Данилом Дебоскетом. – РДВІА, ф. 349, оп. 12, од. зб. 7464.	547

ЗМІСТ

Передмова	5
Від упорядників	24

ДОКУМЕНТИ

Справа 1	39
Справа 2	79
Справа 3	103
Справа 4	214
Справа 4а	223
Справа 5	267
Справа 6	390
Справа 7	430
Справа 8	439

НАУКОВО-ДОВІДКОВИЙ АПАРАТ

Коментарі	551
Словник застарілих та рідковживаних слів	592
Список скорочень, вживаних у документах	607
Список слів під титлами	609
Список умовних скорочень	610
Перелік філіграней та водяних знаків на папері, на якому написано документи справ № 1–8	611
Перелік печаток, поставлених на документах справ № 1–8	617
Іменний покажчик	619
Предметний покажчик	646
Список старшини війська запорозького, яка згадується в документах тому	655
Географічний покажчик	658
Хронологічний перелік документів	667
Список ілюстрацій	693

АРХІВ КОША
НОВОЇ ЗАПОРОЗЬКОЇ
СІЧІ

КОРПУС ДОКУМЕНТІВ

Т о м 1

У п о р я д н и к и

ГІСЦОВА Любов Захарівна

АВТОНОМОВ Денис Леонідович та інші

Оформлення художника *Р.К.Пахолюка*
Технічний редактор *М.А.Притикіна*

Підп. до друку 26.02.98. Формат 70x100¹/₁₆. Папір офс. № 1.
Гарн. Таймс. Офс. друк. Ум. друк. арк. 56,55. Ум. фарбо-відб. 56,55.
Обл.-вид. арк. 59,87 Зам. 14.

Надруковано на Білоцерківській книжковій фабриці.
256400, м.Біла Церква, вул.Леся Курбаса, 4.

